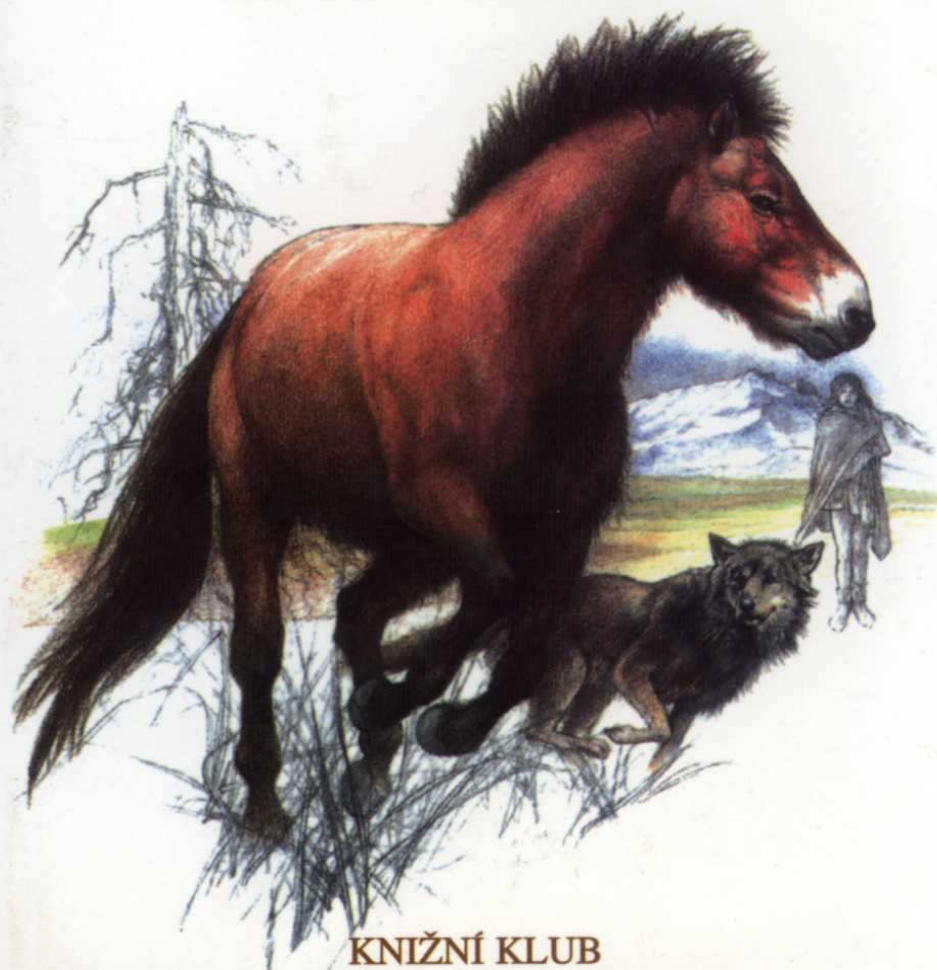

Jean M. Auelová

ŠIRÉ PLÁNĚ 1

Děti země 4

KNIŽNÍ KLUB

Jean M. Auelová

**ŠIRÉ
PLÁNĚ**

1

Děti země 4

KNIŽNÍ KLUB

Přeložila Klára Vávrová

Originální vydání The Plains of Passage
Odborná spolupráce prof. dr. Jan Jelínek, DrSc.
Copyright © 1990 by Jean M. Auel
Copyright of the Czech edition © Euromedia Group k. s., 2001
Translation © Klára Vávrová, 1996

ISBN 80-242-0678-1 (soubor)
ISBN 80-242-0679-X (1. díl)
ISBN 80-242-0680-3 (2. díl)

1.

Ajla zahlédla v mlze zvednutého prachu pohyb. Byla zvědavá, jestli je to Vlk. Před chvílí ho ještě viděla, jak běží před nimi.

Pohlédla trochu zneklidněně na svého druha, ale pak se znovu snažila rozpoznat ve zvířeném prachu, co se tam děje.

„Jondalare! Podívej!“ ukázala dopředu.

Nezřetelně, jako z povalující se mlhy, se tam zvedaly obrysy kuželovitých stanů.

Vlk se připlížil k několika dvounohým stvořením, která se z těch chuchvalců prachu právě vynořila, s oštěpy namířenými přímo na Ajlu a Jondalara.

„Myslím, že jsme dorazili k řece, ale zřejmě nejsme sami, kdo se tu chce utábořit,“ usoudil Jondalar a přitáhl koni uzdu.

Ajla zastavila svého koně stisknutím kolen, učinila tak mimoděk, ani si neuvědomovala, že koně nějak řídí.

Pak uslyšela hrozivé zavrčení, které vycházelo z hloubky vlčího chřtánu, a viděla, že to už není obranný střeh, ale že je Vlk připravený útočit. Hvízdla. Ostrý zvuk prořízl ticho jako křik dravce, ale takový křik nikdy nikdo neslyšel. Vlk k ní okamžitě přiběhl.

„Ke mně, Vlku!“ přikázala a ještě mu to naznačila pohybem ruky. Pak se znovu rozjeli a Vlk se držel u nohou plavé klisny. Žena a muž na koních se pomalu blížili k lidem, kteří stáli před stany.

Vítr náhle zvedl jemný prach a vrhal ho proti čekajícím. Ajla je viděla jen matně. Sesedla z koně. Poklekla k Vlkovi, jednou rukou ho vzala kolem krku a druhou mu položila na hrud', aby ho uklidnila a případně i zadržela. Vlk přidušeně vrčel a svaly měl napjaté, připravené ke skoku.

Pohlédla k Jondalarovi. Na ramenou a na dlouhých světlých vlasech urostlého muže se usadil jemný nános prachu, stejně jako na tmavohnědé srsti jeho koně, které prach propůjčil žlutavé zbarvení, obvyklejší pro tuto vytrvalou rasu. Teď se téměř nelišil od Víhy.

Bylo ještě časně léto, ale silné větry, vanoucí od severu z ledových plání, vysušovaly široký pás stepí rozkládajících se jižně od ledovce.

Ajla cítila, jak se Vlk vzpíná a naléhá na její ruku, pak viděla, že se mezi muži s oštěpy objevil ještě někdo, oblečený tak, jak se oblékal mamot pro důležitý obřad: vyzdobený maskou s rohy tura a v rouchu pomalovaném a ozdobeném záhadnými symboly.

Mamot před nimi zuřivě mával holí a volal: „Zmizte, zlí duchové! Opusťte toto místo!“

Ajla měla dojem, že to je ženský hlas, který mluví přes masku, ale nebyla si tím jistá. Avšak mluvil řečí Mamutonů. Mamot se k nim výhrůžně přiblížil a znovu zamával holí. Ajla měla co dělat, aby Vlka udržela. Pak začala zahalená postava zpívat a tančit, poskočila k nim a zase uhnula, téměř tak, jako by se je snažila zastrašit a zahnat. Konečně se jí rozhodně podařilo poplašit.

Ajlu překvapilo, že je Vlk najednou tak útočný. Vlci jen zřídkakdy napadnou lidi. Poznala jejich chování, když se učila lovit. Věděla, že uvnitř své vlastní smečky jsou vlci věrní a vzájemně o sebe pečují, připraveni zahnat ze svého území jakéhokoliv vetřelce. Nezastaví se ani před tím, aby zabili jiné vlky, když chrání to, co považují za své vlastnictví.

Pro malé vlče, které našla a přinesla do obydlí Mamutonů, se stal tábor Lva jeho smečkou. Ostatní lidé pro něho byli něco jako cizí vlci. I když byl ještě malý, vždycky vrčel na neznámé lidi, kteří přišli na návštěvu. Teď, v neznámém prostředí, které mohlo být územím jiné smečky, bylo pro Vlka přirozené, že chtěl členy vlastní smečky chránit, jakmile spatřil cizince, tím spíš nepřátelsky

naladěné cizince s oštěpy. Proč na ně vytáhli obyvatelé tohoto tábora oštěpy?

Ajle připadalo něco na zpěvu povědomé. Pak si uvědomila, co to je. Slova pocházela z posvátné staré řeči, kterou znali jenom mamoti. Nerozuměla všemu – mamot v táboře Lva ji začal teprve krátce před jejich odchodem učit tuto řeč – ale přesto pochopila, že hlasitý zpěv měl v podstatě stejný význam jako slova, která na ně mamot předtím křičel, i když teď používal spíš lichotivé výrazy. Vzályval duchy cizího vlka a koňských lidí, aby zmizeli a nechali je na pokoji, prosil je, aby se vrátili do světa duchů, kam patří.

Zelandonsky, aby tomu ti lidé nerozuměli, vysvětlila Jondalarovi, co mamot říkal.

„Považují nás za duchy? No ovšem!“ řekl Jondalar. „Měl jsem to vědět. Mají z nás strach, proto na nás míří oštěpy. Ajlo, dost možná, že tohle nás čeká pokaždé, když cestou někoho potkáme. My si zatím na zvířata zvykli, ale většina lidí myslí při pohledu na koně nebo vlky jenom na maso a kožešiny a nechápe, že někdo si zvířata ochočil, aby s nimi žil nebo aby mu sloužila. Pro nás už to je příliš samozřejmé.“

„Na letním setkání byli i Mamutoni zpočátku ze zvířat rozčilení. Chvíli to trvalo, než si přivykli na myšlenku, že koně a vlci žijí s námi, ale nakonec jim to už nepřipadalo podivné,“ připomněla Ajla.

„Vždyť já si přece taky myslel, že jsem ve světě duchů, když jsem poprvé otevřel oči v jeskyni v tvém údolí. Viděl jsem, jak pomáháš Víze přivést na svět Vítěze a měl jsem dojem, že mě lev zabil a já se probouzím do světa duchů,“ řekl Jondalar. „Možná bych jim měl raději ukázat, že nejsem spojený s Vítězem jako nějaký duch koňského muže.“

Jondalar sesedl z koně, ale podržel v ruce uzdu. Byla připevněná k ohlávce, kterou sám vyrobil. Vítěz pohazoval hlavou a snažil se couvnout před mamotem, který před ním nadále mával holí a hlasitě zpíval. Víha stála klidně se skloněnou hlavou. Ajla nepoužívala ani uzdu, ani ohlávku, řídila koně jenom stiskem stehen a pohyby svého těla.

Když mamot zachytil několik slov cizí řeči, kterou mluvili duchové, a když viděl, jak Jondalar sesesl, zpíval ještě hlasitěji.

Vyzýval duchy, aby odešli, sliboval jim za to obětní obřad a chtěl si je usmířit nabídkou darů.

„Myslím, že bys jim měl povědět, kdo jsme,“ řekla Ajla. „Mamot je čím dál rozčilenější.“

Jondalar držel uzdu až u ohlávky a měl co dělat, aby hřebce udržel. Vítěz se neustále vzpínal. Mamot ho svou holí a svým křikem plašil. Dokonce i Víha teď vypadala, jako by se chtěla dát na útěk, a ta byla vždycky o poznání klidnější než její dospělý a nadmíru jiskrný syn.

„My nejsme duchové!“ zvolal Jondalar, když mamot na okamžik ustal, aby se nadechl. „Já jsem návštěvník, který je na cestě, a ona,“ ukázal na Ajlu, „je Mamutonka od ohniště Mamuta.“

Lidé se pochybovačně dorozumívali pohledy. Mamot přestal zpívat a tančit, ale stále ještě tu a tam zamával holí. Pozorně si Ajlu a Jondalara prohlížel. Možná to byli duchové, kteří jim chtěli provést nějaký kousek, ale přece jen je přiměl k tomu, aby promluvili řečí, které každý rozumí. Nakonec mamot zvolal:

„Proč bychom vám měli věřit? Jak máme vědět, že se nás nepokoušíte přelstít? Ty říkáš, že ona patří k ohništi Mamuta, ale kde má znamení? Na tváři nevidím žádné tetování.“

Tu se ozvala Ajla. „Neřekl, že jsem mamot. Řekl, že patřím k ohništi Mamuta. Starý mamot tábora Lva mě vyučoval, než jsem odjela, ale zasvěcení ještě nebylo ukončeno.“

Mamot se radil s mužem a ženou vedle sebe, pak se opět otočil k nim. „Tady ten,“ ukázal kývnutím hlavy na Jondalara, „je, jak říká, návštěvník. Mluví sice dobře, ale s přízvukem cizího jazyka. Ty tvrdíš, že jsi Mamutonka, ale něco v tom, jak mluvíš, není mamutonské.“

Jondalar zadržel dech a čekal. Ajla mluvila neobvykle. Určité hlásky prostě nedokázala správně vyslovit, a taky způsob, jak je vyslovovala, byl dost svérázný. Bylo naprosto jednoznačné, co chce říct, a nebylo to odpudivé – jemu se to dokonce líbilo – ale působilo to zvláště, ne jako přízvuk cizí řeči. Bylo to víc a současně i něco jiného. Přesto to bylo přesně to – přízvuk, ovšem přízvuk řeči, kterou většina lidí nikdy neslyšela a kterou by ani nikdy za řeč neoznačila. Ajla mluvila hrdelními zvuky omezené slovní zásoby lidí, kteří se jí ujali jako malého sirotka a vychovali ji.

„Nenarodila jsem se u Mamutonů,“ řekla Ajla. Stále ještě držela Vlka, i když už nevrčel. „Ale přijali mě k ohništi Mamuta, přijal mě dokonce sám mamot.“

Následovalo krátké dohadování a další porada mezi mamotem a onou ženou a mužem.

„Jestli nepatříte do světa duchů, jak to, že máte moc nad vlkem, a jak jste přiměli koně, aby vás nesli na hřbetě?“ zeptal se mamot odhodlaně.

„Není to těžké, když člověk najde zvířata hodně mladá,“ řekla Ajla.

„Ty to vyprávíš, jako by to bylo něco snadného. Za tím musí být něco víc.“ Mamot se mračil. Ta žena si nebude dělat bláznů z mamota, který rovněž patří k ohništi Mamuta.

„Já byl u toho, když přinesla vlčí mládě do obydlí,“ pokoušel se vysvětlovat Jondalar. „Vlk byl maličký, že ještě sál mléko, a já byl přesvědčený, že umře. Ale ona ho krmila posekaným masem a kaší a vstávala k němu dokonce v noci, jako se to dělá s malými dětmi. Všichni byli zpočátku překvapeni, že Vlk zůstal naživu a že dokonce roste. Později ho Ajla naučila dělat přesně to, co chtěla – především, že nesmí zaneřádit obydlí, že nesmí chňapat po dětech, ani tehdy ne, když mu ubližují. Kdybych u toho nebyl, nikdy bych nevěřil, kolik se toho takový vlk může naučit a že tolik věcí chápe. Ale máš pravdu, mamote, je třeba udělat mnohem víc než jenom najít zvíře hodně malé. Starala se o něho jako o dítě. Ona je tomu zvířeti matkou, proto Vlk dělá, co ona chce.“

„A jak je to s koňmi?“ zeptal se muž, který stál vedle mamota. Přeměřoval si bujného hřebce a urostlého muže, který ho držel.

„S koňmi je to stejné. Je možné je hodně naučit, když je člověk najde malé a stará se o ně. Je na to potřeba hodně času a trpělivosti, ale jde to.“

Lidé sklonili hroty oštěpů a se zájmem naslouchali. Duchové přece nemluví naprosto obyčejnou řečí, i když všechno to o výchově zvířat odpovídalo podivnému způsobu vyjadřování, jaký byl vlastní duchům – byla to slova, které nebyla přesně tím, čím se zdála být.

Pak se ujala slova žena. „Já nevím nic o tom, jak je možné stát se matkou zvířat, ale vím, že ohniště Mamuta nepřijímá cizince, aby je udělalo Mamutony. To není obyčejné ohniště. Je to ohniště

těch, kteří slouží Matce. Lidé si sami volí ohniště Mamuta nebo jsou jím vyvoleni. Mám příbuzné v táboře Lva. Mamot je velmi starý, možná je to nejstarší žijící muž. Proč by si ten měl někoho osvojovat? A nevěřím, že by to Lutije dovolila. Tomu, co říkáte, se dá těžko uvěřit, a já nevidím, proč bychom tomu měli věřit.“

Ajla cítila ve způsobu ženiny řeči něco dvojsmyslného, možná to bylo spíš v gestech, která doprovázela její slova: ztuhnutí zad, napětí ramen, neklidné krčení čela. Zdálo se, že je připravena na něco nepříjemného. Pak Ajla najednou pochopila, že se žena nepřekřekla – úmyslně zapletla do řeči lež, byla to jemná léčka. Ale Ajla, která měla za sebou tak podivuhodný osud, její trik prohlédla.

Lidé, kteří Ajlu vychovali a byli označováni za ploskolebce, ale sami se nazývali lidmi klanu, se domlouvali přesně, i když ne pouze slovy. Jen málo lidí vědělo, že vůbec nějakou řeč mají. Jejich schopnost artikulovat byla omezená a často byli zatracováni jako tvorové, kteří jsou méně než lidé. Byli považováni za zvířata, která nedokážou mluvit. Oni však měli nanejvýš mnohotvárnou řeč posunků a znamení.

Těch poměrně málo slov, která klan užíval – Jondalar je ani nedokázal opakovat, stejně tak jako Ajla nedokázala zcela správně vyslovit určité hlásky v řeči Zelandonců nebo Mamutonů – vyslovovali lidé klanu naprosto svérázným způsobem a obvykle proto, aby něčemu dodali důraz nebo to byla jména lidí či předmětů. Jemnější odstíny vyjadřovali pomocí gest, držení těla a výrazem tváře a dosahovali tím stejné mnohotvárnosti, jakou má mluvená řeč. Ale při takovém způsobu dorozumívání bylo téměř nemožné lhát, aniž se současně vyjadřovala pravá skutečnost. Oni prostě lhát nedokázali.

Když se Ajla učila posunky, naučila se také vnímat a vysvětlovat si jemné signály tělesných pohybů a výrazů tváře. To bylo pro úplné pochopení nevyhnutelné. Později, když se pak od Jondalara znovu naučila vyjadřovat se slovy a nakonec dokázala mluvit plynně mamutonsky, zjistila, že dokonce i lidé, kteří se vyjadřují slovy, bezděčně vysílají signály v podobě výrazu tváře a držení těla, i když tyto signály nepatří k jejich řeči.

Poznala, že chápe mnohem víc než jen slova. Zpočátku ji to poněkud mátlo, protože mluvená slova ne vždycky souhlasila se

signály řeči těla, a lež neznala. Nepravdě se mohla přiblížit jenom natolik, že pravdu nevyslovila.

Časem se naučila určité malé lži chápat jako zdvořilosti. Avšak teprve když pochopila, že slova mohou vyvolat i smích a pobavit tím, že se něco řekne a něco jiného myslí – vlastně tím objevila podstatu mluvené řeči a také charakter lidí, kteří takto dvojsmyslně řeč užívali. Od té doby její schopnost chápat nevědomé signály dodala její rozvíjející se jazykové schopnosti naprosto nový rozměr, téměř neuvěřitelný vhled do toho, co lidé skutečně mysleli. Tím nad nimi získávala neobvyklou výhodu. I když sama nebyla schopna lhát a dokázala nanejvýš jen některou skutečnost zamlčet, věděla většinou velmi dobře, jestli někdo říká pravdu nebo ne.

„Když jsem byla v táboře Lva, nebyl tam nikdo, kdo by se jmenoval Lutije.“ Ajla se rozhodla mluvit přímo. „Náčelníci je Tulije a náčelníkem je její bratr Talut.“

Žena sotva postřehnutelně přikývla a Ajla pokračovala:

„Já vím, že není obvyklé, aby si ohniště Mamuta někoho osvojovalo. To Talut a Necije se rozhodli přijmout mě za svou. Talut dokonce zvětšil obydlí, abychom získali zimní přístřešek pro koně. Ale starý mamot překvapil každého. Během obřadu mě přijal za svou on. Řekl, že patřím k ohništi Mamuta, že jsem se pro ně narodila.“

„Pokud jsi přijela do tábora Lva s koňmi, tak chápu, proč se starý mamot k něčemu takového rozhodl,“ prohlásil muž.

Žena na něho rozmrzele pohlédla a řekla mu něco, čemu Ajla nerozuměla. Pak se znovu radili s mamotem. Muž byl už téměř přesvědčen, že ti cizinci jsou podle všeho lidé, a ne duchové, kteří by jim chtěli provést nějaký kousek – nebo pokud to přece jenom duchové jsou, pak že nejsou zlí. Ale nevěřil, že jsou přesně to, co o sobě říkají. Vysvětlení, které jim ten vysoký muž dal o chování zvířat, bylo prosté, ale probudilo jeho zájem. Konec a vlk ho uchvátili. Ženě naopak připadalo, že ti dva hovoří příliš pohotově a jsou až příliš vstřícní. Byla si jistá, že za tím, co říkají, určitě vězí ještě něco víc. Nevěřila jim a nechtěla s nimi mít nic společného.

Mamot už uvěřil, že jsou lidé, ale usoudil, že ta světlovlasá žena je mocná přivolávačka a že starý mamot jistě věděl o její vrozené mimořádné moci nad zvířaty. Někomu, kdo se v takových věcech vyzná, připadalo neobvyklé chování zvířat naráz mnohem

pochopitelnější. Možná byl i ten muž přivolavač. Později, až jejich tábor dorazí na letní setkání, si o tom promluví s lidmi z tábora Lva. Jistě si Mamutoni udělali o těch dvou vlastní představu. Bylo snazší uvěřit v kouzla než dát za pravdu tvrzení, že je možné zvířata krotit.

Tři lidé, kteří se spolu radili, se nemohli shodnout. Žena měla z cizinců nepříjemný pocit, zneklidňovali ji. Kdyby o tom víc přemýšlela, možná by si přiznala, že má strach. Vůbec se jí nelíbilo střetnutí s tak nevysvětlitelnými silami, ale svůj názor neprosadila. Slova se ujal muž:

„Tohle místo na soutoku dvou řek je dobré pro táboření. Měli jsme dobrý lov a teď putuje směrem k nám stádo velkým jelenů. Mělo by dorazit během několika dnů. Nemáme nic proti tomu, jestli si rozbijete svůj tábor blízko nás a budete lovit s námi.“

Byla to opatrná nabídka, nepozval je ve jménu Matky.

„Děkujeme vám,“ řekl Jondalar. „Možná se tu na jednu noc utáboříme, ale zítra ráno musíme dál.“

Když putoval se svým bratrem, byl zvyklý na mnohem srdečnější přivítání u lidí, s nimiž se setkali. Pozvání ve jménu Matky zahrnovalo víc než jenom pohostinství. Znamenalo, že lidé zvou hosta, aby se k nim připojil a nějakou dobu s nimi žil. Podstatně omezenější pozvání těchto lidí prozrazovalo nejistotu, ale alespoň je teď už neohrožovali oštěpy.

„Pak se s námi alespoň ve jménu Mut teď večer a zítra ráno najeďte.“ Tak daleko mohl náčelník zajít a Jondalar měl dojem, že by jim rád nabídl mnohem víc.

„Ve jménu Velké Matky Země s vámi dnes večer rádi povečeříme, až se utáboříme,“ prohlásil Jondalar, „ale zítra musíme vyrazit na cestu časně zrána.“

„Kampak tak pospícháte?“

Příměst, tak typická pro Mamutony, Jondalara stále ještě zarážela, i když u nich žil poměrně dlouho. Náčelníkovu otázku by Jondalarovi lidé považovali za nezdvořilou. Ne jako hrubý prohřešek, ale jako znamení nedostatečné zralosti nebo nedostatku pochopení pro jemnější a nepřímé vyjadřování zkušenějších dospělých.

Jondalar ale věděl, že Mamutoni si váží přímosti a nelíčenosti a že naopak nedostatečná příměst v nich budí podezření, i když

rozhodně taky nebyli vždycky tak otevření, jak se zdálo. I oni znali určité jemnosti. Záleželo na tom, jak se přímá otázka položila, jak byla přijata a co zůstalo nevysloveno. Ale proti otevřeně přiznané zvědavosti náčelníka tohoto tábora se podle měřítek Mamutonů nedalo namítnout ani to nejmenší.

„Já se vracím domů,“ řekl Jondalar, „a tuto ženu беру s sebou.“

„Jeden nebo dva dny zdržení přece není takový rozdíl.“

„Můj domov je hodně daleko na západě. Odešel jsem,“ Jondalar se odmlčel, aby uvažoval, „odešel jsem před čtyřmi lety, a pokud budeme mít štěstí, budeme potřebovat další rok, abychom se tam vrátili. Cestou nás čeká pár nebezpečných míst, která musíme překonat, musíme přeplavat řeky a přejít ledovec, a nechtěl bych tam dorazit v nevhodnou roční dobu.“

„Říkal jsi, že tvůj domov je na západě? Ale vy přece cestujete k jihu?“

„Ano. Jsme na cestě k moři Beran a k Matce řek. Podle ní pak budeme pokračovat dál proti proudu.“

„Před několika lety cestoval jeden můj bratranec na západ za obchodem. Vyprávěl, že tam žijí lidé v blízkosti řeky, kterou taky nazývají Matkou řek,“ řekl muž. „Byl si jistý, že je to stejná řeka. Tehdy odcházeli odtud na západ. Samozřejmě záleží na tom, jak daleko chcete jít proti proudu. Je ještě jedna cesta jižně od Velkého ledu, ale severně od hor na západě. Mohli byste si trasu podstatně zkrátit, kdybyste se vydali po ní.“

„Talut mi o té severní cestě vyprávěl, ale nebyl tak docela přesvědčený, že je to stejná řeka. Kdyby se ukázalo, že tomu tak není, mohlo by nás to stát hodně času, než bychom našli správnou řeku. Já přišel jižní cestou, a tu znám. Kromě toho mám u říčních lidí příbuzné. Můj bratr se spojil se Saramudonkou a já u nich nějakou dobu žil. Rád bych je navštívil, protože není pravděpodobné, že se s nimi ještě někdy později setkám.“

„My obchodujeme s říčními lidmi. Teď mi připadá, že jsem asi tak před rokem nebo dvěma slyšel o dvou cizincích, kteří žili v táboře, k němuž se připojila žena Mamutonů. Myslím, že to byli dva bratři. Saramudoni mají jiné zvyky než my, ale pokud si vzpomínám, chtěla se ona a její druh spojit s jiným párem. Vyslali posla a zvali na slavnost všechny Mamutony. Hodně jich tam odcestovalo a jeden nebo dva lidé od nás tam byli ještě i později.“

„To byl můj bratr Thonolan,“ řekl Jondalar a byl rád, že tato zpráva potvrzuje jeho vyprávění, i když stále ještě nedokázal vyslovit jméno svého mrtvého bratra, aby necítil bolest. „Dal se dohromady s Tamijí. Markeno a Tholije byli jejich partnerským párem. To Tholije mě naučila řeč Mamutonů.“

„Tholije je mou vzdálenou sestřenicí a ty jsi bratr jednoho z jejích druhů?“ Muž se obrátil na svou sestru: „Thurie, tenhle muž je náš příbuzný. Myslím, že ho musíme uvítat, jak náleží.“ Aniž čekal na odpověď, řekl: „Já jsem Rutan, náčelník tábora Sokola. Jménem Mut, Velké Matky, buďte vítáni.“

Ženě nezbývalo než se k pozvání připojit. Přece nemohla přivést svého bratra do rozpaků tím, že by se zdráhala vyslovit uvítací slova. Ale umínila si, že mu později mezi čtyřma očima řekne jak se patří své mínění. „Já jsem Thurie, náčelnice tábora Sokola. Jménem Mut, buďte tady vítáni. V létě jsme tábor Kavylu.“

Nebylo to příliš srdečné uvítání. Jondalar bral na vědomí zřejmé omezení. Víkala ho „tady“, to znamená na tomto místě, kde se však zdržovali jenom přechodně. Věděl, že tábor Kavylu označuje všechna místa, odkud se tito lidé vydávají v létě na lov. V zimě žili podobně jako ostatní Mamutoni v trvalém sídle nebo společenství, většinou v jednom nebo dvou velkých obydlích nebo v několika menších, zpola vyhloubených v zemi. Zimní tábor nazývali táborem Sokola. Ten ale Thurie do svého pozvání nepojala.

„Já jsem Jondalar ze Zelandonců. Zdravím vás jménem Velké Matky Země, kterou my nazýváme Dona.“

„Máme ještě volná místa na spaní ve stanu mamota,“ pokračovala Thurie, aby učinila zdvořilosti zadost, „ale co se zvířat týče...“

„Pokud proti tomu nic nemáte, pro nás by bylo pohodlnější postavit si vlastní stan, než spát ve vašem,“ řekl Jondalar, i když taky jen ze zdvořilosti. „Vážíme si vaší pohostinnosti, ale koně se musí napást. Znají náš stan a vrátí se k němu. Ve vašem táboře by třeba byli neklidní.“

„Samozřejmě,“ řekla Thurie s viditelnou úlevou. Ani ona by se necítila dobře, kdyby byli koně v táboře.

Ajle bylo jasné, že se s nimi taky musí pozdravit. Vlk už se nezdál tak útočný, a tak na zkoušku povolila sevření. Nemůžu tady přece celou dobu dřepět a držet ho, pomyslela si. Když se zvedla, chtěl vyskočit, ale ona mu přikázala, aby zůstal ležet.

Rutan ji uvítal, aniž k ní napřáhl ruce nebo ji vyzval, aby přistoupila blíž. Opětovala pozdrav stejně zdrženlivým způsobem. „Já jsem Ajla z Mamutonů,“ řekla, a pak dodala: „od ohniště Mamuta. Zdravím vás jménem Mut.“

I Thurie ji uvítala, avšak pozvání už neopakovala. Ajla pozdrav obřadně opětovala. Přála by si víc srdečnosti, ale zřejmě jim nemohla mít jejich zdrženlivost za zlé. Představa, že zvířata ochotně cestují s lidmi, je mohla děsit. Ajla pochopila, že ne každý přijme tuto nepravděpodobnou skutečnost tak rychle, jako to udělal Talut, a vzpomínka na lidi v táboře Lva, které milovala a teď opustila, ji zbolela.

Obrátila se na Jondalara. „Vlk už asi nemá pocit, že nás musí bránit. Myslím, že mě teď bude poslouchat, ale měla bych přesto mít něco, abych ho udržela, kdyby to bylo zapotřebí. Nejenom tady, pokud budeme v táboře, ale i později, jestli potkáme další lidi,“ řekla zelandonsky, protože měla pocit, že v tomto táboře Mamutonů nemůže mluvit otevřeně. „Třeba něco takového, jako je tahle ohlávka, kterou jsi udělal pro Vítěze. V mých koších je spousta provazů a řemenů. Musím ho bezpodmínečně naučit, že se nesmí k cizím lidem chovat tak, jak právě předvedl. Musí se naučit zůstat tam, kde ho chci mít.“

Vlk zřejmě pochopil, že muži s namířenými oštěpy představují ohrožení, a nemohla mu vyčítat, že byl připraven hájit lidi a zvířata, kteří tvořili jeho nesourodou smečku. Z jeho chování to bylo naprosto zřejmé. Bylo to pochopitelné, ale nepříjemné. To nesměla dovolit. Vlk nemůže vyrazit proti lidem, které na cestě potkají, jako by to byli cizí vlci. Musí ho naučit krotit útočnost a při setkání s neznámými lidmi zachovávat větší odstup. Ještě když o tom uvažovala, ptala se sama sebe, jestli vůbec cizí lidé pochopí, že se vlk může chovat tak, jak si nějaká žena přeje, nebo že kůň svezí člověka na hřbetě.

„Zůstaň tady u něho. Já dojdu pro provaz,“ řekl Jondalar. Přestože se mladý hřebec mezitím uklidnil, nepustil jeho uzdu z ruky a hledal v koši u Víhy provaz. Nepřátelské pocity v táboře

Kavylu zřejmě polevily a lidé se před nimi neměli už tak úzkostlivě na pozoru. Soudě podle toho, jak je pozorovali, vystřídala zřejmě strach zvědavost.

I Víha se uklidnila. Jondalar ji drbal a poklepával a přívětivě jí domlouval. Měl statnou klisnu rád, obdivoval její neotřesitelný klid. Vždycky dokázala pouhou přítomností zklidnit i bujného Vítěze. Jondalar si často přál, aby ho dokázal řídit tak, jako řídila Ajla Víhu, bez ohlávky nebo uzdy. S překvapením při jízdě zjistil, jak citlivá je kůže koně na sebemenší změnu držení těla a tlaku.

Uvážal Vítězovu uzdu k řemenům, které držely koše na hřbetě klisny. Ajla přešla s Vlkem k druhému boku Víhy. Když jí Jondalar podal provaz, řekl tiše: „Nemusíme tady zůstat, Ajlo. Je ještě brzo, můžeme najít jiné místo, u téhle řeky nebo u jiné.“

„Myslím, že by nebylo špatné, kdyby měl Vlk příležitost zvyknout si na lidi, i když jsou to cizinci a nechovají se k nám právě přátelsky. Nejsem proti tomu, abychom u nich chvíli zůstali. Jsou to Mamutoni, Jondalare, moji lidé. Možná jsou to poslední Mamutoni, které vidím. Ráda bych věděla, jestli půjdou na letní setkání. Možná bychom po nich mohli poslat pozdrav do tábora Lva.“

Ajla a Jondalar si postavili stan trochu dál od tábora Kavylu proti proudu velkého přítoku. Zbavili koně břemen a nechali je pást. Ajla byla trochu neklidná, když se koně vzdálili a zmizeli v rozvířeném prachu.

Při svém putování se Ajla a Jondalar drželi pravého břehu velké řeky, ale v určité vzdálenosti od ní. Její tok směřoval k jihu a klikatil se plochou stepí, do níž vyhloubil hluboké koryto. Pokud zůstali ve stepi nad údolím řeky, mohli jet přímější cestou, ale byli zato vystaveni neustálému větru a taky mnohem citelnějšímu působení slunce a deště.

„Je to řeka, o které mluvil Talut?“ zeptala se Ajla, když rozbalovala kožešinu na spaní.

Jondalar vytáhl z jednoho koše dost velkou plochou destičku mamutoviny s vyrytými znaky, která mu sloužila jako mapa. Pohlédl k zamlženému nebi, kde proráželo slunce a vrhalo rozptýlené světlo. Bylo pozdní odpoledne, to poznal, víc ale ne.

Vrátil se pohledem k mapě. Chvilí na ni hleděl, pak ji zase schoval do koše.

„Já nevím, Ajlo,“ řekl. „Nepoznávám v krajině žádné znaky. Jsem zvyklý odhadovat vzdálenosti, které jsem ušel pěšky. Vítěz se ale pohybuje jiným tempem.“

„Bude skutečně trvat celý rok, než dojedeme do tvého domova?“ zeptala se.

„To se dá těžko odhadnout. Závisí to na tom, nač cestou narazíme, kolik těžkostí budeme muset překonat, jak často se zastavíme. Budeme rádi, jestli se dostaneme k Zelandoncům příští rok touhle dobou. Vždyť jsme ještě ani nedojeli k moři Beran, do kterého ústí Velká Matka. Musíme ji sledovat po celé délce až k ledovci u jejího pramene a ještě o kus dál.“ Jondalar přivíral oči před nezvyklým světlem, vypadal ustaraně a na čele měl vrásky.

„Musíme překročit několik velkých řek, ale největší starost mi dělá ledovec. Musíme ho přejít, až bude led pevně zmrzlý, a to znamená, že tam musíme dorazit před jarním táním. Ale i potom je ledovec nevypočitatelný. V té krajině vane silný jižní vítr, který přináší náhlé oteplení a může způsobit, že vrchní vrstva ledu a sněhu taje a láme se jako trouchnivé dříví. Přitom se tvoří široké průrvy a nad nimi sněhové mosty, které se propadají. Po ledu stékají potoky z tající vody a často mizejí v hlubokých děrách. Pak je ledovec hrozně nebezpečný. Teď máme léto a zima se zdá být ještě hodně daleko, ale máme před sebou delší cestu, než si umíš představit.“

Ajla přikývla. Nemělo smysl přemýšlet, jak dlouho bude cesta trvat nebo co se stane, až dorazí k cíli. Zvykla si brát každý den tak, jak přichází, myslet jenom na příští jeden nebo dva dny. Bylo lepší nelámat si hlavu Jondalarovými lidmi, neuvažovat o tom, jestli ji přijmou, jako ji přijali Mamutoni.

„Přála bych si, aby už ten vítr ustal,“ poznamenala.

„Taky toho mám dost, mít pusu pořád plnou písku,“ řekl Jondalar. „Nezajdeme se podívat naproti k našim sousedům, jestli nedostaneme něco k jídlu?“

Vzali Vlka s sebou, když se vraceli do tábora Kavylu, ale Ajla ho neustále držela u sebe. Připojili se ke skupině shromážděné kolem ohně, nad nímž se na rožni opékalo velké stehno. Zábava se dostávala do chodu pomalu, ale nakonec zvědavost vystřídal

skutečný zájem a bázlivý odstup se změnil v živý rozhovor. Ve stepi žilo jen málo lidí a měli zřídka kdy příležitost vidět nové tváře. Vzrušení z tohoto náhodného setkání jistě nadlouho oživil rozhovory v táboře Sokola a dodá látku při vyprávění příběhů.

Ajla se bavila s několika lidmi, zvláště s mladou ženou, jejíž dceruška byla právě tak velká, že dokázala sama sedět, a která se tak jásavě smála, že všechny okouzila, především Vlka.

Mladou matku zpočátku velmi zneklidnilo, že si Vlk vybral pro svou přátelskou pozornost právě její dítě. Avšak malička se nadšeně smála, když ji Vlk horlivě olizoval. Vlk zůstal naprosto mírný, i když mu ručkama zajela do srsti a tahala ho za ni, což všechny překvapilo.

Také ostatní děti se tlačily kolem, aby se Vlka dotkly, a netrvalo dlouho a už si s nimi hrál. Ajla vysvětlila, že Vlk vyrostl s dětmi v táboře Lva a že je zřejmě postrádá. K mladým nebo slabým lidem se vždycky choval mírně, zdálo se, že rozezná rozdíl mezi tím, když ho neúmyslně zatahá malé dítě anebo mu vědomě ublíží větší děti. Od malých dětí všechno trpělivě snášel, ale jakmile ho větší děti zlomyslně zatahaly za ocas nebo za uši, odpověděl varovným zavrčením nebo se po nich i ohnal. Nezranil je, ale dal jim zřetelně najevo, že se umí bránit.

Jondalar vyprávěl, že nedávno odešli z letního setkání. Rutan se zmínil, že tam taky měli být, ale zdržely je nutné opravy obydlí. Vypτάval se Jondalara na jeho cesty a na Vítěze a hodně ostatních lidí naslouchalo.

K Ajle se Rutan choval s podstatně větším odstupem a ona sama se do hovoru nevměšovala. Jejich mamot by s ní rád zapředl řeč o tajemných věcech, ale Ajla raději zůstala s ostatními. Když nadešel čas k návratu do vlastního tábora, chovala se dokonce už i náčelnice mnohem volněji a přívětivěji. Ajla ji požádala, aby od ní pozdravovala tábor Lva, až dorazí na letní setkání.

Té noci Ajla dlouho nemohla usnout, přemýšlela o tom, co dnešního dne zažili. Byla ráda, že nepodlehli nechuti navštívit tábor, který se k nim zpočátku nechoval právě srdečně. Když však jeho obyvatelé překonali strach z cizího nebo neznámého, jevíli upřímný zájem a chuť se učit. I ona se naučila něco nového: že cestování s tak neobvyklými společníky nutně vyvolá prudkou odezvu u všech lidí, které cestou potkají. Neměla tušení, co ji čeká,

ale už nepochybovala, že tato cesta bude daleko obtížnější, než si představovala.

2.

Příštího rána Jondalar naléhal, aby vyrazili časně, ale Ajla se chtěla ještě jednou vrátit do tábora Kavylu a navštívit své nové známé. Zatímco Jondalar netrpělivě čekal, strávila Ajla loučením hodně času. Bylo téměř poledne, když konečně vyjeli.

Otevřená step s mírnými pahorky a dalekým výhledem, kudy vedla jejich cesta, když opustili letní setkání, postupně nabírala na výšce. Přítok řeky, pramenící ve vyšší krajině, měl podstatně prudší proud než v klikatícím se hlavním řečišti a voda vymlela hluboké koryto s příkrými břehy ve spraši přinesené větrem. Přestože chtěl Jondalar na jih, byli nuceni vydat se nejdříve na západ a později na severozápad, když hledali vhodné místo k překročení řeky.

Čím víc se odchylovali od vlastního směru, tím byl Jondalar podrážděnější a netrpělivější. Začal pochybovat, jestli se rozhodl správně, když zvolil delší jižní cestu místo severozápadní, kterou mu – už víckrát – doporučovali. Taky se zdálo, že je řeka nutí jít tím směrem. Neznal sice tuto trasu, ale pokud by byla o tolik kratší, měli by se snad přece jenom vydat po ní. Kdyby si mohl být jistý, že se před jarem dostanou na ledovec dál na západě, kde pramení Velká Matka řek, pak by zvolil tuto trasu.

To ale znamenalo, že by se musel vzdát poslední příležitosti navštívit Saramudony. Ale bylo to tak důležité? Musel si přiznat, že mu na tom velmi záleží a že se na to těší. Nebyl si jistý, jestli zvolil jižní trasu proto, že si přál vrátit se s Ajlou domů důvěrně

známou a tím bezpečnější cestou, nebo proto, že se chtěl setkat s lidmi, s nimiž byl spřízněný. Dělal si starosti, jaké následky by mohlo přinést špatné rozhodnutí.

Ajla ho vytrhla ze zamyšlení. „Jondalare, myslím, že tady by se dala řeka překročit,“ řekla. „Vypadá to tak, že se dá snadno vyjít na protější břeh.“

Dojeli k ohybu řeky a zastavili, aby všechno dobře zvážili. Na místě, pod nímž prudce tekoucí řeka tvořila ohyb, se vnější břeh, u kterého stáli, hluboce zařízl a tím vznikl vysoký příkrý svah. Vnitřní břeh v ohybu naproti se však zvedal jen pozvolna z vody a tvořil úzký, křovím lemovaný pás z pevné šedohnědé země.

„Co myslíš – dokážou koně přejít na druhou stranu?“

„Myslím, že ano. Řeka musí být nejhlubší právě tady u vnějšího břehu. Nedá se odhadnout, jak je hluboká a jestli koně budou muset plavat. Možná by bylo lepší, kdybychom sesedli a taky plavali,“ řekla Ajla. Pak si ale všimla, že se její nápad Jondalarovi nezamlouvá. „Jestli není moc hluboká, můžeme zůstat na koních. Nemám ráda, když si zmáčím oblečení, ale stejně tak nemám chuť se svlékat, abych mohla řeku přeplavat.“

Přinutili koně sejít z prudkého svahu. Kopyta jim klouzala, až nakonec sjeli po jemnozrnné půdě a přistáli ve vodě. Hned je strhl silný proud a hnál je dolů. Voda byla hlubší, než Ajla očekávala. Koně na chvíli propadli panice, dokud si nepřivykli na nový živel. Pak plavali proti proudu na protější břeh. Když se ocitli na mírném břehu na vnitřní straně ohybu, ohlédla se Ajla po Vlkovi a viděla, že je stále ještě na druhé straně, kňučí a pobíhá sem a tam.

„Má strach skočit do vody,“ řekl Jondalar.

„Pojď, Vlk, pojď!“ volala Ajla. „Umíš přece plavat.“

Avšak mladý Vlk jenom žalostně kňučel a stahoval ocas mezi nohy.

Vyrazili příliš pozdě, byli nuceni udělat okliku nejdřív na sever a pak na západ a dát se směrem, který neměli původně vůbec v úmyslu, a teď nechtěl Vlk přes řeku. Jondalar rovněž věděl, že je třeba zastavit a přezkoumat obsah košů, které se namočily ve vodě, i když byly hustě pletené, takže neměly propouštět vlhkost. Studený vítr se do nich opíral, museli si co nejdřív usušit mokré šaty, které měli na sobě. Letní dny byly dost teplé, ale teď už byl večer a skučivý noční vítr přinášel stále ještě chladný dech

obrovského ledovce, který pohřbil zemi na severu pod ledovou pokrývkou vysokou jako hory. Ochlazoval rozsáhlé oblasti, nejsilněji stepi přiléhající k jeho okrajům.

Kdyby nebylo tak pozdě, mohli by si mokré šaty nechat na sobě a jet dál. Vítr a slunce by je vysušily. Jondalar chtěl opět na jih, chtěl postoupit kupředu – kdyby jenom konečně mohli táhnout dál.

„Tahle řeka má proud silnější, než jaký si Vlk mohl dosud vyzkoušet. Nemůže do vody vběhnout, musí do ní skočit, a to taky ještě nikdy nezkusil,“ řekla Ajla.

„Co chceš dělat?“

„Jestli ho nedonutím, aby skočil, musím se pro něho vrátit,“ odpověděla.

„Když pojedeme dál, určitě skočí a poběží za tebou. Pokud se ještě máme vůbec dostat o kus dál, musíme pokračovat v cestě.“

Když Jondalar viděl, jak se její nechápavý výraz mění v hněv, přál si, aby svá slova mohl vzít zpět.

„Jak by se tobě líbilo, kdyby tě tu někdo nechal jenom proto, že máš strach? Neodvažuje se skočit do řeky, protože to ještě nikdy neudělal. Čekal jsi něco jiného?“

„Já jenom myslel – je to přece jenom vlk, Ajlo. Vlci dokážou plavat. Pokud za námi nepřiběhne, můžeme se vždycky pro něho vrátit. Nemínil jsem tím, že bychom ho tady měli nechat.“

„Nemusíš si dělat starost, že bychom se snad museli vracet. Já pro něho dojdu hned,“ řekla Ajla, otočila se k němu zády a vedla Víhu do vody.

Mladý Vlk očíhával zemi rozrytou koňskými kopyty a kňučením se dovolával lidí na druhé straně řeky. Když byla Ajla s Víhou ve vodě, znovu na Vlka zavolala. Uprostřed řeky začal Víhu najednou strhávat proud. Ustrašeně zaržála a pokoušela se najít pevnou půdu pod nohama.

„Vlku! Pojď, Vlku! Je to jenom voda! Neboj se, skoč!“

Ajla sklouzla Víze ze hřbetu, rozhodnutá doplavat k příkrému břehu. Vlk konečně sebral všechnu odvahu a skočil. Přistál ve vodě a okamžitě plaval k Ajle. „Výborně, Vlku!“

Víha se stále ještě snažila získat pevnou půdu pod nohama. Ajla s paží položenou na hřbetu Vlka se pokoušela k ní doplavat.

Jondalar byl u Víhy dřív, stál až po prsa ve vodě, pomohl klisně na břeh a plaval pak naproti Ajle. Společně se dostali na druhý břeh.

„Měli bychom si pospíšet, jestli chceme ještě dnes urazit kus cesty,“ řekla Ajla. Její oči prozrazovaly, že se stále ještě zlobí. Chtěla se vyhoupnout na Víhu, ale Jondalar ji zadržel.

„Ne,“ řekl. „Nepojedeme dál, dokud se nepřevlékneš do suchého. A myslím, že bychom měli utřít koně do sucha a možná taky Vlka. Pro dnešek to stačí. Můžeme se utábořit tady. Na cestu sem jsem potřeboval čtyři roky. A nevádí mi, jestli i na zpáteční cestu budu potřebovat čtyři roky. Hlavní je, že dojdeš zdravá a v pořádku.“

Pohlédla na něho a výraz lásky a starosti v jeho modrých očích smazal poslední zbytek hněvu. Vzala ho kolem krku, a jakmile k ní sklonil hlavu, cítila stejně neuvěřitelné štěstí jako poprvé, když přiložil své rty na její a ukázal jí, co je polibek. Měla radost z toho, že je s ním na cestě, že s ním putuje do jeho domova.

Měl o ni strach, když se vrátila do řeky, a teď ji pevně tiskl k sobě. Dokud nepoznal Ajlu, nepovažoval by za možné, že bude mít někdy někoho tak rád. Už jednou ji téměř ztratil. Tehdy se obával, že Ajla zůstane u tmavého muže s usměvavými očima. Myšlenka, že by ji znovu mohl ztratit, v něm probouzela úzkost.

Ve společnosti dvou koní a vlka, uprostřed obrovské chladné stepi, kde žila spousta zvířat, ale málo lidí, stál muž se ženou, kterou miloval, a plánoval cestu napříč kontinentem. Přesto byly okamžiky, v nichž ho už pouhé pomyšlení, že by se jí něco mohlo přihodit, naplnilo takovým strachem, že mu to bralo dech. V podobných chvílích si přál, aby ji mohl navždy pevně držet v náručí.

Jondalara vzrušovalo její tělo a zmocnila se ho žádost. Ale to mohlo počkat. Byla mokrá a studená, potřebovala suché oblečení a ohřát se u ohně. Mohli se utábořit u břehu této řeky stejně dobře jako kdekoli jinde. Na odpočinek sice bylo ještě trochu brzy, ale zase měli možnost usušit si věci, které měli na sobě. Zítra mohou přece vyrazit o to dřív.

„Vlku! Pusť to!“ volala Ajla a běžela k němu, aby mu vytrhla balíček, uvázaný v kůži. „Myslela jsem, že už ses naučil nechat

kůži na pokoji.“ Když se mu pokusila balíček vzít, chtěl si s ní hrát, držel kůži v zubech, trhal hlavou a vrčel.

„Pusť!“ poručila ostře. Spustila ruku, jako by ho chtěla udeřit přes čenich, ale krátce předtím se zarazila. Na tento rozkaz a jasné gesto stáhl Vlk ocas mezi nohy, plazil se pokorně před ní, položil jí balíček k nohám a kňučel, aby mu odpustila.

Jondalar přišel, aby jí pomohl. „Já nevím, co si s ním počneme. Pusť to, když mu to poručíš, ale nemůžeš ho přece pořád mít na očích... Co je to? Nezdá se mi, že bych to už někdy viděl,“ řekl s tázavým pohledem na balíček, pečlivě zabalený v měkké kůži a pevně svázaný.

Ajla trochu zrudla a rychle mu ho vzala z ruky. „To je jednom – něco, co jsem vzala s sebou – něco z tábora Lva,“ řekla a zastrčila balíček do jednoho ze svých košů.

Jondalar nevěděl, co si o tom má myslet. Oba omezili své věci a cestovní vybavení na nejnutnější a sotva vzali něco, co nebylo životně důležité. Balíček nebyl velký, ale nebyl taky právě malý. Co to bylo, co tak bezpodmínečně chtěla mít s sebou?

„Vlku! Pusť to!“

Jondalar viděl, jak Ajla znovu běží za Vlkem, a musel se smát. Téměř to vypadalo, jako by Vlk úmyslně zlobil a dráždil Ajlu, aby za ním běhala a hrála si s ním. Teď právě zase našel její měkké obutí, které nosívala ve stanu.

„Já skutečně nevím, co s ním mám dělat,“ řekla Ajla rozmrzele, když se vrátila k Jondalarovi. Držela v ruce zničené obutí a dívala se přísně na darebu. Vlk k ní lezl, zdánlivě kající, a žalostně kňučel, protože se na něho zlobila. Ale za jeho zkroušeností číhala bujnost. Věděl, že ho Ajla má ráda, a v okamžiku, kdy se dala obměkčit, zase řádil a štěkal, připraven začít novou hru.

I když už téměř dorostl do velikosti dospělého vlka, byl Vlk stále ještě spíš štěně. Narodil se v zimě osamělé vlčici, jejíž druh přišel o život. Měl obvyklé žlutošedé zbarvení srsti, ale jeho matka byla černá.

Její neobvyklá barva přiměla vůdčí vlčici a ostatní feny smečky, aby k ní byly nemilosrdné, vykazaly jí nejnižší místo ve smečce a nakonec ji zapudily. Potulovala se sama, dokázala přežít několik měsíců mezi revíry různých smeček, až nakonec našla

osamělého vlka, který opustil svou smečku, protože s ní už nestačil držet krok. Nějakou dobu se jim dařilo dobře. Ona byla dobrá lovkyně a on měl zkušenosti. Dokonce ohraničili vlastní malý revír a hájili ho. Možná to byla lepší potrava, kterou si mohli při vzájemné pomoci opatřit, možná taky společnost a blízkost jí nakloněného samce, co způsobilo, že vrhla mláďata v nevhodnou dobu.

Bohužel staré kosti jejího druha nestačily nárokům další zimy ve stepi. Přišel o život na počátku zimy a jeho smrt byla zničující ztrátou pro černou vlčici, která musela svá mláďata přivést na svět sama a uprostřed zimy.

Zvířata, která se výrazně odlišují od svého druhu, mají v přirozeném prostředí těžký osud. V krajině s nahnědlou trávou, žlutou zemí a se závěsemi navátého sněhu se černá lovkyně těžko skrývala a zvěř, kterou chtěla ulovit, příliš brzy vyplašila. Protože tu nebyl ani její druh, ani ostatní vlci, kteří by pomohli nakrmit kojící matku a její mláďata, byla černá vlčice stále slabší a ztrácela jedno mládě po druhém, až nakonec zůstalo jen jedno.

Ajla vlky dobře znala. Pozorovala je od první chvíle, kdy se sama vydala na lov, ale nemohla vědět, že černý vlk, který jí ukradl uloveného hranostaje, je vyhladovělá kojící vlčice. Nebyla to obvyklá doba pro mláďata. Když se pokusila hranostaje získat zpět a vlčice ji napadla, zabila ji. Pak viděla, v jakém stavu vlčice byla, a pochopila, že musela být osamělá. Pocítila podivné příbuzenství s vlčicí, kterou smečka odvrhla, a rozhodla se najít osiřelá mláďata, aby se jich ujala. Sledovala vlčí stopu, objevila jeskyni, vlezla dovnitř a našla poslední vlče, ještě neodstavené a se sotva otevřenýma očima. Vzala je s sebou do tábora Lva.

Všichni byli překvapeni, když jim Ajla ukázala malé vlče. Ale přijela s koňmi, kteří ji poslouchali. Zvykli si na ně i na ženu, která uměla se zvířaty tak dobře zacházet, a byli zvědaví, co s vlkem udělá. Že byla schopná ho vychovat a zkrotit, připadalo mnohým jako zázrak. Chytrost, kterou malý vlček projevoval, Jondalara stále ještě zarážela – chytrost, která byla srovnatelná s lidskou.

„Myslím, že si s tebou hraje, Ajlo,“ řekl.

Podívala se dolů na Vlka a nedokázala potlačit smích, který Vlka přiměl zvednout hlavu a napjatě klepat ocasem do země.

„Zřejmě máš pravdu, ale to nic nemění na tom, že ho musím odnaučit, aby všechno rozkousal,“ řekla a prohlížela roztrhané obutí. „Tohle je tak zničené, že už mu to můžu nechat, možná dá alespoň na nějakou dobu pokoj ostatním našim věcem.“ Hodila mu obutí a on vyskočil a v letu je popadl. Jondalar měl pocit, že se při tom šklebí.

„Měli bychom si pospíšet, abychom byli hotovi s balením,“ řekl, když si připomněl, že minulého dne nepostoupili příliš daleko.

Ajla se rozhlédla a chránila si oči proti jasnému slunci, které se právě vyhouplo nad obzor. Objevila Víhu a Vítěze na louce, přiléhající ke kousku země porostlé křovím v ohybu řeky. Přivolala je písknutím, podobalo se tomu, jímž volala Vlka. Plavá klisna zvedla hlavu, zaržála a přiklusala k ní. Statný hřebeček ji následoval.

Strhli stan, naložili zavazadla na koně a byli téměř připraveni vyrazit, když se Jondalar rozhodl dát stanové kůly do jednoho koše a své oštěpy do druhého, aby byla zátěž rovnoměrně rozložena. Ajla čekala a opřela se zatím o Víhu. Tak na to byly obě zvyklé, byl to způsob jejich důvěrného kontaktu, který se vytvořil v době, kdy v bohatém, ale osamělém údolí bylo hříbě jediným Ajliným druhem.

Ajla zabila matku Víhy. Tehdy už několik let lovila. Naučila se sama zacházet s prakem, který mohla snadno schovat. Snažila se napravit skutečnost, že porušuje tabu klanu, a proto lovila téměř výlučně šelmy, které konkurovaly lidem v lovu a někdy jim dokonce kradly maso. Ale matka Víhy bylo první velké zvíře, které zabila, a poprvé k tomu užila kopí.

U klanu by to platilo za první úlovek, kdyby byla chlapcem a směla lovit kopím. Jako ženu by ji nenechali naživu. Ale zabítí koně bylo nutné, aby přežila. Ale neočekávala, že se do vyhloubené jámy zřítí právě kojící klisna. Když Ajla uviděla hříbě, bylo jí ho líto, protože věděla, že bez matky zahyne, ale myšlenka, aby je sama vychovala, jí vůbec nepřišla na mysl. Nebylo důvodu myslet na něco takového, koneckonců ještě nikdy nikdo nic takového neudělal.

Když se však k ustrašenému hříběti přikradly hyeny, připomněla si hyenu, která se pokusila ukrást malého synka Ogy. Ajla nenáviděla hyeny, možná kvůli utrpení, které musela vystát,

když tu hyenu zabila a tím v klanu prozradila své tajemství. Nebyly horší než jiné šelmy a mrchožrouti, ale pro Ajlu ztělesňovaly všechno, co bylo děsivé, zlé a falešné. Jednu hyenu zabila, ostatní zahнала a bezmocné hříbě zachránila. Tentokrát jí její jednání nepřineslo žádná muka, ale naopak tím získala společnost, která jí usnadnila její osamělost, a přineslo jí to štěstí z jedinečného vztahu, který se mezi ní a Víhou vytvořil.

Ajla milovala mladého vlčka, jako by milovala chytré dítě, ale její city k Víze byly jiné. Víha s ní sdílela samotu. Byly si tak blízké, jak jen je u tak rozdílných stvoření vůbec možné. Znály se, chápaly se, věřily si. Plavá klisna byla pro Ajlu víc než jenom pomáhající družka nebo dokonce milované dítě. Víha byla po několik let jedinou bytostí, která jí dělala společnost.

Avšak když se jí Ajla poprvé vyhoupla na hřbet a jela s větrem o závod, nerozhodovala se k tomu nijak dlouho, provedla to z okamžitého popudu a nutkavé vzrušující radosti. Zpočátku se jí vůbec nesnažila řídit, ale znaly se tak důvěrně, že jejich vzájemné souznění s každou jízdou narůstalo.

Zatímco Ajla čekala, až bude Jondalar hotov, pozorovala Vlka, který si hrál s jejím zničeným obutím, a přála si, aby ji napadlo něco, co by ho odnaučilo tohle ničení. Očima přejela po rostlinách na výběžku, na němž přespali. Plochá krajina na této straně řeky, ohraničená příkrým břehem na druhé straně prudkého ohybu, byla každoročně zaplavována a měla proto nános úrodné půdy, na níž rostla spousta rostlin, keřů a dokonce malých stromů. Za ní se vytvořila bujná pastvina. Ajle se stalo druhou přirozeností všimnout si všeho, co kolem ní rostlo, poznatky třídit a schraňovat v paměti a okamžitě si je vybavit. Její vědění bylo právě tak pohotové jako předvídavé, skoro instinktivní.

Uviděla vřesu podobnou, stálezelenou keříčkovitou rostlinku s koženými, temně zelenými lístky a se spoustou malých kulatých, narůžovělých kvítků, které slibovaly bohatou úrodu červených bobulí. Byly sice kyselé a trpké, ale daly se jíst, když se vařily společně s jiným jídlem. Avšak Ajla věděla, že bobule téhle rostliny, nazývané medvědice léčivá, skýtají nejenom potravu, ale pomáhají i proti pálení, které mohlo nastat při močení, zvláště potom, když byla moč zbarvená krví.

Těsně vedle medvědice rostl křen s malými bílými chomáčky kvítků na stvolu s úzkými listy, zatímco u země rostly jeho dlouhé, zašpičatělé, tmavozelené lesklé listy. Ajla věděla, že kořen této rostliny je tlustý a dost dlouhý, že vydává pronikavý pach a chutná ostře. V malém množství dodával masu kořeněnou vůni, ale Ajla se zajímala spíš o jeho léčebné využití – podporoval činnost žaludku a působil léčivě na zraněné a napuchlé klouby. Uvažovala, že by měla pár kořenů vyhrabat, ale pak si uvědomila, že na to už nemá čas.

Když však objevila šalvěj, neváhala a hned se chopila hrabací hole. Kořen šalvěje byl součástí zvláštního čaje, který pila ráno při měsíčním krvácení. V jinou roční dobu používala jiné příměsi, zvláště zlatavou plazivou rostlinu, která se ovíjela kolem druhých rostlin a často je udusila. Před dlouhou dobou jí Iza vyprávěla o magických bylinách, které měly schopnost natolik posílit ducha jejího totému, že zvítězil nad duchem totému každého muže a zabránil, aby v ní rostlo dítě. Iza ji vždycky důrazně nabádala, aby to nikomu neprozradila, především žádnému muži.

Ajla si nebyla jistá, jestli jsou to duchové, kteří způsobují, že v ženách roste dítě. Věřila, že s tím má víc společného muž, ale tajné byliny rozhodně účinkovaly. Nevznikl v ní žádný nový život od té doby, co pila rostlinný výtažek, ať už sdílela slasti s mužem, nebo ne. Rozhodně by nebyla proti tomu, aby měla dítě, jakmile se s Jondalarem někde usadí. Ale Jondalar jí vysvětlil, že by bylo velmi obtížné, kdyby byla těhotná během dlouhé cesty, kterou měli před sebou.

Když vyhrabala kořen šalvěje a oklepala ho z hlíny, uviděla srdčité listy a dlouhé žluté, trubičkovité květy hadího kořene, který pomáhal ženám donosit dítě. Se smutkem vzpomínala, jak se Iza pro něj vypravila, aby zachránila její dítě. Když se zvedla a kořeny, které vyhrabala, zabalila do zvláštního koše, viděla, že Víha okusuje klasy ovsa. I ona měla ráda semena ovsa, když byla uvařená, a věděla, že květy a stvoly působí dobře na trávení.

Všimla si much na koňském trusu. Pomyslela si, že hmyz může být v některou roční dobu strašným soužením, a rozhodla se porozhlédnout po rostlinách, které hmyz odpuzují. Kdo ví, jakými krajinami povede jejich cesta!

Při spíše zběžném pohledu na rostliny objevila pichlavý keřík, o kterém věděla, že je druhem pelyňku. Chutnal hořce a ostře páchl. Těsně u něho rostla pupava, příbuzná čapího nůsku, s úzkými zubatými listy a pětistými načervenalými květy a zobanými plody. Usušené a rozdrčené listy slouží k stavění krve a pomáhají léčit rány. Vývar z nich léčí vředy v ústech a vyrážky na kůži a kořeny pomáhají při průjmech a jiných poruchách zažívání. Mají ostrou a hořkou chuť, ale dobře je snášejí jak děti, tak staří lidé.

Podívala se opět k Jondalarovi a zjistila, že Vlk stále ještě trhá obutí. Ajliny jen tak volně ubíhající myšlenky se najednou soustředily na rostliny, kterých si všimla naposled. Proč vzbudily její pozornost? Něco považovala za důležité. Pak ji napadlo, co to bylo. Rychle vzala hrabací hůl a dolovala z půdy ostře páchnoucí pelyněk. Pak si ještě opatřila hořký, ale spíš nevinný čapí nůsek.

Jondalar nasedl a byl připraven vyjet. Otáčel se po ní. „Ajlo, proč ještě sbíráš rostliny? Musíme dál. Potřebuješ je nutně právě teď?“

„Ano,“ řekla. „Nebude to trvat dlouho.“

Vyhrabala rychle ještě křen. „Myslím, že jsem našla cestu, jak ho udržet od našich věcí,“ řekla a ukázala přitom na mladého Vlka, který si hrál s obutím, nebo spíš s tím, co z něho zbylo. „Připravím odpuzovač pro Vlka,“ zasmála se.

Od posledního tábořiště jeli na jihovýchod, pak se zase vrátili k řece, kterou až dosud sledovali. Prach rozvířený větrem se přes noc usadil a v jasném vzduchu byl vidět vzdálený obzor, který byl až dosud skryt jejich pohledu. Z jednoho konce země na druhý, od severu na jih, od východu na západ, všechno, co viděli, byla tráva – vlnící se, v neustálém pohybu, obrovská, všeobjímající travnatá step. Těch několik málo stromů v blízkosti vodních toků působilo osaměle v převládajícím porostu. Ale travnaté roviny byly ještě mnohem rozsáhlejší, než mohli tušit.

Obrovské ledové vrstvy pohřbily pod sebou pól Země a rozprostřely se po severních krajinách, rozmělnily kamenný krunýř kontinentu a stlačily ho svou nepředstavitelnou váhou. Jižně od ledovce začínaly stepi – chladné, suché travnaté plochy, které se táhly po celé šířce kontinentu a sahaly od západního oceánu až k

východnímu moři. Všechna země hraničící s ledovcem byla pokryta obrovskou travnatou stepí. Tráva byla všude, v hlubokých údolích stejně jako na větrem bičovaných svazích.

Ajla a Jondalar zjistili, že rovná krajina pozvolna klesá do údolí větší řeky, i když od ní byli ještě dost vzdáleni. O chvíli později se ocitli ve vysoké trávě. Dokonce ze hřbetu Víhy, když se Ajla napřímila, neviděla z Jondalara víc než hlavu a ramena mezi osinami a kývajícími se stonky s drobnými, zlatavými a rudými květenstvími na tenkých modrozelených stéblech. Tu a tam zahlédla temně hnědého Vítěze, ale poznala ho jenom proto, že věděla, že je to on.

Byla teď vděčná za výhodu, kterou získali díky výšce koní. Pokud by šli pěšky, museli by mít dojem, že putují hustým lesem vysoké zelené, ve větru se kolébající trávy.

Vysoká tráva pro ně nebyla překážkou, projížděli jí snadno, ale někde se do ní nořili tak, že přes další stébla viděli jenom o kousek dál. Za nimi se tráva zase narovnávala, takže po nich téměř nezůstala stopa. Kdyby nad nimi nebylo zářící slunce na jasné modré obloze a kolem nich stébla, která se ohýbala ve směru převažujícího větru, zřejmě by opravdu těžko hledali cestu a museli by dávat pozor, aby se vzájemně neztratili z očí.

Ajla slyšela svištivý vítr a ostré bzučení komárů. Uprostřed husté vegetace bylo horko a dusno. Viděla sice, jak se vysoká tráva kolébá, ale necítila na sobě ani závan větru. Bzučení much a pach čerstvého trusu jí prozradily, že si Vítěz právě ulevil. I kdyby nebyl pár kroků před ní, věděla by, že to musel být mladý hřebec, – kdo tudy prošel. Jeho pachy znala stejně dobře jako pachy klisny, na které jela – a své vlastní. Nerozlišovala mezi dobrými a špatnými pachy. Používala svůj nos stejně jako oči a uši, které jí pomáhaly prozkoumávat a vysvětlovat svět kolem sebe.

Po nějaké době způsobila neměnná scenérie, v níž jedno dlouhé zelené stéblo následovalo za jiným dlouhým zeleným stéblem, rytmické kroky koně a horké slunce stojící téměř přímo nad nimi, že Ajla otupěla. Byla sice vzhůru, ale ne při plném vědomí. Množství vysokých, tenkých článkovitých stébel se spojilo do rozmazaného obrazu, který už nevnímala. Pak ji ale cosi bezděky upoutalo a začala si všímat ostatní vegetace. Rostlo tu i mnoho jiného než jenom tráva.

Tam, v malé světlíně – tu muselo udělat nějaké zvíře tím, že se tam vyválelo – to je merlík. Mohla bych ho trochu natrhat, pomyslela si, ale ani v nejmenším se o to nepokusila. Tato rostlina se žlutými kvítky a s listy rostoucími kolem stvolu je zelená brukev. I ta by byla dobrá k večeři. Zase jenom kolem ní projela. Modravě purpurové květy tam s těmi malými lístky, to je kozinec a má spoustu lusků. Zdalipak už jsou zralé? Zřejmě ne. Dál vpředu, ty velké okolíky z bílých, ve středu růžových květů, to je mrkev. Vypadá to, že Vítěz stoupl na některé její listy. Měla bych vytáhnout hrabací hůl, ale tamhle dál je jich ještě víc. Zřejmě jí tu bude hodně. To má čas, vždyť je takové dusno. Byla celá zalitá potem a pokusila se zahnat pár much, které jí bzučely kolem hlavy. Už jsem hodnou chvíli neviděla Vlka, pomyslela si. Kde asi vězí?

Ohlédla se a viděla, že jde těsně za klisnou a větří. Zastavil se, zvedl hlavu, aby zachytil jiný pach, pak zmizel v trávě po její levici. Viděla velkou modrou vážku se skvrnitými křídly, která se vznášela nad místem, kde právě předtím byl Vlk, než ji vyplašil, jako by to místo chtěla označit. Později křik a prudký tlukot křídel prozradil dropa, který ztěžka vzlétl. Ajla sáhla po praku, měla jej uvázaný kolem hlavy jako čelenku. Tak byl neustále na dosah a kromě toho si jím udržovala vlasy odhrnuté z čela.

Ale obrovský drop – nejtěžší pták ve stepi – letěl velmi rychle a byl mimo dosah dřív, než stačila vytáhnout z váčku kámen. Pozorovala, jak strakatý pták s bílými, černě lemovanými křídly získává na rychlosti a s nataženou hlavou a dozadu nataženýma nohama odlétá. Mrzelo ji, že neviděla dřív, co vyčenichal Vlk. Drop by je býval zasytil všechny tři a ještě by spousta masa zbyla.

„Škoda že jsme nebyli rychlejší,“ ozval se Jondalar.

Ajla viděla, že zastrčil lehký oštěp a vrhač oštěpů do koše. Přikývla a uvázala si zase prak kolem hlavy.

„Škoda že jsem se nenaučila zacházet s Brecijíným vrhacím kolíkem. Předvedla mi to, když jsme se cestou za mamuty zastavili u močálu, kde hnízdí všichni tito ptáci. Nemohla jsem uvěřit, jak je zručná. Dokázala jich jedním hodem srazit hned několik.“

„Byla opravdu zručná. Ale zřejmě se svým kolíkem cvičila stejně dlouho jako ty s prakem. To asi není možné naučit se během jednoho léta.“

„Kdyby tahle tráva nebyla tak vysoká, viděla bych zavčas to, co Vlk vyčenichal, a stačila bych si připravit prak a pár kamenů. Myslela jsem si, že je to třeba hraboš.“

„Měli bychom mít oči otevřené pro případ, že Vlk zase něco vyplaší,“ řekl Jondalar.

„Já měla oči otevřené. Ale prostě nic nevidím!“ postěžovala si Ajla. Pohlédla vzhůru k nebi, aby zjistila postavení slunce, pak se natáhla, aby viděla přes trávu. „Ale máš pravdu, neuškodí, když se začneme zajímat o to, kde seženeme čerstvé maso pro dnešní večer. Objevila jsem spoustu rostlin, které mají dobrou chuť. Chtěla jsem vlastně zastavit a pár jich natrhat, ale zdá se, že rostou tady všude kolem. Udělám to raději později a budu je mít čerstvé. V tomhle dusnu by jenom povadly. Máme ještě kus pečeného bizona z tábora Kavylu, ale stačí tak na jedno jídlo. Bylo by nesmyslné sahat na sušené zásoby, když je všude kolem tolik čerstvé potravy, Jak dlouho ještě pojedeme, než zastavíme?“

„Myslím, že řeka už není daleko – je chladněji a tahle tráva obvykle roste v blízkosti vody. Jakmile dorazíme k řece, můžeme jet podle ní a přitom si najdeme dobré místo k utáboření,“ řekl Jondalar. Pak jeli dál.

Vysoká tráva sahala až těsně k řece. V blízkosti vlhkého říčního břehu se v ní zachytily stromy. Zastavili a nechali koně napít, pak sesedli a sami uhasili žízeň. Používali přitom malý, hustě pletený košík jako naběračku a pohár. O chvíli později se vynořil z trávy Vlk a chlemtal hlasitě vodu. Pak si lehl s vyplazeným jazykem na zem, funěl a díval se oddaně na Ajlu.

Ajla se usmívala: „Vlkovi je taky horko. Zřejmě pořádně šmejdil kolem. Ráda bych věděla, co všechno objevil. V té trávě vidí podstatně víc než my.“

„Chtěl bych se dostat z trávy ven, než se utáboříme. Jsem zvyklý mít větší rozhled, a tady si připadám jako chycený. Jsem rád, když vím, co se kolem mě děje,“ řekl Jondalar. Přidržel se rukama o Vítězův hřbet a vyhoupl se na něj jedním mohutným skokem. Vedl koně z rozměklého břehu na pevnou půdu a pak jeli proti proudu řeky.

Velké stepi byly všechno jiné než obrovská jednolitá krajina složená z půvabně se vlnících stébel. V místech, kde byla velká vlhkost, rostla vysoká tráva společně se spoustou jiných rostlin.

I když převažovaly traviny, sahající jim až k ramenům, které mohly dosáhnout i výšky dvanácti stop – tlustý modrý pýr, kavyl a kostřava – byly tu i pestré louky s bohatě kvetoucími bylinami. Rostly na nich astry a podběl, žlutý oman a dlouhé bílé trubky durmanu, hlíznatky a mrkve, řepa a zelí, křen a hořčice a malé cibule. Jinde zase kosatce, lilie a pampelišky, rybíz a jahody, červené maliny a černé ostružiny.

V polosuchých oblastech, v nichž jen málokdy přšelo, se vyvinuly traviny nižší než půldruhé stopy. Držely se u země a vyháněly neustále nové výhonky, hlavně v dobách sucha. Dělili se o půdu s nízkými keříky, především s pelyňkem a šalvějí.

Na místech, kde bylo pro nízké traviny chladno a pro vysoké sucho, rostly středně velké traviny. I tyto oblasti se střední vlhkostí byly často barevně pestré. Nesčetné květiny rostly v travnaté pokrývce z ovsu a ječmene. Na svazích a ve vyšších polohách rostly menší druhy pýru. Kromě toho tam byly početné ostrice, mezi nimi suchopýr, rostoucí především v tundře a vlhčích půdách. V močálech se dařilo vysokému rákosí, orobinci a sítinám.

U řeky bylo chladněji, a když se odpoledne sklonilo k večeru, Ajla váhala. Na jedné straně se chtěla co možná nejrychleji dostat z vysoké dusné trávy, ale současně chtěla zastavit a natrhat něco z rostlin, které kolem sebe objevila, aby měla zeleninu k večeři. Z jejího napětí se vytvořil určitý rytmus: ano, zastaví, ne, neudělá to – dvě myšlenky, které se neustále opakovaly.

Netrvalo dlouho a rytmus vzal slovům jakýkoliv význam a tiché bušení, které cítila tak, jako by bylo hlasité, ji naplnilo nedobrou předtuchou. Bylo to zneklidňující, toto tušení hlasitého zvuku, který nikde neslyšela. Nepříjemný pocit ještě zesilovala vysoká tráva, která ji obklopovala ze všech stran. Sice viděla, ale ne dost daleko. Byla zvyklá přehlédnout větší vzdálenosti, rozhodně alespoň kousek před vlnící se traviny bezprostředně před sebou. Čím dále jeli, tím byl tento pocit naléhavější, téměř takový, jako by se sotva slyšitelný zvuk blížil nebo jako by se pohybovali k místu jeho původu.

Ajla si všimla, že na mnohých místech byla půda čerstvě rozrytá. Nakrčila nos, když ucítila silný, pronikavý zápach pižma. Nevěděla, odkud pochází. Pak uslyšela temné Vlkovo vrčení.

„Jondalare!“ zvolala a spatřila, že zastavil a zvednutou rukou jí naznačoval, aby se také zastavila. Něco bylo před ním. Najednou prorazilo vzduch hlasité, hrozivé zatroubení.

3.

„Vlku! Zůstaň!“ poručila mu Ajla, když zvědavě vystřelil kupředu. Sklouzla ze zad Víhy a pospíchala k Jondalarovi, který rovněž sesedl a opatrně se pohyboval prořídlejší trávou směrem k pronikavému troubení a hlasitému dunění. Když došla k němu, zastavila se. Rozhrnuli poslední stvoly trávy. Ajla klesla na kolena, aby udržela Vlka, nemohla ale odvrátit pohled od obrazu na světlině.

Stádo srstnatých mamutů vzrušeně dupalo – to oni vytvořili světlinu na kraji plochy porostlé vysokou trávou. Dospělý mamut potřeboval denně víc než tři sta kilogramů potravy a stádo proto velmi rychle spásalo obrovské plochy. Byla to zvířata různé velikosti a stáří, mezi nimi i mláďata nanejvýš několik týdnů stará. To znamenalo, že to bylo stádo, k němuž patřily téměř výlučně příbuzné samice – matky, dcery, sestry, tety a jejich potomci, velká rodina, kterou vedla zkušená a rozvážná stará samice, výrazně větší než všichni ostatní.

Na první pohled se zdálo, že všichni srstnatí mamuti mají rudohnědou srst, avšak při bližším pohledu se rozeznaly početné obměny základní barvy. Někteří byli spíš rudě nebo hnědě zbarvení, jiní měli náznak žluté nebo zlatožluté barvy, a opět další působili z určité vzdálenosti téměř černě. Hustá, dvouvrstevná srst pokrývala skoro celé tělo, od širokého chobotu a malých uší až k temnému střapci štětín na konci krátkého ocasu, statným nohám a širokým chodidlům, a z obou vrstev vznikaly různé barvy.

I když velká část teplé, husté a přímo hedvábně měkké podsady na začátku léta vypelichala, současně začínala podrústat nová srst pro příští rok. Nová spodní vlna byla světlejší než rovněž huňatá, ale hrubší, před větrem chránící vrchní vrstva pesíků. Tmavší svrchní srst, různě dlouhá, na některých místech až ke třem stopám, visela ze slabin jako hříva. Na bříse a u slabin byla obzvlášť hustá a sloužila jako měkký polštář, když se zvířata uložila na zmrzlé půdě.

Ajla byla nadšená dvěma mlád'aty s červenavě zlatou srstí, prorostlou černými pesíky svrchní srsti. Vykukovala za obrovitýma nohama a okrově žlutou zástěrou své matky, která je vysoko převyšovala. Temně hnědá srst staré vůdčí samice byla prošedivělá. Ajla si všimla i bílých ptáků, kteří neustále doprovázeli mamuty a vrhali se na hmyz, který tato velká zvířata vyplašila. Mamuti si jich nevšímali nebo je prostě strpěli, ať už jim seděli na chundelaté hlavě nebo se obratně vyhýbali jejich mohutným nohám.

Vlk žádostivě kňučel, chtěl si ta zajímavá stvoření prohlédnout z větší blízkosti, ale Ajla ho držela zpátky. Jondalar vytáhl z cestovního koše na Víze provaz. Prošedivělá vůdčí samice se obrátila a dlouho se dívala jejich směrem – všimli si, že jeden její dlouhý kel byl ulomený – a pak obrátila svou pozornost k důležitější věci.

Jenom docela mladí samci zůstávali u samic. Zpravidla opouštěli stádo, kde se narodili, krátce po dosažení pohlavní zralosti, obvykle ve stáří asi dvanácti let. Ale k tomuto stádu patřilo i několik mladých samců a dokonce několik starších. Přilákala je samice s temně rudou srstí. Byla připravená se pářit, a to byl důvod hluku, který slyšeli Ajla a Jondalar. Přitahovala všechny samce, často mnohem víc, než jí bylo milé.

Temně rudá samice se právě připojila ke svému stádu, když se jí podařilo uniknout třem mladým, asi dvacetiletým samcům, kteří ji honili. Samci, kteří honičku vzdali, i když jen na přechodnou dobu, odpočívali kus od hustě se tlačícího stáda, zatímco samice hledala ochranu uprostřed rozčilených samic. Dvouleté mládě se k ní přiblížilo a matka je pozdravila mírným dotekem chobotu. Našlo vemeno mezi předníma nohama a hladově sálo, zatímco samice utrhla velký chomáč trávy. Už celý den ji samci honili a neměla

možnost ani dát napít svému mláděti nebo se sama nažrat a napít. I teď jí k tomu nezbylo mnoho času.

Středně velký samec se blížil ke stádu a dotýkal se ostatních samic chobotem mezi zadními nohama, aby zjistil jejich připravenost. Protože mamuti rostli po celý svůj život, dalo se podle jeho velikosti poznat, že je starší než ti tři, kteří honili samici předtím – zřejmě byl tak třicetiletý. Když se přiblížil k temně rudé samici, rychle odklusala. Samec okamžitě nechal ostatní samice a dal se do pronásledování. Ajla zatajila dech, když viděla jeho obrovský zduřelý pohlavní orgán.

Jondalar vedle ní slyšel, jak najednou ztěžka dýchala, a pohlédl na ni. Obrátila se na něho a na okamžik se zadívali sobě do očí. Oba už sice lovili mamuty, ale málokdy viděli tato velká huňatá zvířata z takové blízkosti, a nikdy ještě nepozorovali jejich páření. Jondalar ucítil stah ve slabinách, když pozoroval Ajlu. Byla vzrušená, tvář jí zrudla, ústa měla pootevřená, dýchala prudce a v očích se jí zračila zvědavost. Rychle zase obrátili pozornost na obě zvířata, která se právě chystala uctít Velkou Matku Zemi tím, co požadovala po všech svých dětech.

Samice prchala před samcem velkým obloukem, dokud zase nedorazila ke své rodině, ale to jí mnoho nepomohlo. Za chvíli musela prchat znovu. Jeden samec ji dohonil a dokázal ji obskočit, ale ona mu znovu uprchla. Mládě se pokusilo sledovat temně rudou samici, která ještě několikrát uprchala před samci, až se nakonec rozhodlo zůstat u ostatních samic.

Jondalara zajímalo, proč samice tak usilovně prchá před samci, kteří se s ní chtěli pářit. Neočekávala Matka i od samic mamutů, že ji budou ctít?

Jako by se všichni rozhodli si odpočinout a nažrat se, na chvíli zavládl klid. Mamuti pomalu postupovali vysokou trávou k jihu a v pravidelném tempu odtrhávali jeden chomáč trávy za druhým. Po tu krátkou dobu, kdy jí samci dali pokoj, stála temně rudá samice se skloněnou hlavou. Snažila se žrát, ale zdála se příliš vyčerpaná.

Mamuti trávili větší část dne a noci žráním. Potřebovali obrovské spousty potravy, která mohla být ostatně i nejhoršího druhu. Žrali dokonce kůru, kterou svými choboty strhávali ze stromů, i když na ni byli zpravidla odkázáni jenom v zimě. Vedle stovek kil trávy, kterou denně spořádali a kterou jejich těla v

průběhu dvanácti hodin strávila, žrali i menší, ale nezbytné množství výživných bylin a příležitostně i pár listů vrb, bříz a olší, obsahujících sice víc živin než hrubá vysoká tráva a ostřice, které však pro ně ve větším množství byly jedovaté.

Když se velká zvířata kus vzdálila, uvázala Ajla na provaz mladého Vlka, který se zajímal o mamuty dokonce víc než ona. Chtěl k nim blíž, ale Ajla nechtěla, aby stádo vyplašil nebo obtěžoval. Byla přesvědčená, že vedoucí samice jim dovolila zůstat – ale jenom tehdy, pokud budou udržovat odstup. Vedli koně, kteří se rovněž zdáli neklidní a rozrušení, a následovali stádo.

I když Ajla a Jondalar pozorovali zvířata hodnou chvíli, nechtěli ještě jet dál, protože ve vzduchu viselo něco jako napjaté očekávání. Něco se mělo stát. Možná to byla jenom skutečnost, že ještě nedošlo k páření, ke kterému se schylovalo, ale nějak jim připadalo, že je to ještě víc než jen to.

Zatímco pomalu sledovali stádo, pozorovali obrovská zvířata. Ajla byla od svého dětství lovkyně, ale její kořist byla zpravidla mnohem menší. Mamuty obvykle nelovili jednotlivci, ale velké, organizované a dobře sešrané skupiny. Přiblížila se k těmto velkým zvířatům už dřív, dokonce mnohem blíž než teď – účastnila se s Mamutony lovu mamutů. Ale při takovém lovu nezbýval čas na pozorování jejich života. Nevěděla, jestli ještě kdy bude mít příležitost si je tak důkladně prohlédnout.

I když znala nezaměnitelný profil mamutů, vnímala teď každou podrobnost. Hlava mamuta byla mohutná a věžovitá – s velkými vedlejšími dutinami, v nichž se v zimě předehríval ledový vzduch. Na hlavě měli tučný hrbol a hřívu drsných temných štětín. Bezprostředně za vysokou hlavou byla hluboká prohlubeň, krátký krk, po němž následoval druhý tučný hrb na kohoutku nad rameny. Z něho hřbet příkře spadal k úzkým bokům a kyčlím. Protože už porcovali a jedli mamutí maso, věděla ze zkušenosti, že tuk druhého hrbolu je jinak tvořený než tlustá vrstva tuku, uložená pod tuhou vrchní kůží. Byl jemnější a chutnější.

V poměru ke své velikosti měli srstnatí mamuti krátké nohy, což jim usnadňovalo přijímání potravy, protože se na rozdíl od svých příbuzných, žijících v teplejším podnebí, neživil listy stromů ve výšce, ale téměř výlučně trávou. Ale i oni měli hlavu vysoko nad zemí a zvláště díky obrovským klům by byla příliš

velká a těžká pro dlouhý krk, který by jim dovolil žrát a pít po způsobu koní nebo jelenů. Vyřešili problém, jak dostat potravu a vodu do huby, tím, že si opatřili chobot.

Srstí porostlý, ohebný chobot mamuta byl tak silný, že jím mohl vyrvat strom nebo zvednout těžký blok ledu a hodit ho na zem, takže se roztříštil na menší kusy, které v zimě dodávaly pitnou vodu. Současně byl chobot natolik citlivý, že jím mamut dokázal utrhnout jeden jediný list. Kromě toho byl výborně přizpůsobený ke škrubání trávy. Na konci měl dva výrůstky – jeden prstovitý, jímž mohl mamut cíleně pohybovat, a druhý širší, zploštělý, velmi pohyblivý, který se téměř podobal ruce, ale bez kostí a jednotlivých prstů.

Jondalar obdivoval sílu a obratnost chobotu, když pozoroval, jak mamut ovinul svalnatým spodním výrůstkem blízko sebe rostoucí stébla vysoké trávy a shrnul je do svazku. Prstovitým horním výběžkem k nim přidružil další stébla, dokud neměl pohromadě dostatečnou porci, a současně jím přidržel svazek jako palcem. Nakonec vytrhl srstnatým chobotem z půdy celý trs i s kořeny. Když oklepal část ulpělé hlíny, dopravil chomáč do huby. Zatímco žvýkal, už si připravoval další porci.

Zpustošení, které mamutí stádo zanechalo při svém dlouhém putování ve stepi, bylo obrovské, přinejmenším na pohled. Ale přestože vytrhávali trávu i s kořeny a loupali kůru stromů, prokazovali tím stepi a ostatním zvířatům současně dobro. Tím, že odstranili vysokou trávu s dřevnatými stébly a menší stromky, vytvořili místo pro čerstvou trávu – životně důležitou pro některé jiné obyvatele stepi.

Ajla se najednou zachvěla a cítila zvláštní vzrušení. Pak si uvědomila, že mamuti přestali žrát. Mnozí zvedli hlavu, kývali s ní dopředu dozadu a s nastraženými ušima hleděli k jihu. Jondalar si všiml, že s temně rudou samicí, kterou všichni samci pronásledovali, se udála změna. Už nepůsobila tak vyčerpaně, ale zdálo se, že něco očekává. Najednou zhluboka zatroubila. Ajla cítila, jak jí naskočila husí kůže, když z jihu přišla odpověď, která zněla jako vzdálené hřmění.

„Jondalare!“ řekla. „Podívej se – tamhle!“

Pohlédl směrem, kterým ukázala. Odtamtud se řítíl jakoby hnáný vírem prachu obrovský, světle rezavě zbarvený mamut s

velkými, nahoru otočenými kly. V místě, kde kly vystupovaly z horní čelisti, byly nepředstavitelně mohutné. Stáčely se dolů, pak se ohýbaly vzhůru a spirálovitě dovnitř, stále víc se zužovaly, až končily opotřebovanými špicemi. Tito sloni doby ledové s hustou srstí byli dost kompaktně stavění a dosahovali jen zřídka výšky jedenácti stop. Ale jejich kly měly rozměry, které zdaleka přesahovaly kly všech jejich příbuzných. Na konci asi sedmdesátiletého života mohl obrovský kel mamutího samce dorůst délky šestnácti stop a vážil až sto třicet kilogramů.

Od samce se šířil ostrý, pižmový pach a probouzel v samicích prudké vzrušení. Když mamut dorazil na světlinu, všechny k němu běžely, zanechávaly vypouštěnou močí své značky, kvíkalý a troubily na pozdrav. Tolik je přitahoval, že ho obklíčily, obracely se k němu zadky nebo se ho snažily dotknout chobotem. Samci naopak uhýbali až na okraj stáda.

Když se samec natolik přiblížil, že ho i Ajla a Jondalar dobře viděli, udělal na ně mohutný dojem. Svou velkou hlavu držel vysoko a pyšnil se její ozdobou. Jeho nádherné kly, které délkou a mohutností vysoce převyšovaly kly samic, zastínily i kly větších samců. Malé, hustou srstí porostlé uši, tmavá drsná hříva na hlavě a světlejší rezavá srst s dlouhými, ve větru vlajícími svrchními štetinami, dodávaly jeho už beztak mohutnému vzhledu ztepilost. Přecházel dokonce největší samce stáda o dvě stopy, a byl téměř dvojnásobně těžší než samice – zdaleka největší zvíře, jaké Ajla a Jondalar kdy viděli. Když přestál víc než pětáctýřicet těžkých a dobrých let, byl teď na vrcholu svého života, dominující mamutí samec v nejlepších letech, a byl úchvatný.

Ale bylo to víc než jen přirozená dominance spočívající v jeho velikosti, co ostatní samce přimělo, aby se stáhli. Ajla si všimla, že jeho spánky silně naběhly a na rezavě zbarvené srsti mezi očima a ušima byly černé pruhy, které pocházely ze šlemovité, neustále prosakující tekutiny. Kromě toho neustále slinil a čas od času vypustil silně páchnoucí moč, která tvořila na srsti jeho nohou a na pochvě, v níž byl jeho úd, nazelenalý povlak. Ajla uvažovala, jestli snad není nemocný.

Ale naběhlé žlázy na spáncích a ostatní příznaky nebyly známky nemoci. U plně vzrostlých samců bylo každoročně období, nazývané must. I když byl mamutí samec pohlavně zralý asi ve

dvanácti letech, obdobím mustu procházeli teprve až třicetiletí samci, a trvalo pak většinou jenom asi týden. Ale na konci čtyřicítky, na vrcholu sil a v nejlepším tělesném stavu, mohlo pak každoročně trvat tři až čtyři měsíce. I když se každý pohlavně zralý samec mohl pářit se samicí, pokud ho připustila, měli samci u samic mnohem větší úspěch právě v tomto období.

Velký, rezavě zbarvený samec byl nejenom dominujícím zvířetem, ale byl taky v období mustu a přicházel na volání samice, aby se s ní pářil.

Z určité vzdálenosti poznali samci, podobně jako většina ostatních savců, podle pachu samice, jestli je připravena k páření. Ale mamuti procházeli natolik velkými oblastmi, že vyvinuli ještě další způsob, jak si vzájemně sdělit, že se chtějí pářit. Když byli připraveni, měnila se poloha hlasu samců i samic. Hluboké rachotivé volání, které mamuti vydávali jenom v tuto dobu, se rozléhalo na míle daleko po nekonečných rovinách.

Temné dunivé troubení samice slyšeli Ajla a Jondalar naprosto zřetelně, ale řev samce v mustu byl hlubší, pod hranicí jejich vnímavosti. I za normálních okolností udržovali mamuti spojení přes velké vzdálenosti temnými zvuky, které většina lidí neslyšela. Samci v mustu naproti tomu vydávali hlasitý, už ne tak hluboký řev a samice, chtějící se pářit, řvaly dokonce ještě jasněji. I když někteří lidé byli schopni slyšet chvění hlubokých tónů, byla většina hlubokých zvuků přece jenom v oblasti mimo lidskou schopnost vnímat.

Temně rudá samice se bránila mladším samcům, které přitahoval její pach a její volání. Chtěla se pářit se starším, dominujícím samcem, který svým dlouhým životem prokázal zdraví a schopnost přežít, a navíc s takovým, jehož síla slibovala oplodnění. Jinými slovy se samcem v mustu. Samozřejmě o ničem takovém neuvažovala – to byly prostě věci, které znalo její tělo.

Ted', když se objevil, byla pro něho připravená. Temně rudá samice přiběhla s vlajícími chlupy k velkému samci, vyrážela hluboké hřmící volání a cukala malýma chlupatýma ušima. Vypouštěla moč, která hlasitě crčela na zem, pak přiblížila chobot k jeho dlouhému zahnutému údu, očichala ho a ochutnala jeho moč. S hlasitým řevem se obrátila a narazila přitom vysoce zdviženou hlavou do jeho zadku.

Velký samec jí položil chobot na záda a laskal ji a uklidňoval. Jeho obrovský úd se téměř dotýkal země. Pak se vzepjal a položil přední nohy daleko dopředu na její hřbet. Byl o tolik větší než ona, téměř dvojnásobně, že to vypadalo, že ji zalehne, ale nesl největší část své váhy na zadních nohách. S hákovitým koncem svého dvojnásob naběhlého, neobyčejně pohyblivého údu našel její pochvu a pronikl hluboko do ní. Otevřel tlamu a řval.

Temný řev, který Jondalar slyšel, zněl tlumeně a jako by přicházel z větší vzdálenosti. Přesto ho vzrušil. Ajla se prudce chvěla a projela jí vlna žádosti. Temně rudá samice a rezavý samec zůstali ve své pozici dlouhou chvíli. I když pohyby samce byly jen slabé, dlouhé rezavé chlupy po celém těle se mu vlnily intenzitou a námahou. Pak z ní vytáhl úd a slezl. Samice pokročila kupředu a hluboce zařvala. Ajle až přešel mráz po zádech.

Celé stádo běželo s troubením a řevem k temně rudé samici. Zvířata se dotýkala choboty její tlamy a její mokré pochvy a každé vzrušením pouštělo moč a trus. Rezavý samec jako by zmatek kolem sebe vůbec nebral na vědomí, stál tam se sklopenou hlavou a odpočíval. Nakonec se ostatní mamuti uklidnili a vzdálili se za potravou. Jenom mládě zůstalo v blízkosti temně rudé samice, která znovu hluboce zařvala a pak třela hlavu o ramena rezavého samce.

Pokud tu byl velký samec, ostatní samci se neodvažovali do blízkosti temně rudé samice, i když je nadále přitahovala. Must nezpůsobil jenom to, že samec byl pro samici neodolatelně přitažlivý, ale činil ho velmi útočným vůči ostatním jedincům, dokonce i větším, pokud se rovněž nenacházeli v tomto stavu vzrušení. Ostatní samci dodržovali odstup, protože věděli, že rezavý samec je velmi podrážděný. Jenom jiný samec v mustu by se odvážil mu přiblížit, a to jen tehdy, kdyby byl přibližně stejně velký. Pak by došlo, pokud by je přitahovala stejná samice, neodvolatelně k boji, který mohl skončit těžkými zraněními nebo dokonce smrtí jednoho z nich.

Téměř to vypadalo, jako by samci znali tyto důsledky: většinou si šli vzájemně z cesty a vyhýbali se boji. Hluboký řev a pronikavý pach močové stopy samce v mustu nedávaly jenom samicím zprávu o jeho přítomnosti, ale prozrazovaly i ostatním samcům, kde se zdržuje. Během šesti nebo sedmi měsíců, kdy byly samice

připravené se pářit, byli vždycky jenom tři nebo čtyři další samci v mustu, ale bylo nepravděpodobné, že by se některý z nich odvážil upřít velkému rezavému mamutovi samici, kterou si zvolil. Byl to dominující samec ve stádu, ať v mustu nebo ne, a věděl to.

Nadále pozorovali mamuty a Ajla si všimla, že se temně rudá samice a rezatý samec i později pásli poblíž sebe. Jednou se samice na pár kroků od něho vzdálila, aby utrhla chobotem zvlášť šťavnaté byliny. Mladý samec, sotva pohlavně zralý, se jí pokusil přiblížit. Když se samice vrátila ke svému druhovi, rezavý samec na něho vyrazil s temným řevem. Ostrý pronikavý zápach a hluboký řev učinily své. Mladý samec rychle odběhl, pak sklonil pokorně hlavu a udržoval odstup. Teď konečně, pokud zůstala v blízkosti velkého samce, si mohla temně rudá samice odpočinout a nažrat se, aniž ji někdo honil.

I když věděli, že to skončilo, a Jondalar jako obvykle naléhal, že je třeba jít dál, nemohli se odhodlat k další cestě. Pociťovali jako čest, že mohli přihlížet páření mamutů, které na ně učinilo hluboký dojem. Měli pocit, že nebyli jen pozorovateli, ale že se ho účastnili jako pohnutého a významného obřadu. Ajla cítila potřebu rozeběhnout se k mamutům a rovněž se jich dotýkat, aby dala výraz svému pochopení a aby s nimi sdílela štěstí.

Než vyrazili, zjistila Ajla, že mnohé jedlé rostliny, kterých si všimla cestou, rostly i tady nablízku. Rozhodla se jich pár nasbírat. Používala hrabací hůl pro kořeny a zvláštní, dost tlustý pazourkový nůž k odřezávání stonků a listů. Jondalar jí pomáhal, ale musela mu říct, co chce, aby sbíral.

Stále ještě ji to zaráželo. V době, kdy žila v táboře Lva, přivykla obyčejům a pracovním zvyklostem Mamutonů, které se podstatně lišily od zvyklostí klanu. Ale i tam většinu prací vykonávala s Degijí nebo Nečijí. Mnoho lidí pracovalo společně a Ajla zapomněla, jak ochotně vykonával Jondalar práce, které byly v klanu považovány jenom za ženské. Avšak od chvíle, kdy se potkali v údolí koní, Jondalar nikdy neváhal dělat všechno, co dělala ona. Byl překvapený, když neočekávala, že jí bude pomáhat při práci, která musela být vykonána. Teď, když byli spolu sami, si znovu uvědomila tuto stránku jeho bytosti.

Konečně nasedli na koně a jeli pak nějakou dobu vedle sebe. Ajla byla v myšlenkách stále ještě u mamutů. Kromě toho myslela na Mamutony, kteří ji přijali a dali jí domov, když žádný neměla. Nazývali se lovci mamutů, přestože lovili i spoustu jiné zvěře. Tato velká srstnatá zvířata u nich zaujímal zvláštní čestné postavení, i když je lovili. Dodávala jim nejenom většinu toho, co potřebovali k životu – maso, tuk, kůže, vlnu na šňůry a provazy, mamutovinu na nástroje a ozdobné předměty, kosti jako stavební materiál a dokonce palivo – ale lov mamutů pro ně byl i hluboce prožívaným obřadem.

Považovala se teď víc než kdy předtím za Mamutonku, třebaže od nich odjížděla. Měla pocit, jako by setkání se stádem mamutů nebylo náhodné. Byla přesvědčená, že pro to musel být jiný důvod, a ptala se, jestli jí Mut, Matka Země, nebo možná její totem, nechce něco sdělit. V poslední době musela často myslet na ducha Velkého jeskynního lva, zda ji ještě nadále chrání, i když už nepatří ke klanu, a zda v jejím novém životě s Jondalarem vůbec je místo pro totemové duchy klanu.

Konečně prořídil porost vysoké trávy a Ajla a Jondalar sjížděli blíž k řece. Hledali místo k utáboření. Jondalar pohlédl k zapadajícím slunci a rozhodl, že už je příliš pozdě na to, aby se vydali na lov. Nelitoval toho, že zastavili, aby pozorovali mamuty, ale doufal, že ještě něco uloví a budou mít nejenom maso k večeři, ale i na příští dny. Nechtěl sahat na sušené zásoby na cestu, které s sebou vezli, pokud to nebylo bezpodmínečně nutné. Jak se zdálo, budou si muset druhého dne vyhradit čas k lovu.

Údolí s úrodnou naplaveninou se změnilo a změnila se i vegetace. Když dorazili ke břehu rychle tekoucí řeky, k Jondalarově úlevě tam byla tráva nižší, sahala sotva k břichům koní. Byl raději, když viděl, kam jede. Pak se krajina na temeni jednoho svahu zploštila a dostala důvěrně známý vzhled. Ne snad, že by už někdy předtím v tomto místě byli, ale vysokými břehy a hlubokými vymletými brázdami vedoucími k řečišti se krajina podobala okolí tábora Lva.

Vyjeli na mírné návrší a Jondalar zjistil, že řeka zatáčí doleva, směrem na východ. Bylo načase, aby opustili životodárnou řeku, která se v nesčetných zákrutech vinula k jihu, a aby odbočili na západ. Na chvíli zastavil, aby pohlédl na naznačenou cestu, kterou

mu vyryl Talut do kusu mamutoviny. Když vzhlédl, viděl, že Ajla sesedla, stojí na kraji svahu a dívá se přes řeku. Něco v jejím postoji mu prozradilo, že je vzrušená nebo nešťastná.

Přehodil nohu, sklouzl z koně a přistoupil k ní. Na druhém břehu spatřil to, co vzbudilo její pozornost. Na terase v půli svahu na protější straně se zvedal velký, podlouhlý, travou porostlý pahorek. Zdál se být součástí krajiny, ale tlustou mamutí kůží zakrytý obloukovitý vchod prozrazoval skutečný účel. Bylo to obydlí, v jakém žil tábor Lva, u kterého strávili minulou zimu.

Ajla pozorovala důvěrně známý obraz a přitom jí ve vzpomínce vytanulo, jaké to bylo uvnitř obydlí tábora Lva. Prostorné, zpola do země zapuštěné obydlí bylo postavené tak, že mohlo přetrvat spoustu let. Na podlaze pod úrovní země byla vrstva říčního štěrku. Stěny a kulatou střechu z travních drnů, pokrytou jílem z řeky, podpírala konstrukce z mohutných mamutích kostí. Strop tvořila propletená a svázaná jelení paroží. Mezi kostmi a drny byla tlustá vrstva trávy a rákosí. Hliněné lavice po stranách sloužily jako teplá lůžka a zásobárny byly vyhloubené až do studené vrstvy trvale zmrzlé země. Vchod tvořily dva velké zahnuté mamutí kly, jejichž tupé konce byly zakotvené v zemi, zatímco špice směřovaly k sobě. To rozhodně nebylo přechodné obydlí, ale trvalé bydliště pod střechou, které skýtalo místo několika rodinám. Byla přesvědčená, že i obyvatelé obydlí měli v úmyslu se sem vrátit, jako se vraceli každou zimu obyvatelé tábora Lva.

„Určitě jsou na letním setkání,“ řekla Ajla. „Ráda bych věděla, kterému táboru tohle obydlí patří.“

„Možná patří táboru Kavylu,“ řekl Jondalar.

„Možná,“ souhlasila a nadále hleděla mlčky přes řeku na obydlí. „Zdá se, že je prázdné,“ řekla nakonec. „Když jsme vyrazili na letní setkání, vůbec mi nepřišlo na mysl, že už tábor Lva nikdy neuvidíme. Ještě vím, jak jsem vybírala ze svých věcí to, co si chci vzít s sebou. Kdybych věděla, že se nikdy nevrátíme, asi bych vzala víc věcí.“

„Je ti líto, že jsi odešla, Ajlo?“ Jondalarova účast se projevila jako vždycky vráskami na čele. „Říkal jsem ti, že jestli chceš, zůstanu i já a stanu se Mamutonem. Víš, že jsi u nich našla domov a byla jsi šťastná. Ještě není příliš pozdě. Ještě se můžeme vrátit.“

„Ne. Jsem smutná, protože jsem je ztratila, ale není mi to líto. Chtěla bych žít s tebou. To je to, co jsem si přála od začátku. A vím, že ty by ses rád vrátil domů. To si přeješ od té doby, co jsme se poznali. Možná by sis zvykl žít tady, ale skutečně šťastný bys přitom nikdy nebyl. Neustále bys postrádal své lidi, svou rodinu, lidi, u nichž ses narodil. Já se nikdy nedozvím, u koho jsem se narodila. Moji lidé, to byl klan.“

Ajliny myšlenky se vrátily do minulosti a Jondalar viděl, jak se jí na tváři objevil mírný úsměv.

„Iza by byla šťastná, kdyby věděla, že odcházím s tebou. Určitě by ses jí líbil. Už dlouho předtím, než jsem odešla, mi řekla, že nepatřím ke klanu, i když jsem si nevzpomínala na nic a na nikoho, jenom na to, že jsem žila u nich. Iza byla moje matka, jediná matka, kterou jsem znala, ale chtěla, abych od klanu odešla. Měla o mě strach. Než zemřela, řekla mi: Hledej své vlastní lidi, najdi si druhu. Ne muže klanu, ale takového, který je jako já. Někoho, koho bych mohla milovat, kdo by o mě pečoval. Ale v údolí jsem byla tak dlouho sama, že jsem už nevěřila, že někoho takového někdy najdu. A pak jsi přišel ty. Iza měla pravdu. I když bylo rozloučení pro mě hrozně těžké, musela jsem najít své vlastní lidi. Kdyby nebylo mého syna Durka, mohla bych být Broudovi téměř vděčná, že mě k odchodu donutil. Kdybych zůstala u klanu, nikdy bych nenašla muže, který by mě miloval, nebo někoho, kdo pro mě tolik znamená.“

„My se od sebe zase tak moc nelišíme, Ajlo. Ani já jsem nevěřil, že najdu někoho, koho dokážu milovat, i když jsem u Zelandonců znal spoustu žen a během cesty jsme potkali ještě mnoho dalších. Thonolan získával snadno přátele, i mezi cizinci, a mnohé mi usnadnil.“

Zavřel na okamžik zmučeně oči. Vzpomínka bolela a na jeho tváři se zračil smutek. Kdykoliv se Jondalar zmínil o svém bratrovi, poznala Ajla, že ještě jeho smrt nepřekonal.

Pozoroval Jondalara, jeho urostlé, svalnaté tělo, dlouhé světlé vlasy, které si svazoval v týle řemínkem, jeho pohlednou, zajímavě řezanou tvář. Od té doby, kdy ho zažila při letním setkání, pochybovala, že potřeboval pomoc svého bratra, aby si získal přátele. Především ženy mu přímo nadbíhaly a ona věděla proč. Mnohem víc než jeho postava a jeho hezká tvář to byly jeho oči,

jeho živé a zářivé modré oči, které měly magickou přitažlivost. Jeho osobnost byla natolik podmanivá, že jí málokdo odolal.

Tak tomu bylo i teď, když na ni pohlédl. Z jeho očí promlouvala vřelost a žádost. Cítila, jak její tělo odpovídá na pouhý jeho pohled. Myslela na temně rudou mamutí samici, která odmítala všechny ostatní samce a čekala na to, až přijde velký rezavý samec, a pak už nechtěla čekat ani minutu. Ale i ve vyčkávání, v očekávání je kouzlo.

Ajla se ráda na Jondalara dívala. Myslela si, že je krásný, hned jak ho poprvé uviděla, i když neznala nikoho, s kým by ho mohla srovnat. Od té doby chápala, že i jiné ženy se na něho rády dívají, že ho považují za zvlášť pohledného. Uvádělo ho to do rozpaků. Jeho vzhled mu způsobil přinejmenším stejně smutku jako požitku, a že se vyznamenával vlastnostmi, za které nemohl, ho nijak neuspokojovalo. Byly to dary Velké Matky, nebyl to výsledek jeho vlastního snažení.

Ale Velká Matka Země mu nedala jenom jeho přitažlivý zevnějšek, vybavila ho také bystrým rozumem a schopností vcítit se do jiných bytostí i touhou chápat okolní svět. Obdařila ho přirozenou obratností. Vyučil se u muže, který byl v době jeho zrození druhem jeho matky a patřil k nejlepším v širokém okolí. Jondalar se stal zdatným výrobcem nástrojů a svou rukodělnou zručnost během cesty ještě obohatil o znalosti, získané od jiných výrobců.

Pro Ajlu však nebyl přitažlivým mužem jen proto, že byl podle měřítek jeho lidí velmi pohledný, ale protože byl prvním člověkem, který se jí podobal. Byl jedním z Druhých lidí, nebyl mužem klanu. Když přišel do údolí, pozorovala nenápadně jeho tvář, dokonce i když spal. Připadalo jí jako zázrak, že po tolika letech, kdy jediná vypadala jinak než ostatní, vidí tvář, která byla stejně tvořená jako její, neměla tlusté nadočnicové oblouky a ustupující čelo, neměla velký nos, nebyla to tvář bez brady.

Stejně jako ona měl i Jondalar čelo vysoké a hladké a bez tlustých nadočnicových oblouků. Nos a dokonce zuby měl poměrně malé a jeho spodní čelist končila stejně jako u ní kostnatou bradou. Když ho uviděla, pochopila, proč si o ní lidé klanu mysleli, že má plochou tvář a klenuté čelo. Pozorovala se dost často v klidné vodní hladině a věřila tomu, co o ní říkali. Bez

ohledu na to, že ji Jondalar převyšoval, stejně jako ona převyšovala lidi klanu, a že jí od té doby víc mužů řeklo, že je krásná, v duchu se nadále pokládala za příliš velkou a ošklivou.

Ale protože byl Jondalar muž, s drsnějšími rysy a mohutnější postavou, měl v sobě přece jen víc podobnosti s lidmi klanu než ona. U nich vyrostla, oni jí dali svá měřítka. Na rozdíl od všech ostatních lidí svého druhu je nepovažovala za ošklivé. Naproti tomu Jondalar – s tváří, která byla taková jako její, a přesto se víc blížila tvářím klanu – byl krásný.

Jondalarovo vysoké čelo se vyhladilo, když se usmíval. „Těší mě, že věříš, že bych se jí líbil. Rád bych Izu poznal,“ řekl, „i ostatní lidi z tvé tlupy. Ale musel bych nejdřív potkat tebe, jinak bych nikdy neuznal, že i oni jsou lidé. Když tě slyším mluvit o klanu, musím věřit, že to jsou dobří lidé. Rád bych se někdy s někým z nich setkal.“

„Mnozí lidé jsou dobří. Po zemětřesení se mě tlupa ujala. Byla jsem tehdy ještě hodně malá. Když mě Broud z tlupy vyhnal, neměla jsem nikoho. Byla jsem Ajla, která nikoho nemá, dokud mě k sobě nepřijal tábor Lva, dokud mi nedal místo, kam patřím, a udělal ze mě Ajlu z Mamutonů.“

„Mamutoni a Zelandonci se zase tak moc od sebe neliší. Myslím, že se ti mí lidé budou líbit a že ty se budeš líbit jim.“

„Tím sis vždycky tak jistý nebyl,“ řekla Ajla. „Vzpomínám si, jak jsi měl strach, že mě nebudou chtít znát, protože jsem vyrostla u klanu, a kvůli Durkovi.“

Jondalar rozpaky zrudl.

„Bál ses, že budou mého syna považovat za zrůdu, za plod smíšených duchů, zpola člověka, zpola zvíře – tak jsi ho sám jednou nazval. A protože jsem ho porodila já, že budou mít o mně špatné mínění.“

„Ajlo, než jsme odjeli z letního setkání, musel jsem ti slíbit, že budu vždycky říkat pravdu a nic si nenechám pro sebe. Pravdou je, že jsem si zpočátku dělal starosti. Chtěl jsem, abys šla se mnou, ale nechtěl jsem, abys vyprávěla Druhým lidem o sobě. Chtěl jsem, abys utajila své dětství, lhala o něm, i když lži nenávidím – a ty ses nikdy lhát nenaučila. Měl jsem strach, že tě odmítnou. Já vím, co to znamená, a nechtěl jsem, aby ti tímhle způsobem ublížili. Ale měl jsem strach i kvůli sobě. Obával jsem se, že odmítnou i mě, protože

jsem tě přivedl, a to jsem nechtěl ještě jednou prodělat. Přesto jsem nedokázal snést myšlenku, že bych měl nadále žít bez tebe. Nevěděl jsem, co mám dělat.“

Ajla si až příliš dobře vzpomínala na svůj zmatek a zoufalství, když viděla muka nerozhodnosti, jaká prodělával. Ona byla u Mamutonů šťastná a současně kvůli Jondalarovi hluboce nešťastná.

„Teď to vím, i když jsem tě nejdřív téměř musel ztratit, než jsem to pochopil,“ pokračoval Jondalar. „Nikdo pro mě neznamená víc než ty, Ajlo. Chtěl bych, abys byla sama sebou a vždycky říkala a dělala, co považuješ za správné, protože to je to, co na tobě miluju. A teď jsem přesvědčený, že tě většina lidí příznivě uvítá. Zažil jsem, jak se to stalo, a naučil jsem se od tábora Lva a od Mamutonů něco důležitého. Ne všichni lidé myslí stejně a názory se můžou měnit. Mnozí lidé budou při tobě, mnohdy i ti, od kterých bys to nejméně očekávala, a mnozí lidé budou mít dostatek soucitu, aby milovali a vychovali dítě, které druzí nazývají zrudou.“

„Mně se nelíbilo, jak se chovali k Rydagovi na letním setkání,“ řekla Ajla. „Někteří z nich mu nechtěli ani dopřát řádný pohřeb.“ Jondalar slyšel hněv v jejím hlase, ale za hněvem viděl i slzy.

„Mně se to taky nelíbilo. Mnozí lidé se nechtějí změnit. Nechtějí otevřít oči a vzít na vědomí, co je zřejmé. I u mě to dost dlouho trvalo. Nemůžu ti slíbit, že tě Zelandonci přijmou, Ajlo, ale kdyby to neudělali, pak si najdeme jiný domov. Ano, chtěl bych se vrátit domů ke svým lidem. Chtěl bych se setkat se svou rodinou, s přáteli. Chtěl bych matce říct o Thonolanovi a požádat zelandonu, aby se porozhlédla po jeho duchu, pokud ještě nenašel cestu do příštího světa. Doufám, že u nich nalezneme domov. Ale pokud ne, tak už to pro mě teď není tak důležité. To je další věc, kterou jsem se naučil. A to je důvod, proč jsem prohlásil, že bych tady s tebou zůstal, pokud by sis to přála. Myslel jsem to naprosto vážně.“

Položil jí obě ruce na ramena a díval se jí s vážnou rozhodností do očí. Chtěl si být naprosto jistý, že mu rozumí. Viděla jeho přesvědčení, jeho lásku, a přesto se ptala, zda bylo správné, že odešli od Mamutonů.

„A když nás tvoji lidé nebudou chtít – kam půjdeme?“

Usmál se na ni. „Najdeme jiné místo, Ajlo, když to bude muset být, ale já nevěřím, že k tomu budeme nuceni. Už jsem řekl –

Zelandonci se zase tak moc neliší od Mamutonů. Budou tě milovat, stejně jako tě miluju já. Už si proto nedělám starosti a nevím, proč jsem se toho kdy bál.“

Ajla opětovala jeho úsměv. Měla radost, že si je tak jistý, že je jeho lidé přijmou. Přála si jen, aby mohla sdílet jeho jistotu. Možná zapomněl nebo vůbec nepochopil, jak hluboce a trvale na ni zapůsobil jeho odpor, když mu poprvé vyprávěla o svém synovi a o své minulosti. Odtáhl se a hleděl na ni s takovým hnusem, že na to nikdy nezapomene. Bylo to téměř tak, jako by v ní viděl odpornou špinavou hyenu.

Když se opět přichystali na cestu, musela Ajla nadále myslet na to, co je asi čeká na konci jejich cesty. Je pravda, že se lidé mohou měnit. Jondalar se taky od základu změnil. Věděla, že teď už necítí nejmenší odpor, ale jak tomu bude s lidmi, od nichž ho získal? Pokud jeho reakce byla tak bezděčná, tak prudká, pak mu ji museli vštípit jeho lidé, když vyrůstal. Proč by se měli chovat jinak, než se choval on? Jakkoliv si přála žít s Jondalarem a byla šťastná, že ji vzal s sebou domů, setkání se Zelandonci bylo něco, na co se příliš netěšila.

4.

Pokračovali v cestě a přidržovali se nadále řeky. Směřovala na východ, ale Jondalar se obával, že je to jen jeden z jejích četných zákrutů. Pokud by řeka změnila směr, pak se tady někde budou muset od ní odpoutat a vydat se napříč zemí, kde už je nepovede její řečiště. Jondalar chtěl mít jistotu, že se nemýlí.

Našli cestou několik míst vhodných k utáboření, ale Jondalar hledal tábořiště, které mu označil Talut a kde se poutníci pravidelně zastavovali k odpočinku. Odhadoval, že by už k němu měli brzy dojít. Náskres mu však jen přibližně udával znaky krajiny a směr a byl v nejlepším případě nepřesný. Talut ho vyryl v rychlosti do kusu mamutoviny spíš pro zapamatování svého ústního návodu. Nebyl míněn jako přesný záznam trasy.

Vydali se po břehu, který stoupal do úbočí. Z větší výšky měli lepší rozhled, i když se tak vzdalovali od řeky. Dole, v blízkosti tekoucí vody, vysychalo jezírko a měnilo se v bažinu. Vzniklo v rovinaté krajině z jednoho z četných říčních zákrutů, který se uzavřel, když řeka změnila směr. Protože už tu nebyly další vodní zdroje, začalo jezírko vysychat. Teď bylo močálem, kde rostlo rákosí a orobinec. V hlouběji položených místech se dařilo vodomilným rostlinám. Časem vznikne z celé prohlubně zelená louka, obohacená o úrodnou naplaveninu.

Jondalar spatřil losa, který vyrazil z úkrytu v lese na kraji močálu a pustil se k vodě. Už málem sahal po oštěpu, ale los byl příliš daleko. Kromě toho by bylo obtížné vytáhnout ho z bažiny.

Ajla pozorovala, jak toto zdánlivě neohrabané zvíře s převislým čenichem a s velkým lopatkovitě rozšířeným paroží, ještě potaženém lýčím, zachází do bažiny. Los zvedal vysoko své dlouhé nohy. Rozštěpená roztažitelná kopyta bránila tomu, aby se zabořil do bahnité půdy. Sklonil hlavu a vytáhl plnou tlamu mokrého žabince a rdesna. Vodní ptáci, hnízdíci v rákosí, se nedali jeho přítomností rušit.

Za močálem měly odvodněné svahy dostatek živné půdy pro rostliny jako merlík, kopřivy a rožce s chlupatými listy a drobnými bílými kvítky. Ajla vzala do ruky prak a vytáhla z váčku pár oblázků. Na konci jejího údolí bylo podobné místo, a tam často pozorovala a lovila velké stepní veverky. Nejraději se zdržovaly v místech, kde útesovitá krajina přecházela do travnaté roviny. Semena z luk, která si nasbíraly na zimu a uložily na bezpečných místech, jim skýtala na jaře postačující potravu. V té době se pářily, takže se mláďata rodila právě v čase, kdy se objevila první mladá tráva. Mláďata byla závislá na rostlinách, které jim dávaly dostatek živin, jen to jim umožňovalo dospět ještě před příchodem zimy. Jedna nebo dvě veverky by Ajle a Jondalarovi k jídlu stačily, ale žádná se neukázala a Vlk nebyl schopen nebo ochoten je vystopovat.

Jeli dál a mířili k jihu. Velké žulové podloží pod rovinou, která se rozkládala daleko na východ, se zvedalo k pahorkům. Kdysi dávno byly v krajině, kudy teď projížděli, vysoké hory, avšak ty dávno zmizely. Jejich zbytky tvořily rozeklaný skalnatý hřbet, nesoucí stopy po nesmírném tlaku, který zvrásnil zemi do nových hor, i po ohnivých výlevech lávy prorážející narušeným, ztenčeným krunýřem zemského povrchu. Na starém masivu se vytvořily novější skály a místy pronikly štíty původních hor vrstvami usazených hornin.

V dobách, kdy se na stepích pásli mamuti, vyskytovaly se traviny a rostliny stejně jako zvěř v překvapivé rozmanitosti druhů. Na rozdíl od pozdější doby netvořily tyto stepi široké pásy vegetace, určené teplotou a podnebím. Byly pokryty mnohem pestřejší mozaikou, k níž patřily četné traviny, byliny i křoviny.

Dobře zavoděné údolí, vysoko položená louka, pahorek nebo mírný svah na návrší – v každé formě krajiny se dařilo určitému rostlinnému a často velmi různorodému společenství. Na jižním

svahu mohly růst rostliny teplejších klimatických zón, které se podstatně lišily od rostlin, přizpůsobených chladu na severním svahu téže hory.

Půda vysoko položeného, zvrásněného terénu, který Ajla a Jondalar přejížděli, byla chudá a travní koberec byl řídký a nízký. Na horním toku někdejšího přítoku, který přiváděl vodu jen v předjaří, bylo koryto vysušené a bez vegetace se proměnilo v krajinu písečných dun.

Na tomto drsném terénu nedaleko říčních nížin žili pišťuchy a lesní lumíci, kteří se v pozdějších údobích vyskytovali jenom v horách. Neukládali se k zimnímu spánku, ale vyhrabávali si nory pod sněhovými závěsemi, které se tvořily v muldách a proláklínách a v závětrí skal. Vlk objevil některé z těchto malých hlodavců a lovil je, ale Ajla se nenamáhala sáhnout pro prak. Byli příliš malí, aby je stačili zasytit, museli by jich ulovit velkou spoustu.

Arktické byliny, kterým se dobře daří v severněji položených močálovitých krajinách, využívaly na jaře vody ze sněhových závějí a rostly na větrem bičovaných pahorcích v neobvyklých společenstvích vedle odolných menších keřů. Žlutě kvetoucí mochna nacházela ochranu před větrem ve stejném závětrí, jakému dávaly přednost i pišťuchy. V kobercích bezlodyžné silenky s purpurovými nebo růžovými květy se nezachytil vysušující chladný vítr, a proto se udržela na nehostinných místech. Vedle ní se na obnažené kamení přimykaly dryadky – stejně jako ve vysokých horách, kde jejich nízké větve s drobnými stálezelenými lístky a žlutými kvítky vytvořily v průběhu let husté polštáře.

Ajla nasávala vůni nočních karafiátů, jejichž květy se právě začínaly otvírat. Neměly léčebný účinek, ani se nedaly jíst, ale Ajla měla ráda jejich vůni a letmo pomyslela na to, že sesedne a pár si jich utrhne. Avšak bylo už příliš pozdě a nemohla se tím zdržovat. Museli se brzy utábořit, pokud měla připravit jídlo ještě před setměním.

Jondalar si začínal dělat starosti, že minuli vyznačené tábořiště nebo že od něho jsou dál, než předpokládal. Dost nerad se rozhodl k zastávce. Nezbývalo než doufat, že ráno tábořiště objeví, aby se podle něho mohli zorientovat. Protože navíc museli lovit, bude to zřejmě znamenat, že ztratí další den, a to si podle jeho mínění nemohli dovolit.

Jondalar byl hluboce zamyšlený, stále ještě pochyboval, jestli udělal dobře, když jel dál k jihu. Proto si sotva všiml vřavy na pahorku po pravici. Jen v podvědomí zaznamenal, že smečka hyen zřejmě ukořistila nějaké zvíře.

I když hyeny většinou žraly mršiny a spokojily se s pološnilým masem, byly i zdatnými lovci. Právě roztrhaly mohutnými čelistmi asi roční bizoní mládě, už téměř dorostlé, které ale ještě nemělo dostatek zkušeností se šelmami. Pár dalších bizonů stálo nablízku. Teď, když bylo jedno zvíře z jejich stáda roztrháno, se cítili bezpečněji.

V protikladu k mamutům a stepním koním, kteří nijak zvlášť nepřevyšovali svůj druh, byli tito bizoni obři. Zvíře, které se páslo blízko nich, mělo v kohoutku téměř sedm stop. Jeho hrud' a ramena byly mohutně stavěné, tělo se naopak směrem dozadu zužovalo. Kopyta byla malá, přizpůsobená rychlému běhu na pevné suché půdě. Bizoni se vyhýbali močálům, do kterých by zapadli. Velkou hlavu chránily mohutné dlouhé černé rohy s rozpětím až šesti stop, ohnuté ven a pak vzhůru. Temně hnědá srst byla těžká a především na hrudi a na ramenou tvořila hustou hřívu. Bizoni nastavovali čelo ledovému větru, a proto byli obzvlášť zepředu dobře chráněni. Avšak dokonce i krátký ocas měli srstnatý.

Ačkoliv ve stepi žili hlavně býložravci, nespásali všichni přesně totéž. Vlákňitá stébla, jimiž se krmili koně a mamuti, nestačila bizonům a jiným přežvýkavcům. Ti potřebovali listy, které měly víc bílkovin, a dávali přednost výživnější nízké trávě sušších krajin. Do středně vysokých a vysokých travin pronikali jenom při hledání mladé zeleně, především na jaře, když všude pučela čerstvá tráva a byliny. To byla současně jediná doba roku, kdy jejich kosti a rohy rostly. Dlouhé, vlhké zelené jaro stepí doprávalo bizonům a dalším zvířatům hodně času k růstu a následkem toho dosahovali obrovských rozměrů.

V chmurném rozpoložení Jondalar hned nerozpoznal možnost, jakou skrývala scéna na pahorku. Teprve po chvíli se rozhodl následovat příkladu hyen a taky složit bizona. Chopil se oštěpu a vrhače. Ajla však zatím posoudila situaci a rozhodla se pro docela jiný postup.

„Hej! Hej! Zmizte, vy odporné potvory!“ křičela a ujížděla na Víze přímo k nim. Současně vystřelila několik kamenů. Vlk se

držel vedle ní a zdál se sám se sebou spokojený, když vrčel a štěkal na ustupující smečku.

Několikeré zaskučení Ajle potvrdilo, že kameny neminuly cíl, i když je nevystřelila plnou silou a nemířila na životně důležité části těla. Kdyby chtěla, dokázaly by její kameny hyeny usmrtit. Nebylo by to poprvé, kdy zabila hyenu, ale tentokrát to neměla v úmyslu.

„Co děláš, Ajlo?“ zeptal se Jondalar. Jela k bizonovi, kterého hyeny roztrhaly.

„Odháním ty odporné špinavé hyeny, jak vidíš,“ řekla. „Ale proč?“

„Protože jim nemíním toho bizona nechat,“ odpověděla.

„Měl jsem v úmyslu složit jednoho z těch bizonů, co stojí kolem,“ řekl Jondalar.

„Nepotřebujeme celého bizona, když nechceme sušit maso, a tenhle je mladý a bude mít maso křehké. Všimni si, ti ostatní jsou téměř všichni staří,“ řekla a seskočila z Víhy, aby odehnala Vlka od zabitého zvířete.

Jondalar pohlédl na obrovské býky, kteří rovněž ustoupili, když se Ajla přihnala, a pak na mladého býčka, který ležel na zemi. „Máš pravdu. Je to býčí stádo a tenhle zřejmě teprve nedávno opustil stádo své matky. Měl se ještě hodně co učit.“

„Je právě zabitý,“ řekla Ajla, když prohlédla mrtvého býčka. „Roztrhly mu jen hrdlo a vyrvaly vnitřnosti a kus slabin. Můžeme si vzít, co potřebujeme, a zbytek jim necháme. Byla by ztráta času lovit jiné zvíře. Dokážou rychle utíkat a třeba by nám unikli.“

Myslím, že jsem dole u řeky viděla místo, kde bychom se mohli utábořit. Jestli je to ono místo, které hledáme, zbude mi ještě dost času, abych z masa a rostlin, které jsme nasbírali, připravila něco dobrého k jídlu.“

Než se Jondalar nadál, už stahovala bizona. Všechno se událo rychleji, než stačil pochopit. Najednou byl zbaven starosti, že lovem a hledáním tábořiště ztratí další drahocenný den.

„Ajlo, ty jsi báječná,“ řekl s úsměvem a seskočil z mladého hřebce. V pochvě ze surové kůže, zavěšené na opasku, měl ostrý pazourkový nůž se stěnkou z mamutoviny. Vytáhl ho a pomohl Ajle vyřezávat kusy masa, které si přála. „To je to, co na tobě tolik miluju. Neustále mě překvapuješ dobrými nápady. Vyřízname taky

jazyk. Škoda že už hyeny sežraly játra, ale je to koneckonců jejich úlovek.“

„Mně je jedno, kdo bizona ulovil,“ řekla Ajla. „Hlavně že je maso čerstvé. Už mi vzaly dost, tak proč bych jim teď zase nemohla vzít něco já. Nenávidím je!“

„To jsem poznal. Nikdy jsem tě neslyšel mluvit takhle o jiných zvířatech, dokonce ani o rosomácích, i když taky žerou mršiny. Kromě toho jsou zlomyslnější a hrozně páchnou.“

Smečka hyen se k nim opět přiblížila. Zvířata zuřivě prskala a Ajla vystřelila několik kamenů, aby je zahnala. Jedna z hyen zaskučela, pak se několik z nich hlasitě zachechtalo. Ajle přeběhl mráz po zádech. Než se hyeny rozhodly ještě jednou přiblížit na dosah jejího praku, Jondalar s Ajlou už stačili vyřezat všechny kusy masa, které si mínili vzít.

Vydali se na cestu a pod Ajliným vedením se pustili strouhou dolů k řece. Prskající a vrčící hyeny se neprodleně vrhly na to, co z bizona zbylo.

Ajla neobjevila vlastní tábořiště, ale navršené kameny, které sloužily jako ukazatel cesty. Uvnitř kamení byly uloženy sušené potraviny, několik nástrojů a náčiní k rozdělení ohně. Byla tu i ztuhlá kožešina, místy opelichaná, ale stále ještě by poskytla dostatečnou ochranu proti chladu. Na vrcholu hromady trčel zlomený mamutí kel, pevně zakotvený mezi těžkými kameny.

Jeho špice ukazovala k velkému balvanu, ležícímu uprostřed řeky. Na klu byl červeně namalovaný vodorovně ležící kosočtverec, jehož špičatý úhel na pravé straně byl proveden třikrát, takže vznikla šipka, ukazující po proudu řeky.

Když zase všechno poskládali tak, jak to našli, sledovali řeku, dokud nedošli k druhé hromadě kamení s menším klem, který ukazoval na louku kousek od řeky uprostřed bříz, olší a několika borovic. Tam objevili třetí hromadu kamení, a když k ní došli, našli malý pramen, kde prýštila čistá voda. I v této hromadě byly zásoby potravin a náčiní. Byla tu i velká kožená plachta, sice taky zpuchřelá, ale stále ještě mohla posloužit za přístřeší. Za hromadou, nedaleko kameny obloženého ohniště se zbytky popela, leželo roští a naplavené dříví.

„Je to dobré místo,“ řekl Jondalar. „Jsem rád, že nemusíme sahát na připravené zásoby, ale kdybych žil tady v kraji, bylo by dobré vědět, že tu jsou.“

„Je to dobrý nápad,“ obdivovala Ajla prozíravost těch, kteří tento tábor připravili a zásobili.

Rychle zbavili koně nákladu a ohlávek, stočili řemení a tlusté provazy a nechali koně volně se pást a odpočívat. S úsměvem pozorovali, jak se Vítěz okamžitě položil do trávy a vyválnel se na zádech, jako by se nemohl dočkat, až ho přestane svědit srst.

„Mě taky všechno svědí a kromě toho je mi horko,“ řekla Ajla. Rozvázala řemínky, které stahovaly horní okraj jejího měkkého obutí, a zula se. Pak rozeplula opasek s pochvou nože a několika váčky, sundala náhrdelník z mamutovinových perel, na němž visel zdobný váček, a stáhla svrchní oblečení a kalhoty. Rozběhla se k vodě a Vlk běžel s ní. „Nevykoupeš se taky?“

„Později, nejdřív dojdou na dříví, to se ještě zamažu,“ volal za ní Jondalar.

Ajla se brzy vrátila, vzala si čistou halenu a uvázala si znovu náhrdelník a opasek. Jondalar zatím vybalil zavazadla. Pak společně postavili stan. Rozprostřeli oválnou kožešinu na zem a zarazili kolem ní do země štíhlé tyče, na které přiložili koženou plachtu sešitou z několika dílů. Kuželovitý stan měl v horní části otvor, kterým mohl vycházet kouř, pokud by museli rozdělat oheň uvnitř. To se ale stávalo jen zřídka. Z vnitřní strany měl otvor záklopkou, kterou mohli při špatném počasí zavřít.

Na spodním lemu stanu byly připevněné šňůry. Ty se přivazovaly ke kolíkům, zaraženým do země. Při bouři se mohl ještě navíc svázat stanový plášť s kožešinou na zemi a kůže kryjící vstup se připevnila k zemi. Pro větší zimu vezli s sebou ještě další plachtu, aby mohli postavit dvojitý, lépe izolovaný stan, ale dosud to nepotřebovali.

Rozvinuli kožešiny na spaní a položili je po délce podložního oválu. Po stranách zůstalo dost místa pro zásobní koše a osobní věci. Když bylo špatné počasí, lehával jim u nohou Vlk. Zpočátku používali dvě jednotlivé soupravy na spaní, ale brzy je spojili tak, že mohli spát spolu. Jakmile stan stál, šel Jondalar sbírat dříví, aby nahradil, co spotřebují. Ajla se zatím pustila do přípravy jídla.

Dobře věděla, jak se zachází s náčiním pro rozdělání ohně, schovaném v kamenné hromadě. Dlouhou hůlkou se tak dlouho točilo mezi dlaněmi na dřevěné podložce, dokud třením nevzniklo dost tepla, aby se vznítil dřevitý prach. Ajla ale uměla rozdělat oheň rychlejším způsobem. Když žila sama v údolí, učinila náhodný objev. Místo otloukače, který používala při výrobě nástrojů, uchopila omylem pyrit, ležící na břehu řeky. Často rozdělávala oheň a rychle pochopila, co to znamená, když při úderu pyritu na pazourek odletěla jiskra, která jí spálila nohu.

Stálo ji to celou řadu pokusů, ale teď dokázala rozdělat oheň podstatně rychleji než starým způsobem. Když to Jondalar viděl poprvé, nemohl tomu prostě uvěřit. Bezmezný údiv nad tím, co všechno Ajla dokáže, přispěl i k tomu, že ji lidé v táboře Lva přijali mezi sebe. Věřili, že v tom musí být kouzlo.

I Ajla věřila, že je v tom kouzlo, ale byla přesvědčená, že kouzlo je v pyritu, a ne v ní. Než naposledy opustili její údolí, posbírali sjondalarem tolik pyritů, kolik jich jen našli. Některé darovali táboru Lva a ostatním Mamutonům, ale stále ještě jim hodně zbývalo. Jondalar je chtěl přinést svým lidem. Schopnost rozdělat rychle oheň byla důležitá z mnoha důvodů.

Uvnitř kruhu vyznačeného kameny navrstvila Ajla hromádku kůry a použila suché chmýří jako troud. Vedle připravila další hromádku z větviček a třísek pro rozdělání ohně. Trochu ztrouchnivělého dříví leželo na dosah. Držela pyrit těsně vedle troudu v úhlu, o němž ze zkušenosti věděla, že je nejlepší. Křísla nažloutlým kamenem do pazourku podél vrypu, který se vytvořil častým používáním. Od kamene odlétla velká, jasná jiskra a dopadla na troud, z něhož se zvedla kouřová vlaječka. Rychle položila kolem ní dlaně a opatrně foukala. Troud vzplál drobnými žlutými jiskřičkami. Dalším foukáním rozdmýchala plamínek. Přiložila větvičky a třísky a po chvíli, když se troud skutečně rozhořel, i nalámané dříví.

Když se Jondalar vrátil, rozpalovalo se už v ohni několik oblých kamenů, které Ajla posbírala na břehu řeky. Nad plamenem na rožni se opékal nádherný kus bizoního masa s vrstvou tuku. Ajla umyla kořeny orobince a škrobovité zemní kaštany s temně hnědou slupkou, aby je přidala do hustě pleteného koše naplněného vodou, v němž už byl tučný jazyk. Vedle ležely očištěné mrkve.

Jondalar složil náruč dříví.

„Už to nádherně voní,“ řekl. „Co děláš?“

„Peču bizoní maso, ale to je především na cestu. Studená pečeně bude dobrá. Pro dnešní večer a na ráno vařím polévku z jazyka a zeleniny a z toho, co nám zbylo z tábora Kavylu,“ řekla.

Klackem odsunula horký kámen z ohně a větví ho očistila od popela. Pak vzala druhý klacek, kámen zvedla a pustila ho do koše s vodou a s jazykem. Pára zasyčela. Rychle pustila do koše na vaření další kameny, přidala trochu zeleniny, kterou nakrájela na malé kousky, a koš přikryla.

„Co dáš do polévky?“

Ajla se usmívala. Jondalar chtěl vždycky vědět, co při vaření potřebuje, dokonce které byliny dává do svého ranního čaje. I to patřilo ke skutečností, které ji u něho překvapovaly, protože žádného muže klanu by ani nenapadlo, i kdyby byl sebezvědavější, aby dal najevo zájem o to, co patřilo k povinnostem žen.

„Kromě těchto kořenů přidám ještě zelené špičky orobince, bulvy, listy a květy zelených cibulí, plátky oloupaných stonků bodláku, hrášek a ještě to okořením šalvějí a lístky tymiánu. Možná přidám taky podběl, protože má trochu slanou chuť. Až přijdeme k moři Beran, mohli bychom si opatřit sůl. Když jsem žila u klanu, vždycky jsme měli soli dost. Asi rozmačkám trochu křenu, který jsem našla dnes ráno. Na letním setkání jsem se naučila, že je dobrý k pečení. Je ostrý a není ho potřeba moc, ale dodá masu zvláštní chuť. Myslím, že ti to bude chutnat.“

„A k čemu je tohle?“ zeptal se Jondalar a ukázal na svazek listů, o nichž se zatím nezmínila. Zajímalo ho všechno, co používá. Pochutnával si na jejích jídlech, ale byla zvláštní, měla jinou chuť a vůni než ta, na která byl zvyklý z domova.

„To je merlík. Do něho zabalím pečení, až ji sundám z ohně.“ Zarazila se a pak se zamyslela. „Možná ještě nasypu na pečení trochu popela, ten taky chutná slane. A možná dám kousek pečeně, až zhnědne, i do polévky, to jí dodá barvu a chuť. S jazykem a kusem pečeně by to měla být vydatná polévka a na ráno bych mohla uvařit ještě trochu obilí, které jsme si vzali s sebou. Z jazyka by mělo taky ještě něco zbýt, ale to zabalím do suché trávy a uložím na pozdější dobu do nádoby na maso. Tam je místa dost,

vedle syrového masa, které jsme vzali pro Vlka. Pokud zůstane v noci chladno, mělo by maso ještě chvíli vydržet.“

„To zní skvěle. Už se nemůžu dočkat,“ řekl Jondalar. „Ostatně, nemáš koš, který bych mohl použít?“

„Ano, ale nač?“

„To ti prozradím, až se vrátím,“ řekl.

Ajla obrátila pečení, pak vytáhla kameny z polévky a vložila dovnitř další horké. Zatímco se jídlo vařilo, vybírala rostliny, kterými zamýšlela odradit Vlka od kousání kůží. Rostliny pro vlastní potřebu dala stranou. Rozdrtila v malém množství vývaru kousek kořenu křenu pro večeři. Pak rozdrtila ostatní ostré kořeny a silně páchnoucí rostliny, které posbírala ráno. Pokusila se z nich vyrobit nejobdivnější směs, jakou si uměla představit. Ostrý křen bude zřejmě nejúčinnější součástí, ale i silný kafrový pach pelyňku přispěje svým dílem.

Její mysl však zaměstnávala rostlina, kterou odložila stranou. Jsem ráda, že jsem ji našla, pomyslela si. Nevím, jestli mám pro svůj ranní čaj dost bylin, aby mi stačily na celou cestu. Musím jich najít víc, abych měla jistotu, že ve mně nezačne růst dítě, když s Jondalarem tak často sdílíme slasti. Věřila, že tak vznikají děti a že to je důvod, proč muži chtějí strkat svůj úd tam, odkud děti vycházejí, a proč se to ženám líbí: Velká Matka to učinila svým darem slasti. I dar života pochází od ní a Velká Matka si přeje, aby její děti tvoření nového života vychutnávaly, protože rození není snadné. Ženy by možná nechtěly rodit, kdyby nebylo daru slasti. Děti jsou báječné, ale to se ví teprve tehdy, když je člověk dostane.

Ajla přemýšlela o vzniku nového života v zimě, kdy se dozvěděla od mamota, starého moudrého šamana tábora Lva, mnohé pravdy o Mut, Velké Matce Zemi. Ale v podstatě už na to myslela mnohem dříve.

Broud mi nedal žádnou slast, pomyslela si. Bylo mi to odporné, když mě k tomu nutil, ale teď jsem přesvědčená, že tak vznikl Durk. Nikdo nevěřil, že budu mít někdy dítě. Mysleli si, že můj totem jeskynního lva je příliš silný na to, aby ho mohl překonat duch některého muže. Všichni pak byli překvapeni. Ale stalo se to teprve potom, když mi Broud dal znamení a uspokojil se mnou svou potřebu. Mé dítě mu je podobné. Určitě to byl on, kdo způsobil, že ve mně začal Durk růst. Můj totem věděl, jak moc si

přeju vlastní dítě – možná to věděla i Matka. Mamot říkal, že slasti jsou darem Matky a že je velmi těžké jim odolat. Řekl, že pro muže je to ještě těžší než pro ženy.

Tak tomu bylo i u temně rudé mamutí samice. Všichni samci ji chtěli, ale ona je nechtěla. Ona chtěla počkat na svého velkého samce. Je to důvod, proč mně Broud nedal pokoj? Byl Matčin dar slasti silnější než jeho nenávisť?

Možná, ale nemyslím, že to dělal jenom kvůli slasti. Tu by našel i u své družky a u každé jiné ženy, kterou by chtěl mít. Broud asi způsobil, že ve mně začalo růst dítě – nebo se možná dal můj jeskynní lev přemoci, protože věděl, jak moc si dítě přeju – ale Broud mi mohl dát jenom svůj úd: dar slasti mi nedal. To udělal jen Jondalar.

Ale na daru slasti musí být ještě něco víc. Když chtěla Matka dát svým dětem dar, proč k tomu zvolila místo, kterým se rodí děti? Místa slasti mohla být všude. Má místa slasti nejsou přesně tam, kde je má Jondalar. On cítí slast, když je ve mně, ale já ji cítím na jiných místech. Když mi tam připravuje slast, cítím všechno tak nádherně, uvnitř a všude. Pak toužím cítit ho v sobě. Nechtěla bych mít místo své slasti uvnitř. Když jsem citlivá, musí být Jondalar mírný, jinak to bolí, a rození není mírné. Kdyby bylo místo slasti u ženy uvnitř, bylo by rození ještě těžší, a to už je beztak těžké.

Jak ví Jondalar vždycky tak přesně, co má udělat? Věděl, jak mi má připravit slast, když jsem ještě vůbec nevěděla, že je něco takového možné. Myslím, že i ten velký mamutí samec věděl, jak má té temně rudé samici připravit slast. Myslím, že tak hlasitě, hluboce troubili, protože dělal přesně to, a proto se celé stádo radovalo s ní. Při tom pomýšlení projela Ajlou vlna vzrušení a cítila v sobě teplo. Pohlédla naproti k menšímu lesíku, kde Jondalar zmizel, a doufala, že se brzy vrátí.

Ale dítě nevznikne pokaždé, když se sdílejí slasti. Možná jsou k tomu potřební i duchové. Ať už je to totemový duch muže klanu nebo zárodek ducha muže, který Matka vezme a dá ženě, dítě vzniká vždycky jenom potom, když muž pronikne údem do ženy. To je způsob, jakým Matka dává ženě dítě. Matka rozhoduje, který muž probudí v ženě nový život a kdy tento nový život začne.

Když to rozhoduje Matka – proč brání Izin lék, aby v ženě začalo růst dítě? Možná způsobuje, že se duch muže nesmísí s duchem ženy. Iza nevěděla, jak to probíhá, ale zdá se, že to působí, přinejmenším ve většině případů.

Chtěla bych, aby ve mně vzniklo dítě, když se mnou Jondalar sdílí slasti. Tolik si dítě přeju, takové, které je jeho částí. Ale Jondalar má pravdu. Měli bychom počkat. Bylo to těžké, když jsem rodila Durka. Co bych dělala, kdyby nebylo Izy? Chci mít jistotu, že budou nablízku lide, kteří mi dokážou pomoci. Budu i nadále pít ráno Izin čaj a uchovám to v tajnosti. Iza měla pravdu. A neměla bych mluvit ani o tom, že je to úd muže, který způsobuje vznik dětí. Jondalara to tak rozrušilo, když jsem o tom mluvila. Už myslel, že musíme přestat spolu sdílet slasti. Jestli zatím nemůžu mít dítě, chci s ním alespoň sdílet slasti.

Jako je spolu sdíleli ti mamuti. Postaral se ten velký samec o to, aby v temně rudé samici začalo růst mládě? Pořád mě udivovalo, proč před všemi ostatními samci prchá a nechce je. Chtěla si svého druhu vybrat sama, nechtěla jít s každým, který ji chtěl. Čekala na toho velkého, rezavého samce, a jakmile tu byl, věděla, že je to on. Nedokázala čekat, doslova k němu běžela. Čekala dost dlouho. Vím, co cítila.

Přiběhl k ní Vlk, v tlamě starou práchnivou kost, kterou hrdě držel vzhůru, aby ho s ní viděla. Položil jí ji k nohám a s napětím k ní vzhlížel.

„Fuj! To je odporný smrad! Kde jsi to sebral? Já vím, že miluješ shnilé věci. Možná je teď správná chvíle, abych zjistila, jak se ti bude zamlouvat, co jsem pro tebe připravila,“ řekla. Zvedla kost a namazala na ni trochu směsi, kterou vyrobila. Pak odhodila kost doprostřed louky.

Mladý Vlk se za ní radostně rozběhl, ale pak se zarazil a nedůvěřivě ji očichával, než ji sebral. Měla stále ještě nádherně shnilý puch, který miloval, ale ten další pach se mu vůbec nezamlouval. Nakonec přece jen kost zvedl, ale hned ji zase pustil a kňučel a pohazoval hlavou: Ajla se nemohla udržet, choval se tak směšně, že se hlasitě rozesmála. Vlk znovu očichal kost, pak ustoupil, znovu zavrčel a odběhl naproti k prameni.

„Nelíbí se ti to, Vlku? To je dobře. Taky se ti to nemá líbit,“ řekla a cítila, jak ji znovu přemáhá smích. Zřejmě nepomohlo ani

to, že se napil vody. Zvedl pracku a třel si tlamu, jako by věřil, že se tak zbaví té protivné chuti. Pak běžel k lesu, stále ještě kňučel a pohazoval hlavou.

Jondalar právě přicházel a Ajla se smála, až měla v očích slzy. „Co tě tak rozesmálo?“ zeptal se.

„Musel bys ho vidět,“ řekla. „Chudáček Vlk, byl tak hrdý na zahnívající kost, kterou našel. Nevěděl, co se s ní stalo, a teď se pokouší té chuti zbavit. Jestli ti nevádí pach kafru a křenu, pak si myslím, že jsem našla něco, co udrží Vlka daleko od našich věcí.“ Zvedla dřevěnou misku, v níž smíchala příměsí. „Tady je to. Můj odpuzovač pro Vlka.“

„Jsem rád, že působí,“ řekl Jondalar. Rovněž se smál, ale spokojenost, která mu zářila v očích, neměla co dělat s Vlkem. Konečně si Ajla všimla, že schovává ruce za zády.

„Co to schováváš?“ zeptala se s náhlou zvědavostí.

„Když jsem sbíral dříví, našel jsem náhodou i něco jiného. A když slíbíš, že budeš moc hodná, možná něco dostaneš.“

„A co?“

Zvedl plný košík. „Velké, šťavnaté maliny!“

Ajle se rozzářily oči. „Já tak miluju maliny!“

„Myslíš snad, že to nevím? A co za to dostanu?“ zeptal se s významným úsměvem.

Ajla k němu vzhledla, šla k němu a usmála se nádherným rozzářeným úsměvem, který jí naplnil oči a vyzařoval všechnu její lásku k němu. Měla radost z toho, že ji chtěl překvapit.

„Myslím, že už jsem to dostal,“ řekl a vyfoukl vzduch, který bezděčně zadržel. „Ach, Mut, ty jsi překrásná, když se usmíváš, jsi vždycky krásná, ale když se směješ, tak tím spíš.“

Najednou si ji plně uvědomoval, každou podrobnost jejího těla. Její dlouhé světlé vlasy, místy sluncem vybělené, svázané řemínkem. Jednotlivé prameny, které vyklouzly z kožené stužky a lemovaly její opálenou tvář. Jeden pramen jí spadl do čela a visel jí přes oči. Potlačil přání natáhnout ruku a odhrnout ho stranou.

Byla urostlá, téměř tak velká jako on a na jejích dlouhých pažích a nohou se zřetelně rýsovaly vláčné svaly, které jí dodávaly velkou sílu. Byla jednou z nejsilnějších žen, jaké kdy poznal. V tomto ohledu nijak nezaostávala za mnohými muži. Lidé, kteří ji vychovali, měli podstatně větší tělesnou sílu než urostlejší a

štíhlejší lidé, jimž se narodila. Když žila u klanu, nepatřila mezi zvlášť silné, ale musela vynakládat mnohem větší úsilí, aby s nimi udržela krok.

Přepásaná kožená halena bez rukávů, kterou měla přes kožené nohavice, byla volná a pohodlná. Neskrývala ani její plné poprsí, ani ženské boky a pevný zaoblený zadek. Na krku měla malý, nádherně vyšíváný kožený váček s jeřábím peřím, naplněný tajemnými předměty. Byla bosá, šňůrky na spodním lemu nohavic měla rozvázané.

Na opasku jí visela pochva nože z hrubé, nijak zvlášť zpracované kůže, která ztverdla ve tvaru, který jí byl dán, i když by bylo možné ji máčením zase změkčit. Prak měla zavěšený vpravo na opasku, vedle váčku, v němž bylo několik kamenů. Na levé straně visel trochu podivný vak. Byl sice starý a opotřebovaný, ale ještě se dalo poznat, že je to vak z kůže celé vydry, včetně nohou, ocasu a hlavy. Vznikl tak, že kosti a vnitřnosti zvířete byly vybrány proříznutým hrdlem. Šňůra provlečená na krku stahovala vak a plochá hlava tvořila záklopku. Byl to její léčitelský vak, který jí dala Iza a který si přinesla z klanu.

Nemá tvář zelandonské ženy, její vzhled jim bude připadat nezvyklý, pomyslel si Jondalar, ale její krása je nepopiratelná. Velké modrošedé oči mají barvu dobrého pazourku, a jsou hodně od sebe, s řasami o odstín tmavšími než vlasy. Obočí bylo trochu světlejší, něco mezi barvou řas a vlasů. Tvář měla dost širokou s vysokými lícními kostmi, výraznými čelistmi a úzkou bradou. Nos měla rovný a drobný a její plné rty odhalovaly zuby k úsměvu, který prozářil její oči.

„Co bys chtěl za ty maliny?“ zeptala se. „Stačí jen říct a dostaneš to.“

„Chtěl bych tebe, Ajlo,“ řekl hlasem náhle chraptivým. Odložil koš a hned nato ji držel v náručí a vroucně ji líbal. „Miluji tě. Už nikdy bych tě nechtěl ztratit,“ zašeptal a znovu jí políbil.

Ajlu zalila vlna tepla a opětovala jeho políbek s citem, který byl neméně prudký. „Taky tě miluju,“ řekla, „a chci tě, ale smím nejdřív sundat maso z ohně? Nechtěla bych, aby se spálilo, když teď – nebudeme mít čas.“

Jondalar na ni chvíli hleděl, jako by nerozuměl jejím slovům. Pak odstoupil s pokorným úsměvem. „Nechtěl jsem na tebe

naléhat. Ale tolik tě miluju, že se někdy těžko ovládám. Můžeme na to myslet později.“

Stále ještě cítila, jak její tělo odpovídá na jeho žádost, a nechtěla teď přestat. Trochu ji mrzelo, že se zmínila o mase a tím překazila náladu. „Ale vždyť se vlastně masu nemůže nic stát,“ řekla.

„Ajlo, ty jsi obdivuhodná žena,“ řekl, zavrtěl hlavou a usmíval se. „Víš vůbec, jak jsi báječná? Když tě chci, jsi tu vždycky pro mě. Tak tomu bylo pokaždé. Nejenom že jsi ochotná se podvolit, ať už na to máš náladu nebo ne, ale jsi tu vždycky celá, ochotná všeho nechat, když tě chci.“

„Ale když mě chceš, tak tě přece taky chci, na tom není nic divného.“

„Nemáš tušení, jak je to neobvyklé. Většina žen dělá drahoty, chce být trochu přemlouvána, a když právě něco dělají, nedají se jen tak vyrušit.“

„Ženy, s kterými jsem vyrostla, byly vždycky připravené, když jim dal muž znamení. Ty jsi mi dal znamení, políbil jsi mě a dal jsi mi tak vědět, že mě chceš.“

„Možná toho budu litovat, že jsem ti to řekl – ale ty mě můžeš i odmítnout.“ Jeho čelo se zamračilo, když se jí to pokoušel vysvětlit. „Doufám, že nemyslíš, že musíš být vždycky povolná, když tě chci. Už nežiješ u klanu.“

„Ty mi nerozumíš,“ řekla Ajla. Zavrtěla hlavou a pokoušela se mu to vysvětlit. „Nemyslím si, že musím být vždycky povolná. Když mi dáš znamení, jsem připravená. Možná proto, že je to způsob, jak odpovídají ženy klanu. Možná proto, že jsi mi ukázal, jak je to nádherné sdílet s tebou slasti. Možná proto, že tě tolik miluju, ale když mi dáš znamení, už o tom neuvažuju, prostě to cítím. Tvé znamení, tvůj polibek, který mi řekne, že mě chceš, způsobí, že tě chci i já.“

Jondalar se zase usmíval, radostí a úlevou. „Ty taky snadno způsobíš, že jsem připraven. Stačí, abych se na tebe jen podíval.“

Sklonil k ní hlavu a ona se k němu pevně přivinula, když ji vzal do náruče.

Krotl svou bouřlivou žádost, ale současně cítil štěstí, že po ní stále ještě tolik touží. Byly ženy, kterých se přesytil po prvním setkání, ale s Ajlou jako by to bylo neustále něco nového. Cítil její

tělo na svém a její ruce kolem krku. Sklouzl rukama na její prsa, současně se předklonil a políbil ji na krk.

Ajla od něho odstoupila, rozvázala opasek a pustila ho se vším, co na něm viselo, na zem. Jondalar zajel pod její halenu, zvedl ji a našel její tvrdé bradavky. Cítil v ruce teplý plný prs, dotkl se bradavky jazykem, pak ji vzal do úst a sál z ní.

Vibrující ohnivé jazyky se hnaly jejím tělem na místo hluboko v jejím nitru. Ani uvěřit nemohla, jak rychle ji to vzrušilo. Bylo jí jako té temně rudé samici, jako by celý den čekala a už to nemohla vydržet ani o vteřinu déle. Letmo se jí mihl hlavou obraz velkého rezavého samce s obrovským pohlavním údem. Jondalar ji pustil a ona si přetáhla jediným půvabným pohybem halenu přes hlavu.

Jondalar zadržel dech, když ji spatřil. Hladil její hladkou kůži a znovu uchopil její prsy. Dotýkal se jedné tvrdé bradavky, tiskl ji a třel, zatímco sál z druhé. Ajla cítila, jak v ní tepe nádherné vzrušení a zavřela oči, aby se mu mohla zcela odevzdat. I když Jondalar přestal s laskáním, neotevřela oči, a hned nato ucítila polibek na rtech. Otevřela ústa, aby vpustila jeho jemně pátrající jazyk. Když ji objal, cítila záhyby jeho koženého přehozy na citlivých bradavkách.

Klouzal rukama po hladké kůži jejích zad a cítil pohyb jejích pevných svalů. Její vzrušení ještě vystupňovalo jeho žádost.

„Tolik tě chci, Ajlo!“ zašeptal.

„Vždyť já tebe taky.“

„Počkej, já se nejdřív zbavím těchhle věcí.“ Rozvázal opasek a přetáhl přehoz přes hlavu. Ajla mu rozvazovala šňůru nohavic a on zase pomáhal jí. Oba se svlékli a natáhli po sobě ruce. Avšak pak Ajla poklekla na kolena a pohlédla k němu s úsměvem.

„Nemáš sice rezavou srst, ale jsi ten, kterého jsem si zvolila,“ řekla.

Opětoval její úsměv a poklekl za ní. „A tvé vlasy nejsou temně rudé, mají barvu zralého obilí, ale přesto máš něco, co je jako rudý květ s mnoha okvětními lístky. Ale já nemám srstnatý chobot, abych na tebe dosáhl. Musím k tomu použít něco jiného,“ řekl.

Ajlu nesla vlna rozkoše. Byla citlivější než obvykle a každé místo, jehož se Jondalar dotkl nebo které políbil, se propálilo k onomu bodu hluboko v ní, který svědil žádostí. Neslyšela, jak se jí

zrychlil dech a že křičí rozkoší, ale Jondalar to slyšel, a když cítil, že dosáhne vyvrcholení, křičel s ní...

Ajla ležela uvolněná tváří v trávě, cítila na sobě příjemnou Jondalarovu tíhu a jeho dech. Otevřela oči a neměla nejmenší chuť se hýbat. Pozorovala mravence, lezoucího na zemi po stéble. Cítila, jak se Jondalar pohnul a sklouzl vedle ní.

„Jsi neobyčejný muž, Jondalare. Víš to?“ řekla.

„Neslyšel jsem to už někdy? Tak mi připadá, jako bych to já říkal tobě.“

„Ale platí to i o tobě. Čím to, že mě tak dobře znáš? Když cítím, co se mnou děláš, pak už ani nevím, kde jsem.“

„Myslím, že jsi byla připravená.“

„Ano, to jsem byla. Vždycky je to nádherné, ale tentokrát – nevím. Možná to způsobili mamuti. Po celý den jsem musela myslet na tmavorudou samici a velkého rezavého samce – a na tebe.“

„Možná si zase brzy zahrajeme na mamuty,“ řekl se širokým úšklebkem a překulil se na záda.

Ajla se posadila. „Nic proti tomu nemám, ale než se setmí, opláchnu se v řece.“ Sklonila se k němu a políbila ho. „Nejdřív se ale podívám na pečení.“

Běžela k ohništi, obrátila bizoní pečínku, vytáhla kameny z koše, vhodila tam pár nových, ještě horkých, a přiložila pár polen na oheň. Pak seběhla dolů k řece a skočila do ní. Voda byla studená, ale to jí nevadilo. Byla na chladnou vodu zvyklá. Jondalar se k ní brzy připojil, i když šel do vody podstatně opatrněji. Nakonec se zhluboka nadechl a potopil se. Když se vynořil, odhrnul si vlasy z očí.

„Ta je ale ledová!“

Plavala vedle něho a stříkala na něho. Brzy došlo k prudké vodní bitce. S poslední sprškou vyskočila Ajla z vody, popadla měkkou jelenici a utírala se. Podala ji Jondalarovi, když rovněž vylezl z vody. Pospíchala pak do tábora a rychle se oblékla. Když přišel Jondalar od řeky, už nalévala do misek polévku.

5.

Poslední paprsky letního slunce, které právě zmizelo za mírně zvlněným obrysem rozlehlé pahorkatiny, prozařovaly větve stromů. Ajla se spokojeně usmála na Jondalara, natáhla se po poslední malině a dala ji do úst. Pak vstala, aby uklidila a připravila všechno tak, aby mohli časně zrána vyrazit.

Dala Vlkovi zbytky ze své misky a hodila opečené zrní – semena pšenice a ječmene, které jim dala Necije na rozloučenou – do ještě teplé polévky a odstavila ji vedle ohniště. Bizoní pečení a vařený jazyk zabalila do kousku kůže, kterou používala na uchovávání masa. Z tuhé kůže složila vak, svázala ho silnými řemínky a pověsila na stojan z dlouhých kůlů, aby se k němu v noci nedostaly šelmy.

Kůly udělali z tenkých a rovných kmínků, které zbavili větví a kůry. Ajla je převážela na Víze ve zvláštních úchopech tak, že vzadu trčely z obou zásobních košů. Stejným způsobem převážel Jondalar kratší stanové kůly. Když potřebovali převézt těžké nebo objemné břemeno, udělali z kůlů smyk, který koně táhli za sebou. Vezli kůly s sebou, protože v otevřené stepi téměř nebyly stromy, aby si mohli opatřit nové. Dokonce i na břehu řeky rostla spíš jenom hustá propletená křoviska.

Když se setmělo, přihodil Jondalar ještě další dříví na oheň, pak si donesl mamutovinovou destičku a studoval v záři plamenů znaky do ní vyryté. Když byla Ajla hotová a usedla vedle něho, působil nepřítomným dojmem a na jeho tváři se objevil starostlivý

výraz, kterého si v posledních dnech už častěji všimla. Chvíli na něho hleděla, pak dala pár kamenů do ohně, aby jako obvykle připravila večerní čaj. Avšak místo voňavých, ale nevinných bylin, které většinou používala, vzala několik váčků ze svého léčitelského vydřího vaku. Uvažovala, že by bylo vhodné něco uklidňujícího, orlíček nebo vratič. Přesto by ráda věděla, co dělá Jondalarovi starosti. Chtěla se ho zeptat, ale nevěděla, jestli je to vhodné. Nakonec se k tomu odhodlala.

„Jondalare, vzpomínáš si ještě na minulou zimu, když sis nebyl jistý, co k tobě cítím, a já si nebyla jistá, co cítíš ty ke mně?“ zeptala se.

Byl hluboce zamyšlený, a tak trvalo několik okamžiků, než její otázku pochopil. „Samozřejmě si na to vzpomínám. Přece nepochybuješ o tom, jak moc tě miluju? Já alespoň jsem si svými city k tobě naprosto jistý.“

„Ne, o tom nepochybuju ani v nejmenším. Ale nedorozumění můžou být různá, nejenom v tom, jestli mě miluješ nebo jestli tě miluju já. Nechci, aby se ještě někdy opakovalo něco takového jako minulou zimu. Asi bych nesnesla, kdyby mezi námi bylo něco jenom proto, že o tom spolu nemluvíme. Než jsme odešli z letního setkání, slíbil jsi mi, že mi řekneš, když ti něco bude dělat starost. A teď vidím, že máš starost, Jondalare, a přála bych si, abys mi řekl, co to je.“

„To nic není, Ajlo. Nic, s čím by sis musela dělat starost ty.“

„Ale je to něco, s čím si ty děláš starost. Nemyslíš, že bych měla vědět, co tě zneklidňuje?“ řekla. Z vrbového košíku, v němž uchovávala různé předměty, vytáhla dva pohárky upletené z rákosí. Na okamžik uvažovala, pak vzala pár sušených květů, které přidala Jondalarovi k heřmánku, zatímco pro sebe vzala jenom heřmánek. „Co se týká tebe, týká se i mě. Copak necestujeme spolu?“

„Ano, jistě. Ale já jsem se pro to rozhodl a nechtěl bych tě zbytečně zneklidňovat,“ řekl Jondalar a vstal, aby donesl vak s vodou. Visel na kolíku vedle vchodu do stanu, několik kroků od ohniště. Nalil trochu vody do koše na vaření a vložil dovnitř horké kameny.

„Nevím, jestli je to nutné nebo ne, ale ty mě znepokojuješ už teď. Proč mi neřekneš, oč běží?“ Zalila byliny horkou vodou a nechala čaj louhovat.

Jondalar vzal znovu do ruky mamutovinovou destičku s vyrytými znaky a hleděl na ni. Přál si, aby jim prozradila, co je čeká a zda se rozhodl správně. Když šlo jenom o jeho bratra a o něho, nehrálo to tak velkou roli. Byli na cestě za dobrodružstvím, a co je potkalo, bylo jeho součástí. Tehdy ani nevěděl, jestli se někdy vrátí. Dokonce ani nevěděl, jestli si to přeje. Ale tato cesta byla jiná. Tentokrát ho doprovázela žena, kterou miloval víc než život sám. Nechtěl se jen vrátit domů, ale chtěl ji přivést s sebou, zdravou a bez újmy. Čím víc uvažoval o veškerém nebezpečí, které je cestou může potkat, tím hroznějšímu připadalo, ale své neurčité obavy by nedokázal vysvětlit několika slovy.

„Jenom tak přemýšlím, jak dlouho asi bude naše cesta trvat. Musíme bezpodmínečně dojít k ledovci před koncem zimy,“ řekl.

„To už jsi mi říkal dřív. Ale proč? Co se stane, když tam nedojdeme včas?“ zeptala se.

„Na jaře led taje a pak je přechod nebezpečný.“

„Když je to tak nebezpečné, tak přes něj prostě nepůjdeme. Ale když ho nepřejdeme – co uděláme potom?“ zeptala se a nutila ho uvažovat o možnosti, o níž zatím uvažovat nechtěl. „Je nějaká jiná cesta, kterou bychom se mohli vydat?“

„Nevím, Ajlo. Ledovec, který musíme přejít, je jenom malý ledovec na vrchovině severně od vysokých hor. Na sever od něho je země, ale tudy nikdy nikdo necestuje. Odvedlo by nás to ještě dál od naší cesty. Kromě toho je tam zima. Kraj mezi vysokými horami na jihu a velkým ledem na severu je ze všech krajů nejchladnější. Tam není nikdy teplo, dokonce ani v létě ne,“ řekl Jondalar.

„Copak na ledovci, který chceš přejít, není taky zima?“

„Samozřejmě že je, ale je to kratší cesta, a když se dostaneme na druhou stranu, potřebujeme už jenom několik dní k Dalanarově jeskyni.“

Jondalar odložil pláněk, aby si mohl vzít pohár, který mu Ajla podávala. Pak chvíli hleděl do kouřícího čaje. „Zřejmě bychom mohli ledovec obejít po severnější trase, kdyby to muselo být, ale to bych nerad. Je to přece jen země ploskolebců,“ pokoušel se jí to vysvětlit.

„Chceš tím říct, že severně od ledovce, který musíme přejít, žijí lidé klanu?“ zeptala se Ajla. Právě chtěla vyndat lístky bylin ze

svého poháru, teď se však zarazila. Cítila podivnou směsici strachu a vzrušení.

„Promiň. Zřejmě bych je měl nazývat lidmi klanu, ale oni jsou jiní než ti, které znáš. Žijí daleko odtud – jak daleko, to si ani neumíš představit. Jsou naprosto jiní.“

„To není možné, Jondalare,“ řekla a napila se horkého vonícího čaje. „Možná mají jinou řeč a trochu jiné zvyky, ale všichni lidé klanu mají stejné vzpomínky. Při setkání klanu znali všichni starou řeč, která slouží k navázání spojení s duchy, a tou se dorozumívají,“ řekla Ajla.

„Ale nechtějí, abychom pronikli do jejich území,“ řekl Jondalar. „To nám dali dost jasně na srozuměnou, když jsme se s Thonolanem ocitli na nesprávném břehu řeky.“

„O tom nepochybuju. Lidé klanu nejsou rádi, když jsou Druzí lidé nablízku. Tedy – jestli nemůžeme ledovec ani překročit, ani obejít, co uděláme potom?“ zeptala se Ajla a tím se vrátila k původnímu problému. „Nemůžeme počkat, až bude cesta přes ledovec zase bezpečná?“

„Ano, to samozřejmě můžeme, ale mohlo by to trvat téměř rok, až do příští zimy.“

„Ale pokud ten rok počkáme, tak bychom to mohli dokázat?“

„Nu ano, jsou lidé, u nichž bychom mohli zůstat. Losadunajové byli vždycky přátelsky nakloněni hostům. Ale já bych se rád vrátil domů, Ajlo,“ řekl a toužebný tón v jeho hlase jí prozradil, jak důležité to pro něho je. „Přál bych si, abychom oba měli domov.“

„To bych taky chtěla, Jondalare, a myslím, že bychom měli udělat všechno, co je v našich silách, abychom dorazili k ledovci, pokud ho můžeme přejít bez nebezpečí. Ale jestli tam přijdeme pozdě, pak to přece neznamená, že se nemůžeš vrátit domů.“

Znamená to jenom, že na to budeme trochu déle čekat. Ale budeme přece pořád spolu.“

„Ano, to je pravda,“ připustil Jondalar, ale nebyl tím nijak nadšen. „Předpokládám, že by to nebylo zase až tak zlé, kdybychom se tam dostali příliš pozdě, ale už se mi nechce tak dlouho čekat,“ řekl a vraštil čelo. „A možná bychom dorazili včas, kdybychom zvolili tu druhou trasu. Stále ještě se pro ni můžeme rozhodnout.“

„Můžeme se vydat také jinudy?“

„Ano. Talut mi říkal, že můžeme řetěz hor, na který narazíme, obejít podél jeho severního úpatí. A Rutan z tábora Kavylu tvrdil, že ta trasa je odtud na severozápad. Myslel jsem na to, že bychom se vydali po té cestě, ale doufal jsem, že ještě jednou uvidím Saramudony. Pokud se s nimi nesetkám teď, zřejmě už k tomu nikdy nebudu mít příležitost. Žijí na jižním úpatí hor, u Matky řek,“ vysvětloval Jondalar.

Ajla přikývla. Teď tomu rozuměla. „Saramudoni jsou lidé, u nichž jsi nějakou dobu žil. Tvůj bratr se dal dohromady s jejich ženou, že?“

„Ano. Jsou pro mě jako členové rodiny.“

„Pak musíme samozřejmě jít jižní cestou, abys je mohl naposledy navštívit. Jsou to lidé, které máš rád. A pokud kvůli tomu nedojdeme včas k ledovci, tak prostě počkáme do příští zimy. I kdyby to mělo znamenat, že se vrátíš domů teprve o rok později – cožpak návštěva u tvé druhé rodiny za to nestojí? Jestliže se chceš vrátit taky proto, abys své matce pověděl, že Thonolan už nežije, nemyslíš, že i Saramudoni by chtěli vědět, co se stalo? Byli to přece taky jeho příbuzní.“

Jondalar se mračil, ale pak se jeho tvář rozjasnila. „Máš pravdu, Ajlo. Budou chtít vědět o Thonolanovi. Dělal jsem si takové starosti, jestli jsem se rozhodl správně, že nedokážu pořádně uvažovat.“ Úlevou se usmál.

Díval se, jak plameny tančí po zčernalých kusech dřeva a co chvíli zajiskří radostí z krátkého boje s nadcházející tmou. Popíjel čaj a v myšlenkách se stále ještě zabýval dlouhou cestou, kterou měli před sebou, ale teď už nebyl tak ustaraný. Pohlédl na Ajlu. „Byl to dobrý nápad, že jsme o tom mluvili. Ale stále ještě jsem si nezvykl, že mám někoho, s kým můžu o všem mluvit. A myslím, že dojdeme včas, jinak bych se pro tuhle cestu nerozhodl. Je trochu delší, ale přinejmenším ji znám. Severní trasu neznám vůbec.“

„Určitě ses rozhodl správně, Jondalare. Kdyby na mě neležela kletba, přála bych si navštívit Brunovu tlupu,“ řekla Ajla a pak dodala tak tiše, že ji sotva slyšel: „Kdybych mohla, kdyby to bylo jen trochu možné, šla bych tam, abych naposledy spatřila Durka.“ Její hlas zněl tak smutně, že pochopil, jak bolestně pociťuje v této chvíli ztrátu svého dítěte.

„Pokusila by ses ho najít, Ajlo?“

„Ano, ovšem, ale to nemůžu. Bylo by to pro všechny utrpení. Kdyby mě viděli, pokládali by mě jenom za zlého ducha. Pro ně jsem mrtvá a nic, co řeknu nebo udělám, by je nepřesvědčilo, že ještě žiju.“ Ajliny oči byly zahleděné do dálky.

„Kromě toho už není Durk malé dítě, které jsem musela opustit. Bude brzy mladým mužem, i když já jsem podle měřítek klanu dospěla pozdě. Je můj syn a možná se taky vyvíjí pomaleji než ostatní chlapci. Ale brzy přijde Ura a zůstane u Brunovy tlupy – ne, teď je to přece Broudova tlupa,“ řekla se svráštělým čelem. „Tohle léto se koná setkání klanu, takže na podzim Ura odejde od své tlupy a odstěhuje se k Brunovi a Ebře. A až budou oba dost staří, stane se Durkovou družkou.“ Chvilí mlčela a pak řekla: „Přála bych si, abych tam byla a mohla ji uvítat, ale asi bych jí nahnala jenom strach a třeba by si myslela, že Durka pronásleduje neštěstí, když duch jeho matky nechce zůstat v druhém světě, kam patří.“

„Záleží na tobě, Ajlo. Myslím, že bychom si mohli udělat čas na to, abychom je našli, kdyby sis to přála,“ řekl Jondalar.

„I kdybych ho chtěla najít,“ řekla, „nevěděla bych přece, kde ho hledat. Nevím, kde je jejich nová jeskyně a nevím, kde se koná setkání klanu. Nemá tomu tak být, abych Durka viděla. Už není mým synem. Dala jsem ho Ubě. Je teď synem Uby.“ Ajla vzhlédla k Jondalarovi. Viděl, že má v očích slzy. „Když zemřel Rydag, věděla jsem, že Durka už nikdy neuvidím. Pochovala jsem Rydaga v kožešině, v které jsem nosila Durka. Vzala jsem si ji, když jsem odcházela od tlupy. A v té chvíli jsem současně pochovala Durka. Vím, že už Durka nikdy neuvidím. Pro něho jsem mrtvá a bylo by lepší, kdyby i on byl pro mě mrtvý.“

Teď se jí kutálely slzy po tvářích, i když se zdálo, že je nevidí. „Vlastně bych měla být šťastná. Pomysli jen na Neciji. Rydag byl pro ni jako syn, vychovala ho, i když ho neporadila, a věděla, že ho ztratí. Věděla dokonce, že nikdy nebude žít normálním životem, ať už by žil jakkoliv dlouho. Jiné matky, které ztrácejí své děti, si je mohou představit jen ve světě duchů, ale já si ho můžu představit zdravého a šťastného, jak žije s Urou a má děti u svého ohniště – i když je nikdy neuvidím.“ Vzlyk konečně uvolnil cestu jejímu zármutku.

Jondalar ji vzal do náruče a pevně ji držel. Vzpomínka na Rydaga i jeho rozesmutněla. Nebylo možné pro něho něco udělat, věděli ale, že se Ajla pokusila o všechno. Bylo to slabé dítě, už odmalička, jak říkala Necije. Ale Ajla mu dala něco, co mu nemohl dát žádný jiný člověk. Když přišla a začala jeho a ostatní obyvatele tábora učit řeč klanu, byl šťastnější než kdykoliv předtím. Bylo to poprvé v jeho mladém životě, že byl schopen dorozumět se s ostatními lidmi, které miloval. Mohl vyjádřit své potřeby a přání a dokázal ostatním sdělit, co cítí, zvláště Neciji, která o něho pečovala od té doby, kdy jeho matka zemřela při porodu. Konečně jí mohl říct, že ji má rád.

Pro ostatní obyvatele tábora Lva to bylo velké překvapení, ale jakmile pochopili, že není jenom docela chytrým zvířetem, které nemůže mluvit, ale že je člověkem s jiným způsobem řeči, uznali ho za lidskou bytost. Jondalar byl překvapený stejně jako ostatní, třebaže se mu to Ajla pokoušela vysvětlit v době, kdy ji učil znovu se vyjadřovat slovy. Naučil se spolu s ostatními posunky a brzy pochopil, jak jemný humor a jakou schopnost vcítit se má tento chlapec ze starého rodu.

Jondalar pevně objímal plačící Ajlu. Věděl, že až dosud potlačovala svou bolest nad smrtí tohoto dítěte, které napůl patřilo klanu a které jí tolik připomínalo jejího vlastního syna. Pochopil, že tak truchlí i pro něho.

Ale Ajla neplakala jen pro Rydaga a Durka. Plakala pro všechny lidi, které ztratila: oplakávala ty, k nimž před dlouhou dobou patřila, lidi z tlupy klanu, které milovala. Brunova tlupa byla její rodinou, Iza a Kreb ji vychovali, starali se o ni a byla doba, kdy se Ajla přes svou rozdílnost považovala za člena tlupy. I když se rozhodla jít s Jondalarem, protože ho milovala a chtěla být s ním, teprve po tomto rozhovoru si plně uvědomila, jak vzdálený je její domov. Jenom cesta tam by trvala jeden nebo dva roky. Až teď zcela pochopila, co to znamenalo: už se sem nikdy nevrátí.

Tím se nejen vzdávala svého nového života s Mamutony, kteří ji k sobě přijali. Ztrácela i poslední slabou naději, že někdy spatří lidi ze své tlupy nebo syna, kterého u nich zanechala. Tak dlouho žila se svou starou bolestí, že už trochu polevila. Ale Rydag zemřel teprve krátce před jejich odjezdem z letního setkání a jeho smrt byla ještě příliš čerstvá. Bolestná vzpomínka na něho jí připomněla

i všechny ostatní ztráty. Když pochopila, jak velká je vzdálenost, která mezi nimi bude ležet, poznala, že musí zemřít i naděje, že se kdy setká s touto částí své minulosti.

Ajla ztratila už svůj nejranější život. Nevěděla, kdo byla její skutečná matka nebo kdo byli lidé, u nichž se narodila. Na to, co bylo před zemětřesením, měla jen docela slabé vzpomínky, sotva víc než neurčité pocity. Ale klan ji od sebe odvrhl, Broud nad ní vyslovil smrtelnou kletbu. Pro lidi klanu je mrtvá, a teprve teď pochopila, že v okamžiku, kdy ji odvrhli, ztratila tuto část svého života. Od tohoto okamžiku už nebude vědět, odkud pochází, nikdy nepotká někoho ze svého dětství, nepozná nikoho, kdo by mohl pochopit osud, který ji učinil tím, čím je.

Ajla přijala ztrátu své minulosti s výjimkou části, která žila dál v jejích myšlenkách a v jejím srdci, ale truchlila pro ni a ptala se, co s ní bude, až dojdou na konec cesty. Ale ať už ji čekalo cokoli, ať už se k ní Jondalarovi lidé zachovají jakkoliv – nic jiného mít nebude, jenom své vzpomínky – a budoucnost.

* * *

Na louce uprostřed lesa byla neproniknutelná tma. Nedal se rozeznat ani nejmenší náznak obrysu nebo stínu před temným pozadím, viděli jen slabou záři z dohořívajícího dříví v ohništi a třpytivé hvězdy. Protože na chráněné louce vál jen slabý větřík, rozprostřeli kožešiny na spaní vedle stanu. Ajla ležela pod hvězdnatým nebem, pozorovala hvězdné obrazy a naslouchala nočním zvukům: větru, který vál v korunách stromů, tichému šplouchání řeky, cvrkotu cikád, ostrému kvákání velké žáby. Slyšela hlasité šplouchnutí vody, pak tajemný křik sovy a odněkud zdaleka temný řev lva a hlasité troubení mamuta.

Zvečera se Vlk chvěl vzrušením, protože slyšel výt vlky. Pak odběhl. Nedlouho poté slyšela Ajla opět vlčí vytí a zblízka odpověď. Čekala na Vlkův návrat. Teprve když zaslechla jeho supící dech – musel utíkat – a cítila, jak se jí přitiskl k nohám, uvolnila se.

Sotva usnula, něco ji vzbudilo. Ležela tiše, naprosto bdělá a napjatá, aby zjistila, co ji to probudilo. Nejdříve slyšela temné,

téměř nehlasné vrčení z teplých přikrývek u svých nohou. Pak slyšela tiché čenichání. Někdo byl u nich v táboře.

„Jondalare?“

„Myslím, že maso přilákalo nějaké zvíře. Mohl by to být medvěd, ale spíš to bude rosomák nebo hyena,“ zašeptal sotva slyšitelně Jondalar.

„Co uděláme? Nechci, abychom přišli o maso.“

„Zatím nic. Ať je to cokoliv – třeba maso nenajde. Musíme vyčkat.“

Ale Vlk věděl přesně, kdo tu obchází, a neměl v úmyslu čekat. Ať kdekoliv rozbili tábor, považoval okolí za své území, a to musel hájit. Ajla cítila, jak se od ní odplížil, a za okamžik slyšela jeho hrozivé vrčení. Řvoucí odpověď zněla naprosto jinak a přicházela zřejmě z výše položeného místa. Ajla se posadila a sáhla po praku, ale Jondalar už byl na nohou a vrhač oštěpů měl připravený ke střelbě.

„Je to medvěd,“ řekl. „Předpokládám, že stojí na zadních, ale nevidím ani to nejmenší.“

Slyšeli pohyb, šouravé zvuky odněkud mezi ohništěm a kůly, na nichž viselo maso, pak vrčení a řev vzájemně se ohrožujících zvířat. Najednou se z druhé strany ozvalo ržání Víhy, pak se ozval ještě hlasitěji Vítěz. Slyšeli, jak se dál něco ve tmě hýbe a znovu se ozvalo temné a zuřivé vrčení, z něhož bylo zřejmé, že Vlk chce zaútočit.

„Vlku!“ zavolala ho Ajla. Pokoušela se zabránit nebezpečnému střetu.

Najednou zazněl hlasitý řev, doprovázený zuřivým vrčením, a bolestné skučení, když se jasné jiskry zvedly kolem velké postavy, která stoupla do ohniště. Ajla slyšela zasvištění předmětu, který se bleskurychle mihl vzduchem těsně vedle ní. Temný náraz, doprovázený zaskučením, pak zvuk něčeho, co si razilo cestu mezi stromy a rychle se vzdalovalo. Ajla písknutím přivolávala Vlka. Nechtěla, aby zvíře pronásledoval.

Poklekla a s úlevou objala mladého Vlka, který se k ní vrátil. Jondalar zatím znovu rozdmýchal oheň. Ve svitu ohně viděl krvavou stopu, která musela pocházet od prchajícího medvěda.

„Jsem si jistý, že jsem ho zasáhl,“ řekl, „ale kam, to jsem nevěděl. Ráno se za ním pustím. Zraněný medvěd může být nebezpečný a nevím, kdo po nás sem do tábora přijde.“

Ajla šla k němu a pozorovala stopu. „Myslím, že ztrácí hodně krve. Možná se nedostane daleko,“ řekla. „Měla jsem strach o Vlka, mohl by ho roztrhat.“

„Nevím, jestli bylo dobře, že ho Vlk napadl. Tím ho mohl natolik rozzuřit, že by zaútočil na někoho jiného. Ale byl velmi statečný a jsem rád, že je vždycky připraven tě chránit. Chtěl bych vědět, co by udělal, kdyby se ti někdo opravdu pokusil ublížit,“ řekl Jondalar.

„Nevím, ale to zvíře vyplašilo i Víhu a Vítěze. Podívám se, jak se jim daří.“

Jondalar šel s ní. Zjistili, že koně sami přišli blíž k ohni. Víha se už před dlouhou dobou naučila, že oheň rozdělaný lidmi znamená bezpečí, a Vítěz se učil z vlastní zkušenosti stejně jako od své matky. Když je hlazením a poplácáváním dostatečně uklidnili, šli si Ajla a Jondalar zase lehnout, ale Ajla měla nadále nepříjemný pocit a věděla, že teď jen těžko usne. Nakonec se rozhodla připravit uklidňující čaj a šla do stanu pro léčitelský vak z vydří kůže.

Zatímco se ohřívaly kameny na vaření, přejela rukou po kůži opotřebovaného vaku a vzpomínala na to, jak jí ho Iza dala, a na svůj život u tlupy klanu, zvláště na poslední den. Proč jen se musel Kreb vrátit do jeskyně? pomyslela si. Mohl by ještě být naživu, třebaže byl starý a slabý. Ale při obřadu v předvečer své smrti, když Guva učinil novým mog-urem, nebyl vůbec slabý. To byl opět silný. Velký Mog-ur, tak jako vždycky. Guv nikdy nebude tak mocný jako Kreb.

Jondalar si všiml, že je pohroužená ve vzpomínkách. Domníval se, že stále ještě myslí na dítě, které zemřelo, a na svého syna, kterého už nikdy neuvidí, a nevěděl, jak by ji měl utěšit. Chtěl jí pomoci, ale nechtěl se vnucovat. Seděli těsně vedle sebe u ohně a popíjeli čaj, když Ajla náhodou pohlédla vzhůru k nebi. Zadržela dech.

„Podívej, Jondalare,“ řekla. „Tamhle na nebi. Je to rudé jako oheň, ale hodně vysoko a daleko. Co je to?“

„Ledový oheň,“ řekl. „Tak tomu říkáme, když je červený, někdy tomu taky říkáme oheň severu.“

Pozorovala světelnou hru. Polární záře se klenula nad nebem jako tenký, kosmickým větrem rozevlátý závoj. „Jsou v něm bílé pruhy,“ řekla Ajla, „a pohybuje se – jako kouř nebo jako by tam mžila bílá, křídová voda. A vidím i jiné barvy.“

„Hvězdný kouř,“ řekl Jondalar. „Tak ho nazývají mnozí lidé, nebo hvězdné mraky, když je to bílé. Má to spoustu jmen, ale většina lidí ví, co myslíš, když použiješ jedno z těch jmen.“

„Jen bych chtěla vědět, proč jsem to světlo na nebi neviděla už někdy dřív,“ řekla Ajla. V jejím úžase bylo i trochu strachu.

„Možná jsi žila příliš daleko na jihu. Taky se tomu totiž říká oheň severu. Sám jsem to ještě tolikrát neviděl a nikdy tak silně nebo tak červeně, ale lidé, kteří putovali na sever, tvrdí, že čím víc na sever se pronikne, tím častěji je to vidět.“

„Ale může se přece putovat na sever jenom tak daleko, než se narazí na led.“

„Dá se jít dál, pokud se cestuje po vodě. Západně od krajiny, kde jsem se narodil, jen několik dní cesty, země končí a začíná Velká voda. Je hodně slaná a nikdy nezamrzá, i když jsou v ní často vidět obrovské ledové kry. Slyšel jsem, že někteří lidé se dostali na lodích na hranici ledu, když lovili zvířata, která žijí ve vodě.“

„Myslíš takovými čluny, jaké používají Mamutoni, aby se přeplavili na druhý břeh řeky?“

„Předpokládám, že to jsou větší a silnější čluny. Nikdy jsem je neviděl a ani jsem nevěděl, jestli se dá těm pověstem věřit, dokud jsem se nesetkal se Saramudony a neviděl čluny, jaké oni staví. U Velké řeky, v blízkosti jejich tábora roste spousta stromů. Jsou to velké stromy. Z nich budují čluny. Počkej, až je poznáš. Nebudeš tomu věřit, Ajlo. Oni se svými čluny nejezdí jenom přes řeku, ale jezdí po proudu i proti proudu.“

Ajla cítila jeho nadšení. Už se skutečně těšil na setkání s nimi, teď, když překonal svou nerozhodnost. Ale sama přitom myslela na setkání s Jondalarovou druhou rodinou. To podivné světlo na obloze ji zneklidňovalo, i když nevěděla proč. Ráda by věděla, co to má znamenat, ale nebála se toho světla tolik jako zemětřesení. Pohyby země, především zemětřesení, v ní probouzely panický

strach, nejenom proto, že otřes něčeho, co by vlastně mělo být pevnou zemí, bylo už samo o sobě děsivé, ale protože zemětřesení vždycky ohlašovalo změny v jejím životě.

Zemětřesení ji odervalo od vlastních lidí a dalo jí dětství, které bylo jiné než všechno, co až dosud znala, zemětřesení vedlo k tomu, že byla vyhnána od tlupy klanu. Přinejmenším bylo Broudovi vítanou záminkou. Dokonce sopečný výbuch daleko na jihovýchodě, když je zasypal jemným prašným popelem, se jí zdál znamením, že brzy opustí Mamutony, i když k rozhodnutí dospěla ze svobodné vůle a nebylo jí vnuceno. Ale nevěděla, co přinášejí znamení na obloze a zda to vůbec jsou znamení.

„Jsem přesvědčená, že Kreb by takové nebe považoval za znamení,“ řekla Ajla. „Byl nejmocnějším mog-urem všech tlup klanu a něco, jako je tohle, by ho přimělo přemýšlet, dokud by nepochopil, co to znamená. Myslím, že i mamot by to považoval za znamení. Co myslíš, Jondalare? Je to znamení? Ohlašuje to možná – něco neblahého?“

„Já – já nevím, Ajlo.“ Nechtěl jí říct, že jeho lidé věří, že severní světlo, pokud je rudé, znamená varování. Často ale ohlašovalo jenom něco důležitého. „Já nejsem ten, kdo slouží Matce. Mohlo by to být taky znamení něčeho dobrého.“

„Ale tenhle ledový oheň je znamení?“

„Zřejmě ano. Většina lidí o tom však není přesvědčena.“

Ajla přidala do heřmánkového čaje trochu kořene orlíčku a pelyňku, aby mu dodala uklidňujícího účinku, ale medvěd v jejich táboře a podivné světlo na nebi ji až příliš rozrušili. Když si lehla, měla pocit, že se jí spánek jen vzdaluje. Vyzkoušela už všemožné polohy, aby spánek přivolala, nejdřív na boku, na zádech, a pak na druhém boku, dokonce na břiše. Věděla, že její převalování Jondalara zneklidňuje. Když konečně usnula, rušily ji ve spaní živé sny.

Zuřivý řev roztrhl ticho a přihlížející lidé zděšeně uskočili. Obrovský jeskynní medvěd se vrhl proti bráně klece a s praskotem ji strhl k zemi. Zuřící medvěd byl volný! Broud mu stál na zádech, dva další muži se drželi jeho srsti. Najednou se jeden z nich ocitl ve spárech obrovského zvířete, ale jeho bolestný křik ustal, když mu mohutný stisk zlomil vaz. Mog-urové zvedli mrtvé tělo a odnesli je

se slavnostní důstojností do jeskyně. Kreb ve své medvědí kožešině kulhal napřed.

Ajla zírala na bílou tekutinu, která vytékala z prasklé dřevěné misky. Tekutina dostala krvavě rudou barvu a zhoustla, pohybovala se v ní plápolavá bílá světla. Cítila strach a neklid, že udělala něco nedovoleného. Vlastně by v misce neměla žádná tekutina zůstat. Zvedla ji ke rtům a vypila.

Vtom se všechno proměnilo, bílá světla byla v ní a najednou jako by byla větší a dívala se odněkud seshora na hvězdy, které osvětlovaly stezku. Hvězdy se proměnily v plápolavé malé louče, které jí ukazovaly cestu nekonečně dlouhou chodbou jeskyně. Pak se červené světlo na konci chodby zvětšilo, zaplnilo celý její obzor. S tísnivým, trýznivým pocitem viděla mog-ury ,jak tam sedí v polokruhu, zpola skryti krápníky.

Klesala stále hlouběji do černé propasti, strachem jako zkamenělá. Najednou tu byl Kreb, společně se žhnoucím světlem v ní, pomohl jí, podpíral ji, mírnil její strach. Vedl ji zvláštní cestou zpátky ke společným začátkům, slanými vodami a bolestným nadechnutím, mazlavou hlínou a vysokými stromy. Pak stáli na zemi, šli vzpřímeně po nohách, podnikli dlouhou pouť, šli na západ k velkému slanému moři. Dorazili k příkré stěně nad řekou a rovinou, s hlubokým zářezem pod vysokým převisem. Byla to jeskyně jednoho jeho předka. Ale když se blížili k jeskyni, začal Kreb mizet a opuštěl ji.

Ocitli se v mlžném oparu. Kreb se rozplýval a už téměř nebyl vidět. Ajly se zmocnila panika: „Krebe! Neodcházej, prosím, neodcházej!“ volala. Přejela pohledem po krajině, zoufale ho hledala. Pak ho spatřila na vrcholu příkrého svahu, nad jeskyní jeho předka, těsně vedle velké skály, dlouhého lehce zploštělého sloupu, který se skláněl nad okraj, jakoby zachycený v pádu. Ajla znovu volala, ale Kreb už zmizel ve skalách. Byla zoufalá. Kreb byl pryč a ona zůstala, soužená zármutkem. Přála si, aby od něho něco měla, co byjí ho připomínalo, něco, čeho by se mohla dotýkat, držet se toho, ale jediné, co cítila, byla pronikavá bolest. Najednou běžela, běžela, jak nejrychleji dokázala. Musela odtud! Pryč, musela pryč.

„Ajlo! Probud' se!“ volala Jondalar a třásl jí.

„Jondalare,“ vydechla a posadila se. Pak, stále ještě zoufalá, se k němu přitiskla a slzy se jí kutálely po tváři. „Je pryč... Ach, Jondalare!“

„Všechno je v pořádku,“ řekl a držel ji pevně v náručí. „Muselo se ti něco zlého zdát. Křičela jsi a plakala. Myslíš, že by ti pomohlo, kdybys mi to vyprávěla?“

„Zdalo se mi o Krebovi a o setkání klanu, když jsem šla do jeskyně a tam se staly ty zvláštní věci. Potom o mně Kreb dlouho nechtěl vědět. A pak, když jsme se zase konečně sešli, zemřel dřív, než jsme stačili spolu promluvit. Řekl mi, že Durk je synem klanu. Nikdy jsem přesně nevěděla, co tím mínil. Bylo toho tolik, o čem bych s ním ráda mluvila, tolik, nač bych se ho ráda zeptala. Mnozí lidé ho považovali za nejmoudřejšího ze všech mog-urů, a protože mu chybělo oko a jedna paže, považovali ho za ošklivého a děsivého. Ale neznali ho. Kreb byl dobrý a moudrý. Chápal svět duchů, ale měl pochopení i pro lidi. V mém snu jsem s ním chtěla mluvit a myslím, že i on se pokoušel promluvit se mnou.“

„Možná to udělal. Sny jsem nikdy nechápal,“ řekl Jondalar. „Je ti teď líp?“

„Už je mi dobře,“ řekla Ajla. „Ale chtěla bych toho o snech vědět víc.“

„Myslím, že by ses za medvědem neměl vydávat sám,“ řekla Ajla po snídani. „Říkal jsi přece, že zraněný medvěd může být nebezpečný.“

„Dám si pozor.“

„Když tě doprovodím, můžeme oba dávat pozor, a tady v táboře bych nebyla o nic jistější. Medvěd by se mohl vrátit, až bys byl pryč.“

„Máš pravdu. Tak dobře, pojd' se mnou.“

Sledovali stopu medvěda do lesa. Vlk se rozhodl ho vypátrat a pobíhal v podrostu před nimi. Neurazili ještě ani míli, když slyšeli kus před sebou hlasité vrčení. Pospíšili si a našli Vlka, který tam stál se zježenými chlupy a hrdelně vrčel. Hlavu ale držel skloněnou a s ocasem staženým mezi nohama udržoval náležitý odstup od malé smečky vlků, která hlídala mrtvého temně hnědého medvěda.

„Ted' už se alespoň nemusíme bát, že někoho napadne,“ řekla Ajla. Držela v ruce vrhač oštěpů, připravená odpálit oštěp.

„Zato si musíme poradit se smečkou vlků.“ I Jondalar byl připraven odpálit oštěp. „Chceš kousek medvědího masa?“

„Ne, máme masa dost. Na víc ani nemáme místo. Jen ho nech vlkům.“

„Na mase mi taky nezáleží, ale rád bych měl jeho drápy a zuby.“

„Tak proč si pro ně nedo jdeš? Po právu ti přece náleží. Ty jsi medvěda skolil. Můžu vlky udržet v odstupu tak dlouho, dokud si to nevezmeš.“

Jondalar zprvu nevěřil, že by se o to mohl pokusit. Zdálo se mu příliš nebezpečné zahnat smečku vlků od kořisti, na kterou si dělali nárok. Ale pak si vzpomněl, jak minulého dne zahnali hyeny. „Tak já jdu,“ řekl a sáhl po ostrém noži.

Vlk byl velmi vzrušený, když Ajla začala vrhat kameny a zahánět vlčí smečku. Držel stráž vedle mrtvého medvěda, zatímco Jondalar rychle uřezával drápy. Vylomit zuby z čelisti bylo trochu obtížnější, ale brzy získal i tyto trofeje. Ajla se musela smát, když pozorovala Vlka. Jakmile „jeho smečka“ zahnala nepřátelskou smečku, změnilo se jeho chování. Teď nesl hlavu vysoko a jeho vrčení znělo podstatně výhrůžnější. Vůdčí vlk smečky ho nespouštěl z očí a zdálo se, že se ho chystá vyzvat k boji.

Když přenechali mrtvého medvěda vlkům a vydali se na zpáteční cestu, zvedl vůdčí vlk hlavu a zavyl. Jeho vytí bylo silné a hlasité. I Vlk zvedl hlavu a zavyl, ale jeho hlasu chyběla rezonance. Byl mladší, stále ještě ne plně vzrostlý, a jeho vytí to dokazovalo.

„Pojď, Vlku. Tamhle ten vlk je nejen větší než ty, ale i starší a zkušenější. Ten by tě hned porazil,“ řekla Ajla, ale Vlk znovu zavyl, ne proto, aby vyzval soupeře k boji, ale protože byl mezi zvířaty svého druhu.

Ostatní vlci smečky se přidali a pak zvedla i Ajla hlavu a zavyla, prostě proto, že na to měla chuť. Jondalar cítil, jak mu přeběhl mráz po zádech. Byla to dokonalá nápodoba vlků. Dokonce Vlk obrátil hlavu a pak znovu, teď mnohem jistěji, protáhle zavyl. Ostatní vlci odpověděli a brzy zněl celý les nádherným, do morku pronikajícím vlčím zpěvem.

Když opět dorazili do tábora, očistil Jondalar medvědí drápy a velké zuby. Ajla zatím nakládala zavazadla na Víhu. Když byla

hotová, Jondalar ještě neskončil s balením. Opřela se o klisnu, drbala ji a těšila se z její blízkosti. Pak zjistila, že Vlk zase našel starou kost. Tentokrát zůstal na okraji louky, vrčel hravě na svou kořist, pozoroval kradmo Ajlu, ale nijak se nechystal jí svou kořist donést.

„Vlku! Pojď sem!“ zavolala. Pustil kost a přiběhl. „Myslím, že je načase, abych tě naučila něco nového,“ řekla.

Chtěla ho naučit, aby zůstal na místě, když mu to poručí, i když se sama vzdálí. To se podle jejího mínění musel rozhodně naučit, ale obávala se, že to bude trvat dlouho, než to pochopí. Po přijetí, jaké jim připravili lidé, které až dosud potkali, se obávala, že by byl Vlk schopen napadnout neznámé lidi jako členy cizí smečky.

Ajla kdysi Talutovi slíbila, že by sama Vlka zabila, kdyby někomu z tábora Lva ublížil, a měla nadále pocit, že musí dbát na to, aby šelma, kterou přivedla do tak těsného styku s lidmi, nikoho nezranila. Kromě toho o něho měla strach. Obávala se, aby ho některý lovec nezabil, kdyby v něm viděl nebezpečí pro svůj tábor.

Rozhodla se začít tím, že ho uvázala ke stromu a poručila mu tam zůstat, když se sama vzdálila. Ale smyčka kolem jeho krku byla příliš volná a Vlk dokázal vyvléknout hlavu. Příště uvázala provaz pevněji, ale zase se obávala, aby se neuškrtil. Jak předpokládala, vyl a kňučel, vyskakoval a snažil se ji následovat. Vzdálila se několik kroků a stále znovu mu poroučela, aby zůstal, kde je, a doprovázela svůj rozkaz odpovídajícími gesty.

Když se konečně položil, vrátila se k němu a chválila ho. Po několika dalších pokusech si všimla, že je Jondalar hotový s balením, a Vlka pustila. Pro začátek to stačilo. Ale když se ukázalo, že je velmi těžké rozvázat uzel, který Vlk utáhl, jak sebou škubal, měla pochybnosti, jestli je smyčka kolem krku tím nejlepším řešením. Nesměla být ani příliš pevná, ani příliš volná, a uzel se musel dát snadno rozvázat. V tom byla ještě obtíž.

„Opravdu myslíš, že ho dokážeš naučit, aby neohrožoval cizí lidi?“ zeptal se Jondalar, když pozoroval její první, podle všeho zdání neúspěšné pokusy. „Říkala jsi mi, že pro vlky je naprosto přirozené, že jsou vůči ostatním nedůvěřiví. Jak ho chceš naučit něco, co je proti jeho přirozenosti?“ Vyhoupl se na Vítěze. Ajla zatím uložila provaz a nasedla na Víhu.

„Patří k přirozenosti koně, aby tě nosil na zádech?“ zeptala se.

„Myslím, že to není totéž,“ řekl Jondalar. Jeli teď, když opouštěli tábořiště, vedle sebe. „Koně se pasou, nežerou maso, a myslím, že mají od přírody sklon spíš se vyhýbat obtížím. Když vidí něco cizího nebo něco, co je ohrožuje, tak prostě utečou. Stane se sice, že hřebec bojuje s jiným hřebcem nebo s jiným zvířetem, které ho bezprostředně ohrožuje, ale Vítěz a Víha raději utečou, když se jim zdá něco nebezpečné. Vlk je však útočný. Je vždycky připravený bojovat.“

„I on by utekl, Jondalare, kdyby viděl utíkat nás. Je útočný, protože nás chce bránit. Ano, je to masožrout a dokázal by zabít člověka. Ale nemyslím, že by to udělal, pokud by si nemyslel, že nás ten člověk ohrožuje. Zvířata se dokážou učit stejně jako lidé. Dokonce Víha dělá věci, které by se ve společnosti jiných koní nikdy nenaučila. Jak přirozené je pro koně vidět ve vlkovi přítele? Měla za přítele dokonce jeskynního lva. Je to přirozená vloha?“

„Možná ne,“ řekl Jondalar, „ale nedokážu ti říct, jaký strach jsem vystál, když se ten jeskynní lev objevil na letním setkání a ty jsi s Víhou jela přímo k němu. Jak jsi věděla, že si na tebe vzpomene? Nebo na Víhu? Nebo že si Víha vzpomene na něho?“

„Vyrůstli spolu. Drobek byl docela malý, když jsem ho našla, byl skutečný drobek, ještě nebyl ani odstavený. Prchající sob ho kopl do hlavy a už byl málem mrtvý. Proto ho jeho matka opustila. I pro Víhu byl jako malé dítě. Pomáhala mi, když jsem se o něho starala. Bylo to veselé, když si začali spolu hrát, zvlášť když se Drobek plížil a chtěl chytit Víhu za ocas. Víím, že před ním často schválně ocasem mávala. Nebo popadli kus kůže každý z jedné strany a snažili se ji druhému vytrhnout. Toho roku jsem tak přišla o hodně kůží, ale zato mě často rozesmáli.“

Ajla zvažněla. „Teprve tehdy jsem se zase naučila smát. Lidé v tlupě se nikdy hlasitě nesmáli. Vyhýbali se všem zbytečným zvukům. Hlasité zvuky jsou pro ně obvykle varováním. A tenhle výraz, který se tobě tolik líbí a při němž jsou vidět zuby a který nazýváme úsměvem – ten u nich znamená, že jsou neklidní nebo rozzuření, společně s určitým posunkem to je výhrůžné gesto. Když jsem byla malá, nebyli rádi, že jsem se usmívala nebo smála, a tak jsem se to odnaučila.“

Jeli chvíli podle břehu řeky, po rovném širokém pásu štěrku. „Mnozí lidé se usmívají, když jsou neklidní a když se setkávají s

cizími lidmi,“ řekl Jondalar. „Ale to neznamená, že jsou útoční nebo chtějí někoho ohrožovat. Myslím, že úsměv má ukázat, že člověk nemá strach.“

Ted' jela Ajla napřed. Nahnula se na stranu, aby zavedla Víhu kolem křoví, které rostlo na břehu potoka. Když Jondalar vymyslel ohlávku, kterou používal k tomu, aby řídil Vítěze, začala i Ajla dávat Víze ohlávku. Používala ji jen občas, když Víhu vedla nebo někde uvázala, při jízdě ji však neužívala nikdy. Když se poprvé vyšvihla Víze na hřbet, vůbec ji nenapadlo, aby ji cvičila – vzájemné učení bylo pozvolné a přinejmenším zpočátku nevědomé.

„Pokud má ale úsměv ukázat, že člověk nemá strach, neznamená to, že si myslí, že není nic, z čeho by musel mít strach? Že se cítí silný a nemá se čeho bát?“ zeptala se Ajla, když zase jeli vedle sebe.

„O tom jsem ještě nikdy nepřemýšlel. Když se Thonolan setkával s cizími lidmi, vždycky se usmíval, ale nebyl vždycky tak důvěřivý, jak to vypadalo. Snažil se, aby si lidé mysleli, že nemá strach. Možná by se dalo říct, že je to obrana, způsob, jak někomu říct: Já jsem tak silný, že se nemám čeho bát.“

„Když ale člověk ukáže, že je silný – není to současně hrozné gesto? Neukazuje Vlk cizincům svou sílu, když cení zuby?“ zeptala se Ajla.

„Něco na tom asi bude. Ale mezi úsměvem při pozdravu a ceněním zubů vlka je přece velký rozdíl.“

„Ano, to je pravda,“ souhlasila Ajla. „Úsměv ukazuje, že je člověk šťastný.“

„Nebo přinejmenším uvolněný. Když potkáš cizího člověka a on opětuje tvůj úsměv, tak to obvykle znamená, že jsi vítaná. Ale každý úsměv není určený k tomu, aby tě obšťastnil.“

„Možná je pocit úlevy počátek pocitu štěstí,“ řekla Ajla. Jeli chvíli vedle sebe mlčky, než pokračovala: „Myslím, že je určitá podobnost mezi člověkem, který se usmívá na pozdrav, a lidmi klanu, kteří cení zuby, když chtějí vyjádřit, že jsou neklidní nebo chtějí někomu hrozit. A když Vlk cení na cizí lidi zuby, tak je ohrožuje, protože nás chce bránit.“

„A když nám, své vlastní smečce, ukazuje zuby, pak je to úsměv,“ řekl Jondalar. „Někdy si opravdu myslím, že se směje.“

Jsem naprosto přesvědčený, že tě miluje. Ale jestli tě chce chránit, jak ho chceš naučit, aby nenapadl cizí lidi, když se rozhodne to udělat?“

Jondalar si s tím dělал vážné starosti. Vlk jim mohl způsobit ještě řadu problémů. „Nezapomeň, že vlci útočí, aby si opatřili potravu. Vlk je lovec. Můžeš ho naučit spoustu věcí, ale můžeš lovcí vštípit, aby nelovil?“

„Když jsi přišel do mého údolí, byl jsi taky cizí člověk. Víš ještě, jak se Drobek vrátil, aby mě navštívil, a zastihl tě tam?“

Jondalar cítil, že se v něm cosi ozývá, nebyly to rozpaky, ale zřetelně se mu vybavila vzpomínka na to, co tehdy prožíval. Nikdy předtím necítil takový strach jako v okamžiku, když se Drobek vrátil na místo, kde strávil své dětství, a když najednou na široké římse před Ajlinou jeskyní objevil cizince.

Žádný jeskynní lev nebyl malý, ale Drobek byl největší lev, jakého kdy viděl. Jondalar se tehdy ještě docela nezotavil ze zranění, které mu tento lev nebo jeho družka způsobili, když jeho bratr tak lehkovážně pronikl do jejich úkrytu. To bylo taky to poslední, co bylo Thonolanovi souzeno udělat na tomto světě. Jondalar byl přesvědčený, že udeřila jeho poslední hodina, když lev zařval a chystal se ke skoku. Najednou se mezi nimi objevila Ajla, zvedla ruku a lvu ukázala, aby zůstal na místě, a lev se skutečně nehnul! A další, co uviděl, bylo, jak tuto obrovskou kočku drbala a hrála si s ní.

„Ano, ještě si na to vzpomínám,“ řekl. „Ale stále nevím, jak jsi ho dokázala zadržet, když se chystal mě napadnout.“

„Když byl Drobek malý, vždycky mě ve hře napadl, ale když vyrostl, byl už pro takovou hru pozvolna příliš velký. Musela jsem ho naučit, aby toho nechal,“ vysvětlovala Ajla. „A teď musím naučit Vlka, že nesmí napadnout cizí lidi a že se musí držet zpátky, když to budu chtít. Nejenom proto, aby nikoho nezranil, ale taky proto, aby jemu nikdo neublížil.“

„Jestli ho to někdo dokáže naučit, pak jedině ty, Ajlo,“ řekl Jondalar.

Ajlino stanovisko bylo rozumné, a pokud se jí to podaří, pak to cestování s Vlkem usnadní. Přesto se ptal, kolik obtíží jim asi Vlk ještě přinese. Ne že by ho snad neměl rád. Bylo úchvatné pozorovat ho zblízka a Jondalara stále znovu překvapovalo, jak je

důvěřivý a příchýlný. Ale vyžadoval taky čas, potřeboval pozornost a žrádlo. I koně potřebují péči, ale ti jsou skutečnou pomocí a Vítěz ho poslouchal na slovo. Cesta domů by byla obtížná i bez dodatečné zátěže se zvířetem, které bylo téměř tak obtížné jako dítě.

Dítě – to by byl skutečně problém, pomyslel si Jondalar. Jenom doufal, že Velká Matka Země nedaruje Ajle dítě, dokud nebudou doma. Něco jiného by bylo, kdyby už tam došli a mohli se usadit. Pak by se dalo myslet na děti. Jaké by to bylo, kdybychom měli dítě?

A pokud má Ajla pravdu? Pokud děti skutečně vznikají, když se sdílejí slasti? Ale už jsme je spolu tolikrát sdíleli a nezdá se, že by v Ajle rostlo dítě. Musí to být Dona, která ženě daruje dítě. Ale co když se Matka rozhodne, že Ajle žádné dítě nedá? Jednou jedno měla, i když je to dítě smíšených duchů. Když Dona jednou jedno dá, pak většinou dá i další. Možná to závisí na mně. Může mít Ajla dítě mého ducha? Nebo nějaká jiná žena?

Sdílel jsem slasti s mnoha ženami a ctil Donu. Porodila některá z nich dítě mého ducha? Jak to má muž vědět? Ranek to věděl. Jeho barva kůže byla tak tmavá a jeho rysy tak neobvyklé, že při letním setkání mohl v několika dětech poznat svého ducha. Já nemám tmavou kůži a žádné neobvyklé rysy – nebo snad přece?

Jak to bylo tenkrát, když Hadumani chytily mě a Thonolana? Stará Haduma chtěla, aby Norja měla dítě, které by mělo stejně modré oči jako já, a po obřadech První slasti mi Norja řekla, že bude mít syna mého ducha s modrýma očima. To jí řekla Haduma. Zdalipak toho syna dostala?

Serenije myslela, že v ní roste dítě, když jsem odcházel. Dostala dítě, které má modré oči jako já? Serenije měla syna, ale pak už jiné děti neměla, a Darvo už byl tehdy téměř mladý muž. Co si asi bude Serenije myslet o Ajle a Ajla o ní?

Třeba nečekala dítě. Třeba Matka stále ještě nezapomněla, co jsem udělal. A možná je to její způsob, jak mi chce říct, že si nezasloužím dítě u svého ohniště. Ale vrátila mi Ajlu. Zelandona vždycky říkala, že Matka mi nikdy nic neodmítne, ale nabádala mě, abych byl se svými prosbami opatrný, protože skutečně dostanu, oč požádám.

Ale proč by měl někdo žádat o něco, co vůbec nechce? Nikdy jsem nerozuměl tak docela těm, kteří mluví se světem duchů. Mluví vždycky se stínem na jazyku. Dříve všichni věřili, že Thonolan je miláčkem Dony, když byla řeč o tom, jak snadno vycházel s ostatními lidmi. Ale říká se taky, že člověk se musí mít na pozoru před přílišnou přízní Matky. Když někoho příliš miluje, pak si přeje, aby od ní nebyl dlouho pryč. Zemřel Thonolan proto? Chtěla ho Velká Matka Země mít u sebe? Co to skutečně znamená, když lidé říkají, že někdo je miláčkem Dony?

6.

Ajla a Jondalar opustili řeku, kterou až dosud sledovali. Uhnuli z jižní trasy na západ a jeli napříč zemí. Narazili na údolí další velké řeky, která tekla k východu a dál po proudu se spojila s řekou, kterou nechali za sebou. Údolí bylo široké. Mírné, trávou porostlé svahy se skláněly k rychle plynoucím vodám v rovné, často zaplavované krajině, poseté kameny všech velikostí, od obrovských balvanů k drobnému štěrku. Až na několik trsů trávy a jednotlivých bylinek bylo řečiště holé – jarní záplavy strhly veškerou vegetaci.

Kmeny několika stromů, zbavené větví a kůry, ležely pod sutí. Na okraji řečiště objevili pahýly olší a keře s šedě chlupatými listy. Blízko skupiny vrbin, které rostly na vlhkém místě v blízkosti řeky, se páslo malé stádo zvláštních velkých jelenů, proti jejichž mohutnému lopatkovitému paroží by vypadala ozdoba hlavy losů přímo drobná.

Vlk byl v bujně náladě a neustále řádil kolem nohou koní. Víha spíš strpěla jeho dovádění, ale Vítěz se snadněji vzrušil. Ajla myslela, že by mladý kůň rád odpovídal na Vlkovu hravost, kdyby měl volnost, ale protože ho řídil Jondalar, Vlkovo řádění ho jenom dráždilo. Jondalar z toho neměl právě radost, protože to pro něho znamenalo větší starost při ovládnutí koně. Jeho rozmrzelost rostla a uvažoval, jestli by neměl požádat Ajlu, aby držela Vlka od Vítěze trochu dál. Najednou Vlk odběhl, k velké Jondalarově úlevě. Zavětril jeleny. Dlouhé nohy obrovského jelena ho neodolatelně

přitahovaly. Myslel, že má před sebou další čtyřnohé zvíře, s kterým si může hrát. Avšak když jelen, ke kterému se přiblížil, sklonil hlavu, aby odrazil útočníka, Vlk se zastavil. Jelen ukousl širokolistou travu u svých nohou. Uvědomoval si sice přítomnost šelmy, ale nenechal se rušit. Zřejmě věděl, že se osamělého vlka nemusí obávat.

Ajla, která ho pozorovala, se usmívala. „Podívej se na to, Jondalare. Vlk si myslel, že tenhle jelen je taky kůň, s kterým by mohl dovádět.“

I Jondalar se usmíval. „Ale vypadá překvapeně. To paroží ho vyvedlo z míry.“

Jeli pomalu k řece. Aniž se domluvili, shodli se v tom, že jeleny nevyplaší. Oba cítili něco jako úctu k obrovským stvořením, která je převyšovala, i když seděli na koních. Jeleni s důstojným půvabem ustoupili lidem a koním, ne vyděšeně, ale měli se na pozor. Pásli se při chůzi a strhávali listy vrbin.

„Jsou to překrásná zvířata,“ řekla Ajla. „Z takové blízkosti jsem je ještě nikdy neviděla.“

I když velkoroží jeleni příliš nepřevyšovali losy, působili se svým nádherným, rozvětveným a rozložitým parožím přece jen podstatně mohutněji. Každý rok shazovali toto fantastické paroží a nové, které se tvořilo na jeho místě, bylo delší a ještě více rozvětvené. U mnohých starých samců mohlo v jediné sezóně dosáhnout rozpětí až dvanácti stop. Avšak i bez ozdoby hlavy byli tito příslušníci rodiny jelenů ve srovnání se svými příbuznými stále ještě obrovská stvoření. Huňatá srst a masivní krční a ramenní svaly, které potřebovali, aby unesli váhu obrovského paroží, působily, že vypadali větší, než skutečně byli. Velkoroží jeleni byli stepní zvířata. V zalesněných oblastech jim mohutné paroží jen překáželo. Vyhýbali se stromům, které byly vyšší než křoví. Stávalo se, že pošli hlady, když parožím uvízli ve větvoví stromů.

Ajla i Jondalar sesedli, svlékli obutí a teplé přehozy, které si vzali na ochranu před ranním chladem, a nastrkali je do košů. Koše visely obvykle koním po stranách, ale teď, když se chystali přeplavat řeku, jim je uvázali na záda. Jondalar si sundal halenu bez rukávů a Ajla pomýšlela na to, že se svlékne celá, aby pak nemusela oblečení sušit. Avšak změnila svůj úmysl, když nohou ozkoušela teplotu vody. Byla na chladnou vodu zvyklá, ale tato

rychle tekoucí voda byla tak ledová jako voda, ve které se večer koupala a která byla ráno potažená slabou vrstvou ledu. Halena a obutí z měkké jelenice i mokré poskytovaly přece jen trochu ochrany.

Oba koně byli neklidní, vzpínali se na vlhkém břehu, ržáli, pohazovali hlavami. Ajla nasadila Víze ohlávku s uzdou, aby ji snadněji převedla přes řeku. Když cítila rostoucí neklid klisny, vzala ji kolem huňatého krku a mluvila k ní zvláštní řečí.

Tuto řeč vyvinula nevědomky, když spolu s Víhou žily v údolí. Skládala se z několika mála slov, která patřila k řeči klanu, a z nesmyslných zvuků, jaké používala se svým synem a kterým postupně dala význam. Kromě toho obsahovala koňské zvuky, které brzy dokázala napodobit, příležitostně lví zavrčení a dokonce pár ptačích hlasů.

Jondalar obrátil hlavu, aby mohl lépe naslouchat. I když byl zvyklý, že tímto způsobem hovořila s koňmi, neměl tušení, co říká. Měla přímo neuvěřitelnou schopnost vytvářet zvuky, které vydávala zvířata – naučila se jejich řeč, když žila sama, než ji Jondalar naučil znovu se vyjadřovat slovy. Pro něho měla tato řeč, kterou se dorozumívala s koněm, v sobě něco naprosto zvláštního, co jako by nepocházelo z tohoto světa.

Vítěz se vzpínal, pohazoval hlavou a neklidně ržál. Jondalar mu tiše domlouval, hladil ho a drbal. Ajlu těšila důvěrnost, která se mezi ním a hřebcem vytvořila.

Nejenom koně byli neklidní. I Vlk věděl, co ho čeká, a vůbec se netěšil na ledovou vodu. Nejdřív kňučel a pobíhal po břehu sem a tam, pak si sedl, zvedl čenich a dal výraz své nechuti smutným vytím.

„Pojď ke mně, Vlku,“ řekla Ajla, sklonila se k němu a objala ho.

„Bude zase dělat potíže, až půjdeme přes řeku?“ ptal se Jondalar, stále ještě trochu rozmrzlý z toho, jak se Vítězi pletl pod nohama.

„Nedělá potíže, je jenom trochu neklidný, stejně jako koně,“ řekla Ajla. Nechápala, proč je Jondalar tak rozmrzlý na Vlka, když má pochopitelný strach. Přitom pro mladého hřebce měl plné pochopení.

Voda byla ledová, ale koně byli dobří plavci, a když na domluvu vlezli do vody, snadno už se pak dostali na druhý břeh. Dokonce Vlk tentokrát nedělal těžkosti. Sice chvíli pobíhal po břehu a kňučel, několikrát se přiblížil k vodě a zase couvl, ale nakonec do ní skočil. S vysoko zdviženým čenichem plaval za lidmi a koňmi s plně naloženými koši.

Jakmile dorazili na druhý břeh, krátce se zdrželi, aby se převlékli a osušili zvířata, a pak hned jeli dál. Ajla si připomněla dřívější řeky, které musela přeplavat, když po odchodu od tlupy putovala sama krajinou. Byla teď vděčná za koně. Nebylo nikdy jednoduché dostat se z jedné strany řeky na druhou. Pokud byl člověk na cestě pěšky, musel se vždycky zmáčet. Ale na koních mohli snadno překročit menší říčky a odnesli si jenom pár stříkanců, a i větší řeky jim dělaly menší potíže, než původně očekávali.

Jak postoupili dál na jihozápad, krajina se změnila. Kopcovitou vrchovinu, kterou procházeli, když se blížili horám na západě, brázdila četná úzká, hluboce zaříznutá údolí s řekami, které museli překročit. Jondalarovi mnohdy připadalo, jako by strávili jízdu podél těchto řek tolik času, že vůbec nepostupovali kupředu. Avšak údolí jim skýtala tábořiště chráněná před větrem a řeky jim dodávaly životně důležitou vodu v jinak vysušené krajině.

Na vrcholku pahorku uprostřed kopcovité vrchoviny, která se táhla souběžně s řekami, zastavili. Před nimi se rozprostírala do všech směrů otevřená rozlehlá krajina, ohraničená jen slabými šedými obrysy hor strmících daleko na západě.

I když byl sotva myslitelný větší protiklad k větrné, suché zemi, vnucovalo se oběma jezdcům na koních při pohledu na step s neustále se vlnící trávou srovnání s mořem. I přes svou monotónnost byla step úžasně mnohotvárná a stejně jako moře skýtala nesmírný prostor rozmanitým životním formám. Neobvyklá stvoření s nádhernými ozdobami v podobě mohutných rohů a paroží, s huňatými kožešinami, okružímí a hrby sdílela velkou step s jinými zvířaty, dorůstajícími do úžasné velikosti.

Srstnatí obři, mamuti a nosorožci s hustou dvouvrstevnou srstí, se honosili mohutnými kly a předlouhými rohy. Velkoroží jeleni s lopatkovitým parožím se pásli vedle turů, divokých předků

pozdějších stád mírumilovného domácího dobytka. Byli téměř tak velcí jako mohutní bizoni, kteří měli rovněž mohutné rohy. Dokonce i menší zvířata dosahovala velikosti, která byla důsledkem hojnosti poskytované stepí. Byly tu obrovské stepní myši, velcí křečci a zemní veverky, které patřily k největším, jaké kdy žily.

Rozsáhlé stepi živily ještě spoustu další zvěře. V nížinách se spolu dělili o potravu koně, osli a onagerové. Ovce, kamzíci a kozorožci obývali vyšší oblasti. Po rovinách pobíhaly antilopy sajga. Lesy v říčních údolích nebo v blízkosti jezer a zalesněná místa stepí a tundry skýtalý úkryt všemožné vysoké zvěři – od strakatých daňků a mírných srnek až po losy, jeleny a soby, zajíce a králíky, myši a hraboše, sviště, sysly a lumíky. I ropuchy, žáby, hadi a ještěrky tu měli místo. Ptáci všech druhů a velikostí, od jeřába až po drobné lindušky, se starali o zpěv a pestrost, i hmyz tu hrál svou roli.

Početným stádům zvěře, která se krmila trávou, listy a zrním, bránili masožrouti v nadměrném rozmnožení. I u šelem vedlo množství a kvalita kořisti k tomu, že dosahovaly neuvěřitelných rozměrů. Obrovští jeskynní lvi lovili i největší býložravce. Jen vzrostlý srstnatý mamut se nemusel obávat téměř nikoho. Hlavní kořisti kočkovitých šelem byli bizoni, zubři a vysoká zvěř, zatímco smečky hyen, vlků a stepních psů lovily středně velkou zvěř a dělily se o bohatou stravu s rysy, leopardy a menšími divokými kočkami.

Obrovití jeskynní medvědi, v první řadě býložraví, kteří jen zřídkakdy lovili jinou zvěř, byli dvakrát těžší než menší hnědí a černí medvědi, kteří byli především všežravci, schopní krmít se i trávou. Jenom na chladných severních pobřežích žijící lední medvědi se živili mořskými zvířaty. Potměšilí rosomáci a stepní tchoři si hledali oběti mezi drobnější zvěří, zvláště mezi početnými hlodavci, stejně jako hbití sobolí, lasičky, vydry, fretky, kuny, norci a hranostajové, jejichž srst se v zimě barvila bíle jako srst některých lišek, takže mohli splynout se zimní krajinou a nenápadně se připlížit ke své kořisti. Orlové, sokoli, jestřábi, havrani a sovy se vrhali na nepozornou kořist, zatímco supové a luňáci odstraňovali na zemi zbytky, které zanechala ostatní zvěř.

Taková nesmírná rozmanitost a velikost zvěře, která žila ve stepích doby ledové, byla možná jenom v mimořádně bohatém prostředí. Přesto to byla chladná, suchá a náročná země, obklopená ledovými bariérami, které byly vysoké jako hory, a pustými oceány zamrzlé vody. Zdánlivě si odporuje, že tak nehostinné prostředí dokázalo vyprodukovat bohatství stravy, nutné pro bujný růst zvěře, ale ve skutečnosti jí právě toto prostředí skýtalo přímo ideální životní podmínky. Chladné suché podnebí podporovalo růst trávy a brzdilo růst stromů.

Stromy, jako duby nebo smrky, jsou nádherné, ale aby vyrostly, potřebují spoustu času a vlhko. Něco málo zvěře se může uživit plody a ořechy nebo listy, může spásat mladé výhonky stromů, ale jejich dřevo a kůra jsou vcelku nepoživatelné a jen pomalu dorůstají, jestliže byly jednou zničeny. Tráva užíví nepoměrně víc zvěře a kromě toho neustále dorůstá. Les může být příkladem pro bohatý rostlinný život, ale byla to tráva, která se stala základem pro bohatství zvířecích forem, a jenom stepi je mohly uživit a uchovat.

Ajla se najednou necítila dobře, ale nevěděla proč. Nebylo to nic určitého, jen podivný, neklidný pocit. Než opustili vrchol vysokého pahorku, viděla, jak se nad horami na západě shlukují mraky. Viděla blesky a slyšela vzdálené hřmění. Nebe nad nimi však bylo jasné a temně modré. Slunce už sice překročilo zenit, ale pořád ještě stálo vysoko. Nebylo pravděpodobné, že bude brzy pršet, ale hluboké dunivé hřmění se jí nelíbilo. Připomínalo jí zemětřesení.

Anebo je to jenom tím, že se blíží má měsíční doba, pomyslela si...

Ajla ještě nikdy neviděla onagery, a protože byla v myšlenkách zaměstnána něčím jiným, nevěnovala jim zvláštní pozornost, když sbíhali po svahu. Myslela si, že jsou to koně. Teprve když se přiblížili, všimla si rozdílů. Byli trochu menší, uši měli delší a místo chvostu z mnoha jednotlivých žíní měli ocas pokrytý krátkou srstí jako celé tělo a na jeho konci byl temnější střepec. Jak koně, tak onageři měli mohutnou hřívu, ale u onagerů byla nepravidelnější. Srst zvířat v menším stádu byla na zádech a slabinách rudohnědá, na břiše, na nohou a kolem tlamy téměř bílá.

Po celé délce zad probíhal temnější pruh, další se táhl napříč přes ramena a i na nohou měli temnější pásy.

Ajla srovnávala jejich barvu s barvou koní. I když žlutohnědá srst Víhy byla o odstín světlejší a přecházela do zlatožluté, většina stepních koní měla spíš nenápadné zbarvení, podobně jako Víha. Vítězova tmavohnědá srst naopak byla nanejvýš nezvyklá. Hustá nepoddajná hříva klisny byla temně šedá a tato barva pokračovala v pruhu až k začátku ocasu. Hřebec měl srst tmavou, na níž nebyla tenká tmavá čára na zádech vidět.

Někomu, kdo se vyznal v koních, muselo být nápadné, že zvířata před nimi měla jinou stavbu těla. Přesto vypadala jako koně. Ajla si všimla, že i Víha jevila víc zájmu než při pohledu na jiná zvířata. Stádo se přestalo pást a pozorovalo je. I Vlk měl zájem, skrčil se a byl připraven vyrazit, ale Ajla mu přikázala, aby zůstal u ní. Chtěla onagery nejdřív jen pozorovat. Jeden z nich najednou zvedl hlavu a pronikavě zařval – byl to skutečný řev, žádné ržání.

Vítěz pohodil hlavou a odpověděl zaržáním, pak hlavu sklonil a očichával čerstvou hromádku trusu. Ajle připadala jako koňský trus a taky tak páchl.

„Jsou to koně?“ ptala se.

„Ne tak docela. Jsou něco podobného, stejně jako jsou losi něco podobného jako sobi. Tohle jsou onageri,“ řekl Jondalar. „Jak to, že jsem je ještě nikdy neviděla?“

„Nevím, ale zřejmě mají rádi tenhle typ krajiny,“ řekl Jondalar a ukázal hlavou na suchou, téměř pustou vrchovinu s kamenitými kopci a řídkou vegetací.

Když se víc přiblížili ke stádu, viděla Ajla dvě hříbata a musela se bezděčně usmát. Vlk tiše kňučel, aby vzbudil její pozornost.

„Dobře, Vlku. Jestli chceš tyhle onageri...,“ vyslovila cizí slovo pomalu a zvykala si na jeho zvuk, „... jestli je chceš zahnat, tak utíkej.“

Vlk zaštěkal a vyřítil se na stádo. Zvířata se poplašeně rozeběhla a prchala tak rychle, že jim mladý rádoby lovec brzy nestačil a zase se připojil k Ajle a Jondalarovi. Společně se vydali k údolí.

Oba cestovatelé už ani při krátkých zastávkách neměli na sobě svrchní přehozy. Pro Ajlu bylo časně ráno s čerstvým svěžím

vzduchem nejkrásnější denní dobou. Pozdní odpoledne bylo horké, mnohem teplejší než obvykle, toužila po chladné řece, aby se v ní mohla vykoupat. Pohlédla na Jondalara, který jel pár kroků před ní. Byl téměř celý svlečený, jenom s kusem kůže kolem beder. Dlouhé světlé vlasy, v týle svázané řemínkem, se zdály tmavší v místech, kde byly propocené.

Letmo zahlédla jeho hladce oholenou tvář a byla ráda, že viděla jeho silné čelisti a zřetelně se rýsující bradu, i když stále ještě byly okamžiky, kdy jí připadalo zvláštní vidět dospělého muže bez vousu. Jednou jí vysvětlil, že si nechává vousy narůst v zimě, aby měl tvář v teple, ale na léto že si je vždycky oholí, protože je mu to tak příjemnější. Každé ráno se holil ostrou pazourkovou čepelí, kterou si sám zhotovil, a podle potřeby nahrazoval novou.

I Ajla měla na sobě jenom krátký kus oděvu, který se příliš nelišil od Jondalarova oblečení. Byla to měkká kůže, v pase přepásaná, kterou Jondalar nosil tak, že jeden z volných konců vzadu zastrčil a druhý vepředu volně visel. Ajla ji nosila tak, že oba konce zůstaly volné a tvořily vepředu a vzadu jakousi zástěrku. Tak vzniklo něco na způsob sukně otevřené po stranách. Toto oblečení mělo výhodu, že při dlouhé jízdě na hřbetě zpoceného koně seděla na měkké porézní kůži, což bylo podstatně příjemnější, i když i kožená jezdecká příkrývka byla velkou pomocí.

Jondalar využil vysokého pahorku, aby se zorientoval. Byl rád, že postupují tak rychle, a Ajle připadal trochu uvolněnější. Věděla, že k tomu přispívá i to, jak obratně se mu daří ovládat mladého hřebce. I když už dřív na něm často jezdil, dlouhá cesta na koni mu umožnila pochopit Vítězův charakter, záliby a zvyklosti. I kůň měl příležitost lépe poznat jezdce. Jondalarovy svaly se naučily přizpůsobit se pohybům koně a jeho posez byl pohodlnější jak pro něho, tak pro koně.

Avšak Ajla byla přesvědčená, že jeho uvolněnější jízda svědčí i o něčem jiném, než jen o větší důvěře v koně. Jeho pohyby byly méně křečovité a cítila, že už si nedělá tolik starostí. Sice mu neviděla do tváře, ale domnívala se, že vrásky z jeho čela zmizely a že byl v náladě, kdy by se dokázal usmívat. Milovala jeho úsměv. A ráda ho pozorovala.

V dálce na západě viděli tyčící se purpurově zbarvené hory. Nad mraky z nich prorážely zářivě bílé ledové vrcholy, které mohli spatřit jen málokdy, a teď vychutnávali ten neobvyklý pohled.

Bylo jim horko a přáli si, aby byli blíž těmto zasněženým horám nebo přinejmenším alespoň tak blízko, jak od nich byli vzdáleni Saramudoni.

Jondalar si pak všiml třpytící se vody v údolí pod nimi. Krátce pohlédl k nebi a když zjistil postavení slunce, rozhodl se zastavit a utábořit se, přestože bylo ještě brzo. Postupovali kupředu rychleji, než očekával, a nevěděl, jak dlouho to může trvat, než dorazí k další řece.

Svah byl hustě porostlý, především kavylem, kostřavou a rychle zrajícími jednoletými travinami. Tlustá podložní vrstva spraše a horní vrstva úrodné černé hlíny, bohaté na humus, umožňovala dokonce růst stromů, což bylo v této části stepi opravdu neobvyklé, když se odhlédlo od několika zakrslých borovic, které živořily a braly si vláhu ze spodní vody. Vedle nich na svahu se rozprostíral řídký smíšený les z bříz a modřínů, níže rostly olše a vrby. Na konci svahu, kde se táhla rovina až k bublající řece, objevila Ajla ke svému překvapení dokonce pár zakrslých dubů, buků a líp. Neviděla mnoho listnatých stromů od té doby, kdy odešla z jeskyně Brunovy tlupy na dobře zavodňovaném jižním výběžku, zasahujícím do moře Beran.

Malá říčka se vinula údolím kolem křovin, avšak jeden její zákrut vedl těsně kolem skupiny vysokých vrb, které tvořily výběžek hustějšího porostu na protějším svahu. Rozhodli se tam utábořit. Obvykle dávali přednost tomu, aby překročili řeku, dříve než rozbijí tábor, aby se nezmáčeli hned po ránu, jakmile vyrazí. Vyjeli tedy hledat vhodné místo. Trochu dál na řece našli široký, pohodlný brod, po němž překročili řeku a vrátili se k vrbám.

Když stavěli stan, přistihl se Jondalar, že pozoruje Ajlino teplé, opálené tělo. Myslel na to, jak je šťastný. Nebyla jen krásná – její síla, její půvab, jistota pohybů, všechno na ní se mu líbilo – ale byla i dobrou společnicí na cestách. Přestože se za ni cítil zodpovědný a chtěl ji ušetřit všech nepříjemností, byl to přece jen dobrý pocit vědět, že se na ni může spolehnout. Jistým způsobem bylo cestování s Ajlou jako cestování s Thonolanem. I vůči svému

bratrovi se cítil jako jeho ochránce, měl prostě v povaze brát odpovědnost za lidi, kteří pro něho něco znamenali.

Když Ajla zvedla paže, aby protřepala kožeshinu, všiml si, že kůže na spodní straně jejích prsou je světlejší, a nutilo ho to, aby srovnal tento barevný odstín s jejími opálenými pažemi. Teprve když ustala v práci a obrátila se na něho, uvědomil si, že na ni zírá. Když se jejich pohledy setkaly, Ajla se usmála.

Najednou pocítil chuť učinit víc než jenom srovnávat odstíny kůže. Vědomí, že by byla ochotná s ním sdílet slasti teď hned, ho blažilo. Samo pomýšlení na to ho utěšovalo. Ale nebylo žádoucí využít každou příležitost. I teď se v něm ozvala touha po slasti, ale nenaplnila ho onou neodolatelnou silou. Mnohdy se vyplatilo počkat. Mohl na to myslet a těšit se. Opětoval Ajlin úsměv.

Když postavili stan, chtěla Ajla prozkoumat údolí. Bylo nezvyklé najít uprostřed stepi takhle hustý lesní porost, a proto byla zvědavá.

I Jondalar se chtěl porozhlédnout kolem. Po zážitku s medvědem na lesní louce považoval za vhodné se přesvědčit, jaká zvěř je poblízkou. Ajla vzala s sebou svůj prak a sběračský koš a Jondalar vrhač a pár oštěpů. Společně pak pronikli do vrb.

Kus dál od vody vystřídal vrby olše, později převažovala směs bříz a modřínů, mezi nimiž rostlo pár nádherných vysokých borovic. Ajla sebrala několik šišek, když zjistila, že to nejsou borovice, ale limby a obsahují velké chutné oříšky. Dole na svahu, který vedl k otevřené travnaté stepi, viděli dokonce skupinu buků.

Ajla si je pozorně prohlížela a srovnávala je se svými vzpomínkami na podobné stromy, které rostly v blízkosti jeskyně, kde žila jako dítě. Kůru měly hladkou a šedou, listy oválné a na jednom konci zašpičatělé, na krajích ploše zubaté a na spodní straně hedvábně bíle chlupaté. Malé bukvice v pichlavých pouzdrech ještě nebyly zralé, ale spousta slupek z minulého roku, roztroušených kolem po zemi, svědčila o bohaté úrodě. Stromy nebyly tak velké jako ty, na které si pamatovala, ale přesto byly opravdu nádherné. Pak si všimla neobvyklých rostlin, které rostly pod buky. Rychle poklekla, aby si je mohla lépe prohlédnout.

„Chceš je taky vzít s sebou?“ ptal se Jondalar. „Zdají se suché, nemají vůbec žádné listy.“

„Nejsou suché. To je jejich způsob života. Tady, sáhni si, jak jsou svěží,“ řekla Ajla a odlomila kousek hladkého stonku bez listů, z něhož po celé délce odnožovaly tenké výhonky. Celá rostlina měla matně rudou barvu, i květové pupeny, nebylo na ní ani kousek zeleně.

„Rostou na kořenech jiných rostlin,“ řekla Ajla, „přesně jako ty, které používala Iza na mé oči, když jsem plakala, ale ty byly bílé a lesklé. Mnozí lidé z nich měli strach, protože věřili, že vypadají jako kůže mrtvého člověka. Měli pro ně dokonce jméno.“ Uvažovala chvíli. „Říkali jim, myslím, umrlčí rostlina.“

Dívala se do prázdna, když se rozpomínala. „Iza věřila, že mám slabé oči, protože se zalévaly slzami, když jsem byla nešťastná, a to jí dělalo starosti.“ Ajla se při té vzpomínce usmála. „Donesla tuhle rostlinu a vymačkala mi šťávu přímo ze stonku do očí. Když mě bolely po pláči, vždycky se potom zklidnily.“ Chvilí mlčela, pak lehce potřásla hlavou. „Jestli jsou tyhle rostliny taky dobré pro oči, to nevím. Iza je používala pro drobná zranění.“

„Jak se jmenují?“

„Myslím, že to jméno – jak se jmenuje u vás tenhle strom, Jondalare?“

„To nevím. Myslím, že tam, odkud pocházím, neroste, ale Saramudoni mu říkají buk.“

„Pak tahle rostlina musí být škrtič buku,“ řekla Ajla, zvedla se a oklepala si dlaně od hlíny.

Najednou Vlk ustrnul a větřil směrem do hustého lesa. Jondalar si všiml jeho napjatého postoje, připomněl si, jak zavětřil medvěda, a chopil se oštěpu. Vložil ho do drážky na horní straně vrhače, tvarovaného kusu dřeva, který byl asi zpola tak dlouhý jako oštěp. Držel ho vodorovně v pravé ruce a zastrčil dutý konec oštěpu na trn, umístěný na konci vrhače. Pak prostrčil prst oběma smyčkami na předním konci vrhače a tak přidržel oštěp, ležící na vrhači. To všechno se událo rychle, plynulým pohybem, a pak tu stál s lehce pokrčenými koleny, připraven k hodů. Ajla sebrala pár kamenů a držela prak. V této chvíli litovala, že si rovněž nevzala vrhač.

Vlk se kradl řídkým porostem, a vtom se vrhl na kmen. Pod ním na zemi mezi bukvicemi se něco pohybovalo, pak se malé zvíře bleskurychle vyšplhalo po hladkém stromě nahoru. Vlk se

postavil na zadní nohy, jako by taky chtěl vyšplhat na strom, a štěkal na chundelaté zvíře.

Najednou vzbudil jejich pozornost pohyb nahoře ve větvoví stromu. Objevili bujnou srst a dlouhé vláčné tělo lesní kuny. Pronásledovala rezavou veverku, která se zřejmě cítila na stromě v bezpečí. Vlk nebyl jediný, kdo se zajímal o veverky, ale velké lasičkovité zvíře, měřící půldruhé stopy a s dlouhým chundelatým ocasem, mělo podstatně větší vyhlídky na úspěch. Kuna lovila ve vysokých větvích a byla stejně rychlá a hbitá jako její kořist.

„Myslím, že si tahle veverka útekem moc nepomohla, dostala se z bláta do louže,“ řekl Jondalar, když pozoroval drama.

„Třeba uteče,“ řekla Ajla.

„Na to bych nevsázel ani zlomenou čepel.“

Veverka hlasitě pošťkávala. Ozval se vzrušený křik sojky, pak pronikavě ohlásila svou přítomnost koňadra. To bylo na Vlka příliš – nemohl zůstat stranou. Zaklonil hlavu a protáhle zavyl. Veverka se dostala na konec větve a k jejich velkému překvapení skočila do prázdna. Roztáhla nohy, a tím i kůži, která přední a zadní nohy podél těla spojovala, a plachtila vzduchem.

Ajla zadržela dech, když viděla, jak se veverka vyhýbá kmenům a větvím. Chundelatý ocas sloužil jako kormidlo. Jak veverka měnila postavení nohou a ocasu a tím současně napětí kůže mezi končetinami, vyhýbala se překážkám a klesala dolů dlouhým hladkým obloukem. Jejím cílem byl dost vzdálený strom. Když se k němu blížila, zvedla ocas a napřímila tělo, až přistála na spodní části kmene a hbitě vyběhla nahoru. Jakmile dosáhla trochu výše nasazené větve, obrátila se a sešplhala dolů hlavou napřed. Drápy zadních nohou se bořily do kůry a brzdily její sestup. Veverka se rychle rozhlédla a zmizela v malé díře.

Vlk stál nadále na zadních nohou a hledal veverku, která mu tak najednou zmizela. Dopadl na všechny čtyři, čmuchal v podrostu, až nakonec vyrazil, aby lovil něco jiného.

„Neměla jsem tušení, že veverky dokážou létat,“ řekla Ajla s užaslým pohledem.

„Sázku bych prohrál. Já jsem už o tom slyšel, ale nikdy jsem to neviděl. Někteří lidé vyprávěli, že viděli v noci létající veverky, ale já myslel, že to jistě byli netopýři, které považovali za veverky. Ale tohle zcela určitě nebyl netopýr.“ S trochu trpkým úsměvem dodal:

„Teď budu taky patřit k těm, jimž nikdo nevěří, že viděli létající veverku.“

„Jsem ráda, že to byla jenom veverka,“ řekla Ajla, které bylo najednou zima. Vzhledla a zjistila, že se slunce schovalo za mrak. Nebylo ještě skutečně chladno, ale přesto cítila, jak jí přeběhl mráz po zádech. „Nevím, za čím se pustil Vlk.“

Jondalar, který si připadal trochu hloupě, protože na domnělé nebezpečí reagoval tak prudce, přestal pevně svírat oštěp a vrhač, ale ponechal si je v ruce. „Myslel jsem, že by to mohl být medvěd,“ řekl. „Les je tady tak hustý.“

„Stává se častěji, že v blízkosti řek rostou stromy, ale takové, jako jsou tady, jsem neviděla od té doby, co jsem odešla od tlupy klanu. Není zvláštní, že tu roste tolik stromů?“

„Je to přinejmenším neobvyklé. Tohle místo mi připomíná zemi Saramudonů, ale ta je jižněji odtud, dokonce na jih od kopců, které vidíme na západě, blízko Matky řek.“

Ajla se najednou zarazila. Strčila do Jondalara a mlčky ukázala prstem. Nejdřív neviděl, co vzbudilo její pozornost, pak si však všiml lehkého pohybu ryšavé srsti a poznal paroží srnce. Neklid a vlčí pach zahnal plaché zvíře do křoví, kde nehnutě stálo, dokud si nebylo jisté, že se už nemusí obávat šelmy. Jakmile čtyřnohý lovec zmizel, chtěla se opatrně vzdálit. Jondalar držel stále ještě vrhač v pravé ruce. Pomalu ho zvedl, zamířil a vystřelil na krk zvířete. Nebezpečí, kterého se srnec bál, přišlo z naprosto nečekaného směru. Oštěp zasáhl cíl. Srnec ještě udělal pár nejistých skoků, než se zhroutil k zemi.

Zapomenuta byla létající veverka a neúspěšná kuna. Jondalar byl několika kroky u srnce. Ajla ho následovala. Odvrátila hlavu, když poklekl vedle šubajícího se zvířete a ostrým nožem mu prořízl hrdlo, aby ukončil jeho trápení. Jondalar nechal srnce vykrvácet, poté se zvedl.

„Srnče, až se tvůj duch vrátí k Velké Matce, poděkuj jí za to, že nám darovala jednoho z vás, abychom měli co jíst,“ řekl tiše.

Ajla, která stála vedle něho, přikývla, pak mu pomohla srnce stáhnout a rozčtvrtit.

7.

„Škoda, že jsme tam nechali tu srnčí kůži! Byla tak nádherně měkká,“ řekla Ajla, když cpala poslední kus masa do vaku. „A viděl jsi, jak krásnou kožešinu měla ta kuna?“

„Nemáme čas vydělávat kůže a taky toho už nemůžeme s sebou víc vláčet, stejně toho máme příliš mnoho,“ řekl Jondalar, který stavěl stojan ze tří kůlů, aby na něj mohl zavěsit kožený vak s masem.

„Já vím, ale je to škoda.“

Společně vak zavěsili. Pak pohlédla Ajla k ohništi a myslela na jídlo, které právě připravovala, i když nic nebylo vidět. Dusila je v zemi, v jámě vyložené horkými kameny, do níž vložila okořeněné srnčí maso společně s houbami, mladými výhonky hasivky orličí a kořeny orobince, které posbírala. To všechno zabalila do listů podbělu. Nahoru dala další horké kameny a vrstvu hlíny. Bude to chvíli trvat, než bude maso hotové. Byla ráda, že zastavili tak časně a kromě toho měli štěstí v lovu, takže se hned mohla pustit do přípravy čerstvého masa. Těšila se na ně, protože takhle podušené maso bude zvlášť jemné a voňavé.

„Je mi horko. Vzduch je tak dusný. Musím se zchladit,“ řekla. „Umyju si taky vlasy. Kousek proti proudu jsem viděla mydlíci. Půjdeš se mnou?“

„To je dobrý nápad. Taky bych si mohl umýt vlasy, když najdeš dost mydlíce,“ řekl Jondalar a odhrnul si z čela pramen upocených vlasů.

Bok po boku šli k širokému písčitému břehu řeky. Vlk poskakoval za nimi, zabíhal do křoví a zkoumal nové pachy. Pak se vyřítil směrem k ohybu řeky a zmizel.

Jondalar se zadíval na stopy koňských kopyt, propletených vlčími stopami. „Tak si říkám, co by asi kdo usoudil z takovýchhle stop,“ řekl a ta myšlenka ho pobavila.

„Co bys z toho usuzoval ty?“ zeptala se Ajla.

„Kdyby byla vlčí stopa zřetelná, domníval bych se, že vlk pronásleduje dva koně. Ale na mnohých místech se ukazuje, že koňské stopy překrývají stopy vlka. Takže je nemohl pronásledovat. Doprovázel je. To by každého stopaře zmátlo,“ řekl.

„I kdyby byla stopa jasná, ptala bych se, proč vlk tyto dva koně sledoval. Z koňských kopyt se dá vyčíst, že jsou to silní zdraví koně, a když si stopy dobře prohlídnou, dá se poznat, že koně nesou náklad.“

„I to by stopaře jistě zmátlo.“

„Tady jsou,“ řekla Ajla, když spatřila dost vysoké rostliny se světle růžovými květy a s kopinatými listy, kterých si všimla už dřív. Hrabací holí uvolnila rychle půdu kolem několika kořenů a vytáhla je.

Na zpáteční cestě se rozhlížela po rovné ploše nebo kousku tvrdého dřeva a kulatém kameni, aby kořeny rozmačkala a získala šťávu, která společně s vodou tvořila čistící pěnu. V jednom ohybu dál proti proudu řeky, ale nedaleko tábora, vytvořila řeka malou tůň, kde jim voda sahala po boky. Tam se rozhodli vykoupat.

Voda byla chladná a osvěžující. Když se umyli, prozkoumali kamenitou řeku. Plavali a brodili se dál proti proudu až k místu, kde se svahy protilehlých břehů přiblížily a byly prudší a kde jim zahradil cestu pěnivý vodopád a silné přeje.

Nechali se unášet proudem, stříkali na sebe, dováděli a smáli se. Když vylezli z vody a usušili se, bylo ještě teplo. Mrak, kterého si Ajla předtím všimla, zmizel, ale slunce se sklánělo k temnější hutné hradbě mraků na západním nebi. Tvořila nápadný protiklad k vrstvě mračných cárů, které pod ní vítr hnal opačným směrem. Jakmile sluneční kotouč zmizí za mraky visícími nad horami na západě, vzduch se rychle ochladí. Ajla se rozhlížela po koních a objevila je na otevřené louce na svahu, kousek od tábora, ale v

doslechu písknutí. Vlka nikde neviděla. Byl zřejmě stále ještě na výzkumné cestě podél řeky.

Ajla si donesla hřeben z mamutoviny s dlouhými zuby a kartáč z mamutích štětín, který jí darovala Degije, pak vytáhla ze stanu kožešiny na spaní a rozprostřela je. Sedla si na ně, když si česala vlasy.

Jondalar se posadil vedle ní a chystal se rovněž rozčesat si vlasy, ale byly příliš zacuchané.

„Počkej, já ti pomůžu,“ řekla Ajla a klekla si za něho. Opatrně rozčesávala chuchvalce, které se mu vytvořily v dlouhých rovných vlasech, trochu světlejších, než měla sama. Když byla mladší, měla vlasy téměř bílé, ale ztmavly jí a měly teď popelavě zlatý tón, který se podobal plavé barvě srsti Víhy.

Jondalar zavřel oči, když mu Ajla rozčesávala vlasy, ale plně si uvědomoval její tělo za sebou. Tu a tam se dotkl její mokré kůže, a když skončila, cítil teplo, které pocházelo nejenom ze slunce.

„A teď učešu já tebe,“ řekl, zvedl se a poklekl za ni. Na okamžik chtěla protestovat. Nebylo třeba, aby ji česal jenom proto, že ho učesala ona. Ale když zvedl její husté vlasy v týle a mazlivě je propouštěl skrz prsty, ráda k tomu svolila.

Měla vlasy trochu vlnité a snadno se čuchaly, ale on je česal opatrně. Pak jí je kartáčoval, až byly hladké a téměř suché. Zavřela oči a vychutnávala ten pocit. Když byla malá, česávala ji Iza a zacuchané vlasy uvolňovala zašpičatělou hůlkou, ale muž ji ještě nikdy nečesal. Když ji teď česal Jondalar, dávalo jí to pocit, že o ni pečuje a miluje ji.

A on zjistil, že ho těší česat ji. Temně zlatý tón jejích vlasů mu připomínal zralou travu. Byly v nich téměř bílé prameny vybledlé od slunce. Ajla měla nádherné vlasy, tak husté a měkké, že měl chuť si s nimi dál hrát. Když skončil, odložil kartáč, sklonil se a políbil ji na ramena a do týla.

Měla oči zavřené, cítila jeho teplý dech a měkké rty, které jí zlehka přejížděly po kůži. Líbal ji do týla a hladil jí paže, pak ji objal, zvedl ji a cítil její příjemnou váhu.

Když ji k sobě přitáhl, aby ji políbil na hrdlo, zvedla hlavu a trochu ji natočila, pak cítila v zádech jeho horký pevný úd. Obrátila se a vzala ho do rukou a hladila ho. Jondalar cítil rozkoš, která se ještě vystupňovala, když ho vzala do teplých vlhkých úst.

Bezděčně zavzdychal a zavřel oči. Pak je pootevřel, aby ji viděl, a neodolal pokušení sevřít její měkké vlasy, které mu zaplavily klín. Na okamžik myslel, že už to nevydrží. Ale chtěl počkat, chtěl cítit slast z toho, že jí slast připravuje. Rád to dělal a věděl, že to umí. Téměř by se vzdal vlastní rozkoše, aby připravil rozkoš jí – téměř.

Aniž věděla, jak se to stalo, ocitla se na zádech na kožešině s Jondalarem vedle sebe. Líbal ji. Pootevřela ústa právě natolik, aby do nich mohl proniknout jazykem. Objala ho pažemi. Byl to nádherný pocit cítit jeho rty na svých. Pak se od ní odpoutal a pohlédl na ni.

„Ajlo, víš vůbec, jak moc tě miluju?“

Věděla, že je to pravda. Viděla mu to v očích, jeho zářivých, živých, neuvěřitelně modrých očích, které ji i z dálky rozechvívaly. Jeho oči prozrazovaly pocity, které se tak usilovně snažil ovládat.

„Vím, jak moc miluju já tebe,“ řekla.

„Pořád ještě nemůžu uvěřit, že jsi tady u mě, a ne na letním setkání s Rankem.“ Myšlenka, jak málo chybělo k tomu, aby ji ztratil, ho přinutila pevně ji sevřít do náruče.

I ona ho k sobě pevně tiskla, vděčná za to, že dlouhá zima plná nedorozumění je za nimi. Měla Ranka upřímně ráda – byl to dobrý člověk a byl by jí dobrým druhem – ale Rank nebyl Jondalar a její láska k urostlému muži, kterého objímala, přesahovala veškerou míru chápání.

Prudký strach, že by ji ztratil, odezněl a jeho místo zaujala neméně prudká žádost, když cítil její teplé tělo vedle sebe. Najednou ji líbal na krk, na ramena, na prsa, jako by se jí nemohl nasytit.

Pak se zarazil a nadýchl se. Chtěl, aby to trvalo déle, a chtěl využít veškeré své umění, aby jí dal to nejlepší, čeho byl schopen – a on byl velice schopný. Učila ho žena, která se v tomto umění vyznala a věnovala se mu s větší láskou, než bylo dovoleno. Chtěl se jí líbit a byl víc než ochotný se učit. A učil se tak dobře, že si u svých lidí vysloužil pověst, že je mistrem dvou umění. Protože kromě toho byl velmi obratný výrobce pazourkových nástrojů.

Jondalar hleděl na Ajlu, díval se, jak dýchá, vychutnával pohled na její postavu a pouhou její přítomnost. Jeho stín na ni padl, připravil ji o teplo slunce. Otevřela oči a pohlédla k nebi.

Zářící slunce, které se odráželo v jeho světlých vlasech, mu vytvářelo kolem zastíněné tváře zlatou auru. Chtěla ho, byla pro něho připravená, a když se usmál a sklonil se, aby ji políbil na břicho, zavřela znovu oči a odevzdala se mu. Věděla, co Jondalar chce, znala slasti, které jí dokázal způsobit.

Držel jí prsy, pak rukou pomalu sklouzl po jejím boku a sjel ke stehnům. Jeho ruka putovala po vnitřní straně stehů vzhůru, po hebké kůži a po měkkých zlatých kudrnách jejího pahorku. Hladil jí břicho, líbal jí pupek, než opět vzal do rukou prsy a dráždil jí bradavky. Jeho ruce ji příjemně hřály jako mírný oheň. Ajla vzrušením jen žhnula, když ji laskal, a uvědomovala si každé místo, kterého se dotkl.

Líbal ji na ústa a mírně a pomalu na oči a na tváře, pak jí dýchal do ucha. Jeho jazyk našel jamku na hrdle a putoval dolů mezi její prsy. Vzal do každé ruky jeden, těšil se jejich plnosti a jeho vzrušení narůstalo. Jazykem laskal nejdříve jednu bradavku a pak druhou, a Ajla cítila, jak její nitro tepe, když ji líbal.

Tiskla se k němu, ztrácela se v pocitech, které jí rozezněly celé tělo. Svým horkým jazykem znovu našel její pupek a putoval níž k hebkému ochlupení jejího pahorku, pak na krátký okamžik k jejímu teplému otvoru. Zvedla se k němu kyčlemi a vykřikla.

Strčil hlavu mezi její nohy a otevřel je rukama, pozoroval teplé, růžové okvětní lístky. Ponořil se, aby je ochutnal – znal jejich chuť a miloval ji – a pak už se neudržel. Jeho jazyk našel důvěrné záhyby, pronikl do hluboké studny a k jejímu malému tvrdému bodu.

Opět vykřikla, její dech se zrychlil a její žádost jen rostla. Všechny pocity byly v ní, nebyl vítr, nebylo slunce, jen narůstající rozkoš, slastná křeč a vlhké uvolnění, s nímž přišla nepopsatelná touha cítit ho v sobě. On vycítil její žádost a pronikl hluboko do ní. Každým dalším pohybem jeho napětí narůstalo. Slyšela jeho prudký dech a jejich výkřiky se promísily. Volala jeho jméno, vzepřela se proti němu a nakonec to bylo jako vysvobození, odpovídající plamenům slunce, které vyslalo poslední jasné paprsky do údolí, než zapadlo za černou masu mraků.

Jondalar pak ležel uvolněně a cítil pod sebou její oblé tvary. Tento okamžik, pocit jeho váhy na sobě, měla vždycky ráda. Nikdy

jí nepřipadal těžký, byl to jen příjemný tlak a vnímala především jeho blízkost, která ji zahřívala, zatímco odpočívala.

Najednou jí teplý jazyk olízl tvář a chladný čenich zkoumal jejich objetí. „Zmiz, Vlku,“ řekla a odstrčila ho stranou. „Zmiz, rušíš nás.“

„Zmiz, Vlku,“ řekl i Jondalar a mírně ho praštil přes chladný studený čenich, ale nálada se zlomila. Když Jondalar sklouzl z Ajly a položil se vedle ní, byl trochu rozmrzelý, ale skutečně zlobit se nemohl. Na to mu bylo příliš dobře.

Opřel se o lokty a díval se na Vlka, který pár kroků vycouval, seděl na zadních a s vyplazeným jazykem je pozoroval. Jondalar by mohl přísahat, že se na ně šklebí, a usmál se trochu rozpačitě na ženu, kterou miloval. „Naučila jsi ho, aby zůstával u tebe. Myslíš, že ho naučíš, aby taky zmizel, když budeš chtít?“

„Můžu to zkusit.“

„Je někdy dost obtížné mít ho u sebe,“ řekl Jondalar.

„Ano, není to vždycky snadné, zvláště když je ještě tak mladý. S koňmi je to stejné, ale vyplatí se to. Já mám ráda kolem sebe zvířata. Jsou to velmi dobří přátelé.“

Ale koně pro nás alespoň něco dělají, pomyslel si Jondalar. Víha a Vítěz je nosili a taky nosili jejich zavazadla. S jejich pomocí nebude cesta trvat tak dlouho. Ale Vlk jim sotva co přinášel, když odhlédl od toho, že čas od času vyplašil nějaké zvíře. Avšak Jondalar se rozhodl, že si tyto myšlenky ponechá pro sebe.

Jakmile slunce zmizelo za černými mraky a ty se zbarvily rudě a purpurově, jako by byly bičovány do krve, v zalesněném údolí se rychle ochladilo. Ajla vstala a ještě jednou se vykoukala v řece. Jondalar ji následoval. Bylo to už dávno, ještě když vyrůstala, co jí Iza, léčitelka klanu, seznámila s očistnými obřady ženy, i když nevěřila, že by její zvláštní a – jak sama přiznávala – ošklivá dcera měla kdy příležitost je vykonat. Přesto měla pocit, že je její povinnost ji poučit, a mezi jiným jí taky vysvětlila, co je třeba udělat, když s ní muž sdílí svou potřebu. Zvláště důležité bylo pro totemového ducha ženy očištění vodou, kdykoliv to jen bylo možné.

Usušila se a oblékla, odnesla kožešiny na spaní do stanu a rozdělala oheň. Pak odhrnula hlínu a kameny z jámy, v níž pekla

maso. Když se najedli, vykonala všechny nutné přípravy k časnému odjezdu druhého dne, zatímco Jondalar dával do pořádku jejich cestovní koše. Pak vložila do ohně kameny na vaření vody. Chtěla připravit čaj, jehož přísady namíchala podle potřeby a chuti.

Koně se vrátili, když poslední paprsky zapadajícího slunce ještě barvily nebe. Za noci se rádi zdržovali v blízkosti ohně. Přes den urazili dlouhou trasu a obvykle strávili část noci pastvou. Potřebovali spást velké množství trávy, aby nabrali sílu, tráva na zdejší louce byla mnohem šťavnatější než tvrdá tráva ve stepi.

Ajla čekala, až se kameny ohřejí, a v posledním světle ještě jednou přelétla pohledem údolí. Doplnila své pozorování tím, co viděla v průběhu dne: příkré spadající svahy, které bezprostředně přecházely do širokého údolí, jehož středem se vinula malá říčka. Bylo to úrodné údolí, které jí připomínalo dětství v tlupě klanu. Přesto se jí nelíbilo. Něco probouzelo její nelibost, a ten neurčitý pocit ještě zesílil, když nadešla noc.

Naslouchala větru kvílícímu v komíhajících se vrbách, které se odrážely proti stříbřitému nebi. Plný měsíc se zřetelným kruhem kolem sebe na chvíli za vrby zmizel, ale pak znovu projasnil měkce zářící nebe. Ajla usoudila, že čaj z vrbové kůry by ji mohl zbavit nepříjemného pocitu, a rychle vstala, aby donesla čerstvou kůru. A když už pro ni šla, hned uřízla i pár ohebných vrbových proutků.

Čaj byl hotov a Jondalar si k ní přisedl. Noční vzduch byl vlhký a chladný, tak chladný, že si museli vzít teplejší oblečení. Seděli těsně u ohně a zahřívali se horkým čajem. Vlk se po celý večer zdržoval v Ajlině blízkosti a sledoval ji na každém kroku. Teď se zdál plně spokojený. Ležel stočený do klubíčka u jejích nohou, jako by pro tento den měl dost výzkumných výprav. Ajla vzala tenké dlouhé vrbové proutky a začala je splétat.

„Co to děláš?“ zeptal se Jondalar.

„Přikrývku, která chrání hlavu proti slunci. V poledne je příliš horko,“ prohlásila Ajla. Na okamžik se zarazila a pak dodala: „Myslela jsem, že bys mohl něco takového potřebovat.“

„Ty to děláš pro mě?“ zeptal se s úsměvem. „Jak jsi věděla, že jsem si zrovna dnes přál, abych měl něco, co by mě chránilo před sluncem?“

„Žena klanu se učí uhádnout přání svého druha.“ Usmívala se. „A ty jsi přece můj druh, nebo ne?“

Opětoval její úsměv. „Bezpochyby, moje ženo z klanu. A při prvním letním setkání Zelandonců, kterého se zúčastníme, to oznámíme. Ale jak dokážeš uhádnout mé potřeby? A proč se to musejí ženy klanu učit?“

„To není nijak zvlášť obtížné. Prostě na někoho myslíš. Dnes bylo horko a myslela jsem na to, že si udělám pokrývku na hlavu, aby mě chránila před sluncem, a proto jsem věděla, že i tobě muselo být horko,“ řekla a vzala další proutek, aby ho přidala k širokému klobouku, který začínal dostávat kuželovitý tvar. „Mužům klanu se protíví o něco prosit, navíc o něco, co by mělo přispět k jejich vlastnímu blahu. Považují za nemůžné myslet na něco takového. Proto musí žena uhodnout potřeby muže. On ji chrání před nebezpečím, a tohle je zase způsob, jak chrání ona jeho. Musí dbát na to, aby měl správné oblečení a dobré jídlo. Nechce, aby se mu něco stalo. Kdo by jinak ochránil její děti?“

„Ochraňuješ mě tedy, abych tě já ochraňoval?“ zeptal se s úsměvem. „A tvé děti?“ Ve svitu ohně se jeho oči pobaveně rozzářily.

„Vlastně ne,“ řekla a dívala se na své ruce. „Myslím, že v podstatě žena klanu tímto způsobem říká svému muži, co pro ni znamená, ať už má děti, nebo ne.“

Pozoroval její hbité ruce a byl přesvědčený, že se Ajla vůbec nemusí dívat na to, co dělá. Mohla by uplést klobouk i za tmy. Sáhla po dalším proutku, pak se podívala přímo na něho. „Ale já bych ještě chtěla dítě, než budu příliš stará.“

„Do té doby je dost času,“ řekl a přiložil kus dřeva do ohně. „Jsi ještě mladá.“

„Ne. Už brzy budu stará. Je mi...“ Zavřela oči, aby se soustředila, a v duchu procházela číslovky, které ji Jondalar naučil, aby dospěla ke správnému slovu pro počet let, která prožila. „Je mi osmnáct let.“

„To jsi skutečně stará!“ zasmál se Jondalar. „Mně je jednadvacet. Jestli je někdo starý, pak jsem to já.“

„Jestli na cestu potřebujeme rok, bude mi devatenáct, než dorazíme do tvého domova. U klanu by to bylo pro rození dětí už dost pozdě.“

„Spousta zelandonských žen má v tom věku ještě děti. Možná ne první, ale druhé nebo třetí. Ty jsi zdravá a silná. Myslím, že nejsi příliš stará na to, abys měla děti. Ale jedno ti musím říct, Ajlo. Vždy znovu žasnu nad tím, co všechno víš, a jsou okamžiky, v nichž vypadají tvé oči prastaré, téměř tak, jako bys ve svých osmnácti letech prožila už spoustu životů.“

To byla zvláštní poznámka. Ajla přerušila svou práci a zamyšleně na něho pohlédla.

Pocity, které v něm probouzela, ho téměř děsily. Miloval ji tolik, že nevěděl, co by si počal, kdyby se jí něco stalo. Natolik ho to přemohlo, že musel odvrátit pohled. Pak nadhodil lehčím tónem, aby uvolnil napětí:

„To já bych si spíš měl dělat starosti se svým věkem. Určitě budu na letním setkání nejstarší muž, který ještě nemá žádné děti u svého ohniště,“ řekl, ale pak se zasmál. „Třiadvacet je hodně let pro muže, který se poprvé dává dohromady s ženou. – Ajlo, já bych chtěl, abys měla dítě, ale ne, pokud jsme na cestě. Nejdříve musíme dorazit do bezpečí. Ted’ ještě ne.“

„Ne, ted’ ještě ne,“ přisvědčila.

Pracovala chvíli mlčky, myslela na syna, kterého nechala Ubě, a na Rydaga, který se tolik jejímu synovi podobal. Oba ztratila. A opustila dokonce i Drobka, jeskynního lva, který byl zvláštním způsobem taky jako její syn. Už nikdy ho neuvidí. Pohlédla na Vlka a najednou dostala strach, že i jeho ztratí. Proč, pomyslela si, proč mi můj totem bere všechny mé syny? Zřejmě nemám se syny štěstí.

„Jondalare, mají tví lidé nějaké zvláštní zvyky, které se týkají dětí?“ zeptala se. „Od žen klanu se očekává, že si vždycky budou přát mít syny.“

„Ne, vlastně ne. Předpokládám, že muži chtějí, aby jejich ženy přivedly k ohništi syny, ale myslím, že ženy by raději nejdříve měly dceru.“

„A co by sis přál ty?“

Pozoroval ji ve světle ohně. Něco ji zřejmě trápilo. „Ajlo, pro mě není důležité, jestli to bude syn nebo dcera. Prostě přijmu rád, co ti Matka daruje.“

Pozorně se na něho zadívala. Chtěla si být jistá, že to skutečně myslí vážně. „Pak si budu přát dceru. Už bych nechtěla ztratit víc dětí.“

Jondalar nevěděl, co tím míní, a byl trochu rozpačitý. „Taky bych nechtěl, abys ještě nějaké dítě ztratila.“

Seděli mlčky vedle sebe a Ajla dál pletla klobouk. Najednou se Jondalar zeptal: „A co jestli máš pravdu? Jestli děti nedává Dona? Jestli vznikají tím, že spolu lidé sdílejí slasti? Mohlo by se přece stát, že už teď v tobě roste dítě a ty to jenom nevíš.“

„Ne, Jondalare, to si nemyslím. Zřejmě brzy přijde moje měsíční doba, a to znamená, že ve mně neroste dítě.“

„Víš to jistě?“ zeptal se.

„Ano, vím,“ řekla. „Neroste ve mně dítě.“

Jondalar si upřímně oddechl.

Když měla druhý klobouk proti slunci téměř upletený, mírně se rozpršelo. Rychle ještě zapletla poslední proutek, než zalezli do stanu. Vzali všechno s sebou, až na stojan s masem ve vaku.

Vlk se zdál spokojený, když se směl stočit u Ajliných nohou. Pro případ, že by musel ven, nechali otevřenou spodní část vchodové záklopky, zavřeli ale otvor na odvod kouře, když déšť zesílil. Nejdřív se k sobě zachumlali, ale pak se otočili na bok. Oba měli potíže s usínáním.

Ajla byla neklidná a cítila se nepříjemně. Snažila se, aby stálým převalováním nerušila Jondalara. Naslouchala dešti, který bubnoval do stanu, ale neuspávalo ji to jako obvykle. Když dlouhou chvíli nemohla usnout, přála si, aby už raději bylo ráno, aby vstali a jeli dál.

Jondalar si oddechl, když ho Ajla ujistila, že jí Dona ještě nepožehnala, ale ptal se, jestli s ním snad není něco v nepořádku. Ležel bdělý a přemýšlel. Nemohlo by se stát, že jeho duch není dost silný?

Možná to záleželo na něm. Ajla říkala, že chce dítě. Ale pokud v ní dítě neroste, i když už spolu žijí tak dlouho, tak by se mohlo stát, že nemůže děti mít. Serenije už taky žádné nedostala – pokud ovšem nečekala dítě, když od ní odcházel... Díval se do tmy uvnitř stanu, naslouchal dešti a ptal se, zda některá z žen, s kterými sdílel slasti, porodila dítě a jestli někde přišly na svět děti s modrýma očima.

Lezla po strmé skalní stěně, podobné příkré stezce, která vedla k jeskyni v jejím údolí, ale byla mnohem delší. Musela si pospíšet. Dívala se dolů na malou říčku, která mizela za ohybem, ale najednou to už nebyla řeka. Byl to vodopád a voda padala ze skalních útesů, porostlých hustým zeleným mechem.

Vzhlédla, a tam byl Kreb! Mával na ni a ukazoval jí, aby si pospíšila. Obrátil se a rovněž lezl nahoru, ztěžka se opíral o svou hůl. Vedl ji po příkrém, ale schůdném svahu vedle vodopádu vzhůru k jeskyni, schované ve skále za lískovými keři. Nad jeskyní, na horním konci příkrého svahu, se nakláněl přes okraj obrovský zploštělý balvan, který se mohl každým okamžikem zřítit.

Najednou byla hluboko uvnitř jeskyně, následovala Kreba dlouhou, úzkou chodbou. Vzadu bylo světlo! Pochodeň se zvoucím ohněm, pak ještě jedna a pak, strašlivý rachot zemětřesení. Nějaký vlk zavyl. Zmocnila se jí závrať a bylo jí špatně, a pak byl v jejích myšlenkách Kreb. „Pryč odtud!“ přikázal jí. „Rychle! Pryč odtud! Okamžitě!“

Vyskočila, shodila ze sebe kožešinu a rovnou se vrhla ke vchodu stanu.

„Co se děje, Ajlo?“ ptal se Jondalar a pokoušel se ji zadržet.

Najednou vzplanul jasný blesk. Viděli ho přes kůži stanu a skulinou ve vchodové záklopce, kterou nechali otevřenou pro Vlka. Hned vzápětí následoval hrom. Ajla vykřikla a Vlk vyl venku před stanem.

„Ajlo, není důvod ke strachu,“ řekl Jondalar a držel ji pevně v náručí. „Je to jenom bouřka.“

„Musíme pryč odtud! Rychle, říkal. Pryč odtud! Okamžitě!“ drmolila vyděšeně a snažila se rychle obléknout.

„Kdo to říkal? Teď nemůžeme ven. Je tma a prší.“

„Kreb. V mém snu. Zase jsem měla ten sen s Krebem. Říkal to. Rychle, Jondalare. Musíme si pospíšet.“

„Uklidni se, Ajlo. Byl to přece jenom sen – a možná ta bouřka. Jen si ji poslechni! Tam venku to zní jako vodopád. Přece nechceš do té průtrže. Počkejme do rána.“

„Jondalare! Musím odtud pryč! Kreb mi to poručil a já cítím, že tu něco není v pořádku! Já se tohohle místa děším,“ plakala.

„Prosím tě, Jondalare, pospěš si.“ Slzy se jí koulely po tváři, ale ona je necítila. Cpala rychle věci do cestovních košů.

Rozhodl se rovněž balit. Bylo zřejmé, že Ajla nemíní čekat do rána, a na spaní už stejně nebylo ani pomyšlení. Když se natáhl po svém oblečení, Ajla už otvírala vchodovou záklopku.

V přívalech deště nebylo téměř nic vidět. Ajla vyšla ven a dlouze a hlasitě pískla. Odpovědí bylo vlčí zavytí. Chvilí čekala a znovu pískla. Pak začala rychle vytahovat stanové kolíky ze země.

Slyšela dusot kopyt, a když spatřila koně, úlevou se rozplakala. Natáhla k Víze paže, šťastná, že k ní přišla, aby jí pomohla. Objala promočený krk statné klisny a cítila, jak se Víha ustrašeně chvěje. Tloukla ocasem a tančila na místě. Současně obracela hlavu a stříhala ušima. Zřejmě se snažila zjistit, co jí nahání takový strach. Strach koní pomohl Ajle překonat vlastní strach. Víha ji potřebovala. Mírně jí domlouvala, hladila ji, pokoušela se ji uklidnit, a pak cítila, jak se k ní tiskne Vítěz, přinejmenším stejně vystrašený jako jeho matka.

Pokoušela se i jeho uklidnit, ale on jen neklidně uhýbal. Nechala oba koně stát, pospíchala do stanu pro postroj a cestovní koše. Jondalar zatím sbalil kožešiny na spaní a nacpal je do košů. Když slyšel dusot koní, vzal postroj a Vítězovu ohlávku.

„Koně jsou hrozně vystrašení, Jondalare,“ řekla Ajla, když přišla do stanu. „Vítěz se plaší. Víha ho trochu uklidňuje, ale taky se bojí, a on jí jenom víc nahání strach.“

Jondalar vzal ohlávku a šel ven. Vítr a proudy deště se do něho opřely a málem by ho povalily. Pršelo tak prudce, že měl pocit, že stojí pod vodopádem. Bylo to mnohem horší, než se domníval. Během krátké doby by voda pronikla do stanu a déšť by promočil jejich kožešiny na spaní. Ted' byl rád, že Ajla trvala na tom, aby okamžitě vyrazili. Ve světle blesku zahlédl, že se snaží naložit na Víhu koše. Hnědý hřebeček stál vedle nich.

„Vítězi! Vítězi, pojd' sem! Pojd' ke mně, Vítězi!“ volal. Blesk rozrazil tmu. Vzápětí třeskl hrom. Znělo to, jako by praskalo nebe. Vítěz se vzepjal na zadní a zaržál. Stočil oči tak, že mu bylo vidět jenom bělmo, ocasem šlehal a uši mu škubaly všemi směry. Snažil se zjistit pramen svého strachu, ale byl nevysvětlitelný a všude kolem něho, a to v něm vzbuzovalo paniku.

Jondalar k němu natáhl paži, pokoušel se vzít ho kolem krku, aby ho uklidnil, konejšivě mu domlouval. Mezi nimi bylo silné pouto důvěry, hlas a ruce, které Vítěz tak dobře znal, působily konejšivě. Jondalarovi se nakonec podařilo nasadit mu ohlávku a jen doufal, že před příštím bleskem dokáže upevnit řemeny.

Ajla vynesla poslední věci ze stanu. Vlk teď byl za ní, až dosud si ho nevšimla. Když pozpátku vylézala ze stanu, Vlk se rozštěkal, běžek k vrbám, přiběhl zpátky a znovu štěkal.

„Jdeme, Vlku,“ řekla a pak se obrátila na Jondalara: „Stan je prázdný. Pospěš si!“ Běžela k Víze a hodila náruč věcí, které nesla, do jednoho koše.

Ajlin strach se přenesl na zvířata a Jondalar se obával, že Vítěz nevydrží déle klidně stát. Nezdržoval se skládáním stanu a vytáhl opěrný kůl otvorem pro kouř. Utrhl přitom klapku, ale jen ji hodil do cestovního koše. Pak popadl těžkou, promočenou stanovou kůži a také ji nacpal dovnitř. Kůň protácel oči a ustupoval, když ho Jondalar vzal za hřívu, aby se na něho vyhoupl. Jen s obtížemi se mu podařilo nasednout a hned vzápětí by ho Vítěz shodil, když se vzepjal na zadní. Ale Jondalar se ho chytil za krk a udržel se na něm.

Když se Ajla vyhoupla na záda Víhy, slyšela protáhlé vlčí vytí a tajemné temné dunění. Pak se ohlédla po Jondalarovi na vzpínajícím se hřebci. Jakmile byl Vítěz zase na všech čtyřech, předklonila se a dala tím Víze znamení, aby vyrazily. Klisna se okamžitě rozeběhla, jako by se nemohla dočkat, až bude odtud pryč. Vlk se hnál napřed podrostem. Vítěz s Jondalarem se drželi těsně v závěsu za nimi. Děsivé dunění sílilo.

Víha se hnala lesem na dně údolí, vyhýbala se stromům a přeskakovala překážky. Ajla se jí držela kolem krku a přenechala jí, aby sama hledala cestu. V přívalech deště a ve tmě stejně nic neviděla, ale cítila, že jedou ke svahu vedoucímu ke stepi. Najednou se znovu zablýsklo a údolí se ocitlo v oslnivém světle. Dostali se do borového lesíka a svah už nebyl příliš daleko. Ohlédla se po Jondalarovi a jen zalapala po dechu.

Stromy za ním se pohybovaly! Než světlo zase odumřelo, viděla, jak se velké borovice naklánějí. Dunění zesílilo, ale ona s napětím čekala, že uslyší padat stromy. Jestli padaly, pak ten

hlomoz přehlušilo obrovské dunění. Dokonce i hrom v něm zanikal.

Byli na svahu. Stále ještě nic neviděla, ale prozradila jí to Víha. Nezbyvalo jí nic jiného než důvěřovat jejímu instinktu. Cítila, jak jí podklouzla noha, ale naštěstí se hned zase rozeběhla. Pak vyjeli z lesíka a ocitli se na louce. Ajla dokonce rozeznávala letící mraky. To musí být louka, kde se pásli koně, pomyslela si. Vítěz s Jondalarem se vynořili z temnoty. I Jondalar držel koně kolem krku, zahlédla jen jejich obrys.

Víha zpomalila a Ajla slyšela, jak prudce dýchá. Stromy na druhé straně louky nebyly tak husté a Víha se jim vyhýbala, teď už bez panického strachu. Ajla se trochu napřímila, ale nepustila se jejího krku. Vítěz je předběhl, brzy však přešel do kroku a Víha ho dohonila. Déšť začal polevovat. Stromy vystřídalo křoví a pak tráva. Svah přecházel do roviny. Před nimi ležela step, temnotu trochu mírnily mraky, za nimiž se skrýval měsíc.

Zastavili a Ajla seskočila, aby si Víha mohla oddechnout. Jondalar následoval jejího příkladu. Stáli vedle sebe a snažili se prohlédnout tmou. Další blesk prozářil nebe, ale už jen z dálky, a zahřmění, které následovalo, bylo mírné. Nechápatě zírali na černou propast údolí a třebaže nic neviděli, věděli, že dole je spoušť. Pochopili, že unikli katastrofě, ale její rozsah ještě neznali.

Ajla cítila zvláštní svědění ve tváři a slyšela slabý praskot. Nosem zaznamenala čpavý pach ozonu. Zvláštní pach spáleniny, který ale nepřicházel od pozemského ohně. Najednou ji napadlo, že to musí být pach blýskavic na nebi. Úžasem a strachem vykulila oči a pak v náhlé panice stiskla Jondalarovu paži. Vysoká borovice, zakořeněná ve svahu pod nimi, strmící vysoko do stepi, ale chráněná skálou před ostrými větry, se najednou rozžhnula strašidelně modrým světlem.

Jondalar ji objal, chtěl ji chránit, i když měl sám strach a věděl, že proti tomuhle tajemnému ohni nic nezmůže. Mohl ji jen pevně tisknout k sobě. Pak blesk rozčísil svítící mraky, rozdělil se do sítě ohnivých šípů, zajel do vysoké borovice a zalil údolí a step jasným denním světlem. Zahřmění bylo tak silné, že ještě dlouho dunělo Ajle v uších, a cukla sebou znovu, když se ozvalo ozvěnou na obloze. V tomto okamžiku světla viděli spoušť, z níž na poslední chvíli unikli.

Zelené údolí bylo zpustošené. Celé dno údolí bylo jedinou vířící vodní spoustou. Na protilehlém svahu se urvala země a strhla balvany a stromy do valící se vody. Zanechala po sobě jen jizvu načervenalé hlíny.

Povodňové srážky měly svou příčinu v neobvyklé souhře okolností. Začalo to v horách na západě a nízkým tlakem nad vnitrozemním mořem. Teplý, velmi vlhký vzduch stoupal výš a vytvořil obrovské těžké mraky s bílými, větrem bičovanými kupolemi, které pak zůstaly viset na horami. Do tohoto teplého vzduchu pronikla studená fronta a rozpoutala neobvykle prudkou bouři.

Mraky se protrhly, voda naplnila muldy a doliny, které se vyprazdňovaly do potoků, zalévala skály a vtékala do řek, posílena další průtrží mračen. Proudby vody nabývaly na síle, řítily se po svazích, překonávaly překážky, zaplnily další koryta řek a spojily se do zuřivé, ničivé síly.

Když povodňová vlna dorazila do údolí, rozlila se přes vodopád a pochovala s děsivým hřmotem celé údolí pod sebou. Ale úrodná zelená dolina skrývala pro divokou vodu překvapení. Pohyby půdy v oné době vyzvedly zemi a způsobily, že malé moře ve vnitrozemí bylo mělčí, a otevřely propustě k většímu moři, které bylo dál na jihu. V průběhu uplynulých desetiletí tento pohyb půdy údolí uzavřel. Vznikla tak plochá pánev, kterou naplnila řeka, a za přirozenou hrází našla voda odtok. Malá vodní nádrž se vyprázdnila, ale zanechala dostatek vlhkosti pro zalesněné údolí uprostřed suché stepi.

Další sesuv půdy dál po proudu řeky opět ucpal odvodní koryto. Zuřivá povodeň proto nemohla opustit údolí a zaplavila je. Jondalar měl pocit, že to, co se pod ním odehrává, může být jenom děsivá noční můra. Nemohl uvěřit tomu, co viděl. Celé údolí bylo divokým vírem bahna a balvanů, který s sebou strhával keře a celé stromy.

Žádná živá bytost by to nepřežila. Děsil se pomyslení, co by se stalo, kdyby Ajla netrvala na tom, aby okamžitě vyrazili. A pochyboval, jestli by se jim podařilo dostat se do bezpečí, kdyby neměli koně. Ohlédl se po nich. Oba tu stáli rozkročení, s hlavami skloněnými a působili naprosto vyčerpaně. Vlk seděl vedle Ajly, a když viděl, že na něho Jondalar pohlédl, zvedl hlavu a zavyl.

Jondalar si letmo připomněl, že ho vlčí vytí vyrušilo ze spánku krátce předtím, než se probudila Ajla.

Další blesk rozčísl nebe. Když zahřmělo, uvědomil si, jak se Ajla v jeho náručí chvěje. Ještě se nedostali mimo nebezpečí. Byli mokří a prokřehlí, všechno bylo promočené. Neměl tušení, kde najdou úkryt – za bouře uprostřed stepi.

8.

Vysoká borovice, kterou zapálil blesk, hořela, ale horká smůla, která živila oheň, musela bojovat proti hasícímu dešti. Plápolavé plameny dávaly jen málo světla. Přesto to stačilo, aby rozeznali obrysy v nejbližším okolí. Na otevřené stepi se sotva našlo něco, co by jim mohlo poskytnout ochranu, s výjimkou několika nízkých keřů na kraji strouhy, která byla téměř po celý rok suchá.

Ajla zírala dolů do tmy údolí jako očarovaná scénou, kterou viděla. Jak tam tak stáli, déšť zase zesílil, bušil do nich a smáčel jejich beztak už promočené oblečení. Nakonec uhasil zapálenou borovici.

„Pojď, Ajlo,“ řekl Jondalar. „Musíme se pokusit najít úkryt před deštěm. Jsi promrzlá. I mně je zima a jsme celí mokří.“

Ještě pohlédla dolů a pak se otrásla. „Byli jsme tam dole.“ Vzhlédla k němu. „Jondalare, kdybychom neunikli, jsme teď mrtvi.“

„Ale dostali jsme se včas pryč. A teď potřebujeme úkryt. Jestli nenajdeme místo, kde bychom se zahřáli, tak nám nijak nepomůže, že jsme unikli.“

Vzal uzdu Vítěze a vydal se na cestu ke křoví. Ajla dala znamení Víze a následovala ho s Vlkem po boku. Když došli ke strouze, viděli, že za nízkým křovím, dál od údolí, rostly vyšší keře, téměř tak vysoké jako stromy, a pospíchali k nim.

Pronikli do středu husté skupiny jív. Půda kolem stříbřitě šedých keřů s mnoha kmínky byla mokrá a déšť pronikal úzkými

listy, ale přece jen ne tak silně. Porazili pár kmínků, takže vznikla malá světlina, pak sundali koním cestovní koše. Ajla vzala kůl a postavila ho v malé světlině, pak pomohla Jondalarovi přetáhnout stanovou plachtu ještě svázanou s podlážkou. Nebyla to příliš pevná konstrukce, ale v té chvíli šlo především o to, aby našli úkryt před deštěm.

Natrhali listí jív, aby jimi zakryli blátivou zem, a rozprostřeli vlhké kožešiny. Nanosili koše a ostatní věci do mokrého stanu. Pak svlékli svrchní oblečení, pomohli jeden druhému je vyždímat a rozvěsili je po větvích. Třásli se zimou, když si lehli a zabalili se do kožešin. Vlk přišel dovnitř a tak prudce se třásl, že kapky vody stříkaly kolem, ale všechno bylo beztak mokré, proto už na tom nezáleželo. Oba koně se svou hustou, chundelatou srstí se přitiskli těsně k sobě vedle skupiny keřů. Sice lépe snášeli suchou zimu než takovouhle letní bouřku, ale přece jen byli zvyklí žít venku.

Ve vlhkém úkrytu, v němž nebylo na oheň ani pomyšlení, se také Ajla a Jondalar tiskli k sobě, zabaleni do tlustých kožešin. Vlk si lehl na ně a nakonec se svým tělesným teplem všichni vzájemně zahřáli. Dřímali, ale nikdo z nich skutečně neusnul. K ránu déšť polevil a oni usnuli pevněji.

Ajla naslouchala a usmála se, než otevřela oči. Ze změní ptáčích hlasů, které ji probudily, rozeznala volání lindušky. Jondalar se obrátil na druhý bok. Ajla zvedla hlavu a pozorovala ho. Dýchal ve zpomaleném rytmu hlubokého spánku. Pak si uvědomila, že musí vstát. Měla strach, že ho probudí, když se pohne. Opatrně se snažila vylézt z teplé, stále ještě trochu vlhké kožešiny, do které se zabalili. Když vylézala, Jondalar se otočil na druhý bok, potom ale natáhl paži, zjistil, že už není vedle něho, a probral se.

„Ajlo? Kde jsi?“ zamumlal rozespale.

„Spi dál, Jondalare. Ještě nemusíš vstávat,“ řekla a vylezla z jejich hnízda mezi keři.

Bylo jasné svěží ráno se zářivě modrým nebem, na němž nebylo vidět ani mráčku. Vlk byl pryč – zřejmě na lovu nebo na výzkumné výpravě. I koně se vzdálili – spatřila je, jak se pasou na kraji údolí. I když slunce ještě stálo nízko, z mokré půdy už stoupala pára.

Příkop byl jenom zpola plný, ale voda potoka, který v něm tekla, byla jasná. Sklonila se a umyla si ruce, vypila několik hrstí chladné čisté vody a pospíchala zpátky do stanu. Jondalar zatím vstal a usmíval se, když vstoupila do jejich úkrytu v jívách. Vytáhla jeden z košů a přehrabávala se v něm. Jondalar vytáhl další koše a pak vynesl zbytek jejich věcí. Chtěl se podívat, kolik škody jim způsobil déšť. V tom okamžiku přiběhl Vlk a vyskočil na Ajlu.

„Vypadáš spokojeně,“ řekla a drbala ho v týle, kde měl srst tak hustou, že vypadala téměř jako hříva. Když přestala, napřímil se a položil jí své zabláčené pracky na ramena. Přišlo to tak nečekaně, že by ji málem porazil, ale nakonec udržela rovnováhu.

„Vlku! Jsi celý zabláčený!“ řekla, když natáhl hlavu, aby jí olízl krk a tvář. Pak s tichým kňučením otevřel tlamu a vzal její bradu do zubů. Byl přitom tak opatrný, jako by zacházel s malým štěnětem. Zahrabala ruce zase do jeho kožichu, odstrčila mu hlavu a opětovala oddaný pohled se stejnou náklonností, jakou jí projevoval on.

„A teď dolů, h. Podívej, jak jsi mě umazal! Teď se musím taky ještě umýt.“

„Kdybych ho neznal, Ajlo, měl bych strach, když vás tak vidím,“ řekl Jondalar. „Hodně už vyrostl a je to šelma. Mohl by člověka zabít.“

„Kvůli tomu si nemusíš dělat starosti. To je způsob, jak vlci ukazují, že mají někoho rádi. Myslím, že je taky rád, že jsme zavčas unikli z údolí.“

„Byla ses tam podívat?“

„Ještě ne. – Tak jdi pryč, Vlku,“ řekla a odstrčila ho, když jí začal čmouhat mezi nohama. Odvrátila hlavu a trochu se začervenala. „Přišla moje měsíční doba. Chtěla jsem si jenom donést vlnu. Na rozhlížení jsem ještě neměla čas.“

Zatímco se Ajla myla v potoce a prala své oblečení, šel Jondalar na kraj údolí a díval se dolů. Místo, kde tábořili, by už vůbec nenašel. Údolní pánev byla zaplavená a kmeny stromů a jiné plovoucí trosky tančily v rozbouřené vodě, která neustále stoupala. Odtok malé říčky byl nadále zatarasený a voda se stále ještě vracela, ale nevířila už tak divoce jako uplynulou noc.

Ajla přistoupila tiše k Jondalarovi, který jako uhranutý zíral dolů do údolí. Když vycítil její přítomnost, pohlédl na ni.

„Tohle údolí se zužuje směrem dolů a něco tam muselo zatarasit řeku,“ řekl. „Zřejmě skála nebo sesuv půdy. Proto voda nemůže odtékat. Možná proto bylo údolí tak zelené. Totéž se mohlo stát už dřív.“

„Moje údolí bylo každoročně zaplavováno, a bylo to dost hrozné, ale tohle...“ Nenacházela slova, jimiž by mohla vyjádřit své myšlenky, a dokončila nevědomky větu gestem klanové řeči, v které zřetelněji a přesněji dokázala vyjádřit své pocity.

Jondalar ji chápal. I jemu chyběla slova a cítil to stejně jako ona. Stáli mlčky vedle sebe a pozorovali, co se děje pod nimi. Pak si Ajla všimla, že soustředěním a starostmi nakrčil čelo. Nakonec promluvil.

„Jestli ten sesuv půdy, nebo ať to bylo cokoli, příliš rychle povolí, bude vytékající voda nebezpečná. Doufám, že dál po proudu nežijí žádní lidé,“ řekl.

„Nebude to horší, než to bylo v noci,“ řekla Ajla. „Nebo myslíš, že ano?“

„V noci přšelo, proto se dalo se záplavou počítat, ale bez varování bouře by k záplavě došlo naprosto nečekaně, a to by mohlo být strašné,“ vysvětloval.

Ajla přikývla a pak řekla: „Ale jestli žijí lidé u téhle řeky – nevšimli by si, že už neteče, a nepokusili by se zjistit důvod?“

Obrátil se k ní. „Jak by to bylo s námi, Ajlo? Cestujeme zemí a nevšimneme si, že už nějaká řeka neteče. Někdy bychom se mohli ocitnout v podobné situaci a nic by nás nevarovalo.“

Ajla se znovu obrátila k vodě v údolí. Trvalo chvíli, než odpověděla. „Máš pravdu, Jondalare,“ řekla nakonec. „Povodeň by nás mohla překvapit bez varování. Nebo nás mohl zasáhnout blesk, stejně jako zasáhl tenhle strom. Nebo by se země mohla otevřít, pozřít všechno až na malou holčičku a nechat ji samotnou na světě. Nebo by se někdo mohl narodit nemocný nebo zmrzačený.“

Mamot říkal, že nikdo neví, kdy se Matka rozhodne povolát k sobě některé ze svých dětí. Dělat si starosti, tím se nic nezíská. Nemůžeme proti tomu nic dělat. Jedině Matka rozhoduje, co se má stát.“

Jondalar jí naslouchal, stále ještě se sraštělým čelem. Pak se uvolnil a vzal ji kolem ramen. „Máš pravdu, dělám si zbytečné starosti. To Thonolan taky vždycky říkal. Ale musel jsem myslet

na to, co by se stalo, kdybychom se ocitli pod tímhle údolím, a připomněl jsem si uplynulou noc. A pak jsem musel myslet na to, co by bylo, kdybych tě ztratil a...“ Přitiskl ji pevněji k sobě. „Ajlo, já nevím, co bych dělal, kdybych tě už neměl,“ řekl. „Nejsem si jistý, jestli bych pak chtěl ještě dál žít.“

Jeho prudký výbuch citu ji trochu vyděsil. „Doufám, že bys žil dál, Jondalare, a našel by sis jinou ženu, kterou bys mohl milovat. Kdyby se stalo něco tobě, pak by část mě, část mého ducha zemřela s tebou, protože tě miluju, ale žila bych dál a část mého ducha by byla stále s tebou.“

„Nebylo by snadné najít jinou, kterou bych mohl milovat. Nevím, jestli bych to vůbec ještě zkoušel,“ řekl Jondalar.

Společně se vydali zpátky. Ajla chvíli mlčela, potom řekla: „Ptám se, jestli se nestane přesně to, když člověk někoho miluje a jeho láska je opětována. Jestli pak každý nedostává část ducha toho druhého? Možná to je důvod, proč to tak bolí, když člověk ztratí někoho, koho miluje. Já jsem ztratila část svého ducha, když jsem byla malá a moji rodiče přišli o život. Pak vzala s sebou kousek Iza, když zemřela, a Kreb a taky Rydag. I když není mrtvý, má i Durk kousek ze mě, z mého ducha, který už nikdy nedostanu zpátky. Tvůj bratr odnesl kousek tebe, není to tak?“

„Ano,“ řekl Jondalar, „bude mi vždycky chybět a stále to bude bolet. Někdy si myslím, že to byla moje vina, a udělal bych všechno, kdybych ho mohl zachránit.“

Když přišli k vysokým jívám, v nichž strávili noc, prohlédli své věci. Téměř všechno bylo přinejmenším vlhké, spousta předmětů zůstala stále ještě promočená. Rozvázali uzle nabobtnalé vodou, které spojovaly podlážku s horním dílem stanu. Pak se pokusili stan vyždímat. Každý vzal jeden konec a točili je proti sobě. Avšak nesměli točit příliš silně, aby se švy nepotrhalý. Když se rozhodli postavit stan, aby mohl uschnout, zjistili, že ztratili několik stanových kolíků.

Pověsili kožešinu z podlahy na keře, pak prohlédli své svrchní oblečení, které rovněž bylo ještě hodně mokré. Věci uložené v koších na tom nebyly o moc lépe. Spousta z nich byla promočená, ale zřejmě se jim podaří je brzy usušit. Museli jen najít teplé suché místo, kde by je mohli rozvěsit. Na otevřené stepi bude přes den

teplo, jenomže to byla doba, kdy putovali, a v noci byla půda vlhká a chladná. Pomyšlení, že budou muset spát v mokrém stanu, se jim příliš nezamlouvalo.

„Myslím, že je čas na horký čaj,“ řekla Ajla. Byla z té spouště zničená a stejně už bylo později než obvykle. Rozdělala oheň, vložila do něho kameny a uvažovala o snídani. Pak si uvědomila, že už nemají ani zbytek jídla, který jim zůstal od večere.

„Jondalare, nemáme vůbec nic k jídlu,“ naříkala. „Všechno zůstalo dole v údolí. Nechala jsem stát obilí v koši na vaření vedle ohniště. Ten koš je taky pryč. Mám ještě jiné, ale tenhle byl zvlášť dobrý. Alespoň že mám svůj léčitelský vak,“ řekla se zřejmou úlevou, když ho našla. „Vydři kůže odpuzuje vodu, i když už je tak stará. Všechno, co bylo uvnitř, zůstalo suché. Tak můžu alespoň uvařit čaj. Mám tu pár bylin. Dojdu jen pro vodu,“ řekla a pak vzhlédla. „Kde je můj koš na vaření čaje? Ten jsem taky ztratila? Připadá mi, že jsem ho odnesla do stanu, když začalo pršet. Zřejmě z něho vypadl, jak jsme tak prudce vyrazili.“

„Ještě něco jsme tam nechali, co tě vůbec nepotěší,“ řekl Jondalar.

„A co?“ ptala se Ajla zachmuřeně. „Vak s masem a kůly.“

Ajla zavřela oči a zmučeně potřásla hlavou. „Tolik srnčího masa. A ty kůly. Měly přesně správnou délku. Bude těžké je nahradit. Raději se podívám, co všechno nám ještě chybí.“

Sáhla do koše, v němž uchovávala několik málo osobních věcí.

I když byly všechny koše mokré a změkklé, šňůry a provazy ležící na zemi se postaraly o to, že obsah tohoto koše zůstal téměř nepoškozený. Potraviny, které používali cestou, ležely nahoře. Balíček se stravou pro případ nouze byl dobře zabalený, a proto zůstal suchý. Rozhodla se, že prohlédne všechny zásoby, aby si byla naprosto jistá, že se nic nezkazilo, a aby si udělala představu, na jak dlouho jim to, co zbylo, vystačí.

Vytáhla různé sušené potraviny, které měli s sebou, a rozložila je na kožešině na spaní. Byly to ostružiny, maliny, borůvky, brusinky, bezinky a jahody, samotné nebo smíchané, rozmačkané a usušené ve tvaru koláče. Jiné plody se vařily tak dlouho, až vytvořily tuhou hmotu, často společně s kouskem malého tvrdého jablka. Celé bobule a jablka se společně s jinými plody, například s hruškami a trnkami, nakrájely na plátky a sušily se na slunci.

Všechno se mohlo jíst tak, jak to bylo, nebo se to používalo ke kořenění polévek nebo masových jídel. Kromě toho měla zrní a jiná semena, z nichž některá se nejdříve vařila a pak sušila. Objevila i několik oloupaných pražených lískových oříšků a chuťově výraznější limbové oříšky, které nasbírala předešlého dne v údolí.

I zelenina byla sušená – stonky, pupeny a obzvláště škrobovité kořeny orobince, bodláku, osladiče a výhonky různých lilií. Některé rostliny se před sušením dusily v zemní peci, jiné Ajla vyhrabala, oloupala a rozvěsila na šňůrách z vláknité kůry určitých rostlin. I houby se sušily na šňůrách, kvůli lepší chuti často nad kouřícím ohněm, a některé jedlé lišejníky se dusily a sušily na placky. Její zásoby byly doplněné bohatým výběrem sušeného masa a ryb a ve zvláštním balíčku, který schovávala pro případ nouze, byly malé koláčky z rozemletého sušeného masa, čistého rozpuštěného tuku a sušených plodů.

Sušená strava byla hutná a zůstala v bezvadném stavu. Část z ní byla víc než rok stará a pocházela ještě ze zásob minulé zimy. Ale už jí bylo jen omezené množství, i když Ajla zacházela se zásobami velmi šetrně. Většinou žili z toho, co jim přinesl den. Pokud by nebyli schopni využít darů, které jim Velká Matka Země v tuto roční dobu nabízela ve vší plnosti, pak by nemohli doufat, že přežijí cestu v hubenějších časech.

Ajla zase všechno pečlivě zabalila. Neměla v úmyslu pro snídani sáhnout na sušené zásoby. Raději se vydala na lov a štěstí jí přálo. Ulovila dva tučné kury a hned je opekla na rožni. Do ohně vložila několik holubích vajec. Jako další příspěvek k vydatné snídani jim posloužila zásobárna sviště, kterou objevili přímo pod svými kožešinami na spaní. Malé zvířátko si nasbíralo škrobovité výhonky šruchy právě v době, kdy byly nejchutnější. Ajla je uvařila společně s limbovými oříšky, které našla minulého dne. Pro chuť přidala ještě pár čerstvých zralých ostružin.

Když Ajla a Jondalar opustili zaplavené údolí, pokračovali v cestě na jih. Jen neznatelně se blížili k horskému hřebenu. I když to nebyly nijak vysoké hory, byly vyšší vrcholky přece jen pokryté věčným ledem a často se ztrácely v mlze a mracích.

Putovali jižní oblastí chladného kontinentu a charakter stepi se trochu pozměnil. Bylo to víc než jen bohatství travin a bylin, které

umožňovaly spoustě zvěře žít na chladných rovinách. Zvířata se přizpůsobila každoročnímu kolísání a navykla si putovat za potravou.

Některá zvířata se zaměřila na určité druhy rostlin, jiná na jejich jednotlivé části. Mnohá zvířata spásala stejné rostliny v různých stádiích vývoje, některá nacházela potravu na místech, která jiná zvířata nenavštěvovala, objevovala se tam později nebo putovala jinými trasami. Mnohost mohla zůstat zachována, protože každý živočišný druh se svými zvyklostmi využíval volného prostoru vedle jiných druhů.

Srstnatí mamuti potřebovali obrovské množství vláknitých travin, stébel a ostřic, a protože snadno zapadali v hlubokém sněhu, močálech nebo rašeliništích, zdržovali se na pevné půdě v blízkosti ledovce. Podnikali dlouhé poutě po okraji ledu a jenom na jaře a v létě táhli na jih.

I stepní koně potřebovali spoustu trávy. Stejně jako mamuti mohli strávit i hrubé traviny. Byli však přece jen trochu vybíravější a dávali přednost středně vysokým travinám. Mohli sice odhrabat sněh, aby našli potravu, spotřebovali tím ale víc energie, než jí tímto způsobem získali, a když napadl hluboký sněh, jen těžko postupovali kupředu. V takových podmínkách by nedokázali dlouho přežít, a proto dávali přednost větrným rovinám s pevnou půdou.

V protikladu k mamutům a koním byli bizoni odkázáni na stébla bohatá na bílkovinu, a zdržovali se proto na nízkých loukách. V oblastech se střední a vysokou trávou se pásli jenom v době, když vyrážely nové výhonky, obvykle na jaře.

V zimě putovali bizoni do jižních oblastí s proměnlivým počasím a za sněhem, který se postaral o to, že nízké traviny zůstaly vlhčí než v rovinách na severu. Byli velmi obratní v odhrabávání sněhu, když hledali potravu při zemi. Avšak i zasněžené stepi jihu pro ně skrývaly nebezpečí.

Hustá huňatá srst bizonů a jiných zvířat s hustým kožichem dobře udržovala teplo v suchém chladu, ale pro zvířata, která putovala k jihu, se mohlo stát osudným střídání chladného vlhkého počasí a oblevy. Jestliže jim srst během tání promokla, mohli pojit na podchlazení, když potom přišel mráz. Zvláště nebezpečné bylo, pokud je překvapil mráz během odpočinku na zemi. Když jejich

dlouhé chlupy přimrzly k zemi, nedokázali často ani vstát. Hluboký sníh, ledový povrchový škrálop stejně jako ledová vichřice často přinášely smrt.

I mufloni a antilopy sajga spásali nízké, šťavnaté traviny a byliny přizpůsobené suchému chladnému podnebí. Ale v protikladu k bizonům se sajgy jenom s obtížemi pohybovaly po nerovném terénu a v hlubokém sněhu. Nemohly v něm ani dobře skákat. Svým nepřátelům dokázaly uniknout rychlým během jenom na pevné rovné ploše větrných stepí. Mufloni, divoké ovce, naopak výborně šplhali po nepřístupných svazích. Nedokázali však projít závějemi. Dávali přednost horským krajinám, kde vítr odmetal sníh.

Kozám příbuzní kamzíci a kozorožci sdíleli společný prostor tak, že se zdržovali v různých výškách. Kozorožci vyhledávali nejvyšší vrcholky s nejpříkřejšími srázy, zatímco menší a mnohem pohyblivější kamzíci žili jen o trochu níž a dál pod nimi mufloni. Všechny bylo ale možno zastihnout i v nižších polohách a v rozeklaném terénu – chlad jim nevadil, pokud byl suchý.

I pižmoni se podobali kozám, i když byli větší, a v husté, dvouvrstevné srsti, podobné srsti mamutů a nosorožců, se zdáli ještě mohutnější a vypadali spíš jako býci. Neúnavně spásali nízké keře a ostřice, byli přizpůsobeni nejchladnějšímu podnebí a vyhledávali chladné, větrné roviny v blízkosti ledovce. Pižmoví tuři jen těžko snášeli příliš teplé počasí, přestože v létě ztráceli spodní vlnu.

Velkoroží jeleni a sobi putovali ve stádech otevřenými krajinami a spásali listy stromů. Poměrně vzácní byli losi, žijící v lesích jednotlivě. V létě spásali zelené listy stromů a šťavnaté rostliny, které rostly v močálech a jezerech, a protože měli široká kopyta a dlouhé nohy, mohli se pohybovat i v bažinatých krajinách. V zimě přežívali tak, že žrali těžko stravitelnou travu nebo větve vrb v říčních údolích a jejich dlouhé nohy s širokými kopyty je snadno přenášely sněhovými závějemi, které se tam vytvořily.

Také sobům zima nevadila. Živili se lišejníky, které rostly na holé zemi a kamení. Byli schopni už zdaleka vycítit lišejník i pod vrstvou sněhu a dokázali, když to bylo nutné, odhrnout i hluboký sníh. V létě spásali travu a listí keřů. Na jaře vyhledávali losi a sobi

vysoko položené louky, zdržovali se ale v nižších polohách než ovce, a losi spíš spásali trávu než listí keřů. Oslové a onageři dávali přednost suchým horským krajinám a bizoni se obvykle zdržovali trochu pod nimi, ale vystupovali výš než koně, kteří se mohli pohybovat na různorodějším terénu než mamuti a nosorožci.

Když putovali dál, nešly Ajle z hlavy kožený vak a dlouhé kůly, které ztratili. Byly víc než potřebné a při dlouhé cestě, kterou měli před sebou, byly životně důležité. Chtěla je nahradit, ale k tomu potřebovali víc času, než měli při noční zastávce. Věděla, jak Jondalarovi záleží na tom, aby rychle postupovali kupředu.

Jondalara netěšilo pomyslení, že vezou mokrý stan. Mokrým kůžím nesvědčilo, když se stále znovu skládaly a balily, mohly taky chytit plíseň. Bylo třeba je rozprostřít k sušení a během sušení je zřejmě taky zpracovávat, aby zůstaly vláčné. Ale byl přesvědčený, že na to je potřeba víc než jeden den, a tolik času ztrácel nechtěl.

Odpoledne se blížili k hlubokému korytu další řeky, která dělila rovinu od hor. Ze svého stanoviště na vyvýšeném místě v otevřené stepi přehlédli terén na druhé straně. Kopcovitá krajina byla protkaná vyschlými strouhami a stržemi se spoustou ještě zavodněných přítoků.

Když sjížděli po svahu dolů, připomínalo to Ajle okolí tábora Lva, i když krajina na druhém břehu řeky vypadala jinak a byla víc zvrásněná. Avšak na této straně byly stejné hluboké rýhy, které vyhloubila ve spraši tající voda a déšť, a rostla tu vysoká tráva, usušená na stojící seno. V rovině pod nimi se nad listnatými keři zvedaly jednotlivé modříny a borovice, a hustý pás orobince, rákosí a sítin vyznačoval břeh řeky.

Když dorazili k řece, zastavili. Byl to mohutný proud, široký a hluboký, který se ještě zvětšil po průtrži mračen. Nevěděli, jak by ho měli překročit.

„Škoda že nemáme člun,“ řekla Ajla a myslela na kůží potažené miskovité kožené čluny, v kterých se lidé z tábora Lva přepravovali na druhý břeh řeky.

„Máš pravdu. Myslím, že budeme potřebovat člun, jestli chceme, aby se všechno nezmáčelo. Nevím, čím to je, ale nevzpomínám si, že bychom s Thonolanem měli při cestě takové

potíže. Když jsme se chtěli dostat na druhou stranu, prostě jsme věci uvázali na kmen stromu a tlačili jsme ho před sebou,“ řekl Jondalar. „Ale zřejmě jsme toho taky neměli tolik, vždycky jenom to, co jsme unesli na zádech. Na koních můžeme přepravit mnohem víc věcí, ale zase s tím máme víc starostí.“

Když jeli dolů podél řeky, aby obhlédli okolí a našli nejvhodnější místo, všimla si Ajla skupiny vysokých štíhlých bříz, které rostly těsně u vody. Krajina jí připadala tak důvěrně známá, že každým okamžikem očekávala, kdy uvidí obydlí tábora Lva, zpola vyhloubené v zemi, zapuštěné do svahu, se symetrickým vchodem, který ji tak překvapil, když ho viděla poprvé. Avšak jakmile pak skutečně takový oblouk objevila, téměř ji to vyděsilo a mráz jí přejel po zádech. „Jondalare! Podívej!“

Zaměřil pohled na místo ve svahu, kam ukazovala. Neviděl tam jen jeden, ale hned několik symetrických oblouků, každý byl vchodem do kulatého kupolovitého obydlí. Oba sesedli z koní a vyšli po stezce, která vedla od řeky k táboru.

Když Ajla překonala první úlek, těšila se na lidi, kteří tu žijí. Avšak tábor byl prázdný a mezi zahnutými mamutími kly, nahore spojenými, byla v zemi zastrčená malá vyřezávaná figurka ženy s mohutným poprsím a širokými boky.

„Jsou pryč,“ řekl Jondalar. „Před každým obydlím zanechali donku, aby je ochraňovala.“

„Možná jsou na lovu nebo na letním setkání nebo někde na návštěvě,“ řekla Ajla, hluboce zklamaná, že nikoho nezastihli. „Škoda! Tak jsem se těšila, že se setkání s lidmi,“ řekla a hned se smutně obrátila k odchodu.

„Počkej, Ajlo. Kam jdeš?“

Podívala se na něho zaraženě. „Zpátky k řece,“ řekla.

„Ale tohle je přece nejlepší místo, jaké bychom mohli najít,“ řekl. „Můžeme tady zůstat.“

„Zanechali tu na ochranu svých obydlí donky. Duch Matky je ochraňuje. Nemůžeme tu zůstat a rušit jejího ducha. To přináší neštěstí,“ řekla a byla si jistá, že i Jondalar to ví.

„Můžeme zůstat, když nemáme jinou možnost. Jenom nesmíme vzít, co nepotřebujeme. To platí vždycky a všude. Ajlo, my potřebujeme suchý příbytek. Náš stan je promočený. Musíme ho usušit. A zatím se můžeme vydat na lov. Když ulovíme

správnou zvěř, můžeme kůži použít na kulatý člun a přeplavit se v něm na druhou stranu.“

Po jeho slovech Ajliny obavy ustoupily šťastnému úsměvu, pochopila, co to znamená. Skutečně potřebovali pár dní odpočinku, aby se vzpamatovali z katastrofy a nahradili část toho, oč přišli.

„Možná dokonce získáme dostatek kůží, aby stačily i na nový vak na maso,“ řekla. „Když surovou kůži očistím a zbavím srsti, už po krátké době se dá použít. Nemusí schnout déle než maso. Je třeba ji jenom napnout a nechat ztvrdnout.“ Pohlédla dolů k řece. „A podívej se na ty břízy tamhle dole. Myslím, že z některých by se daly udělat dobré kůly. Jondalare, máš pravdu, musíme tu pár dní zůstat. Matka to pochopí. A můžeme tu zanechat trochu sušeného masa pro lidi, kteří tu žijí, abychom jim poděkovali – pokud budeme mít úspěch při lovu. Kde budeme bydlet?“

„U ohniště Mamuta. To je místo, kde se většinou zdržují návštěvníci.“

„Myslíš, že tu mají ohniště Mamuta? Je tohle tábor Mamutonů?“

„To nevím. Není to jenom jedno obydlí pro všechny, jaké má tábor Lva,“ řekl Jondalar a přehlédl sedm kulatých chýší, přikrytých hladkou vrstvou udusané hlíny a říčního bahna. Místo jednoho velkého dlouhého obydlí pro několik rodin, jako bylo to, v němž strávili poslední zimu, tu stály těsně vedle sebe chýše, ale účel byl stejný. Bylo to sídliště pro více nebo méně příbuzné rodiny.

„Ne, je to spíš jako tábor Vlka, kde se konalo letní setkání,“ řekla Ajla a sklonila se před vchodem jedné z menších chýší. Ještě stále se jí trochu přičilo odhrnout závěs a bez pozvání vejít do domova cizích lidí.

„Někteří z mladších lidí na letním setkání považují velká podzemní obydlí za zastaralá,“ řekl Jondalar. „Vhodnější se jim zdají menší příbytky pro jednu nebo dvě rodiny.“

„Myslíš, že by chtěli žít sami? V obydlí pro jednu nebo dvě rodiny? V zimním táboře?“ ptala se Ajla.

„Ne,“ řekl Jondalar. „Nikdo by nechtěl žít v zimě sám. Nikdy taky neuvidíš tyhle menší chýše osaměle, vždycky je jich pět nebo šest pohromadě, někdy i víc. Lidé, s nimiž jsem o tom mluvil, říkali, že je snadnější postavit menší chýši než se tísnit v jednom

velkém obydlí, dokud se nepostaví druhé. Ale chtěli je stavět v blízkosti své rodiny a zůstat u svého tábora, žít s ním a ze zásob, které všichni společně nashromáždili na zimu.“

Jondalar odhrnul těžkou kůži, která visela z kůlů, sehnul se a vešel. Ajla zůstala venku a držela kůži zvednutou, aby dovnitř padlo trochu světla.

„Co myslíš, Ajlo? Vypadá to jako chýše Mamutonů?“

„Je to možné, ale těžko říct. Vzpomínáš si na tábor Sungajů, u kterého jsme se zastavili cestou na letní setkání? Nelišil se tak moc od tábora Mamutonů. Možná měli trochu jiné zvyky, ale v mnohém ohledu se podobali Mamutonům. Mamot říkal, že dokonce jejich pohřební obřady jsou velmi podobné. Předpokládá, že byli kdysi s Mamutony příbuzní. Ale všimla jsem si, že vzor jejich ozdob byl jiný.“ Zamyslela se a pokusila se rozpomenout na rozdílů. „Ale tábory Mamutonů taky používají různé vzory. Necije říkala, že vždycky pozná, z kterého tábora kdo přichází, a to jenom podle malých rozdílů ve střihu nebo zdobení suknic, i když já jsem to sotva postřehla.“

Ve světle, které padalo dovnitř vchodem, se dala zřetelně rozeznat konstrukce příbytku. Nebyla dřevěná, ale z mamutích kostí. Na rozsáhlých stepích, kde se stromy objevovaly jen výjimečně, byly kosti velkých zvířat nejběžnějším stavebním materiálem.

Největší část kostí, použitých na stavbu, nepocházela ze zvířat, která obyvatelé ulovili a zabili za tímto účelem, ale ze zvířat, která zahynula přirozenou smrtí. Nejčastěji je sbírali z hromad, které připlavila velká voda a vyhodila na břeh někde v ohybu řek. Trvalá zimní obydlí se budovala často na říčních terasách v blízkosti takových hromad, protože nosit mamutí kosti a kly byla těžká práce.

Místo označené za tábor bylo pevné sídliště a lidé, kteří v něm žili, nebyli nomádi, kteří sledovali putující stáda, ale usedlí lovci a sběrači. Mohlo se stát, že byl tábor v létě po nějakou dobu prázdný. Jeho obyvatelé odcházeli na lov a za sběrem, zásoby pak přinášeli zpátky a ukládali do podzemních jam. Nebo se vydali na návštěvu přátel a příbuzných v jiném sídlišti, aby se dozvěděli novinky a vyměnili zboží. Ale zimní bydliště měli trvalé.

„Nezdá se mi, že by tohle bylo ohniště Mamuta, nebo ať už tomu tady říkají jakkoliv,“ řekl Jondalar a spustil za sebou závěs. Rozvířil tím oblak prachu.

Ajla narovнала malou ženskou figurku, jejíž nohy byly záměrně jenom naznačeny. Měly tvar kolíků, které se zastrkávaly do země, aby figurka střežila obydlí. Pak se vydala za Jondalarem.

„Tohle by mohla být chýše náčelníka nebo mamota, možná obojí,“ řekl Jondalar, když nahlédl do dalšího obydlí.

Ajla si všimla, že chýše byla trochu větší a soška před ní trochu dokonaleji provedená. Přikývla na souhlas: „Zřejmě to bude chýše mamota, jestli tu žijí Mamutoni nebo lidé jako oni. V táboře Lva měli náčelník a náčelnice menší ohniště než mamot, ale u něho přespávali hosté a sloužilo za shromaždiště.“

Oba se zastavili u vchodu a drželi závěs nahoře. Čekali, až si jejich oči přivyknou na šero. Uvnitř se blýskala dvě malá světla. Vlk vrčel a Ajlin nos zaznamenal takový pach, že se jí z něho až dělalo špatně.

„Nechod’ dovnitř, Jondalare! Vlku! Zůstaň!“ poručila a podpořila rozkaz posunkem. „Co je, Ajlo?“

„Necítíš to? Tam uvnitř je zvíře, zřejmě jezevec, který může vyloučit strašný puch, a když ho vyplašíme, bude to jen horší. Nemohli bychom tohle obydlí použít a lidé, kteří tu žijí, by měli co dělat, aby se toho puchu zbavili. Třeba uteče sám, když mu podržíš závěs. Jezevci se zahrabávají do země a nemají rádi světlo, i když se někdy vydávají na lov i za denního světla.“

Vlk tiše vrčel a bylo zřejmé, že by se až příliš rád vrhl na nevídaného návštěvníka. Jako mnoho příslušníků rodiny kunovitých mohl i jezevec postříkat útočníka čpavým sekretem a Ajla si ze všeho nejméně přála, aby Vlk načichl tímhle pižmovitým pachem. Jenom nevěděla, jak dlouho ho dokáže zadržet. Jestli jezevec brzy nevyleze, bude muset použít drastičtější prostředek, aby vetřelce odstranila.

Jezevec neviděl dobře svýma malýma očkama, ale upřeně zíral do světlého otvoru. Když se zdálo, že nemíní obydlí opustit, vzala Ajla prak, který měla uvázaný na hlavě, a vytáhla pár kamenů ze zavěšeného váčku na opasku. Vložila kámen do prohlubně v praku, zamířila na blýskavé světelné body, rychle se rozmáchla a vymrštila kámen. Slyšela tichý dopad a malá světla zhasla.

„Doufám, že jsi ho zasáhla, Ajlo,“ řekl Jondalar, ale přesto ještě chvíli počkali, aby si byli jistí, že už se uvnitř nic nehýbe.

Když vešli, nechápavě zírali. Na zemi leželo dost velké mrtvé zvíře se zakrvavenou hlavou, tři stopy dlouhé od špičky nosu ke konci ocasu. Žilo tady uvnitř zřejmě delší dobu a zničilo všechno, co při svých výzvědných cestách našlo. Vypadalo to tu jako bitevní pole. Podlaha z udupané hlíny byla rozdrápaná, se spoustou děr, v některých zůstaly výkaly zvířete. Rohože na zemi byly roztrhané, stejně tak některé pletené nádoby. Všude kolem ležely rozházené kusy kůže a kožešin, vlny nebo trávy. Dokonce v tlusté vnější zdi z udupané hlíny byla díra: jezevec si vyhrabal vlastní vchod.

„Podívej se na to! To musí být hrozné, když se člověk vrátí a najde obydliv takového stavu,“ řekla Ajla.

„To se vždycky může stát, když se nechá prázdné. Matka nechrání obydlí před jinými tvory. Její děti se musí samy vypořádat se zvířaty na tomto světě,“ řekl Jondalar. „Snad bychom tu mohli trochu uklidit, stejně ale nemůžeme odstranit všechny škody.“

„Stáhnou jezevce a nechám tady kůži, aby věděli, kdo to způsobil. Jeho srst jim rozhodně bude k užitku,“ řekla Ajla a vytáhla jezevce za ocas ven.

V jasnějším světle viděla šedá záda s tuhými štětinami, tmavší břicho a černobíle pruhovanou tlamu, což dokazovalo, že je to skutečně jezevec. Rozřízla mu ostrým nožem hrdlo, aby vykrvácel. Než se vrátila dovnitř, ještě jednou přehlédla ostatní chýše. Pokoušela se představit, jak tu žijí lidé, a bylo jí trochu líto, že jsou pryč. Bez nich působilo sídliště osaměle. Pocítila najednou vděčnost, že je s ní Jondalar, a na okamžik se jí zdálo, že je přemožena láskou, kterou k němu cítila.

Vzala do ruky amulet na krku, nahmatala předměty, které jí dávaly útěchu, a vzpomínala na svůj totem. Nemyslela už tak často jako dřív na ducha jeskynního lva, který ji ochraňoval. Byl to klanový duch, i když mamot říkal, že její totem ji bude doprovázet navždycky. Když Jondalar mluvil o světě duchů, mluvil o Velké Matce Zemi a Ajla od té doby, kdy ji mamot zasvětil, rovněž častěji myslela na Matku. Přesto však nadále věřila, že to byl jeskynní lev, který k ní přivedl Jondalara. Teď měla pocit, že musí navázat spojení se svým totemovým duchem.

Používala starou svatou řeč němých posunků, když mluvila s duchy. Zavřela oči a zaměřila myšlenky ke svému totemu.

„Velký duchu jeskynního lva,“ ukazovala, „tato žena je vděčná, že jsi ji uznal hodnou toho, aby si ji vyvolil mocný jeskynní lev. Mog-ur často říkal této ženě, že je těžké žít s tak mocným totemem, ale že to vždycky stojí za to. Mog-ur měl pravdu. I když byly zkoušky mnohdy tvrdé a těžké, byly dary přiměřené obtížím. Tato žena je vděčná za muže, kterého jí velký totemový duch přivedl a který tuto ženu bere do svého domova. Ten muž nezná duchy klanu a nechápe, že i jeho si vyvolil duch velkého jeskynního lva, ale tato žena je vděčná, že i on byl uznán, že je toho hoden.“

Už chtěla otevřít oči, když si ještě na něco vzpomněla. „Velký duchu jeskynního lva,“ pokračovala v myšlenkách a ve své němé řeči, „mog-ur řekl této ženě, že totemový duch si vždycky přeje domov, místo, kde je vítán a kde může zůstat. Tato cesta někdy skončí, ale lidé tohoto muže neznají duchy klanu. Nový domov této ženy bude jiný, ale muž uctívá ducha každého zvířete a lidé tohoto muže jistě znají a ctí i ducha jeskynního lva. Tato žena by chtěla říct, že Velký duch jeskynního lva je vždycky vítán a najde domov všude tam, kde je vítána tato žena.“

Když Ajla otevřela oči, viděla, že ji Jondalar pozoruje. „Zdá se, že ses zamyslela,“ řekl. „Nechtěl jsem tě rušit.“

„Uvažovala jsem o mém totemu, o duchovi jeskynního lva,“ řekla, „a o tvém domově. Doufám, že se tam bude cítit dobře.“

„Duchové všech zvířat se cítí dobře v blízkosti Dony. Velká Matka Země je stvořila a porodila všechny. Legendy o tom vyprávějí,“ řekl.

„Legendy? Příběhy o dávno minulé době?“

„Myslím, že by se jim tak mohlo říkat, ale vyprávějí se určitým způsobem.“

„Klan má taky legendy. Vždycky jsem ráda naslouchala, když je Dorv vyprávěl. Podle jedné, kterou jsem měla obzvlášť ráda, pojmenoval mog-ur mého syna. Byla to legenda o Durkovi,“ řekla Ajla.

Na okamžik byl Jondalar ohromený. Nemohl uvěřit, že lidé klanu, ploskolebci, mohli vyprávět legendy. Stále ještě se nedokázal plně osvobodit od hluboce zakořeněných představ, s

nimiž vyrostl, ale zatím pochopil, že tito lidé znali mnohem víc, než by dřív považoval za možné. Proč by si tedy neměli vyprávět i legendy?

„Znáš některé legendy Velké Matky Země?“ zeptala se Ajla.

„Myslím, že bych se na některé rozpomněl. Vyprávějí se způsobem, který usnadňuje zapamatování, ale jen málo Zelandonců zná všechny.“ Chvilí se zamyslel a spustil monotónním zpěvem:

„Její plodová voda prýštila, zaplnila řeky a jezera, zatopila zemi, probudila stromy, každá kapka plodí novou zeleň, pučící tráva pomyje celou zem.“

Ajla se usmívala. „To je hezké, Jondalare! Vypráví to příběh tak nádherným způsobem, že musím myslet na písně Mamutonů. Tak se to dá snadněji zapamatovat.“

„Legendy se často zpívají. Někdy na jiné melodie, ale slova zůstávají téměř pořád stejná. Někteří lidé umějí zpívat celé dějiny se všemi legendami.“

„Znáš jich ještě víc?“

„Několik. Slyšel jsem je všechny a znám dějiny v hrubém obrysu, ale verše jsou dlouhé. První část vypráví o tom, že je Dona osamělá a porodí slunce, Bali, zářivého syna. Pak se vypráví o tom, jak ho ztratí a je opět osamělá. Měsíc, Lumi, je její milenec, a ona stvořila i jeho: to celé je spíš legenda pro ženy, vypráví o měsíčních dobách a o tom, jak se stávají ženou. Pak je ještě mnoho dalších legend o tom, jak Matka porodí duchy všech zvířat, ducha muže a ženy, všech dětí země.“

V tom okamžiku Vlk zavrčel. Bylo to vrčení vlčete, které se dožaduje pozornosti a které zjistilo, že se nikdy nemine účinku, a proto je užíváno i v pozdějším věku. Oba k němu pohlédli. Pak poznali, co ho tak vzrušilo. Pod nimi, na travnaté rovině u řeky, běželo menší stádo turů. Byli obrovští, měli mohutné rohy a tak tmavě rudou huňatou srst, že působila až černě.

Ajla a Jondalar na sebe pohlédli téměř současně a pak jen přikývli. Přivolali koně, rychle z nich sundali cestovní koše, které odnesli do obydlí, vzali vrhače a oštěpy, nasedli na koně a ujížděli dolů k řece. Když se přiblížili k pasoucímu se stádu, Jondalar

zastavil, aby posoudil situaci. Ajla následovala jeho příkladu a rovněž zastavila. Vyznala se v šelmách, zvláště menších, i když už složila větší zvířata, jako rysa a jeskynní hyeny, ale s pasoucími se zvířaty, která se lovila obvykle pro potravu, nebyla tak obeznaná. Když žila sama, vyvinula vlastní metody, jak je ulovit, ale Jondalar je lovil po celý život a měl podstatně víc zkušeností.

Možná proto, že byla v rozpoložení, které ji přimělo, aby mluvila se svým totemem a se světem duchů, pozorovala teď stádo s podivným pocitem. Nějak jí připadalo, že to nemůže být náhoda, že se stádo turů objevilo právě v okamžiku, kdy uvěřila, že by Matka jistě nic neměla proti tomu, kdyby tu pár dní zůstali, aby ulovili zvíře s tužší kůží a spoustou masa a aby doplnili věci, o které přišli. Bylo to znamení Matky nebo jejího totému, že se tu teď zvířata objevila?

Neobvyklé to však nebylo. Po celý rok, a zvláště v létě, putovala nejrozličnější zvířata sama nebo ve stádu po travnatých stepích podél údolí velkých řek. Na kterémkoliv místě v blízkosti většího toku se přinejmenším ob den objevila zvířata a mnohdy táhla kolem celá stáda.

„Ajlo, vidíš tu velkou krávu naproti?“ zeptal se Jondalar. „Tu s bílou skvrnou na levém boku?“

„Ano,“ řekla.

„Myslím, že bychom to měli zkusit s ní,“ řekl Jondalar. „Podle rohů soudím, že ještě není příliš stará, a drží se trochu stranou.“ Ajle přešel mráz po zádech. Teď byla přesvědčená, že je to znamení. Jondalar se rozhodl pro neobvyklé zvíře! To s bílou skvrnou! Kdykoliv stála v životě před obtížnou volbou a po dlouhém uvažování se jí podařilo se rozhodnout, potvrdil jí totem, že se rozhodla správně tím, že jí dal znamení, ukázal jí nějaký neobvyklý předmět. Když byla malá, vysvětlil jí Kreb, jak to s takovými znameními je. Poradil jí, aby si je ponechávala jako talismany pro štěstí. Mnohé malé předměty, které nosila v ozdobném váčku na krku, byly znaméním jejího totému. Náhlý příchod stáda turů, když se rozhodli zůstat, navíc skutečnost, že Jondalar zvolil neobvyklé zvíře – to všechno se hodně podobalo takovému znamení.

I když jim nepřípadalo nijak zatěžko rozhodnout se zůstat v tomto táboře, bylo to přece jen důležité rozhodnutí, o němž museli

vážně uvažovat. Tohle byl zimní tábor skupiny lidí, kteří požádali Matku, aby během jejich nepřítomnosti ochraňovala tábor. Sice bylo putujícím cizincům dovoleno tábor použít, ale museli k tomu mít vážný důvod, aby nepřivolali hněv Matky.

Na zemi se to hemžilo živými stvořeními. Během své cesty viděli nejružnější druhy zvířet, ale jenom málo lidí. A v takovém liduprázdném světě byla útěšná myšlenka, že neviditelný počet duchů ví o jejich existenci, sleduje jejich konání a možná řídí jejich kroky. Dokonce přísný nebo nepřátelský duch, který vyžadoval určité usmiřovací obřady, byl lepší než necitelná nevšímavost tvrdého a lhostejného okolí, kde by jejich život byl jen v jejich vlastních rukách, bez nikoho, na koho by se v době nouze mohli obrátit.

Úspěšný lov by znamenal, že udělali dobře, když zůstali v táboře. Kdyby však při lovu neměli štěstí, museli by táhnout dál. Dostali znamení, do cesty jim přišlo neobvyklé zvíře, a pokud chtěli mít štěstí, museli si kousek z něho uchovat.

9.

Jondalar pozoroval stádo turů, které se rozběhlo mezi dolním koncem svahu a břehem řeky po malých pastvinách, oddělených od sebe jednotlivými stromy a keři. Kráva s bílou skvrnou se pásla sama na malé loučce. Větší remízek bříz a olší ji odděloval od ostatního stáda. Křoviny lemovaly dolní část svahu, vzadu je vystřídaly chomáče ostřice, které se táhly až k močálovité zátoce s vysokým rákosím a orobincem.

Obrátil se na Ajlu a ukázal na močál. „Když pojedeš po břehu kolem rákosí a orobince a já se k ní přiblížím tímhle křovím, pak ji dostaneme mezi sebe a můžeme ji ulovit.“

Ajla pozorovala krajinu a přikývla na souhlas. Potom sesedla. „Než vyrazíme, musím pevněji uvázat toulec na oštěpy,“ řekla a upevnila dlouhý, rourovitý toulec ze surové kůže k řemenu, který přidržoval měkkou jelenicovou přikrývku. V tuhém toulci bylo několik oštěpů se štíhlou kostěnou špicí – ta byla na jedné straně přiosťřená a uhlazená a druhým, rozeklaným koncem byla upevněná k dřevěné násadě. Na dolním konci každého oštěpu byla dvě pera a rýha.

Zatímco Ajla upevňovala toulec, vytáhl Jondalar oštěp z toulce, který měl uvázaný na zádech. Vždycky ho tak nosil, když lovil, byl na to zvyklý. Jen když cestoval sám, měl oštěpy ve zvláštním pouzdře upevněném po straně nosiče neseného na zádech. Připravil si oštěp do vrhače, aby ho měl pohotově.

Vrhač oštěpů vynalezl Jondalar v létě, když žil s Ajlou sám v jejím údolí. Vrhání oštěpu z vrhače se podobalo hodů rukou, ale výsledek byl nesrovnatelný. Vrhačem bylo možné vyvinout mnohem větší sílu při odhodu, takže oštěp s ostrou špicí získal víc než dvojnásobnou rychlost a tím i větší dolet a průraznost.

Jondalarovi lidé udělali víc geniálních objevů a podobné nápady jim usnadňovaly každodenní život. Tak byl například ostrý kus pazourku v ruce užitečným řezacím nástrojem, když však byl upevněn na násadu, získal podstatně větší oporu a dal se lépe ovládat. Šlo o zdánlivě prostý nápad, opatřit všechny nástroje – nože, sekery, teslice a jiné řezací a vrtací nástroje – krátkým drždlem a lopaty a hrábě delší násadou, ale zvýšil mnohonásobně jejich účinnost. Stejně tak i vrhač – byl to významný vynález, který usnadňoval lov a napomáhal přežití.

Když Ajla upevnila toulec, zase nasedla. Viděla, že Jondalar drží oštěp připravený k vrhu, a rovněž vložila oštěp do vrhače. Pak vyjela směrem, který jí Jondalar naznačil. Tuři se pásli podél řeky a kráva s bílou skvrnou se zatím dostala na jiné, méně odloučené místo. Teď byl v její blízkosti ještě mladý býček a další kráva. Ajla sledovala řeku, řídila Víhu kolena, stehny a pohyby těla. Blížila se ke kořisti a současně sledovala, jak se Jondalar na svém koni blíží křovím na loučku. Všichni tři tuři teď byli mezi nimi.

Jondalar zvedl paži, v které držel vrhač. Doufal, že Ajla pochopí, že je to znamení, aby počkala. Možná si měli postup lépe domluvit, než se rozdělili, ale bylo obtížné dopředu naplánovat lov do všech podrobností. Záleželo především na situaci, v jaké se ocitnou, a na chování kořisti. Obě zvířata, pasoucí se teď vedle vyhlédnuté krávy, ztížila situaci, ale nebyl důvod ke spěchu.

Najednou krávy zvedly hlavy a jejich klidnou lhostejnost vystřídal ustrašený neklid. Jondalar pohlédl na zvířata a nechybělo mnoho, aby se rozzuřil. Viděl totiž Vlka, jak se s vyplazeným jazykem blíží ke stádu. Nějak to dokázal, že vypadal hroživě. Ajla ho ještě nezpозorovala a Jondalar potlačil přání na ni zavolat, aby Vlka zastavila. Ale volání by jen vyděsilo zvířata a tím spíš je přimělo, aby v panickém strachu utekla. Když si Ajla všimla jeho pohybu paže, ukázal jí oštěpem na Vlka.

Teď ho spatřila i Ajla, avšak nebyla si jistá, co jí chce Jondalar svým gestem sdělit. Pokoušela se s ním dorozumět posunkovou

řečí klanu, zeptat se ho, co po ní chce. Avšak Jondalar její znamení nepoznal. Krávy řvaly a tele, které cítilo jejich strach, začalo bučet. Zdálo se, že se zvířata každým okamžikem dají na úprk. Co zpočátku vypadalo jako výborná příležitost k lovu, se rychle změnilo v beznadějný podnik.

Než by se situace ještě zhoršila, přinutil Jondalar Vítěze vyrazit. Ve stejném okamžiku se rozběhla i jednobarevná kráva a ubíhala od koně a jeho jezdce pryč, směrem ke stromům a keřům. Bučící tele ji následovalo. Ajla počkala, dokud si nebyla jistá, na které zvíře Jondalar zaútočí, a pak vyrazila směrem k močálu za krávou s bílou skvrnou. Společně se hnali za ní, ale když ji dojížděli, kráva najednou prudce uhnula, obrátila se do protisměru, proběhla mezi oběma koni a řítila se ke stromům na protilehlém konci louky.

Ajla změnila své těžiště a Víha se prudce obrátila. Klisna byla zvyklá na takové obraty. Ajla často lovila na jejích zádech, i když obvykle menší zvířata, která mohla složit prakem. Jondalar měl s obratem větší potíže. Uzdou nedokázal dát tak rychlý povel jako Ajla změnou těžiště, a měl taky mnohem méně zkušeností ze společného lovu s Vítězem. Avšak o chvíli později i on na Vítězovi vyrazil za krávou s bílou skvrnou.

Kráva běžela ze všech sil k houštině stromů a keřů. Pokud by se jí podařilo tam dorazit, bylo by obtížné ji sledovat a mohla by jim uniknout. Ajla na Víze, za nimi Jondalar na Vítězovi zmenšoval odstup. Ale když se tuři cítili ohroženi, dokázali běžet téměř tak rychle jako koně.

Jondalar pobízel Vítěze a držel oštěp tak, aby mohl zacílit na prchající zvíře. Předjel Ajlu, avšak na její znamení klisna pokračovala v rychlém cvalu.

Když Ajla zamířila na prchající krávu, najednou spatřila vedle ní Vlka. Známější nepřítel krávu rozptýlil, uhnula a zpomalila tempo. Vlk na ni skákal a kráva se obrátila, aby ho velkými ostrými rohy odrazila. Vlk uhnul, pak vyskočil do výšky a pokoušel se najít zranitelné místo. Svými ostrými zuby a mohutnými čelistmi se zaťal do měkkého nosu. Kráva zařvala, napřímila hlavu a zvedla Vlka ze země. Třásla jím a pokoušela se od něho osvobodit. Vlk na ní visel jako bezvládný kožený pytel, ale nepustil se.

Jondalar okamžitě zjistil, že kráva zpomalila, a byl připravený toho využít. Přijel k ní co nejbliž a vši silou vymrštil oštěp. Ostrá kostěná špice prorazila chvějící se slabiny, projela mezi žebry a zasáhla životně důležité vnitřní orgány. Ajla byla v těsné závěsu za Jondalarem. Její oštěp našel svůj cíl vzápětí. Vlk zůstal viset na krávi, dokud se nezřítila k zemi, a protože ji váha těžkého Vlka stahovala dolů, padla na bok a zlomila tak Jondalarův oštěp.

„Ale pomohl nám,“ řekla vzdorovitě. „Zadržel krávu dřív, než stačila zmizet mezi stromy.“ Společně se snažili složené zvíře obrátit a vyhýbali se přitom velké kaluži krve, která se vytvořila, když Jondalar podřízl krávi hrdlo.

„Kdyby se za ní nepustil, zřejmě by vůbec neutekla. Dojeli bychom k ní a bylo by pak snadné ji ulovit,“ řekl Jondalar vyčítavě. Vyprostil násadu zlomeného oštěpu, byla bez špice a tak ji zahodil. Pomyslel si, že by oštěp mohl být v pořádku, kdyby kráva kvůli Vlkovi nepadla na bok. Vyrobit nový oštěp dalo hodně práce.

„To není tak jisté. Víš přece, jak obratně nám uhnula, a kromě toho běžela hodně rychle.“

„Krávy si nás vůbec nevšimly, dokud nepřiběhl Vlk. Snažil jsem se ti naznačit, abys ho zadržela, ale nechtěl jsem křičet a vyplašit je.“

„Nevěděla jsem, co chceš. Proč jsi mi to nenaznačil klanovou řečí? Ptala jsem se tě, ale ty sis toho vůbec nevšímal,“ řekla Ajla.

Klanovou řečí? pomyslel si Jondalar. Myšlenka, že použila klanovou řeč, ho vůbec nenapadla. To by byl dobrý způsob, jak se dorozumět. Pak zavrtěl hlavou. „Pochybuju, že by to pomohlo,“ řekl. „Vlk by se zřejmě stejně nevrátil, i kdybys ho zavolala.“

„Možná ne, ale myslím, že by se mohl naučit nám při lovu pomáhat. Pomáhá mi už teď vyčenichat menší zvěř. Drobek se taky naučil se mnou lovit. Byl na to moc dobrý. A když se jeskynní lev naučil lovit s člověkem, proč by se to nenaučil i Vlk,“ řekla Ajla. Cítila potřebu ho hájit.

Jondalar s ní příliš nesouhlasil, ale nemělo smysl se hádat. Chovala se k Vlkovi téměř tak, jako by byl dítě, a každý důkaz proti by vedl jenom k tomu, že by ho tím víc hájila.

„Měli bychom si pospíšet vyvrhnout krávu, než se nafoukne. A musíme ji taky stáhnout z kůže a naporcovat, abychom ji dopravili do tábora,“ řekl Jondalar. „Ale co uděláme s Vlkem?“

„Co chceš dělat s Vlkem?“ zeptala se Ajla.

„Když krávu naporcujeme a část z ní odneseme nahoru do tábora, tak se může pustit do masa, které tu zůstane,“ řekl Jondalar s rostoucím rozhořčením. „A když se vrátíme sem pro zbytek masa, tak se zase může pustit do toho, které už bude v táboře. Jeden z nás musí zůstat tady, aby hlídal, a druhý nahoře. Ale jak tam potom maso dopravíme? Budeme tu muset postavit stan a maso usušit tady, a to všechno kvůli němu!“ Byl tak plný problémů, které jim podle jeho názoru přidělával Vlk, že téměř nedokázal jasně myslet.

Ale podráždil tím i Ajlu. Vlk by se možná pustil do masa, kdyby tu nebyla, ale pokud je u něho, tak se ho ani nedotkne. Musela se postarat jenom o to, aby Vlk zůstal u ní. Tolik na obtíž zase nebyl. Proč na něho byl Jondalar pořád tak nazlobený? Nejdřív chtěla odpovédět, ale pak se rozhodla jinak. Pískla na Víhu, vyhoupla se na ni a obrátila se na Jondalara. „Nelámej si tím hlavu. Já dopravím krávu nahoru do tábora sama,“ řekla, zavolala Vlka a odjela.

Vrátila se k obydlí, seskočila, pospíchala dovnitř a vzala sekeru s krátkým topůrkem, kterou jí udělal Jondalar. Pak znovu nasedla a vedla Víhu k břískám.

Jondalar pozoroval, jak odjíždí, vrací se a mizí v lesíku, a ptal se, co má v úmyslu. Chystal se rozříznout krávé břicho a vyndat vnitřnosti, ale neměl dobrou náladu. Sice považoval své obavy, týkající se Vlka, za oprávněné, ale mrzelo ho, že o tom mluvil. Věděl, co k Vlkovi Ajla cítí. Tím, že si na něho stěžoval, se nic nezmění, a musel přiznat, že už jeho výcvikem dosáhla víc, než by považoval za možné. Když slyšel, jak Ajla seká dříví, pochopil, co má v úmyslu, a pospíchal za ní.

Ajla zuřivě sekala do vysoké rovné břízy uprostřed lesíka. Vlk není tak špatný, jak si myslí Jondalar, hájila ho v duchu. Jistě, málem by tu krávu zahnal, ale pak nám zase pomohl. Na okamžik se zarazila a svraстила čelo. Kdyby byl jejich lov neúspěšný, neznamenalo by to, že by si duch Velké Matky nepřál, aby zůstali v táboře? Kdyby Vlk překazil jejich lov, pak by teď nepřemýšleli o

tom, jak dopravit krávu nahoru, pak by táhli dál. Ale když jim lov nepřekazil, mohli přece zůstat. Zase zařala sekeru do kmene. To všechno bylo příliš složité. Ulovili krávu s bílou skvrnou, přestože se jim do toho připlét Vlk, tedy jim bylo dovoleno použít obydlí.

Najednou se vedle ní objevil Jondalar. Pokusil se jí vzít sekeru z ruky. „Běž vybrat další strom, já tenhle porazím,“ řekl.

Hněv už ji sice trochu přešel, ale přesto odmítla jeho pomoc. „Řekla jsem, že krávu dopravím nahoru. To dokážu i bez tvé pomoci.“

„Já vím, že to dokážeš. Ale když budeme pracovat spolu, získáme nové kůly mnohem rychleji,“ řekl a dodal: „Kromě toho musím uznat, že jsi měla pravdu. Vlk nám skutečně pomohl.“

Zarazila se uprostřed pohybu a pohlédla na něho. Jeho čelo prozrazovalo upřímnou starost, ale výraz jeho modrých očí v ní probudil smíšené pocity. I když nechápala, proč si pořád dělá takové starosti kvůli Vlkovi, bylo v jeho očích tolik lásky k ní, že cítila, jak její odpor slábne.

„Ale ty jsi měl taky pravdu,“ přiznala. „Vyplašil tury dřív, než jsme se k nim dostali, a mohlo se stát, že by nám uprchli.“

Jondalar se s povděkem usmál. „Takže jsme měli oba pravdu,“ řekl.

Ajla opětovala jeho úsměv a v příštím okamžiku si leželi v náručí a jeho ústa našla její. Tiskli se k sobě, šťastni, že jejich hádka byla překonána. Ajla řekla: „Opravdu si myslím, že by Vlk dokázal pomáhat nám lovit. Jenom ho to musíme naučit.“

„Já si to neumím představit. Možná. Ale když už jde jednou s námi, tak by ses měla pokusit naučit ho co možná nejvíc, i kdyby to bylo jenom to, aby se mezi nás nemíchal, když lovíme,“ řekl.

„Měl bys mi při tom pomáhat, aby poslouchal nás oba,“ řekla.

„Pochybuju, že by mě poslechl,“ řekl Jondalar. „Ale jestli chceš, zkusím to.“ Vzal od ní kamennou sekyru a rozhodl se začít o něčem jiném, o čem se zmínila dřív. „Říkala jsi, že bychom se mohli domlouvat klanovou řečí, když nechceme volat. To by mohlo být rozumné.“

Když šla Ajla k dalším břízám, aby mezi nimi vybrala kmen vhodného tvaru a velikosti, usmívala se.

Jondalar si prohlédl strom, který už začala kácet, aby zjistil, kolik práce ještě zbývá. Nebylo snadné porazit živý strom

kamennou sekyrou. Pazourková čepel musela být dost silná, aby se nezlomila. Při zaseknutí nezajela proto nijak hluboko, ale odsekávala jen malé třísky. Strom vypadal spíš jako nahlodaný.

Ajla zatím vybírala další stromy v lesíku a naslouchala rytmickým nárazům kamene na dřevo. Jakmile našla vhodný strom, označila ho zářezem do kůry a hledala další.

Když byly všechny tři kmeny poraženy, vytáhli je na louku, nožem a sekyrou je zbavili větví a položili je vedle sebe na zem. Ajla odhadla, jak mají být dlouhé, a poznačila to. Když všechny seřízli na stejnou délku, Jondalar šel kuchat krávu a Ajla se vrátila do obydlí pro provaz a kožené řemeny. Kromě toho vzala s sebou jednu ze zničených rohoží. Pak pískla na Víhu a nasadila jí postroj.

Vzala dva dlouhé kůly – třetí byl určen jen pro stojan, na který obvykle věšeli maso z dosahu šelem – a upevnila tenčí konce na postroji tak, že se nad kohoutkem koně křížily. Těžší konce spadaly podél boků Víhy na zem. Provazy upevnila rohož mezi kůly smyku a donesla další řemeny k přivázání tura.

Když Ajla pohlédla na obrovskou krávu, přece jen zapochybovala, jestli není dokonce i pro silného stepního koně příliš velká. Oba měli co dělat, aby zvíře dostali na smyk. Rohož skýtala jen nevýznamnou podporu, ale tím, že přivázali zvíře přímo na kůly, zabránili tomu, aby bylo vlečeno po zemi. Po všem pachtění měla Ajla jen větší obavu, zda takovou tíhu Víha unese, a málem si to rozmyslela. Možná měli přece jen tura stáhnout a rozčtvrtit na místě. Už necítila potřebu dokázat Jondalarovi, že krávu dokáže sama dopravit do tábora, ale protože už byla kráva na smyku, rozhodla se, že za pokus to stojí.

K Ajlině překvapení Víha zabrala a táhla těžký smyk po nerovné půdě, ale Jondalarův údiv byl snad ještě větší. Kráva byla mohutnější a těžší než kůň a Víha musela pořádně zabírat, ale protože se smyk dotýkal jen ve dvou bodech země, dokázala náklad odtáhnout. Svah byl obtížnější, ale i ten Víha zdolala. Na nerovné půdě byl smyk zdaleka nejlepším nástrojem na dopravování těžkých břemen.

Jakmile se dostali k táboru, společně odvázáli krávu, a když Víhu poplácali a poděkovali jí, vrátili se znovu dolů pro vnitřnosti. I ty byly k potřebě. Na louce zvedl Jondalar zlomený oštěp. Přední část se odlomila, špice zůstala zaseklá v krávě, ale dlouhá rovná

násada byla nepoškozená. Možná pro ni najde upotřebení, pomyslel si a vzal ji s sebou.

Když se vrátili do tábora, odstrojili Víhu. Vlk se motal kolem vnitřností, protože ty měl nejraději. Ajla chvíli váhala. Mohla by je použít k různým účelům, třeba jako obaly na tuk a jako vodotěsné blány, ale v této chvíli je vlastně nepotřebovala, protože stejně nemohli s sebou vzít víc, než už měli.

Čím to je, pomyslela si, že potřebují stále víc věcí? Bylo to jen proto, že mají koně a můžou toho proto brát s sebou víc? Připomněla si, jak tehdy, když odešla od tlupy a putovala pěšky, nesla na zádech všechno, co potřebovala. Jistě, stan byl pohodlnější než plochý přístřešek, pod kterým tehdy spala, a měli víc oblečení na výměnu a zimní věci, které teď právě nepotřebovali, a víc potravy i náčiní. Nikdy by to nedokázala odnést v jediném koši na zádech.

Hodila Vlkovi vnitřnosti. Pak se společně s Jondalarem dali do porcování krávy. Po několika vhodných řezech kůži společně stahovali, což bylo mnohem lepší než ji odřezávat nožem. Nůž používali jen k tomu, aby kůži na některých místech uvolnili. Bez přílišné námahy oddělili blánu mezi kůží a masem a získali dokonalou kůži jenom se dvěma děrami, které způsobily jejich oštěpy. Kůži srolovali, aby příliš rychle nevyschla, a pak odložili stranou hlavu. Jemný jazyk a mozek měli v úmyslu sníst k večeři. Lebku s velkými rohy tady chtěli zanechat pro neznámé obyvatele tábora. Mohla mít pro někoho zvláštní význam, a pokud ne, pak se její části daly různě využít.

Pak odešla Ajla k potoku, který poskytoval táboru dostatek vody, a umyla žaludek a měchýř. Jondalar sešel dolů k řece. Chtěl se porozhlédnout po keřích a tenkých kmíncích stromů. Zamýšlel udělat rám pro malý člun. Kromě toho sbíral naplavené dříví. Budou muset venku zapálit několik ohňů, aby udrželi zvěř a hmyz v dostatečné vzdálenosti od masa, a další oheň pak uvnitř v obydlí.

Pracovali až do setmění. Naporcovali maso na velké kusy, které řezali na malé jazykovité pruhy a rozvěšovali k sušení na stojan. Na noc odnesli všechno maso dovnitř. Jejich stan byl stále ještě vlhký, ale složili ho a rovněž ho dali dovnitř. Příštího dne ho zase vynesou na vítr a slunce, stejně jako maso.

Ráno, když rozřezali zbytek masa, se Jondalar pustil do stavby člunu. S pomocí páry a v ohni rozpálených kamenů ohýbal dříví na rám. Ajla se zájmem přihlížela a chtěla vědět, od koho se to naučil.

„Od Thonolana, on byl výrobce oštěpů,“ řekl Jondalar, ohnul konec malého rovného kmínku a svázal ho do kruhu kusem šlachy ze zadní nohy tura.

„Ale co má výroba oštěpů společného se stavbou lodí?“

„Thonolan dokázal vyrobit naprosto rovnou násadu oštěpu. Ale kdo se chce naučit, jak se narovnává dřevo, musí se nejdřív naučit je ohýbat, a to uměl stejně dobře, mnohem lépe než já. Měl pro to cit. Dá se říct, že jeho dovedností nebyla jen výroba oštěpů, ale i tvarování dřeva. Dokázal vyrobit nejlepší sněžnice, a na ně je potřeba úplně ohnout rovný kmínek nebo větev. Možná proto se cítil u Saramudonů tak dobře. Oni jsou mistři ve tvarování dřeva. Používají na to vodu a páru, aby svým lodím dali tvar, jaký potřebují. Dělají čluny vyřezané z jednoho kmene. Přední konec je zúžený, stejně tak zadní, a loď pluje tak snadno a hladce, jako by krájeli vodu ostrým nožem. Jsou to báječné lodě. Ve srovnání s tím je to, co tu dělám, dost nemotorné, ale tady nejsou žádné tak velké stromy. Až budeme u Saramudonů, uvidíš jejich lodě.“

„Jak dlouho bude trvat, než k nim dojedeme?“

„Je to ještě dlouhá cesta. Musíme se dostat až tam za ty hory,“ řekl a pohlédl k západu na vysoké vrcholky rozplývající se v letním oparu.

„Doufala jsem, že už to není daleko,“ řekla zklamaně. „Bylo by hezké zase jednou vidět lidi. Přála bych si, aby tenhle tábor nebyl prázdný. Třeba se ti lidé vrátí, než odtáhneme dál.“

Jondalar slyšel v jejím hlase smutný toužebný tón.

„Tolik se ti stýská po jiných lidech?“ zeptal se. „Žila jsi přece tak dlouho sama ve svém údolí. Myslel jsem, že jsi na samotu zvyklá.“

„Snad právě proto. Už dost dlouho jsem byla sama. Nějakou dobu mi to nevadí, někdy se mi to dokonce líbí, ale teď už jsme dlouho nikoho nepotkali. Myslela jsem jen, jak by bylo hezké zase si s někým promluvit,“ řekla. Pak se na něho podívala. „Jsem šťastná, že jsi u mě, Jondalare. Bez tebe bych byla tak sama.“

„Já jsem taky šťastný, Ajlo. Šťastný, že nemusím jít sám. Jsem šťastnější, než dokážu říct, že ses vydala na cestu se mnou. I já

bych rád zase viděl lidi. Až dorazíme k Matce řek, měli bychom vlastně nějaké potkat. Zatím jsme jeli napříč zemí. Lidé žijí obvykle v blízkosti řek nebo jezer, ne na otevřené stepi.“

Ajla přikývla a držela konec dalšího štíhlého kmínku, který Jondalar zahřál v páře nad horkými kameny a teď opatrně ohýbal do kruhu. Ohnutý kmínek mu pomohla přivázat k druhým kmínkům a uvědomila si, že člun bude tak velký, že na něj spotřebují skoro celou tuří kůži. Zbude sotva pár kousků, asi ne dost velkých na nový vak na maso, který nutně potřebovali. Ale člun taky potřebovali, aby se dostali na druhý břeh řeky. Bude muset vymyslet něco jiného. Třeba to půjde s nějakým košem, pomyslela si, hustě upleteným, dost dlouhým a plochým, s víkem. Tady rostl orobinec, rákosí a vrby, měla koš z čeho uplést. Ale splní koš svůj účel?

Ten problém jí nešel z hlavy. Když byl rám člunu hotový, odložili ho, aby mohly šlachy uschnout a ztvrdnout. Ajla sešla dolů k řece pro proutí. Jondalar ji doprovázel, ale jen k břískám. Když už se jednou pustil do tvarování dřeva, rozhodl se udělat hned pár nových oštěpů, aby nahradil ty, které se ztratily nebo zlomily.

Před odjezdem mu Vymek dal pár kusů dobrého pazourku, už opracovaného, takže mohl nové hroty snadno zhotovit. Než odešli z letního setkání, Jondalar udělal i několik kostěných hrotů oštěpu, aby předvedl, jak je dělají Zelandonci. Ale naučil se taky vyrábět mamutonské oštěpy s pazourkovým hrotem, a protože byl zkušený výrobce pazourkových nástrojů, nedala mu jejich výroba tolik práce jako tvarování a hlazení kostěných hrotů.

Odpoledne se Ajla pustila do pletení koše na maso. Když žila sama v údolí, trávila dlouhé zimní večery tím, že kromě jiného pletla koše a rohože, a od té doby jí šlo pletení rychle od ruky. Dokázala plést téměř potmě, a ještě než šli spát, byl nový koš na maso hotový. Byl dokonale vypracovaný, měl správný tvar a velikost, způsob pletení byl dobře uvážený, ale přesto s ním nebyla plně spokojená.

Když leželi vedle sebe na kožešinách a pozorovali hru ohně na stěnách a na stropu obydlí, povídali si o tom, co je čeká příští den.

„Až bude kůže napjatá na rámu, chtěl bych jíst nepropustný povlak,“ řekl Jondalar. „Když se hodně dlouho vaří kopyta a odpad kůže a pár kostí společně s vodou, vznikne husté lepidlo, které po

uschnutí ztvdne a vyztuží člun. Nemáme něco, co bych mohl použít na vaření?“

„Něco se určitě najde. Musí se to dlouho vařit?“

„Ano, hodně dlouho, aby to zhoustlo.“

„Pak snad bude nejlepší vařit to jako polévku nad ohněm – třeba v kusu kůže. Musíme jenom dávat pozor a neustále dolévat vodu. Dokud zůstane kůže mokrá, neshoří. A co vzít žaludek tura? Naplnila jsem ho vodou, aby nevyschl a mohl se později na něco použít. To by byl dobrý vak na vaření,“ řekla Ajla.

„Myslím, že ne,“ odporoval Jondalar. „Nesmíme dolévat vodu, ta hmota musí být hodně hustá.“

„Pak by byl zřejmě nejlepší vodotěsný koš. Můžu hned zítra ráno nějaký udělat,“ řekla Ajla, avšak když vedle sebe tiše leželi, nedalo jí to pokoj. Už téměř usínala, když dostala nápad. „Jondalare! Už to mám!“

I on už právě usínal, ale hned se probal. „Co je? Co se stalo?“

„Nic se nestalo. Právě mě napadlo, jak rozpouštěla Necije tuk, a myslím, že to by byl nejlepší způsob jak uvařit tu hustou kaši. Vyhrabeš mělký dolík v zemi a vyložíš ho kusem kůže – na to snad ještě zbylo něco z tura. Pak rozdrtíš pár kostí a rozsypeš je po dně. Naleješ tam vodu, přidáš kopyta a co tam ještě chceš mít. Pak se to může tak dlouho vařit, jak dlouho budeš přidávat horké kameny, a rozdrčené kosti zabrání, aby se kameny dotýkaly přímo kůže a spálily ji.“

„Snad by to šlo. Zkusíme to, Ajlo,“ řekl Jondalar, obrátil se na druhý bok a krátce nato usnul.

Ale bylo tu ještě něco, co nešlo Ajle z hlavy a co jí nedalo spát. Měla v úmyslu zanechat žaludek tura pro obyvatele tábora, aby ho mohli používat jako vak na vodu, ale na to musel být udržován mokrá. Pokud jednou uschne, ztvdne a už nikdy není tak hebký a vodotěsný, když se znovu namočí. I kdyby ho naplnila vodou, časem by voda prosákla a vypařila se. Taky nemohla vědět, za jak dlouhou dobu se sem lidé vrátí.

Příští den, zatímco se sušilo maso, byli oba velmi pilní. Dokončili kulatý člun a potřeli ho lepidlem, které Jondalar vyrobil tak, že rozvařil kopyta, kosti a zbytky kůže. Člun schnul a Ajla pletla koše – jeden k vaření, který chtěla nechat jako dárek

obyvatelům tábora, další na maso jako náhradu za ztracený vak a ještě další na sběr. Denně sbírali jedlé části rostlin a léčivé byliny. Některé z nich sušili, aby je mohli vzít s sebou.

Časně zrána ji Jondalar doprovázel. Hledal něco, co by použil jako pádla. Netrvalo dlouho a našel lebku velkorohého jelena, který zemřel dřív, než shodil obrovské lopatkovité paroží. Když se vrátili do tábora, Jondalar oddělil široké paroží od výsad a upevnil je na stabilních, poměrně krátkých tyčích. Tak získal dvě upotřebitelná pádla.

Následující den se rozhodl, že rám, který si zhotovil pro ohýbání kmínků na člun, použije k narovnávání násad pro nové oštěpy. Další dva dny padly téměř výlučně na tvarování a hlazení násad, přestože měl s sebou speciální nástroje, které vezl zabalené v kůži.

Kdykoliv procházel podél stěny obydlí, zavadil pohledem o zlomenou násadu oštěpu, jak ji tam zahodil, a pokaždé mu to vrtalo hlavou. Bylo to k zlosti, že ho nenapadlo nic, jak by mohl zachránit tuhle pěknou rovnou násadu. Kdyby ji zkrátil, oštěp by se nedal vyvážit. Přitom se mohl stejně snadno zlomit každý z oštěpů, který ho stál tolik tvrdé práce.

Když si byl jistý, že zhotovené oštěpy budou létat rovně, použil další nástroj, úzkou pazourkovou čepel s dlátovitou špicí, která byla upevněna na rukojeti vyrobené z výsady paroží. Do tlustších konců násad vyhloubil díru, pak odštípl z opracovaného pazourkového jádra, které měl u sebe, nové čepele, upevnil je jako hroty k násadám hustým tmelem, který vyrobil pro natření člunu, a ovázal je šlachami. Tuhé šlachy se při schnutí smršťovaly a tím hrot dokonale upevnily. Naposled ke každému oštěpu připevnil po dvou pérech, která posbíral na břehu řeky. Byla to péra sokolů a luňáků, žili tu v hojném množství a živili se sysly a jinými hlodavci.

Postavili terč a použili na něj jeden z tlustých polštářů vycpaných trávou, které jezevec roztrhal: polštář tlumil sílu zásahu a oštěpy zůstaly nepoškozené.

Oba se cvičili v hodů každý den, Ajla proto, aby zlepšila jistotu zásahu, Jondalar naopak zkoušel různé délky násady a velikosti hrotů, aby zjistil, které jsou nejúčinnější.

Když byly jeho nové oštěpy hotové a suché, šel s Ajlou k terči, aby je vyzkoušeli s vrhačem a vybrali nejlepší z nich. Přestože byli oba velmi obratní s touto zbraní, ne vždy se jim podařilo zasáhnout cvičným vrhem vypořádkovaný cíl. Při takovém nepodařeném vrhu skončil oštěp někde v zemi. Když však Jondalar jeden právě zhotovený oštěp vymrštil vši silou a nejenom minul cíl, ale zasáhl velkou mamutí kost, která sloužila za lavičku, slyšel třesk, jak se oštěp odrazil. Obával se, že se v zeslabeném místě u vsazeného hrotu rozštípl.

Šel si to podrobněji prohlédnout a zjistil, že se od pazourkového hrotu odštípl velký kus. Zůstal jen šikmý zbytek. Jondalar měl vztek sám na sebe, že zničil oštěp, jehož výroba ho stála tolik času a námahy. V návalu zlosti ohnul násadu přes koleno, zlomil ji a odhodil na zem.

Všiml si, že ho Ajla pozoruje. Odvrátil se, aby skryl své rozpaky. Pak se shýbl a zase kusy oštěpu posbíral. Když znovu vzhlédl, chystala se Ajla hodit další oštěp, jako by nic neviděla. Přešel naproti k obydlí a posbírané kusy odhodil vedle násady zlomené při lovu. Pak se díval na ty kusy a připadal si hloupě. Bylo směšné rozčilovat se kvůli zlomenému oštěpu.

Ale dá to hodně práce, než se vyrobí, pomyslel si a pozoroval dlouhou násadu s odlomeným koncem a část druhého oštěpu se zbytkem špice. Škoda že se ty dva kusy nedají spojit do jednoho nového oštěpu.

Uvažoval, jestli by to přece jen nějak nešlo. Oba kusy zvedl a zkoumal zlomená místa. Když na roztržitěném konci vydlabu hlubokou podlouhlou prohlubeň a druhý kus s prasklým pazourkem seříznu do špice – držely by pak obě části pohromadě? Uchvácen tou myšlenkou pospíchal do obydlí a donesl si zabalené nástroje. Sedl si na zem, rozbalil je, prohlížel, a pak sáhl po dlátu. Dal si je na dosah, vzal z pochvy na opasku pazourkový nůž, seřezal roztržitěný konec dlouhé násady a uhladil ho. Pak na krátkém kusu druhé násady přitesal odlomený hrot.

Ajla přestala cvičit s vrhačem a zastrčila oštěpy do toulce, který nosila jako Jondalar přes rameno. Vracela se a cestou vyhrabala několik rostlin. Jondalar jí přišel naproti s rozzářeným úsměvem ve tváři.

„Podívej se na tohle, Ajlo,“ řekl a zvedl opravený oštěp. Krátký kus násady se zbytkem přitesané špice byl zasazen do prohlubně v předním konci dlouhé násady. „Zastrčil jsem zlomené kusy dohromady. Teď chci zjistit, jak poletí.“

Následovala ho k terči a dívala se, jak položil opravený oštěp na vrhač, zamířil a vymrštil ho. Běžel se podívat, jak pokus dopadl. Přitesaný hrot, upevněný na krátkém zbytku násady, držel pevně. Spojení zbytku násady s dlouhou násadou se sice uvolnilo, ale dlouhá násada byla jinak nepoškozená.

„Víš, co to znamená, Ajlo?“ Jondalar byl tak vzrušený, že téměř křičel.

„Nejsem si zrovna jistá,“ řekla.

„Hrot zasáhl cíl, uvolnil se od dlouhé násady a vůbec se nezlomil! To znamená, že stačí, abych příště jenom udělal nový hrot a připevnil ho na krátký kus násady, jako je tenhle. Nepotřebuju dělat celou novou násadu. Můžu udělat víc hrotů a potřebuju jen několik dlouhých násad. Můžeme s sebou brát víc krátkých násad s hroty než dlouhých oštěpů, a když některé z nich ztratíme, není to tak obtížné je nahradit. Tady, vyzkoušej to ještě jednou,“ řekl, když vytrhl zlomený hrot z terče.

Ajla ho pozorovala. „Nesvedu udělat dokonalý dlouhý oštěp a mé hroty nejsou zdaleka tak pěkné jako tvoje,“ řekla. „Ale myslím, že něco jako tohle bych taky dokázala udělat.“ Byla stejně nadšená jako Jondalar.

V den, kdy chtěli odjet, přezkoumali ještě jednou, jestli se jim podařilo dostatečně opravit škody, které natropil jezevec. Položili jeho kožešinu tak, aby obyvatelé poznali, kdo byl oním vetřelcem. Pak rozložili v obydlí své dárky. Koš se sušeným masem pověsili na stropní krokev z mamutích kostí, aby se k němu nedostala zvěř. Ajla zanechala v obydlí další koše a kromě toho rozvěsila po stěně i několik svazků sušených léčivých bylin a jedlých rostlin, zvláště takových, které Mamutoni dobře znali. Jondalar zanechal obyvatelům obydlí jeden oštěp.

Kromě toho narazili lebku tura s obrovskými rohy na kůl u vchodu do obydlí, aby se k ní nedostali mrchožrouti. Rohy a ostatní části lebky mohly být k užitku, a navíc lebka naznačovala, jaké maso je v koši nasušené.

Vlk i koně zřejmě vycítili, že se chystají vyrazit. Vlk běhal rozčileně kolem a koně byli také neklidní. Vítěz odbíhal, ale Víha se zdržovala v blízkosti tábora a ržála, když zpozorovala Ajlu.

Poslední večer v obydlí sledovala Ajla hru plamenů na stěnách a připadalo jí, jako by její pocity plápolaly podobně, jako by vrhaly světlo a stín. Těšila se na cestu, ale současně litovala, že musí opustit místo, které se jim za tu krátkou dobu, kterou tu strávili, stalo téměř domovem – jenom tu nebyli žádní lidé. V posledních dnech se často přistihla, že pohlíží k hřebeni svahu. Stále ještě doufala, že se obyvatelé tábora vrátí dřív, než se oni vydají na cestu.

I Jondalar dlouho bděl. Byl rád, že budou konečně pokračovat v cestě, i když byl přesvědčený, že se přestávka vyplatila. Jejich stan byl zase suchý, měli zásobu masa, nahradili většinu poškozených nebo ztracených předmětů. Zvláštní radost měl z dvoudílného oštěpu, který vymyslel. Kromě toho byl rád, že mají kulatý člun. Přesto mu dělalo starost, jak se dostanou na druhý břeh řeky. Byl v ní mohutný proud, široký a prudký. Nebyli zřejmě daleko od moře a výš proti proudu určitě nebude řeka o moc užší. Mohla se stát spousta věcí. Bude rád, až se konečně ocitnou na druhém břehu.

10.

V noci se Ajla několikrát probudila. Měla už oči otevřené, když otvorem pro kouř padlo dovnitř ranní svítání a natáhlo své slabě svítící prsty do temných koutů, zahnalو tmu a ze zahalených stínů dovolilo vystoupit jednotlivým tvarům. A když temnou noc vystřídalo matné šero, byla naprosto bdělá a nedokázala by znovu usnout.

Opatrně, aby nevzbudila Jondalara, vylezla z kožešin a vykradla se ven. Ucítla na kůži noční vzduch, ochlazený tlustou ledovou bariérou na severu. Pohlédla k údolí řeky, zahalenému mlhou, a viděla proti ještě šedému nebi nezřetelné obrysy krajiny na protilehlém břehu. Přála si, aby už tam byli.

Drsná kožešina se jí otřela o nohy. Vlk přišel za ní. Podrbala ho na hlavě, zahloubaná v myšlenkách. Zavětril a zřejmě objevil něco zajímavého, protože hned seběhl po svahu dolů. Rozhlédla se, kde jsou koně, a brzy objevila plavou srst klisny, která se pásla na louce blízko vody. Temně hnědého hřebce nikde neviděla, ale nepochybovala, že je nablízku.

Otřásla se chladem, když šla mokrou trávou k malému potoku. Na východě tušila vycházející slunce a pozorovala, jak nebe na západě mění barvu od zářivě šedé až k pastelově modré. Jednotlivé růžové mráčky ohlašovaly nádheru ranního slunce, skrytého za hřebenem svahu.

Už se chystala vyjít nahoru, aby viděla východ slunce, ale zastavila se, když v opačném směru zazářil oslnivý jas. I když byl

protilehlý svah, zbrázděný strouhami, nadále zahalen do temné zeleně, hory na západě zalilo sluneční světlo nového dne a ukázalo je v zřetelném obrysu. Každá podrobnost tak jasně vystupovala, že jí připadalo, jako by stačilo jen natáhnout ruku, aby se jich mohla dotknout. Ledem pokryté vrcholy zářily jako šperk. S úžasem, jako očarovaná velkolepostí protější strany východu slunce, pozorovala pomalu měnící se obraz.

Když došla k malému potůčku, jehož jasná voda stékala po svahu, ranní chlad už polevil. Odložila vak na vodu, který s sebou vzala z obydlí, svlékla se, sundala amulet a ponořila se do mělké tůňky. Umyla se, a než vylezla ven, naplnila nejdřív ještě vak na vodu pod malým vodopádem, který se vléval do tůňky. Zase si vzala amulet a vydala se na zpáteční cestu.

Uvnitř obydlí, zpola vyhloubeném v zemi, Jondalar právě svazoval stočené kožešiny na spaní. Vzhlédl k ní a usmál se, když si všiml, že není zcela oblečená. V jeho úsměvu byla jasná výzva.

„Asi jsem neměl tak pospíchat s balením kůží,“ řekl.

Začervenala se, ale pak se mu podívala přímo do očí, v nichž byl škádlivý smích, láska a žádost, a opětovala jeho úsměv: „Vždyť je přece můžeš kdykoliv zase rozbalit.“

„A to jsem chtěl vyrazit brzy ráno,“ povzdechl si s hraným roztřpením, když už rozvazoval uzel šňůry. Rozbalil kožešiny a zvedl se, když šla k němu.

Později byli s balením rychle hotovi. S veškerými svými věcmi, člunem a čtyřnohými druhy sešli po svahu dolů k řece. Pak se však museli rozhodnout, jak se dostanou na druhou stranu. Dívali se na řeku, vířící a šplouchající, která byla tak široká, že sotva rozeznávali podrobnosti na protilehlém svahu. Zvuky, které vydával mohutný proud řeky, je snad ještě víc přesvědčovaly o její skryté síle.

Když Jondalar stavěl člun, často myslel na řeku a na to, jak se s jeho pomocí dostanou na druhou stranu. Ještě nikdy předtím se nepustil do stavby takového člunu a jen několikrát se v něm svezl. U Saramudonů se naučil ovládat štíhlé kanoe vydlabané z jediného kmene, ale když se pokoušel řídit kulaté miskovité čluny Mamutonů, připadaly mu neohrabané. Nemusel mít strach, že se převrátí, ale daly se těžko řídit.

Saramudoni a Mamutoni používali na stavbu lodí nejen rozdílné materiály, ale jejich lodi taky sloužily jiným účelům. Mamutoni byli především lovci v otevřených stepích a ryby chytali jen tehdy, když se k tomu naskytla příležitost. Čluny měli většinou jen k tomu, aby dopravili sebe a své věci na druhý břeh nebo aby se přeplavili přes menší řeky, které tekly od ledovců na severu k vnitřnímu moři na jihu.

Ramudoni, ta část Saramudonů, která žila na řece, lovili ryby v Matce řek. Někdy se jim podařilo chytit i obrovské, třicet stop dlouhé jesetery. Druhá část, Samudoni, lovila kamzíky a jiná zvířata žijící na skaliskách a v horách, které nedaleko jejich příbytků svíraly řeku do úzké rokle. V teplé roční době žili Ramudoni na řece a využívali všeho, co jim skýtala, včetně velkých dubů, které lemovaly její břehy a z nichž zhotovovali dokonalé a lehce ovladatelné čluny.

„Tak myslím, že bychom měli prostě všechno uložit dovnitř,“ řekl Jondalar a už vzal jeden z košů. Pak ho ale zase postavil a vzal jiný. „Zřejmě bude dobré nejtěžší věci dát na dno, a v tomhle koši jsou mé pazourky a nástroje.“

Ajla přikývla. I ona uvažovala, jak se asi dokážou přepravit přes řeku se všemi svými věcmi. Vzpomínala si na několik málo jízd v kulatém člunu Mamutonů. „Měli bychom taky na protilehlých stranách nechat místo pro sebe, aby váha byla rovnoměrně rozdělená. Udělám to tak, aby mohl Vlk sedět vedle mě.“

Jondalar uvažoval, jak se asi bude Vlk chovat v plovoucí míse, ale chránil se něco říct. Ajla si všimla, jak krabatí čelo, ale rovněž nic neříkala.

„Kromě toho bychom měli mít každý pádlo,“ řekl a podal jí jedno.

„Doufám, že pro nás zbude místo, až všechno naložíme,“ řekla Ajla, když dala do člunu stan. Možná by ho mohla použít jako sedadlo.

Ve člunu bylo sice těsno, ale nakonec dokázali všechno naložit – až na kůly. „Ty tu asi budeme muset nechat, pro ně už není místo,“ řekl Jondalar a zase se mračil. Jen nerad se k tomu rozhodl, vždyť je sotva udělali, aby nahradili ztracené.

Ajla se usmála a zvedla provaz. „Ne, to nemusíme. Kůly plavou. Prostě je přivázu ke člunu, aby nám je voda nevzala,“ řekla.

Jondalar si nebyl jistý, jestli je to dobrý nápad. Právě chtěl něco namítnout, když ho od toho odvedla Ajlina další otázka.

„Jak to uděláme s koňmi?“ zeptala se.

„Snad můžou přeplavat, nebo ne?“

„Ano, ale víš, jak dovedou být neklidní, zvláště z něčeho, co ještě nikdy nedělali. Co když je ve vodě něco vyděsí a oni se rozhodnou vrátit? Sami by se pak nikdy nepokusili podruhé přeplavat na druhý břeh. Ani by nevěděli, že my jsme na druhé straně. Museli bychom se pro ně vrátit a převést je. Nebylo by lepší vést je hned od začátku?“

Ajla měla pravdu. Koně budou mít strach a bylo dost možné, že by se vrátili, pomyslel si Jondalar. „Ale jak je chceš vést, když budeme sedět v člunu?“ ptal se. I bez plašících se koní bude dost obtížné řídit člun.

„Dáme jim ohlávky s uzdami a přivážeme je k člunu,“ řekla Ajla.

„Já nevím... To možná není nejlepší způsob. Snad bychom si to měli ještě dobře rozmyslet,“ řekl.

„Co je tu k rozmyšlení?“ ptala se Ajla a už omotávala kůly šňůrou a přivazovala je k člunu. „Ty jsi chtěl vyrazit,“ dodala, dala Víze ohlávku, přivázala na ni uzdu a upevnila ji na kůlech na protilehlé straně člunu. S uzdou volně v ruce stála vedle člunu. Pak se obrátila na Jondalara: „Já jsem připravená.“

Váhal, ale pak se rozhodl. „Tak dobře,“ řekl, donesl z koše Vítězovu ohlávku a zavolal ho k sobě. Mladý hřebec pohazoval hlavou a ržál, sotva se mu Jondalar pokusil přehodit ohlávku přes hlavu, ale když mu ještě chvíli domlouval a hladil ho, uklidnil se a dovolil to. Jondalar potom přivázal uzdu ke člunu a obrátil se na Ajlu: „Tak to zkusíme.“

Ajla přikázala Vlkovi naskočit do člunu. Pak s Jondalarem strčili člun do vody a s uzdami koní vlezli dovnitř.

Od prvního okamžiku se objevily těžkosti. Silný proud se zmocnil malého plavidla a unášel je s sebou, ale koně ještě nebyli připraveni skočit do široké řeky. Vzpínali se, když je člun začal táhnout, a prudce jím škubali, až by se málem překlopil. Vlk se

neklidně rozhlížel. Ale náklad byl tak těžký, že se člun zase narovnal, protože byl ponořený hluboko do vody. Proud strhl kůly, takže plavaly po délce před člunem.

Na pobízení Ajly a Jondalara si nakonec koně dali říct. Víha opatrně udělala první krok a našla pevné dno, pak to zkusil i Vítěz. Nakonec oba skočili do řeky za člunem, který je táhl. Břeh se svažoval a o chvíli později už plavali. Ajle a Jondalarovi nezbylo nic jiného než se prostě nechat hnát proudem, dokud se celé nezvyklé spřežení, sestávající ze tří dlouhých kůlů, následované kulatým, těžce naloženým člunem s ženou, mužem a velmi neklidným vlkem a se dvěma koni v závěsu, neustálilo. Pak pustili uzdy, chopili se pádel a pokoušeli se změnit směr tak, aby pluli napříč proudem.

Ajla, která seděla čelem k protilehlému břehu, neměla nejmenší zkušenosť s pádly. Jondalar jí uděloval příkazy, zatímco se pokoušel pádlovat od břehu, ale trvalo přesto hodnou chvíli, než se jim podařilo sladit pohyby při řízení člunu. I potom se jen pomalu dostávali kupředu, s dlouhými kůly před sebou a koni za sebou. Pozvolna získávali odstup od břehu, avšak podstatně rychleji pluli po proudě. Velká nezkrotná řeka byla plná zrádných mělčin a prohlubní, které způsobovaly neklidný tok s protiproudy a víry. Jeden takový vratný proud vytvořený mělčinou dost daleko od protějšího břehu se zmocnil kůlů, plujících vpředu.

Dlouhé březové kmeny, připevněné jen šňůrami, zavířily a udeřily vedle Jondalara tak prudce na člun, že se obával, že prorazily díru. Náraz otřásl všemi a natolik otočil malým člunem, že to až zaškubalo uzdami koní. Zvířata v panice ržála, polykala vodu a zoufale se snažila plavat pryč, ale proud je neúprosně strhával dál, stejně jako člun.

Jak se snažili osvobodit, znovu otočili malý člun a kůly do něho opět narazily. Neklidný proud, škubání a kolébání vedly k tomu, že přetížené plavidlo nabralo vodu a tím ještě ztěžklo. Hrozilo bezprostřední nebezpečí, že se člun potopí.

Ustrašený Vlk s ocasem mezi nohama seděl vedle Ajly na složeném stanu. Ajla se křečovitě snažila řídit člun pádlem, které neuměla používat, a Jondalar jí uděloval příkazy, o kterých nevěděla, jak je splnit. Ržání ustrašených koní rozptylovalo její pozornost a najednou jí bylo jasné, že musí koně od člunu

odříznout. Pustila pádlo do člunu a vytáhla nůž z pochvy. Věděla, že Vítěz je neklidnější, začala tedy nejdřív jeho uzdou. Za krátkou chvíli ho odřízla.

Náhlé trhnutí rozhoupalo člun, a to bylo i na Vlka moc. Skočil do vody. Ajla viděla, jak se snaží plavat, rychle přerázla i uzdu Víhy a rovněž skočila do vody.

„Ajlo!“ vykřikl Jondalar, ale když se náhle lehčí člun otočil a narazil na kůly, prudce to s ním trhlo. Viděl, že Ajla šlape vodu a povzbuzuje Vlka, který plaval k ní. Víha a za ní Vítěz se snažili plavat k protějšímu břehu, Jondalara však proud jen tím rychleji strhával dolů, pryč od Ajly.

Otočila se a zahlédla ještě naposled Jondalara a člun. Na okamžik měla pocit, že se jí zastaví strachy srdce. Hlavou jí prolétla myšlenka, že nebylo správné vyskočit z člunu, ale neměla čas o tom dál uvažovat. Vlk bojoval proti proudu a blížil se k ní. Plavala mu několika tempy naproti. Když k němu doplávala, snažil se jít pracky na ramena a olízat jí tvář a při své horlivosti ji potopil. Jakmile se vynořila, vzala ho kolem krku a rozhlížela se po koních.

Klisna plavala kus dál od ní zpátky ke břehu. Ajla se zhluboka nadechla a pískla. Víha nastražila uši a otočila hlavu jejím směrem. Ajla znovu pískla, Víha změnila směr a plavala k ní. Mohutnými tempy se Ajla snažila k ní dostat. Byla dobrou plavkyní, plavala napříč proudem, ale přesto ji stálo hodně námahy, než k Víze doplávala. Když to dokázala, málem by se úlevou rozplakala. Krátce nato k nim dorazil i Vlk, ale plaval dál.

Ajla si chvíli odpočala na krku Víhy. Teprve teď cítila, jak je voda studená. Viděla, že uzda uvázaná na ohlávce Víhy visí ve vodě a pomyslela na to, jak by pro Víhu mohlo být nebezpečné, kdyby uzda o něco zachytila. Strávila pár minut tím, že se snažila uzel rozvázat, ale byl příliš nabobtnalý vodou a ona měla zkrchlé prsty. Zhluboka se nadechla a znovu začala plavat. Nechtěla být pro koně přítěží navíc. Taky doufala, že ji pohyb trochu zahřeje.

Když se konečně dostala na druhý břeh, vypotácela se z vody a vyčerpaně padla na zem. Vlk a kůň na tom byli trochu lépe. Otřepávali se, stříkali vodu na všechny strany a Vlk pak lehl a těžce dýchal. Víha stála s roztaženýma nohama, svěřenou hlavou a

celá se chvěla. Její huňatá srst byla v létě těžká a v zimě, až jí naroste spodní srst, bude ještě podstatně hustší.

Ale slunce stálo vysoko na obloze a oteplilo se. Jakmile si Ajla trochu oddechla, přestala se třást. Vstala a rozhlížela se po Vítězovi. Když to dokázala ona, musel to dokázat i on. Napodobila Jondalarovo písknutí a najednou ji přepadl hrozný strach. Podařilo se Jondalarovi přeplavit se přes řeku? A pokud ano, kde je? Znovu pískla a doufala, že ji Jondalar uslyší a odpoví, ale nebyla nešťastná, když se místo Jondalara objevil temně hnědý hřebec s ohlávku, z níž viselo kus uzdy.

„Tys to zvládl?“ zvolala. „Já jsem věděla, že to dokážeš.“

Víha ho pozdravila zaržáním a Vlk nadšeně vrčel jako malé štěně a nakonec zavyl jako dospělý vlk. Vítěz odpověděl hlasitým ržáním, v němž zaznívala úleva, že zase našel své druhy. Když k nim doběhl, dotkli se čumákem s Vlkem, pak přistoupil ke své matce a položil jí hlavu na krk. Po strašné plavbě potřeboval konejšivý dotyk.

Ajla přišla k nim a objala hřebce, než mu sundala ohlávku. Už si na ni tak zvykl, že mu zřejmě nepřekážela, dokonce ani při pasení, ale Ajla se bála, že by mu mohla být nebezpečná uzda, uvázaná na ohlávce. Pak sundala ohlávku i Víze.

„Tak, Vítěze jsme našli, teď musíme hledat Jondalara,“ řekla nahlas. Vlk vyčkávavě hleděl. „Vlku, hledej Jondalara!“ obrátila se na něho. Vyskočila na Víhu a vydala se po proudu řeky.

Malý člun ještě chvíli vířil ve vodě a narážel do kůlů, potom pomalu ustálil svůj směr po proudu. Jondalar se snažil s vynaložením všech sil dopravit člun přes širokou řeku. Tři kůly plovoucí teď za ním zabránily, aby se člun točil v kruhu, a usnadňovaly tím řízení.

Po celou dobu, kdy se pracoval k druhému břehu, si Jondalar dělal výčitky, že hned neskočil s Ajlou do řeky. Ale všechno se událo tak rychle. Než si uvědomil, co se stalo, byla z člunu venku a jeho odnášel proud. Bylo by nesmyslné skočit do řeky, když už byla z dohledu. Nikdy by nedokázal doplatit k ní proti proudu. Kromě toho by pak ztratili člun se vším, co v něm bylo.

Pokoušel se utěšit tím, že Ajla umí dobře plavat, ale starost jen zdvojnásobovala jeho úsilí. Když konečně dole, daleko od jejich výchozího bodu, dorazil ke břehu a cítil, jak člun dosedl na štěrkovitý břeh, zhluboka si vydechl. Vystoupil, vytáhl těžce naložený člun na břeh a vyčerpaně klesl na zem. Avšak už po několika minutách zase vstal a vydal se proti proudu, aby hledal Ajlu.

Když narazil na menší přítok, který ústil do řeky, prostě ho přebrodiv. O chvíli později došel k dalšímu přítoku, který byl podstatně větší. Zaváhal. To nebyla řeka, která se dala jen tak přebrodiv, a kdyby se pokusil ji v bezprostřední blízkosti velké řeky přeplovat, strhla by ho do ní. Nezbylo mu nic jiného než jít proti proudu této řeky, dokud by nenašel vhodné místo, kde by se dostal na druhou stranu.

Ajla, jedoucí na Víze, se jen o chvíli později dostala k téže řece a i ona jela kus proti proudu. Urazila mnohem kratší kus než Jondalar a zavedla Víhu do vody. Nebyla tak hluboká, Víha dosáhla na dno a musela plavat jenom kousek uprostřed řeky. Vítěz a Vlk ji následovali a brzy byli všichni na druhém břehu. Pak se Ajla vydala na zpáteční cestu k velké řece. Když se však ohlédla, viděla, že Vlk utíká opačným směrem.

„Pojď, Vtku, musíme se dát tudy,“ zavolala. Netrpělivě pískla a naznačila Víze, aby jela dál. Vlk zaváhal, přiběhl k ní, pak se zase obrátil, ale nakonec ji následoval. Když dojeli k velké řece a vydali se po proudu, Ajla nutila klisnu k běhu.

Srdce jí bušilo, když poznala na břehu před sebou kulatý člun. „Jondalare! Jondalare!“ volala a pobízela Víhu. Seskočila dřív, než se kůň zastavil, a běžela k člunu. Dívala se dovnitř, pak přehlédla břeh řeky. Bylo tu zřejmě všechno, včetně kůlů, všechno – až na Jondalara.

„Člun je tady, ale Jondalara nevidím,“ řekla nahlas. Slyšela štěkat Vlka, jako by jí odpovídal. „Proč tu není Jondalar? Kde je? Copak člun najel sám na břeh? On v něm nebyl?“ Pak ji napadlo, že ji možná hledá. Ale pokud jela podle řeky a on jí šel naproti – jak se mohli minout?

„Ta řeka!“ přímo ta slova vykřikla. Vlk znovu zaštkal. Najednou si připomněla, jak váhal, když překročili přítok. „Vlku!“ zavolala.

Vlk k ní přiběhl, vyskočil a položil jí pracky na ramena. Vzala ho oběma rukama za hustou srst v týle, pozorovala jeho dlouhý čenich a chytré oči. Věděla, že Jondalara dokáže najít, když mu vysvětlí, co od něho chce.

„Vlku, hledej Jondalara!“ řekla. Pustil se jí a čmuchal kolem člunu. Pak se vydal na cestu proti proudu řeky, směrem, odkud přišli.

Jondalar stál až po boky ve vodě a právě se chystal přebrodit menší řeku, když se mu zdálo, že slyší slabý ptačí křik, který mu zněl nějak povědomě – a trochu netrpělivě. Zastavil se a zavřel oči, pokoušel se uhodnout, odkud zvuk přichází. Zavrtěl hlavou, zapochyboval, jestli vůbec něco slyšel, a šel dál. Když se dostal na druhý břeh a vydal se zpátky k velké řece, znovu si připomněl to ptačí volání. Nakonec starost o Ajlu zapudila všechny ostatní myšlenky.

Putoval už hodnou chvíli v mokrých šatech a věděl, že i Ajla je mokrá. Uvědomil si, že by byl udělal dobře, kdyby vzal s sebou alespoň stan. Připozdilo se a jí se mohlo ledacos přihodit. Možná byla dokonce zraněná. Při tom pomyslení úzkostlivě prohledával břeh v nejbližším okolí řeky.

Najednou znovu uslyšel ptačí křik, tentokrát mnohem hlasitěji a blíž. Hned nato zaslechl štěkání a vlčí vytí a dusot kopyt. Otočil se a na jeho tváři se rozlil radostný úsměv, když spatřil Vlka, hned za ním Vítěze, a co bylo nejkrásnější, Ajlu na zádech Víhy.

Vlk vyskočil na Jondalara, položil mu mohutné pracky na hrud' a natahoval se, aby mu mohl olíznout bradu. Jondalar ho popadl v týle, jak to dělávala Ajla, a sevřel velké zvíře do náruče. Pak odstrčil Vlka, když Ajla přijela. Seskočila z koně a běžela k němu.

„Jondalare! Jondalare!“ vydechla, když ji sevřel do náruče.

„Ajlo! Ach, Ajlo!“ opakoval pořád dokola.

Vlk vyskakoval a lízal jim tváře, ale oni se jen šťastně smáli a neodháněli ho.

Velká řeka, kterou překročili oba jezdci s koňmi a vlkem, se vlévala severně od delty Matky řek do slaného vnitrozemního

moře, které Mamutoni nazývali Beran. Když se poutníci blížili k ústí mohutného proudu, který si razil téměř dva tisíce mil cesty přes kontinent a nyní se vějířovitě rozléval do mnoha ramen, krajina se změnila. Až dosud se neustále svažovala, ale teď přešla do roviny.

Ajla a Jondalar byli překvapeni, jak bohaté jsou pláně v této ploché jižní oblasti. Po celé otevřené krajině rostla mladá zeleň, tak pozdě v roce neobvyklá. Toto nevčasné rašení vyvolala prudká bouře s povodňovými přívaly vod, které byly v tuto roční dobu výjimečné a navíc velmi vytrvalé. Mělo to za následek, že ve stepi nejen vyrašila jarní tráva, ale i pestré květiny: purpurové a žluté kosatce, temně rudé, plné pivoňky, růžové lilie a vikve všeho druhu, od žluté a oranžové až po rudé a purpurové.

Hlasité cvrlikání a křik upozornily Ajlu na černorůžové ptáky, kteří nad nimi neustále kroužili, snášeli se k nim, rozdělovali se a zase spojovali do obrovských hejn. Hlučící, družní růžoví špačci, kteří se zde shromáždili, v ní probouzeli nepříjemný pocit. I když věděla, že hnízdí v koloniích, v houfech se vydávají za potravou a i v noci společně odpočívají, nepamatovala si, že by jich někdy viděla tak obrovské hejno.

Zjistila, že se tu houfovali i poštolky a další ptáci. Pak objevila velký temný mrak, avšak nebe bylo kupodivu jinak naprosto jasné. Zdálo se, že ho k nim žene vítr. Najednou bylo obrovské hejno špačků ještě rozčilenější.

Zavolala na Jondalara, jedoucího kousek před ní. „Podívej se na ten divný mrak.“

Jondalar vzhlédl a pak zastavil. Ajla přijela blíž a zastavila vedle něho. Jak hleděli vzhůru, mrak se viditelně zvětšoval.

„To nebude obyčejný mrak,“ řekl.

„Ale co to může být?“ Cítila nevysvětlitelnou potřebu hledat někde ochranu. „Myslíš, že bychom měli postavit stan a vyčkat?“

„Raději bych jel dál. Možná tomu unikneme, když si pospíšíme,“ řekl Jondalar.

Popohnali koně po zelené pláni, ale jak ptáci, tak podivný mrak je dohonili. Zvláštní bzukot byl pronikavější a přehlušil dokonce rozčilený křik špačků. Najednou Ajla ucítila, jak jí něco narazilo na paži.

„Co to bylo?“ ptala se, ale než to vyslovila, už to na ni znovu a znovu dopadalo. Něco se odrazilo od Víhy. Když pohlédla k Jondalarovi, který jel před ní, viděla ještě víc z těch létajících poskakujících tvorů. Jeden přistál přímo před ní, a než znovu vzlétl, přikryla ho dlaní.

Vzala ho opatrně do ruky a prohlížela ho. Byl velký přibližně jako její prostřední prst, s tlustým tělem a dlouhýma zadníma nohama. Vypadal jako velká kobylka, ale nebyl matně zelený jako ty, které viděla poskakovat v suché trávě a které nenápadně splývaly s okolím. Tahle obrovská kobylka byla zářivě žlutá, s černými a oranžovými pruhy.

Všechno způsobil déšť. V obvyklém suchém období žily kobylky osaměle a snášely společnost ostatních jen na dobu, kterou potřebovaly k páření. Ale po prudké bouři se s nimi udála podivuhodná změna. Když vyrašila mladá čerstvá tráva, samičky měly takový přebytek potravy, že nakladly mnohem víc vajíček než obvykle a taky přežilo podstatně víc larev. Jak populace rostla, měnila se zářejícím způsobem. Mladé kobylky získaly nápadné barvy a vyhledávaly společnost jiných. Už to nebyly obyčejné kobylky, ale proměnily se v nebezpečné útočné hejno.

Brzy se jedno hejno spojilo s dalším, a když pestré kobylky spotřebovaly potravu, zvedly se v obrovské mase do vzduchu.

Miliardová hejna nebyla vzácností, dokázala pokrýt plochy šedesáti čtverečních mil a sežrat během jediné noci osmdesát tisíc tun rostlin.

Přední část mračna se snesla na čerstvou travu a Ajla a Jondalar se ocitli mezi hmyzem, který kolem nich bzučel, dopadal na ně a na koně a zase odskakoval. Nemuseli Víhu a Vítěze pobízet k útěku, naopak, nepodařilo by se jim, kdyby je chtěli zadržet. Řítily se nejvyšší rychlostí přívalem kobytek a Ajla se pokoušela objevit Vlka. Pískla, jak nejsilněji dokázala, a doufala, že ji v tom ohlušujícím bzukotu uslyší.

Málem narazila tváří do špačka, snesl se přímo před ní a sezobl kobylku. Teď pochopila, proč se tu shromáždilo takové hejno ptáků. Přilákala je obrovská nabídka potravy, označené tak zářivými barvami. Ale výrazné barvy, které přilákaly ptáky, umožňovaly i kobytkám udržovat mezi sebou spojení, když musely letět dál za čerstvou potravou. A ani ty obrovské spousty ptáků

nemohly kobylkám způsobit velké škody, pokud bylo dost bujné vegetace, aby poskytla potravu novým generacím. Teprve až nadejde období sucha, step dostane svou obvyklou vysušenou tvář a poskytne tak potravu jen omezenému počtu zvířat, promění se zase obrovské kobylky v obyčejný nenápadný hmyz.

Vlk je našel krátce poté, co se jim podařilo uniknout z mraku kobylek. Když se žravý hmyz snesl na noc na zem, Ajla a Jondalar už měli postavený stan daleko od nich. Příštího dne ráno jeli severním směrem s menší odchylkou na východ k vysokému pahorku, z něhož chtěli přehlédnout rovinu. Doufali, že zjistí, jak daleko jsou ještě od Matky řek. Těsně pod pahorkem viděli okraj oblasti, do níž se snesly kobylky, které zatím silný vítr zahnal směrem k moři. Spoušť, kterou zanechaly, byla nepředstavitelná.

Nádherná jarní krajina s pestrými květy a čerstvou trávou zmizela. Kam až dohlédli, byla země dohola vyžraná. Jediný lísteček, jediné stéblo, ani stopa zeleně nepokrývala holou zemi – žravé hejno pozřelo veškerou vegetaci. Jedinou známkou života bylo několik špačků, kteří hledali poslední kobylky. Země byla zpuštěná a obnažená. Ale skryté kořeny zase brzy vypučí a větrem zavátá semena obléknu pustou zemi do nové zeleně.

Když se podívali opačným směrem, naskytl se zcela jiný pohled, který jim zrychlil tep. Na východě se v záři slunce leskla obrovská vodní hladina moře Beran.

Ajla se rozhlédla a poznala, že je to moře, u kterého strávila dětství. Jeskyně Brunovy tlupy ležela na jižním výběžku poloostrova, vybíhajícího do velké vody. Život s lidmi klanu byl často obtížný, ale přesto měla šťastné vzpomínky na dětství, i když myšlenka na syna, kterého musela opustit, ji vždycky naplňovala smutkem. Věděla, že už nikdy později nebude tak blízko svému synovi jako teď.

Pro něho je to tak lepší, když žije u tlupy. S Ubou a starým Brunem, který ho naučil lovit oštěpem a prakem i žít způsobem lidí klanu. Jistě ho mají rádi a nikdo jím neopovrhne a neposmívá se mu jako Druzí lidé Rydagovi. Přesto by ráda věděla, jak se mu daří. Nevěděla, jestli tlupa žije stále ještě na poloostrově, jestli neodtáhla dál, do sousedství jiných tlup na pevnině nebo do vysokých hor na východě.

„Podívej, Ajlo, tam dole, to je delta. Vidiš hnědou bahnitou vodu na druhé straně toho velkého ostrova? Myslím, že je to nejsevernější rameno. Tam je to, to je konec Matky řek!“ řekl Jondalar a rozčilením se mu chvěl hlas.

I na něho se hrnuly vzpomínky, které ho rozesmutňovaly. Když naposledy spatřil tuhle řeku, byl jeho bratr s ním, a teď byl Thonolan ve světě duchů. Najednou si vzpomněl na kámen s lesklou plochou, který vzal z místa, kde Ajla jeho bratra pohřbila. Řekla, že obsahuje část Thonolanova ducha, a on měl v úmyslu dát ho matce, až se vrátí domů. Měl ho uložený v cestovním koši. Možná bych ho měl vytáhnout a nosit u sebe, pomyslel si.

„Jondalare! Tam naproti, u řeky, je to kouř? Žijí tam lidé?“ zeptala se Ajla vzrušeně.

„Je to možné,“ řekl Jondalar.

„Tak za nimi pospěšme.“

Jeli vedle sebe z pahorku dolů.

„Jací jsou to asi lidé?“ ptala se Ajla. „Někdo, koho znáš?“

„Možná. Saramudoni často připlouvají se svými loděmi za obchodem až sem. Tak poznal Markeno Tholiji. Patřila k táboru Mamutonů, který přišel pro sůl a mušle.“ Zarazil se, chvíli se rozhlížel a pozoroval deltu a ostrov ležící za úzkým kanálem. Pak přehlédl zemi proti proudu řeky. „Myslím, že nejsme daleko od místa, kde Brecije minulého léta rozbila tábor Vrby. Je tomu skutečně teprve rok? Přinesla nás do tábora, když její lidé zachránili Thanolana a mě z tekutého písku...“

Jondalar zavřel oči, ale Ajla postřehla jeho bolest. „To byli poslední lidé, které můj bratr viděl – kromě mě. Putovali jsme ještě nějakou dobu společně dál. Stále jsem doufal, že to překoná, ale on už bez Tamije nechtěl žít. Chtěl, aby si ho Matka vzala k sobě,“ řekl Jondalar. Pak se podíval k zemi a řekl: „A pak jsme se setkali s Drobkem.“

Jondalar pohlédl na Ajlu a ona viděla, jak se jeho výraz změnil. Bolest tu byla nadále, ale v jeho pohledu bylo ještě něco jiného, co jí nahánělo strach.

„Nikdy jsem nechápal, proč chtěl Thonolan zemřít. Tehdy jsem to nechápal.“ Odvrátil se, popohnal Vítěze k rychlejšímu běhu a zavolal: „Pojď! Říkala jsi přece, že bychom si měli pospíšet.“

Ajla naznačila Víze, aby taky zrychlila krok, a sledovala Jondalara, který pádil na hřebci k řece. Jízda na koni byla osvobozující a zahнала temnou náladu, kterou na tomto místě oba pocítili. Vlk, nadšený rychlým tempem, běžel vedle nich, a když dojeli ke břehu a zastavili, zvedl hlavu a vyrazil melodický vlčí zpěv. Ajla a Jondalar na sebe pohlédli a usmáli se. Oběma se to zdálo přiměřené ohlášení, že dorazili k řece, která je bude doprovázet větší část jejich další cesty.

„Je to tak? Dojeli jsme k Matce řek?“ zeptala se Ajla s rozzářenýma očima.

„Ano, je to Matka řek,“ řekl Jondalar. Pak pohlédl k západu proti proudu řeky. Nechtěl tlumit Ajlino nadšení, ale věděl, jak dlouhou cestu mají před sebou.

Čeká je ještě celá trasa, kudy kdysi přišel, napříč přes kontinent až k ledovci, který pokrývá vysočinu blízko pramene řeky. Až ho překonají, půjdou téměř až k Velké vodě daleko na západě, na kraj světa.

Na své vinoucí se dlouhé cestě posbírala řeka Dony, Velké Matky Zelandonců, vodu z více než tří set přítoků a ze dvou horských hřebenů pokrytých věčným ledem a odnášela s sebou po své klikaté, dva tisíce mil dlouhé cestě těžké břemeno usazenin.

Přiblížili se k široké deltě, byla dvakrát delší než širší a začínala již mnoho mil od moře. Řeka, příliš bohatá na vodu, než aby ji mohla pojmout do jediného koryta, se rozdělovala do čtyř hlavních ramen, z nichž každé teklo jiným směrem. Kanály spojovaly rozbíhající se ramena a tvořily labyrint točitých vodních toků, které se rozšiřovaly do nesčetných jezírek a lagun. Rozsáhlé pásy rákosí lemovaly pevninu od holých písečných mělčin až k velkým ostrovům s lesy a loukami, kde se pásla vysoká zvěř a tuři a kde žili i jejich přirození nepřátelé.

„Odkud přicházel ten kouř?“ ptala se Ajla. „Nablízku musí být nějaký tábor.“

„Myslím, že by to mohlo být na tom velkém ostrově, který jsme viděli kousek proti proudu řeky, na druhé straně tohoto ramene,“ řekl Jondalar.

Vydali se proti proudu řeky, a když přišli na úroveň ostrova, zavedli koně do vody. Ajla se ohlédla, aby se ujistila, že kůly někde neuvízly. Pak na ně upevnili člun a přezkoušeli, jestli dobře

sedí a zda se vepředu zkřížené konce kůlů budou volně pohybovat, až je Víha potáhne vodou. Když překročili velkou řeku a sbalili své věci, chtěli tam vlastně člun nechat. Splnil svůj úkol, přepravil je se všemi zavazadly na druhý břeh. Ale po vši námaze, kterou je stála jeho výroba, se jim pak přece jen nechtělo prostě ho tam zanechat, i když přeprava přes řeku neproběhla docela tak, jak si to představovali.

Ajlu napadlo, aby ho uvázali na kůly, i když to znamenalo, že ho Víha bude muset neustále táhnout za sebou. Ale Jondalar pochopil, že jim to usnadní i přepravu přes jiné řeky. Mohli své věci zabalit do člunu, aby se nezmáčely. Místo aby se pokoušeli koně uvázat k člunu, mohla Víha plavat a plovoucí zátěž táhnout za sebou. Když to vyzkoušeli u další řeky, kterou museli přeplavat, zjistili, že jí ani nemusejí sundávat ohlávku.

Ale velká mísa člunu lákala k tomu, aby se plnila dalšími a dalšími věcmi. Používali ho k přepravě dřeva, suchého trusu a jiného paliva, které cestou sbírali pro večerní ohně, a často v něm nechávali své cestovní koše.

Když se brodili čirou vodou v krajním rameni delty, hřbec se vzpínal a neklidně ržál. Od dobrodružství, které přestáli při plavbě přes velkou řeku, se Vítěz řek bál, ale Jondalar ho vedl trpělivě menšími vodními toky, které potkali cestou, dokud Vítěz svůj strach zase nepřekonal. Jondalar tomu byl rád, protože je čekalo ještě hodně řek, které budou muset přeplavat, než se dostanou do jeho domova.

Voda tekla pomalu, ale byla tak čirá, že viděli ryby, plující mezi vodními rostlinami. Když si chvíli razili cestu vysokým rákosím, spatřili před sebou dlouhý úzký ostrov. Vlk první vyběhl na pevninu. Prudce se otřásl a pak běžel po svahu z pevného písku promíchaného s hlínou k lesíku stříbřitě zelených jív, které dorostly do velikosti stromů.

Sesedli a zavedli koně do chladného řídkého lesíka. Mlčky putovali dál, pozorovali stíny listů, které se kolébaly v lehkém vánku a roztančily sluneční světlo na bohaté zatravněné louce. Když prohlédli mezi stromy, viděli v nevelké vzdálenosti pasoucí se stádo turů. Blížili se ve směru větru, a jakmile je zvířata zvěčtila, rychle odběhla. Tihle tuří znají lidi, pomyslel si Jondalar.

I koně uškubávali zelenou pastvu, když procházeli zalesněnou krajinou, a přiměli Ajlu, aby zastavila. Chystala se sundat Víze postroj.

„Proč zastavuješ?“ zeptal se Jondalar.

„Koně se chtějí napást. Myslela jsem, že bychom tu mohli chvíli zůstat.“

Jondalar sraštil čelo. „Myslím, že bychom měli ještě jít kus dál. Jsem si jistý, že na tomhle ostrově žijí lidé a rád bych věděl, co jsou zač, než se utáboříme.“

Ajla se usmála. „Máš pravdu. Říkal jsi, že kouř vychází odtud. Ale tady je tak krásně, že jsem na to skoro zapomněla.“

Krajina se mírně zvedala a dál směrem do nitra ostrova se objevily mezi jívami olše, topoly a bílé vrby a přinesly změnu do stříbřitě zeleného listí. Později viděli v pozadí temnější zeleň několika jedlí a borovic určitého druhu, který byl tak starý, že rostly v této krajině od dob vzniku hor. Modříny vnesly jasnější tóny do obrazu, kterému dodávaly zářivé světlo zelenozlaté chomáče zrající stepní trávy, vlnící se ve větru.

Ostrov se zvedal sotva pětadvacet stop z vody, pak přešel do širé roviny, miniaturní stepi s kostřavou a kavylem, který se ve slunci zbarvil zlatožlutě. Přešli ostrov po užší straně a shlíželi pak dolů z podstatně příkřejšího svahu písčinych dun, které zpevňovaly jen pobřežní bodláky, lomikámen a katrán. Písčný břeh je zavedl k hlubšímu zálivu, téměř laguně, lemované vysokým rákosím s purpurovými laty, orobincem, sítinami a mnohými jinými vodomilnými rostlinami. V zálivu rostly lekníny tak hustě, že bylo sotva vidět vodu, na nich a kolem nich stálo nespočetně brodivých ptáků.

Za ostrovem tekla široká bahnitá voda, severní rameno Velké řeky. Viděli, jak se blízko konce ostrova vlévá do hlavního ramene proud čiré vody a Ajla užasle zjistila, že obě vody, jedna průsvitná a druhá hnědá bahnem, tečou vedle sebe, dokud hnědá voda nezískala převahu a hlavní rameno nezanesclo bahnem i čistou vodu.

„Podívej se na to, Jondalare,“ řekla Ajla a ukázala na dělící čáru mezi oběma proudy.

„Podle toho poznáš, že jsi u Matky řek. Tohle rameno teče přímo do moře,“ řekl. „Ale podívej se tamhle naproti.“

Ze skupiny stromů, kousek od zálivu, stoupal tenký sloup kouře. Ajla se usmála v radostném očekávání, ale Jondalar měl určité obavy, když šli za kouřem. Pokud to byl kouř ohniště – proč nikoho neviděli? Lidé si jich přece zatím museli všimnout. Proč nepřišli, aby je uvítali? Jondalar uchopil pevněji provaz, na kterém vedl Vítěze, a konejšivě ho poklepával po krku.

Když spatřili obrys kuželovitého stanu, věděla Ajla, že došli do tábora, a ptala se, jací lidé tady asi žijí. Mohli by to být dokonce Mamutoni, pomyslela si. Naznačila Víze, aby zůstala těsně u ní. Pak si všimla, že Vlk zaujal útočné postavení a pískla signál, na který ho naučila. Vrátil se a zůstal po jejím boku, když šli k malému táboru.

11.

Víha následovala Ajlu, když šla k ohništi, z něhož nadále stoupal temný sloup kouře. Pět stanů stálo v půlkruhu a ohniště bylo v prohlubni před prostředním z nich. Oheň vesele hořel – známka toho, že byl tábor ještě před krátkou dobou obývaný – ale žádný člověk nehájil nárok na toto místo tím, že by vystoupil a pozdravil je. Ajla se rozhlížela, nahlédla i do stanů, které byly otevřené, ale nikoho neviděla.

Hlavní část každého obydlí se podobala stanům, v jakých bydleli Mamutoni ve svých letních táborech, ale byly tu znatelné rozdíly. Zatímco lovci mamutů zvětšovali obytnou plochu tím, že k vlastním obytným stanům stavěli polokruhové kožené stany, byly přístavby v tomto táboře z ostřice a orobince. Často to byly jen šikmé střechy na štíhlých kůlech, jindy spletené rohože kolem dokola uzavřené.

Hned před stanem u ohniště objevila Ajla hromadu hnědých kořenů orobince na rohoži z rákosí. Vedle rohože stály dva koše. Jeden byl hustě pletený a v něm trochu šlemovité vody, druhý byl z poloviny zaplněný čistě oloupanými kořeny. Ajla šla blíž a vzala jeden kořen z koše. Byl ještě mokrý, museli ho tam vložit teprve nedávno.

Když ho dala zpět, všimla si podivného předmětu, který ležel na zemi. Byl upletený z orobincového listí a podobal se člověku, měl dvě paže a nohy trčící do stran a byl omotaný kusem kůže jako suknicí. Na tváři měl uhlíkem namalovány dvě krátké čáry místo

očí a další čára naznačovala úsměv. Jako vlasy byl na hlavu upevněn svazek kavylu.

Lidé, u nichž Ajla vyrostla, nevytvářeli žádné obrazy, s výjimkou prostých totemových znaků jako ten, který nosila na své noze. Když byla ještě malá holčička, zasáhl ji prackou jeskynní lev a způsobil jí hluboké šrámy. Na levém stehně jí dodnes zůstaly jizvy ve tvaru čtyř rovných čar. Podobné znamení označovalo u klanu totem jeskynního lva. Proto byl Kreb tak jistý, že jeskynní lev je jejím totemem. Duch jeskynního lva si ji vyvolil a označil ji, a proto ji taky chrání.

Ostatní klanové totémy byly označovány podobným způsobem, prostými znaky, často odvozenými z jejich znakové řeči. Ale první skutečně živé zpodobnění, jaké kdy viděla, byl hrubý náčrt zvířete, které Jondalar namaloval jako terč na kus kůže. Zpočátku si neuměla vysvětlit, co znamená předmět, který tu ležel na zemi. Avšak pak najednou pochopila, co to je. Jako dítě nikdy něco takového neměla, ale vzpomněla si na podobné předměty, s nimiž si hráli děti Mamutonů, a pochopila, že je to dětská hračka.

Ted' už Ajla nepochybovala o tom, že tu ještě před malou chvílí seděla žena se svým dítětem. Ted' zmizela. Musela utéct ve velkém spěchu, když tu nechala jídlo a ani nevzala hračku dítěte s sebou. Co ji asi přimělo k útěku?

Ajla se obrátila a viděla, jak se Jondalar, který nadále držel uzdu Vítěze, sklonil nad hromádkou pazourkových úštěpů a prohlíží jakýsi kus kamene. Vzhlédl.

„Tady někdo zničil velmi dobrou špici posledním úderem. Měl to být jenom lehký úder, ale tenhle byl příliš prudký a špatně vedený – téměř jako by výrobce něco náhle vyrušilo. A tady je otloukač. Prostě ho zahodil.“ Podle jizev v tvrdém oválném kameni se dalo soudit, že už byl otloukač dlouho používán, a Jondalar nemohl pochopit, že by někdo prostě odhodil hodnotný nástroj.

Ajla se rozhlédla a viděla na stojanu ryby pověšené k sušení a další, ještě nevykuchané, hned vedle na zemi. Jedna už rozříznutá zůstala ležet na zemi. Objevila i další náznaky toho, že obyvatelé náhle přerušili činnost a dali se na útek.

„Jondalare, tady museli být před krátkou dobou lidé, ale prchli odtud. Dokonce oheň ještě hoří. Kde by mohli být?“

„Nevím, ale máš pravdu, museli mít hodně naspěch. Zahodili všechno a utekli. Jako by – jako by měli strach.“

„Ale proč?“ řekla Ajla a znovu se nechápavě rozhlédla. „Nevidím nic, čeho by se museli bát.“

Jondalar chtěl právě potřást hlavou, když si všiml, jak Vlk čenichá po opuštěném táboře, větrí ve vchodech stanů a prozkoumává místa, na nichž bylo něco ponecháno. Pak pohlédl na plavou klisnu, která se pásla nablízku a táhla za sebou smyk s člunem, a na mladého hřebce, který ho tak ochotně následoval.

„Myslím, že vím, oč jde,“ řekl. Vlk najednou zanechal svého pátrání, pohlédl k lesu a chystal se vyrazit tím směrem. „Vlku!“ zavolal Jondalar. Vlk se zastavil a vrtěl ocasem. „Ajlo, měla bys ho přivolat, jinak nažene obyvatelům tábora ještě větší strach.“

Ajla pískla a Vlk k ní hned přiběhl. Drbala ho v týle a dívala se zamyšleně na Jondalara. „Chceš tím říct, že to my jsme jim nahnali takový strach? Že utekli, protože měli strach z nás?“

„Vzpomínáš si na tábor Kavylu? Na to, jak se chovali, když nás viděli? Představ si, jak asi působíme na lidi, kteří nás neznají. Cestujeme s dvěma koni a vlkem. Zvířata přece obvykle necestují s lidmi, ale jdou jim z cesty. Dokonce Mamutoni při letním setkání potřebovali nějaký čas, než si na nás zvykli, a přitom jsme přišli společně s táborem Lva. Když to tak uvážím, byl Talut velmi statečný, že nás při prvním setkání pozval do svého tábora i s koňmi,“ řekl Jondalar.

„Ale co uděláme?“

„Myslím, že bychom měli zmizet. Obyvatelé tábora se zřejmě schovali v lese a pozorují nás. Pravděpodobně se domnívají, že jsme přišli ze světa duchů. To bych si rozhodně myslel já, kdybych někoho takového viděl bez jakéhokoliv varování.“

„Tolik jsem se těšila, že budeme hosty u některých lidí,“ povzdechla si Ajla zklamaně. Ještě jednou přejela pohledem po táboře, pak odevzdaně přikývla. „Ale máš pravdu. Pokud se s námi ti lidé nechtějí sejít, měli bychom zmizet. Tak ráda bych poznala tu ženu s dítětem, které tu nechalo svou hračku, a popovídala si s ní trochu.“ Chystala se odejít za Víhou, pasoucí se hned vedle tábora. „Nechci, aby se mě lidé báli,“ řekla a obrátila se na Jondalara. „Myslíš, že si na této cestě vůbec s někým popovídáme?“

„Co se cizích lidí týče, tak nevím, ale jsem přesvědčený, že Saramudoni nás uvítají. Možná budou zpočátku taky neklidní, ale oni mě znají. A víš přece, jací lidé jsou. Když překonají počáteční strach, zvířata je velmi zajímají.“

„Je mi líto, že jsme tyhle lidi vyděsili. Možná bychom jim tu měli nechat nějaký dárek, i když jsme nebyli jejich hosty,“ řekla Ajla. Pohlédla na cestovní koše. „Něco k jídlu by možná bylo nejlepší, třeba kus masa.“

„Ano, to je dobrý nápad. Já mám taky ještě několik pazourkových špicí. Nechám jednu tady jako náhradu za tu, kterou výrobce nástrojů kvůli nám pokazil. Je to velké zklamání, když člověk zničí dobrý nástroj, který je už téměř hotový,“ řekl Jondalar.

Když sáhl do koše, aby vytáhl kožený balíček s nástroji, vzpomněl si, jak putoval se svým bratrem. Potkali spoustu lidí a téměř všichni je uvítali a často jim pomohli. Několikrát jim dokonce cizí lidé zachránili život. Ale pokud se jich teď lidé bojí, když cestují se zvířaty – co by se stalo, kdyby potřebovali nečekaně jejich pomoc?

Opustili tábor, vystoupili na písečnou dunu a přišli na rovné pole na vrcholku dlouhého úzkého ostrova, když dorazili k trávě, zastavili se a pohlédli dolů na tenký kouř, který stoupal z tábora, a na hnědou, bahnitou řeku, která plynula k velké modré ploše moře. V mlčenlivě shodě oba nasedli na koně a jeli k východu, aby se naposledy podívali na velké vnitrozemské moře.

Když dorazili k východní špici ostrova, byli sice stále ještě mezi řekami, ale byli moři tak blízko, že viděli, jak zpěněné vlny ubíhají na mělčinu. Ajla se dívala přes vodu a zdálo se jí, že téměř vidí obrys poloostrova. Jeskyně Brunovy tlupy, místo, kde vyrostla, byla na jeho jižním konci. Tam přivedla na svět svého syna a tam ho taky musela nechat, když ji vyhnali.

Jak velký asi zatím je? ptala se. Určitě bude větší než ostatní stejně staré děti. Je silný? Zdravý? Je šťastný? Jestlipak si na mě vůbec pamatuje? Kdybych ho mohla ještě jednou jedinkrát vidět, pomyslela si. A pak si uvědomila, že jestli by ho někdy měla hledat, byla tohle poslední příležitost. Už nikdy nebude své tlupě a Durkovi tak blízko jako teď. Proč by nemohli místo toho jet na

východ? Udělat malou odbočku, než budou pokračovat v cestě? Pokud by jeli podle severního břehu moře, zřejmě by k poloostrovu došli v několika málo dnech. A Jondalar říkal, že by byl ochoten ji doprovodit, kdyby se chtěla pokusit najít Durka.

„Ajlo, podívej se na to! Já jsem vůbec nevěděl, že jsou tu tuleni! Nevěděl jsem je od té doby, kdy jsem byl jako malé dítě s Vilomarem na cestě,“ řekl Jondalar hlasem, v němž zaznívalo vzrušení a toužebná vzpomínka. „Vzal nás tehdy s Thonolanem, aby nám ukázal Velkou vodu, a taky jsme se svezli ve člunu lidí, kteří žijí těsně u konce světa. Jeli jsme ještě dál na sever. Viděla jsi už někdy tuleně?“

Ajla se znovu zadívala přes moře, ale teď zaměřila pohled na místo ležící blíž u břehu. Několik temných stvoření se světle šedým břichem se nemotorně batolilo po písčitém nános, který se vytvořil za několika skalami. Ještě když je pozorovali, vrhla se větší část tuleňů do vody a pustili se za hejnem ryb. Viděli, jak vynořují hlavy. Nakonec i poslední zvíře, menší a mladší než ostatní, vklouzlo do vody. Pak zmizeli, tak náhle, jako se objevili.

„Viděla jsem je jenom z dálky, jednou v chladné roční době,“ řekla Ajla. „Rádi se zdržovali na plovoucích krách. Brunova tlupa je nelovila. Nikdo by se k nim nedostal, ale Brun vyprávěl, že jich jednou pár viděl na skále v blízkosti mořské jeskyně. Jsou lidé, kteří věří, že to vůbec nejsou zvířata, ale vodní duchové. Jednou jsem ale viděla na ledu mládě a já si myslím, že by vodní duchové nemohli mít mladé. Kde se zdržují v létě, to jsem nevěděla. Zřejmě museli přijít sem.“

„Až budeme doma, vezmu tě k Velké vodě, Ajlo. To si neumíš představit. Tohle je velké moře, větší než všechna jiná, která jsem kdy viděl, a taky je slané, jak mi říkali, ale to není nic ve srovnání s Velkou vodou. Ta je jako nebe. Nikdo se nikdy nedostal na druhou stranu.“

Ajla slyšela v Jondalarově hlase nadšení a cítila jeho touhu, aby už zase byl doma. Věděla, že by neváhal doprovodit ji, kdyby ho požádala, aby s ní hledal Brunovu tlupu a jejího syna. Ale nevěděla, kde by je měla hledat. A taky už to nebyla Brunova tlupa. Teď to byla Broudova tlupa a nebyla by vítána. Broud na ni uvalil kletbu. Teď je pro všechny mrtvá, je duchem. Jestliže nahnali strach tábora tady na ostrově, protože mají u sebe zvířata a

zdánlivě mají nadpřirozené schopnosti je řídit – kolik strachu by pak asi nahnali tlupě, Ubě a Durkovi? Museli by si myslet, že se vrátila ze světa mrtvých, že je duch, který přišel jenom proto, aby jim škodil.

Ale jakmile se vydají na západ, už se sem nikdy nevrátí. Durk nebude ničím jiným než vzpomínkou a už nebude naděje, že by ho někdy viděla. To bylo rozhodnutí, které musela učinit. Myslela si, že se rozhodla už před dlouhou dobou, a netušila, že její bolest bude stále ještě tak živá. Odvrátila hlavu, aby Jondalar neviděl slzy, které se jí nahrnuly do očí, když se dívala na modrou vodní plochu, a posílala poslední němý pozdrav svému synovi.

Obrátili se k moři zády a putovali pěšky trávou, která jim sahala k bokům. Chtěli, aby si koně odpočinuli a mohli se napást. Slunce stálo vysoko na obloze a bylo horké a ostré. Nad prašnou zemí se tetelil horký vzduch a roznášel vůni rostlin a země. Na holém vršku dlouhého úzkého ostrova se pohybovali ve stínu svých slaměných klobouků, ale pára z okolní vody zvlhčovala vzduch a kapky potu jim stékaly po zaprášené kůži. Byli vděční za občasný chladnější vánek od moře.

Ajla se zastavila, stáhla si z hlavy kožený pruh praku a strčila ho za pás. Nechtěla, aby zvlhl. Nahradila ho kouskem měkké kůže, podobným, jaký nosil Jondalar, a uvázala si ho v zátylku.

Během cesty zahlédla, jak matně zelená kobylka vyskočila a zmizela v trávě. Pak objevila druhou a další, jejich cvrkání bylo tu a tam slyšet. Připomínaly jí obrovské kobylky, ale tady to byl jenom obyčejný hmyz mezi spoustou jiných druhů, třeba mezi motýly s pestrými křídly, kteří tančili nad kostřavou, nebo nápadnou mouchou, podobající se včele, vznášející se nad pampeliškou.

Třebaže vysoko položená louka byla poměrně malá, probouzela v nich důvěrný pocit stepi, avšak když dorazili na druhý konec ostrova a ohlédli se, naskytl se jim ohromující pohled na rozsáhlý, cizí svět obrovské delty. Na severu, po jejich pravici, byla pevnina a za lemem pobřežního křoví se vlnila step v tlumené zlatozelené barvě. Na jihu a na západě se naopak až k horizontu táhlo močálovité ústí obrovské řeky, které z určité vzdálenosti rovněž vypadalo jako pevná země. Byla to rozlehlá plocha bujně

zelených ostřic, rozvlněná rytmickými poryvy větru. Přerušovalo ji jen tu a tam několik osamělých stromů, které vrhaly svůj stín na vlnící se zeleň a klikatící se strouhy otevřených vodních toků.

Když scházeli řídkým lesíkem na svahu, Ajla si uvědomovala, kolik slyší ptáků – bylo jich mnohem víc, než kdy viděla a slyšela na jednom místě. Některé z nich dobře znala. Vrány, kukačky, špačci a holubi se dorozumívali nezaměnitelným voláním. Vlačstovka, pronásledovaná sokolem, se prudkým letem ponořila do rákosí. Vysoko letící luňáci a těsně nad zemí lovící pilichové hledali mrtvé nebo umírající ryby. Malé lindušky se třepotaly v houštinách vysokých stromů, drobné sluky, čermáčci a ťuhýci poskakovali z větve na větev. Rackové se nechali nést vzdušnými proudy a nad nimi majestátně plachtili mohutní pelikáni, široce mávající silnými křídly.

Když Ajla a Jondalar zase dorazili k vodě, ocitli se u jiné části řeky, v blízkosti jív, které byly domovem smíšené kolonie vodního ptactva – volavek nočních, stříbrných a purpurových, kormoránů a především ibisů. Všichni hnízдили společně. Na jednom jediném stromě bylo hnízdo jednoho druhu často jenom o větev dál od hnízda jiného druhu a v mnohých hnízdech byla vajíčka nebo mláďata. Zdálo se, že si ptáci nevšímají lidí a jejich zvířat, stejně jako si nevšímali sebe navzájem. Toto místo neustále čilého ruchu však natolik probouzelo zvědavost mladého Vlka, že nemohl jen tak proběhnout kolem.

Blížil se pomalu, pokoušel se připlížit, ale mášla ho spousta možností. Nakonec zaútočil na zvlášť malý strom. Nejbližší sedící ptáci se vznesli s hlasitým křikem a hned je následovali ostatní, kteří slyšeli varování. Stále víc ptáků vzlétalo. Vzduch byl naplněn třepotem křídel vodního ptactva, až nakonec nad jejich hlavami kroužilo na deset tisíc příslušníků různých druhů.

Vlk se vrátil se staženým ocasem a vyl strachy z hluku, který vyvolal. I koně byli vystrašení, ržáli a vzpínali se, až nakonec vběhli do vody.

Smyk brzdil Víhu, která se tak snadno nesplašila. Rychle se uklidnila, ale s mladým hřebcem měl Jondalar víc práce. Vběhl za ním do vody, plaval, kde byla voda hlubší, a brzy oba zmizeli z dohledu. Ajle se podařilo zavést Víhu zpátky na pevninu. Odvázala jí smyk a sundala postroj, aby se mohla snadněji pohybovat a tím i

rychleji uklidnit. Pak pískla na Vlka. Musela písknout několikrát, než se konečně objevil. Přiběhl z jiné strany, daleko od malého lesíka s hnízdícími ptáky o kus dál po proudu.

Ajla se převlékla z mokrého oblečení, pak nasbírala dříví, rozdělala oheň a čekala na Jondalara. I on se bude chtít převléknout. Naštěstí byly cestovní koše v kulatém člunu a zůstaly suché. Trvalo delší dobu, než Jondalar přijel od západu k jejich ohni. Vítěz mu uplavala daleko proti proudu a dala mu práci, než ho chytil.

Jondalar se na Vlka stále ještě zlobil. To necítila jenom Ajla, ale i Vlk sám. Čekal, až se Jondalar převlékl a usadil se u poháru horkého čaje, pak se teprve připlížil. Vrtěl ocasem jako štěně, které by si chtělo hrát, a úpěnlivě kňučel. Když byl dostatečně blízko, pokusil se olíznout Jondalarovi tvář. Ten ho nejdřív odstrčil, avšak když mu dovolil, aby se k němu nakonec přiblížil, měl Vlk takovou radost, že Jondalar zjhl.

„Vypadá to skoro tak, jako by chtěl říct, že je mu to líto. Ale jak by mohl? Je to přece zvíře. Ajlo, bylo by možné, aby Vlk věděl, že se choval špatně a teď že je mu to líto?“ ptal se Jondalar.

Ajla nebyla překvapená. Zažila takové chování, když se učila lovit a pozorovala šelmy, které si vyvolila za kořist. Vlk se choval vůči Jondalarovi jako mladý vlk k vůdčímu vlkovi smečky.

„Nevím, co ví nebo co si myslí,“ řekla Ajla. „Můžu jenom soudit podle jeho chování. Ale není to s lidmi stejné? Nikdy nevíš, co někdo skutečně ví nebo si myslí. I u lidí musíš soudit podle jeho chování.“

Slunce viselo nad rozeklanými vrcholky na jižním konci dlouhého horského hřebene na západě, který se pomalu svažoval od vysokých příkrých skal na jihu a přecházel do kulatějších, sněhem pokrytých vrcholů na severu. Na severozápadě zmizely horské vrcholy za zástěnou mraků.

Ajla vedla svého koně k mýtině v zalesněném lemu říčního údolí a zastavila. Jondalar zastavil za ní a rozhlížel se. Zatravněná mýtina byla poměrně velká a ležela v řídkém lesním pásu, který vedl přímo k tiché laguně.

I když hlavní ramena velké řeky přinášela nezměrná množství bahna, v mnohotvárné síti ramen a přítoků, které se vinuly mezi

ostřicemi obrovské delty, byla voda čistá a dala se pít. Ramena se občas rozšířila do většího jezera nebo tiché laguny obklopené rákosím, sítinami, ostřicí a jinými vodními rostlinami a byla často bujně porostlá lekníny, jejichž silné listy skýtaly útočiště menším volavkám a nesčetným žábám.

„Zdá se, že je to dobré místo,“ řekl Jondalar, přehodil nohu přes Vítězův hřbet a seskočil. Sundal z koně cestovní koše, příkrývku a ohlávku a pustil ho. Vítěz se okamžitě rozběhl k vodě a za malou chvíli ho Víha následovala.

Klisna vstoupila do vody jako první a začala pít. O chvíli později kopl kopytem, až voda vystříkla a zmáčela ji stejně jako vedle pijícího Vítěze. Sklonila hlavu a čichala s ušima dopředu položenýma nad vodou. Pak vtáhla nohy pod tělo, poklekla na přední nohy, překulila se na bok a nakonec na záda. Nadšeně se válela a vysoko kopala nohama, drbala si hřbet o dno laguny a pak se obrátila na druhou stranu. Vítěz, který sledoval, jak se jeho matka převaluje v chladné vodě, nedokázal déle čekat a rovněž si lehl, aby se vykoupal v mělké vodě.

„Tak bych si myslela, že měli pro dnešek vody dost,“ řekla Ajla, když přistoupila k Jondalarovi a sledovala s ním koně. „Možná potom Víhu pořádně vyhřebelcuju. Srst ji zřejmě svědčí po řemenech, které nosí celý den. Někdy si myslím, že bychom už neměli člun brát, ale když se nám tak osvědčil...“

„Mě taky svrbí kůže, myslím, že půjdu za nimi do vody. Ale tentokrát bez oblečení,“ řekl Jondalar.

„Já taky, ale nejdřív musím všechno vybalit. Věci, které se zmáčely, jsou stále ještě vlhké. Rozvěším je tady po těch keřích, aby mohly schnout.“ Hned vytáhla část věcí a začala je rozvěšovat po olších. „Mně nevadí, že oblečení zvlhlo,“ řekla, když věšela bederní zástěrku. „Našla jsem mydlici a vyprala jsem je, když jsem na tebe čekala.“

Jondalar vytřepal další kus oblečení, aby jí pomohl, a poznal svou halenu. „Kdy jsi stihla vyprat tohle?“ zeptal se.

„Hned, jak ses převlékl. Příliš mnoho potu kůži škodí, taky už měla hodně skvrn,“ prohlásila.

Nepamatoval si, že by se kdy staral o pot nebo o skvrny, když putoval se svým bratrem, ale těšilo ho, že je Ajla tak čistotná.

Když byli se všim hotovi a mohli jít do vody, Víha právě vylézala. Postavila se s roztaženýma nohama na břehu a otřásla nejdřív hlavou, pak postupně setřásla vodu z celého těla až po ocas. Jondalar zvedl ruce, aby se chránil před vydatnou sprchou. Ajla se smíchem vběhla do vody a nabrala vodu do dlaní, aby Jondalara postříkala, když se brodil za ní. Sotva mu voda sahala po kolena, hned jí to oplatil. Vítěz, který právě ukončil svou koupel a stál těsně vedle něho, taky schytl část sprchy a uhýbal rychle na břeh. Měl rád vodu, ale jenom za podmínek, které si sám určoval.

Když se nasytili koupání a her, zjistila Ajla, že ve vodě je i spousta možností k večeři. Z vody trčely kopinaté listy a květy s bílými, ve středu purpurovými okvětními lístky, a věděla, že škrobovitě hlízy této rostliny jsou chutné a vydatné. Nohou vyhrabala několik hlíz v bahnitém dně. Stonky byly křehké a snadno se lámaly, když se pokoušela je vytáhnout. Na zpáteční cestě ke břehu kromě toho nasbírala žabník k vaření a kořeněnou řeřichu potoční, kterou jedli syrovou. Pak vzbudil její pozornost pravidelný vzor malých širokých lístků, které se rozprostíraly v prostředku laguny na hladině.

„Dávej pozor, Jondalare, abys nestoupl na tyhle vodní kotvice,“ řekla a ukázala na pichlavé plody, roztroušené po břehu.

Jednu kotvici zvedl, aby si ji prohlédl. Její čtyři bodliny byly uspořádané tak, že vždycky jedna vězela v zemi a další tři trčely vzhůru. Zavrtěl hlavou a plod zahodil. Ajla se ale shýbla, sebrala ho a také mnoho dalších.

„Nedoporučuje se na ně stoupat, ale mají dobrou chuť,“ řekla.

Na břehu, ve stínu těsně u vody, objevila důvěrně známou vysokou rostlinu s modrozelenými listy a hned se rozhlížela po jiné rostlině, která by měla dost dlouhé hebké listy, aby si jimi při trhání chránila ruce. I když se s kopřivami muselo zacházet opatrně, pokud byly čerstvé, uvařené chutnaly výborně. Vodní šťovík, který rostl těsně u vody, měl na tři stopy dlouhé dolní listy, hodily se k trhání a mohly se také vařit. Vedle rostlo kromě podbělu spousta druhů kapradí s vonnými kořeny. Delta skýtala bohatou nabídku jídla.

Kousek od břehu si Ajla všimla ostrůvku vysoké ostřice, lemované orobincem. Zřejmě bude orobinec jejich základní potravinou. Byl hodně rozšířený a dal se upotřebit na mnoho

způsobů. Když se rozdrtily kořeny, tuhá vlákna se oddělila od škrobu, který se pak používal na těsto nebo na zahuštění polévek. Spodní díl stonku se mohl jíst jak za syrova, tak uvařený a z pylové hmoty se daly připravit chutné placky.

I zbylé části rostliny se mohly upotřebit: listy k pletení košů a rohoží, chmýřím odkvetlých květů se vycpávaly polštáře a byl z něho i výborný troud. I když Ajla od té doby, co rozdělávala oheň pyritem, na to nebyla odkázána, přece jenom věděla, že se ze suchých, zdřevnatělých stvolů z minulého roku dal zapálit oheň, když se třely v dlaních, a dobře sloužily i jako palivo.

„Jondalare, zajďme k tomu ostrůvku pro trochu orobince,“ řekla Ajla. „Kromě toho roste tam naproti ještě spousta chutných věcí, například tobolky a kořeny leknínu. I kořeny rákosí nejsou špatné. Rostou sice pod vodou, ale když už jsme mokří, můžeme si jich pár donést. A všechno, co najdeme, můžeme odvést zpátky do člunu.“

„Ještě jsi tu nikdy nebyla. Jak víš, že jsou tyhle rostliny jedlé?“ zeptal se Jondalar, když odvažoval člun ze smyku.

Ajla se usmála. „Nedaleko naší jeskyně na poloostrově byla podobně bahnitá místa. Ne tak velká jako tahle, ale i tam bylo v létě hodně teplo. Iza znala mnoho rostlin a věděla, kde se dají najít. O jiných mi pověděla Necije.“

„Myslím, že znáš všechny rostliny, jaké vůbec jsou.“

„Znám jich hodně, zvlášť v tomhle kraji, ale neznám všechny. Chtěla bych, abych měla někoho, koho bych se mohla zeptat. Ta žena na velkém ostrově, která uprchla, právě když loupala kořeny, ta by to zřejmě věděla. Škoda že jsme se s nikým nesetkali,“ řekla Ajla.

Odtáhli člun do vody a vlezli dovnitř. Proud byl slabý, ale přesto v malém plavidle citelný. Museli se rychle chopit pádel, aby je neodnesl dolů. Kousek od břehu a od místa, kde při koupání rozvířili bahno, byla voda tak čistá, že viděli hejna ryb, které se proháněly mezi vodními rostlinami. Některé z nich byly opravdu veliké a Ajla myslela na to, že by jich mohla později pár ulovit.

Zastavili před spleť leknínů, které tu rostly tak hustě, že téměř nebyl vidět povrch laguny. Když Ajla vklouzla z člunu do vody, dalo Jondalarovi dost práce, aby udržel plavidlo na místě. Pokoušel se pádlovat, ale malý člun se stácel do kruhu a zastavil se teprve

tehdy, když Ajla, která se ho stále držela, našla pevnou půdu pod nohama. Pod květními lodyhami nahmatala nohou kořeny, vydlabala je prsty z měkkého dna, a když vyplavaly na hladinu, všechny posbírala.

Sotva Ajla vlezla do člunu, zase se začal točit v kruhu, ale jakmile začali pádlovat, podařilo se jim ho řídit. Pak zastavili těsně u ostrůvku porostlého rákosím. Když byli dost blízko, Ajla zjistila, že je tu menší druh orobince, rostl na kraji ostrova vedle křovin, z nichž některé dosahovaly velikosti stromů.

Hledali břeh nebo písčinu, pádlovali a razili si cestu hustým rákosím. Rozhrnovali je, ale neobjevili pod ním pevnou půdu ani písčinu pod vodou a cesta, kterou si prorazili, se za nimi hned zase zavírala. Byli obklopeni džunglí vysokého rákosí a Ajlu přepadla předtucha nebezpečí. Jako by je zajala neviditelná bytost. Nad sebou viděli pelikány, ale měli podivně zmatený pocit, jako by jejich přímý let opisoval křivku. Když se mezi vysokými stvoly podívali směrem, odkud přijeli, připadalo jim, že se protější břeh pomalu kolem nich otáčí.

„Ajlo, my se pohybujeme! Točíme se!“ řekl Jondalar, který najednou pochopil, že to není země, která se točí, ale oni sami a že řeka hýbe celým ostrovem.

„Musíme se odtud co nejrychleji dostat,“ řekla Ajla a chopila se pádla.

Ostrovy delty byly v nejlepším případě nepevné a vždycky vystavené náladám Velké Matky všech řek. Dokonce ty, které byly porostlé bujným rákosím, mohly být zespoda odplavené, nebo porost, který se vytvořil na mělkém ostrůvku, mohl natolik zhoustnout, že vegetace přerostla do vody. V průběhu doby se tímto způsobem vytvořily plovoucí ostrovy, na nichž se usadily i četné jiné rostliny. Některé močály se proměnily ve velké plovoucí krajiny, zrádné a potměšilé, protože budily dojem pevné země.

Pomocí malých pádel a bez zvláštní námahy vyvedli malý člun z plovoucího ostrova ven. Avšak když znovu dorazili na kraj nepevného močálu, zjistili najednou, že před sebou nemají zemi, ale otevřené moře. Pohled, který se jim naskytl, byl tak velkolepý, že zadrželi dech. Před pozadím temně zelených stromů se shluklo nespočetně pelikánů, kteří tam stáli těsně vedle sebe nebo seděli na hnízdech v plovoucím rákosí, podobajících se chomáčkům trávy.

Nad nimi se vznášela spousta dalších příslušníků obrovské ptačí kolonie. Téměř to vypadalo, jako by byla hnízdiště přeplněná a jako by ptáci museli tak dlouho kroužit ve vzduchu, dokud se někde neuprázdní místo.

Velcí ptáci s dlouhými zobáky a mohutnými krčními vaky, převážně bílí s lehkým nádechem růžové a s křídly lemovanými temně šedými brky, pečovali o svá sotva opeřená mláďata. Ta syčela a kvíkala, staří ptáci odpovídali hlubokým, drsným křikem a nad celým velkým společenstvím se rozléhal ohlušující povyk.

Ajla a Jondalar, zpola skryti v rákosí, pozorovali uchváceně život v tomto obrovském líhništi. Když za sebou zaslechli hluboký drsný křik, vzhledli a viděli nízko letícího pelikána, který se chystal přistát. Jeho křídla měla rozpětí deseti stop. Doletl na místo ve středu laguny, sklapl křídla a padl jako kámen, až se voda doširoka rozčeřila. Pelikáni potřebovali velmi mnoho místa, aby se vznesli do vzduchu, ale když už to jednou dokázali, byl jejich let půvabně majestátný.

Jondalar uchopil Ajlu za ruku a ukázal na mělkou vodu v blízkosti ostrůvku, kde spousta těchto ptáků plavala těsně vedle sebe a pomalu se pohybovala kupředu. Ajla je chvíli pozorovala a pak se usmála. Všichni pelikáni vždycky jako na rozkaz současně ponořili hlavy do vody a současně zase zvedli zobáky, z nichž crčela voda. Někteří, ale zdaleka ne všichni, ulovili některou z ryb, které pronásledovali. Příště budou mít štěstí jiní, ale všichni plavali dál a nořili se v naprostém souladu.

Další páry jiného druhu pelikánů s trochu odlišnými znaky a dříve vyklubanými a vzrostlejšími mláďaty hnízdily na okraji velké kolonie. Uvnitř hustého společenství a po jeho vnějším okruhu hnízdili další vodní ptáci: kormoráni, potápky a kachny, mezi nimi poláci velcí, kachny zrzohlavé a velké divoké kachny. Celá krajina se hemžila ptáky, kteří se živili množstvím ryb v těchto vodách.

Ajla by byla mohla pozorovat pelikány ještě celé hodiny, musela se však pustit do práce. Vyhrabala několik orobinců a dala je do člunu. Pak se vydali na zpáteční cestu mezi plovoucím rákosím. Když měli zase na dohled zemi, pozdravilo je naříkavé, protáhlé vytí. Vlk po svém loveckém výletě sledoval jejich stopu a bez námahy našel tábor. Když je tam však nezastihl, dostal strach.

Ajla odpověděla písknutím, aby ho uklidnila. Vlk běžel na břeh, zvedl hlavu a znovu zavyl. Pak vyčenichal jejich stopu, pobíhal po břehu sem a tam, skočil do vody a plaval k nim. Avšak než se přiblížil ke člunu, změnil směr a zamířil k plovoucímu rákosí, které považoval za ostrov.

Přesně jako Ajla a Jondalar, chtěl vylézt na neexistující břeh. Když nenašel pevnou půdu, dupal kolem a snažil se prodrat rákosím. Nakonec plaval zpátky ke člunu. Ajla s Jondalarem ho popadli za mokrou srst a s jistou námahou ho vytáhli do člunu. Byl tak rozčilený a tak si oddechl, že vyskakoval na Ajlu a lízal jí tvář, pak olízl i Jondalara. Když se konečně uklidnil, postavil se do středu člunu, otřásl se a znovu zavyl.

K jejich překvapení uslyšeli v odpověď vytí jiného vlka, pak zaštěkání a další odpověď. Brzy je obklopilo vytí celé řady vlků, z nichž někteří byli zřejmě dost blízko. Ajla a Jondalar, kteří seděli nazí vedle sebe v člunu, na sebe nechápavě pohlédli, protože vytí této smečky nepřicházelo z pevniny za vodou, ale z plovoucího ostrova!

„Jak je možné, že tam jsou vlci?“ ptal se Jondalar. „To přece není opravdový ostrov, není to ani písečný nános.“ Možná to vůbec nejsou skuteční vlci, pomyslel si a mráz mu přejel po zádech. Možná to je – něco jiného...

Ajla pozorně hleděla směrem, odkud se ozvalo poslední zavytí, zahlédla mezi rákosím vlčí srst a dvě žluté oči, které je pozorovaly. Pak zaznamenala pohyb. Vzhledla a viděla dalšího vlka, který s vyplazeným jazykem seděl v rozsoše stromu, zpola skrytý listím, a díval se na ně dolů.

Vlci přece nelezou na strom! Přinejmenším ještě neviděla žádného, který by vylezl na strom, a přitom už přece pozorovala tolik vlků. Šťouchla do Jondalara a ukázala nahoru. Jondalar uviděl zvíře a zadržel dech. Vypadá jako opravdový vlk, ale jak se dostal na strom?

„Jondalare, musíme honem pryč odtud,“ zašeptala. „Mně se nelíbí tenhle ostrov, který není ostrovem, a vlci, kteří lezou na stromy a běhají po zemi, která není.“

Jondalar se cítil stejně nepříjemně. Pádlovali rychle zpátky. Když byli blízko břehu, Vlk vyskočil z člunu. Ajla a Jondalar rovněž vystoupili a rychle vytáhli malý člun nahoru do svahu. Pak

si donesli oštěpy a vrhače. Oba koně hleděli směrem k plovoucímu ostrovu a nastražené uši a celý jejich postoj prozrazoval neklid. Vlci byli obvykle plaší a nechávali je v klidu, navíc když smíšená družina lidí, koní a jiného vlka skýtala tak zmateční obraz, ale pokud šlo o tyto vlky, nebyli si jistí. Jsou to obyčejní, skuteční vlci – nebo něco nepřírozeného?

Kdyby Ajlina zdánlivá moc nad zvířaty nezahnala obyvatele velkého ostrova, mohli by se od nich dozvědět, že tito podivní vlci jsou stejně skuteční jako oni sami. Vodnatá krajina velké delty byla domovinou mnoha druhů zvěře, mezi jiným i rákosových vlků. Žili převážně v ostrovních lesích a v průběhu tisíciletí se tak dobře přizpůsobili svému mokrému okolí, že se dokázali bez námahy pohybovat i po plovoucím rákosí. Naučili se dokonce lézt na stromy, což jim skýtalo hodně výhod, když je záplavy od sebe oddělily.

Teď rozeznali Ajla a Jondalar na druhé straně kanálu na plovoucím ostrově několik vlků, z nichž dva seděli na stromě. Vlk se díval nejdřív tázavě na Ajlu a pak na Jondalara, jako by čekal na příkaz od vedoucí samice smečky. Jeden z rákosových vlků opět zavyl, potom se přidali další a Ajle přejel mráz po zádech. Tohle vytytí znělo jinak než to, na jaké byla zvyklá, ale nemohla by říct, v čem je rozdíl. Možná změnila ozvěna nad hladinou tóny, ale rozhodně to jen posílilo její nepříjemný pocit.

A najednou byli pryč – zmizeli stejně nehlučně, jako se objevili. V jednom okamžiku stáli Ajla a Jondalar se svými vrhači proti smečce cizích vlků na protilehlé straně otevřeného kanálu, a v příštím okamžiku zvířata zmizela. Ajla a Jondalar zírali s připravenými vrhači na nevinné rákosí a orobinec a připadali si hloupě.

Chladný větřík zavál a vyvolal jim husí kůži po těle. Tak si uvědomili, že slunce zapadlo za horami na západě a že se blíží noc. Odložili zbraně, rychle se oblékli, zapálili oheň a připravovali tábor. Ale stísněné nálady se nezbavili. Ajla se přistihla, že se neustále rozhlíží, kde jsou koně, a byla ráda, že se rozhodli pást na zelené louce, kde rozbili svůj tábor.

Když tma obklopila zlatou září ohně, byli Ajla a Jondalar podivně mlčenliví. Naslouchali zvukům delty, které naplňovaly noc.

S nástupem noci se ozvaly skřehotavé noční volavky, pak spustily cvrkot cikády, někde zahoukala sova. Ajla slyšela ve stromech nablízku čmuchání, zřejmě divokého prasete. Trhla sebou, když z větší vzdálenosti zaslechla ostrý chechot jeskynní hyeny, a pak blíž, zlostný křik velké kočky, která minula svou kořist. Ptala se, jestli to byl rys nebo snad sněžný leopard, a neustále čekala, kdy znovu uslyší vytí vlků, ale to už se neozvalo.

Tma naplnila každý stín a každý obrys. Nejdřív sílila doprovodná hudba ke všem zvukům a vyplňovala přestávky mezi nimi. Z každého kanálu a každého vodního břehu, z každého jezera a laguny porostlé lekníny vysílaly nejruznější druhy žab koncert pro své neviditelné publikum.

Když Ajla a Jondalar zalezli do kožešin na spaní, žabí koncert natolik ztichl, že byl jenom pozadím důvěrnějších zvuků, ale když se pak skutečně z velké dálky ozvalo vlčí vytí, na které celou dobu Ajla čekala, znovu se zachvěla. Vlk se posadil a odpověděl na jejich volání.

Ajla ležela v Jondalarově náručí a uvažovala, co si asi jeho lidé o ní pomyslí. Všiml si, že je nápadně tichá a zamyšlená. Políbil ji, ale neodpovídala na to jako dřív. Možná je unavená, pomyslel si, byl to dlouhý den. I on byl unavený. Usnul při poslechu žabího koncertu, ale probudil se, když Ajla v jeho náručí vykřikla a divoce sebou tloukla.

„Ajlo, probud' se! Všechno je v pořádku.“

„Jondalare, ach, Jondalare,“ plakala a přitiskla se k němu. „Zdálo se mi – o tlupě. Kreb mi chtěl říct něco důležitého, ale byli jsme hluboko v jeskyni a byla tma. Neviděla jsem, co říkal.“

„Zřejmě jsi dnes na něho myslela. Mluvila jsi o lidech klanu, když jsme byli na tom velkém ostrově a dívali se na moře. Měl jsem dojem, že jsi byla smutná. Myslela jsi na to, že je tady necháváš?“

Zavřela oči a jen přikývla. Nebyla si jistá, jestli by ze sebe bez pláče něco vypravila. Nechtěla se zmínit o tom, jaké má obavy, jestli jeho lidé přijmou nejen ji, ale taky koně a Vlka. Ztratila tlupu klanu a svého syna a nechtěla přijít ještě i o svou zvířecí rodinu, pokud se jim společně podaří dorazit do jeho domova. Tak ráda by věděla, co jí chtěl Kreb ve snu sdělit.

Jondalar ji držel v náručí, těšil ji svým teplem a svou láskou, chápal její starosti, ale nevěděl, co by měl říct. Jeho přítomnost stačila.

12.

Severní rameno Velké Matky řek s širokou sítí přítoků tvořilo klikaté horní ohraničení obrovské delty. Těsně u břehů řeky rostly stromy a keře, ale na druhé straně úzkého lemu, kam už voda bezprostředně nesahala, je rychle vystřídala stepní tráva. Ajla a Jondalar nesledovali zákruty řeky, ale jeli suchou stepí podél zalesněného pásu směrem na západ.

Měli za sebou dlouhý, horký den. Při hledání místa k nočnímu odpočinku se přiblížili k řece a objevili místo, které vypadalo, že by se hodilo za tábořiště. Sjeli dolů po svahu do příjemně chladného údolí s vysokými jívami, které vrhaly stín na zelenou louku. Najednou k nim přibíhal z druhé strany louky velký hnědý zajíc. Ajla popohnala Víhu a současně sáhla po praku za opaskem, ale když doběhli na zelenou louku, kůň zaváhal.

Ajla téměř okamžitě vycítila změnu v chůzi koně a bylo její štěstí, že instinktivně odpověděla na chování koně, přestože byla zaujata lovem zajíce. Zastavila téměř v tom okamžiku, kdy dorazil Jondalar na Vítězovi. I hřebec ucítil měkkou půdu, ale běžel větší rychlostí a nedokázal tak rychle zastavit.

Málem shodil svého jezdce, jak se předníma nohama zabořil do hustého bahna. Jondalar se jen s obtížemi udržel a pak seskočil vedle koně. S hlasitým ržáním a s vypětím všech sil se mladému hřebci podařilo vytáhnout jednu přední nohu z bahna. Vzpíral se zadníma nohama, které ještě stály na pevné půdě, a tak dlouho táhl, dokud bažina s mlasknutím nepustila i jeho druhé kopyto.

Hřebec byl vyděšený a Jondalar ho musel dlouho uklidňovat. Pak odlomil větev z blízkého keře a zkoumal jí půdu před nimi.

Když se větev zabořila, vzal třetí z kůlů, který nepoužili pro smyk. Zelená louka s mokřým bahnem představovala zrádnou past, přestože byla porostlá rákosím a ostricí. Tím, že koně zavčas ustoupili, zachránili je před možným neštěstím. Od této chvíle se vždycky blížili k Matce řek s větší opatrností.

Ptáci nadále převažovali mezi tvory žijícími v deltě, zvláště nejrozumnější druhy volavek a kachen a nesčíslné množství pelikánů, labutí, jeřábů, černých čápů a na stromech hnízdících ibisů. Hnízdili v různou dobu, ale všichni se museli rozmnožovat v teplém ročním období. Cestovatelé sbírali jejich vejce. Skýtala jim rychlé a pohodlné jídlo – i když některá vajíčka měla rybí příchut' – a dokonce Vlk se rychle naučil rozbíjet skořápky.

Postupně se seznámili se všemi ptáky delty. Už věděli, co je může potkat, proto nebyla překvapení tak častá. Jednoho večera, když projížděli těsně vedle lesíku stříbřitých jív podél řeky, naskytl se jim úžasný pohled. Stromy se rozestoupily a uvolnily pohled na rozlehlou lagunu, celou zarostlou velkými lekníny. Nejvíc upoutaly jejich pozornost stovky malých volavek chocholatých s dlouhými, půvabně prohnutými krky a dlouhými zobáky k nabodávání ryb. Stály snad na každém listu, které byly rozprostřené na vodě kolem velkých bílých květů.

Chvíli je uchváceně pozorovali, pak se rozhodli jet dál. Obávali se, že by Vlk volavky vyplašil. Když nedaleko od toho místa rozbili svůj tábor, viděli najednou, jak se stovky dlouhokrkých volavek zvedly do výše. Pozorovali, jak se z ptáků stávají tmavé siluety proti růžovým mrakům na východním nebi. O chvíli později přiběhl do tábora Vlk a Ajla právem předpokládala, že to on je vyplašil. I když se nepokoušel ptáky lovit, bavilo ho rozhánět hejna a Ajla uvažovala, jestli to nedělá proto, aby je viděl, jak vzlétají. Pro ni to byl rozhodně úchvatný pohled.

Ajla se příštího dne probudila celá propocená. Bylo horko už časně zrána a neměla vůbec chuť vstát. Přála si, aby mohla alespoň jeden den odpočívat. Nebyla vyčerpaná, ale spíš už měla putování dost. Dokonce koně by potřebovali trochu klidu, pomyslela si. Jondalar neustále naléhal, aby si pospíšili, a ona chápala, proč má tak naspěch. Ale jestli byl jeden den tak důležitý pro přechod

ledovce, o kterém pořád mluvil, pak už stejně bylo pozdě. Potřebovali víc než jeden den jistého počasí. Avšak nakonec vstala a začala balit podle jeho příkladu.

Čím víc ráno pokročilo, tím víc na ně doléhalo vedro a vlhkost vzduchu, dokonce i na širé pláni, a tak když Jondalar navrhl, aby si udělali přestávku a vykoupani se, Ajla okamžitě souhlasila. Zastavili u menší říčky a uvítali pohled na zastíněnou, k vodě otevřenou loučku. Koryto říčky, kde jen zjara tekla voda, teď bylo trochu bahnité a plné zetlelého listí a vytvořilo prostor jen pro malou travnatou plochu, ale byla to chladná zvoucí oáza. S ní sousedil bahnitý příkop, ale kus dál, v ohybu řeky, byl úzký kamenitý pruh, který přecházel do malé tiché tůňky pod převislými vrbami, jimiž prosvítalo sluneční světlo.

Když Ajla začala odvažovat smyk, obrátil se na ni Jondalar: „Myslíš, že je to nutné? Nezdržíme se přece tak dlouho.“

„I koně potřebují odpočinek a třeba by se chtěli trochu vyválet nebo taky vykoupat,“ řekla a zbavila Víhu cestovních košů i příkrývky. „Chtěla bych počkat na Vlka, neviděla jsem ho celé dopoledne. Zřejmě objevil nějakou moc zajímavou stopu a vydal se na lov.“

„Tak dobře,“ řekl Jondalar a rozvázal řemeny, které držely Vítězovy koše. Složil koše do člunu vedle ostatních zavazadel a dobromyslně plácl Vítěze, aby mu dal najevo, že může následovat svou matku.

Ajla rychle odložila spóré oblečení a brodila se v tůni. Jondalar se za ní podíval a nemohl odvrátit pohled. Stála po kolena v třpytící se vodě, v paprsku světla, který na ni padal skulinou mezi stromy, koupala se ve světle, které ozářilo její vlasy a pohrávalo si s opálenou kůží jejího pružného těla.

Jondalar byl znovu uchvácen její krásou. Na okamžik ho přemohl silný cit. Shýbla se, aby nabrala oběma rukama vodu, a jeho zalilo vedro a žádost. Pohlédla na něho, když se brodil vodou, všimla si jeho úsměvu a důvěrně známého výrazu v směřících se modrých očích. Cítila, jak mu její nitro odpovídá. Pak se úplně uklidnila a napětí, kterého si nebyla vědoma, povolilo. Dnes už nepojedou dál, rozhodně ne, pokud to bude záležet na ní.

„Voda je nádherná,“ řekla. „Byl to báječný nápad. Horko už bylo nesnesitelné.“

„Ano, cítím to horko,“ řekl se šibalským úsměvem, když k ní šel. „Já nevím, jak to děláš, ale v tvé blízkosti se neovládnu.“

„A proč se chceš ovládat? Já se v tvé blízkosti taky neovládám. Stačí, aby ses na mě podíval, a už jsem pro tebe připravená.“

Na její tváři se objevil úsměv, který tak miloval. Natáhla se k němu, když sklonil hlavu, aby ji políbil pevným neuspěchaným polibkem. Sklouzl jí rukama po zádech, cítil její sluncem rozpálenou kůži. Ajla vychutnávala jeho doteky a odpověděla rychle a překvapivě prudce na jeho laskání.

Sjel rukama hlouběji, aby cítil její hladké kulaté křivky, a přitáhl ji ještě pevněji k sobě. Cítila na břicho jeho tvrdý úd, ale pak jí pod nohou uklouzl kámen a ztratila rovnováhu. Když se pokusila zachytit Jondalara, jen ho strhla a i on ztratil pevnou půdu pod nohama. Oba padli do vody a zůstali v ní se smíchem sedět.

„Neudeřila ses, že ne?“ ptal se Jondalar.

„Ne,“ řekla, „ale voda je studená a já se chtěla nejdřív jen trochu osmělit. Teď ale, když už jsem mokrá, bych se chtěla pořádně vykoupat. Nepřišli jsme sem proto?“

„Ano, ale to neznamená, že nemůžeme dělat i jiné věci,“ namítl. Jak seděla, voda jí sahala až k podpaží a její plné prsy plavaly na vodě. Připomínaly mu zaokrouhlenou příď dvou lodí. Sklonil se, jazykem šimral bradavku a vychutnával její teplo v chladné vodě.

Zaklonila hlavu a odevzdala se cele tomu pocitu. Vzal do ruky její druhý prs, pak sklouzl po jejích bocích a přitáhl ji pevněji k sobě. Už jen tlak jeho klouzající dlaně na její bradavky v ní vyvolal pocit rozkoše. Jeho ústa jí líbala krk a týl. Jemně jí foukal do ucha a pak našel její rty.

„Pojď,“ řekl a pustil ji. Vstal a podal jí ruku, aby ji zvedl. „Vykoupeme se.“

Vedl ji hlouběji do tůně, až jí voda dosahovala až k bokům, pak ji přitáhl a znovu zlíbal. Cítila jeho ruku mezi nohama, chlad vody, když rozevřel její záhyby, a silný pocit rozkoše, když třel její tvrdý bod uvnitř.

Odevzdala se tomu pocitu, ale pak jí připadalo, že všechno jde příliš rychle. Zhluboka se nadechla a vymanila se mu. Zasmála se a postříkala ho vodou.

„Teď bych se nejdřív chtěla vykoupat,“ řekla a uplavala několik temp.

Místo, kde se dalo plavat, bylo úzké a na druhé straně ohraničené ostrovem hustého rákosí. Když k němu dorazila, postavila se a ohlédla se na něho. Usmál se a ona cítila moc jeho žádosti, jeho lásky, a chtěla ho. Plavala zpátky ke břehu a on jí plaval naproti. Když se potkali, obrátil se a plaval za ní.

Na mělčině vstal, vzal ji za ruku a vyvedl ji z vody na břeh. Znovu ji líbal a přitáhl ji k sobě. Když se prsy, břichem a stehny přitiskla k jeho tělu, připadalo jí, že se v jeho náručí rozpouští.

„Teď je čas na jiné věci,“ řekl.

Lehl si na zem a natáhl k ní ruku.

Hlas se jí lehce chvěl, když chtěla promluvit.

„Na jaké věci?“ zeptala se, i když to věděla a brzy to i plnými doušky vychutnala. Milovali se hladově a odevzdaně.

Celí udýchaní pak odpočívali a nechali v sobě doznívat nádherný pocit uvolnění. Po chvíli Jondalar zvedl hlavu a Ajla k němu natáhla ruce. Přitáhla ho znovu k sobě, aby ho políbila. Uvědomovala si jeho mužný pach, který jí vždycky připomínal neuvěřitelné pocity, které v ní uměl vyvolat.

„Jak dobře mě znáš. Myslela jsem, že chceš, aby to trvalo hodně dlouho, ale byla jsem tak nedočkavá.“

„To neznamená, že to nemůže trvat dlouho,“ řekl. Pak z ní sklouzl a posadil se. „Tenhle kamenitý břeh není zrovna pohodlný. Proč jsi mi nic neřekla?“

„Nevšimla jsem si toho, ale teď, když to říkáš, tak cítím, jak mě tlačí kámen do boku a taky do ramene. Myslím, že bychom si měli najít jiné místo – kde by sis mohl lehnout,“ řekla s jiskřičkou v oku. „Ale předtím bych si chtěla pořádně zaplavat. Třeba bude někde nablízku hlubší voda.“

Přebrodili mělčinu, proplavali malou tůňkou a rozhrnuli bahnité rákosí. Za ním byla voda chladnější, pak najednou cítili, jak jim dno pod nohama klesá, a ocitli se v hlubokém otevřeném řečišti, které se proplétalo rákosím.

Ajla plavala napřed, ale Jondalar ji rychle dohonil. Oba byli dobří plavci a brzy plavali v otevřeném kanále o závod. Chvíli byla vepředu Ajla, chvíli Jondalar. Náhodou plavala Ajla napřed, když

dorazili k místu, z něhož se odpojoval nový proud v tak ostrém úhlu, že Ajla naráz zmizela Jondalarovi z očí.

„Ajlo! Kde jsi?“ volal. Nedostal žádnou odpověď. Znovu zavolal a plaval do jednoho z přítoků, který se stále stácel do kruhu. Ať se podíval kterýmkoliv směrem, všude byla jen nekonečná hradba rákosí. V náhlé panice znovu zavolal: „Ajlo! Kde jsi?“

Najednou slyšel písknutí, kterým Ajla vždycky volala Vlka. Pocítil obrovskou úlevu, ale písknutí přicházelo z větší dálky, než by považoval za možné. Odpověděl rovněž písknutím, a když slyšel její odpověď, hned se obrátil zpátky. Doplavil k místu, kde se proud rozdvjoval, a tam zahrnul do druhého přítoku.

I tento přítok tekl v kruhu a ústil do dalšího. Jondalar cítil, jak se ho chopil silný proud a jak ho odnáší. Ale před sebou viděl Ajlu, která s vynaložením všech sil plavala proti němu. Viděl, jak ji to namáhá a jak jen pomalu postupuje proti proudu. Jondalar počkal, až ho proud odnesl k ní, pak se obrátil a plaval proti proudu vedle ní. Když dorazili k místu rozdvojení, chvíli šlapali vodu, aby si odpočinuli.

„Co sis vlastně myslela? Proč ses nepřesvědčila, jestli vím, kam plaveš?“ vyjel na ni Jondalar vyčítavě.

Usmívala se na něho. Věděla, že jeho hněv není nic jiného než vyjádření napětí a strachu. „Jenom jsem chtěla plavat kousek napřed. Nevěděla jsem, že ten přítok vede v kruhu a že bude proud tak silný. Než jsem pochopila, co se stalo, už mě to odneslo. Proč je tady proud tak silný?“

Napětí mezi nimi zase povolilo. Jondalar si natolik oddechl, když byli v bezpečí, že jeho hněv pominul. „Nevím,“ řekl. „Možná jsme blízko některého hlavního ramene, nebo tu dno prudce klesá.“

„Vraťme se, voda je studená a já už se těším na teplý břeh,“ řekla Ajla.

Plavali zpátky pomalejším tempem po proudu. I když už nebyl tak silný jako v druhém přítoku, poháněl je kupředu. Ajla se položila na záda a nechala se jen tak unášet. Pozorovala kolem plynoucí rákosová stébla a modré nebe, které se klenulo nad nimi.

„Víš ještě, kde jsme vlezli do vody?“ zeptal se Jondalar. „Všude to vypadá úplně stejně.“

„U břehu byly tři vysoké borovice v řadě, střední byla vyšší než ostatní, a před nimi rostly smuteční vrby,“ řekla Ajla a zase se obrátila, aby plavala.

„Tady je spousta borovic. Měli bychom plavat ke břehu. Třeba jsme je už minuli,“ strachoval se Jondalar.

„To se mi nezdá. Ta borovice, která roste po proudu vedle té velké, byla tak zvláštně po kroucená. Ještě jsem ji neviděla. Počkej – tamhle – tamhle je, vidíš?“ řekla a plavala k houštině rákosí.

„Máš pravdu,“ řekl Jondalar. „Tudy jsme přišli. V rákosí je ještě vidět naše stopa.“

Přebrodili se do malé tůňky, která jim teď připadala mnohem teplejší, a vyšli na kamenitý břeh s pocitem, že dorazili domů.

„Rozdělám oheň a uvařím čaj,“ řekla Ajla, rukou si setřela vodu z těla a vyždímala vodu z vlasů. Pak pospíchala k cestovním košům a posbírala cestou několik kousků dříví.

„Chceš své šaty?“ zeptal se Jondalar, který přinášel další dříví.

„Chtěla bych nejdřív trochu oschnout,“ řekla a ujistila se, že se koně pasou blízko ve stepi. Jenom Vlka pořád ještě nikde neviděla a už si o něho začínala dělat starosti. Nebylo to ovšem poprvé, že se někde půl dne sám toulal. „Rozlož tuhle kožešinu na trávu a odpočiň si, než připravím čaj.“

Jondalar došel pro vodu a Ajla zatím rozdělala oheň. Pak pečlivě vybírala sušené byliny ze své zásoby. Vojtěška byla povzbudivá a osvěžující, k ní se rozhodla přidat pár květů a listů brutnáku, zdraví posilující prostředek. Vzala květy levkoje pro jejich sladkou chuť a aby dodaly čaji kořeněné aroma. Pro Jondalara přidala kromě toho pár temně rudých jehněd olší, které nasbírala časně zjara.

Když byla hotová, donesla oba poháry k zatravněnému místu, kde čekal Jondalar. Část kožešiny, kterou rozprostřel, ležela ve stínu, ale byla tomu dokonce ráda. Den byl tak horký, že už vůbec necítila osvěžení po koupání. Podala mu pohár a sedla si vedle něho. Upíjeli čaj, nijak moc nemluvili a pozorovali koně, kteří stáli vedle sebe a vzájemně si odháněli mouchy.

Když Jondalar vypil čaj, lehl si a dal si ruce pod hlavu. Ajla byla ráda, že ho vidí tak uvolněného – obvykle hned naléhal, aby vyrazili k další cestě. Odložila svůj pohár, natáhla se vedle něho, položila mu hlavu do podpažní jamky a paži mu dala přes hrud'

Zavřela oči, vnímala jeho mužný pach a cítila, jak rukou hladí její bok.

Natočila hlavu a líbala jeho teplou kůži, pak mu dýchala do týla. Zavřel oči. Znovu ho políbila, pak se vzepřela na lokty a líbala ho na ramena a na krk. Její polibky ho natolik šimraly, že to téměř nemohl vydržet, a tak báječně ho vzrušovaly, že se musel nutit ke klidu.

Políbila ho do týla, na krk a na bradu, cítila na rtech jeho strniště vousů. Pak mu líbala jemně ústa z jedné strany na druhou. Když na něho pohlédla, měl oči zavřené, ale ve tváři výraz plný očekávání. Nakonec otevřel oči a viděl, že se nad ním s úsměvem sklání. Její stále ještě trochu vlhké vlasy jí spadaly přes ramena. Nutilo ho to, aby se po ní natáhl, přitiskl ji k sobě, ale místo toho jen opětoval její úsměv.

Sklonila se a jazykem zkoumala jeho ústa, tak lehce, že to sotva cítil. Nakonec, když myslel, že už to nevydrží, ho pevně políbila. Cítil její jazyk, dožadující se vstupu, a pootevřel ústa. Pomalu prozkoumávala vnitřek jeho rtů a spodní stranu jeho jazyka a patro, pak ho opět políbila na rty, ale to už nevydržel. Natáhl po ní paže a přitáhl ji k sobě. Současně zvedl hlavu a políbil ji.

Když zase položil hlavu a pustil ji, usmívala se spokojeně. Vzrušila ho a oba to věděli. Pozoroval ji. Těšilo ho, že je tak sama se sebou spokojená. Byla v hravé, vynalézavé náladě a on se ptal, jaké mu asi ještě připraví slasti. Usmíval se, čekal a jen ji pozoroval svými zářivě modrými očima.

Předklonila se a znovu ho políbila na ústa, na krk, na ramena, líbala mu hrud' a nakonec bradavky. Pak najednou změnila své těžiště, poklekla vedle něho a uchopila jeho úd.

Těšilo ji připravovat mu slast. Vzrušovalo ji to jiným způsobem a pochopila trochu, proč jí tak rád připravoval slasti on. Když se teď spolu odevzdali rozkoši, už trochu nasycení a znovu hladoví, mohli to plně vychutnat.

Když se Ajla po dlouhé chvíli rozkošnický protáhla v trávě, ucítila něco vlhkého na své tváři. Na okamžik si myslela, že je to Jondalar, ale nebylo to jen mokré, ale i studené, a pach byl jiný, i když ne neznámý. Otevřela oči a spatřila Vlkovy vyceněné zuby. Ještě jednou je očichal, pak mezi ně strčil čenich.

„Vlku! Jdi pryč!“ řekla a odstrčila mu studený čenich stranou. Pak popadla Vlka v týle a zajela mu prsty do kožichu. „Ale jsem ráda, že ses vrátil. Kde ses celý den toulal? Už jsem o tebe měla starost.“

Posadila se, vzala jeho hlavu oběma rukama a položila své čelo na jeho. Pak se obrátila na Jondalara: „Chtěla bych vědět, jak dlouho už je zpátky.“

„No, já jsem rozhodně rád, že jsi ho naučila, aby nás nechal na pokoji. Nevím, co bych mu provedl, kdyby nás vyrušil,“ řekl Jondalar.

Zvedl se, pak pomohl vstát i jí, vzal ji do náruče a podíval se jí do tváře. „Ajlo, to bylo – jak to mám říct? Prostě mi chybějící slova.“

„Já jsem šťastná, Jondalare. Chtěla bych mít pro to slova, ale neuměla bych vyjádřit ani klanovou řečí, co cítím. Nevím, jestli pro to vůbec je nějaké znamení.“

„Právě jsi mi to ukázala, víc než jen pouhými slovy. Dokazuješ mi to každý den a každým myslitelným způsobem.“ Najednou ji přitáhl k sobě, pevně ji objímal a cítil, jak se mu stáhlo hrdlo. „Kdybys tě měl někdy ztratit...“

Jeho slova Ajlu vyděsila, ale jen ho tím pevněji objala.

„Jondalare, jak to, že vždycky víš, co vlastně chci?“ zeptala se Ajla. Seděli v zlaté záři ohně, pili čaj a dívali se, jak jiskry ze smolného jedlového dříví vylétají do noci.

Jondalar se cítil tak odpočatý, spokojený a klidný, jako už dlouho nebyl. Odpoledne chytali ryby – Ajla ho naučila, jak se chytají holýma rukama – pak našli mydlici, koupali se a umyli si vlasy. Teď právě bohatě povečeřeli. Upekli si několik ryb, k nim měli pár ptačích vajec, které byly cítit rybinou, a jako přílohu různou zeleninu. Nakonec si dali ještě těstovité orobincové placky se sladkými bobulemi, pečené na horkých kamenech.

Jondalar se usmál. „Prostě dávám pozor na to, co mi říkáš,“ vysvětloval jí.

„Ale Jondalare, poprvé jsem si myslela, že jsi chtěl, aby to trvalo dlouho, ale věděl jsi líp než já, co jsem skutečně chtěla. A pak, podruhé, jsi věděl, že ti chci připravit slast, a dovolil jsi to tak

dlouho, dokud jsem zase nebyla pro tebe připravená. A věděl jsi, kdy jsem pro tebe připravená. Nic jsem ti neříkala.“

„Ale ano, říkala. Nemusí to být slovy. Naučila jsi mě mluvit tak, jako mluví lidé klanu, znamením a pohyby, ne slovy. Jen jsem se pokusil tvá znamení chápat.“

„Ale taková znamení jsem tě nikdy neučila. Taková znamení vůbec neznám. A ty jsi věděl, jak mi můžeš připravit slast, dřív než jsi měl tušení o řeči klanu.“ Svrátila čelo a pokoušela se to pochopit. Až ho to nakonec rozesmálo.

„To je pravda. Ale i lidé, kteří mluví, užívají současně řeč beze slov, a to dokonce častěji, než sami vědí.“

„Ano, toho jsem si taky všimla,“ řekla Ajla a myslela na to, jak dobře chápala lidi, když prostě dávala pozor na znamení, která nevědomky vydávali.

Dávala se mu do očí, v nichž viděla lásku, kterou k ní cítil, a radost, kterou mu její otázky zřejmě působily, proto si taky teď všimla nepřítomného pohledu, který se v nich objevil. Jondalar se najednou díval do prázdna, jako by viděl na okamžik něco, co bylo dávno předtím, a věděla, že myslí na někoho jiného.

„Zvlášť když ten, od něhož se chceš učit, je ochoten tě učit,“ řekla. „Zolena byla dobrá učitelka.“

Zrudl, zaraženě a překvapeně na ni pohlédl, pak rychle odvrátil hlavu.

„A já se hodně naučila od tebe,“ dodala. Věděla, že ho její poznámka vyrušila.

Zdálo se, že není schopen pohlédnout jí přímo do očí. Když to nakonec přece jen udělal, měl čelo svraštělé. „Ajlo, jak jsi věděla, nač myslím?“ zeptal se. „Já vím, že máš zvláštní dar. Proto tě mamot přijal k ohništi Mamuta, když tě Mamutoni přijali za svou. Ale někdy mám pocit, jako bys dokázala uhodnout mé myšlenky. Vzala jsi tuhle myšlenku z mé hlavy?“

Cítila, jak je zaražený a trochu znepokojený, téměř jako by z ní měl strach. Podobný strach vycítila na letním setkání u Mamutonů, kteří věřili, že má nadpřirozené schopnosti. Avšak jejich víra většinou spočívala v nedorozumění. Stejně jako představa, že má zvláštní moc nad zvířaty, když je přitom jenom našla jako mláďata a vychovala jako děti.

Ale od setkání klanu se něco změnilo. Neměla v úmyslu napít se tajného nápoje, který připravovala pro mog-ury, ale nezbylo jí nic jiného. Stejně tak musela jít do jeskyně a narazit na mog-ury – prostě se to stalo. Když je tam viděla všechny sedět v kruhu a řítla se do černé prázdnoty, která v ní byla, věřila, že je navždy ztracená a nikdy nenajde cestu zpět. Pak Kreb nějak pronikl od jejího nitra a promluvil k ní. Od té doby byly okamžiky, v nichž viděla věci, které si neuměla vysvětlit. Jako tehdy, když ji vzal s sebou mamot na hledačskou cestu. Cítila, jak vzlétla a následovala ho nad stepí. Avšak když teď pohlédla na Jondalara a viděla zvláštní pohled, kterým na ni hleděl, dostala strach, že by ho mohla ztratit.

Hleděla na něho v záři ohně a pak sklonila pohled. Mezi nimi nesměla být žádná nepravda, žádná lež. Ne že by byla schopna úmyslně tvrdit něco, co nebyla pravda, ale nesmělo teď mezi ně vstoupit ani nic nevyřčeného, co klan uznával jako možnou ochranu osobních tajemství. Musela mu říct pravdu, i za cenu toho, že ho ztratí, a pokusit se zjistit, co ho tak zneklidňuje. Pohlédla na něho a hledala správná slova.

„Nedokážu číst tvé myšlenky, Jondalare, ale mohla jsem je uhodnout. Nemluvili jsme právě o znameních, která dávají lidé, když mluví slovy? I ty dáváš taková znamení, a já – já si jich všímala a často vím, co znamenají. Protože tě tolik miluju a chci tě dobře poznat, dávám vždycky dobrý pozor na to, co děláš.“ Odvrátila na okamžik pohled, pak dodala: „A právě to je to, co se učí ženy klanu.“

Zjistila, že se v jeho tváři ukázalo jisté uvolnění a zvědavost, a pokračovala: „A to nedělám jen u tebe. Já jsem nevyrostla u lidí mého druhu a jsem zvyklá vidět význam ve znameních, která lidé dělají. Pomohlo mi to dozvědět se ledacos o lidech, s kterými jsem se setkala, i když mě to zpočátku mátl. Ti, kteří mluví slovy, říkají často jedno, zatímco jejich znamení ukazují něco docela jiného. Když jsem na to konečně přišla, pochopila jsem víc než jen slova, která lidé vyslovovali. Proto už nechtěla Krocije se mnou dál hrát kůstky. Podle způsobu, jak držela ruce, jsem vždycky poznala, v které ruce je vyřezávaná kůstka.“

„Tomu jsem se divil. Všichni ji považovali za dobrou hráčku.“

„To taky byla.“

„Ale jak víš – jak můžeš vědět, že jsem myslel na Zolenu? Ona je teď zelandona. Obvykle na ni myslím jako na tu, která slouží Matce, ne na jméno, které měla, když byla mladá.“

„Pozorovala jsem tě a tvé oči mi řekly, že mě miluješ a že jsi se mnou šťastný, a já byla šťastná. Ale když jsi mluvil o tom, že člověk touží naučit se jisté věci, tak jsi mě na okamžik neviděl. Jednou dřív jsi mi vyprávěl o Zoleně, o ženě, která tě naučila probouzet v ženách city. I o tom jsme právě mluvili, a tak jsem věděla, že to je ona, na kterou myslíš.“

„Ajlo, to je podivuhodné,“ řekl s úsměvem. „Připomeň mi, ať se nikdy nesnažím mít před tebou tajnosti. Možná nedokážeš člověku brát z hlavy přímo myšlenky, ale přece jenom něco, co se tomu hodně podobá.“

„Je tu ještě něco, co bys měl vědět,“ řekla.

Jondalar opět srahl čelo. „Co je to?“

„Někdy si myslím, že mám možná – něco jako dar. Něco se se mnou stalo, když jsem se zúčastnila setkání klanu. Cestovala jsem tam s Brunovou tlupou, když byl Durk ještě docela malý. Tam jsem udělala něco, co jsem vlastně nikdy neměla udělat. Neměla jsem to v úmyslu, ale vypila jsem trochu nápoje, který jsem připravovala pro mog-ury, a pak jsem je náhodou našla v jeskyni. Nehledala jsem je a ani nevím, jak jsem se do jeskyně dostala. Oni...“ Mráz jí přejel po zádech a nedokázala dokončit větu. „Něco se se mnou tehdy stalo. Zabloudila jsem v temnotě. Ne v jeskyni, v temnotě ve mně. Myslela jsem, že musím umřít, ale Kreb mi pomohl. Vsadil své myšlenky do mé hlavy...“

„Co že udělal?“

„Já nevím, jak bych to měla jinak vysvětlit. Přesadil své myšlenky do mé hlavy a od té doby mám – někdy – pocit, že se něco ve mně změnilo. Někdy mi připadá, jako bych měla něco jako – dar. Dějí se věci, které nechápu a neumím je vysvětlit. Myslím, že mamot to věděl.“

Jondalar chvíli mlčel. „Takže tě nepřijal k ohništi Mamuta jen kvůli tvé znalosti léčitelství.“

Přikývla. „Možná. Předpokládám to.“

„Ale moje myšlenky jsi právě nedokázala číst?“

„Ne. Takový dar to není. Spíš je to dar toho druhu, že jsem mohla mamota doprovázet, když se vydal na hledačskou cestu. Nebo když putoval k hlubokým, vzdáleným místům.“

„Do světa duchů?“

„Já nevím.“

Jondalar se díval přes její hlavu do prázdna, pokoušel se pochopit význam jejích slov. Pak potřásl hlavou a pohlédl na ni s trpkým úsměvem. „Myslím, že si Matka se mnou zle zahrává,“ řekl. „První žena, kterou jsem miloval, byla povolána, aby jí sloužila, a já si myslel, že už nikdy nedokážu někoho milovat. A teď, když jsem našel ženu, kterou miluju, se ukáže, že i ona je povolána, aby sloužila Matce. Ztratím i tebe?“

„Proč bys mě měl ztrácet? Já nevím, jestli jsem povolána jí sloužit. Nechtěla bych sloužit nikomu, chtěla bych jen být u tebe, žít u tvého ohniště a rodit tvé děti,“ prohlásila Ajla zamyšleně.

„Rodit moje děti?“ Překvapilo ho, jak to řekla. „Jak bys mohla rodit moje děti? Já nebudu mít děti, muži nemají děti. Velká Matka dává děti ženám. Možná použije ducha muže, aby je stvořila, ale děti nepatří jemu. On se o ně musí jen starat, když je jeho družka porodí. Pak jsou to děti jeho ohniště.“

Ajla mluvila už dřív o tom, že jsou to muži, kteří způsobují, že v ženě začne růst nový život, ale tehdy nepochopil, že je dcerou ohniště Mamuta. Že je schopna navázat spojení se světem duchů a že je možná předurčena sloužit Doně.

„Můžeš mé děti nazývat dětmi svého ohniště, Jondalare. Chtěla bych, aby mé děti byly dětmi tvého ohniště. Chtěla bych být hlavně pořád s tebou, vždycky.“

„To bych chtěl taky, Ajlo. Chtěl jsem tě a tvé děti ještě dřív, než jsem tě potkal. Jen jsem nevěděl, že tě najdu. A doufám, že Matka nepřipustí, aby v tobě rostlo dítě dřív, než se vrátíme domů.“

„Já vím, Jondalare,“ řekla Ajla. „Taky bych raději počkala.“

Ajla vzala poháry a vypláchla je, pak ukončila všechny přípravy k tomu, aby mohli časně zrána vyrazit. Jondalar zatím sbalil všechny věci až na kožešiny na spaní. Zachumlali se k sobě, příjemně unaveni.

Jondalar pozoroval klidně spící Ajlu vedle sebe, ale sám nemohl usnout. Mé děti, pomyslel si. Ajla říkala, že její děti budou

mé děti. Stvořili jsme nový život, když jsme spolu dnes sdíleli slasti? Jestli z toho vznikl nový život, pak musí být velmi zvláštní, protože tyhle slasti byly lepší než všechno předtím.

Proč byly lepší? Vždyť jsem to všechno dělal už dřív? Ale s Ajlou je to nějak jiné – nikdy se jí nenasytím – chci ji pořád víc – už pomýšlení na to způsobí, že po ní znovu toužím...

Ale co si počneme, jestli v ní začne růst dítě? Až dosud se to nestalo – možná už nemůže mít děti. Mnohé ženy nemohou vůbec mít děti. Ale ona porodila syna. Mohlo by to záležet na mně?

Žil jsem dlouho se Serenijí. Za celou tu dobu v ní nezačalo dítě růst, a taky už měla dítě. Možná bych byl zůstal u Saramudonů, kdyby dostala dítě – alespoň jsem si to myslel. Krátce předtím, než jsme odešli, řekla, že možná čeká dítě. Proč jsem u ní nezůstal? Milovala mě, ale říkala, že mě nechce za druhá, protože jsem neopětoval její lásku stejnou měrou. Říkala, že miluju svého bratra víc než jakoukoliv ženu. Ale měl jsem ji rád, možná ne tak jako Ajlu, ale kdybych to opravdu chtěl, pak by se možná dala se mnou dohromady. To jsem věděl už tehdy. Použil jsem to za záminku, abych ji opustil? Protože Thonolan chtěl odejít a já si o něho dělal starosti? Byl to jediný důvod?

Pokud Serenije čekala dítě, když jsem odcházel, jestli dostala další dítě – způsobil jsem to já svým údem? To by rozhodně řekla Ajla. Ne, to není možné! Muži nedostávají děti, jedině snad že Matka použije jejich ducha, aby dítě vytvořila. Dítě mého ducha tedy?

Až budeme u Saramudonů, budu vědět, jestli Serenije dostala dítě. Co bude cítit Ajla, jestli má Serenije dítě, které je možná nějakým způsobem částí mě? A co bude cítit Serenije, až uvidí Ajlu? A co si bude Ajla myslet o ní?

13.

Příštího dne byla Ajla vzhůru už časně zrána. Těšila se na další cestu, i když je nečekalo o nic menší vedro než minulého dne. Když s pomocí pazourku vykřesávala z pyritu jiskry, přála si, aby nemusela rozdělovat oheň. Jídlo, které zbylo z minulého dne a trochu vody by naprosto stačilo, a když myslela na slasti, které sdíleli s Jondalarem, až příliš ráda by se zřekla Izina kouzelného léku. Ale kdyby nevypila svůj zvláštní čaj, možná by zjistila, že v ní roste dítě. Myšlenka, že by se to mohlo stát během cesty, Jondalarovi naháněla strach, a tak tedy nezbylo, než aby si svůj čaj připravila.

Ajla nevěděla, jak ten lék působí. Věděla jen, že v ní neporoste dítě, když až do své měsíční doby vypije každé ráno pár doušků hořkého výtažku zlatobýlu a plný pohár čaje z kořene šalvěje ve dnech, kdy krvácela. Postarat se o dítě, když byli na cestě, by nebylo tak obtížné, ale při rození by nechtěla být sama. Nevěděla, jestli by přežila Durkovo narození, kdyby jí Iza nepomohla.

Ajla se ohnala po komárovi a pak, než se voda ohřála, přezkoumala svou zásobu bylin. Prohlídka balíčků a váčků v opotřeбенém léčitelském vaku z vydři kůže ukázala, že většinu koření, které by mohla v případě nouze potřebovat, má v dostatečném množství. Ale přece jen by raději některé byliny z loňské úrody nahradila čerstvými. Naštěstí zatím neměla příležitost své byliny použít.

Krátce poté, co se zase vydali k západu, došli k široké, rychle tekoucí řece. Jondalar sundal cestovní koše, které visely Vítězovi dost nízkou na slabínách, a přendal je do člunu, přivázanému ke smyku. Podrobně zkoumal řeku. Ústila v ostrém úhlu do Matky řek.

„Ajlo, všimla sis, jak tenhle přítok vtéká do Matky řek? Voda do ní prostě proudí a je pak odnášena, ale Matku řek tím vůbec nerozšiřuje. Myslím, že to způsobuje ten silný proud, do kterého jsme se dostali včera.“

„Zřejmě máš pravdu,“ řekla. Pak se na něho usmála. „Ty chceš vždycky přijít na to, proč tomu je tak, a ne jinak, že?“

„No, když voda najednou tak rychle teče, to přece musí mít nějaké vysvětlení.“

„A ty jsi je našel,“ řekla.

Ajla měla pocit, že má Jondalar zvlášť dobrou náladu, když se přeplavili přes řeku a mohli pokračovat v cestě, a byla proto šťastná. Vlk se držel blízko nich a i z toho měla radost. Dokonce koně se zdáli bujnější. Odpočinek jim prospěl. Cítila se svěží a odpočatá a – snad proto, že právě prošla své léčitelské zásoby – všimla si rostlin a zvířat v ústí velké řeky a v přilehlé stepi, kterou teď projížděli. I když nezaznamenala velké změny, přece jen byly zřejmé.

Ptáci zůstali nadále převládajícími tvory, přičemž nejružnější druhy volavek byly zastoupeny nejsilněji. Ve srovnání s nimi tu ostatních ptáků nebylo tak mnoho. Nad hlavami jim přelétala velká hejna pelikánů a bílých labutí, spatřili mnoho druhů dravých ptáků, mezi nimi luňáky, orly běloocasé, včelojedy a ostříže. Kromě toho viděli spousty menších ptáků, kteří poskakovali kolem, přelétali nad nimi, zpívali a vystavovali na odiv své pestré peří: slavíky a koňadry, pěnice a žluvy a ještě mnoho dalších opeřenců.

I četní drobní bukači žili v deltě, ale tyto plaché ptáky bylo častěji slyšet než vidět. Po celý den vydávali trochu dutě a drnčivě znějící zvuky a k večeru obvykle jejich zpěv zesílil. Ale když se někdo přiblížil, zvedli dlouhé zobáky do výše a splynuli do té míry s rákosím, v němž hnízdili, že se skutečně zdálo, že zmizeli. Ajla jich však viděla spoustu, když letěli nad vodou a lovíli ryby. Letící bukači se dali dobře rozeznat, protože malá brka na přední straně

křídél a na ocase byla docela světlá a tvořila nápadný kontrast k temným křídlům a zádům.

Ale okolí delty bylo kromě toho domovem úžasného množství zvířat, která se přizpůsobila rozdílnému životnímu prostředí: tak například v lesích žili srny a divoká prasata a na krajích lesů zajáci, velcí křečkové a velkorozí jeleni. Cestou potkávali mnoho zvěře, kterou už delší dobu neviděli, a vzájemně se na ni upozorňovali: antilopy sajga, které pobíhaly vedle turů, menší žíhanou divokou kočku, která se plížila k nějakému ptákovi a přitom ji ze stromu pozoroval leopard, liščí rodinu s mladými liščaty, pár velkých jezevců a několik neobvyklých tchořů s bílé, žlutě a hnědě mramorovanou srstí. Ve vodě vídali vydry, norky a ondatry, které rádi lovili.

A pak tu byl hmyz. Velké žluté vážky, které kolem nich prolétaly, a něžná vodní šídla, jejichž svítivě modravé a zelenavé tóny zdobily nenápadné okvětní stvoly jitrocele. V obtížných hejnech, která se náhle vynořovala, jako by se ve vlhku a teple líně plynoucích přítoků a stojatých vod naráz vylíhly z nesčíslné spousty vajíček, byly světlou výjimkou. Ráno se nad vodou objevily první mraky drobných muchnic. Ve stepi od nich měli pokoj, a tak na ně rychle zapomněli, ale večer se na ně zapomenout nedalo. Muchnice se zavrtávaly do tlusté, propocené srsti koní, rojily se jim kolem očí a lezly jim do nozder. A Vlk na tom nebyl o nic líp. Ubohá zvířata byla zmučená. Obtížný hmyz lezl dokonce lidem do vlasů a Ajla a Jondalar si neustále museli třít oči, aby se zbavili těchto drobných trapičů. V blízkosti delty byla mračna muchnic zvlášť hustá, a proto zvažovali, kde by měli v noci tábořit.

Jondalar objevil na pravé straně cesty zatravněný zvýšený břeh, odkud by měli větší výhled. Vyjeli nahoru a rozhlédli se po třpytící se vodě jezera, odříznutého od řeky. Chyběl tu bujný, v deltě obvyklý porost, ale i stojaté tůně, v nichž se líhly larvy z vajíček. Na břehu rostlo pár stromů a keřů, které lemovaly široký břeh, zvoucí k odpočinku.

Vlk se rozeběhl ze svahu dolů a koně ho bez vyzvání následovali. Ajla a Jondalar je sotva udrželi, než jim sundali cestovní koše a Víze odvázali smyk. Pak se hned všichni vrhli do čiré vody. Dokonce Vlk, který jen nerad přeplavával řeky, skočil dovnitř a plaval v jezeře.

„Co myslíš, nezačal Vlk konečně mít rád vodu?“ zeptala se Ajla.

„To doufám, a už je taky načase. Čeká nás ještě hodně řek, které musíme přeplavat.“

Koně sklonili hlavy, aby se napili, frkali do vody z huby a nozder, a když se dostatečně zchladili, vrátili se na břeh jezera. Lehli si do bláta a váleli se. Když se zase zvedli, byli blátem celí obalení. Jak bláto bude schnout, opadá z nich a s ním mrtvá kůže, vajíčka hmyzu a ostatní cizopasnici.

Utábořili se na břehu jezera a vyrazili druhého dne časně zrána. Večer se marně rozhlíželi po stejně příjemném tábořišti. Muchnice vystřídala hejna komárů, po jejichž bodnutí naskakovaly červené svědivé boláky. To donutilo Ajlu a Jondalara, aby si oblékli těžké chránící oblečení, třebaže jim v něm bylo nepříjemně horko, zvlášť když si v poslední době zvykli jezdit polonazí. Nikdo vlastně nevěděl, kdy se objevily mouchy. Pár ovádů je obtěžovalo vždycky, ale teď to byly menší bodavé mouchy, které se najednou kolem nich rojily. Přestože byl teplý večer, Ajla a Jondalar zalezli časně do spacích kožešin, jenom aby létajícím trapičům unikli.

Druhého dne se vydali na cestu teprve tehdy, až Ajla našla byliny, které zmírňovaly účinek bodnutí a odpuzovaly hmyz. Na vlhkém a stinném místě těsně u vody našla krtičník s volnými klasy ze zvláště tvarovaných hnědých květů. Sbírala celé rostliny, aby z nich připravila vývar, který hojil kůži a pomáhal proti svědění. Když objevila velké listy jitrocele, natrhala i ty, aby z nich rovněž připravila vývar. Ten mírnil a léčil téměř všechno, od hmyzího píchnutí až po zhnisané rány, dokonce i nebezpečné vředy. Dál ve stepi, kde bylo sucho, natrhala květy černobýlu, které byly dobrou protilátkou pro všechny možné jedy.

Měla radost, že objevila zářivě žluté měsíčky, které byly léčivé a způsobovaly, že už hmyzí bodnutí tolik nebolela. Taký odpuzovaly hmyz, a proto se Ajla a Jondalar v silném vývaru doslova umyli. V prosluněném okraji lesa našla Ajla majoránku, která je také dobrým odpuzovacím prostředkem proti hmyzu. Když pili majoránkový čaj, dostal i jejich pot silné aroma, které odpuzuje muchnice, blechy a většinu much. Pokoušela se jím napojit dokonce koně a Vlka, ale nevěděla, nakolik jim to pomohlo.

Jondalar sledoval všechny Ajliny přípravy, vyptával se jí a se zájmem naslouchal. Cítili se teď všichni mnohem líp a Jondalar si uvědomoval, jaké má štěstí, že cestuje s někým, kdo si umí s hmyzem poradit.

V pozdnějším dopoledni už byli opět na cestě a změny, které Ajla zaznamenala dřív, vystupovaly stále zřetelněji do popředí. Viděli teď méně močálovitých oblastí, vodní hladiny se zvětšily a bylo v nich méně ostrovů. Severní rameno delty ztratilo mnohonásobně protkávanou síť přítoků a stalo se jednolitým proudem. Později se spojilo s jedním ze středních ramen velké delty. Řečiště bylo dvojnásobně široké a svádělo obrovské spousty vody. O krátký kus dál se řeka znovu rozšířila, když do ní vteklo jižní rameno, které už splynulo s druhým středním ramenem. Tím se všechna čtyři ramena spojila v jediném hlubokém řečišti.

Mohutný proud do sebe pojal při své cestě napříč kontinentem stovky přítoků a tající vodu z dvou horských hřebenů pokrytých ledem. Avšak na jihu mu žulové zbytky prastarého horstva zatarasily cestu. Nakonec tvrdé podloží trochu povolilo pod tlakem přitékajících vod. Řeka, vtěsnaná do úzkého průtoku, posbírala v krátkém úseku všechny okolní vody, než se ostře zatočila a vlila přes obrovskou deltu do moře.

Ajla teď poprvé spatřila mohutnou řeku v celé její velkoleposti a Jondalar, který už v tomto kraji byl, ji zase viděl z jiné strany. Oba hleděli na řeku jako očarování. Plocha zaplavená vodou byla tak obrovská, že vypadala spíš jako tekoucí moře než řeka, a zvlněná hladina neprozrazovala nic o síle skryté v jejích hlubinách.

„To je Matka řek,“ řekl Jondalar.

Už jednou prošel po celé její délce a věděl, jak dlouhou cestu má řeka za sebou, znal krajiny, kterými protékala. Věděl taky, jak dlouhá je cesta, která je teď ještě čeká. A i když Ajla všechno zcela nechápala, přesto věděla, že obrovská, hluboká, mohutná Matka řek v tomto místě, na konci své dlouhé cesty naposledy sjednocená, dosahuje svého vrcholu: větší než tady už nikde nebude.

Pokračovali v cestě proti proudu řeky, opustili vlhkou a teplou deltu a s ní spousty hmyzu, který je trápil, a pak zjistili, že vyjíždějí i z otevřené stepi. Travniny a plochou pobřežní úrodnou půdu teď vystřídal kopcovitá krajina s rozsáhlými lesy a zelenými loukami.

Ve stínu řídkých lesů bylo chladněji. To byla natolik vítaná změna, že pocítili pokušení zastavit a rozbít tábor, když dorazili k velkému jezeru, přestože bylo teprve časně odpoledne. Hned vedle se rozkládala nádherně zelená, stromy lemovaná louka. Jeli podél potoka k písečnému břehu, ale když se přiblížili, Vlk hluboce hrdečně vrčel, srst měl zježenou a zaujal útočné postavení. Ajla a Jondalar se rozhlíželi a snažili se zjistit, co ho zneklidnilo.

„Já nic nevidím,“ řekla Ajla po chvíli, „ale musí tady být něco, co se mu nelíbí.“

Jondalar znovu pohlédl na lákavé jezero. „Je stejně ještě příliš brzy, abychom se utábořili na noc. Pojďme dál,“ rozhodl nakonec. Obrátil Vítěze a zamířil směrem k řece. Vlk zůstal chvíli pozadu a pak je dohonil.

Když projížděli zalesněnou krajinou, byl nakonec Jondalar rád, že nezastavili tak brzy u jezera. V průběhu odpoledne projížděli kolem několika dalších, různě velikých jezer. Už se ptal, jak je možné, že zapomněl ze své dřívější cesty, že je tady v té končině tolik jezer, ale pak si vzpomněl, že s Thonolanem sjížděli řeku v lodi Ramudonů a jen občas vystoupili na břeh.

Přesto byl přesvědčený, že v tak příhodné krajině musejí žít lidé. Pokoušel se rozpomenout, jestli někdo z Ramudonů nemluvil o říčních lidech, kteří žijí dál po proudu. O svých myšlenkách se ale Ajle nezmínil. Pokud se jim neukázali, tak nechtěli být viděni. Přesto se ptal, co asi Vlka přimělo, že byl tak podrážděný. Zvěřil lidi, kteří měli strach nebo byli nepřátelsky naladěni?

Když se slunce sklánělo ke strmicím horám před nimi, zastavili u malého jezírka, které bylo sběrnou nádrží pro více potoků z výše položené krajiny. Odtok z jezírka ústil do řeky a tudy proplovali do jezírka velcí lososi a pstruzi.

Od té doby, co se přiblížili k řece, staly se ryby stálou součástí jejich stravy. Ajla čas od času splétala síť, podobnou těm, jimiž Brunova tlupa chytala velké ryby z moře Beran. Nejdřív vyzkoušela nejrůznější rostliny se silnými vláknitými stonky, a nakonec zjistila, že nejlépe se dalo zpracovat konopí a len, ale konopí bylo podstatně hrubší.

Když se domnívala, že je síť dostatečně veliká, vyzkoušeli ji v jezírku. Jondalar držel jeden konec a ona druhý. Zašli kus dál do vody a pak se sítí mezi sebou se brodili zpátky ke břehu. Když

vytáhli na břeh dva velké pstruhy, probudila se i Jondalarova rybářská vášeň. Taky hned uvažoval, jestli by se nedala na síť připevnit násada, aby mohli chytat ryby a nemuseli se brodit ve vodě.

Při své cestě k horskému hřebeni dorazili do jedné ze vzácných lesních oblastí s mnoha druhy listnatých a jehličnatých stromů, které tvořily – jako rostliny ve stepi – pestrou mozaiku druhů. Mezi lesy se rozkládaly louky a jezera, v níže položené krajině rašeliniště a močály.

Stálezeleným stromům se dařilo na severních svazích a v písčité půdě, kde bylo dostatečné vlhko, aby dorostly do velké výše. Hustý les obrovských, až sto šedesát stop vysokých smrků pokrýval spodní část svahu. K nim se přidaly borovice, které byly sice jen asi sto třicet stop vysoké, ale nezdály se menší, protože rostly ve výše položeném místě. Mohutné temně zelené jedle udělaly místo vysokým břízám s bílými kmeny, a dokonce vrby tu dosahovaly až pětasedmdesáti stop.

Kde se svahy otvíraly k jihu a půda byla vlhčí a výživnější, dorůstaly i listnaté stromy do úžasných výšek. Skupiny obrovských dubů s naprosto rovnými kmeny, z nichž až ke koruně nevyrážely žádné větve, strměly do výše sto čtyřiceti stop. Lípy a jasany byly téměř tak vysoké a javory nebyly o nic menší.

V určité vzdálenosti spatřili před sebou stříbřité listy bílých topolů, mezi nimiž rostly duby, a když se k nim dostali, viděli, že v dubech hnízdí spousta vrabců.

V místech, kde většími skulinami mezi listím pronikalo k zemi víc slunce, byl hustý podrost. Z vyšších větví stromů visely šlahouny kvetoucího plamínku a jiných popínavých rostlin. Jezdci na koních se blížili skupině jilmů a bílých vrb, v nichž si budovali hnízda mořští orlové a černí čápi. Projeli kolem osik, pod nimiž rostly ostružiny, a kolem husté skupiny vrb u řeky. Na jednom svahu byl smíšený les majestátních jilmů, štíhlých bříz a voňavých lip, který zastiňoval mnoho jedlých rostlin. Zastavili, aby některé posbírali: maliny, kopřivy, lískové oříšky s ještě ne docela zralými jádry, právě takovými, jak je měla Ajla nejraději. Našli i pár limbových šišek, které skrývaly chutné oříšky.

Kousek dál vystřídal buky habry, ale brzy byly buky zase v převaze. Obrovský povalený habr byl obalený tak hustou vrstvou

oranžově žlutých chutných hub, že Ajla sesedla a hned se pustila do sběru. Jondalar jí je pomáhal sbírat, ale vzápětí objevil v blízkém stromě včelí úl. Kmen povalené jedle, na němž ještě zůstaly suky mohutných větví, použil jako žebřík. S kouřící loučí a sekrou vyšplhal nahoru a odlomil pár pláství, aniž se dal zastrašit několika bodnutími. Hned na místě se pustili do vzácné lahůdky, snědli přitom i vosk a několik včel a smáli se jako děti svým ulepeným rukám a tvářím.

Pak pokračovali podél břehu široké řeky ve své cestě na západ. Vrcholy pokryté sněhem měli neustále před očima. Detaily byly stále zřetelnější, ale přibližovali se k nim tak pomalu, že si vůbec neuvědomovali, že se jim skutečně přibližují.

Čas od času odbočili do zalesněné kopcovité krajiny na severu, ale většinou se drželi v údolí řeky. Přestože byl charakter krajiny jiný, měly zalesněné roviny s horami hodně společného.

Když jeli dál proti proudu, Ajla neustále pozorovala řeku. Věděla, že voda všech přítoků je odnášena proudem a že velká řeka teď má méně vody. I když se zdánlivě nic nezměnilo na obrovské ploše, kterou pokrývala tekoucí voda, měla přece jenom pocit, jako by voda Matky řek utrpěla ztrátu. Byl to jen pocit, ale hlubší než vědění. Ajla se neustále pokoušela zjistit, jestli se obrovský proud nějak poznatelně změnil.

Netrvalo dlouho a vzhled řeky se skutečně změnil. Hluboko pod spraší – kamením, které ledovec kdysi dávno rozdrtil na prach a vítr ho odvál – pod hlínou, pískem a štěrkem, které tu uložily tekoucí vody v průběhu tisíciletí, byl prastarý masiv. Jeho trvalý základ vytvořil do té míry odolný štít, že strnulý žulový krunýř, natlačený neúprosnými pohyby země proti masivu, musel povolit a zvrásnit se do hor. Jejich zasněžené vrcholy teď zářily ve slunci.

Ajla a Jondalar nechali lesy za sebou, projížděli krajinou protkávanou nízkými pahorky se starou suchou trávou. Krajina se teď podobala otevřené stepi v blízkosti delty, ale byla teplejší a sušší, viděli tu dokonce písečné duny, porostlé houževnatými, suchomilnými travinami, a jen v blízkosti vody se objevovalo několik stromů. V hubené půdě se taky uchytily dřevnaté keře, v první řadě černobýl, pelyněk kozalec a ožanka, na mnohých

místech dokonce vytlačovaly zakrslé borovice a vrby, které rostly těsně u břehu řek.

Bažinatá oblast mezi oběma rameny řeky, neustále znovu zaplavovaná, se podobala velké deltě a byla stejně bohatá na ostrice, vodní rostliny a zvířata. Ploché ostrovy se stromy a malými zelenými loukami obtékala bahnitá hlavní žlutá ramena nebo menší strouhy s čistou vodou, v nichž žily často nezvykle velké ryby.

Jeli docela těsně podél vody po otevřené pláni, když Jondalar zastavil Vítěze. Ajla hned zastavila vedle něho. Usmál se její zvědavé tváří, ale než něco stačila říct, položil prst na rty a ukázal na malou tůňku, v níž se vodní rostliny kývaly v rytmu neviditelných proudů. Zpočátku neviděla nic nezvyklého, ale pak vyplaval ze zelené hloubky velký zlatý karas. Jindy spatřili v laguně několik obrovských jeseterů.

Rákosové houštiny, jezera a laguny zvaly ptáky k hnízdění a velká hejna pelikánů plachtila nad nimi, nesena stoupajícím teplým vzduchem. Ropuchy a žáby pořádaly večerní koncerty a příležitostně posloužily i za potravu. Malých ještěrek, které se míhaly po bahnitém břehu, si poutníci nevšimli a hadům se vyhýbali.

Ve vodě bylo zřejmě hodně pijavic, proto místa ke koupání pečlivě vyhledávali, ale Ajlu přesto uchvátila tato zvláštní stvoření, která se na ně přichytávala a sála jim krev, aniž to cítili.

Vrcholky na západě ustupovaly, jak se blížili jižnímu konci hřebene hor. Mezi řekou, kterou sledovali, a řadou rozeklaných vrcholů se rozkládala široká rovina. Když se ohlédl zpět, spatřili celou řadu hor táhnoucích se k západu. Na nejvyšších vrcholcích zářil led a příkré svahy pokrýval sníh – což svědčilo o tom, že krátká doba letního vedra na jižních rovinách byla jen mezihrou v krajině ovládané ledem.

Jakmile nechali hory za sebou, zdál se pohled na západ neohraničený – kam jen mohli dohlédnout, byly suché širé pláně bez jakéhokoliv rozlišujícího znaku. Putovali a jeden den přecházel do druhého. Bez mnohotvárných zalesněných pahorků a ostrých vrcholů, které přerušovaly monotónnost krajiny, by nedokázali jednotlivé dny od sebe odlišit. Na jednom místě se spojila obě ramena řeky, kterou nadále sledovali, a na druhém břehu viděli

step s hustějším porostem stromů, i když ve velké řece byly nadále ostrůvky a rákosové houštiny.

Avšak ještě než skončil den, Matka řek se opět rozlila do šířky. Nadále ji sledovali směrem na jih, a když se víc přiblížili k horám, které v dálce strměly v purpurovém světle, začal se ukazovat jejich pravý charakter.

V protikladu k příkře strmícím vrcholům na severu bylo pohoří na jihu výrazně mírnější, i když stále ještě dost vysoké, aby až do léta neslo příkrývku sněhu a ledu, a jeho vrcholky byly spíš zaoblené.

Pohoří na jihu taky určovalo tok řeky. Když oba jezdci na koních přijeli blíž, zjistili, že se velký proud změnil způsobem, který už důvěrně znali. Mnohonásobně točité přítoky se vzájemně propojovaly a nakonec vtékaly do hlavních ramen. Rákosové houštiny a ostrůvky zmizely a jednotlivá ramena se spojila v širokém a hlubokém korytě, v němž spousty vody plynuly pozvolným obloukem.

Jondalar a Ajla jeli po vnitřní straně tohoto oblouku, dokud jejich cesta nevedla opět k západu, proti slunci, které zapadalo na zamlženém temně rudém nebi. Jondalar neviděl žádné mraky a ptal se, jakou asi příčinu má toto sytě rudé zbarvení, které se odráželo na ostrých skalách na severu a na oblých vrcholcích na jihu a zbarvilo i zvlněnou hladinu řeky.

Jeli dál a rozhlíželi se po dobrém místě k nočnímu táboru.

Ajla se probudila před rozedněním. Milovala časná rána a chladný vzduch. Připravila pro spícího Jondalara a pro sebe estragonový a šalvějový čaj a pila ho, zatímco ranní slunce probouzelo hory na severu. Začalo to tím, že první růžové paprsky obkreslily oba ledové vrcholy, nejdřív docela pomalu, jako pouhý odraz žáru na východě. Avšak pak, ještě než se nad horizont zvedl okraj zářivého kotouče, oznámily náhle ozářené vrcholy jeho příchod.

Když se Ajla a Jondalar opět vydali na cestu, počítali s tím, že se velká řeka znovu rozlije. Proto byli překvapeni, že voda tekla v jediném širokém řečišti. Bylo v ní sice několik ostrůvků zarostlých křovím, ale nikdy se nerozdvojovala. Byli tak zvyklí vidět širokou vinoucí se řeku protékat nízkou travnatou krajinou, že jim

připadalo zvláštní, že najednou podržela své vodní spousty v jednom jediném řečišti.

Na levém břehu, mezi řekou a ostrými, blýskavými žulovými a břidlicovými vrcholy na severu, se zvedalo vápencové předhůří. Byl to drsný kraj s nesčetnými roklemi, vystavený extrémním povětrnostním podmínkám. V létě ho vysušovaly rezavé větry z jihu, v zimě hnal vysoký tlak nad ledovci na severu ledový vzduch po otevřené krajině. A z východu často přicházely prudké bouře, které se tvořily nad mořem. Vydatné srážky a rychle vysoušející větry ve spojení s výraznými výchylkami teplot rozrušily vápenec pod porézni vrstvou spraše a v ploché, otevřené rovině vznikaly příkré průrvy.

V suché větrné krajině se udržely odolné traviny, ale téměř úplně tu chyběly stromy. Jedinými dřevinami tady byly keře, které snesly jak suchá vedra, tak lezavý chlad. Tu a tam narazili na keř tamaryšku s tenkými větvemi a drobnými růžovými kvítky nebo na řešetlák s černými bobulemi a ostrými trny. Zahlédli dokonce několik malých keříků s černým rybízem. Častěji se objevovaly různé druhy černobýlu, mezi nimi i jeden, který Ajla neznala.

Traviny a keře rostoucí na jižních rovinách skýtaly potravu mnohé zvěři – ale nebyla tu zvěř, kterou by nespátřili i dál na severu. Mnohé druhy milující chlad, jako třeba pižmoni, nepronikaly tak daleko k jihu. Na druhé straně Ajla ještě nikdy neviděla pohromadě tolik antilop sajga. Byly sice hodně rozšířené a proháněly se téměř na všech širých pláních, ale zpravidla jich nebylo pohromadě tolik.

Ajla pozorovala ze hřbetu Víhy stádo těchto zvláštních, neohrabaně vypadajících zvířat. Jondalar jel dál. Zrychlila, aby ho na ně upozornila.

„Podívej, kolik je tu antilop.“

Jondalar nejdřív nic neviděl – měly stejnou barvu jako prach. Potom však spatřil obrys jejich rohů s rýhovanými, lehce dopředu skloněnými hroty.

„Připomínají mi Izu. Duch antilopy sajga byl jejím totemem,“ řekla Ajla s úsměvem.

Neohrabaně vypadající sajgy vždycky Ajlu rozesmály – zvlášť jejich dlouhý, přepislý čenich a zvláštní krok, který jim však

neubíral na rychlosti. Vlk je rád honil, ale byly tak rychlé, že se mu málokdy podařilo dostat se do jejich blízkosti, rozhodně ne na delší dobu.

Sajgy měly zřejmě v obzvláštní oblibě černé stonky černobýlu a tvořily zde větší stáda než kdekoliv jinde.

Až dosud zpravidla vídali malá stáda deseti až patnácti zvířat, obvykle koz s jedním nebo dvěma mladými, a mnohé z matek nebyly starší než rok. Ale v této krajině byla stáda, k nimž patřilo až padesát zvířat. Ajla se ptala, kde asi zůstali kozlové. Ve větším počtu byli vidět jen v době páření, kdy se každý snažil co nejčastěji se pářit s co největším počtem koz. Později naráželi stále častěji na jejich zdechlíny. Působilo to téměř dojmem, jako by se kozlové naprosto vyčerpali a přenechali po zbytek měsíců v roce skrovnou potravu kozám a jejich mladým.

V rovině žilo i pár kozorožců a muflonů, častěji v blízkosti příkrých srázů, po nichž bez námahy lezli. Velká stáda turů táhla krajinou, většinou měli jednobarevnou temně rudou srst, ale bylo jich překvapivě mnoho i s bílými, zčásti opravdu velkými skvrnami. Viděli skvrnitě daňky, jeleny, bizony a mnoho onagerů. Vítěz a Víha brali na vědomí všechna pasoucí se zvířata, ale onageři v nich vždycky probouzeli zvláštní zájem. Nespouštěli je z očí a vydatně očichávali jejich trus.

Kromě toho tu byla spousta malých zvířat jako všude ve stepi: syslové, svišťové, stepní myši, křečci, zajíci a dikobraz, ostatně zvíře, které Ajla ještě neznala. Jejich počet udržovali v rovnováze masožrouti, kteří je lovili. Viděli malé divoké kočky, větší rysy a obrovské jeskynní lvy a slyšeli chechtavý štěkot hyen.

V následujících dnech měnila velká řeka často směr. Zatímco krajina na severním břehu, po kterém jeli, zůstala nezměněná – nadále míjeli nízké travnaté pahorky a roviny s mělkými muldami – terén na protilehlém břehu byl členitější. Přítoky vymlely hluboká údolí a stromy pokrývaly erodované svahy často až dolů ke břehu. Tyto výběžky hor a rozeklaný terén na jižním břehu byly příčinou četných ohybů řeky nejrůznějšími směry.

I když jí někdy připadaly skřehotavé žáby obtížné, Ajla postrádala jejich večerní koncerty, avšak trylkování ropuch patřilo nadále k nočním zvukům. Žáby vystřídaly ještěrky a stepní zmije a s nimi přibýli půvabní jeřábi, kteří se živili vedle hmyzu a šneků

taky hady. Ajla uchváceně sledovala pár dlouhonohých, modravě šedých ptáků s černou hlavou a bílou chocholkou, který krmil své mladé.

Ani trochu nepostrádala komáry. Tady, kde nebyla močálovitá lůhniště, už nemuseli trpět tímto obtížným hmyzem. Bohužel se to netýkalo muchniček. Ty je trápily v celých rojích.

„Ajlo, podívej!“ řekl Jondalar a ukazoval na plošinu z kmenů a prken na břehu řeky. „To je přístav pro čluny. Postavili ho říční lidé.“

I když neměla tušení, co to je, nemohlo být pochyb o tom, že tohle není náhodná snůška dříví, ale něco, co někdo postavil za určitým účelem. Cítila, jak se jí zmocňuje vzrušení. „Znamená to tedy, že budou někde nablízku lidé?“

„Teď právě asi ne. V přístavišti není uvázaná žádná loď. Ale zřejmě nežijí daleko odtud. Tohle musí být místo, kam častěji zajíždějí. Pokud by tomu tak nebylo, nenamáhali by se se stavbou přístaviště. A vzdálené místo by zřejmě tak často nenavštěvovali.“

Jondalar si prohlédl molo podrobněji, pak se díval proti proudu řeky a na druhý břeh. „Nejsem si jistý, ale řekl bych, že lidé, kteří tohle vybudovali, žijí na druhé straně řeky a tady kotví, když ji přeplavou. Možná sem přicházejí, aby lovili zvěř nebo sbírali byliny.“

Během další jízdy se oba pořád dívali přes širokou řeku. Až dosud si krajiny na druhém břehu nijak zvlášť nevšímalí a Ajlu napadlo, že tam mohli být lidé, které neviděli. Nedošli ještě nijak daleko, když si Jondalar všiml pohybu na vodě. Zastavil, aby to mohl lépe sledovat.

„Podívej se tamhle, Ajlo,“ řekl, když k němu došla. „To by mohla být loď Ramudonů.“

Něco viděla, ale nevěděla, co by to mohlo být. Popojeli kus dál. Když se přiblížili, spatřila Ajla loď. Byla jiná než všechny, které kdy viděla. Zнала jen miskovité, kůží potažené čluny Mamutonů. Vypadaly jako ten, který vezli na smyku. Plavidlo na řece ale bylo ze dřeva a vepředu vybíhalo do špice. Sedělo v něm

několik lidí za sebou. Když přijeli do stejné úrovně s lodí, objevila Ajla další lidi na protilehlém břehu.

Jondalar na ně zavolal na pozdrav a mával paží. Volal i pár jiných slov řečí, kterou neznala, ale zdála se podobná řeči Mamutonů.

Lidé v lodi neodpověděli a Jondalar uvažoval, jestli ho snad neslyšeli, ale byl si téměř jistý, že ho viděli. Zavolal znovu a tentokrát byl přesvědčený, že ho museli slyšet. Ale na jeho mávání neodpověděli. Místo toho pádlovali ze všech sil, aby se vrátili k druhému břehu.

Ajla si všimla, že jeden z lidí na druhém břehu si jich rovněž všiml. Běžel k ostatním a ukazoval přes řeku na ně, pak zmizel a všichni ostatní taky. Několik lidí zůstalo na břehu, dokud k nim nedorazila loď, pak zmizeli i oni.

„Zase se bojí, protože sedíme na koních, že?“ řekla.

Jondalarovi připadalo, že vidí v jejích očích slzy. „Stejně by nemělo smysl, abychom tady vystoupili na druhý břeh. Jeskyně Saramudonů, které znám, je na téhle straně,“ utěšoval ji.

„Ano,“ řekla a naznačila Víze, aby jela dál. „Ale oni by mohli se svým člunem připlout k nám. Nebo alespoň odpovědět na pozdrav.“

„Ajlo, představ si, jak se jim zdáme podivní, když sedíme na koních. Musíme vypadat jako něco ze světa duchů, jako dvouhlavé nestvůry se čtyřma nohama,“ řekl. „Nemůžeš jim vyčítat, že se bojí něčeho, co ještě nikdy neviděli.“

Dál vepředu, na druhé straně řeky, dosahovalo prostorné údolí od hor až téměř k úrovni mohutného proudu. Protékala jím dost velká řeka, která ústila do Matky řek. V údolí nedaleko ústí, ale na svahu, viděli několik obydlí ze dřeva, zřejmě sídliště. Před chýšemi stáli lidé, kteří v nich žili, a zírali na cestující, jedoucí po druhém břehu.

„Jondalare,“ řekla Ajla, „chtěla bych sesednout.“

„Proč?“

„Aby alespoň viděli, že jsme lidé a koně že jsou koně, žádné dvouhlavé nestvůry se čtyřma nohama,“ řekla Ajla, sklouzla z Víhy a vedla ji za uzdu za sebou.

Jondalar přikývl, přehodil nohu přes hřbet Vítěze a seskočil. Pak se chopil uzdy a následoval ji. Avšak sotva Ajla vykročila,

přihnal se Vlk a pozdravil ji svým obvyklým způsobem. Vyskakoval vysoko, kladl jí pracky na ramena, lízal jí tvář a jemně bral její bradu do tlamy. Když zase stál na všech čtyřech, upozornilo ho něco na lidi na druhém břehu, snad jejich pach, který sem zavál přes řeku. Rozeběhl se až k vodě, zvedl hlavu, několikrát zaštěkal a pak pronikavě zavyl.

„Proč to děláš?“ zeptal se Jondalar.

„Nevím. Ale už dlouho nespátřil jiné lidi než nás. Třeba je rád, že je vidí, a chce je pozdravit,“ řekla Ajla. „To bych taky ráda udělala, ale pro nás by bylo těžké dostat se k nim na druhou stranu. A oni za námi nepřijdou,“ povzdechla si.

Když měli za sebou velký ohyb řeky, která je vedla proti zapadajícímu slunci, odbočili ze západního směru trochu k jihu. Ale za údolím, kde hory začaly ustupovat, jeli zase přesně na západ. Tak daleko na jih, kde byli teď, se už na celé své cestě nedostanou, a byla právě nejteplejší doba roku.

Přes vysokou ledovou příkrývku, která pokrývala čtvrtinu země, mohlo být ve vrcholném létě v jižních částech kontinentu nesnesitelné vedro, zvláště když slunce pražilo na nezastíněné roviny. Silný, neustále vanoucí horký vítr vedro nijak nezmenšoval. Ajla a Jondalar, kteří jeli bok po boku nebo putovali pěšky po vyschlé stepi, aby dopřáli koním odpočinek, si navykli na určitý rytmus, který jim usnadňoval cestování.

Probouzeli se, hned jak vysoké vrcholky na severu odrazily první paprsky ranního slunce, a po lehké snídani, než den skutečně nastal, vyrazili na cestu. Jakmile stálo slunce výš na obloze, pražilo s takovou silou do otevřených plání, že se nad zemí tvořily lesklé vlny horka. Na opálené kůži měli povlak z vysušeného potu. Vlk s vyplazeným jazykem supěl a snažil se vzdorovat vedru. Tou dobou necítil nejmenší chuť na výzvědné cesty, jen udržoval krok s Víhou a Vítězem, kteří kráčeli se svěšenými hlavami. Jejich jezdci na nich umdleně seděli a nechali je, aby si sami určovali tempo. V dusném poledním vedru neměli Ajla a Jondalar ani chuť mluvit, prohodili mezi sebou sotva pár slov.

Když už to nemohli vydržet, vyhledali přístupný břeh, pokud možno v blízkosti čirého zálivu nebo pomalu tekoucího přítoku Matky řek. Dokonce Vlk neměl nic proti koupeli v klidné vodě.

Jen při prudším proudu vždycky ještě chvíli váhal. Jakmile lidé, s nimiž cestoval, zastavili u řeky, sesedli a sundali koním koše, běžel napřed a skočil jako první do vody. Pokud to byl vedlejší přítok, obvykle se všichni vrhli do chladné osvěžující vody, někdy dokonce dřív, než odvázali koním koše a zbavili je smyku.

Když se osvěžili koupelí, vydali se hledat potravu. Bylo jí dostatek všude kolem, dokonce i v horké prašné stepi, a ve vodě tím spíš, zvláště když se vědělo, kde se dá najít a jak je možné si ji opatřit.

Ulovit ryby se jim podařilo téměř vždycky, ať používali Ajlin nebo Jondalarův způsob. Pokud to vyžadovala situace, použili Ajlinu síť, brodili se vodu a táhli ji mezi sebou ve vodě. Jondalar opatřil kus jiné sítě násadou, ale ještě nebyl úplně spokojený, i když jim za určitých okolností síť s násadou dobře sloužila. Chytil ryby taky se šňůrou a pevnou návnadou – kouskem kosti, který opracoval tak, že byl na obou koncích špičatý. Na kost napichoval kousky ryb, masa nebo taky žízaly. Jakmile ryba návnadu polkla, krátké trhnutí šňůry většinou způsobilo, že se návnada rybě v tlamě vzpříčila a konce se zasekly.

Jondalar často chytil na návnadu poměrně velké ryby, a když ji jednou ztratil, zhotovil si na chytání ryb hák. Začal s vidlicovitou větví odříznutou přímo pod nasazením větve. Delší paže vidlice sloužila jako páka, kratší vybíhala do špice směřující zpět vzhůru a tvořila hák k vytažení ryby. Těsně u břehu rostly menší stromy a keře, a první háky, které z nich vyrobil, mu dobře posloužily. Ale zdálo se mu, že nikdy nenajde takovou vidlici, která by bylo dost silná, aby dlouho vydržela. Stávalo se častěji, že se mu pod váhou úlovku zlomila, a tak se neustále rozhlížel po silnějším dřevě.

Když spatřil na zemi ležící paroží, projel kolem, vzal je na vědomí, pomyslel si, že je zřejmě shodil tříletý jelen, ale nevšímal si jeho tvaru. Paroží mu však nešlo z hlavy, dokud si najednou nepředstavil jeho výsady. Hned obrátil koně a dojel pro ně. Paroží je tuhé a tvrdé a jen tak se nezlomí, a tohle mělo navíc správný tvar a velikost. Když je trochu zašpičatí, získá výborný hák.

Ajla chytala ryby občas rukou, jak ji to naučila Iza. Jondalar pokaždé jen žasl, když ji při tom pozoroval. Postup byl v podstatě docela jednoduchý, ale přesto se mu dosud nepodařilo chytit rybu

tímto způsobem. Vyžadovalo to cvik, obratnost a trpělivost – nekonečnou trpělivost.

Ajla se nejdřív rozhlížela po kořenech, naplaveném dříví nebo kamenech vyčnívajících z vody, protože taková místa ryby vyhledávaly k odpočinku. Když objevila pstruha nebo malého lososa, vlezla do vody o kus dál po proudu, nechala ruku svěšenou a brodila se pomalu k rybě. Čím víc se k ní blížila, tím šla pomaleji, a neustále se snažila, aby nezvířila bahno nebo vodu. Obojí by přimělo odpočívající rybu okamžitě zmizet. Opatrně pak podsunula ruku zezadu pod rybu a lehce se jí dotkla, což ryba zřejmě nebrala na vědomí. Jakmile dohmátla k žábrům, rychle rybu popadla a vyhodila z vody na břeh, kde ji obvykle sebral Jondalar dřív, než měla čas dostat se zpátky do vody.

Ajla objevila taky sladkovodní mušle, které se podobaly těm, které rostly v blízkosti Brunovy tlupy. Hledala rostliny s vysokým obsahem soli jako merlík, lebedu a podběl, aby doplnila tenčící se zásoby, a kromě toho sbírala kořeny, listy a semena, která teď dozrávala. Koroptví bylo v otevřené stepi a v křovinách v blízkosti vody vždycky dostatek. Tito neohrabaní ptáci se dali snadno chytat a Ajla z nich připravovala chutné jídlo.

V největším vedru v časném odpoledni, když připravovala jídlo pro hlavní chod, odpočívali. Protože u řeky rostly jen zakrslé stromy, používali stan jako zástěnu, která jim v parném vedru v otevřené krajině skýtala trochu stínu. Později odpoledne, když se ochladilo, se vydali znovu na cestu a jeli až do západu slunce. Když žhnoucí kotouč zapadl za horizont, rozhlíželi se po vhodném místě a za šera rozbili tábor. Ale když byl úplněk a projasňoval svým chladným světlem step, jeli často taky ještě dlouho do noci.

Večer jídali málo, většinou jen zbytky, které schovali od oběda, k tomu třeba trochu čerstvé zeleniny, obilí nebo masa, pokud cestou něco ulovili. Na ráno si připravili něco, co se dalo rychle sníst za studena. Stan teď stavěli jen málokdy, ale kožešinami na spaní nepohrdli, protože noci byly chladné a rána přinášela často mlžný opar.

Občasné letní bouřky a průtrže mračen se postaraly o nečekanou a zpravidla vítanou sprchu, ale často bylo vedro po nich ještě tíživější. Čeho se Ajla bála, to byl hrom. Připomínal jí až příliš zemětřesení. Když se blýskalo na časy nad večerním nebem,

vždycky měla nedobry pocit. Jondalara naopak děsily blesky, jestliže byly příliš blízko. Vždycky pak měl chuť zahrabat se do kožešiny na spaní a přetáhnout si stan přes hlavu, ale ovládal se a nikdy by svůj strach nepřiznal.

Stepní koně putovali v létě obvykle k severu. Se svou huňatou srstí byli pro chlad dobře přizpůsobeni. Vlci žijící na jihu se v průběhu času přizpůsobili v mnohém ohledu převládajícímu podnebí s velkými výkyvy mezi horkými suchými léty a zimami téměř tak chladnými, jaké byly ve větší blízkosti ledu, i když tady byly většinou bohatší na sněh. Tak například když se oteplilo, ztráceli značnou část své zimní srsti a jejich vyplazené jazyky je silněji ochlazovaly. Žádná šelma nebyla rozšířena ve větší oblasti. Jejich Vlk pocházel ze severnější rasy.

Ajla dělala pro zvířata všechno, co bylo v jejích silách, ale ani každodenní koupel v řece a různé léky je nedokázaly úplně zbavit trápení, které jim působily nepříjemné drobné muchnice. Na kůži se jim tvořily hnisavé vředy, které se rychle zvětšovaly, přestože je Ajla ošetřovala. Vlkovi i koním pelichala srst, tvořily se jim lysiny, a jejich předtím tak hustá srst ztrácela lesk.

Ajla smáčela zhnisaný bolák vedle oka Víhy mírnícím výtažkem. „Už to hrozné vedro a ty strašné mouchy prostě nesnesu!“ postěžovala si. „Copak se nikdy neochladí?“

„Je dost dobře možné, že ještě budeš toužit po tomhle vedru, než dojdeme na konec cesty, Ajlo,“ povzdechl si Jondalar.

Pozvolna se blížili zvrásněné vysočiny a vysokým vrcholům na severu, a také horský hřeben na jihu jako by před nimi rostl.

Jondalar by nedokázal říct přesnější důvod – neviděl žádný rys krajiny, který by jednoznačně poznal, ale přece jen mu připadala povědomá. Rozhodl se, poprvé od té doby, kdy dorazili k deltě, že opustí Matku řek a vydají se podél vedlejšího přítoku. Tím si zkrátí cestu na sever k výběžkům vysokého pohoří se strmými vrcholy, v těsnější blízkosti řeky. Přítok, který se rozhodli sledovat, pozvolna uhýbal k severozápadu.

Hory před nimi se semkly. Hřeben, který se napojoval na dlouhý řetěz ledem pokrytých severních hor, se blížil pohoří na jihu, které bylo zatím strmější, vyšší a ledovější, až obě pohoří dělil jen úzký průsmyk. Hřeben kdysi zahradil hluboké moře, obklopené strmými horami. Ale v průběhu tisíciletí si nezměrné množství

vody, které se tu každoročně nasbíralo, našlo cestu a odnášelo vápenec, pískovec a břidlici z hor. Dno moře pozvolna klesalo až na úroveň vymletého koryta a zůstalo jen ploché dno, a to se nakonec proměnilo v moře trávy.

Úzký průsmyk sevřel Matku řek mezi příkré žulové svahy a po obou stranách strměly vulkanické skalní útesy, které byly kdysi uzavřené v měkkých, snadněji erodujících horninách. Byla to dlouhá soutěska, kterou musela řeka protéci, než mohla pokračovat ve své cestě jižními rovinami. Jondalar věděl, že průsmyk je neprůchodný a že jim nezbývá nic jiného, než ho obejít.

14.

Krajina se nijak nezměnila, když odbočili a vydali se podél menší řeky – nadále to byla suchá, otevřená step se zakrslými keři v blízkosti vody – ale Ajle připadalo, jako by něco ztratila. Vodní plocha Matky řek byla tak dlouho jejich průvodcem, že se cítila nesvá bez její útěšné přítomnosti, která jim ukazovala cestu. Čím víc se blížili k výběžkům hor, tím byly kraviny vyšší a hustší a šířily se dál do krajiny.

I Jondalarovi chyběla Matka řek. Pokud v letním vedru jeli podél jejího břehu, přecházel jeden den s uklidňující monotónností do druhého. Spolehlivost řeky a bohatství, které jim nabízela, ho uklábávaly do spokojenosti. Už ho téměř opustila starost, jestli se mu podaří Ajlu převést v bezpečí do svého domova. Když odbočili od bohaté Matky všech řek, jeho starosti se opět objevily a změny krajiny ho přiměly myslet na terén před nimi. Uvažoval o zásobách potravin a ptal se, jestli jich mají s sebou dost. Nevěděl, zda budou v menší řece ryby, a už vůbec netušil, jestli se jim podaří lovit zvěř v zalesněných horách.

Jondalar příliš neznal zvyky zvěře žijící v lesích. Zvířata otevřených stepí tvořila většinou stáda, která byla vidět už z větší vzdálenosti, ale lesní obyvatelé byli spíš samotáři a mohli se skrýt mezi stromy a v keřích. Pokud žil u Saramudonů, vydával se na lov vždycky s někým, kdo se v tomto kraji vyznal.

Část těchto lidí, Samudoni, vycházela často do vysokých hor na lov kamzíků a vyznala se ve zvyklostech medvědů, divokých

prasat, lesních bizonů a jiných, těžko vypátratelných obyvatel lesa. Jondalar si vzpomínal, jak se Thonolan rád účastnil jejich loveckých výprav do hor. Ramudoni, druhá část skupiny, se zase vyznali na řece a lovili především v ní, zvláště obrovské jesetery. Jondalar se ze všeho nejvíc zajímal o lodě a o vlastnosti řeky. Třebaže i on doprovázel příležitostně lovce do hor, necítil se ve velkých výškách nejlépe.

Když objevili malé stádo jelenů, považoval to Jondalar za dobrou příležitost, jak získat zásobu masa, z které by mohli žít, dokud nedojdou k Saramudonům. A třeba by jim mohlo i něco zbýt. Ajla byla nadšená, když to navrhl. Lovila ráda, ale v poslední době k tomu téměř neměla příležitost, když odhlédla od pár koroptví a jiných menších zvířat, které složila prakem. Matka řek byla tak štedrá, že ani lovit nepotřebovali.

Našli v blízkosti malé řeky místo, kde se mohli utábořit, zanechali tam cestovní koše a smyk a jeli se svými vrhači a oštěpy ke stádu. Vlk byl vzrušený – jeho lidé se odchýlili od svého obvyklého programu a vrhače a oštěpy prozrazovaly jejich úmysl. I Víha a Vítěz byli čilejší, i když možná jen proto, že je zbavili cestovních košů a smyku.

V malém stádu byli jen samci a paroží starých jelenů mělo tlusté lýko. Na podzim, když paroží před počátkem říje dosáhne plné velikosti, měkký potah z kůže a výživných tkání uschne a odloupne se. Zvířata tomu pomáhají tím, že třou a otloukají paroží o kmeny nebo kameny.

Ajla a Jondalar zastavili, aby posoudili situaci. Vlk se už téměř nedokázal udržet, kňučel a chtěl vyrazit. Ajla ho musela krotit. Jondalar měl strach, že se nebude chovat klidně a vyplaší stádo. Ale k jeho velké úlevě si Vlk nakonec lehl.

Ze svého místa na hřbetech koní měli dobrý přehled a navíc i další výhodu ve srovnání s tím, kdyby se ke stádu přiblížili pěšky. Několik jelenů se na chvíli přestalo pást, když si jich všimli, ale koně pro ně obvykle nepředstavovali ohrožení. I oni byli býložravci, a pokud sami nejevili strach, jeleni je strpěli nebo si jich nevšímali. Dokonce ani přítomnost lidí a vlka je nezneklidnila natolik, aby se dali na útěk.

Jondalar pozoroval stádo a uvažoval, které zvíře by měl zvolit.

Byl v pokušení vybrat nádherného jelena s mohutným paroží, který na něho přímo hleděl, jako by odhadoval, nakolik mu může být nebezpečný. Pokud by měl Jondalar opatřit potravu pro celou jeskyni nebo chtěl předvést své lovecké umění, tak by se zřejmě rozhodl pro tohle majestátní zvíře. Ale věděl, že na podzim, až nastane doba říje, se mnoho samic bude chtít připojit ke stádu, které ho uznalo za svého vůdce. Jondalar nedokázal toto hrdé a překrásné zvíře zabít jen kvůli masu. Nakonec se rozhodl pro jiného jelena.

„Ajlo, vidíš tam toho u vysokého keře? Úplně na kraji stáda? Toho se pokusíme skolit.“

Domluvili se, jak budou postupovat, a pak se rozdělili. Vlk nespouštěl Ajlu na koni z očí a na její znamení vyrazil na jelena, kterého mu ukázala. Jondalar se k němu blížil s připraveným vrhačem z druhé strany.

Jelen a hned nato i zbytek stáda vycítili nebezpečí. Zvířata se rozprchla všemi směry. Ten, kterého si zvolili, prchal před útočícím Vlkem přímo proti muži na hřebci. Přiblížil se k němu tak blízko, že se Vítěz polekal a ucukl.

Jondalar už měl oštěp připravený, ale prudký pohyb koně mu znemožnil zacílit. Jelen změnil směr, pokusil se uniknout koni a člověku, kteří mu zastoupili cestu, ale najednou se ocitl proti vlkovi. V panickém strachu uskočil stranou, pryč od vrčící šelmy, a řítil se mezi Ajlou a Jondalarem.

Když udělal další skok, změnila Ajla těžiště na Víze a zamířila. Víha, která pochopila její signál, se pustila do pronásledování. Jondalar hned získal zpátky rovnováhu a vystřelil na prchajícího jelena téměř ve stejném okamžiku jako Ajla.

Viděli škubnutí mohutného paroží, pak ještě jednou. Oba oštěpy téměř současně zasáhly cíl. Jelen se pokusil ještě o jeden skok, ale už bylo pozdě. Zapotácel se a uprostřed skoku padl.

Najednou bylo kolem prázdno. Jeleni zmizeli, ale lovci to nevnímali. Seskočili z koní, Jondalar vytáhl z pochvy nůž, vzal jelena za paroží potažené lýkem, zaklonil mu hlavu a prořízl mu hrdlo. Mlčky přihlíželi, jak vytéká krev a vsakuje se do země.

„Až se vrátíš k Velké Matce Zemi, poděkuj jí naším jménem,“ řekl Jondalar mrtvému zvířeti.

Ajla souhlasně přikývla. Byla zvyklá na tento obřad. Jondalar opakoval tato slova, kdykoliv nějaké zvíře složil, i kdyby bylo sebemenší. Cítila, že to neříká jen tak, v jeho slovech byl soucit a úcta. Jeho dík byl upřímný.

Mírně zvlněné roviny přešly do strmějších pahorků a mezi keři rostly břízy a dál habrové lesy, buky a duby. V nižších polohách se to zde podobalo zalesněné krajině, kterou projížděli v blízkosti delty. Když dojeli výš, vyskytly se mezi vysokými listnatými stromy i smrky a jedle, pár modřínů a borovic.

Dorazili k světlině na pahorku, který převyšoval okolní lesy. Jondalar zastavil, aby určil další směr cesty. Ajla se kochala rozhledem. Ocitli se podstatně výš, než předpokládala. Když se podívala přes vrcholky okolních stromů, viděla v dálce Matku řek, jejíž vody, opět spojené v jednom korytě, vytékaly hlubokou průrvou mezi příkrými skalními stěnami. Teď teprve pochopila, proč museli udělat objížděku.

„Projížděl jsem tím průsmykem,“ řekl Jondalar. „Říká se mu Brána.“

„Brána? Myslíš tím něco takového jako bránu v ohradě? Bránu, co se s ní zavírá otvor, aby se zvířata nedostala ven?“ zeptala se Ajla.

„To nevím. Nikdy jsem se na to neptal, ale je to možné, že se tomu proto tak říká. I když se spíš podobá plotu, který se postaví z obou stran a zvířata zavádí dovnitř. Ten průsmyk je dost dlouhý. Chtěl bych, abych tě tam mohl dovést.“ Usmál se. „Možná to udělám.“

Jeli dál na sever. Nejdřív sjeli z pahorku dolů, pak pokračovali po rovině. Před nimi se jako obrovská hradba zvedala dlouhá řada mohutných stromů, kraj velkého, hustého smíšeného lesa. Jakmile byli v jeho stínu, zdálo se jim, jako by vešli do jiného světa. Trvalo chvíli, než si jejich oči přivykly z ostrého světla na šero lesa, ale hned je zahalil vlhký chladný vzduch a dýchla na ně vůně bujného růstu i tlení.

Hustý mech pokrýval půdu a tvořil souvislou zelenou příkrývku. Zahalovala balvany, potáhla oblé tvary dávno povalených stromů a trouchnivějících pařezů a stejnou měrou pokrývala i ještě žijící stromy. Vlk běžel napřed a vyskočil na

povalený, mechem obrostlý strom. Propadl se, ocitl se v trouchnivém jádru, které se opět pomalu rozpadalo v zemi, a odhalil ponravy, překvapené náhlým světlem. O chvíli později Ajla s Jondalarem sesedli, aby si koně snadněji hledali cestu v pozůstatcích někdejšího života a v lesní půdě, poseté novým životem.

Na místě, kde strom sražený bleskem strhl současně několik dalších, soupeřily spolu o místo na slunci nové semenáčky, které vyrůstaly ze ztrouchnivělého, mechem pokrytého dříví. V jasném světle, dopadajícím skulinou v hustém listí, se rojily mouchy kolem růžových květenství barvínku. Ticho bylo tísnivé, zesilovalo dokonce nejmenší zvuky. Ajla a Jondalar bezděčně hovořili šeptem.

Kam se podívali, rostly nejrůznější druhy hub. Viděli i zárazu, podbílek a jiné bezlisté rostliny. Všude byly různé malé orchideje se zářivými květy, často bez zelených listů. Rostly nejčastěji na kořenech jiných žijících rostlin nebo na ztrouchnivělých zbytcích. Když Ajla objevila malé bledé voskovité stonky bez listů a s kývajícími se hlavičkami, zastavila se, aby jich pár utrhla.

„Tohle udělá dobře očím Vlka a koní,“ prohlásila a Jondalar si všiml teplého, smutného úsměvu v její tváři. „To je rostlina, kterou Iza vždycky používala pro mé oči, když jsem plakala.“

Pustila se do sběru, utrhla přitom hned i pár hub, o nichž věděla, že jsou jedlé. Ajla nikdy nic neuváženě nejedla a u hub byla zvlášť opatrná. Mnohé druhy byly chutné, jiné méně dobré, ale nevinné, některé jiné se hodily jako lék, po jiných mohli lidé onemocnět, další mohly pomoci vidět svět duchů a jiné byly smrtelně jedovaté. A taky se daly snadno zaměnit jedny s druhými.

Bylo obtížné prodírat se lesem se smykem. Kůly se neustále znovu zachytávaly mezi hustými kmeny stromů. Když Ajla objevila jednoduchý, ale naprosto smysluplný způsob, jak s pomocí Víhy dopravovat náklad, který by sama neunesla, zjistila taky, že Víha dokáže vyšplhat po příkré stezce k její jeskyni, jestliže stáhla kůly víc k sobě. Ale teď, když na nich byl přivázaný kulatý člun, nemohli kůly stáhnout a bylo obtížné je dostávat přes překážky. Smyk byl velmi užitečný na nerovném terénu, protože nezapadal do děr nebo neuvízl v blátě, ale sloužil dobře jen na volném prostranství. Po celý zbytek odpoledne se pachtili se smykem mezi

hustými kmeny stromů. Nakonec Jondalar odvázel člun a sám ho táhl za sebou. Začali vážně uvažovat o tom, že by ho tu měli nechat. Byl pro ně velkou pomocí, když se museli dostat přes přítoky Matky řek, ale teď si nebyli jisti, jestli se jim vyplatí všechna ta námaha. Přestože měli před sebou ještě četné řeky, jistě budou schopni je překonat i bez člunu, který tolik zpomaloval jejich postup.

Nastala tma a oni byli stále v lese. Rozbili tábor a oba se cítili nepříjemně a méně chráněni než v otevřené stepi. Venku mohli i v největší tmě něco vidět – mraky a hvězdy, obrysy pohybujících se postav. Tady, v hustém lese, mezi mohutnými kmeny vysokých stromů, které skýtaly úkryt i velké zvěři, zavládla tma. Ticho, které jim připadalo tajemné už tehdy, když vešli do lesa, je v noci přímo děsilo, i když se snažili nedat na sobě nic znát.

Také koně byli neklidní a tlačili se blíž k důvěrně známému ohni. Dokonce Vlk zůstal v táboře. Ajla tomu byla ráda a dala mu zbytky jejich večeře. I Jondalara uklidňovala přítomnost velkého, přátelského Vlka. Cítil věci, kterých si člověk nevšiml.

Noc byla v lese chladnější a vzduch byl vlhký a dusný. Zalezli záhy do kožešin na spaní, a třebaže byli unavení, povídali si až dlouho do noci, jako by se neodvažovali usnout.

„Nevím, jestli se máme nadále vláčet s člunem,“ dal do úvahy Jondalar. „Menší řeky dokážou koně přebrodit, věci se nám nezmačejí. A ve větších řekách jim můžeme uvázat koše na záda.“

„Já jsem jednou přivázala své věci na kmen stromu. Když jsem odešla od tlupy, dostala jsem se k široké řece. Plavala jsem a kmen jsem strkala před sebou,“ řekla Ajla.

„To muselo být hrozně namáhavé a možná taky nebezpečné, protože jsi neměla paže volné.“

„Bylo to namáhavé, ale musela jsem se dostat na druhou stranu, jiná možnost mě nenapadla,“ řekla Ajla.

Chvilí mlčela a vzpomínala. Jondalar už začal uvažovat, jestli neusnula, ale pak se dozvěděl, kterým směrem se ubíraly její myšlenky.

„Jondalare, jsem si jistá, že jsme ujeli delší cestu než já tehdy předtím, než jsem našla své údolí. Urazili jsme dlouhý kus cesty, že?“

„Ano, máme hodný kus cesty za sebou,“ odpověděl. Obrátil se na bok a podepřel si rukou hlavu, aby ji viděl. „Ale jsme stále ještě hodně daleko od mého domova. Už tě putování unavilo?“

„Trochu. Ráda bych si trochu odpočinula. Pak bychom mohli táhnout dál. Pokud jsi u mě, je mi jedno, jak dlouho cesta trvá. Jenom jsem nevěděla, že je svět tak velký. Končí vůbec někde?“

„Západně od mého domova končí země u Velké vody. Nikdo neví, co je za ní. Znal jsem jednoho muže, který tvrdil, že cestoval ještě dál a viděl velkou vodu na východě, ale mnozí lidé o tom pochybují. Většina lidí se vydává pouze na kratší cesty, jen málo se jich dostane tak daleko. Proto jim připadá zatěžko věřit zprávám o dalekých cestách, pokud nevidí něco, co je o tom přesvědčí. Ale vždycky se najdou lidé, kteří cestují daleko.“ Tiše se zasmál. „Nikdy bych si nepomyslel, že k nim budu patřit i já. Vymek obešel jižní moře a objevil, že na jihu je dokonce ještě víc země.“

„Tam taky poznal Rankovu matku. Její smrt ho těžce zasáhla. Viděl jsi někdy někoho s tak tmavou kůží, jako má Ranek? Vymek musel cestovat daleko, aby našel takovou ženu,“ řekla Ajla.

Jondalar pozoroval její tvář. Tolik Ajlu miloval a měl o ni starost. Rozhovor mu připomněl dalekou cestu, kterou měli ještě před sebou.

„Na severu končí země v ledu,“ pokračovala. „Přes ledovou hradbu se nikdo nedostane.“

„Pokud se neplaví v člunu,“ řekl Jondalar. „Ale jak jsem slyšel, je tam jen led a sníh, země, kde žijí bílí strašidelní medvědi. Kromě toho tam jsou ryby větší než mamuti. Někteří lidé, kteří žijí na západě, tvrdí, že jsou šamani, kteří mají takovou moc, že ty velké ryby můžou přivolat na zem. A když jednou narazí na břeh, nemůžou se obrátit, ale...“

Něco si najednou razilo cestu lesem. Ajla a Jondalar sebou zděšeně trhli, pak leželi tiše a ani nehlesli. Sotva se odvažovali dýchat. Vlk tiše vrčel, ale Ajla ho vzala kolem krku, aby neutekl. Ještě jednou slyšeli ten zvuk, pak zavládlo ticho. O chvíli později přestal i Vlk vrčel. Jondalar si nebyl jistý, jestli této noci usne. Nakonec vstal a přiložil dříví na oheň. Byl rád, že časně zvečera našel pár tlustých odlomených větví a připravil je na topení.

„Ledovec, který musíme překročit, leží na severu, že?“ zeptala se Ajla, když si zase lehl vedle ní. Byla v myšlenkách stále ještě zaměstnána jejich cestou.

„Je na sever odtud, ale ne tak daleko na severu jako velká ledová hradba. Západně od tohoto horského hřebene je další pohoří a led, který musíme přejít, je na jeho severním výběžku.“

„Je těžké přejít led?“

„Je tam velmi chladno a můžou se přihnat hrozná sněhová bouře. Na jaře a v létě led trochu roztaje a pak se láme. Tvoří se velké trhliny, a když někdo do takové trhliny spadne, už ho nikdo nevytáhne. V zimě se většina trhlin zaplní sněhem a ledem, ale stejně to může být nebezpečné.“

Ajla se najednou zachvěla. „Říkal jsi přece, že je cesta, která vede kolem. Proč tedy musíme jít přes led?“

„Je to jediná možnost, jak se vyhnout plos... území klanu.“

„Chtěl jsi říct ploskolebcům.“

„Tak jsem to prostě vždycky slýchal, jsem na to zvyklý,“ pokusil se jí vysvětlit. „Všichni lidé je tak nazývají. Budeš si na to muset zvyknout.“

Nechala jeho poznámku bez odpovědi a pokračovala: „Proč se musíme jejich území vyhnout?“

„Je to nebezpečné.“ Svrástil čelo. „Ani nevím, jestli ploskolebci na severu jsou stejní jako lidé klanu.“ Na chvíli se odmlčel, pak pokračoval: „Ale nepříjemnosti nedělali oni. Při cestě sem jsme slyšeli o mladých mužích, kteří je obtěžovali. Patřili k Losadunajům, kteří žijí v blízkosti ledovce.“

„Co vedlo Losadunaje k tomu, aby obtěžovali klan?“ zeptala se Ajla udiveně.

„Nejsou to všichni Losadunajové. Většina lidí nechce mít mrzutosti. Jsou to jen někteří mladí muži. Zřejmě je to bavilo a považovali to za dobrý žert, alespoň zpočátku.“

Ajla si pomyslela, že představa, kterou mají různí lidé o žertu, se jí příliš nezamlouvá. Ale jejich cesta jí nadále nešla z hlavy, především to, jak daleko a jak dlouho ještě povede. Soudě podle toho, co říkal Jondalar, bylo to ještě hodně daleko. Možná by bylo lepší si tím příliš nelámat hlavu.

Zírala vzhůru a snažila se zahlédnout mezi stromy nebe. „Jondalare, mně se zdá, že vidím hvězdy. Vidíš je taky?“

„Kde?“ zeptal se a vzhledl.
„Tamhle naproti. Musíš se dívat přímo nad sebe a pak trochu dozadu. Vidíš je?“
„Ano, myslím, že je vidím. Nedá se to srovnat se stezkou z Matčina mléka, ale pár hvězd vidím,“ řekl Jondalar.
„Co je to stezka z Matčina mléka?“
„O tom se u nás vypráví příběh,“ řekl Jondalar.
„Ráda bych si ho poslechla.“
„Nevím, jestli se na to ještě rozpomenou.“ Začal pobrukovat rytmus beze slov, pak se mu vybavovala i slova.

*Když k Matce se vrací zářící syn,
nebe se pokaždé krvavě zbarví,
z krve se rodí den,
z krve se rodí syn.*

*Když k horskému prsu přilehne syn,
Matčino jiskřivé mléko tryská až k nebi
a na hvězdné obloze
nechává širokou stopu.*

„Zelandona by měla radost, že si to ještě docela dobře pamatuju,“ zasmál se.
„To je krásné, Jondalare. Nádherně se to poslouchá.“ Zavřela oči a několikrát verše hlasitě odříkala.
Jondalar naslouchal a znovu byl ohromen, jak výbornou má paměť. Opakovala všechno doslovně, i když to slyšela jen jednou. Přál si, aby měl stejně dobrou paměť jako ona, i její schopnost učit se řeči.
„Ale není to přece pravda?“ zeptala se Ajla.
„Co není pravda?“
„Že hvězdy jsou mlékem Matky.“
„Nemyslím, že by skutečně byly z mléka,“ řekl Jondalar. „Ale myslím, že v tom příběhu je hodně pravdy. Celé dějiny.“
„A co znamenají dějiny?“
„Vyprávějí o počátku věcí, o tom, jak jsme vznikli. Že nás stvořila Velká Matka Země, ze svého vlastního těla. Že jsme dětmi

Země. Že žije tam, kde žije slunce a měsíc a že hvězdy jsou částí jejího světa.“

Ajla přikývla: „Na tom by mohlo něco být.“ Líbilo se jí, co říkal, a myslela na to, že jednoho dne se seznámí se zelandonou a dozví se od ní celé dějiny. „Kreb mi vyprávěl, že hvězdy jsou ohniště lidí, kteří žijí ve světě duchů. Všechny lidí, kteří se tam vrátili, a všech těch, kteří se ještě nenarodili.“

„I v tom by mohl být kus pravdy,“ řekl Jondalar. Zřejmě byli ploskolebci přece jen něco jako lidé. Žádné zvíře by nemělo takové myšlenky.

„Jednou mi ukázal, kde je duch mého totemu, duch Velkého jeskynního lva,“ řekla Ajla, potlačila zívnutí a obrátila se na bok.

Ajla se pokoušela zablédnout něco před sebou, ale obrovské, mechem porostlé kmeny jí bránily v rozhledu. Lezla dál a nevěděla kam. Nevěděla, proč leze, a jen si přála, aby se mohla zastavit a odpočinout si. Byla tak unavená. Povalený strom před ní ji lákal, aby na něj usedla, ale nemohla se k němu dostat. Jako by před ní neustále ustupoval. Pak na něj dosedla, ale najednou se pod ní propadl a zbyla z něho hromada práchnivého dříví, plná lezoucích ponrav. Zachytávala se země, pokoušela se znovu zvednout. Potom hustý les zmizel a ona lezla po známé stezce do příkrého srázu. Na vrcholu byla horská louka, kde se páslo malé stádo jelenů. Z kamenitého srázu vyrůstaly lískové keře. Měla strach a za keři byla bezpečí jeskyně, ale nenašla k ní cestu. Lísky jí zatarasily vchod. Rostly jí přímo před očima, najednou z nich byly obrovské stromy s kmeny porostlými mechem. Pokoušela se rozeznat cestu před sebou, ale všechno, co viděla, byly jen stromy. Setmělo se. Měla strach, pak však viděla v dálce něco, co se pohybovalo hlubokým stínem.

Byl to Kreb. Stál před vchodem malé jeskyně a bránil jí vejít. Ukazoval jí, že nesmí zůstat. Tohle nebylo její místo. Musela dál, musela hledat jiné místo. Místo, kam patří. Pokoušel se jí popsat cestu, ale byla tma a ona neviděla, co jí říká, jenom chápala, že musí jít dál. Pak natáhl zdravou ruku a ukázal jí směr.

Když tam pohlédla, stromy zmizely. Znovu začala lézt nahoru, ke vchodu jiné jeskyně. I když věděla, že ji nikdy předtím neviděla, připadala jí podivně známá. Nad ní se proti nebi zvedala skála

podivného tvaru. Ohlédla se a spatřila, že Kreb odchází. Volala za ním, prosila ho, aby zůstal.

„Krebe! Krebe! Neopouštěj mě!“

„Ajlo, probud' se! To byl jen sen!“ říkal Jondalar a mírně jí třásl.

Otevřela oči, ale nic neviděla. Oheň dohořel a byla tma. Přitiskla se k němu.

„Ach, Jondalare, to byl Kreb. Bránil mi jít dál. Nechtěl mě pustit dovnitř – nechtěl, abych zůstala. Pokoušel se mi něco sdělit, ale byla taková tma, že jsem nic neviděla. Ukazoval na jeskyni a ta mi připadala nějak povědomá. Ale Kreb u mě nechtěl zůstat.“

Jondalar cítil, jak se mu chvěje v náručí. Najednou se posadila. „Ta jeskyně! Tam jsem se schovala, když se narodil Durk. Měla jsem strach, že nedovolí, abych si ho nechala.“

„Sny se dají těžko vysvětlovat. Mnohdy dokáže zelandona říct, co znamenají. Možná jsi stále ještě smutná, že jsi musela opustit svého syna,“ řekl Jondalar.

„Možná.“ Byla skutečně smutná, protože ztratila Durka, ale jestli to bylo to, co znamenal její sen, tak proč se jí to zdálo teď?

Proč ne tehdy, když stáli na ostrově blízko moře Beran a když se snažila rozeznat poloostrov a loučila se v duchu se svým synem? Bylo tu něco, co jí dávalo pocit, že v jejím snu je něco víc než jen to. Nakonec se uklidnila a oba na chvíli usnuli. Když se znovu probudili, byl už den.

Ajla a Jondalar se vydali pěšky na cestu k severu. Kůly smyku svázali a do středu na ně přivázali člun. Protože každý nesl jeden konec, dostali kůly a člun podstatně snadněji přes překážky, než když táhli smyk koně. Kromě toho si takhle mohli koně trochu odpočinout. Ti nesli cestovní koše a museli jen dávat pozor, kam kladou kopyta. Ale netrvalo dlouho a Vítěz častěji odbíhal – protože ho neřídila ruka muže na jeho hřbetu – aby se napásl na listech mladých stromů. Když ucítil trávu na malé pasece, kde bouře povalila několik stromů a kam proniklo sluneční světlo, hned odběhl stranou.

Jondalar, kterého už unavilo pořád se pro něho vracet, se snažil nějakou dobu držet Vítězovu uzdu i nést svůj konec kůlů, ale bylo

obtížné myslet současně na všechno. Sledovat, kde musí Ajla zvednout kůly, kam sám má stoupnout, a dávat pozor na to, aby nezavedl koně do díry nebo něčeho horšího. Přál by si, aby ho Vítěz následoval i bez uzdy, tak jako Víha Ajlu. Když pak Jondalar nedopatřením tvrdě narazil kulem do Ajly, začala i Ajla uvažovat o tom, jak by to mohli změnit.

„Proč neuvážeš Vítěze provazem k Víze?“ zeptala se. „Víš, že mě následuje a dává pozor, kam stoupnout. Povede Vítěze bezpečně a on je zvyklý se jí držet. Pak se nebudeš starat o nic jiného než o svůj konec kůlů.“

Chvilku stál se sraštělým čelem, pak se najednou rozesmál. „Proč mě to samotného nenapadlo?“ řekl.

I když jen pozvolna stoupali výš, charakter lesa se změnil. Krajina byla výrazně strmější. Les prořídł a brzy nechali listnaté stromy za sebou. Vystřídaly je jedle a smrky. Listnaté stromy, které se ještě tu a tam cestou vyskytly, byly podstatně menší.

Došli na vrchol hřebene a rozhlédli se po velké náhorní rovině, která se nejdříve mírně svažovala a potom pokračovala dlouhou rovinou. Pokrýval ji jehličnatý les, převážně temně zelené smrky, jedle a borovice a mezi nimi pár modřínů. Jen tu a tam ho přerušily louky s vysokou, zelenozlatou trávou a malá horská jezírka, v nichž se zrcadlilo modré nebe. Prostředkem tekł silný proud živěný vodopádem, spadajícím z hor na druhé straně náhorní roviny. Vzadu se jim otevřel úchvatný pohled na vysoký, ledem pokrytý a zčásti mraky zahalený horský vrchol.

Zdál se být tak blízko, že Ajla měla pocit, jako by stačilo jen natáhnout ruku, aby se ho mohla dotknout. Slunce za ním projasňovalo barvy a tvary skal: žlutohnědou skálu, která vystupovala z bledě šedých stěn, téměř bílé průrvy, kontrastující s temně šedými, podivně pravidelnými sloupy, které se zvedly z ohnivého jádra země a během chladnutí přijaly hranaté tvary odpovídající jejich krystalické struktuře. Nad tím vším zářil modrozelený led v horních oblastech ledovce, lemovaný sněhem. A když hleděli k vrcholu, slunce a deštivý mrak vykouzly duhu, která se velkým obloukem klenula nad horou.

Ajla a Jondalar se kochali tím pohledem a přímo do sebe nasávali jeho krásu a klid. Ajla se ptala, jestli se duha objevila proto, aby jim něco sdělila, i kdyby to bylo jen to, že jsou vítáni.

Všimla si, že vzduch je nádherně chladný a svěží, a zhluboka dýchala. Byla ráda, že vražedné vedro nížin mají za sebou. Pak si najednou uvědomila, že zmizely i roje obtížných muchnic. Pokud by šlo o ni, nemuseli by jít už ani o krok dál.

Ráno toho dne, kdy Jondalar doufal, že dorazí k Saramudonům, byl ve vzduchu lehký mráz, který oznamoval změnu roční doby. Ajla to uvítala. Když projížděli zalesněnou krajinou, téměř by uvěřila, že už tady jednou byla. Všechno jí připadalo tak důvěrně známé – stromy, rostliny, svahy, všechno kolem. Čím víc toho viděla, tím víc se tu cítila doma.

Když objevila lískové ořechy, ještě v zelených skořápkách na keřích, ale téměř zralé, přesně tak, jak je měla nejraději, musela zastavit a pár jich natrhat. Jak je tak louskala zuby, najednou ji to napadlo. Důvod, proč jí připadala hornatá krajina tak známá a proč se tu cítila jako doma, byl ten, že jí připomínala výběžek poloostrova, okolí jeskyně Brunovy tlupy. Vyrostla v kraji, který se tomuto místu velmi podobal.

I Jondalarovi se zdála krajina stále povědomější, ale z jiného důvodu. Když pak narazil na stezku, kterou poznal, věděl, že už to není daleko. Cítil, jak v něm narůstá radostné očekávání, a když Ajla objevila husté ostružiní, jehož šlahouny se ohýbaly pod tíhou plodů, vůbec mu nebylo vhod, že je chce trhat.

„Jondalare, zastav přece! Podívej, těch ostružin!“ volala Ajla. Hned sesedla a pospíchala k ostružiní.

„Ale už jsme téměř na místě.“

„Můžeme také přinést nějaké s sebou.“ Měla ústa plná. „Takové ostružiny jsem neviděla od doby, kdy jsem odešla od tlupy. Ochutnej je přece, Jondalare! Jedl jsi někdy něco tak dobrého?“ Ruce a pusy měla červené – trhala ostružiny do hrsti a pak si je všechny najednou strkala do úst.

Jondalar, který ji pozoroval, se najednou musel smát. „Kdyby ses tak viděla,“ řekl. „Jsi umazaná od ucha k uchu.“ Vrtěl hlavou a smál se. Nic na to neodpověděla – měla plnou pusy.

Utrhl si rovněž pár ostružin, zachutnaly mu a utrhl jich ještě víc. Po chvíli přestal. „Myslel jsem, že jsi chtěla nějaké ostružiny přinést Saramudonům. Ale nemáme nic, do čeho bychom je natrhali.“

Ajla se na chvíli zarazila, pak se usmála. „Ale máme,“ řekla. Sundala slaměný klobouk a rozhlížela se po vhodném listí, kterým by ho vyložila. „Vezmi taky svůj klobouk.“

Oba měli klobouky téměř ze tří čtvrtin plné, když slyšeli, jak Vlk varovně vrčí. Vzhledli a viděli po stezce přicházet urostlého mladíka. Ustrašenýma očima zíral na ně a na vlka, který byl tak blízko nich. Najednou Jondalar zpozorněl.

„Darvo? Darvo, jsi to ty? To jsem já, Jondalar ze Zelandonců,“ řekl a šel k němu.

Jondalar mluvil řečí, kterou Ajla neznala, i když zaslechla několik slov, které jí připomínaly řeč Mamutonů. Pozorovala, jak z mladíkovy tváře mizí strach, ustupuje úžasu a nakonec poznání.

„Jondalar? Jsi to ty? Co tu děláš? Myslel jsem, že už se nikdy nevrátíš,“ řekl Darvo.

Běželi k sobě a objali se. Pak Jondalar ustoupil, vzal mladíka za ramena a pozoroval ho. „Počkej, ať se na tebe podívám! Ani uvěřit nemůžu, jak jsi vyrostl!“

Ajla nespouštěla mladíka z očí, byla jako omámená skutečností, že po tak dlouhé době zase jednou vidí jiného člověka.

Jondalar ho znovu objal. Ajla vycítila upřímnou náklonnost, která je spojuje, ale po prvním bouřlivém pozdravu působil Darvo trochu rozpačitě. Jondalar chápal jeho náhlý odstup. Z Darva se zatím stal téměř muž. Objetí při pozdravu byla jedna věc, ale přehnané vystavování citů, i vůči muži, který byl nějakou dobu něco jako muž jeho ohniště, to už bylo něco jiného. Darvo pohlédl na Ajlu. Pak si všiml Vlka, který se držel v pozadí, a v očích se mu opět objevil strach. Když uviděl klidně stojící koně, z jejichž zad visely cestovní koše a kůly, byl ještě překvapenější.

„Myslím, že bych ti měl představit své přátele,“ řekl Jondalar. „Darvo ze Saramudonů, tohle je Ajla z Mamutonů.“

Ajla poznala tón obřadného představování. Ukázala Vlkovi, aby zůstal na místě, a šla s napřaženými pažemi a s dlaněmi obrácenými vzhůru k němu.

„Já jsem Darvo ze Saramudonů,“ řekl mladý muž a chopil se jejích rukou. „Vítám tě, Ajlo z Mamutonů.“

„Tholije tě dobře učila. Mluvíš mamutonsky, jako by ses u nich narodil, Darvo. Nebo ti teď mám říkat Darvalo?“ zeptal se Jondalar.

„Ted' se jmenuju Darvalo. Darvo bylo dětské jméno,“ vysvětloval mladý muž. Pak se najednou začervenal. „Ale můžeš mi říkat Darvo, je to koneckonců jméno, které znáš.“

„Myslím, že Darvalo je hezké jméno,“ řekl Jondalar. „Jsem rád, že ses dál učil u Tholije.“

„Dolando to považoval za správné. Myslím, že to budu potřebovat, když se máme příští rok na jaře vydat na cestu, abychom s nimi obchodovali.“

„Chtěl by ses taky seznámit s Vlkem, Darvalo?“ zeptala se Ajla.

Mladý muž nechápavě krabatil čelo. Nikdy by si nepomyslel, že někdy v životě bude stát proti vlkovi, a taky si to nepřál. Ale Jondalar z něho nemá strach, pomyslel si, a ta žena taky ne – je to nějaká divná žena. Mluví trochu podivně. Ne špatně, ale taky ne tak jako Tholije.

„Když natáhneš ruku a dovolíš, aby ti ji Vlk očichal, bude tě znát,“ řekla Ajla.

Darvalo si nebyl právě jistý, jestli chce dát ruku tak blízko k vlčím zubům, ale neviděl možnost, jak se tomu vyhnout. Váhavě natáhl ruku. Vlk ji očichal, pak ji naprosto nečekaně olízal. Jeho jazyk byl teplý a vlhký a rozhodně to nebolelo, naopak – bylo to dokonce příjemné. Darvalo pohlédl na zvíře a na ženu. Držela vlka jednou rukou kolem krku a druhou ho hladila po hlavě. Jaký to asi může být pocit hladit živého vlka po hlavě, pomyslel si.

„Chtěl by sis sáhnout na jeho srst?“ zeptala se Ajla.

Darvalo jen zaraženě zíral. Pak natáhl ruku, ale hned s ní zase ucukl, když se Vlk pohnul, aby ji očichal.

„Tady,“ řekla Ajla, vzala jeho ruku a položila ji pevně na Vlkovu hlavu. „Má rád, když ho někdo takhle drbe,“ řekla a ukázala mu to.

Vlk najednou ucítil blechu. Nebo mu ji jen připomnělo opatrné Darvalovo drbání. Sedl si a zadní nohou se rychle drbal za uchem. Darvalo se usmíval. Ještě nikdy neviděl vlka, který by se tak rychle a zuřivě drbal.

„Říkala jsem ti přece, že má rád, když ho někdo drbe. Koně to taky mají rádi,“ řekla Ajla a zavolala Víhu, aby k ní přišla.

Darvalo pohlédl na Jondalara, avšak ten tam jen stál a usmíval se, jako by nebylo vůbec nic zvláštního na ženě, která drbe vlky a koně.

„Darvalo ze Saramudonů, tohle je Víha,“ řekla Ajla. „Ty umíš mluvit s koňmi?“ zeptal se Darvalo ohromeně. „S koněm může mluvit každý, ale kůň každého neposlouchá. Nejdřív je třeba se vzájemně poznat. Proto poslouchá Vítěz Jondalara a dokonce ho vozí na hřbetě. Jondalar ho poznal, když byl Vítěz ještě malé hříbě.“

Darvalo sebou trhl, pohlédl na Jondalara. „Ty si snad sedneš na koně?“ zeptal se.

„Ano, sednu. Můžu to udělat, protože mě zná, Darvo – chtěl jsem říct Darvalo. Nechá mě sedět na hřbetě, dokonce i když běží, a tím způsobem postupujeme rychle kupředu.“

Vypadalo to, že by mladý muž nejraději utekl.

„Co se těchle zvířat týče, mohl bys nám pomoci, Darvo, kdybys chtěl,“ řekl Jondalar. „Byli jsme dlouho na cestě a já se těším na to, že uvidím Dolanda a Roš a všechny ostatní, ale většina lidí má trochu strach, když vidí zvířata poprvé. Nejsou na to zvyklí. Nešel bys do tábora s námi? Když lidé uvidí, že ti to nevadí mít zvířata tak blízko vedle sebe, tak se třeba rychleji přestanou bát.“

Chlapec se trochu uvolnil. Nezdálo se to tak těžké. Vždyť už vlastně vedle zvířat stál teď. A nebudou všichni překvapení, když se vrátí s Jondalarem a se zvířaty? Zvlášť Dolando a Roš...

„Málem byl zapomněl,“ řekl Darvalo. „Slíbil jsem Roš, že jí natrhám nějaké ostružiny, protože sama je trhat nemůže.“

„My máme ostružiny,“ řekla Ajla a Jondalar se téměř současně zeptal: „Proč je sama nemůže trhat?“

Darvalo přešel pohledem z Ajly na Jondalara. „Zřítěla se na příkré stezce k přístavišti a zlomila si ruku. Už se jí asi nikdy pořádně neuzdraví, není narovnaná.“

„Proč ne?“ zeptal se Jondalar.

„Nikdo tu nebyl, kdo by jí to spravil.“

„A šamud? A tvá matka?“ zeptal se Jondalar.

„Šamud minulou zimu zemřel.“

„To je mi líto,“ řekl Jondalar.

„A moje matka odešla. Brzy potom, co jsi odjel, přijel za Tholijí na návštěvu jeden Mamuton. Byl to její příbuzný. Myslím,

že se mu matka líbila. Požádal ji, aby se stala jeho družkou. Všichni jsme byli překvapení, když s ním šla, aby žila u Mamutonů. Ptala se mě, jestli chci jít s ní, ale Dolando a Roš mě požádali, abych zůstal u nich. Tak jsem zůstal. Já jsem Saramudon, žádný Mamuton,“ prohlásil Darvalo. Pak se podíval na Ajlu a zrudl. „Ne že bych měl něco proti Mamutonům,“ řekl rychle.

„Ne, ovšemže ne,“ řekl Jondalar. Na tváři se mu objevil starostlivý výraz. „Naprosto chápu, co cítíš, Darvalo. Já jsem taky nadále Jondalar ze Zelandonců. Jak je to dlouho, co Roš spadla?“

„Tak kolem letního úplňku,“ řekl mladík.

Ajla pohlédla tázavě na Jondalara.

Jondalar jí to přeložil a zeptal se: „Co myslíš, je to příliš pozdě?“

„To poznám, až to uvidím,“ řekla Ajla.

„Ajla je léčitelka, Darvalo. Moc dobrá léčitelka. Možná by mohla Roš pomoci,“ řekl Jondalar.

„Už jsem si říkal, jestli není šamud. Kvůli zvířatům a tak.“ Darvalo chvíli mlčel, pozoroval Vlka a koně a pak přikývl. „Musí být moc dobrá léčitelka.“ Napřímil se výškou celých svých třinácti let. „Doprovodím vás, aby se nikdo nebál zvířat.“

„Vzal bys tyhle ostružiny? Abych mohla zůstat těsně u Vlka a Víhy. Oni se často lidí bojí.“

15.

Darvalo je vedl po stezce řídkým lesem dolů. Na úpatí svahu se dostali k jiné, trochu mírnější stezce a zahruli ostře doprava. Tato nová stezka byla vlastně korytem, kterým na jaře a v deštivých obdobích odtékala přebytečná voda, a i když bylo teď, ke konci léta, koryto suché, bylo hodně kamenité a ztěžovalo postup nahoru.

Koně jsou sice stepní zvířata, ale Víha a Vítěz byli zvyklí na horský terén. Naučili se už v časném mládí zdolávat příkrou úzkou stezku, která vedla k jeskyni v Ajlině údolí. Přesto se Ajla obávala, že by se koně mohli na tomto nejistém terénu zranit, a byla ráda, když došli k další stezce, která vedla zezdola nahoru. Tato nová stezka se zřejmě používala častěji a byla téměř všude tak široká, že dva lidé – i když ne dva koně – mohli jít vedle sebe.

Když zdolali příkrý svah a znovu odbočili doprava, došli k hromadě suti pod příkrou skalní stěnou. Podobné hromady ostrých kamenných úlomků viděla Ajla v horách, kde vyrostla. Pak si všimla velkých trumpetovitých bílých květů statné rostliny se zubatými listy. Lidé od ohniště Mamuta, které poznala, ji pro její zelené pichlavé plody nazývali jezlák, a i tato rostlina v ní probudila vzpomínky. Jak Kreb, tak Iza ji používali, třebaže k rozdílným účelům.

Jondalar toto místo znal, z této hromady bral štěrk na posypání cesty. Teď věděl, že už to k Saramudonům není daleko a těšil se na shledání. Jakmile měli příkrý svah za sebou, byla stezka kolem

úpatí hory srovnaná a posypaná štěrkem. Před sebou viděli mezi stromy a keři nebe a Jondalar věděl, že už jsou blízko okraje skály.

„Ajlo, myslím, že bychom teď měli sundat koním koše a kůly,“ řekl. „Stezka, která vede kolem těchto skal, není nijak široká. Můžeme se sem později pro věci vrátit.“

Když všechno složili, šla Ajla za mladým mužem dál po stezce, proti otevřenému nebi. Jondalar, který pár kroků zaostal a pozoroval ji, se usmíval, když došla ke kraji skály, podívala se dolů a rychle ustoupila. Hledala oporu na skalní stěně, pak opět opatrně postoupila dopředu a znovu se podívala dolů. Úžasem zapomněla zavřít ústa.

Hluboko dole, při úpatí příkré skály, byla Matka řek, kterou tak dlouho sledovali. Avšak z takové výšky ji Ajla ještě nikdy nespátřila. Viděla sice všechna ramena řeky spojená v jednom jediném řečišti, ale vždycky jen ze břehu, který byl sotva vyšší než vodní hladina. Nemohla odolat nutkání pohlédnout znovu na řeku z této výšky.

Často se rozšiřující, vinoucí se řeka protékala mezi téměř kolmými skalními stěnami. Matka řek plynula kupředu a její hluboké spodní proudy narážely na skály. Neustálý příboj vyvrhoval vlny, které se znovu vracely. I když do Matky řek vteče ještě hodně přítoků, než dosáhne své plné velikosti, byla už tady, daleko od delty, tak nesmírně široká, že rozdíl byl sotva znatelný, tím spíš, pokud se na ni shlíželo seshora.

Na mnohých místech z hladiny vyčnívaly skály, kolem nichž pěníla voda, a jak se Ajla dívala dolů, odrazil se právě od takovéhle skály kmen stromu a hledal si cestu dál. Čeho si téměř nevšimla, byla plošina z dříví přímo pod ní, těsně u paty skály. Když konečně vzhlédla, přejela pohledem hory na druhé straně břehu. Jejich vrcholy zůstaly sice nadále zaoblené, byly však vyšší a příkřejší než dál po proudu řeky a dosahovaly téměř výšky strmých vrcholů na té straně, kde stáli.

Darvalo trpělivě čekal, dokud Ajla dostatečně nevychutnala první pohled působivého přístupu k domovu jeho lidí. Strávil tu celý svůj život a bral to jako samozřejmost, ale už zažil, jak to přijímají cizinci. Pociťoval jistou hrdost, že byli lidé rozhledem tak uchváćeni, a sám se pak díval na všechno jinýma očima. Když se Ajla k němu konečně otočila, usmál se a vedl ji dál kolem horské

stěny na stezku, která byla původně jen úzkou římsou, ale Saramudoni ji s velkou námahou rozšířili. Stezka byla dost široká pro dva těsně vedle sebe jdoucí lidi, a tím i dost široká pro někoho, kdo nesl dříví, ulovené zvíře nebo jiné zásoby. Teď tedy taky pro koně.

Jak se Jondalar přiblížil k okraji skály, pocítil známou nejistotu, která se vždycky dostavila, když se díval z velké výšky do prázdného prostoru. Bolestivé sevření vnitřností, jehož se po celou dobu, kdy tu žil, nikdy zcela nezbavil. Nebylo tak prudké, aby je nedokázal ovládnout nebo aby proto méně vychutnal tento úchvatný pohled. Uměl ocenit námahu, kterou museli lidé vynaložit, aby jen s pomocí těžkých kamenných seker odsekali pevnou skalní stěnu, ale to nic neměnilo na pocitu, který ho tu nevyhnutelně přepadl. Přesto byla tato cesta lepší než přístup po druhé, častěji používané stezce.

Ajla šla za mladým mužem kolem skalní stěny. Držela Vlka těsně u nohy a Víha ji následovala jen v malém odstupu. Na druhé straně se otevřela rovná terasa pozoruhodného rozměru. Kdysi, před velmi dlouhou dobou, když obrovská pánev na západě byla vnitrozemským mořem a začala se vyprazdňovat korytem, které si voda vyhloubila ve skále, sahala vodní hladina podstatně výš. Vytvořila tu chráněný záliv, který se teď před Ajlou rozkládal ve tvaru suchého výklenku vysoko nad řekou.

Zelená tráva, rostoucí téměř až k okraji příkrého svahu, pokrývala půdu před nimi. Přibližně uprostřed se ke skalní stěně tlačilo křoví, houstlo a přecházelo v menší stromy, které rostly u příkrého svahu v pozadí. Na straně k nim přivrácené, v zaobleném koutě, byl převis z pískovce tak velký, že skýtal útulné, chráněné místo pro několik příbytků ze dřeva.

Na travnaté ploše vzadu byla nejcennější část této terasy. Pramen čisté vody, vyvěrající v horách, stékal po skalách, bublal po římse a jako malý vodopád spadal přes pískovcový převis do menšího jezírka. Odtamtud voda tekla dál k okraji skály a po skalní stěně dolů do řeky.

Několik lidí přerušilo svou činnost, sotva se zvláštní průvod – žena, chlapec, vlk a koně – objevil na konci skalní stěny. Když vystoupil i Jondalar, viděl ve všech tvářích nechápavost a strach.

„Darvo! Co to přivádíš?“ volal někdo.

Jondalar pozdravil lidi jejich řečí. Pak spatřil Dolanda, předal uzdu Vítěze Ajle, dal Darvalovi paži kolem ramen a šel s ním k náčelníkovi jeskyně.

„Dolando! To jsem já, Jondalar,“ řekl.

„Jondalare? Jsi to skutečně ty?“ řekl Dolando. Poznal muže, ale nadále váhal. „Odkud přicházíš?“

„Z východu. Přezímoval jsem u Mamutonů.“

„A kdo je tohle?“ zeptal se Dolando.

Jondalar věděl, co muže tak zneklidňuje. „Jmenuje se Ajla, Ajla z Mamutonů. I zvířata cestují s námi. Poslouchají ji stejně jako mě a žádné z nich vám neublíží,“ řekl.

„Ani vlk ne?“ zeptal se Dolando.

„Dal jsem tomu vlkovi ruku na hlavu a dotkl se jeho srsti,“ řekl Darvalo. „Ani se nepokusil mě kousnout.“

Dolando si měřil chlapce. „Ty ses ho dotkl?“

„Je pravda, co říká, Dolando. Nepřivedl bych vám někoho, kdo by vám mohl ublížit. Pojd' a seznam se s Ajlou a se zvířaty. Uvidíš.“

Jondalar vedl muže zpátky do středu louky. Víc jiných lidí je následovalo. Koně, kteří se začali pást, zpozorněli, když se lidé blížili. Víha popošla k ženě a k Vítězovi, kterého Ajla nadále držela na uzdě. Druhou ruku držela Vlkovi na hlavě. Obrovský vlk ze severu stál vedle Ajly, sledoval všechno pozorně, ale nijak výhrůžně.

„Čím to, že koně nemají strach z vlka?“ zeptal se Dolando.

„Vědí, že se ho nemusejí bát. Znájí ho od té doby, kdy byl malým štěnětem,“ vysvětloval Jondalar.

„A proč před námi neutíkají?“ chtěl vědět náčelník.

„Vždycky žili s lidmi. Byl jsem při tom, když se hřebec narodil,“ vysvětloval Jondalar. „Byl jsem těžce zraněný a Ajla mi zachránila život.“

Dolando se najednou zarazil a pátravě se na něho zadíval. „Ona je šamud?“ zeptal se. „Patří k ohništi Mamuta.“

Malá podsaditá žena se vmísila do rozhovoru. „Když je mamot, kde má tetování?“

„Odjeli jsme dřív, než skončila její učební doba, Tholijs,“ řekl Jondalar a usmál se na ni. Mladá žena od Mamutonů se vůbec nezměnila. Mluvila tak otevřeně jako vždycky.

Dolando zavřel oči a potřásl smutně hlavou. „Tolik bychom šamuda potřebovali. Je to zlé,“ řekl a z jeho slov zaznívalo zoufalství. „Roš spadla a zranila se.“

„Darvo mi o tom vyprávěl. Říkal taky, že šamud zemřel.“

„Ano, minulou zimu. Už tu nebyl, aby Roš pomohl. Poslali jsme posla do jiné jeskyně, ale jejich šamud odcestoval. Běžec je na cestě k další jeskyni dál proti proudu, ale oni žijí tak daleko, že se obávám, že už stejně bude pozdě.“

„Ajla je léčitelka, Dolando. Moc dobrá léčitelka. Učila ji...“ najednou Jondalara napadlo, že klan bylo Dolandovo bolavé místo, „... žena, která ji vychovala. Je to dlouhá historie, ale můžeš mi věřit, že tomu rozumí.“

Došli k Ajle a ke zvířatům. Ajla je slyšela a pozorně sledovala Jondalara, když mluvil. Řeč Mamutonů a ta, kterou teď hovořil, si byly podobné, a podařilo se jí proto pozorováním vytušit smysl slov a pochopit, že se pokouší druhého muže o něčem přesvědčit. Jondalar se obrátil na ni.

„Ajlo z Mamutonů, to je Dolando, náčelník Samudonů, kmene Saramudonů, který žije na zemi,“ řekl Jondalar mamutonsky. Pak přešel k Dolandově řeči. „Dolando z Saramudonů, to je Ajla z Mamutonů, dcera ohniště Mamuta.“

Dolando okamžik váhal, nejdřív si přeměřil koně a pak vlka. Byl krásný a klidně stál vedle urostlé ženy. Dolando dost dobře nevěděl, co si o tom má myslet. Ještě nikdy nebyl tak blízko vlka, jen několikrát měl v ruce vlčí kožešinu. Saramudoni málokdy lovili vlky a Dolando je až dosud vždycky viděl z dálky nebo když utíkali a hledali úkryt. Vlk se díval na Dolanda tak, že měl Dolando pocit, že i on ho odhaduje. Pak se Dolando obrátil k ostatním. Zvíře je zřejmě ničím neohrožuje a možná je žena, která má takovou moc nad zvířaty, zkušený šamud, ať už ji učil kdokoli. Napráhl k ženě obě ruce s dlaněmi obrácenými vzhůru.

„Ve jménu Velké Matky Mudo tě vítám, Ajlo z Mamutonů.“

„Ve jménu Mut, Velké Matky, ti děkuju, Dolando ze Saramudonů,“ řekla Ajla a uchopila obě jeho ruce.

Ta žena má podivný přízvuk, pomyslel si Dolando. Mluví mamutonsky, ale zní to zvláštně – ne tak, jako mluví Tholije. Možná pochází z jiné krajiny. Dolando znal dost Mamutonů a od nich pochytil jejich řeč. Už několikrát cestoval na konec Matky

řek, aby obchodoval s Mamutony, a pomohl sem taky dovést Tholiji, ženu Mamutonů. Tholije se postarala o to, že se hodně lidí naučilo její řeč, a to pro ně bylo v pozdějším obchodování velkou výhodou.

Když Dolando uvítal Ajlu, mohli i ostatní pozdravit Jondalara a ženu, kterou sem přivedl. Tholije předstoupila a usmála se na Jondalara. Přes ženu, s kterou se dal jeho bratr dohromady, byli vzdálení příbuzní, a Jondalar ji měl rád.

„Tholije!“ řekl s úsměvem a uchopil ji za obě ruce. „Ani nedokážu říct, jak rád tě zase vidím.“

„Taky jsem ráda, že jsi se k nám vrátil, Jondalare. A jak vidím, naučil ses dobře mamutonsky. Byly doby, kdy jsem pochybovala, že se mamutonsky vůbec naučíš.“

Pustila jeho ruce a místo toho ho objala. Sklonil se a srdečně objal podsaditou ženu. Zrudla, trochu vyvedená z míry. Urostlý, statný a příležitostně zádumčivý muž se zřejmě hodně změnil. Nepamatovala si, že by v minulosti někdy tak spontánně dal najevo svou náklonnost. Když ji pustil, pohlédla na ženu, kterou s sebou přivedl. Byla přesvědčená, že to musí souviset s ní.

„Ajlo z tábora Lva, to je Tholije z Saramudonů, dříve Mamutonů.“

„Jménem Mut nebo Mudo, ať už ji nazýváš jakkoliv, vítám tě, Ajlo z Mamutonů.“

„Ve jménu Matky všech ti děkuji, Tholije ze Saramudonů. Jsem ráda, že tě poznávám. Už jsem o tobě hodně slyšela. Nemáš příbuzné v táboře Lva? Zdá se mi, že Talut říkal, že jsi příbuzná, když se o tobě Jondalar zmínil,“ řekla Ajla. Cítila, jak pozorně si ji žena prohlíží. Pokud to Tholije ještě nevěděla, pak brzy zjistí, že se nenarodila u Mamutonů.

„Ano, jsme příbuzní. Ale vlastně nijak blízko. Já pocházím z tábora na jihu. Tábor Lva žije víc na severu,“ řekla Tholije. „Ale znám je. Každý zná Taluta. Neznat ho je téměř nemožné a jeho sestra Tulije je všeobecně vážená.“

To není mamutonský přízvuk, pomyslela si Tholije, a Ajla není mamutonské jméno. Nebyla si ani jistá, jestli to je přízvuk – jen podivně vyslovovala některá slova. Ale mluví dobře. Talut vždycky rád přijímal do svého tábora nové lidi. Přijal dokonce i tu

neustále naříkající starou ženu. Její dcera si vzala druhá, který nemohl zaplatit dobrou cenu nevěsty.

Tholije by se ráda dozvěděla víc o téhle Ajle a jejích zvířatech, ale teď zaměřila svou pozornost na Jondalara.

„Thonolan zůstal u Mamutonů?“ zeptala se.

Bolest v jeho očích jí prozradila odpověď, ještě než ji vyslovil. „Thonolan už nežije.“

„To je mi líto a i Markenovi to bude líto. Ale moc mě to nepřekvapuje. Jeho chuť k životu umřela s Tamijí. Jsou lidé, kteří takovou ránu překonají, jiní ne,“ řekla Tholije.

Ajle se líbil způsob, jakým se žena vyjadřovala. Ne bezcitně, ale otevřeně a přímo. Byla stále ještě hodně Mamutonkou.

Další obyvatelé jeskyně přicházeli, aby pozdravili Ajlu. Cítila u nich jistý odstup, ale i zvědavost. Jondalara zdravili mnohem srdečněji. Patřil k rodině, nemohlo být pochyb, že v něm vidí svého člověka.

Darvalo stále ještě držel v ruce klobouk s ostružinami. Čekal, dokud všichni nepozdraví nově příchozí, pak ho podal Dolandovi. „To jsou ostružiny pro Roš,“ řekl.

Dolando si všiml koše, který byl upletený jinak, než jak je pletli Saramudoni.

„To mi dala Ajla,“ pokračoval Darvalo. „Právě trhali ostružiny, když jsem je potkal.“

Když Jondalar pozoroval mladého muže, musel myslet na Sereniji. Nepočítal s tím, že už tady nebude, a byl zklamaný. V jistém ohledu ji skutečně miloval a uvědomil si, že se na shledání s ní těšil. Čekala dítě, když odjížděla? Možná by se mohl zeptat Roš. Ta to bude vědět.

„Doneseme jí je,“ řekl Dolando a poděkoval Ajle kývnutím beze slov. „Bude z nich mít určitě radost. Jestli chceš jít s námi, Jondalare... předpokládám, že je vzhůru, a vím, že by tě ráda viděla. Vezmi Ajlu s sebou, aby ji taky poznala. Je to pro ni moc těžké. Víš přece, jaká je. Celý den se nezastavila a hosty vítala mezi prvními.“

Jondalar pro Ajlu překládal jeho slova a ona souhlasně přikývla. Nechali koně volně pást, ale Vlkovi přikázala, aby ji doprovodil. Cítila, že se lidé při pohledu na něho necítí dobře.

Krotcí koně byli neobvyklí, ale přece jen je nemohli nijak ohrozit. Vlk byl naopak lovec a mohl by jim být nebezpečný.

„Jondalare, myslím, že bude lepší, když si nechám Vlka zpočátku u sebe. Zeptal by ses Dolanda, jestli souhlasí, abych ho vzala s sebou? Řekni mu, že je zvyklý žít v lidském obydlí,“ řekla Ajla mamutonsky.

Jondalar opakoval její slova, i když Dolando rozuměl a podle výrazu jeho tváře poznala i Ajla, že mamutonsky rozumí. Musí to mít v budoucnu na mysli.

Odebrali se k zadní části prostranství pod pískovcový převis, prošli kolem ohniště, které zřejmě sloužilo jako shromaždiště, a přiblížili se k dřevěné stavbě, podobné předkloněnému stanu. Ajla si se zájmem všímala způsobu stavby. Hřebenový trám byl zakotven vzadu v zemi a podpíral ho jeden kůl. O něj se opírala zužující se dubová prkna, uřezaná z velkého kmene stromu, zezadu dopředu byla vždycky delší. Prkna spojovaly vrbové pruty, které se provlékaly předvrtanými děrami.

Dolando odhrnul žlutý závěs z měkké kůže a podržel ho vzhůru, než ostatní vešli. Pak ho uvázal, aby dovnitř padalo víc světla. Mezi prkny sice pronikalo trochu denního světla, ale stěny byly na mnoha místech ověšené kůžemi, aby sem nevnikal průvan. Blízko vchodu bylo menší ohniště a nad ním kouřový otvor, ale bez ochrany před deštěm. Proti dešti a sněhu je chránil písečný převis. U zdi v pozadí stálo široké dřevěné lůžko, upevněné z jedné strany ke zdi a na druhé straně podepřené nohami. V šerém světle Ajla poznala, že na kožených polštářích a kožešinách leží žena.

Darvalo poklekl vedle lůžka a podával ženě Ajlin klobouk. „Tady jsou ostružiny, které jsem ti slíbil, Roš. Ale netrhal jsem je já sám. Jsou od Ajly.“

Žena otevřela oči. Nespala, jen se snažila odpočívat. Nevšimla si, že přišla návštěva. Jméno, které jí řekl Darvalo, jí bylo cizí.

„Kdo že je natrhal?“ zeptala se slabým hlasem.

Dolando se naklonil nad lůžko a položil jí ruku na čelo. „Roš, podívej, kdo tu je? Jondalar se vrátil,“ řekl.

„Jondalar?“ opakovala a zadívala se na něho. „Jsi to skutečně ty? Někdy sním a připadá mi, že vidím svého syna nebo Tamiji, a pak zjistím, že to není pravda. Jsi to skutečně ty, Jondalare, nebo je to jen sen?“

Jondalar poklekl vedle jejího lůžka, dojat bolestí, která se jí zračila ve tváři.

„To není sen, Roš,“ řekl Dolando. Jondalarovi se zdálo, že vidí slzy v jeho očích. „Je tu skutečně. A někoho s sebou přivedl. Ženu Mamutonů. Její jméno je Ajla.“ Kývl na ni.

Ajla přikázala Vlkovi, aby zůstal na místě, a přistoupila k ženě. Bylo zřejmé, že má silné bolesti. Její oči byly skelné, tváře měla zarudlé horečkou. I z nevelké vzdálenosti a pod lehkou přikrývkou bylo poznatelné, že její paže je mezi ramenem a loktem zkroucená v nepřirozeném úhlu.

„Ajlo z Mamutonů, tohle je Roš ze Saramudonů,“ řekl Jondalar. Darvalo poodešel stranou a Ajla postoupila na jeho místo u lůžka.

„Ve jménu Matky, vítej, Ajlo z Mamutonů,“ řekla Roš. Pokusila se posadit, ale nedokázala to a opět klesla na záda. „Je mi líto, že tě nemůžu náležitě pozdravit.“

„Ve jménu Matky, dekuji ti,“ řekla Ajla. „A není nutné, abys vstávala.“

Jondalar překládal, ale Roš i tak pochopila smysl Ajliných slov a přikývla.

„Jondalare, ona má hrozné bolesti. Obávám se, že je to s ní zlé. Chtěla bych prohlédnout její paži,“ řekla Ajla. Přešla do zelandonštiny, aby se žena nedozvěděla, za jak vážné považuje její zranění. Ale naléhavost svých slov nedokázala tímto způsobem skrýt.

„Roš, Ajla je léčitelka, dcera ohniště Mamuta. Ráda by se podívala na tvou paži,“ řekl Jondalar, pak pohlédl na Dolanda, aby si byl jistý, že proti tomu nic nemá.

Dolando byl ochoten vyzkoušet všechno, co by snad mohlo pomoci, pokud s tím bude Roš souhlasit.

„Léčitelka?“ zeptala se žena. „Šamud?“

„Ano, něco takového jako šamud. Smí se podívat?“

„Obávám se, že na pomoc je příliš pozdě, ale smí se podívat.“

Ajla jí odhalila paži. Zřejmě se někdo pokusil ji narovnat. Rána byla vyčištěná a uzavřela se, ale zůstala napuchlá a pod kůží byla znát kost otočená v nepřirozeném úhlu. Ajla ohmatávala paži tak mírně, jak jen bylo možné. Žena zasténala, když jí paži zvedla, aby prohmatala spodní stranu, ale jinak nenaříkala. Ajla věděla, jak je

toto vyšetření bolestivé, ale musela nahmatat kost pod kůží. Dívala se Roš do očí, čichala k jejímu dechu, nahmatala jí puls na krku a na zápěstí. Pak poklekla vedle ní.

„Paže se uzdravuje, ale nebyla řádně narovnaná. Zřejmě se postupně zhojí, ale takhle, jak je, bys ji nemohla používat a budeš mít pořád bolesti,“ řekla Ajla řečí, které do určité míry všichni rozuměli. Pak čekala, dokud to Jondalar nepřeložil.

„Můžeš proti tomu něco udělat?“ zeptal se Jondalar.

„Myslím, že ano. Možná je už příliš pozdě, ale ráda bych se pokusila paži narovnat. Nejdříve bych ji ovšem musela znovu zlomit v místě, kde špatně srostla, teprve pak bych ji mohla narovnat. Problém je v tom, že místo, kde zlomená kost sroste, je často silnější než kost sama. Mohla by se zlomit špatně. Pak by měla dva zlomy a zbytečnou bolest navíc.“

Když to Jondalar přeložil, všichni mlčeli. Nakonec promluvila Roš.

„Jestli se zlomí špatně, stejně na tom nebudu hůř než teď, že?“ Znělo to spíš jako konstatování než otázka. „Chci říct, že paži nemůžu používat takovou, jaká je teď, takže nemůže být druhé zlomení o nic horší.“

Jondalar překládal její slova, ale Ajla už pochopila tón a rytmus řeči Saramudonů a přešla na mamutonštinu. Výraz ženy jí řekl další, a tak Ajla chápala, co říkala.

„Ale může se stát, že to bude víc bolet a nebudeš z toho mít žádný užitek,“ řekla Ajla. Tušila, jak dopadne Rosino rozhodnutí, ale chtěla si být naprosto jistá, že Roš chápe, co je ve hře.

Roš neváhala. „Jestli je možné, abych svou paži zase používala, pak chci, abys to udělala. Je mi jedno, jak to bude bolet. Na bolesti nezáleží. Potřebuju dvě zdravé paže, abych mohla slézt po stezce k řece. K čemu by byla žena Saramudonů, která by ani nedokázala sejít k přístavišti Ramudonů?“

Ajla naslouchala překladu jejích slov. Pak řekla Jondalarovi, ale dívala se přitom přímo na ženu: „Jondalare, pověz jí, že se pokusím jí ruku srovnat, ale taky jí řekni, že nezáleží na tom, jestli má někdo dvě zdravé paže. To není nejdůležitější. Zнала jsem muže jen s jednou paží a jedním okem, žil užitečný život a jeho lidi ho milovali a ctili. Já myslím, že to u Roš nebude jiné. Tím jsem si

naprosto jistá. Ať už to dopadne jakkoliv – tahle žena bude žít plodný život. Lidé kolem ní ji vždycky budou milovat a ctít.“

Roš opětovala Ajlin pohled, zatímco naslouchala Jondalarovu překladu. Pak stiskla rty a přikývla. Zhluboka se nadechla a zavřela oči.

Ajla vstala, v myšlenkách již zaměstnaná tím, co je třeba udělat. „Jondalare, dones můj koš, ten vpravo. A řekni Dolandovi, že potřebuju pár tenkých dřevěných latí. A dříví na topení a větší koš na vaření, ale takový, který už nebudou potřebovat. Neměli by ho potom už používat na vaření. Musím v něm připravit silný lék na utišení bolesti.“

Myšlenky jí běžely napřed. Potřebuju něco, aby hluboce usnula, až budu paži znovu lámat, pomyslela si. Iza by použila durman. Je silný, proti bolesti by byl nejlepší a uspal by ji. Mám ještě trochu sušeného durmanu, i když čerstvý by byl lepší. Ale – neviděla jsem ho právě před nedávnem? Zavřela oči a pokusila se rozpomenout. Ano! Viděla ho!

„Jondalare, až sem ponesesh můj koš, vezmi trochu durmanu, který jsme viděli cestou sem,“ řekla, popsala mu místo a už byla několika kroky u vchodu. „Vlku, pojď se mnou.“ Přešla téměř celou louku, než ji Jondalar dohonil.

Dolando stál u vchodu obydlí a díval se za ženou a vlkem. I když nic neřekl, neustále si uvědomoval přítomnost zvířete. Všiml si, že se vlk drží těsně vedle ženy. Znamení rukou, které Ajla udělala, když se blížila k lůžku Roš, mu neušlo, ani to, jak si pak vlk lehl, ale se zvednutou hlavou a nastraženýma ušima sledoval každý pohyb ženy. Když odcházela, na její povel okamžitě vyskočil a následoval ji.

Díval se za nimi, dokud Ajla a vlk, který poslouchal na slovo, nezmizeli za ohybem na konci skalní stěny. Pak ještě jednou pohlédl na ženu ležící na lůžku. Poprvé od okamžiku, když Roš uklouzla a zřítíla se, se odvažoval znovu doufat.

Když se Ajla vrátila s durmanem, který umyla ve vodě, našla už připravenou dřevěnou nádobu na vaření, kterou si ještě chtěla později prohlédnout, a nádobu s vodou. V ohništi hořel oheň, v něm se ohřívaly hladké kameny. Pár dřevěných latí bylo taky připraveno. Přikývla Dolandovi, aby mu dala najevo svůj souhlas.

Pak otevřela cestovní koš a donesla víc misek a svůj léčitelský vak z vydrží kůže.

Malou miskou odměřila do dřevěné nádoby přesné množství vody a přidala několik durmanů i s kořeny. Pak postříkala kameny několika kapkami vody. Nechala je v ohni, aby se ještě víc rozpálily, vysypala léčitelský vak a odložila několik váčků stranou. Když se Jondalar vrátil, dávala právě zbylé váčky zpátky.

„Koně jsou v pořádku, Ajlo. Klidně se pasou, ale požádal jsem, aby se zpočátku od nich každý držel dál.“ Obrátil se na Dolanda:

„Mohli by se splašit, kdyby se k nim někdo cizí nečekaně přiblížil, nechtěl bych, aby někomu náhodou ublížili. Později je můžeme na všechny zdejší lidi přivyknout.“

Náčelník přikývl. Měl pocit, že v tomto okamžiku nemá mnoho co říct.

„Vlk se zřejmě venku necítí tak dobře, Ajlo, a někteří lidé se ho bojí. Myslím, že bys ho měla vzít dovnitř.“

„Taky bych ho měla raději u sebe, ale myslím, že Dolando a Roš by byli raději, kdyby počkal venku.“

„Já promluvíím s Roš, pak asi bude možné, abyste vzali toho vlka dovnitř,“ řekl Dolando, aniž čekal na překlad. Mluvil směsicí saramudonštiny a mamutonštiny, které Ajla snadno rozuměla. Jondalar na něho překvapeně pohlédl, ale Ajla už pokračovala:

„Musím změřit, jak dlouhé mají být dlahy,“ řekla a vzala je do ruky. „Pak bych chtěla, abys tyhle desky uhladil, aby na nich nebyly žádné třísky, Dolando. Odři je víc pískovcem, až budou docela hladké. Nemáš pár kousků měkké kůže, kterou bych mohla rozřezat?“

Dolando se usmíval, i když trochu zachmuřeně. „To je něco, čím jsme se proslavili. My na to bereme kožešiny kamzíků a nikdo nedělá měkkí kůže než Samudoni.“

Jondalar s překvapením zjistil, že si naprosto rozumějí, přestože řeč, kterou mluvili, byla trochu podivná. Potřásl hlavou. Ajla musela vědět, že Dolando rozumí mamutonsky a ona už sama používala pár saramudonských slov – ale kdy se naučila výraz jako dlahy a pískovec?

„Donesu kůži, jakmile promluvíím s Roš,“ řekl Dolando.

Šli blíž k ženě na lůžku. Dolando a Jondalar jí vysvětlili, že Ajla cestuje v doprovodu vlka – o koních se zatím nezmiňovali – a že by ráda vzala vlka dovnitř.

„Má nad tím vlkem naprostou moc,“ řekl Dolando. „Poslouchá její rozkazy a nikomu neublíží.“

Jondalar na něho vrhl překvapený pohled. Ajle a Dolandovi se muselo nějak podařit dorozumět se o více věcech, než by považoval za možné.

Roš okamžitě souhlasila. Byla sice zvědavá, ale nijak zvlášť ji nepřekvapilo, že tato žena dokáže vládnout vlkovi. Jondalar podle všeho s sebou přivedl šamuda, který ví, že potřebuje pomoc, stejně jako starý šamud několik let předtím věděl, že potřeboval pomoc Jondalarův bratr, kterého zranil nosorožec. Neuvažovala, jak ti, kteří slouží Matce, vědí o takových věcech. Prostě to věděli, a to jí stačilo.

Ajla šla ke vchodu a zavolala Vlka dovnitř, pak ho přivedla k Roš. „Jmenuje se Vlk,“ řekla.

Když se mu Roš podívala do očí, zdálo se, že Vlk nějak vycítil její bolesti a její zranitelnost. Zvedl pracku a položil ji na hranu lůžka. Pak svěsil uši, předsunul hlavu beze stopy hrozby a olízl jí tvář, přičemž tiše kňučel. Roš natáhla svou zdravou paži, aby se ho dotkla. „Děkuju ti, Vlk,“ řekla.

Ajla přiložila latě k paži Roš, pak je podala Dolandovi a ukázala mu, jak mají být dlouhé. Když Dolando vyšel, zavedla Vlka do kouta dřevěného obydlí. Pak se ujistila, jestli jsou kameny na vaření dost horké. Chtěla jeden z nich vytáhnout dvěma klacky z ohně, ale Jondalar se objevil se zahnutým nástrojem, vyrobeným zvlášť k tomuto účelu, který byl dost pružný, aby bezpečně udržel kámen. Předvedl jí, jak se nástroj používá. Když pak Ajla vložila několik kamenů do nádoby na vaření, prohlédla si ji trochu podrobněji.

Něco podobného ještě nikdy neviděla. Hranatá nádoba byla vyrobená z jediného kusu dřeva, které bylo na čtyřech místech naříznuté a ohnuté do pravého úhlu, takže vznikly rohy. Poslední roh byl spojen dřevěnými kolíky. Na spodním kraji ohnuté desky byla rýha, do níž bylo zasazeno dno. Vnější stranu zdobily ornamenty a mohla se přikrývat víkem s úchopem.

Tito lidé měli celou řadu nezvyklých dřevěných předmětů a Ajla si pomyslela, že by muselo být zajímavé dívat se, jak se vyrábějí.

Dolando se vrátil s několika žlutými kusy kůže a podal jí je. „Bude to stačit?“ zeptal se.

„Ale těch je přece škoda,“ řekla. „Potřebujeme měkkou savou kůži, ale nemusí to být právě vaše nejlepší.“

Dolando a Jondalar se usmívali. „Tohle rozhodně nejsou naše nejlepší kůže,“ řekl Dolando. „Tyhle kusy bychom nikomu nenabídli. Mají příliš mnoho chyb. Ty jsou pro každodenní potřebu.“

Ajla znala ledacos o zpracování usní a o výrobě kůží. Tyto kusy byly hladké a vláčné, na omak mimořádně měkké. Ráda by se o tom dozvěděla víc, ale na to teď nebyl čas. Nožem, který pro ni zhotovil Jondalar – ostrým pazourkovým úštěpem s rukojetí z mamutoviny – nařezala kamzičí kůži na široké pruhy.

Otevřela jeden ze svých balíčků a vysypala hrubý prášek sušených rozdrčených kuklíkových kořenů do malé misky a přidala trochu horké vody z dřevěné nádoby. Protože chtěla připravit obklad, který pomůže hojení zlomené kosti, nemohlo škodit malé množství durmanu, když ještě navíc tišil bolest. Ale přidala i prášek řebříčku, který rovněž pomáhal proti bolesti a podporoval hojení. Vylovila kameny a dala je do nádobky na vaření, aby udržovala vývar vřelý. Pak si přičichla, aby přezkoumala jeho sílu.

Když se domnívala, že dosáhla správného stupně účinnosti, přelila trochu vývaru do misky ke zchlazení a donesla ji Roš. Dolando seděl vedle ní. Pak požádala Jondalara, aby naprosto přesně přeložil, co říká, aby nedošlo k žádnému nedorozumění.

„Tenhle lék omámí tvou bolest a způsobí, že usneš,“ řekla Ajla, „ale je velmi silný a dost nebezpečný. Jsou lidé, kteří nesnesou tak silnou dávku. Způsobí, že se tvé svaly natolik uvolní, že ucítím kost pod nimi, ale může se stát, že pustíš vodu nebo se znečistíš, protože i tyhle svaly povolí. Někteří lidé přestanou taky dýchat. Kdyby se to stalo, tak zemřeš, Roš.“

Ajla čekala, dokud Jondalar nepřeložil její vysvětlení, a potom ještě déle, aby si byla naprosto jistá, že jí bylo porozuměno. Dolanda to rozrušilo. „Musíš to bezpodmínečně použít? Nemůžeš zlomit paži bez té věci?“ zeptal se.

„Ne. Bylo by to příliš bolestivé. Roš má napjaté svaly, ty by kladly odpor a bránily by, aby se kost zlomila na správném místě. Nemám nic, co by líp utišilo bolest. Bez toho léku nedokážu kost zlomit a narovnat, ale musíte znát, jaké je tu nebezpečí. Roš by zřejmě žila dál, i kdybych nic nepodnikla, Dolando.“

„Ale pak bych nebyla k ničemu a měla bych pořád bolesti,“ řekla Roš. „To není život.“

„Budeš mít bolesti, ale to neznamená, že bys byla k ničemu. Jsou prostředky, které mírní bolest, ale mohou působit i jinak. Můžou způsobit, že nedokážeš jasně myslet,“ vysvětlovala Ajla.

„Takže buď budu k ničemu, nebo slabomyslná,“ řekla Roš. „Když umřu – bude to bezbolestná smrt?“

„Usnula bys a už by ses neprobudila. Ale co se může stát ve tvých snech, to neví nikdo. Může se stát, že ve svých snech budeš cítit velký strach nebo bolesti. Možná tě dokonce bolesti budou následovat do příštího světa.“

„Je něco takového možné?“ zeptala se Roš.

Ajla zavrtěla hlavou. „Ne. Myslím, že ne. Ale nevím to.“

„Myslíš, že umřu, když to vypiju?“

„Kdybych si myslela, že umřeš, nedala bych ti to. Ale může se stát, že budeš mít neobvyklé sny. Mnozí lidé používají tento nápoj, i když jinak připravený, aby cestovali do světa duchů.“

„Možná bys takové nebezpečí neměla podstupovat, Roš,“ řekl Dolando. „Nechtěl bych ztratit taky ještě tebe.“

Pohlédla na něho láskyplně a něžně. „Matka zavolá tebe nebo mě dřív. Buď ztratíš ty mě, nebo já tebe. Nemůžeme proti tomu nic dělat. Ale jestli bude Matka chtít a dopřeje mi ještě víc času s tebou, pak bych nechtěla ten čas strávit v bolestech a bez užitku. A slyšel jsi, co říkala Ajla – není pravděpodobné, že umřu. I kdyby mi nepomohla a nic se nezměnilo, alespoň budu vědět, že jsem se o to pokusila, a to mi dá odvahu žít dál.“

Dolando, který seděl na lůžku vedle ní a držel její zdravou ruku, hleděl na ženu, s níž strávil dlouhou část svého života. Viděl v jejích očích odhodlání. Nakonec přikývl. Pohlédl k Ajle.

„Byla jsi upřímná a já musím být taky upřímný. Nebudu ti nic vyčítat, když se ti nepodaří jí pomoci, ale jestli zemře, musíš odtud odejít. Nejsem si jistý, jestli bych dokázal nedávat ti to za vinu a nevím, co bych pak udělal. Zvaž to, než začneš.“

Jondalar, který překládal, věděl o ztrátách, které Dolando utrpěl. Syn Roš, syn jeho ohniště a dítě, které miloval, byl zabit, právě když dorostl v muže. Tami je, dívka, která byla pro Roš jako dcera, si taky získala Dolandovo srdce. Zaplnila prázdnotu po smrti prvního dítěte. Mnozí si ji zamilovali, mezi nimi Thonolan. Byla to pro všechny těžká rána, když zemřela při porodu. Jondalar by pochopil, kdyby dával Dolando Ajle vinu, pokud by Roš zemřela, ale raději by ho zabil, než by připustil, aby nějak Ajle ublížil. Ptal se, jestli na sebe Ajla nebere příliš velkou odpovědnost.

„Ajlo, možná by sis to měla ještě rozmyslet,“ řekl zelandonsky.

„Roš má silné bolesti, Jondalare. Musím se pokusit jí pomoci, když to chce. Je ochotná podstoupit to nebezpečí, a tak nesmím ustoupit. Vždycky je nějaké nebezpečí, a já jsem prostě léčitelka. Nedokážu se změnit, stejně jako to nedokázala Iza.“

Pohlédla na ženu na lůžku. „Jestli jsi připravena, Roš, můžeme začít.“

16.

Ajla se sklonila nad ženou ležící na lůžku. V ruce držela misku zchlazené tekutiny. Strčila do ní malíček, aby přezkoušela teplotu. Pak misku odstavila, usedla se zkříženýma nohama na zem a chvíli seděla naprosto tiše.

V myšlenkách se vrátila zpátky, myslela na svůj život u tlupy a obzvlášť na zkušenou a znalou léčitelku, která ji vychovala. Iza se starala o většinu všedních nemocí a menších zranění, ale když stála před vážným problémem – před zvlášť těžkým zraněním z lovu nebo životu nebezpečnou nemocí – pak požádala Kreba jako mog-ura, aby vyprosil pomoc vyšších mocností. Iza byla léčitelka, ale Kreb byl mág, svatý muž, který měl přístup do světa duchů.

U Mamutonů a podle Jondalarova vyprávění zřejmě i u jeho lidí byl léčitel a mog-ur často jedna osoba. Ti, kteří uzdravovali, většinou rozmlouvali se světem duchů, ale ne všichni, kteří sloužili Matce, se vyznali v léčitelství. Mamot tábora Lva se mnohem víc podobal Krebovi. Jeho zájem patřil věcem ducha a duchů. Znal sice některé léky a postupy, ale jeho léčitelské umění bylo poměrně málo rozvinuté a většinou bylo na Talutově družce Neciji, aby se ujímala drobnějších zranění a nemocí v táboře. Při letním setkání však Ajla poznala hodně schopných léčitelů a dozvěděla se od nich mnoho nového.

Ale Ajlino vzdělání bylo praktického druhu. Stejně jako Iza, i ona byla především léčitelka. Nevyznala se ve světě duchů a přála si v tomto okamžiku mít tu někoho, jako byl Kreb, na koho by se

mohla obrátit. Měla pocit, že potřebuje podporu příznivých mocí, které jsou silnější než ona. I když jí mamot zprostředkoval pochopení pro duchovní říši Velké Matky, měla nadále důvěrnější vztah k duchovi Velkého jeskynního lva.

Byl to sice klanový duch, ale věděla, že je mocný, a mamot říkal, že duchové všech zvířat, jako vůbec všichni duchové, jsou částí Velké Matky Země. Dokonce pojal její ochranný totem jeskynního lva do obřadu při jejím přijetí mezi Mamutony a ona věděla, jak může požádat o pomoc tento svůj totem. Roš sice nepatřila ke klanu, ale Ajla doufala, že jí duch jeskynního lva přesto pomůže.

Zavřela oči a začala provádět pohyby prastaré, svaté a němé řeči, kterou ovládaly všechny tlupy klanu a kterou používaly, když chtěly navázat spojení se světem duchů.

„Velký jeskynní lve, tato žena, vyvolená mocným totemovým duchem, je vděčná za to, že byla vyvolena. Tato žena je vděčná za dary, které jí byly propůjčeny, a za znalosti, které získala.

Velký mocný ochránce, který jsi znám tím, že volíš muže, kteří jsou tě hodni a potřebují tvou ochranu, který jsi však přesto zvolil tuto ženu a označil ji svým totemovým znamením, když byla malou dívkou, tato žena je ti vděčná. Tato žena neví, proč se duch Velkého jeskynního lva klanu rozhodl pro malou dívku a ještě k tomu dívku Druhých lidí, ale tato žena je vděčná, že se ti zdála toho hodna, a je vděčná za ochranu velkého totému.

Velký totemový duchu, tato žena, která tě dřív žádala o pokyn, tě teď žádá o pomoc. Velký jeskynní lev vedl tuto ženu, aby se naučila umění léčitelky. Tato žena umí léčit. Tato žena zná prostředky proti nemocem a zraněním, ví, jaké má používat výtažky a čím omývat rány, zná i prostředky léčení. Tato žena je vděčná za tyto znalosti a vděčná za ještě nepoznané vědění, ke kterému totemový duch tuto ženu třeba přivede. Ale tato žena se nevyzná ve světě duchů.

Velký duchu jeskynního lva, který žiješ s hvězdami ve světě duchů, žena, která tu leží, nepatří ke klanu. Je to žena Druhých lidí, stejně jako žena, kterou jsi vyvolil a která tě teď prosí o pomoc pro tuto ležící ženu. Trpí velkými bolestmi a její bolesti v nitru jsou ještě horší. Ta žena snáší bolesti, ale obává se, že by nebyla užitečná, kdyby neměla dvě zdravé ruce. Ta žena je dobrá a

užitečná. Tato žena by jí chtěla pomoci, ale může to být nebezpečné. Proto tato žena prosí ducha Velkého jeskynního lva a všechny duchy, které Velký totem zvolí, o pomoc. Prosí, aby stál při této ženě a ženě, která tu leží.“

Roš, Dolando a Jondalar byli tiší jako Ajla, když prováděla své neobvyklé pohyby. Z nich tří jedině Jondalar věděl, co dělá, a sledoval druhé dva přítomné stejně pozorně jako Ajlu. I když jeho znalost klanové řeči byla opravdu skromná – byla to řeč podstatně složitější, než by se domníval – přece jen pochopil, že Ajla prosí o pomoc svět duchů. Vzpomněl si, že byla doba, kdy by mu její konání bylo trapné. Ted' se musel usmívat vlastní bláhovosti, ale byl přesto zvědavý, jak Ajlino chování zapůsobí na Roš a Dolanda.

Dolando byl překvapený a trochu zneklidněný. Její chování mu bylo nepochopitelné. Měl starost o Roš, a proto se trochu obával všeho cizorodého, i kdyby to mělo sloužit dobrému účelu. Když Ajla skončila, tázavě se zadíval na Jondalara, ale ten mu odpověděl jen úsměvem.

Zranění oloupilo Roš o veškerou sílu, byla slabá a měla horečku. Ne tak vysokou, aby blouznila, ale byla vyčerpaná a trochu zmatená a přístupnější vnuknutím. Pozorně sledovala cizí ženu a byla podivně dojatá. Neměla nejmenší tušení, co Ajliny pohyby znamenají, ale obdivovala jejich vláčný půvab. Vypadalo to téměř, jako by žena rukama tančila, a nejen rukama. Její paže a ramena, celé její tělo bylo podstatnou součástí tančících rukou a sledovalo vnitřní rytmus, který měl zcela určitý smysl. I když to Roš chápala stejně málo jako skutečnost, odkud Ajla věděla, že potřebuje její pomoc, byla přesvědčená, že je to důležité a má to něco společného s Ajliným posláním. Měla znalosti, které překračovaly znalosti obyčejných lidí, a všechno, co se zdálo tajemné, jen přispívalo k její hodnověrnosti.

Ajla zvedla misku a poklekla vedle lůžka. Znovu malíčkem přezkoušela tekutinu, pak se usmála na Roš.

„Kéž tě Velká Matka všech ochrání, Roš,“ řekla, pak jí nadzvedla hlavu a ramena natolik, aby se mohla pohodlně napít, a přidržela jí misku ke rtům. Byl to hořký, dost odporný nápoj a Roš se zašklebila, ale Ajla ji povzbuzovala, aby pila dál, dokud nevypila celou misku. Pak ji zase mírně položila na záda. Znovu se

usmála, aby zraněnou ženu uklidnila, ale teď už především sledovala, jak nápoj účinkuje.

„Řekni mi, až budeš ospalá,“ řekla Ajla, i když jí to mohly potvrdit jiné příznaky, které sledovala, jako změna dechu a velikosti zornic.

Ajla by nedokázala říct, jakou drogu připravila, ale znala její účinky a měla dost zkušeností, aby věděla, jak se projeví. Když viděla, že se víčka Roš ospale klíží, ohmatala jí hrudní koš a žaludek, aby sledovala uvolnění svalů, a pečlivě naslouchala jejímu dechu. Když si byla jistá, že Roš pevně usnula a není v žádném bezprostředním nebezpečí, vstala.

„Dolando, myslím, že teď bude lepší, když odejdeš. Jondalar tu zůstane a pomůže mi,“ řekla tiše, ale rozhodně. Její sebejisté vystupování dodalo slovům naléhavost.

Náčelník chtěl něco namítat, ale pak si připomněl, že ani šamud nikdy nestrpěl přítomnost příbuzných a prostě odmítal cokoli podniknout, dokud neodešli. Ještě tedy dlouze pohlédl na spící ženu a vyšel z obydlí.

Jondalar už častěji zažil, jak se Ajla v takových situacích ujala vedení. Ve svém soustředění na nemocné nebo trpící lidi jako by zcela zapoměla na sebe a bez dlouhého uvažování přikazovala jiným, aby dělali, co bylo nutné. Vůbec ji nenapadlo, aby pochybovala o svém právu pomáhat těm, kteří pomoc potřebovali, což mělo za následek, že ani o ní nikdo nepochyboval.

„Není příjemné přihlížet, jak někdo láme kosti člověku, kterého miluje, i když ten člověk spí,“ řekla Ajla.

Jondalar přikývl a uvažoval, zda tohle byl důvod, proč mu šamud nedovolil zůstat, když prohlížel těžce zraněného Thonolana. Byla to tehdy hrozná zející rána, kterou mu nosorožec způsobil, a Jondalarovi bylo až na zvracení, když ji uviděl. A i když by rád u svého bratra zůstal, zřejmě by těžce snášel pohled na to, co musel šamud udělat. Ani teď si nebyl jistý, jestli chce zůstat a Ajle pomáhat, ale nebyl tu nikdo jiný. Zhluboka se nadechl. Když to dokáže Ajla, tak se musí alespoň pokusit jí pomáhat. „Co mám udělat?“ zeptal se.

Ajla zjišťovala, nakolik může narovnat zlomenou paži a jak Roš odpovídá na dotek. Roš něco zamumlala a obracela hlavu ze strany na stranu, ale už byla zřejmě spíš v zajetí nějakého snu, ne

bolesti. Nato jí Ajla zabořila prsty hluboko do ochablých svalů a pokusila se zjistit přesnou polohu kostí. Když konečně věděla, co bylo třeba, kývla na Jondalara a pohlédla na Vlka, který ji pozoroval ze svého místa v rohu.

„Nejdřív bych chtěla, abys podepřel paži v lokti, když se budu snažit zlomit kost v místě, kde špatně srostla,“ řekla. „Až ji zlomím, musím za ni silně táhnout, aby se narovнала a obě části zase správně k sobě dosedly. Protože jsou její svaly naprosto ochablé, je nebezpečí, že se kosti kloubu pohnou a mohla bych ji vykloubit loket nebo vyhodit rameno. Proto ji musíš držet co nejpevněji a možná dokonce táhnout proti mně.“

„Rozumím,“ řekl – alespoň si to myslel.

„Postav se pohodlně a bezpečně, táhni rovně její paži a podpírej loket přibližně v tomhle místě. Řekni mi, až budeš připravený,“ přikázala mu Ajla.

Uchopil paži Roš a rozkročil se. „Tak, jsem připraven.“

Ajla držela oběma rukama paži srostlou v nepřírozeném úhlu, zkusmo ji ohmatala na několika místech a určila místo zlomu. Pokud by bylo dobře zahojené, nikdy by nebyla schopná zlomit je holýma rukama. Pak by musela užít jiné, mnohem méně kontrolovatelné prostředky, nebo by se jí vůbec nepodařilo kost zlomit. Naklonila se nad lůžko tak, aby mohla užít všechnu sílu, zhluboka se nadechla a pak oběma rukama rychle a tvrdě zatlačila.

Ajla cítila, jak se kost láme. Jondalar slyšel odporný zvuk. Roš sebou ve spánku křečovitě trhla, ale brzy se zase uklidnila. Ajla nahmatávala pod svaly čerstvě zlomenou kost. Tkáň v jizvě ještě nesrostla tak pevně, možná proto, že kost zůstala v nepřírozené poloze a nepřiřostla způsobem, který by podporoval hojení. Byla to hladká čistá zlomenina. Ajla si zhluboka oddechla. Tuto část práce měla hotovou. Setřela si hřbetem ruky pot z čela.

„Tak to bylo dobře, Jondalare. Teď bych chtěla, aby ses zase pevně postavil a držel paži v rameni,“ řekla a ukázala mu, jak to má udělat. „Nesmíš ji pustit, ale kdybys měl pocit, že kloužeš, musíš mi to hned říct.“ Ajla poznala, že se kost v nesprávné poloze zahojila mnohem méně, než kdyby byla narovnaná. Ale svaly a šlachy se zhojily podstatně lépe. „Když teď paži narovnáám, některé svaly se přetrhnou, přesně jako u původního zlomu, a šlachy se

natáhnou. Svaly a šlachy budou klást odpor a později ji to bude bolet, ale musí se to udělat. Zase mi řekni, až budeš připravený.“

„Odkud to všechno víš, Ajlo?“

„Iza mě to naučila.“

„Vím, že tě učila Iza, ale odkud víš právě tohle? Odkud víš, jak se láme kost, která už srostla?“

„Brun byl jednou s lovci na lovu. Byli dlouho pryč, už nevím, jak dlouho. Jeden z nich si zlomil paži brzy po odchodu, ale odmítal se vrátit. Přivázal si paži k boku a lovil jen jednou rukou. Když se vrátili, musela se Iza o to postarat,“ vysvětlovala Ajla rychle.

„Jak to ten lovec dokázal? Lovil dál se zlomenou rukou, jako by se nic nestalo?“ ptal se Jondalar nevěřicně. „Copak ho to nebolelo?“

„Samozřejmě že ho to bolelo, ale o tom se moc nemluvalo. Muži klanu by raději zemřeli, než by přiznali, že je něco bolí. Takoví prostě jsou. Tak jsou vychováni,“ řekla Ajla. „Jsi připravený?“

Rád by se vyptával víc, ale na to nebyl teď čas. „Ano, jsem.“

Ajla vzala pevně Rosinu paži těsně nad loktem a Jondalar ji držel pod ramenem. Pomalu, ale stálým tahem ji Ajla narovnávala a současně dbala o to, aby se kosti o sebe netřely a netrhaly šlachy. Přitom musela paži natáhnout ještě trochu víc, aby ji dostala do původní polohy.

Jondalar nevěděl, jak mohla odhadnout přesnou míru napětí, když on sotva dokázal paži udržet. I Ajlu to namáhalo, kapky potu jí stékaly po tváři, ale teď nemohla přestat. Aby se kost dostala do správné polohy, musela paži narovnat stálým nepřetržitým pohybem. Jakmile dosáhla lehkého přesahu, paže se jako sama od sebe narovnála. Ajla nechala kosti sklouznout do správné polohy, opatrně paži položila na lůžko a konečně ji pustila.

Když Jondalar vzhlédl, viděl, že se celá chvěje. Oči měla zavřené a ztěžka dýchala. Přesně odhadnout míru tahu, to byla nejtěžší práce, a teď měla co dělat, aby ovládla vlastní svaly.

„Myslím, žeš to dokázala, Ajlo,“ řekl Jondalar.

Ještě chvíli zhluboka dýchala, pak na něho pohlédla a ve tváři měla široký vítězný úsměv. „Ano, myslím, že se mi to podařilo,“ řekla. „Teď musím přiložit dlahy.“ Ohmatávala paži, na které už

ted' nebyla žádná nepřírozená nerovnost. „Jestli se správně zahojí a jestli jsem nezpůsobila žádnou škodu, když byla paže necitlivá, pak by ji měla Roš zase používat. Ale bude nějakou dobu hrát všemi barvami a napuchne.“

Ajla namočila kamzičí kůži do teplé vody, přiložila na paži kuklíkový kořen a řebříček a volně ji ovázala. Pak požádala Jondalara, aby se zeptal Dolanda, jestli jsou dlahy hotové.

Když Jondalar vyšel z obydlí, viděl venku spoustu lidí. Nejen Dolando, ale všichni příslušníci jeskyně, Samudoni a Ramudoni, se shromáždili kolem velkého ohniště. „Ajla potřebuje dlahy, Dolando,“ řekl.

„Šlo to dobře?“ zeptal se náčelník Samudonů a podal mu ohlazené kousky dřev.

Jondalar usoudil, že je na Ajle, aby mu to řekla, ale usmál se. Dolando zavřel oči, zhluboka se nadechl a celý se úlevou otřásl.

Ajla přiložila dlahy a ovázala je dalšími pruhy kůže. Paže napuchne a obklad bude třeba vyměňovat. Dlahy měly zajistit, aby se čerstvě zlomené kosti neposunuly, až Roš pohne paží. Později, až napuchnutí ustoupí a Roš bude chtít chodit, zpevní jí paži březovou kůrou, kterou namočí v teplé vodě a přiloží ji na paži. Kůra uschne a vytvoří pevný krunýř.

Ještě jednou se přesvědčila, že Roš klidně dýchá, nahmatala jí tep na krku a na zápěstí, poslechla si její hrud', zvedla víčka. Pak se ukázala ve vchodu.

„Dolando, můžeš ted' vejít,“ řekla muži, který čekal těsně u vchodu.

„Je jí dobře?“

„Pojď a uvidíš.“

Muž vešel, poklekl vedle spící ženy a pozoroval její tvář. Hleděl na ni delší chvíli, ujistil se, že klidně dýchá, pak teprve pohlédl na její paži. Pod obvazem vypadala naprosto tak, jak má být.

„Vypadá jako dřív! Bude ji zase používat?“

„Udělal jsem, co jsem mohla. S pomocí duchů a Velké Matky Země by ji zase měla používat. Možná ne tak docela jako dřív, ale mělo by to jít. A ted' musí spát.“

„Zůstanu u ní,“ řekl Dolando. Snažil se uplatnit svou autoritu, ale věděl, že by odešel, kdyby na tom Ajla trvala.

„Myslela jsem si, že tu asi budeš chtít zůstat,“ řekla, „ale teď, když je všechno hotovo, bych chtěla o něco požádat.“

„Řekni, co chceš. Dám ti cokoliv,“ odpověděl bez váhání. Ale ptal se, co asi po něm bude chtít.

„Ráda bych se umyla. Používáte jezírko ke koupání a mytí?“

To bylo něco, s čím nepočítal, a na okamžik byl ohromený. Pak si poprvé všiml, že má tvář zmazanou od šťávy z ostružin, paže poškrábané od trní, vlasy rozčuchané a šaty špinavé z cesty. S ustaraným pohledem a zmučeným úsměvem řekl: „Roš by mi nikdy neodpustila, že jsem tak málo pohostinný. Dosud ti nikdo nenabídl ani doušek vody. Musíš být vyčerpaná z dlouhé cesty. Dojdu pro Tholiji. Všechno, co budeš chtít, ti patří, pokud to jen máme.“

Ajla třela květy v mokrých dlaních, dokud se nevytvořila pěna, pak ji vpravila do vlasů. Pěna z pastuší tobolky nebyla tak vydatná jako mydlice, ale bledě modré okvětní lístky zanechávaly příjemnou vůni. Celé okolí a všechno, co tu rostlo, připadalo Ajle tak známé, že byla přesvědčená, že najde jak pastuší tobolku, tak mydlici, když se vydala pro cestovní koše a smyk s člunem. Krátce se zastavila, aby se podívala po koních, a umínila si, že později pořádně vyhřebelcuje Víhu. Nejen aby se ujistila, že má srst v pořádku, ale aby ji taky uklidnila.

„Zbyly ti nějaké pěnové lístky?“ zeptal se Jondalar.

„Jsou tam naproti, na kameni vedle Vlka,“ řekla Ajla. „Ale jsou poslední. Později si jich můžeme natrhat víc, taky můžeme nějaké nasušit a vzít s sebou.“ Držela hlavu pod vodou, aby si spláchla vlasy.

„Tady je pár kůží k utření,“ řekla Tholije. Přišla k jezírku a přinesla plnou náruč měkkých žlutých kůží.

Ajla ji neviděla přicházet. Tholije se snažila udržovat co největší odstup od Vlka. Obešla jezírko a přišla k nim z druhé strany. Malá, asi tříletá holčička, která šla s ní, se tiskla k nohám matky a velkýma očima, s palečkem v puse zírala na cizince.

„Připravila jsem vám uvnitř něco k jídlu,“ řekla Tholije a položila kůže na utření. Jondalar a Ajla dostali lůžko v chýši, kterou obývala ona s Markenem, když byli na pevnině. Byla to stejná chýše, kterou s nimi sdílel Thonolan a Tamije. Když poprvé

vešli, na okamžik přepadl Jondalara smutek. Připomněl si tragédii, která vedla k tomu, že jeho bratr odcestoval a později zemřel.

„Ale ať vám zůstane dost chuti,“ dodala Tholije. „Dnes večer budeme mít velkou slavnost na počest Jondalarova návratu.“ Neřekla, že to bylo i na počest Ajly, protože pomohla Roš. Roš nadále spala, a dokud nebude jisté, že se Roš probudí a zotaví se, nikdo to nechtěl vyslovit nahlas a vyzývat tak osud.

„Děkuji ti, Tholije. Za všechno,“ řekl Jondalar. Pak se usmál na malou holčičku. Sklonila hlavu a ještě víc se schovala za matku, ale nadále Jondalara pozorovala. „Zdá se, že jizva po spálenině z Samijiny tváře úplně zmizela. Rozhodně po ní nevidím ani stopu.“

Tholije vzala malou do náruče, aby ji Jondalar líp viděl. „Když se dobře podíváš, tak ji uvidíš, ale není skoro znát. Jsem ráda, že byla Matka tak dobrotivá.“

„Je to moc hezké dítě,“ řekla Ajla, usmála se a pozorovala holčičku toužebným pohledem. „Jednoho dne bych chtěla dceru, která bude jako ona.“ Vylezla z jezírka. Voda byla osvěžující, ale příliš studená, aby v ní zůstala dlouho. „Říkala jsi, že se jmenuje Samijo?“

„Ano, a jsem šťastná, že ji mám,“ řekla matka a dítě zase postavila. Tholije nedokázala odolat, když někdo chválil její dítě, a obdařila Ajlu vřelým úsměvem. Ale měla podezření, že Ajla není to, co předstírá, a rozhodla se pohlížet na ni nadále opatrně a s odstupem, dokud se o ní nedozví víc.

Ajla vzala jednu kůži, aby se osušila. „Ta je nádherně měkká,“ řekla, pak ji kolem sebe ovinula a zastrčila jeden konec v pase. Potom vzala další kůži, aby si vysušila vlasy, a tu si pak ovázala kolem hlavy. Všimla si, že Samijo, která se nadále tiskla k matce, zvědavě pozoruje Vlka. I Vlk o ni jevil zájem a nejraději by se k ní rozeběhl, ale zůstal na vykázaném místě. Ajla ho k sobě zavolala, pak poklekla a vzala ho kolem krku.

„Chtěla by ses, Samijo, seznámit s Vlkem?“ zeptala se holčičky. Když přikývla, pohlédla Ajla na Tholiji, jestli k tomu svolí. Tholije ustrašeně pozorovala velké zvíře s ostrými zuby. „Neublíží jí, Tholije. Vlk má rád děti. Vyrostl společně s dětmi tábora Lva.“

Samijo se už pustila matky a opatrně se přiblížila, uchváčena stvořením, které na ni hledělo s nemenším zájmem. Vlk radostně

kňučel. Holčička nakonec udělala další krok a natáhla k němu obě ruce. Tholije jen zadržela dech, ale to už se Samijo smála, když jí Vlk olizoval tvář. Odstrčila mu tlamu stranou a popadla ho za srst. Pak ztratila rovnováhu a padla přes něho. Vlk trpělivě čekal, dokud zase nevstala, znovu jí olízl tvář a holčička se nadšeně smála.

„Pojď, Vlku,“ řekla, popadla ho v týle a táhla za srst, aby ho přiměla jít s ní. Už teď ho považovala za báječnou živou hračku.

Vlk pohlédl na Ajlu, pak krátce štěkl jako štěně. Až dosud mu Ajla nedovolila, aby se od ní vzdálil.

„Můžeš jít, Vlku,“ řekla Ajla a dala mu znamení, na které čekal. Téměř jí připadalo, jako by v jeho pohledu viděla vděčnost.

Ale o tom, že byl blažený, když následoval malou holčičku, nemohl nikdo pochybovat. Dokonce i Tholije se usmívala.

Jondalar se zájmem sledoval scénu, zatímco se utíral do kůží. Vzal své oblečení a šel s oběma ženami k pískovcovému převisu. Tholije pro jistotu nespouštěla Samijo a Vlka z očí. I ona byla uchvácená krotkým zvířetem. Nebyla sama. Mnozí lidé pozorovali holčičku a Vlka. Když přiběhl chlapec, který byl sotva starší než Samijo, pozval ho Vlk radostným olíznutím, aby se k nim připojil. V tom okamžiku přiběhly z jedné chýše další dvě děti, které se hádaly o dřevěné kolíky. Menší z nich zahodilo kolík, aby ho větší dítě nedostalo, což Vlk pochopil tak, že si s ním děti chtějí hrát jeho nejoblíbenější hru. Rozeběhl se za kolíkem, přinesl ho a položil ho před nimi na zem. Vrtěl ocasem, připravený si s nimi hrát dál. Chlapec zvedl kolík a znovu ho odhodil.

„Myslím, že máš pravdu – on si s nimi hraje. Zřejmě má děti rád,“ řekla Tholije. „Ale baví ho to? Je to přece vlk!“

„Vlci a lidé jsou si v jistém ohledu podobní,“ řekla Ajla. „Vlci si hrají rádi. Štěňata si hrají od malička s ostatními štěňaty z vrhu a ostatní vlci si rádi hrají s mláďaty. Náš Vlk neměl žádné sourozence, když jsem ho našla. Byl jediný, kdo zůstal naživu a ještě ani pořádně neotvíral oči. Nevyrostl ve vlčí smečce, ale s dětmi.“

„Podívej se na ně! Jak je trpělivý, tak mírný. Určitě ho muselo bolet, když ho Samijo tahala za chlupy. Proč si to nechá líbit?“ zeptala se Tholije, která stále ještě nechápala jeho jednání.

„Pro dospělého vlka je docela přirozené, že se štěňaty své smečky zachází mírně, proto nebylo tak těžké ho naučit, aby byl

opatrný, Tholije. Zvlášť mírně se chová k docela malým dětem, od nich si nechá líbit téměř všechno. To jsem ho nemusela učit, takový prostě je. Když začnou být děti hrubé, prostě se stáhne, ale později se k nim zase vrátí. Od starších dětí si nedá tolik líbit, ale zdá se, že naprosto přesně pozná, jestli mu někdo ubližuje nedopatřením, nebo úmyslně. Nikdy nikoho skutečně nezranil, ale starší dítě lehce stiskne zuby, aby je upozornil na to, že to bolí, když ho tahá za ocas nebo mu škube srst.“

„Je obtížné si představit, že někoho, a obzvlášť dítě, by mohlo napadnout tahat vlka za ocas – rozhodně bych si to až dodnes nepředstavila,“ řekla Tholije. „A nikdy bych nevěřila, že jednoho dne zažiju, jak si Samijo hraje s vlkem. Mnozí lidé si teď lámou hlavu, co jsi zač, Ajlo z Mamutonů.“ Tholije chtěla říct víc, ráda by kladla otázky, ale nechtěla ženu obviňovat ze lži, ne poté, co udělala dobrou věc pro Roš, nebo co se přinejmenším zdálo, že udělala.

Ajla cítila Tholijiny výhrady a litovala toho. Vytvářely nevyslovené napětí mezi nimi a jí se malá podsaditá žena zamlouvala. Udělaly mlčky několik kroků, pozorovaly Vlka se Samijo a ostatními dětmi. Ajla opět myslela na to, jaké by to bylo, kdyby měla dceru – dceru, ne syna. Byla to tak rozkošná malá holčička a jméno se k ní hodilo.

„Samijo je překrásné jméno, Tholije, a nezvyklé. Zní jako jméno Saramudonů, ale současně jako Mamutonů,“ řekla Ajla.

Opět nedokázala Tholije potlačit úsměv. „Máš pravdu. Právě o to mi šlo, i když to všichni nevědí. Jmenovala by se Samijo, kdyby byla Mamutonka, i když to není jméno, které uslyšíš v některém táboře. Pochází z řeči Saramudonů, takže její jméno pochází od obou. Já teď sice jsem ráda Saramudonka, ale narodila jsem se u ohniště Jelena. Má matka trvala na vysoké ceně nevěsty od Markena a jeho lidí, i když není Mamuton. Samijo může být stejně hrdá na svou mamutonskou rodinu jako na saramudonský původ. Proto jsem chtěla, aby se v jejím jméně objevilo obojí.“

Tholije se odmlčela, jako by ji to napadlo teprve teď. Zastavila se a pohlédla na cizí ženu. „Ajla je rovněž neobvyklé jméno. U kterého ohniště ses narodila?“ zeptala se a pomyslela si: Teď bych chtěla vědět, jak to jméno vysvětlíš.

„Já se nenarodila jako Mamutonka, Tholije. Přijalo mě ohniště Mamuta,“ řekla Ajla. Byla ráda, že se na to Tholije zeptala, protože si tím zřejmě lámala hlavu.

Tholije si byla jistá, že přistihla Ajlu při lži. „Ohniště Mamuta nikoho nepřijímá,“ tvrdila. „To je ohniště mamotů. Lidé se sami rozhodují pro styk s duchy, pak je třeba přijme ohniště Mamuta.“

„Tak tomu je obvykle, Tholije, ale Ajlu skutečně přijalo ohniště Mamuta,“ vmísil se mezi ně Jondalar. „Byl jsem u toho. Talut ji chtěl přijmout ke svému ohništi, ale mamot všechny nakonec překvapil a přijal ji jako svou dceru k ohništi Mamuta. Něco v ní viděl – možná proto ji začal vyučovat. Tvrdil, že se narodila pro ohniště Mamuta, ať už je Mamutonka, nebo ne.“

Tholije byla ohromená. „Cizinku přijal k ohništi Mamuta?“ divila se, ale nepochybovala o Jondalarových slovech. Vždyť ho přece znala, byl jejím příbuzným. Teď byla ještě zvědavější než předtím, ale už neměla pocit, že se musí mít na pozoru. „Kde ses narodila, Ajlo?“

„To nevím, Tholije. Moji lidé zemřeli při zemětřesení, když jsem byla malá, sotva větší než Samijo. Mě vychovali lidé klanu.“

Tholije nikdy neslyšela o lidech, kteří by se tak jmenovali. Musejí žít zřejmě daleko na východě, pomyslela si. To by ledacos vysvětlovalo. Není divu, že tak podivně mluví. Mamot z tábora Lva byl moudrý a zkušený starý muž. Zdál se starý odjakživa. Už když byla malá, nepamatoval si nikdo mamota jako mladého, a nikdo nepochyboval o jeho schopnostech.

Tholiji to nedalo, aby se neustále neotáčela a nesledovala své dítě. Znovu si pomyslela, jak je zvláštní, že nějaké zvíře dává přednost žít ve společnosti lidí. Pak pohlédla jiným směrem, ke koním, kteří se spokojeně pásli v blízkosti jejich příbytků. Ajlina moc nad zvířaty ji zarážela. A zvláštní bylo i to, že jí zvířata zřejmě byla opravdu oddána. Vlk ji doslova miloval.

A Jondalar. Ten zcela jistě podlehl kouzlu téhle krásné světlavé ženy, podle Tholijina mínění nejen proto, že je tak krásná. I Serenije byla krásná a bylo spousta rozkošných žen, které se snažily Jondalara získat. Jeho bratr pro něho ale znamenal víc a Tholije si vzpomněla, že už pochybovala, jestli se kdy nějaké ženě podaří získat jeho srdce – ale téhle ženě se to podařilo. Kromě toho, že byla zřejmě zdatná léčitelka, musela mít ještě další

neobvyklé přednosti. Starý mamot měl zřejmě pravdu. Možná jí opravdu bylo určeno, aby patřila k ohništi Mamuta.

Když přišli dovnitř do obydlí, učesala si Ajla vlasy a svázala je v týle koženým řemínkem. Pak si vzala čistou halenu a krátké nohavice, které vozila s sebou pro případ, že by se sešli s lidmi, aby nemusela být ve špinavých cestovních šatech. Pak se ještě zašla naproti podívat na Roš. Usmála se na Darvala, který seděl před vchodem, a když vešla a blížila se k ženě ležící na lůžku, kývla na Dolanda. Krátce prohlédla Roš a ujistila se, že je všechno v pořádku.

„Má stále ještě spát?“ zeptal se Dolando ustaraně.

„Daří se jí dobře, ale bude dost dlouho spát.“ Ajla pohlédla na svůj léčitelský vak a usoudila, že nadešla vhodná doba, aby připravila čaj s povzbudivými přísadami, který by Roš pomohl probrat se z omámení, způsobeného durmanovým výtažkem. „Když jsme přijížděli sem, viděla jsem lípu. Potřebuji pár květů na čaj, a když je najdu, tak ještě několik dalších rostlin. Pokud se Roš probudí dřív, než se vrátím, můžeš jí dát napít vody. Musíš počítat s tím, že bude trochu zmatená a omámená. Dlahy drží její paži, ale dávej přece jen pozor na to, aby se moc nehýbala.“

„Vyznáš se tady?“ zeptal se Dolando. „Možná by sis měla s sebou vzít Darvala.“

Ajla si byla jistá, že snadno najde, co hledá, ale rozhodla se vzít Darvala s sebou. Při všech obavách o Roš se nikdo o něho nestaral.

„Děkuju, to udělám,“ řekla.

Darvalo vyslechl jejich rozhovor a už vstal, zřejmě byl rád, že může být užitečný.

„Myslím, že vím o jedné lípě,“ řekl. „Touhle dobou je kolem ní vždycky spousta včel.“

„To je nejlepší čas pro trhání květů,“ řekla Ajla, „ted' voní jako med. Nevíš, kde bych našla nějaký koš?“

„Roš je má tady vzadu,“ řekl Darvalo a vedl Ajlu do skladiště. Vybrala si dva vhodné koše.

Když vyšli ven, všimla si Ajla, že ji Vlk pozoruje, a zavolala ho k sobě. Nebylo jí dobře při pomýšlení, že by už ted' zůstal sám u těchto lidí, i když děti litovaly, že je má opustit. Později, až všichni lépe zvířata poznají, to snad půjde.

Jondalar stál u koní se dvěma muži. Ajla šla k nim, aby mu řekla, kam má namířeno. Vlk běžel napřed a všichni se obrátili a dívali se, jak on a Víha o sebe otírají čenichy. Klisna tiše zaržála, Vlk pak pozdravil hřebce krátkým štěněčím štěknutím, Vítěz zvedl hlavu, zaržál a hrabal hravě kopytem. Pak přišla klisna k Ajle a položila jí hlavu na rameno. Ajla ji vzala kolem krku a opíraly se o sebe. Vítěz postoupil o několik kroků dopředu a strčil do obou čenichem. I on toužil po dotyku. Ajla ho vzala kolem krku, pak ho hladila a poklepávala ho.

„Měl bych tě představit, Ajlo,“ řekl Jondalar.

Obrátila se na oba muže. Jeden byl téměř tak velký jako Jondalar, ale štíhlejší, druhý menší a starší, ale podobnost mezi nimi byla zřejmá. Menší předstoupil jako první a napřáhl k ní obě ruce.

„Ajlo z Mamutonů, to je Karlono, náčelník Ramudonů ze Saramudonů,“ řekl Jondalar.

„Ve jménu Mudo, Matky všeho na vodě a na zemi, vítám tě, Ajlo z Mamutonů,“ řekl Karlono. Mluvil mamutonsky dokonce líp než Dolando, protože se přiučil jejich řeči při mnoha obchodních cestách v ústí Matky řek.

„Jménem Mut, děkuji ti za tvé uvítání, Karlono ze Saramudonů,“ odpověděla.

„Musíš brzy přijít k nám dolů,“ řekl a pomyslel si: V její řeči je něco podivného. Nepřipadá mi, že bych to už někdy slyšel, a slyšel jsem různě mluvit hodně lidí. „Jondalar mi prozradil, že ti slíbil jízdu v dobré lodi, ne v takové té směšné mamutonské míse.“

„Těším se na to,“ řekla Ajla a obdařilo ho zářivým úsměvem. „Jondalar mi vyprávěl o vašich lodích a o lovech jeseterů,“ pokračovala.

Oba muži se smáli, jako by řekla něco směšného, a pohlédli na Jondalara, který se rovněž usmál, ale trochu zrozpačitěl.

„Vyprávěl ti taky, jak jednou ulovil polovinu jesetera?“ zeptal se mladý muž.

„Ajlo z Mamutonů,“ řekl rychle Jondalar, „tohle je Markeno z Ramudonů, syn Karlonova ohniště a Tholijin druh.“

„Vítej, Ajlo z Mamutonů,“ řekl Markeno nenuceně, protože věděl, že už byla několikrát pozdravena přiměřeným obřadem.

„Už ses seznámila s Tholijí? Bude mít radost, že jsi tady. Někdy postrádá své mamutonské příbuzné.“ Mluvil řečí své družky téměř plyně.

„Už jsme se seznámily a se Samijo taky. Je to rozkošná malá holčička.“

Markeno zářil. „To si taky myslím, i když by to člověk vlastně neměl říkat o dceři vlastního ohniště.“ Pak se obrátil na Darvala. „Jak se daří Roš?“

„Ajla jí narovnala paži,“ řekl. „Ona je léčitelka.“

„Jondalar nám o tom říkal,“ poznamenal Karlono jako mimochodem. Bylo třeba vyčkat, jestli se paže dobře zhojí.

Ajla cítila odstup náčelníka Ramudonů, ale vzhledem k okolnostem to nebylo překvapivé. I když měli rádi Jondalara, ona byla pro ně cizinkou.

„Chceme s Darvalem dojít pro rostliny, které jsem viděla cestou,“ řekla Ajla. „Roš ještě spí, ale až se probudí, chtěla bych jí připravit čaj. Dolando je u ní. Kromě toho se mi zdá, že Vítěz má nějaké divné oči. Později se porozhlédnu po té bílé rostlině a ošetřím mu je, ale teď na to nemám čas. Mohl by ses pokusit mu je vypláchnout studenou vodou,“ řekla Jondalarovi. Pak se na všechny usmála, ukázala Vlkovi a Darvalovi, aby ji následovali, a šla k okraji terasy.

Pohled ze stezky na konci skalní stěny nebyl méně úchvatný, musela přitom zadržet dech, ale nemohla odolat pokušení. Nechala si od Darvala ukázat cestu a byla ráda, že to udělala, protože ji vedl zkratkou. Vlk prozkoumával okolí stezky, honil se za dráždivými pachy a zase se vracel. Darvalo se zpočátku lekal, když se tak nečekaně objevil, ale pomalu si zvykl, že neustále přibíhá a odbíhá.

Velká stará lípa ohlašovala svou přítomnost medovou vůní a včelím bzukotem už dlouho předtím, než k ní došli. Strom se objevil, když zašli za ohyb. Byl obsypán malými žlutavými kvítky s podlouhlými křídélkovitými lístky, vycházela z nich sladká vůně. Včely byly natolik zaměstnány sběrem nektaru, že nechaly na pokoji lidi, kteří je rušili, a Ajla musela některé včely setřást z květů, které trhala. Včely prostě odlétly zpátky na strom a našly si jiné květy.

„Proč jsou dobré pro Roš?“ zeptal se Darvalo. „Čaj z lipových květů se pije často.“

„Je dobrý, ne? Ale kromě toho má dobré účinky. Když jsi rozzlobený nebo dokonce zuřivý, může tě zklidnit. Když jsi unavený, probudí tě a povzbudí. Taky tě může zbavit bolesti hlavy a zmírnit žaludeční potíže. Roš bude tím vším trpět díky nápoji, který jsem jídala, aby pevně usnula.“

„Nevěděl jsem, že má takové účinky,“ řekl mladík a znovu pohlédl na důvěrně známý rozložitý strom s hladkou, temně hnědou kůrou. Byla to pro něho překvapivá myšlenka, že něco tak obyčejného může mít tolik neznámých vlastností.

„Ráda bych našla ještě jeden jiný strom, Darvalo, ale nevím, jak se jmenuje mamutonsky,“ řekla Ajla. „Je to menší strom, který často roste jako keř. Má trny a listy vypadají přibližně jako ruka s prsty. Brzy v létě má chomáče bílých květů a touhle dobou červené kuličky.“

„Nesou to růžové keře, které hledáš, nebo ano?“

„Ne, ale už jsme tomu blízko. Strom, který hledám, je obvykle větší než růžový keř, ale květy jsou menší a listy vypadají jinak.“

Darvalo usilovně přemýšlel, pak se najednou usmál. „Myslím, že vím, co myslíš, několik jich roste nedaleko odtud. Na jaře trháme vždycky pupeny listů a jíme je, když jdeme kolem.“

„To by mohlo být to, co hledám. Zaveď mě tam?“

Vlka nebylo nikde vidět, proto Ajla pískla, aby ho přivolala. Objevil se téměř okamžitě a vyčkávavě na ni hleděl. Naznačila mu, aby ji následoval. Šli kus dál, dokud nepřišli k několika hlohům.

„To je přesně to, co jsem hledala, Darvalo,“ řekla Ajla. „Nebyla jsem si jistá, jestli se mi podařilo ti to dobře vysvětlit.“

„K čemu je to dobré?“ zeptal se, když trhali bobule a listy.

„To je pro srdce. Posílí je, povzbudí, způsobí, že dobře bije – ale jsou jen mírné. Někdo, kdo má slabé srdce, potřebuje silnější lék,“ řekla Ajla. Snažila se najít správná slova, aby jí mladík rozuměl. Co se naučila od Izy, bylo těžké vyjadřovat jinou řečí. „Jsou taky dobré ve spojení s jinými bylinami. Ty se postarají o jejich lepší účinek.“

Darvalo zjistil, že ho baví sbírat rostliny s Ajlou. Věděla spoustu věcí, o kterých neměl tušení, a byla taky ochotná mu všechno vysvětlit. Na zpáteční cestě se zastavila u suchého prosluněného svahu a natrhala několik příjemně vonících purpurových květů yzopu. „K čemu jsou ty?“ zeptal se.

„Čistí hrud', pomáhají při dýchání. A tyhle,“ řekla, když utrhla pár chlupatých listů jestřábníku, rostoucího nablízku, „ty celkově osvěžují. Jsou dost silné a nemají zrovna dobrou chuť, proto jich taky vezmu jen málo. Chci jí dát napít něčeho, co má dobrou chuť, ale tohle jí pročistí rozum a probudí ji to.“

Ajla se pak ještě několikrát zastavila, aby natrhala velkou kytici růžových levkojí. Když se Darvalo zeptal, k čemu ty jsou dobré, myslel na léčivé účinky.

„Ty beru jen proto, že hezky voní. Trochu jich použiju na čaj, ostatní postavím do vody vedle jejího lůžka, aby se cítila dobře. Ženy mají rády hezké, příjemně vonící věci, Darvalo, zvlášť když jsou nemocné.“

Darvalo uvažoval, že i on má rád hezké, příjemně vonící věci, například Ajlu. Líbilo se mu, že mu říká Darvalo, a ne Darvo jako ostatní. Nevadilo mu tolik, když ho tak nazývali Dolando nebo Jondalar, ale bylo od ní milé, že užívala jeho dospělé jméno. I její hlas rád poslouchal, i když některá slova vyslovovala trochu směšně. Ale to jen způsobilo, že pozorněji naslouchal její řeči, a po chvíli už myslel jen na to, jak jí hlas příjemně zní.

Byla doba, kdy si přál ze všeho nejvíc, aby se Jondalar dal dohromady s jeho matkou a zůstal u Saramudonů. Druh jeho matky zemřel, když byl Darvalo ještě malý, a dokud nepřišel Jondalar, nežil u nich žádný jiný muž. Jondalar se k němu choval jako k synovi svého ohniště – dokonce ho začal učit zpracovávat pazourek – a když odjel, byl Darvalo dlouho smutný.

Doufal, že se Jondalar vrátí, ale vlastně s tím nikdy nepočítal. Když jeho matka odešla s Mamutonem Gulecem, věděl, že by Zelandonec neměl důvod déle zůstat, kdyby se skutečně vrátil. Ale teď, když opravdu přišel a s jinou ženou, nemusela tu jeho matka být. Všichni měli Jondalara rádi a od Rosiny nehody mluvili o tom, jak naléhavě by potřebovali léčitele nebo léčitelku. Byl přesvědčený, že Ajla je dobrá léčitelka. Bylo by hezké, kdyby tu oba zůstali, pomyslel si.

„Jednou se probudila,“ oznamoval Dolando, jakmile Ajla vešla do obydlí. „Alespoň si to myslím. Možná se jen tak pohnula ve spánku. Pak se uklidnila a teď zase spí.“

Dolando si oddechl, když Ajlu uviděl, ale zřejmě to nechtěl dát najevo. Na rozdíl od Taluta, který byl naprosto otevřený a laskavý a jehož autorita náčelníka spočívala v jeho síle, v jeho ochotě naslouchat, uplatnit rozdílné názory a domluvit kompromisy – a jehož hlas byl natolik silný, že si i v ohnivém rozhovoru dokázal zjednat sluch – připomínal jí Dolando spíš Bruna. Byl uzavřenější, a třebaže i on uměl dobře naslouchat a každou situaci pečlivě zvažoval, nerad projevoval své city. Ale Ajla byla zvyklá číst i v nevědomých gestech lidí.

Vlk vběhl dovnitř s ní a hned šel do kouta, aniž ho k tomu musela vyzvat. Odložila koš s nasbíranými listy a květy, aby prohlédla Roš, pak se obrátila na ustaraného muže. „Brzy se probudí, ale myslím, že mám ještě dost času, abych připravila čaj, který pak musí vypít.“

Dolando cítil vůni květů, jakmile Ajla vstoupila, a z kouřícího vývaru, který z nich připravila, vycházela rovněž příjemná vůně. I když čaj připravovala pro Roš, nalila i jemu plný pohár.

„K čemu to je?“ zeptal se.

„Udělala jsem ho, aby se Roš lépe probudila, ale i ty zjistíš, že tě osvěží.“

Upil trochu, čekal slabý výtažek z květů a byl překvapený, když ucítil v ústech sladkou chuť s kořeněnou vůní. „To je ale dobré!“ řekl. „Co v tom je?“

„Zeptej se Darvala. Rád ti to poví.“

Muž přikývl, pochopil, co tím míní. „Měl bych se o něho víc starat. Dělal jsem si takové starosti o Roš, že jsem téměř nedokázal myslet na nic jiného, a jistě si i on dělal starosti.“

Ajla se usmála. Pozvolna u něho poznávala vlastnosti, pro které se stal náčelníkem skupiny. Líbila se jí jeho rychlá chápavost a začínala ho mít ráda. Roš se pohnula a oba hned obrátili veškerou pozornost k ní.

„Dolando?“ zašeptala slabým hlasem.

„Jsem tady,“ řekl. „Jak se cítíš?“

„Trochu omámeně, a měla jsem takový podivný sen,“ odpověděla.

„Mám tu pro tebe něco, co bys měla vypít.“ Roš protáhla tvář. Pamatovala si na poslední nápoj, který jí Ajla dala.

„Bude ti to chutnat, tady, čichni si,“ řekla Ajla a podržela jí pohár tak, aby jí vůně stoupala do nosu. Roš se přestala mračit, Ajla jí zvedla hlavu a přidržela pohár u rtů.

„To je dobré,“ řekla Roš uznale po několika malých doušcích, pak se napila víc. Když pohár vypila, lehla si zase na záda a zavřela oči. Brzy je však znovu otevřela. „Moje paže! Co je s mou paží?“

„Jak ji cítíš?“ zeptala se Ajla.

„Trochu bolí, ale ne tolik jako dřív a nějak jinak,“ řekla Roš. „Chtěla bych ji vidět.“ Otočila hlavu, aby se podívala na svou paži a pokusila se posadit.

„Pomůžu ti,“ řekla Ajla a podepřela ji.

„Je rovná! Opravdu, vypadá, že je rovná. Tak jsi to dokázala?“ podivila se Roš. Pak si zase lehla a slzy jí stékaly z očí. „Už nemusím být zbytečná.“

„Může se stát, že ji nebudeš moci používat tak jako dřív,“ varovala ji Ajla, „ale je teď rovná a může se správně hojit.“

„Dolando, umíš si to představit? Ted' bude zase všechno dobré,“ vzlykala Roš, ale plakala radostí a úlevou.

17.

„Opatrně,“ řekla Ajla a pomáhala Roš posunout se k Jondalarovi a Markenovi, kteří stáli skloněni vedle jejího lůžka. „Páska ti bude držet paži na místě, ale dávej pozor, abys ji nosila těsně u těla.“

„Víš určitě, že už teď může vstát?“ ptal se Dolando s ustaranou tváří Ajly.

„Jsem si tím jistá,“ řekla Roš. „Stejně jsem příliš dlouho ležela. Nechtěla bych zmeškat slavnost na uvítanou Jondalara.“

„Pokud se nebude namáhat, udělá jí to jen dobře, když chvíli bude s ostatními,“ řekla Ajla. Pak se obrátila na Roš. „Ale ne moc dlouho. Teď je nejlepším lékem klid.“

„Chtěla bych zase jednou vidět všechny šťastné. Každý, kdo mě navštívil, se tvářil smutně. Chtěla bych, aby všichni věděli, že se uzdravím,“ řekla Roš a sklouzla z lůžka do paží obou čekajících mužů.

„Pomalů a opatrně s páskou,“ nabádala Ajla, když Roš položila zdravou paži Jondalarovi kolem krku. „Takhle je to dobře, a teď ji zvedněte.“

Oba muži se zvedli, ženu drželi mezi sebou. Popošli kousek kupředu, aby se mohli narovnat pod šikmou střechou obydlí. Byli přibližně stejně velcí a nedalo jim námahu Roš nést. Jondalar byl svalnatější, ale i Markeno byl silný mladý muž. Jeho štíhlá tělesná stavba klamala, měl vypěstované svaly z veslování a z lovu obrovských jeseterů, kteří se stali hlavní obživou Ramudonů.

„Jak se cítíš?“ zeptala se Ajla.

„Jako ve vzduchu,“ řekla Roš a usmála se nejdřív na jednoho a pak na druhého mladého muže. „Odtud seshora má člověk úplně jiný výhled.“

„Jsi tedy připravená?“

„Jak vypadám, Ajlo?“

„Tholije tě hezky učesala. Myslím, že vypadáš výborně,“ řekla Ajla.

„Taky se cítím mnohem líp, když jsem se umyla. Předtím jsem na mytí a česání neměla ani pomyslení. To tedy znamená, že se mi daří lépe,“ řekla Roš.

„Zčásti je to taky tím lékem proti bolesti, který jsem ti dala. Brzy přestane působit. Musíš mi rozhodně říct, až zase bolesti zesílí, nesnaž se být statečná a přemáhat je. A taky mi pověz, až budeš unavená,“ řekla Ajla.

„To udělám. A teď můžeme jít.“

„Podívejme, kdo to je!“

„To je Roš!“

„Zdá se, že je jí líp.“ Zvedlo se hodně hlasů, když muži vynesli Roš z příbytku.

„Tady ji posadte,“ řekla Tholije. „Připravila jsem tu pro ni místo.“

Před dávnou dobou se z pískovcového převisu odlomil velký balvan a padl tam, kde teď bylo shromaždiště. Tholije ho pokryla kožešinami a připravila tak pohodlnou lavici. Muži tam Roš donesli a jemně ji posadili.

„Je to dost pohodlné?“ zeptal se Markeno, když ji posadili na polštář.

„Ano, jistě, všechno je v pořádku,“ řekla. Nebyla zvyklá, aby se s ní dělaly takové okolky.

Vlk je následoval z příbytku, a jakmile Roš seděla, lehl si vedle ní. Roš byla překvapená, ale když viděla, jak se na ni dívá a pozoruje každého, kdo se k ní přiblížil, měla zvláštní pocit, že ji chce Vlk chránit.

„Ajlo, co dělá Vlku Roš? Myslím, že bys ho měla od ní odvést,“ řekl Dolando. Ptal se, proč chce to zvíře být u ženy, která je ještě slabá a tak zranitelná. Věděl, že vlčí smečky často loví stará, nemocná a slabá zvířata ve stádech.

„Ne, neodváděj ho,“ řekla Roš, natáhla zdravou paži a pohládila Vlka po hlavě. „Myslím, že mi nechce ublížit, Dolando. Spíš se mi zdá, že na mě dává pozor.“

„To si taky myslím, Roš,“ řekla Ajla. „V táboře Lva byl slabý a nemocný chlapec. Vlka to k němu přitahovalo a vždycky ho chtěl chránit. Myslím, že cítí, jak jsi teď slabá, a chce tě chránit.“

„Nebyl to Rydag?“ řekla Tholije. „Ten chlapec, kterého přijala Necije a který...,“ prudce se zarazila, připomněla si Dolandovy prudké a nerozumné city, „... byl vždycky tak stranou?“

Ajle neušlo její zaváhání. Věděla, že Tholije neřekla to, co vlastně chtěla říct. Ráda by věděla, proč.

„Žije ještě u nich?“ zeptala se Tholije.

„Ne,“ odpověděla Ajla. „Zemřel na začátku léta, během letního setkání.“ Její hlas prozradil, že ji vzpomínka na Rydagovu smrt stále ještě rozesmutňovala.

V Tholiji se svářela zvědavost s pocitem, že by byl vhodný odstup. Ráda by se ještě na to dítě vyptávala, ale teď k tomu nebyl vhodný čas. „Copak nikdo nemá hlad?“ zeptala se raději. „Proč se nenajíme?“

Když se všichni nasýtili, včetně Roš, která příliš nejedla, ale přece jen víc než v poslední době, shromáždili se s poháry čaje nebo lehce zkvašeného pampeliškového vína kolem ohně. Teď nadešel čas k vyprávění příběhů, líčení dobrodružství. Všichni se především chtěli dozvědět víc o svých hostech a jejich neobvyklých společnících na cestě.

Byli přítomni všichni Saramudoni, s výjimkou několika mála, kteří byli na cestě: Samudoni, kteří po celý rok žili ve svém chráněném táboře na zemi, a jejich příbuzní Ramudoni, žijící na řece, kteří teplejší část roku strávili na plovoucím voru zakotveném dole na řece, ale v zimě vyšli nahoru na vysoko položenou terasu a sdíleli obydlí s páry, s nimiž byli obřadně spojeni. Partnerské páry si byly vzájemně tak blízké jako druhové a děti obou rodin byly považovány za sourozence.

Bylo to zvláštní uspořádání, s jakým se Jondalar nikde jinde nesešel, ale bylo účelné, protože tímto způsobem bylo vytvořeno úzké hospodářské spojení – zvláštní poměr, z něhož měly prospěch obě strany. Mezi oběma skupinami byly četné praktické a rituální svazky, ale v první řadě bylo věcí Samudonů obstarávat produkty

země a postarat se o bezpečné zimní obydlí. Naopak produkty řeky a cesty po vodě byly záležitostí Ramudonů.

Saramudoni považovali Jondalara za příbuzného, ale byl s nimi příbuzný jen přes svého bratra. Když se Thonolan zamiloval do samudonské ženy, přijal její životní způsob a rozhodl se být jedním z nich. Jondalar u nich žil stejně dlouho a považoval je za příslušníky rodiny. I on se přizpůsobil jejich životnímu způsobu, ale jeho připojení nikdy nebylo stvrzeno obřadem. Nemohl se rozhodnout k tomu, aby u nich zůstal navždy. Jeho bratr se stal Saramudonem, ale Jondalar zůstal nadále Zelandoncem.

Večerní zábava začala, jak se ani jinak nedalo očekávat, otázkami na jeho bratra.

„Co se stalo, když jsi odtud odešel s Thonolanem?“ zeptal se Markeno.

Jondalar věděl, že Markeno má právo se to dozvědět, i kdyby to bylo pro něho sebebolestivější. Markeno a Tholije byli partnerským párem Thonolana a Tamije. Markeno byl s Thonolanem stejně blízce příbuzný jako on, a on byl bratr zrozený od téže matky. Jondalar vyprávěl stručně, jak sjížděli řeku v lodi, kterou jim dal Karlono, do jakých se dostali nebezpečností a vyprávěl o setkání s Brecijí, náčelnicí tábora Vrby.

„My jsme příbuzné,“ řekla Tholije. „Brecije je moje sestřenka.“

„To jsem se dozvěděl později, když jsme žili v táboře Lva, ale už předtím, než věděla, že patříme k rodině, byla k nám moc hodná,“ řekl Jondalar. „Proto se Thonolan rozhodl putovat na sever a navštívit další mamutonské tábory. Mluvil o tom, že chce jít s nimi na lov mamutů. Snažil jsem se mu to rozmluvit a přimět ho, aby se se mnou vrátil domů. Dojeli jsme k ústí Matky řeka on mnohokrát opakoval, že chce dorazit až tam.“ Urostlý muž zavřel oči a potřásl hlavou, jako by se pokusil popřít skutečnost, ale pak zmučeně svěsil hlavu. Lidé čekali, sdíleli jeho bolest.

„Ale nebyli to Mamutoni,“ pokračoval Jondalar po chvíli. „To byla záminka. Prostě nepřekonal Tamijinu smrt. Nechtěl nic jiného, než dostat se za ní do světa duchů. Prohlásil, že bude tak dlouho putovat, dokud si ho Matka nevezme. Říkal, že je připraven, ale on byl víc než připraven. On po tom natolik toužil, že vyhledával nebezpečí. A proto zemřel. Nedal jsem na něho

dostatečně pozor. Bylo ode mě bláhové ho následovat, když šel za lvicí, která mu ukradla jeho kořist. Kdyby nebylo Ajly, zemřel bych s ním.“

Jondalarova poslední poznámka probudila zvědavost všech, ale nikdo se ho nechtěl vyptávat, aby ještě déle nejítřil svou bolest. Tholije nakonec přerušila mlčení: „Jak ses seznámil s Ajlou? Byl jsi v blízkosti tábora Lva?“

Jondalar vzhlédl a podíval se nejdřív na Tholiji a pak na Ajlu. Mluvil řečí Saramudonů a nevěděl, kolik rozuměla. Přál by si, aby natolik ovládala jejich řeč, aby mohla svůj příběh vyprávět sama. Nebylo snadné vysvětlit všechno, nebo spíš říct to tak, aby to bylo věrohodné. Čím víc času uplynulo, tím se všechno zdálo méně skutečné, dokonce i jemu. Ale když vyprávěla Ajla, pak se všechno dalo snadněji pochopit.

„Ne. Tehdy jsme ještě neznali tábor Lva. Ajla žila sama v údolí, několik dnů cesty od tábora Lva,“ řekl.

„Sama?“ zeptala se Roš.

„Nebyla tak docela sama. Žila v jeskyni se zvířaty, která jí dělala společnost.“

„Chceš říct, že už tehdy měla tohle zvíře?“ zeptala se Roš a hladila Vlka po hlavě.

„Ne. Vlka tehdy ještě neměla. Ten přišel později, když už jsme žili v táboře Lva. Měla Víhu.“

„Co je Víha?“

„Víha je jméno koně.“

„Koně? Chceš říct, že měla taky koně?“

„Ano. Tamhletu plavou klisnu,“ řekl Jondalar a ukázal na koně, jejichž siluety se zračily proti večernímu nebi.

Roš ohromeně zírala a všichni přítomní se jen usmívali. Sami měli první překvapení za sebou, ale Roš ještě o koních nevěděla. „Ajla žila s těmi koňmi?“

„Byl jsem u toho, když se narodil hřebeček. Předtím žila jen s klisnou – a s jeskynním lvem,“ dodal Jondalar téměř neslyšně.

„S kým? To bys nám měla vyprávět,“ obrátila se Roš na Ajlu lámanou mamutonštinou. „Myslím, že Jondalar je popletený. A Tholije to může překládat.“

Ajla rozuměla zlomkům rozhovoru, ale požádala Jondalara o vysvětlení. Jondalar si znatelně oddychl.

„Obávám se, že jsem se nevyjádřil dost jasně. Roš by chtěla celý příběh slyšet od tebe. Pověz jim, jak jsi žila ve svém údolí s Víhou a Drobkem a jak jsi mě našla,“ řekl.

„A proč jsi žila v údolí sama?“ zeptala se Tholije.

„To je dlouhý příběh,“ řekla Ajla a zhluboka se nadechla. Lidé se usmívali a pohodlněji se usadili. To bylo přesně to, co chtěli slyšet, nějaký dlouhý a zajímavý nový příběh. Ajla se napila trochu čaje a uvažovala, kde by měla začít.

„Už jsem řekla Tholiji, že nevím, kdo byli moji rodiče. Zemřeli při zemětřesení, když jsem byla ještě malá, a našli mě lidé klanu a vychovali mě. Iza, žena, která mě našla, byla léčitelka, a od malička mě učila všemu, co znala.“

To vysvětluje, že má už jako tak mladá takové schopnosti, pomyslel si Dolando, zatímco Tholije překládala. Pak Ajla pokračovala.

„Žila jsem s Izou a jejím bratrem Krebem. Její druh přišel o život při stejném zemětřesení, kterému padli za oběť moji lidé. Kreb byl něco jako muž ohniště, pomáhal mě vychovávat. Iza zemřela před několika lety, ale než zemřela, tak mi řekla, že mám odejít a hledat své lidi. Neudělala jsem to. Nemohla jsem odejít...“ Ajla váhala, nebyla si jistá, co všechno může vyprávět. „Tehdy ještě ne, ale později – když umřel Kreb – jsem odejít musela.“

Ajla se odmlčela a napila se znovu čaje, zatímco Tholije opakovala její slova. Měla potíže s vyslovováním podivných jmen. Vyprávění v Ajle rozbouřilo silné pocity z oné doby a potřebovala čas, aby se ovládla.

„Snažila jsem se najít vlastní lidi, jak Iza chtěla,“ pokračovala, „ale nevěděla jsem, kde je mám hledat. Hledala jsem je od časného jara až do pozdního léta, ale nikoho jsem nenašla. Už jsem přestávala věřit, že se mi to někdy podaří, a byla jsem unavená putováním. Přišla jsem do malého zeleného údolí uprostřed suché stepi, s potokem, který jím protékal, a dokonce jsem tam objevila malou jeskyni. V tom údolí bylo všechno, co jsem potřebovala – jenom lidi tam nebyli. Nevěděla jsem, jestli kdy někoho najdu, ale věděla jsem, že brzy přijde zima a když se na ni nepřipravím, nepřežiju. Proto jsem se rozhodla zůstat v údolí do příštího jara.“

Lidé napjatě naslouchali, souhlasně přikyvovali, přizvukovali, že má pravdu, že jinak nemohla jednat. Ajla vyprávěla, jak chytila

koně do padací jámy a pak zjistila, že je to klisna krmící hříbě. Jak později pozorovala smečku hyen, které chtěly hříbě roztrhat.

„Nemohla jsem jinak,“ řekla. „Hříbě bylo tak malé a bezmocné. Odehnala jsem hyeny a vzala jsem hříbě k sobě do jeskyně. A jsem ráda, že jsem to udělala. Mladá klisnička se mnou sdílela samotu, a proto to bylo snesitelnější. Stali jsme se přáteli.“

Přinejmenším ženy chápaly, že ji přitahovalo bezmocné mládě, třebaže to mládě byl kůň. Z Ajliných úst zněl příběh naprosto hodnověrně, i když nikdy neslyšeli o někom, kdo by bydlel se zvířetem. Ale nebyly to jen ženy, které svým vyprávěním upoutala. Jondalar pozoroval všechny lidi. Muži a ženy poslouchali se stejným zájmem a taky poznal, že se z Ajly stala dobrá vypravěčka. Dokonce upoutala i jeho, i když její příběh znal. Pozoroval ji, snažil se zjistit, proč jí všichni s takovým zájmem naslouchají, a všiml si, že kromě slov užívá výmluvná gesta.

Nebyla to nijak vědomá snaha nebo chuť se předvádět. Když Ajla vyrůstala, dorozumívala se s ostatními řečí klanu, a proto pro ni bylo naprosto přirozené mluvit nejen slovy, ale i posunky. Postupně zapletla do vyprávění i ptačí hlasy a ržání koní a posluchači byli uchváteni. Protože žila sama ve svém údolí, neslyšela nic jiného než zvířata žijící v její blízkosti. Začala je napodobovat a naučila se k nerozeznání vyluzovat jejich hlasy.

Když vyprávěla dál a především když líčila, jak začala mladou klisnu cvičit a jezdit na ní, nestačila Tholije dost rychle překládat, protože všichni chtěli slyšet, jak to bude dál. Tholije mluvila oběma řečmi velmi dobře, ale ani ona nedokázala napodobit ržání koně nebo ptačí hlasy, ale to taky nebylo nutné. Rozuměli zvukům, když je Ajla zapředla do příběhu, ale čekali na Tholijin překlad, aby slyšeli, co jim uniklo.

Ajla čekala na Tholijina slova stejně jako ostatní, i když ze zcela jiného důvodu. Její schopnost učit se velmi rychle nové řeči udělala nesmírný dojem na Jondalara, když ji učil mluvit. Nevěděl, že za své jazykové nadání vděčí jedinečné okolnosti. Aby obstála mezi lidmi, kteří se učili ze zkušenosti svých předků, kteří od narození měli uloženo ve svém mozku něco jako vědomý instinkt, byla Ajla nucena vycvičit vlastní schopnost paměti. Aby ji příslušníci tlupy nepovažovali za hloupou, musela se učit rychle si všechno zapamatovat.

Než ji přijali k tlupě, byla docela obyčejnou povídavou malou holčičkou, a přestože ztratila schopnost mluvit, když se začala vyjadřovat způsobem klanu, vloha zůstala uchována. Její silná touha naučit se znovu mluvit, aby se mohla dorozumět s Jondalarem, dala její přirozené vloze nový motiv. Když byl jednou učiněn první krok, rozvíjel se dál nevědomý postup, zvlášť když se rozhodla žít v táboře Lva a musela se naučit další řeč. Slova jí zůstala v paměti, jakmile je několikrát slyšela, jen na gramatiku a větnou skladbu potřebovala trochu víc času. Ale řeč Saramudonů měla podobnou skladbu jako mamutonština a mnohá slova byla podobná. Ajla pozorně naslouchala, jak Tholije překládá její slova a vypráví její příběh, a učila se tak současně jejich řeč.

Jakkoliv byl její příběh o tom, jak se ujala hříběte úchvatný, když Ajla vyprávěla, jak našla zraněné lvíče, musela ji Tholije požádat, aby vyprávění ještě jednou zopakovala. Možná samota způsobí, aby chtěl někdo žít s býložravým koněm, ale s obrovskou šelmou? Dospělý lev byl, když šel po všech čtyřech, téměř tak velký jako stepní kůň a navíc byl podstatně mohutnější. Tholije chtěla vědět, jak na to vůbec mohla pomyslet, aby se ujala lvíčete.

„Tehdy nebyl tak velký, dokonce ani ne tak velký jako malé vlče, byl jako malé dítě – a byl zraněný.“

I když chtěla Ajla popsat menší zvíře, oči všech se zaměřily na Vlka, ležícího vedle Roš. Vlk patřil k severské rase a byl i na jejich poměry neobvykle velkým zvířetem. Pro všechny bylo nepředstavitelné, že by měli kolem sebe lva této velikosti.

„Jméno, které mu dala, Drobek, znamená něco hodně malého, a tak ho nazývala i potom, když už vyrostl. Byl to největší Drobek, jaký jsem kdy viděl,“ vysvětloval Jondalar za souhlasného smíchu.

Jondalar se usmíval, ale co uvedl dál, bylo spíš pro vystřízlivění. „Později se mi to taky zdálo zábavné, ale mé první setkání s ním vůbec nebylo směšné. Drobek byl lev, který zabil Thonolana a i mě málem zahubil.“

Dolando ustaraně pohlédl na Vlka po boku své družky.

„Ale co mohl očekávat, když vyrušil lvici v jejím doupěti?“ pokračoval Jondalar. „Viděli jsme sice, že jeho družka odešla, ale nevěděli jsme, že je Drobek uvnitř. Přesto to bylo hrozně lehkovážné. Jak se ukázalo, měl jsem štěstí, že to byl právě tenhle zvláštní lev.“

„Jak to myslíš – že jsi měl štěstí?“ zeptal se Markeno.

„Byl jsem těžce zraněný a v bezvědomí, ale Ajla ho zadržela, takže mě nezabil,“ řekl Jondalar.

Pohledy všech se obrátily na Ajlu. „Jak mohla zadržet lva?“ zeptala se Tholije.

„Stejně jako řekne Vlkovi nebo Víze, co mají dělat,“ řekl Jondalar. „Poručila mu, aby přestal, a on ji poslechl.“

Všichni nevěřícně kroutili hlavami. „A jak víš, že něco takového udělala? Říkal jsi právě, že jsi byl v bezvědomí,“ zvolal někdo.

Jondalar vzhlédl, aby poznal, kdo se to ptá. Byl to mladý muž z řeky, kterého znal jen zběžně. „Protože jsem totéž zažil ještě jednou později, Rondo. Drobek ji jednou přišel navštívit, když jsem se ještě léčil ze zranění. Věděl, že jsem cizí, a možná si připomněl, jak jsme s Thonolanem vnikli do jeho úkrytu. Rozhodně nechtěl, abych se zdržoval v Ajlině jeskyni, a okamžitě se chystal ke skoku. Ale ona se před něho postavila a poručila mu, aby toho nechal. A on ji poslechl. Bylo to až směšné, jak už skoro ve skoku uhnul, ale tehdy jsem měl tolik strachu, že se mi to vůbec směšné nezdálo.“

„Kde je ten lev teď?“ zeptal se Dolando a znovu pohlédl na Vlka. Neměl ani v nejmenším zájem na návštěvě lva, ať už má Ajla nad ním jakoukoliv moc.

„Žije svým vlastním životem,“ řekla Ajla. „Zůstal u mě, dokud nevyrostl. Pak mě opustil, jak už to prostě děti dělají. Šel si najít družku a jistě jich má zatím víc. I Víha mě na nějakou dobu opustila, ale vrátila se. Byla březí, když se vrátila.“

„A jak je to s Vlkem? Myslíš, že tě taky jednoho dne opustí?“ zeptala se Tholije.

Ajla se zajíkla. To byla otázka, které se až dosud vyhýbala. Už jí víckrát probleskla hlavou, ale vždycky ji odsunula. Ale teď byla otevřeně vyslovena a musela na ni odpovědět.

„Vlk byl ještě úplně maličký, když jsem ho našla. Myslím, že považoval lidi tábora Lva za svou smečku,“ řekla. „Mnozí vlci zůstávají u své smečky, ale někteří ji opouštějí, stávají se z nich samotáři a najdou si jiného samotáře za druha. Pak založí novou smečku. Vlk je ještě mladý, téměř štěně. Vypadá starší, protože je

tak velký. Já nevím, co udělá, Tholije, ale někdy si dělám starosti. Nechtěla bych, aby ode mě odešel.“

Tholije přikývla. „Odejít je vždycky těžké, jak pro toho, kdo odchází, tak pro ty, kteří zůstávají,“ řekla a myslela na své rozhodnutí opustit své lidi a žít s Markenem. „Vím, jak bylo mně. Neříkala jsi, že jsi odešla od lidí, kteří tě vychovali? Jak jsi je nazývala? Nikdy jsem o nich neslyšela. Kde žijí?“

„Žijí na poloostrově v moři Beran,“ odpověděla Ajla.

„Na poloostrově? Nevěděla jsem, že tam žijí lidé. To je přece země ploskolebců...“ Tholije se odmlčela. To nemohla být pravda, to prostě nebylo možné.

Tholije nebyla jediná, kdo pochopil, co to znamená. Roš zadržela dech a kradmo pozorovala Dolanda, ale nedala na sobě znát, že ji napadlo něco neobvyklého. Ta podivná jména, která Ajla uváděla a která se dala tak těžko vyslovit – mohla to být jména, která dávala nějakému jinému druhu zvířat? Ale říkala, že žena, která ji vychovala, ji naučila léčitelskému umění. Bylo by možné, že by u nich žila nějaká žena? Ale která žena by se rozhodla žít u nich, zvláště když byla léčitelka? Žil by šamud u ploskolebců?

Ajla si všimla, jak jsou někteří lidé podivně zaražení, ale když pohlédla na Dolanda a viděla, jak na ni zírá, přeběhl jí mráz po zádech. Zdálo se najednou, že už to není ten muž co předtím, ovládající se náčelník, který se tak láskyplně staral o svou ženu. V jeho pohledu nebylo vděčné uznání ani opatrný odstup, který dával najevo při jejich prvním setkání. Místo toho objevila hluboko zakořeněnou bolest a z jeho očí číselá nebezpečná nenávisť. Zdálo se, že už nedokáže vidět jasně, jako by hleděl přes rudý závoj.

„Ploskolebci!“ vyhrkl. „Ty jsi žila s těmi sprostými vrahouny! Jednoho po druhém bych chtěl zabít. A ty jsi s nimi žila! Jak s nimi může slušná žena žít!“

Přiblížil se k ní se zatátlými pěstmi. Jak Jondalar, tak Markeno vyskočili, aby ho zadrželi. Vlk se postavil s vyceněnými zuby a z jeho hrdla se ozvalo temné vrčení. Samijo se rozplakala, Tholije ji vzala do náruče a přitiskla k sobě, aby ji chránila. Za normálních okolností by ji nikdy ani nenapadlo, že by Dolando mohl ublížit jejímu dítěti, ale když šlo o ploskolebce, nedokázal jasně myslet, a v tomhle okamžiku ho zřejmě zase přepadl neovladatelný záchvat šílenství.

„Jondalare! Jak ses mohl opovážit k nám přivést takovou ženu!“ vykřikl Dolando a současně se snažil vymanit se ze sevření urostlého světlolasého muže.

„Dolando! Co to povídáš?“ řekla Roš a pokoušela se vstát. „Ona mi pomohla! Co na tom záleží, kde vyrostla? Pomohla mi!“

Lidé, kteří se shromáždili na oslavu Jondalarova příchodu, byli zaražení a nevěděli, co by měli udělat. Karlono vstal, aby pomohl Jondalarovi a Markenovi, a pokoušel se Dolanda uklidnit.

I Ajla byla vyvedená z míry. Dolandův prudký výbuch ji úplně zaskočil. Viděla, že Roš chce vstát a pokouší se odstrčit Vlka, který stál před ní. Byl z rozruchu kolem neméně zmatený. Ale byl odhodlaný hájit ženu, za kterou se cítil odpovědný. Neměla by vstávat, pomyslela si Ajla a pospíchala k ní.

„Nepřibližuj se k mé ženě. Nechci, abys ji zmazala svou špínou!“ křičel Dolando a znovu se pokoušel vymanit ze sevření mužů, kteří se ho snažili zadržet.

Ajla se zastavila. Chtěla pomoci Roš, ale nepřála si ještě větší mrzutosti s Dolandem. Co se to s ním stalo? ptala se. Pak si všimla, jak je Vlk nastražený, a ukázala mu, aby přišel k ní. To by jí tak ještě chybělo, aby Vlk někoho zranil. Vlk viditelně bojoval sám se sebou. Chtěl buď zůstat na stráži, nebo se vrhnout do chumlu, ale rozhodně nechtěl být mimo. Všechno bylo tak zmatené. Ajla doprovodila druhé znamení písknutím, a to rozhodlo. Přiběhl k ní a postavil se jako její ochránce před ní.

I když Dolando mluvil Saramudonsky, Ajla poznala, že mluvil o ploskolebcích a že o nich mluvil zle. Smysl jeho slov však nepochopila. Avšak když tam stála s Vlkem a čekala, najednou porozuměla důvodu jeho zloby. Teď se však rozzlobila sama. Lidé klanu nebyli žádní sprostí vrahové. Proč ho pouhá zmínka o nich tak rozčílila?

Roš vstala a pokoušela se přiblížit k mužům, kteří spolu zápasili. Tholije předala Samijo ženě stojící vedle ní a pospíšila si, aby pomohla Roš.

„Dolando! Dolando, přestaň!“ řekla Roš. Zdálo se, že její hlas k němu pronikl. Už se nebránil, ale muži ho nadále pevně drželi.

Dolando vrhl zuřivý pohled na Jondalara. „Proč jsi ji sem přivedl?“

„Dolando, co je to s tebou? Podívej se na mě!“ žádala Roš. „Co by se stalo, kdyby ji sem nepřivedl? Ajla přece nezabila Doralda!“

Pohlédl na Roš a bylo to, jako by slabou, vysílenou ženu s paží na pásce viděl poprvé. Projela jím krátká křeč a pak ho jeho zlost opustila. „Roš, neměla bys vstávat,“ řekl a chtěl k ní vztáhnout ruce, ale to nemohl. „Můžeš mě pustit, Jondalare,“ řekl chladně a zuřivě.

Jondalar ještě chvíli váhal, ale pustil ho. Markeno a Karlono vyčkávali, dokud si nebyli jisti, že se skutečně uklidnil, ale nadále zůstávali v jeho blízkosti.

„Dolando, nemáš nejmenší důvod zlobit se na Jondalara,“ řekla Roš. „Přivedl Ajlu, protože jsem ji potřebovala. Pojď, posad’ se ke mně a ukaž lidem, že je zase všechno v pořádku.“

Viděla zarputilý výraz v jeho očích, ale doprovodil ji k lavici a sedl si vedle ní. Jedna z žen jim přinesla pohár čaje, pak přešla tam, kde stála Ajla s Vlkem, Jondalar, Karlono a Markeno.

„Chtěli byste čaj nebo trochu vína?“ zeptala se.

„Nemáte náhodou ještě trochu toho báječného borůvkového vína, Karolije?“ zeptal se Jondalar. Ajla si všimla, že se žena podobá jak Karlonovi, tak i Markenovi.

„Nové víno ještě není hotové, ale možná tam zbylo trochu z minulého roku. Pro tebe taky?“ zeptala se Ajly.

„Ano, jestli Jondalarovi chutná, tak bych ho taky ráda ochutnala. Myslím, že se ještě neznáme,“ dodala.

„Ne,“ řekla žena, avšak když je chtěl Jondalar představit, řekla: „Nemusíme se zdravit obřadně. Všichni víme, kdo jsi, Ajlo. Já jsem Karolije, sestra tady toho.“ Ukázala na Karlona.

„Vidím, že jste si podobní,“ řekla Ajla a Jondalar si najednou uvědomil, že mluví Saramudonsky. Ohromeně na ni zíral. Jak se jen mohla tak rychle naučit jejich řeč?

„Myslím, že můžeš odpustit Dolandovi jeho výbuch,“ řekla Karolije. „Syna jeho ohniště, syna Roš zabili ploskolebci a od té doby je všechny nenávidí. Doraldo byl mladý muž, o několik let starší než Darvo, vždycky veselý, ještě na počátku svého života. Pro Dolanda to byla těžká rána. Nikdy to nepřekonal.“

Ajla přikývla, ale divila se. To neodpovídalo způsobu klanu, aby zabíjeli Druhé lidi. Co asi ten mladý muž udělal? Viděla, že na ni Roš kýve, a pospíšila si k ní.

„Jsi unavená?“ zeptala se. „Chceš si zase lehnout? Máš bolesti?“

„Trochu. Ale není to tak zlé. Brzy si zase lehnu, ale teď ještě ne. Chtěla jsem ti říct, jak je mi to líto. Měla jsem syna...“

„Karolije mi to pověděla. Říkala, že byl zabit.“

„Ploskolebci...“ zamumlal Dolando sotva slyšitelně.

„Možná jsme všichni usuzovali unáhleně,“ řekla Roš. „Říkala jsi, že jsi žila – s nějakými lidmi na poloostrově?“ Najednou kolem zavládlo ticho.

„Ano,“ řekla Ajla. Pak pohlédla na Dolanda a zhluboka se nadechla. „S lidmi klanu. Vy je nazýváte ploskolebci, ale oni sami si říkají lidé klanu.“

„Jak to? Přece neumějí mluvit?“ namítla jedna mladá žena. Jondalar viděl, že sedí vedle Chalona, mladého muže, kterého znal. Připadala mu povědomá, ale nevzpomínal si na její jméno.

Ajla předešla její nevyslovenou poznámku. „Nejsou to zvířata. Jsou to lidé a dokážou mluvit, i když neznají mnoho slov. Jejich řeč sestává z posunků.“

„Bylo to to, cos dělala?“ zeptala se Roš. „Než jsi mě uspala? Myslela jsem, že tančíš rukama.“

Ajla se usmála. „Mluvila jsem se světem duchů a prosila jsem svého totemového ducha, aby stál při mně.“

„Svět duchů? Mluvit rukama? Co je to za nesmysl!“ vyjel Dolando.

„Dolando,“ řekla Roš prosebně a stiskla mu ruku.

„Je to pravda, Dolando,“ řekl Jondalar. „Dokonce já jsem se naučil něco z té řeči, jako všichni ostatní v táboře Lva. Ajla nás to naučila, abychom se mohli dorozumět s Rydagem. Všichni byli překvapení, že mohl mluvit tím způsobem, i když nebyl schopen vyslovovat správně slova. Tak pochopili, že není zvíře.“

„Ty myslíš toho chlapce, kterého se ujala Necije?“ řekla Tholije.

„Chlapce? Mluvíš o té stvůře smíšených duchů, které se ujala nějaká potřeštěná Mamutonka?“

Ajla vystrčila bradu. Teď zuřila ona. „Rydag byl dítě,“ řekla. „Asi dítě smíšených duchů, ale jak můžeš dítěti předhazovat, co je? On se pro to nerozhodl, aby se takový narodil. Neříkáte, že je to

Matka, kdo o tom rozhoduje? Pak byl prostě dítě Matky jako všichni ostatní. Jaké máš právo nazývat ho stvůrou?“

Ajla blýskla očima po Dolandovi a všichni se na ně dívali, zaraženi Ajlinými prudkými slovy, a čekali, jak asi na to Dolando odpoví. Dolando byl stejně ohromen jako všichni ostatní.

„A Necije není potřeštěná. Je to milá, dobrosrdečná žena, která se ujala osiřelého dítěte a které bylo naprosto lhostejné, co tomu jiní lidé říkají,“ pokračovala Ajla. „Byla stejná jako Iza, která se ujala mě, když jsem nikoho neměla, i když jsem byla dítě Druhých lidí.“

„Ploskolebci zabili syna mého ohniště,“ řekl Dolando.

„To je možné, ale není to jejich způsob. Klan jde raději Druhým lidem z cesty – tak nazývají lidi, jako jsme my.“

Ajla se na chvíli odmlčela, pak pohlédla na muže, který nadále tolik trpěl. „Je to těžké ztratit dítě, Dolando, ale chtěla bych ti vyprávět o někom jiném, kdo ztratil dítě. Byla to žena, kterou jsem poznala při setkání klanu – to je něco podobného jako letní setkání, ale nekoná se tak často. Ona a některé jiné ženy byly v lese a sbíraly potravu, když je najednou přepadli muži. Byli to muži Druhých lidí. Jeden z nich ji popadl a přinutil ji, aby mu dala to, co nazýváte slasti.“

Několik lidí si odkašlalo. Ajla promluvila o něčem, o čem se nemluvilo otevřeně, i když o tom všichni slyšeli. Několik matek mělo pocit, že by měly odvést své děti, ale nikdo ve skutečnosti nechtěl odejít.

„Ženy klanu dělají, co si muži přejí, není třeba je k tomu nutit. Ale muž, který popadl ženu, nechtěl čekat. Nečekal ani tak dlouho, aby mohla odložit dítě. Popadl ji tak hrubě, že upustila dítě, a ani na to nebral ohled. Teprve potom, když jí dovolil vstát, viděla, že hlavička dítěte narazila při pádu na kámen. Její dítě bylo mrtvé.“

Někteří posluchači měli slzy v očích. Jondalar si vzal slovo. „Já vím, že se dějí takové věci. Slyšel jsem o několika mladých mužích, kteří žijí daleko odtud na západě a jen tak pro obveselení přepadají ploskolebce a nutí jejich ženy, aby jim byly po vůli.“

„To se děje i v naší krajině,“ přiznal Chalono.

Ženy na něho překvapeně pohlédly a většina mužů odvrátila pohled, s výjimkou Ronda, který na něho hleděl, jako by byl červ.

„To je něco, čím se mladíci dost často chlubí,“ řekl Chalono, jako by se hájil. „Ostatně už to nedělají tak často od té doby, co se stalo to s Doraldem a...“ Najednou se odmlčel, rozhlédl se kolem. Zavřel oči a litoval, že vůbec promluvil.

Následující stísněné mlčení přerušila teprve Tholije: „Roš, vypadáš hrozně unaveně. Nemyslíš, že je načase, aby sis zase lehla?“

„Ano, myslím, že si lehnu,“ řekla.

Jondalar a Markeno přispěchali, aby jí pomohli, a to bylo znamení pro ostatní, aby vstali a zmizeli.

Toho večera už neměl nikdo chuť vysedávat u skomírajícího ohně a hrát různé hry. Oba mladí muži odnesli Roš do jejího obydlí a Dolando šel zasmušile za nimi.

„Děkuji, Tholije, ale myslím, že bude lepší, když dnes v noci zůstanu u Roš,“ řekla Ajla. „Doufám, že Dolando nebude proti tomu. Prodělala hodně a bude to pro ni těžká noc. Ani několik příštích dnů to pro ni nebude nijak snadné. Paže jí napuchla a bude mít bolesti. Nevím, jestli bylo správné, že vstala už dnes, ale tolik jí na tom záleželo, že jsem jí to nedokázala zakázat. Pořád tvrdila, že se cítí dobře, ale to bylo tím, že ten nápoj, který jsem jí dala na spaní, ohlušil i bolest. Dala jsem jí ještě něco jiného, ale to nebude působit tak dlouho, a proto bych chtěla u ní zůstat.“

„Možná by mohl u vás zůstat Darvo,“ navrhoval Jondalar. „Zřejmě by líp spal. Trpí, když vidí, jaké má Roš bolesti.“

„Samozřejmě,“ řekl Markeno. „Dojdu pro něho. Byl bych rád, kdyby se mi podařilo přemluvit Dolanda, aby zůstal chvíli u nás, ale vím, že by to neudělal – zvláště ne po tom, co se stalo dnes večer. Až dosud nikdo nemluvil o Doraldově smrti.“

„Možná je to dobře, že k tomu konečně došlo. Možná se s tím teď konečně vyrovná,“ řekla Tholije. „Dolando s sebou dlouhou dobu nosil slepou nenávist k ploskolebcům. My to nebrali tak vážně – většina lidí si jich beztak příliš neváží. Promiň, Ajlo, ale tak to prostě je.“

Ajla přikývla. „Já vím,“ řekla.

„A málokdy se s nimi dostaneme do styku. Dolando je téměř v každém ohledu dobrý náčelník,“ pokračovala Tholije. „Jedině když jde o ploskolebce, tak se nezná. Je snadné poštvat proti nim ostatní.“

Ale taková nenávist zanechává své nejsilnější stopy právě na těch, z nichž ta nenávist vychází.“

„Myslím, že je načase, abychom se trochu vyspali,“ řekl Markeno. „Musíš být už úplně vyčerpaná, Ajlo.“

Jondalar, Markeno a Ajla šli společně pár kroků k příštímu obydlí. Vlk je následoval. Markeno zaškrábal na závěs před vchodem. Místo aby je vyzval ke vstupu, Dolando vyšel a odhrnul závěs stranou. Pak stál v polotmě a hleděl na ně.

„Dolando, myslím, že Roš má před sebou těžkou noc. Ráda bych zůstala v její blízkosti,“ řekla Ajla.

Dolando hleděl do země, potom pohlédl dovnitř na ženu na lůžku. „Pojď dál,“ řekl.

„Chtěl bych zůstat s Ajlou,“ řekl Jondalar. Rozhodl se, že ji rozhodně nenechá o samotě s mužem, který ji ohrožoval, i když se zdálo, že se zatím uklidnil.

Dolando přikývl a ustoupil stranou.

„Přišel jsem, abych se zeptal Darva, jestli by nechtěl spát u nás,“ řekl Markeno.

„Ano, myslím, že by to měl udělat,“ řekl Dolando. „Darvo, vezmi si své kožešiny na spaní a jdi pro dnešní noc k Markenovi.“

Chlapec se zvedl, sbalil si své věci a šel ke vchodu. Oddechl si, i když nevypadal o moc šťastnější.

Vlk se okamžitě stáhl do kouta. Ajla šla do tmavé zadní části obydlí, aby se podívala na Roš.

„Máš lampu nebo louč, Dolando? Potřebovala bych trochu víc světla,“ řekla.

„A možná taky něco na spaní,“ dodal Jondalar. „Nebo mám o to požádat Tholiji?“

Dolando by raději seděl sám ve tmě, ale věděl, že až se Roš probudí bolestmi, pomůže jí Ajla mnohem spíš než on. Přinesl plochou pískovcovou misku, která vznikla třením s jiným kamenem.

„Věci na spaní jsou tamhle naproti,“ řekl Jondalarovi. „A tuk pro lampu je v bedničce vedle dveří. Ale k zapálení lampy musím nejdřív rozdělát oheň. Už dohasl.“

„Já rozdělám oheň,“ řekla Ajla, „stačí, když mi řekneš, kde najdu troud a nějaké třísky.“

Dal jí všechno na rozdělání ohně, přinesl kulatou, na konci začerněnou hůl a plochý kus dřeva s několika kulatými děrami, které se vypálily při rozdělávání ohně. Ale Ajla to nepoužila. Místo toho vytáhla z váčku na svém opasku dva kameny. Dolando se zájmem přihlížel, jak navršila sušené hobliny na hromádku, pak se nad ně sklonila a křísla oběma kameny. Byl ohromen, když viděl, jak z kamenů odletěla velká jasná jiskra a dopadla na troud, z něhož hned stoupal tenký kouř. Sklonila se hlouběji, foukala do troudu a brzy se objevil malý plamínek.

„Jak jsi to udělala?“ zeptal se udiveně a trochu ustrašeně. Všechno, co bylo divné a nezvyklé, současně probouzelo strach. Copak ta žena ovládala ještě jiná taková kouzla?

„To způsobil tenhle kámen,“ řekla Ajla, přiložila na oheň pár třísek a pak několik větších kusů dřeva.

„Ajla objevila tyhle kameny, když žila sama v údolí,“ řekl Jondalar. „Ležely tam všude kolem na břehu a já jich pár nasbíral. Zítra ti ukážu, jak se s nimi rozdělává oheň, a jeden ti dám, abys věděl, jak vypadají. Možná jsou takové kameny i tady v krajině.“

„Kde jsi říkal, že je tuk?“ zeptala se Ajla.

„V bedničce u vchodu. Počkej, donesu ho. Knoty tam jsou taky,“ řekl Dolando. Nabral do kamenné misky plnou naběračku bílého loje – tuku, rozpuštěného ve vařící vodě a po zchladnutí sebraného – a strčil dovnitř točenou šňůru ze sušeného lišejníku. Pak vzal kus hořícího dříví a zapálil knot. Trochu plápolal a brzy se vytvořila na dně misky loužička tuku, který lišejník vpil. Plamen se zklidnil a dával rovnoměrné světlo.

Ajla vložila do ohně kameny na vaření a podívala se, kolik je ještě vody v dřevěné nádobce. Chtěla s ní vyjít ven, ale Dolando ji od ní vzal, aby sám vodu doplnil. Když byl venku, vybalili Ajla s Jondalarem kožešiny a rozložili je na lavici na spaní. Pak vzala Ajla ze svého léčitelského vaku trochu sušených bylin na uklidňující čaj pro ně pro všechny. Ostatní byliny dala do jedné ze svých misek, aby je měla po ruce, kdyby se Roš probudila. O chvíli později se objevil Dolando s vodou a Ajla podala každému pohár čaje.

Seděli mlčky a popíjeli *horkou* tekutinu. Dolando byl vděčný za mlčení. Obával se, že s ním budou chtít mluvit, ale na to teď neměl správnou náladu. A Ajla prostě nevěděla, co by měla říct.

Přišla kvůli Roš, i když by dala přednost tomu, aby tu nebyla. Pomyslení, že má strávit noc ve společnosti muže, který se na ni tak rozzuřil, nebylo příjemné, a byla Jondalarovi vděčná, že se rozhodl zůstat s ní. Ani Jondalar nevěděl, co by měl říct. Když nikdo nic neříkal, pomyslel si, že mlčení je nejpráhodnější.

Téměř to působilo dojmem, jako by si Roš vybrala přesně správný okamžik: když vypili čaj, začala sténat a tlouct kolem sebe. Ajla vzala lampu a přistoupila k lůžku. Odstrčila vlhkou misku s vonícími levkojemi a postavila lampu na lavici, která současně sloužila jako noční stolek. Roš měla paži napuchlou a dokonce i přes obvaz, který se teď stal těsnějším, bylo cítit, jak je horká. Její oči, teď vodnaté bolestí, se zaměřily na léčitelku. Pokusila se usmát.

„Jsem ráda, že ses probudila,“ řekla Ajla. „Musím ti sundat pásku a uvolnit dlahy a obvaz. Ale ve spaní jsi kolem sebe tloukla rukama. Musíš mít paži v klidu. Udělám ti čerstvý obklad, aby napuchnutí ustoupilo. Nejdřív ti však dám něco proti bolesti. Obejdeš se chvíli beze mě?“

„Ano, jen jdi a udělej, co musíš. Dolando může zůstat u mě a trochu si se mnou povídat,“ řekla Roš a podívala se přes Ajlino rameno na muže, kteří stáli za ní. „Jondalare, nemyslíš, že bys měl pomoci Ajle?“

Přikývl. Bylo zřejmé, že si Roš chce nerušeně promluvit s Dolandem, a neměl nic proti tomu, aby je nechal o samotě. Donesl dříví na oheň, potom víc vody a pár dalších kamenů ohlazených z řeky. Když přihlížel, jak Ajla připravuje lék, slyšel z pozadí tichý šepot. Byl rád, že nerozumí, co si říkají. Když byla Ajla konečně hotová, ošetřila Roš a upravila jí lůžko co možná nejpohodlněji. Nakonec byli všichni unavení a šli si lehnout.

Příštího rána Ajlu probudil smích hrajících si dětí a Vlkův vlhký jazyk. Když otevřela oči, díval se Vlk ke vchodu, směrem, odkud hlasy přicházely. Pak pohlédl na ni a kňučel.

„Chtěl bys ven a hrát si s dětmi, co?“ řekla. Znovu zakňučel.

Odhodila přikrývky a posadila se. Jondalar ještě pevně spal vedle ní. Protáhla se, mnula si oči a pohlédla na Roš. I ona ještě spala. Musela teď dohonit mnoho bezesných nocí. Dolando spal zabalený do kožešiny na zemi vedle jejího lůžka. I on měl za sebou spoustu nocí beze spánku.

Když Ajla vstala, běžel Vlk ke vchodu, stál tam a nedočkavostí se celý třásl. Odhrnula závěs a vyšla ven, ale Vlkovi ukázala, aby zůstal. Nechtěla, aby někoho vyděsil, kdyby se bez varování vyřítíl ven. Rozhlédla se a viděla děti různého stáří v jezírku pod vodopádem. Společně s několika ženami si dopřávaly ranní koupel. Šla s Vlkem k nim. Samijo hned radostně kvičela, jakmile je zahlédla.

„Pojď, Vtku, musíš se taky vykoupat,“ volala. Vlk kňučel a díval se na Ajlu.

„Byl by někdo proti tomu, aby se Vlk vykoupal v jezírku, Tholije? Samijo by zřejmě chtěla, aby si s ní hrál.“

„Právě jsem už chtěla vylézt, ale ona může ještě zůstat a hrát si s ním, když to nikomu nebude vadit,“ řekla Tholije.

Nikdo nic nenamítal, Ajla tedy dala Vlkovi znamení. „Tak běž, Vtku,“ řekla. Voda vystříkla, když Vlk skočil do jezírka a zamířil přímo k Samijo.

Žena, která vyšla z vody společně s Tholijí, se usmívala. Pak řekla Ajle: „Chtěla bych, aby mě děti poslouchaly stejně jako tenhle Vlk tebe. Jak to dokážeš, že dělá, co chceš?“

„To vyžaduje čas. Musíš s ním často opakovat, co po něm chceš. Zpočátku to může být obtížné mu něco vysvětlit, ale když už se jednou něco naučí, nezapomene to. Je vlastně velmi chytrý,“ řekla Ajla. „Když jsme putovali, každý den jsem ho cvičila.“

„To je skoro tak, jako bys vychovávala dítě,“ řekla Tholije. „Ale proč vychováváš vlka? Nikdy bych si nemyslela že je možné vlka něco naučit, ale proč to děláš?“

„Vím, že může lidem, kteří ho neznají, nahnat strach,“ řekla Ajla. Když se dívala, jak se Tholije utírá, najednou si všimla, že je kolem pasu širší. Těhotenství ještě nepokročilo a ani to na ní nebylo vidět, když byla oblečená, ale bylo jisté, že čeká dítě. „Taky bych se ráda vykoukala, ale nejdřív musím vypustit vodu,“ řekla.

„Když půjdeš touhle stezkou, přijdeš k příkopu. Leží na druhé straně hřebenu, aby voda stékala na druhou stranu, když prší, ale touhle cestou je to blíž, než když obcházíš horu,“ řekla Tholije.

Ajla chtěla zavolat Vlka, ale pak váhala. Viděla, jak si s ním děti hrají a věděla, že by raději zůstal s nimi. Nebyla si ale jistá, jestli ho tam může nechat. Určitě by s ním nebyly problémy, ale nevěděla, co by tomu řekly ostatní matky.

„Myslím, že ho tady můžeš chvíli nechat,“ řekla Tholije. „Viděla jsem, jak zachází s dětmi, a měla jsi pravdu. Byly by zklamané, kdybys ho hned zase odvedla.“

Ajla se usmála. „Děkuju. Já jsem hned zase zpátky.“

Vyšla nahoru po stezce, která vedla přes nejprůběžnější stranu svahu. Když dorazila k druhému svahu, našla příkop a před ním rovnou plochu, lemovanou nízkým plotem z hladkých kulatých kmenů, na nichž se mohlo sedět.

Od příkopu vedla stezka zase dolů a Ajla se rozhodla vydat se po ní. Krajina jí tolik připomínala okolí jeskyně, v níž vyrostla, že se nemohla zbavit pocitu, že už tu někdy byla. Zastavila se, aby natrhala z lískového keře rostoucího u skalní zdi pár ořechů. Nedokázala odolat pokušení a odhrnula spodní větev, aby se podívala, jestli za nimi není jeskyně.

Našla ostružiní s dlouhými šlahouny plnými sladkých zralých plodů. Natrhala si jich trochu do pusy a uvažovala, co se asi stalo s těmi, které trhali minulého dne. Pak si vzpomněla, že nějaké snědla na slavnosti na uvítanou. Rozhodla se, že se sem vrátí a natrhá ostružiny i pro Roš.

Možná proto, že se jí to stalo druhou přirozeností, možná ale taky proto, že se při návratu vždycky víc rozhlížela, aby ze svých výletů něco přinesla, zaměřila pozornost na porost podél stezky. Radosť a úlevou málem vykřikla, když objevila malou žlutou rostlinku s drobnými lístky a kvítky, která se ovíjela kolem jiných rostlin a dusila je svými šlahouny.

Konečně! To je celík, Izina zázračná bylina, pomyslela si. Tu potřebuju pro svůj ranní čaj, aby ve mně nezačalo růst dítě. A je jí tu víc než dost. Mé zásoby se ztenčily. Jestlipak v téhle krajině taky roste antilopí šalvěj? Dá se to předpokládat. Musím se vrátit a pořádně se rozhlédnout.

Našla rostlinu s velkými listy, které spletla do pomocné nádoby. Pak natrhala tolik z malých rostlinek, kolik jen mohla, aby neohrozila jejich stav. Před dlouhou dobou jí Iza vštěpovala, že musí vždycky nějaké rostliny nechat na místě, aby v příštím roce mohly vyrůst nové.

Na zpáteční cestě trochu odbočila do hustšího stinného lesa a rozhlížela se po voskových bílých rostlinách, kterými léčila oči koní. Prohledávala půdu pod stromy. Při tom všem, co tak důvěrně

znala, by ji nemělo vlastně čekat žádné překvapení, ale když uviděla zelené listy jedné rostliny, přímo zalapala po dechu a cítila, jak se celá roztrásla.

18.

Ajla klekla na vlhkou půdu, hleděla na rostlinu a dýchala sytý lesní vzduch. Vzpomínky se na ni jen řítily. Dokonce v tlupě klanu nebylo tajemství kořenu známo všem. Jenom Iza o tom věděla a jen ti, kteří pocházeli od stejných předků – nebo ti, které zasvětila – znali zvláštní způsob, jak se rostlina musela sušit, aby se její vlastnosti soustředily v kořenech, a vzpomínala si, že pokud se uchovávala chráněna před světlem, byly její účinky tím silnější, čím byl kořen starší.

I když jí Iza několikrát vysvětlila, jak se připravuje z kořene nápoj, nesměla připustit, aby ho Ajla připravila, dokud se nezúčastnila setkání klanu. Nápoj se nesměl pít bez příslušných obřadů. Byl posvátný, jak Iza vždycky zdůrazňovala, a nesměl se proto vylít. Když Ajla připravila nápoj pro mog-ury, tehdy ještě ve staré Izině misce, zůstal na dně zbytek. Ajla ho raději vypila, aby ho nemusela vylít, i když byl pro ženy zakázaný. A vzpomínala si, jak i ta troška, kterou vypila, na ni zapůsobila.

Prošla úzkými chodbami do hluboké jeskyně, a když nakonec spatřila Kreba a ostatní mog-ury, nedokázala by odejít, i kdyby se o to pokusila. A pak se to stalo. Kreb nějak věděl, že tam je, a vzal ji s sebou, zpátky do vzpomínek. Kdyby to neudělal, ztratila by se navždy v černé prázdnotě. Ale oné noci se stalo taky něco, co ho změnilo. Pak už jako by to nebyl on, nedával do obřadů své srdce, s výjimkou toho posledního.

Měla ještě pár kořenů u sebe, když opustila tlupu klanu. Byly v jejím léčitelském vaku, v červeně zbarveném posvátném váčku a mamot byl velmi zvědavý, když mu o tom vyprávěla. Ale mamot neměl sílu mog-urů a možná taky rostlina účinkovala na Druhé lidi jinak. Jak mamot, tak ona byli vtaženi do černé prázdnoty a málem by se už nevrátili.

Jak tam seděla na zemi a hleděla na zdánlivě nevinnou rostlinu, z níž se dalo připravit něco tak mocného, připomněla si taky tuto zkušenost. Najednou jí přejel mráz po zádech a zdálo se jí, že na ni padl stín. Jako by mrak zakryl slunce. A pak prožila ještě jednou svou zvláštní cestu s mamotem. Zelený les se rozplynul a zmizel, najednou jako by se ocitla zpátky v šeru obydlí. Hluboko v hrdle jí zůstala chuť černé, studené země a rostoucích hub prastarého lesa. Měla pocit, že se velkou rychlostí pohybuje cizími světy, kam cestovala společně s mamotem. A pociťovala děs z černé prázdnoty.

Pak slyšela, slabě z velké dálky, Jondalarův hlas, který silou své lásky a své touhy přivolal ji a mamota zpátky. Za okamžik tu opět byla, seděla prochladlá až do morku kostí v teplém slunci pozdního léta.

„To Jondalar nás přivedl zpět!“ řekla hlasitě. Tehdy to nepochopila. Byl to on, koho viděla jako prvního, když otevřela oči. Ale pak byl pryč a jeho místo zaujal Ranek. Přinesl jí horký čaj, aby se zahřála. Mamot řekl, že jim někdo pomohl se vrátit. Tehdy netušila, že to byl Jondalar, ale teď to věděla. Bylo to téměř, jako by se to měla dozvědět.

Starý muž řekl, že on už kořeny nikdy nepoužije a i ji před nimi varoval. Ale taky řekl, že pokud by to přece jen měla někdy udělat, že si musí být naprosto jistá, že tu je někdo, kdo ji může zavolat zpět. Řekl jí, že kořeny jsou víc než jen smrtelné. Mohly ji okrást o jejího ducha, mohla by se navždy ztratit v černé prázdnotě a už by se nikdy nemohla vrátit k Velké Matce. Tehdy na tom nezáleželo, stejně už žádné kořeny neměla – poslední spotřebovala s mamotem. Ale teď se tu objevila ta rostlina, přímo před ní.

Ale že je tady, to přece neznamená, že ji musím vzít s sebou, pomyslela si Ajla. Když to neudělá, pak už nebude v nebezpečí, že by kořeny ještě někdy použila a ztratila svého ducha. Nápoj byl beztak zakázaný. Byl určen výlučně pro mog-ury, kteří se stýkali

se světem duchů, ne pro léčitelky, které ho jen pro ně musely připravovat. Ale už dvakrát se ho napila. Kromě toho jí Broud proklel. Co se klanu týče, byla mrtvá. Kdo by jí to teď ještě mohl zakázat?

Ajla ani neuvažovala, co dělá, když zvedla ulomenou větev, použila ji jako hrabací hůl a pečlivě uvolnila rostlinu, aby nepoškodila kořeny. Bylo jen málo lidí na zemi, kteří znali její vlastnosti a věděli, jak se připravuje. Ona byla jednou z nich. Musela rostlinu prostě vzít s sebou. Ne že by ji měla v úmyslu použít, sbírala spoustu rostlin, které možná nikdy nepoužije. Avšak tady se měla věc jinak. Ostatní rostliny mohly být použity současně k jiným lékařským účelům. Dokonce zlatobýl, Izin kouzelný lék bránící početí, pomáhal, jestliže se s ním člověk potřel, proti hmyzím píchnutím. Ale tato rostlina, pokud věděla, se nehodila k ničemu jinému. Tyto kořeny sloužily jen magii.

„Tady jsi! No konečně! Už jsme si začínali dělat starost,“ zvolala Tholije, když viděla přicházet Ajlu. „Jondalar říkal, že pro tebe pošle Vlka, jestli se brzy nevrátíš.“

„Kde jsi byla tak dlouho?“ ptal se Jondalar, než stačila něco odpovědět. „Tholije říkala, že jsi chtěla být hned zpátky.“ Bezděčně mluvil zelandonsky – což jen svědčilo o tom, jaké si o ni dělал starosti.

„Stezka šla dál a já se rozhodla, že po ní kousek půjdu. Pak jsem našla rostliny, které jsem potřebovala,“ řekla Ajla a ukázala, co nasbírala. „Zdejší krajina se velice podobná té, v níž jsem vyrostla. Některé rostliny jsem neviděla od té doby, co jsem odtamtud odešla.“

„Co je tak důležité na těch rostlinách, že jsi je musela sbírat právě teď? Nač jsou ti dobré?“ zeptal se Jondalar a ukázal na zlatobýl.

Ajla ho už zatím znala natolik dobře, aby věděla, že se tak zlobí jen proto, že si o ni dělал starosti. Ale jeho otázka přišla naprosto nečekaně. „Ta – ta je dobrá proti hmyzu,“ řekla rozpačitě a zrudla. Měla pocit, že ho obelhala. Její odpověď byla sice pravdivá, ale neúplná.

Ajlu vychovávali jako ženu klanu, a ženy klanu nesměly odmítnout odpověď na otázku, zvláště když ji kladl muž. Ale Iza jí

vždycky vštěpovala, že nikdy, a zvlášť mužům, nesmí prozradit, jakou sílu skrývají tenká vlákna zlatobýlu. Iza sama by nebyla schopna Jondalarovu otázku zcela zodpovědět. Ale nikdy by se nedostala do takových rozpaků, protože žádného muže klanu by ani nenapadlo, aby se vyptával léčitelky na její rostliny a jejich užití.

Najednou probleskla Ajle hlavou myšlenka. Pokud Izin lék mohl zabránit, aby Matka požehnala ženu dítětem – byl pak silnější než Matka sama? Jak to bylo možné? Ale jestliže to byla ona, kdo stvořil všechny rostliny, pak musela tuto rostlinu stvořit záměrně, aby pomohla ženám, když je pro ně těhotenství obtížné nebo nebezpečné. Ale proč o tom pak nevědělo víc žen? Když roste tady tak nablízku, možná ji ženy Saramudonů znají? Mohla by se jich na to zeptat, ale prozradily by jí to? A pokud by to nevěděly – jak by se jich měla zeptat a současně to neprozradit? Ale jestli ji Matka určila pro ženy, nebylo by správné jim to prozradit? Otázky se míchaly Ajle hlavou, ale odpovědi neznala.

„Nač potřebuješ právě teď rostliny proti hmyzímu píchnutí,“ ptal se Jondalar. V očích měl stále ještě starost o ni.

„Nechtěla jsem tě vyděsit,“ řekla Ajla a usmála se. „Cítím se v těchto krajině jako doma a tak jsem se prostě musela trochu projít.“

Najednou se i on usmál. „A přitom jsi našla ostružiny, vid’? Ted’ vím, kde jsi byla tak dlouho. Ještě nikdy jsem nepotkal někoho, kdo by byl tak posedlý po ostružinách jako ty.“

„No, snědla jsem pár ostružin. Třeba bychom tam mohli později zajít a natrhat je pro všechny. Jsou báječně zralé.“

„Mám dojem, že kdyby bylo po tvém, dostali bychom tolik ostružin, kolik bychom jich jen stačili sníst,“ řekl Jondalar a políbil její červeně umazaná ústa.

Oddech si, že se jí nic nestalo, a byl sám se sebou spokojený, protože se domníval, že ji přistihl při její slabosti pro sladké ostružiny. Ajla se jen usmívala a nechala ho, aby si myslel, co chce.

„Jak je Roš?“ zeptala se. „Už se probudila?“

„Ano, říká, že má hlad. Karolije přišla nahoru, aby nám připravila něco k jídlu, ale my si mysleli, že bude lepší počkat na tebe, dokud se nevrátíš, než jí něco dáme.“

„Podívám se za ní a potom bych se chtěla vykoupat,“ řekla Ajla.

Když pospíchala k obydlí, zvedl Dolando právě závěs a vycházel ven. Vlk přiběhl a skákal na ni, položil jí pracky na ramena a lízal jí tvář.

„Dolů, Vlku. Mám plné ruce,“ řekla.

„Je zřejmě rád, že tě vidí,“ usmál se Dolando. Pak dodal: „Já taky, Ajlo. Roš tě potřebuje.“

To byl určitý způsob omluvy, přinejmenším přiznání, že přes svou včerejší zlost nemá nic proti tomu, aby se starala o jeho družku. Věděla to už v té chvíli, když ji večer pustil dovnitř, ale tehdy to ještě neřekl.

„Je něco, co potřebuješ? Něco, co bych pro tebe mohl obstarat?“ zeptal se.

„Chtěla bych usušit tyhle rostliny a na to potřebuju stojan,“ řekla. „Můžu si ho postavit i sama, ale potřebuju k tomu dříví a pár řemenů a šlach na svázání.“

„Mám něco lepšího. Šamud taky vždycky sušil byliny a myslím, že vím, kde jsou jeho stojany. Chtěla bys použít jeden z nich?“

„To by bylo výborné, Dolando,“ řekla. Přikývl a odešel. Ajla vešla do obydlí. Usmála se, když viděla, že Roš sedí. Odložila byliny a přistoupila k jejímu lůžku.

„Nevěděla jsem, že za tebou zase přišel Vlk,“ řekla Ajla. „Doufám, že tě neobtěžoval.“

„Ne. Dával na mě pozor, o tom jsem přesvědčená. Když vlezl dovnitř – ví, jak obejít závěs – přišel rovnou za mnou. A když jsem ho pohladila, lehl si v rohu a jen se na mě díval. Tam je teď jeho místo,“ řekla Roš.

„Jak jsi spala?“ zeptala se Ajla, urovnala jí lůžko a nacpala jí polštáře a kožešiny za záda.

„Lip než kdy předtím od té doby, co jsem se zřítíla. Zvlášť když jsme si teď s Dolandem dlouho promluvili,“ řekla. Pohlédla na Ajlu, cizinku, kterou přivedl Jondalar a kterou si v té krátké době tak oblíbila. „On to tak nemyslel, co o tobě řekl, Ajlo, ale je zmatený. Dlouho žil s Doraldovou smrtí a nebyl schopný se s tím vyrovnat. A teď se snaží léta nenávisti a násilností vůči lidem,

kteře považoval za zlovolná zvířata, přivést do souladu s tím vším, co se o nich dozvěděl, i díky tobě.“

„A jak je to s tebou, Roš? Byl to tvůj syn,“ řekla Ajla.

„Já je taky nenáviděla. Ale pak Tamiji zemřela matka a my ji přijali k sobě. Ona vlastně nezaujala Doraldovo místo, ale byla tak nemocná a potřebovala tolik pomoci, že jsem neměla čas neustále myslet na jeho smrt. Když jsem pak měla pocit, že je mou vlastní dcerou, byla jsem schopna uchovat syna v mírumilovné vzpomínce. I Dolando si oblíbil Tamiji, ale pro muže jsou chlapci, a zvlášť chlapci vlastního ohniště, něco zvláštního. Nemohl se smířit s tím, že Doralda ztratil, právě když dozrál v muže a když měl ještě celý život před sebou.“ V očích Roš se třpytily slzy. „A pak od nás odešla i Tamije. Měla jsem téměř strach přijmout Darva, protože jsem se obávala, že i on by mohl zemřít mladý.“

„Není snadné ztratit syna,“ řekla Ajla. Roš připadalo, že vidí bolest v její tváři, když vstala a šla k ohni, aby se pustila do práce. Po chvíli se vrátila a přinesla jí léky ve zvláštních dřevěných miskách. Něco podobného Roš ještě nikdy neviděla. Většina jejich vlastních nástrojů a nádob byla zdobena vyřezáváním nebo malbami, zvlášť nádoby šamuda. Ajliny misky byly naopak dobře opracované, hladké a hezky tvarované, ale jedinou ozdobou bylo žilkování dřeva.

„Máš teď silné bolesti?“ zeptala se Ajla. Pomohla Roš, aby si zase lehla.

„Trochu, ale zdaleka ne tak zlé jako dřív,“ řekla Roš, když jí Ajla sundávala obvaz.

„Myslím, že otok ustoupil,“ řekla Ajla. „To je dobré znamení.“

Pro případ, že bys chtěla na chvíli vstát, dám ti zatím dlahy na pásku a večer přiložím čerstvý obklad. Jestli paže nenapuchne, dám ji do březové kůry, která na ní musí zůstat, dokud se kost nezahojí. Nejméně měsíc a polovinu dalšího,“ prohlásila Ajla, když obratně odvíjela kamzičí kůži. Pak prohlédla krevní podlitiny, které způsobila předešlého dne při lámání kosti. „Březovou kůru?“ zeptala se Roš.

„Vloží se do horké vody, tím změkne a dá se snadno tvarovat. Když pak uschne, ztvdne podle tvaru paže a natolik paži zpevní, že se může kost hojit, i když vstaneš a pohybuješ se.“

„Myslíš, že můžu vstát a něco dělat, místo abych tady jen tak polehávala?“ zeptala se Roš s dychtivým úsměvem.

„Budeš smět používat jenom jednu ruku, ale máš dvě nohy, na nich můžeš stát. Jen bolesti tě poutaly na lůžko.“

Roš přikývla. „To máš pravdu.“

„Než ti zase paži obvážu, chtěla bych, aby ses o něco pokusila. Zkus pohnout prsty. Bude to trochu bolet.“

Ajla se snažila, aby nedala najevo svou starost. Pokud měla Roš nějaká vnitřní zranění, která jí bránila pohybovat prsty, mohlo by to být známkou toho, že už nikdy nebude paži plně používat. Obě důkladně prohlížely ruku a obě se úlevou usmály, když Roš nejdřív natáhla prostřední prst a po něm ještě ostatní prsty.

„To je dobře,“ řekla Ajla. „A teď zkus, jestli můžeš prsty ohnout.“

„To cítím,“ řekla Roš.

„Hodně to bolí, když zatneš pěst?“ zeptala se Ajla. „Bolí to, ale jde to.“

„To je moc dobře. Kam až můžeš pohnout rukou? Můžeš ohnout zápěstí?“

Roš námahou protáhla tvář a zatínala zuby, ale ruku ohnula. „To stačí,“ řekla Ajla.

Obě otočily hlavu, když slyšely, jak Vlk ohlašuje Jondalarovu přítomnost štěkáním, které znělo jako chraptivé kašlání, a usmály se, když vešel.

„Přišel jsem, abych se podíval, jestli pro vás můžu něco udělat.

Nechceš, Roš, abych ti pomohl ven?“ zeptal se. Pohlédl na její napuchlou zmodralou paži a hned se zase díval jinam. Nebyl to nijak hezký pohled.

„V téhle chvíli ne, ale za pár dní budu potřebovat širší pruhy čerstvé březové kůry. Jestli někde uvidíš pěknou velkou břízu, zapamatuj si, kde roste, abys mi ji mohl ukázat. Bude zpevňovat ruku během hojení,“ odpověděla Ajla a znovu přikládala dlahy.

„Neřekla jsi mi, proč jsem měla hýbat prsty, Ajlo,“ ozvala se Roš. „Jaký to má význam?“

Ajla se usmála. „To znamená, že máš dobrou naději zase paži plně nebo alespoň dostatečně používat.“

„To je dobrá zpráva,“ řekl Dolando, který právě vešel se sušákem a zaslechl její slova. Druhý konec sušáku nesl Darvalo. „Bude dobrý?“

„Ano, a děkuju, že jsi ho přinesl sem. Mnohé rostliny je třeba chránit před světlem.“

„Karolije říkala, že snídaně je hotová,“ řekl mladý muž. „Chtěla by vědět, jestli chcete jíst venku, když je tak hezký den.“

„Ano, chtěla bych jíst venku,“ řekla Roš. Pak se obrátila na Ajlu: „Tedy, pokud proti tomu nic nenamítáš.“

„Počkej, ať ti jen dám pásku, pak můžeš jít ven, když tě Dolando trochu podepře,“ řekla Ajla. Na tváři náčelníka Saramudonů se objevil úsměv. „A jestli proti tomu nikdo nic nemá, ráda bych si před jídlem zaplavala.“

„Víš určitě, že tahle věc je loď?“ zeptal se Markeno, když Jondalarovi pomáhal opřít rám potažený kůží na stěnu vedle dlouhých kůlů.

„Jistě. Nedá se tak snadno řídit jako vaše loď, ale slouží především k přejíždění napříč řeky, s pomocí pádel to jde docela dobře. Ale my máme koně. Dali jsme člun prostě na smyk a nechali koně, aby ho za sebou táhli,“ řekl Jondalar.

Oba se podívali na louku, kde Ajla hřebelcovala Víhu. Vítěz stál těsně u nich. Chvilí předtím mu Jondalar vykartáčoval srst a přitom zjistil, že v místech, kde mu v horkých rovinách vypelichala, mu už dorůstá. Ajla ošetřila oči obou koní a teď, když byli ve vyšší a chladnější poloze a už je netrápily muchnice, dařilo se jim zřejmě mnohem líp.

„Ajliny koně mě udivují ze všeho nejvíc,“ řekl Markeno. „Nikdy bych si nepomyslel, že by mohli dobrovolně žít v blízkosti člověka. Těmhle dvěma se to zřejmě líbí. Nejdřív mě ovšem ohromil Vlk.“

„Na Vlka sis zatím zvykl. Ajla ho nechávala u sebe, protože se obávala, že by mohl lidem nahnat víc strachu než koně.“

Viděli, jak jde Tholije k Ajle a Samijo s Vlkem pobíhají kolem nich. „Samijo je do něho zamilovaná,“ řekl Markeno. „Vlastně bych měl mít strach, že by ji to zvíře mohlo roztrhat, ale vůbec nepůsobí hrozivým dojmem. Hraje si s ní.“

„I koně dokážou být hraví, ale neumíš si představit, jaký to je pocit sedět na zádech tohoto hřebce. Můžeš to zkusit, jestli chceš. Nemá tu ovšem dost místa, aby se pořádně rozběhl.“

„Děkuju, Jondalare, ale raději zůstanu u svých lodí,“ řekl Markeno, a když se na okraji skály objevil další muž, dodal: „A tady přichází Karlono. Teď může Ajla vyzkoušet, jak se sedí v lodi.“

Všichni se shromáždili u koní a pak šli společně k okraji skály. Na místě, kde stékal potůček do Matky řek, se zastavili.

„Myslíte skutečně, že by měla slézt dolů? Je to dlouhá a příkrá cesta a není zrovna bezpečná,“ řekl Jondalar. „I já jsem trochu nejistý. Je to dlouho, co jsem tudy šel naposledy dolů.“

„Říkal jsi, že bys chtěl, aby se svezla v pořádné lodi,“ řekl Markeno. „A třeba by si ráda prohlédla naše přístaviště.“

„Tak obtížné to zase není,“ řekla Tholije. „Jsou tam schody a lano, kterého se dá přidržet. Můžu jí to ukázat.“

„Nemusíte dolů lézt,“ řekl Karlono. „Můžeme použít koš, kterým jsme dopravovali tebe, Jondalare.“

„To by možná bylo lepší,“ řekl Jondalar.

„Pojď se mnou, ať můžeme poslat koš nahoru.“

Ajla sledovala rozhovor a přitom se dívala na příkrou stezku, kterou Saramudoni obvykle lezli nahoru – a z které se Roš zřítily, i když ji dobře znala. Viděla silné zauzlované lano, upevněné k dřevěným kůlům, zatlučeným do skalních škvír. Část příkré stezky byla zalita potokem, který si hledal cestu přes skály a římsy.

Pozorovala, jak se Karlono s lehkostí, kterou získal častým cvikem, naklonil přes okraj, jednou rukou uchopil lano, zatímco nohou našel první úzkou římsu. Viděla, jak Jondalar trochu pobledl, zhluboka se nadechl a pak ho následoval, pomaleji a mnohem opatrněji.

Markeno zatím zvedl velkou roli lana. Končilo smyčkou, důkladně vpletenou do konce, kterou položil kolem pevně zasazeného kůlu. Zbytek lana pak shodil ze skály dolů. Ajla se ptala, z čeho asi lano upletli, protože až dosud tak tlustá vlákna neviděla.

Později se vrátil Karlono s druhým koncem lana zase nahoru. Šel k druhému kůlu, umístěnému nedaleko prvního, lano vytahoval a hned je pečlivě smotával. Mezi oběma kůly se pak na kraji skály

objevil velký plochý předmět podobný koši. Ajla zvědavě přistoupila blíž, aby si ho lépe prohlédla.

Jak lano, tak i koš byly naprosto stabilní. Plochá, pletená plošina, zesílená prkny, měla tvar dlouhého oválu a stěny se podobaly nízkému plotu. Uvnitř mohl pohodlně ležet člověk nebo se dal v koši přepravovat středně velký jeseter, i když hlava a ocas z koše přečnívaly. Zvlášť velcí jeseteři dosahovali až třiceti stop a mohli být dopravováni jen rozčtvrcení.

Plošina visela mezi dvěma lany, která probíhala čtyřmi kruhy vypracovanými z vláken. Kruhy byly vždy dva proti sobě, upevněné na obou dlouhých stranách plošiny. Každé lano vedlo jedním kruhem dolů a vzdálenějším protilehlým kruhem úhlopříčně zase nahoru, takže se lana pod plošinou křížila. Čtyři konce lan byly spletené a tvořily nad košem velkou smyčku. Tou bylo protaženo lano, shozené ze skály.

„Nastup, Ajlo. My podržíme koš a spustíme tě dolů,“ řekl Markeno a ovinul dlouhý konec lana kolem druhého kůlu.

Když váhala, řekla Tholije: „Jestli chceš raději sama slézt, ukážu ti, jak to jde. Já si na koš nikdy nezvykla a nerada si do něho sedám.“

Ajla se znovu zadívala na příkrou stezku vedoucí dolů. Ani jedna možnost ji nelákala. „Zkusím to s košem,“ řekla nakonec.

Na místě, kde stály kůly, byl výstupek, který přesahoval okraj skalní stěny. Ajla vlezla do koše, sedla si a pevně se držela okraje.

„Jsi připravená?“ zeptal se Karlono. „Spusť ji, Markeno,“ řekl, když Ajla přikývla.

Mladý muž ji začal spouštět a Karlono dbal, aby se koš dostal přes okraj. Markeno spouštěl těžké lano, které probíhalo smyčkou nad košem, a Ajla, visící nad přístavištěm, pomalu klesala do hloubky.

Jak tak visela nad velkou řekou vedle příkré stěny propasti, měla pocit, že se vznáší volně ve vzduchu. Skalní stěna na protějším břehu byla víc než míli daleko, zdála se však být mnohem blíž. Pod ní ubíhal rovný úsek řeky, a když Ajla pohlédla nejdřív k východu a potom na západ, vytušila její sílu. Už téměř v přístavišti vzhledla vzhůru, zpozorovala bílý mrak, který se objevil nad okrajem útesu. Ještě se dívala nahoru, když s mírným nárazem

přistála. Uviděla Jondalarovu usmívající se tvář a vydechla: „To bylo něco!“

„Dost vzrušující, že?“ řekl a pomohl jí při vystupování.

Dole ji očekávala spousta lidí, ale ona se zajímala víc o místo, kde se ocitla, než o lidi. Cítila, jak se jí dno pod nohama pohupuje, když vystupovala z koše na prkna, a pochopila, že plavou na vodě. Přístaviště bylo tak velké, že skýtalo místo pro několik obydlí, která byla podobná těm pod písečným převísem, a kromě toho zbylo ještě dost volného místa kolem nich. Na pískovcové desce hořel oheň.

Několik lodí toho typu, jaké už viděla dál po proudu – dlouhé a úzké a vepředu a vzadu zašpičatělé – bylo upevněno k plovoucím základně. Byly různě velké a ani dvě lodi nebyly úplně stejné. Do některých se vešla právě jen jedna osoba, jiné byly větší, pro více osob.

Když se ohlédla, objevila dvě velké lodi, které ji přímo ohromily. Před strměla do výšky a byla zakončená hlavou pozoruhodného ptáka. Kromě toho byly lodě pomalované geometrickými vzory, které připomínaly pera. Blízko čáry ponoru byly namalované oči a největší loď měla střední část zastřešenou. Když Ajla pohlédla na Jondalara, aby se s ním podělila o svůj obdiv, zjistila, že má zavřené oči. Ve tváři měl zmučený výraz a ona věděla, že ta velká loď měla něco společného s jeho bratrem.

Ale oběma nezbylo mnoho času na obdivování nebo vzpomínání. Lidé jen hořeli po tom, aby mohli hostům předvést své úžasné lodě i jak obratně s nimi umějí zacházet. Ajla viděla, jak pobíhají po podivném můstku podobném žebříku, který spojoval přístaviště s lodí. Když ji zatlačili k jeho konci, pochopila, že má následovat jejich příkladu. Bez námahy se pohybovali po můstku, aniž ztratili rovnováhu, přestože přístaviště a loď byly v neustálém pohybu, ale Ajla byla vděčná, když jí Karlono podal ruku.

Seděla mezi Markenem a Jondalarem na lavici, na niž by se snadno vešlo ještě víc lidí. Ostatní seděli na lavicích na přídí a na zádi, někteří z nich se chopili velmi dlouhých vesel. Ještě než si uvědomila, co se děje, odvázáli lano a loď se ocitla uprostřed proudu.

Karlonova sestra Karolije, která seděla na přídi lodi, začala rytmicky zpívat. Ajla uchváceně pozorovala, jak veslaři zabírají proti silnému proudu, a to v rytmu zpěvu, a s ohromením zjistila, jak rychle a hladce loď pluje.

V jednom ohybu řeky se průsmyk zužoval. Mezi příkře strmícími skalními stěnami bylo burácení vody hlasitější a mohutnější. Ajla cítila, jak se vzduch ochladil, a vychutnávala vlhkou, čistou vůni vody, která se tak lišila od horkého a suchého pachu rovin.

Když se průsmyk opět rozšířil, objevily se po obou stranách stromy, rostoucí až těsně u břehu. „Tahle krajina mi připadá povědomá,“ řekl Jondalar. „Není tady někde nablízku místo, kde stavíte loď? Zastavíme tam?“

„Tentokrát ne. Pojedeme dál a obrátíme u Poloviční ryby.“

„Poloviční ryby? Co to je?“ ptala se Ajla.

Muž sedící před ní se otočil a zašklebil se. Ajla si uvědomila, že je to Karolijin druh. „To by ses měla zeptat jeho,“ řekl a ukázal Jondalara, který zrozpačitel. „To je místo, kde se stal polovičním Ramudonem. Nevyprávěl ti to?“ Lidé kolem se smáli.

„Proč to nepovíš ty, Barono?“ řekl Jondalar. „Určitě to nebude poprvé.“

„To máš pravdu,“ přizvukoval Markeno. „Je to jeho oblíbená historka. Karolije říká, že už ji nemůže ani slyšet, ale on si ji prostě nedokáže odpustit. Musí ji vyprávět, i kdyby ji už všichni znali nazpaměť.“

„Musíš ovšem přiznat, že to byla legrace, Jondalare,“ smál se Barono. „Ale měl bys to raději vyprávět sám.“

Jondalar se bezděčně taky usmál. „Pro všechny ostatní to možná legrace byla.“

Ajla se na něho dívala s tázavým úsměvem.

„Právě jsem se učil jezdit s malou lodí,“ řekl. „Měl jsem s sebou harpunu a vydal jsem se na cestu proti proudu řeky. Objevil jsem jesetery. Myslel jsem, že je to pro mě příležitost ulovit prvního jesetera. Ale neuvažoval jsem, jak dokážu vytáhnout tak obrovskou rybu na břeh, ani mě nenapadlo, co by se mohlo s tak malou lodí stát.“

„Ta ryba se zasloužila o nejbláznivější jízdu jeho života,“ vysvětloval Barono, který nedokázal odolat pokušení, aby se zapojil do vyprávění.

„Ani jsem nevěděl, jestli se mi podaří nějakého jesetera zasáhnout. Ještě jsem si taky ani nezvykl na oštěp upoutaný na laně,“ pokračoval Jondalar. „Měl jsem uvážít, co se stane, pokud se mi zásah podaří.“

„Tomu nerozumím,“ řekla Ajla.

„Když lovíš na zemi a něco zasáhneš, například jelena, tak můžeš zvíře pronásledovat, i když ho jen zraníš a oštěp vypadl,“ vysvětloval Karlono. „Rybu ve vodě pronásledovat nemůžeš. Harpuna má zpětný hák a je uvázaná k silnému lanu. Když zasáhneš rybu, hák se zasekne, a tak rybu ve vodě neztratíš. Druhý konec lana může být uvázan u lodi.“

„Jeseter, kterého zasáhl, ho táhl i s lodí proti proudu,“ hlásil se opět ke slovu Barono. „My stáli tamhle vzadu na břehu a viděli jsme, jak jede kolem a drží se lana, které bylo uvázané k lodi. Ještě nikdy jsem nikoho neviděl, aby jel tak rychle. Jondalar si myslel, že má na háku rybu – přitom měla ryba na háku jeho!“ Ajla se smála se všemi ostatními.

„Když jeseter konečně ztratil dost krve a posel, byl jsem už hodně daleko proti proudu,“ pokračoval Jondalar. „Lod' nabrala spoustu vody. Nezbylo mi než doplavat na břeh. Lod' strhl proud, ale ryba uvízla těsně u břehu na mělčině. Zatím jsem hrozně promrzl, ale ztratil jsem nůž a nemohl jsem najít suché dříví, abych rozdělal oheň. Najednou se objevil ploskolebec – chlapec klanu.“

Ajla překvapením vykulila oči. Historka nabrala nečekaný obrat.

„Dovedl mě k ohni. Tam byla starší žena a já se třásl tak, že mi dala vlčí kožešinu. Když jsem se ohřál, vrátili jsme se k řece. Chlapec chtěl polovinu ryby a já byl rád, že mu tak můžu poděkovat. Rozřízl rybu po délce a svou půlku si odnesl. Všichni, kteří viděli, jak jsem projížděl kolem, mě hledali, a právě v té chvíli mě našli. Dnes se tomu smějí, ale já byl tehdy šťastím bez sebe, když jsem je uviděl.“

„Pořád ještě nemůžu uvěřit, že ten ploskolebec sám odnesl polovinu ryby. Vždyť tu druhou půlku museli vzít tři muži, aby ji naložili do lodi,“ řekl Markeno. „Byl to velký jeseter.“

„Muži klanu jsou velmi silní,“ řekla Ajla, „ale nevěděla jsem, že žijí i v téhle krajině. Vždycky jsem si myslela, že všichni žijí na poloostrově.“

„Dříve jich na druhé straně řeky žilo dost,“ řekl Barono. „A co se s nimi stalo?“ zeptala se Ajla.

Lidé v lodi byli najednou rozpačití a sklonili pohled. Nakonec řekl Markeno: „Když byl Doraldo mrtvý, shromáždil Dolando houf lidí a uspořádali na ně hon. Po nějaké době všichni zmizeli. Předpokládám, že odtáhli.“

„Ukaž mi to ještě jednou,“ řekla Roš. Přála si, aby to dokázala svými rukama.

Toho rána jí Ajla přiložila obklad z březové kůry. I když nebyl ještě docela suchý, byl tento lehký materiál už tak tuhý, že zpevňoval paži, a přesto dovoľoval Roš větší pohyblivost. Ale Ajla nechtěla, aby Roš už teď ruku používala.

Seděli s Tholijí na slunci a kolem sebe měly několik kusů kamzičích kůží. Ajla donesla svou krabičku se šitím a ukázala jim protahovač vláken, který zhotovila v táboře Lva.

„Nejdřív musíš propíchnout šídlem díрку do obou dílů kůží, které chceš sešít,“ řekla Ajla.

„Tak, jak to vždycky děláme,“ přikývla Tholije.

„Ale pak použiješ jehlu, abys protáhla vlákno dírkami. Vlákno probíhá touhle malou dírkou na konci, a když strčíš špici do kůže, tak provlékne vlákno oběma díly, které chceš sešít.“ Jak tak Ajla předváděla mamutovinovou jehlu, dostala nápad. Mohl by protahovač vláken současně prorazit díрку, kdyby byla špice hodně ostrá? Kůže ostatně bývaly dost tuhé.

„Počkej, ať se podívám,“ řekla Tholije. „Jak dostaneš vlákno do dírky?“

„Takhle se to dělá,“ řekl Ajla a předvedla jí to, pak jí jehlu podala a Tholije zkusila pár stehů.

„To je tak jednoduché,“ řekla, „že by se to málem dalo dělat jednou rukou.“

Roš, která je pozorně sledovala, usoudila, že Tholije má asi pravdu. Nemohla sice používat zlomenou paži, ale pokud používala ruku jen k tomu, aby přidržovala oba kusy, mohla by s takovým protahovačem vláken zdravou rukou šít.

„Něco takového jsem ještě nikdy neviděla. Jak tě to napadlo, Ajlo?“ ptala se Roš.

„Já nevím,“ řekla Ajla. „Přišla jsem na to, když jsem nemohla něco sešít. Ale hodně lidí mi pomáhalo. Myslím, že nejtěžší bylo vyrobít pazourkový vrták. Musel být tak špičatý, aby se jím dala vyvrtat tahle malá dírka. Na tom pracoval Jondalar s Vymekem hodně dlouho.“

„Vymek je výrobce nástrojů v táboře Lva,“ vysvětlovala Tholije Roš. „Slyšela jsem, že je velmi zručný.“

„Vím, jak šikovný je Jondalar,“ řekla Roš. „Udělal tolik vylepšení na nástrojích, kterými vyrábíme lodě, že byli všichni nadšení. Změnil vlastně jen maličkosti, ale rozdíl byl pak obrovský. Než odešel, začal učit Darva. Jondalar je dobrý učitel. Možná by ho teď taky mohl ještě něco naučit.“

„Jondalar říkal, že se od Vymeka hodně naučil,“ řekla Ajla.

„To je možné. Máte stejně oba spoustu nápadů, když jde o to něco vylepšit,“ řekla Tholije. „Tenhle protahovač jehel například ohromně usnadní šití. I když má člověk dost cviku, je obtížné protahovat vlákna šídlem. A Jondalarovým vrhačem oštěpů jsou všichni nadšení. Když jste nám předvedli, jak s ním umíte zacházet, každý myslel, že to taky snadno dokáže. Ale není to tak prosté, jak to vypadá. Myslím, že jste museli hodně cvičit.“

Jondalar a Ajla předvedli vrhač oštěpů brzy po svém příchodu. Když Samudoni viděli, jak daleko se dá vrhačem dostřelit, nepřáli si nic víc, než aby ho vyzkoušeli na těžko dostupných horských svazích, protože bylo třeba hodně obratnosti a trpělivosti, když se měli dostat tak blízko ke kamzíkovi, aby se jim podařilo ho skolit. To mohl vrhač usnadnit. Někteří lovci jeseterů mezi Ramudony se hned pokoušeli vyvinout pro vrhač vhodnou harpunu. Jondalar taky vyprávěl o svém vynálezu dvoudílného oštěpu, který se skládal z dlouhé opeřené násady a menšího vyměnitelného předního dílu se špicí. Přednosti s tím spojené byly zřejmé a hned příštího dne obě skupiny začaly vrhač zkoušet.

Najednou ženy zaznamenaly na kraji skály pohyb. Viděly, že několik lidí vytahuje nahoru koš. Děti se tam hned rozeběhly.

„Chytili jesetera! Chytili ho vrhačem harpunu!“ volal Darvalo, když byl dost blízko.

„Pojďme se tam podívat,“ navrhla Tholije.

„Jdi napřed. Já přijdu hned za tebou, jen co uklidím protahovač vláken.“

„Já na tebe počkám, Ajlo,“ řekla Roš.

Když přišly k okraji skály, byl už první díl jesetera vyložený a koš zase putoval dolů. Byla to obrovská ryba na to, aby ji mohli dopravit celou, ale nejlepší část z ní už byla nahore, drobná černá jeseteří vajíčka. Všem se zdálo jako dobré znamení, že ulovili s novou zbraní, vyvinutou z Jondalarova vrhače, právě velkou samičku.

Lidé donesli k okraji skály stojany na sušení a pustili se do řezání ryby na malé kousky. Větší část jiker však hned odnesli do obývacího prostoru. Bylo na Roš, aby dohlédla na jejich rozdělení. Požádala Ajlu a Tholiji, aby jí přitom pomohly, a hned dala všem trochu ochutnat.

„To už jsem celá léta nejedla!“ řekla Ajla. „Jikry jsou vždycky nejlepší, když jsou čerstvé, a je jich tu tolik!“

„To je jen dobře, jinak by se na nás nedostalo,“ řekla Tholije.

„Proč ne?“ zeptala se Ajla.

„Protože jeseteří jikry používáme na změkčování kamzičích kůží,“ řekla Tholije. „Největší část padne na to.“

„Jednou bych ráda viděla, jak kůži změkčujete,“ řekla Ajla. „Vždycky jsem ráda zpracovávala kůži a kožešiny. Když jsem žila v táboře Lva, naučila jsem se, jak se barví kůže na červenou, a Krocije mi ukázala, jak se dělá bílá kůže. Vaše žlutá se mi taky moc líbí.“

„To se divím, že byla Krocije ochotná ti to ukázat,“ řekla Tholije a pohlédla na Roš. „Vždycky jsem si myslela, že bílá kůže je tajemství ohniště Jeřába.“

„Neřekla, že je to tajemství. Řekla, že ji to naučila její matka. Její dcera se o to nezajímá. Připadalo mi, že ji dokonce potěšilo, že mohla své znalosti předat dál.“

„Nu, možná když obě patříte do tábora Lva, tak jste příbuzné,“ řekla Tholije, ale byla poněkud překvapená. „Myslím, že by to nikomu cizímu nepředvedla, stejně jako my. Způsob, jak Saramudoni zpracovávají kamzičí kůže, je tajemství. Naše kůže všichni obdivují a mají proto vysokou obchodní cenu. Kdyby každý věděl, jak se dělají, nebyly by už tak hodnotné. Proto si to necháváme pro sebe.“

Ajla přikývla, ale nedokázala skrýt zklamání.

„Jsou opravdu hezké a mají tak zářivou žlutou barvu.“

„Žlutou barvu získají z voskovníku, ale ten nepoužíváme pro jeho barvu. Voskovník způsobuje, že kůže je i v mokrému stavu hebká,“ prozradila Roš. Na okamžik se odmlčela, potom dodala: „Kdybys tu zůstala, Ajlo, mohli bychom tě naučit, jak se dělají žluté kamzičí kůže.“

„Zůstat tady? Jak dlouho?“

„Jak dlouho budeš chtít. Pokud budeš žít, Ajlo,“ řekla Roš. „Jondalar je náš příbuzný, považujeme ho za jednoho z nás. Bylo by snadné udělat z něho Saramudona. Dokonce už pomáhal při výrobě lodi. Ty říkáš, že jste ještě nebyli dáni dohromady. Určitě bychom našli lidi, kteří by byli ochotni být vašim partnerským párem. Pak byste se mohli dát dohromady tady. Vím, že bys tu byla vítaná. Od té doby, co starý šamud zemřel, potřebujeme někoho, kdo umí léčit.“

„My bychom byli rádi vašim partnerským párem,“ řekla Tholije. I když Roš udělala Ajle spontánní nabídku, Tholiji připadala už v okamžiku, kdy ji Roš vyslovila, naprosto přiměřená. „Musela bych se zeptat Markena, ale jsem přesvědčená, že by souhlasil. Po Tamiji a Thonolanovi bylo pro nás těžké najít jiný pár, s nímž bychom se mohli dát dohromady. Thonolanův bratr by byl přesně to správné. Markeno měl Jondalara vždycky rád a já bych ráda sdílela obydlí s ženou Mamutonů.“ Usmála se na Ajlu. „A Samijo by byla přešťastná, kdyby měla Vlka kolem sebe.“

Nabídka Ajlu zastihla naprosto nepřipravenou. Když pochopila, co to znamená, přemohlo ji to. Do očí jí vhrkly slzy. „Roš, já nevím, co na to mám říct. Já se tu cítím doma od té chvíle, co jsme přišli. Tholije, já bych ráda žila s tebou...“ Slzy se jí jen koulely po tváři.

Jako by její slzy byly nakažlivé, obě saramudonské ženy měly pláč na krajíčku a usmívaly se na sebe, jako by společně vymyslely velkolepý plán.

„Až se vrátí Markeno a Jondalar, tak jim to povíme,“ prohlásila Tholije. „Markeno bude rád...“

„Já nevím, co na to řekne Jondalar,“ přerušila ji Ajla. „Vím, že sem chtěl jít. Dokonce se vzdal kratší trasy, jenom aby vás viděl.“

Ale nevím, jestli bude chtít zůstat. Říká, že se chce vrátit ke svým lidem.“

„Ale my přece jsme jeho lidé,“ namítla Tholije.

„Ne, Tholije. I když tady žil stejně dlouho jako jeho bratr, Jondalar je nadále Zelandonec. Nikdy by se jich nedokázal zříct. Tehdy jsem si myslela, že důvodem bylo to, že jeho city k Sereniji nebyly dost silné,“ řekla Roš.

„To byla Darvalova matka?“ zeptala se Ajla.

„Ano,“ řekla Roš a v duchu se ptala, kolik jí asi Jondalar o Sereniji pověděl. „Protože nemůže být pochyb o tom, co cítí k tobě, mohlo by se stát, že jeho vztah k vlastním lidem po tak dlouhé době zeslábl. Necestovali jste už dost dlouho? Proč byste měli podstupovat ještě tak dlouhou cestu, když tady máte domov?“

„Kromě toho je načase, abychom s Markenem zvolili partnerský pár, než přijde zima a než – ještě jsem ti to neřekla, ale Matka mi znovu požehnala, a tak bychom se měli dát dohromady dřív, než to přijde.“

„Myslela jsem si to. Mám z toho velkou radost, Tholije,“ řekla Ajla. Pak se jí v očích objevil zasněný výraz. „Třeba budu taky jednoho dne mít dítě.“

„Pokud budeme patřit dohromady, pak bude dítě, které nosím, i tvým dítětem, Ajlo. A byl by to dobrý pocit, mít někoho nablízku. Jenom pro jistotu – i když jsem při prvním porodu neměla žádné obtíže.“

Ajla si pomyslela, že by jednoho dne měla ráda vlastní dítě, Jondalarovo dítě. Ale co by se stalo, kdyby žádné nedostala? Každý den pila čaj, a proto v ní dítě nerostlo. Ale co když to vůbec nebylo čajem? Co by se stalo, kdyby nebyla schopná dostat dítě? Nebylo by pak báječné, že by Tholijiny děti byly i její a Jondalarovy? A zdejší okolí bylo tak podobné krajině kolem jeskyně Brunovy tlupy, že se tu opravdu cítila jako doma. Lidé tu byli milí – jen Dolandem si nebyla úplně jistá. Chtěl by skutečně, aby zůstala? A taky co se koní týče, nevěděla, jestli je to tu pro ně vhodné. Bylo by krásné odpočinout si tady. Ale bylo tu pro koně dost žrádla na celou zimu? A dost místa, aby se mohli proběhnout?

A to nejdůležitější – jak je to s Jondalarem? Byl by ochoten vzdát se své cesty do země Zelandonců a místo toho se usadit tady?

19.

Tholije šla k velkému ohništi a její silueta se zřetelně odrážela proti červené záři uhasínajícího ohně a proti večernímu nebi, ohraničenému vysokými stěnami zálivu. Většina lidí se ještě zdržela na shromaždišti pod pískovcovým převisem, mlsali poslední ostružiny, popíjeli oblíbený čaj nebo lehce šumivé, čerstvě kvašené borůvkové víno. Jejich hostina začala tím, že si nejdříve pochutnali na jikrách, které získali z uloveného jesetera. Co zbylo, použijí při výrobě měkkých kamzičích kůží.

„Chtěla bych něco říct, pokud jsme všichni pohromadě, Dolando,“ začala Tholije.

Muž přikývl, i když to nebylo nutné. Tholije taky hned pokračovala a nečekala na svolení.

„Myslím, že mluvím za každého z nás, když řeknu, jak jsme rádi, že u nás máme Jondalara a Ajlu. Všichni jsme si dělali starosti o Roš. Nejenom kvůli bolestem, které měla, ale protože jsme se obávali, že nebude hýbat paží. Ajla jí pomohla a Roš říká, že už nemá bolesti a s trochou štěstí bude paži používat jako dřív.“

Všichni přizvukovali, vyjadřovali svou vděčnost a blahopřáli Roš.

„Dlužíme taky dík našemu příbuznému Jondalarovi,“ pokračovala Tholije. „Když tu byl poprvé, byly pro nás velkou pomocí jeho nápady, jakými vylepšil některé nástroje, a teď nám předvedl svůj vrhač. Výsledkem je tahle slavnostní hostina.“ Její slova našla všeobecný souhlas. „V době, kdy žil u nás, s námi lovil

jesetery a taky kamzíky, ale nikdy nám neřekl, jestli dává přednost životu na vodě nebo na zemi. Myslím, že by z něho byl dobrý říční muž...”

„Máš pravdu, Tholije. Jondalar je Ramudon!“ zvolal jeden muž.

„Přinejmenším napůl!“ dodal Barono za smíchu všech.

„Ne, ne, co ví o vodě, to se teprve musel naučit, ale zemi zná dobře,“ namítla jedna z žen.

„To je pravda! Zeptejte se přímo jeho! Dřív lovil oštěpem, než sáhl po harpuně. Jondalar je Samudon,“ prohlásil starší muž.

„Má dokonce rád ženy, které loví!“

Ajla vzhledla, aby viděla, kdo učinil poslední poznámku. Byla to Rakarije, mladá žena, trochu starší než Darvalo. Po celou dobu vyhledávala Jondalarovu přítomnost – už si dokonce stěžoval, že se mu neustále plete do cesty.

Jondalar se usmíval dobře míněnému důvodu. Hádky byla výrazem přátelského soupeření mezi oběma skupinami, soupeření uvnitř rodiny, které přinášelo různé vzrušení, ale nikdy nesmělo překročit jisté meze. Žerty, chlubení a malé popichování byly povoleny, ale všechno, co mohlo vážně zranit nebo způsobit zbytečné mrzutosti, bylo udušeno hned v zárodku. Obě skupiny se snažily uklidnit horké hlavy a zmírnit bolest zraněných citů.

„Jak řečeno, myslím, že by z Jondalara byl dobrý říční muž,“ pokračovala Tholije, když se všichni zase ztišili, „ale Ajla je doma spíš na zemi. Proto bych Jondalarovi radila, aby zůstal u Samudonů, pokud to chce a oni ho vezmou. Jestliže Jondalar a Ajla zůstanou u nás a stanou se Saramudony, nabídli bychom jim, aby se s námi křížem spojili. Protože Markeno a já jsme Ramudoni, museli by se stát Samudony.“

Lidí se zmocnilo vzrušení. Souhlas byl hlasitý a všichni oběma párům přáli hodně štěstí.

„To je velkolepý nápad, Tholije,“ řekla Karolije.

„To Roš mě přivedla na tu myšlenku,“ řekla Tholije.

„Ale co si myslí Dolando o přijetí Jondalara – a Ajly, ženy, která vyrostla u těch, kteří žijí na poloostrově?“ zeptala se Karolije a pohlédla na náčelníka Samudonů.

Náhle se rozhostilo mlčení. Každý znal pozadí této otázky. Bude Dolando, který tak prudce vyjel na Ajlu, ochoten ji přijmout?

Ajla doufala, že už se zapomnělo na jeho útok na ni. Ptala se, proč o tom Karolije opět začíná. Ale ona to věděla líp. Byla to její povinnost.

Karlono a jeho družka se původně svázali s Dolandem a Roš, a když s několika ostatními odešli z přelidněného místa, kde se narodili, založili skupinu Saramudonů. Otázky vedení se všeobecně řešily dohodou. Družky náčelníků obvykle přebíraly některé úkoly svých druhů, ale Karlonova žena zemřela, když byl Markeno ještě malý. Náčelník Ramudonů si už nikdy nevzal jinou družku a jeho sestra Karolije, která vypomáhala s prací pro chlapce, se ujala i úkolů družky náčelníka. V průběhu doby jí také všichni tuto roli přiznali, a proto teď bylo její povinností klást otázky.

Lidé věděli, že Dolando nic nenamítal, když Ajla léčila jeho družku. Roš potřebovala pomoc a Ajla jí mohla tuto pomoc poskytnout. To ale ještě neznamenal, že by chtěl mít Ajlu natrvalo kolem sebe. Možná jen potlačoval své pocity. I když potřebovali léčitelku, byl Dolando jedním z nich. Nechtěli žádného cizince, který by nebyl příjemný jejich náčelníkovi a který by případně vyvolal rozbroje uvnitř skupiny.

Zatímco Dolando přemýšlel o své odpovědi, cítila Ajla, jak se jí sevřel žaludek. Měla pocit, jako by udělala něco nesprávného a teď byla za to pohnána k odpovědnosti. Ale současně věděla, že nic nesprávného neudělala. Rozzlobila se a chtěla vstát a odejít. Za nesprávné bylo považováno to, čím je. Totéž se jí stalo u Mamutonů. Copak se to bude pořád opakovat? I u Jondalarových lidí? Iza a Kreb se o ni starali a ona neměla v úmyslu zapřít ty, které milovala. Přesto se cítila vyloučená a zraněná.

Pak cítila, že se někdo tiše posadil vedle ní. Obrátila se a vděčně se usmála na Jondalara. Cítila se hned líp, ale věděla, že to všechno je ještě nevyřešené a že i on čeká na výsledek. Pozorně na něho pohlédla a už věděla, jakou odpověď dá Tholiji. Ale Jondalar nejdříve čekal, jak se vyjádří Dolando.

Najednou přerušil napjatou náladu hlasitý smích. Samijo s několika dalšími dětmi vyběhla z obydlí a Vlk je následoval.

„Není to úžasné, jak si Vlk hraje s dětmi?“ řekla Roš. „Před několika dny bych nepovažovala za možné, že bych se mohla klidně dívat, jak se takové zvíře objeví v chumlu dětí, určitě bych

se bála o jejich život. Snad by se mělo myslet i na to. Když člověk blíž pozná zvíře, které kdysi nenáviděl a obával se ho, je možné, že si je zamiluje. Myslím, že je lepší snažit se chápat než slepě nenávidět.“

Dolando uvažoval, jak by měl zodpovědět otázku Karolije. Věděl, co ta otázka znamená a co závisí na jeho odpovědi, ale nedokázal to, co cítil a na co myslel, vyjádřit slovy. Usmál se teď na ženu, kterou miloval – byl jí vděčný, že ho tak dobře zná. Vycítila jeho nesnáze a ukázala mu cestu k odpovědi.

„Je to tak, slepě jsem nenáviděl a slepě jsem bral život těm, které jsem nenáviděl, protože jsem myslel, že připravili o život Doralda, kterého jsem miloval. Považoval jsem je za zlá zvířata a chtěl jsem je všechny vyhubit, ale to by Doralda nepřivedlo zpět. A teď se dozvídám, že si tuto nenávist nezasloužili. Ať zvířata nebo ne – dráždili jsme je. Musím s tím žít, ale...“

Dolando se odmlčel, chtěl mluvit o těch, kteří věděli víc, než mu sdělili. Ale pak si to rozmyslel.

„Tahle žena,“ pokračoval a pohlédl na Ajlu, „tato léčitelka říká, že ji oni vychovali. Oni, které jsem považoval za zlá zvířata a které jsem nenáviděl. Ale i kdybych je nadále nenáviděl, nemohl bych nenávidět Ajlu. Vrátila mi Roš. Možná je načase naučit se chápat. Myslím, že Tholijin nápad je dobrý. Byl bych šťastný, kdyby Samudoni vzali mezi sebe Ajlu a Jondalara.“

Ajla pocítila obrovskou úlevu. Teprve teď pochopila, proč lidé zvolili tohoto muže, aby je vedl.

„Nuže, Jondalare?“ řekla Roš. „Co myslíš? Nemyslíš si rovněž, že je načase, abys ukončil svou dlouhou cestu? Není načase, aby ses usadil, zapálil vlastní ohniště a abys dal Matce příležitost požehnat Ajlu dítětem?“

„Nenacházím slov, abych ti řekl, jak jsem ti za toto pozvání vděčný, Roš,“ ujal se slova Jondalar. „Já vím, že Saramudoni jsou mí lidé, mí příbuzní. Nepřipadalo by mi těžké se tady u vás usadit. Tvá nabídka je pro mě velkým pokušením. Ale já se musím vrátit k Zelandoncům...,“ chvíli zaváhal, „... i kdyby to bylo jenom kvůli Thonolanovi.“

Mlčel a Ajla na něho pohlédla. Věděla, že odmítne. Ale co řekl, to ji překvapilo. Všimla si lehkého, sotva znatelného přikývnutí, jako by myslel na něco jiného. Pak se na ni usmál.

„Když Thonolan zemřel, dala Ajla jeho duchu všechno, co potřebuje na cestu do příštího světa. Ale jeho duch nenalezl klid. A já se obávám, že je osamělý a pořád bloudí kolem a snaží se najít cestu zpátky k Matce.“

Ajla ho pozorně sledovala, když pokračoval.

„Tak to nemůžu ponechat. Někdo mu musí ukázat cestu. A já znám jednoho člověka, který to snad dokáže: šamuda, mocnou zelandonu, která byla při tom, když se Thonolan narodil. Možná že ona s pomocí Marthony, naší společné matky, najde jeho ducha a zavede ho na správnou stezku.“

Ajla věděla, že to není důvod, proč se chce vrátit, rozhodně ne hlavní důvod. Cítila, že to, co říká, je naprostá pravda, avšak stejně jako její odpověď, kterou mu dala, když se ptal na zlatobýl, nebyla to celá pravda.

„Jsi už tak dlouho pryč, Jondalare,“ řekla Tholije, viditelně zklamaná. „I kdyby dokázaly Thonolanovi pomoci – jak víš, že tvá matka nebo ta zelandona jsou ještě naživu?“

„Nevím to, Tholije, ale musím se o to pokusit. I kdyby mu nedokázaly pomoci, měla by Marthona a všichni jeho ostatní příbuzní vědět, jak šťastný byl tady s Tamijí a s tebou a s Markenem. Má matka by jistě měla Tamiji ráda, i tebe, Tholije. O tom jsem přesvědčený.“

Tholije se snažila, aby to na sobě nedala znát, ale přes své zklamání se cítila jeho poznámkou polichocena.

„Thonolan odešel na velkou cestu – a byla to vždycky jeho cesta. Já šel jenom s ním, abych na něho dával pozor. A chtěl bych jim povědět o této cestě. Putoval celou dlouhou cestu až ke konci Matky řek. Avšak co je důležitější: našel svůj domov tady, u lidí, kteří ho milovali. Je to příběh, který je potřeba vyprávět.“

„Jondalare, já myslím, že ty se stále ještě snažíš následovat svého bratra a dávat na něho pozor, i v příštím světě,“ řekla Roš. „Jestli je to ale to, co musíš udělat, můžeme ti popřát jen všechno nejlepší. Šamud by nám pravděpodobně řekl, že musíš jít svou vlastní cestou.“

Ajla přemýšlela o tom, co Jondalar udělal. Nabídka Tholije a Saramudonů, aby se stali jedněmi z nich, nebyla lehkomyšlná. Byla to velkorysá a čestná nabídka, odmítnout ji hraničilo téměř s urážkou. Jen silný pocit povinnosti dosáhnout vyššího cíle mohl

ospravedlnit toto odmítnutí. Jondalar se raději nezmínil o tom, že se sice cítí příbuzný se Saramudony, ale že mnohem víc touží po setkání s těmi, u nichž vyrostl. Tak řekl svou neúplnou pravdou důvod pro odmítnutí, který byl čestný a při němž nikdo neztratil tvář.

V klanu bylo přípustné neříct celou pravdu, aby se zachovalo soukromí ve společnosti, v níž bylo obtížné něco před ostatními skrývat. City a myšlenky se daly tak snadno uhodnout ze znamení, držení těla a gest. Jondalar nepostrádal ohledy. Ajla měla pocit, že Roš tuší pravdu a že přijala jeho omluvu ze stejného důvodu, z kterého ji i uvedl. Jemnocit na obou stranách Ajle neunikl, ale chtěla o tom ještě přemýšlet. Pochopila, že velkorysé nabídky mohou mít i rubovou stránku.

„Jak dlouho chceš zůstat, Jondalare?“ zeptal se Markeno.

„S koňmi jsme postupovali rychleji, než jsem si původně myslel. Nevěřil jsem, že sem dorazíme před podzimem,“ řekl Jondalar. „Ale máme před sebou ještě dlouhou cestu a je na ní spousta překážek. Raději bych se vydal na cestu co nejdřív.“

„Jondalare, nemůžeme tak rychle vyrazit,“ přerušila ho Ajla. „Já nemůžu odtud odjet, dokud se Roš neuzdraví.“

„Jak dlouho to ještě bude trvat?“ zeptal se Jondalar a sraštil čelo.

„Řekla jsem Roš, že musí nechat paži ještě celý měsíc a půl v březové kůře,“ řekla Ajla.

„To je příliš dlouho. Tak dlouho zůstat nemůžeme.“

„A jak dlouho můžeme zůstat?“ zeptala se Ajla. „Ne moc dlouho.“

„Ale kdo by jí sundal březovou kůru? Kdo má vědět, že nadešla správná doba?“

„Poslali jsme posla pro šamuda,“ řekl Dolando. „Jiný léčitel by to nevěděl?“

„Myslím, že ano,“ řekla Ajla. „Ale ráda bych s tím šamudem promluvila. Nemůžeme zůstat alespoň do té doby, než se sem dostane?“

„Když to nebude příliš dlouho trvat. Ale možná bys měla říct Dolandovi a Tholiji, co je nutné udělat – pro všechny případy.“

Jondalar kartáčkoval Vítězovi srst, která rychle dorůstala a teď zhoustla. Po ránu bylo chladno a hřebec měl zvlášť hravou náladu.

„Myslím, že ty bys už taky chtěl co nejdřív vyrazit, co, Vítězi?“ řekl. Hřebec zastříhal ušima, když slyšel své jméno, Víha pohodila hlavou a zafrkala. „Ty bys taky ráda pryč, Vího? Tohle skutečně není vhodné místo pro koně. Vy potřebujete volnou krajinu, kde se můžete rozeběhnout. Musím to Ajle připomenout.“

Na závěr plácl Vítěze po zadku a vracel se zpátky pod převis. Roš už se daří lépe, pomyslel si, když ji viděl sedět samotnou u velkého ohniště, kde jednou rukou šila a přitom používala Ajlin protahovač vláken. „Nevíš, kde je Ajla?“ zeptal se.

„Odešla s Tholiji. Říkaly, že chtějí k přístavišti, ale já si myslím, že Tholije chce ukázat Ajle strom požehnání a donést tam dar s prosbou o snadný porod a zdravé dítě. Už je vidět, že Matka Tholiji požehnala,“ usmála se Roš.

Jondalar si sedl vedle ní. „Roš, už dávno jsem se tě chtěl na něco zeptat,“ řekl. „Týká se to Serenije. Cítil jsem se dost bídne, že jsem ji tak prostě opustil. Byla – byla šťastná, když odtud odcházela?“

„Zpočátku se zlobila. Prý jsi jí nabídl, že zůstaneš, ale ona ti řekla, abys šel s Thonolanem, že tě potřebuje víc. Myslím, že byla zklamaná, když jsi to skutečně udělal, a byla hodně nešťastná. Ale pak sem přišel nečekaně Tholijin bratranec. Je v mnohém ohledu jako ona. Taky rovnou řekne, co si myslí.“ Jondalar se usmál.

„Taky vypadá jako ona. Je dobře o hlavu menší než Serenije, ale je silný. Ostatně se rozhodl okamžitě. Jen na ni pohlédl a už věděl, že je tou správnou ženou pro něho. Říkal jí, že je krásná pastva,“ zasmála se Roš. „Používal pro to mamutonské slovo, které já neznám. Nevěřila jsem, že se mu podaří ji přemluvit. Už jsem mu chtěla poradit, aby se o ni neucházel. Ne snad proto, že by ho něco, co bych já řekla, mohlo od toho odradit – ale považovala jsem to za beznadějné, myslela jsem si, že Serenije už po tobě nebude nikoho jiného chtít. Pak jsem jednoho dne viděla, jak se spolu smějí, a věděla jsem, že jsem se zmýlila. Bylo to, jako by se Serenije po dlouhé zimě zase probudila k životu. Celá rozkvetla. Myslím, že jsem ji neviděla tak šťastnou od té doby, kdy žila s prvním mužem a měla Darva.“

„Tak to jsem rád,“ řekl Jondalar. „Zaslouží si, aby byla šťastná. Co jsem chtěl ještě vědět... když jsem odcházel, řekla mi, že jí možná Matka požehnala. Bylo tomu tak? Nosila v sobě nový život, možná z mého ducha?“

„To nevím, Jondalare. Vzpomínám si, že říkala, když jsi odcházel, že by tomu tak mohlo být. Pokud tomu tak bylo, bylo by to zvláštní požehnání pro nové spojení. Ale s určitostí mi to neřekla.“

„Ale co si myslíš ty, Roš? Vypadala, jako když v sobě nosí dítě? Myslím, jestli to bylo na první pohled zřejmé?“

„Přála bych si, abych ti to mohla s určitostí říct, Jondalare, ale nevím to. Můžu jen říct, že je to možné.“

Roš na něho pozorně pohlédla a uvažovala, proč je tak zvídavý. Nemohlo to být dítě jeho ohniště – svým odchodem se vzdal nároku na ně – ale pokud Serenije čekala dítě, pak bylo možná z jeho ducha. Musela se usmát při pomýšlení na Serenijina syna, který by u ohniště malého Mamutona vyrostl do Jondalarovy výšky. Pomyslela si, že by se mu to určitě líbilo.

* * *

Jondalar otevřel oči a viděl odhrnuté přikrývky na prázdném místě vedle sebe. Odhodil kožešinu, posadil se na kraj lůžka, zazíval a protáhl se. Když se rozhlédl, zjistil, že spal hodně dlouho. Ostatní už vstali a odešli. Předešlého večera ještě u ohně mluvili o lovu kamzíků. Zvířata sestoupila z vysokých skal, což znamenalo, že nastala vhodná doba k lovu těchto rychlonohých horských antilop.

Ajla se těšila, že se zúčastní lovu kamzíků, ale když si šli lehnout a tiše spolu ještě chvíli rozmlouvali, upozornil ji Jondalar, že už se nemůžou tak dlouho zdržet. Pokud kamzíci sestupují, znamená to, že se na vysokých horských loukách ochladilo. Nadcházela nová roční doba. Měli před sebou ještě dlouhou cestu a museli myslet na odchod.

Vlastně se spolu nepřeli, avšak Ajla naznačila, že se jí ještě nechce odcházet. Mluvila o paži Roš, ale Jondalar věděl, že by chtěla lovit kamzíky. Ano, vlastně by nejraději zůstala u Saramudonů. Uvažoval, jestli se pokouší oddálit odchod, protože

doufá, že by ho dokázala přemluvit. Přátelila se s Tholijí a každý v táboře ji měl rád. Těšilo ho, že ji tak dobře přijali, ale uvědomoval si, že tím bude pro ni odchod jen bolestnější. Čím déle zůstanou, tím to bude obtížnější.

Ještě dlouho ležel bdělý a přemýšlel. Ptal se, jestli by kvůli ní neměli zůstat, ale to by pak mohli zůstat rovnou už u Mamutonů. Nakonec dospěl k závěru, že by měli odjet co nejdřív, nejdéle do dvou dnů. Věděl, že z toho Ajla nebude mít radost, a uvažoval, jak by jí to měl sdělit.

Vstal, natáhl si nohavice a opustil místo na spaní. Odhrnul kožešinový závěs u vchodu, a když vyšel ven, ucítil ostrý chladný vítr na holé hrudi. Bude potřebovat teplejší oblečení, pomyslel si, když krácel k místu, kde muži ráno močili. Vždycky tu nablízku poletovala spousta pestrých motýlů, často se divil, proč je přitahuje ostrý pach tohoto místa – ale teď motýli zmizeli. Viděl, jak se pomalu snáší k zemi uvadlý list a všiml si, že se většina stromů začíná vybarvovat.

Proč to nezapozoroval dřív? Dny ubíhaly tak rychle a počasí bylo tak mírné, že nevnímal změnu roční doby. A najednou si uvědomil, že jsou v jižní oblasti. Podzim postoupil víc, než si myslel, a na severu, v zemi, kam směřovali, bylo už zřejmě mnohem chladněji. Když se vracel do obydlí, byl pevně odhodlaný vyrazit co nejdřív.

„Už jsi vzhůru?“ řekla Ajla, která právě přicházela s Darvalem. „Chtěla jsem pro tebe dojít, než uklidíme snídani.“

„Jenom jsem si oblékl něco teplého. Venku je chladno,“ řekl. „Je načase, abych si nechal zase narůst vousy.“

Ajla věděla, že jí chce říct víc, než sdělovala jeho slova. Ještě stále myslel na to, o čem mluvili předchozího večera. Roční doba se měnila a museli se vydat na cestu. Ale o tom ona mluvit nechtěla.

„Měli bychom vybalit zimní věci a podívat se, jestli jsou v pořádku, Ajlo. Jsou cestovní koše ještě u Dolanda?“ zeptal se.

On dobře ví, že tam jsou. Proč se mě ptá? Však víš, proč, řekla si a hledala téma rozhovoru, které by ho přivedlo na jiné myšlenky.

„Ano, jsou tam,“ řekl Darvalo.

„Potřebuju teplejší halenu. Pamatuješ si ještě, v kterém koši jsou moje zimní věci, Ajlo?“

Samozřejmě že se pamatuje. A on taky.

„Ty věci, které teď nosíš, se vůbec nepodobají těm, které jsi nosil, když jsi k nám poprvé přišel, Jondalare,“ řekl Darvalo.

„Dostal jsem oblečení od jedné mamutonské ženy. Když jsem sem přišel poprvé, byl jsem oblečený jako Zelandonec.“

„Vyzkoušel jsem si halenu, kterou jsi mi tehdy daroval. Je mi ještě velká, ale už ne tak moc,“ řekl Darvalo.

„Máš ji ještě? Už jsem zapomněl, jak vypadá.“

„Chtěl bys ji vidět?“

„Ano. Ano, rád,“ řekl Jondalar.

I Ajlu to zajímalo, i když byla rozladěná.

Přešli k Dolandovu místu na spaní. Z police nad lůžkem vytáhl Darvalo pečlivě zavázaný balíček. Rozbalil měkký kožený obal a roztřepal halenu.

Jak je neobvyklá, pomyslela si Ajla. Byla hodně zdobená, měla nápadný vzor, delší a volnější střih. Vůbec se nepodobala mamutonskému oblečení, jaké znala. Něco ji překvapilo víc než všechno ostatní: byla pošíta bílými hermelínovými ocásky, zakončenými černými špičkami.

Dokonce Jondalarovi připadala halena neobvyklá. Událo se tolik věcí od té doby, kdy ji měl naposledy na sobě. V letech, které trávil u Saramudonů, ji téměř nenosil, protože dával přednost tomu, aby se oblékal jako ostatní. A i když neuplynul víc než rok a pár měsíců od té doby, kdy ji daroval Darvovi, připadalo mu, jako by uběhly dlouhé roky.

„Má být volná, Darvo. Nosí se s páskem. Oblékni si ji, ukážu ti to. Máš něco, čím bys ji mohl přepásat?“ zeptal se Jondalar.

Mladík si přetáhl bohatě zdobenou koženou halenu přes hlavu, pak dal Jondalarovi dlouhou koženou šňůru. Jondalar mu ji uvázal kolem boků a halenu trochu podkasal. Hermelínové ocásky visely volně dolů.

„Vidíš? Už ti vůbec není velká,“ řekl Jondalar. „Co myslíš, Ajlo?“

„Je neobvyklá. Ještě nikdy jsem nic takového neviděla. Ale myslím, že ti sluší, Darvalo,“ řekla.

„Mně se líbí,“ řekl mladík a rozpřáhl paže, aby se předvedl, jak v ní vypadá. Možná si ji vezme na sebe, až zase navštíví

Saramudony dole na řece. A třeba se bude líbit dívce, které si tam všiml.

„Jsem rád, že jsem ti mohl ukázat, jak se nosí, než odjedeme,“ řekl Jondalar.

„Kdy vyrazíte?“ zeptal se Darvalo překvapeně.

„Zítra. Nejpozději pozítří,“ řekl Jondalar a pohlédl pevně na Ajlu. „Jakmile zabalíme.“

„Na druhé straně hor muselo pršet,“ řekl Dolando. „A víš, jak vypadá Sestra, když přináší velkou vodu.“

„Doufám, že to nebude tak zlé,“ řekl Jondalar. „Potřebujeme jen jednu z vašich velkých lodí, abychom se dostali na druhou stranu.“

„Jestli chcete jet lodí, můžeme vás zavést až k Sestře,“ řekl Karlono.

„Stejně potřebujeme ještě trojlistník,“ dodala Karolije. „A ten roste jen tam.“

„Rád bych jel nahoru ve vaší lodi, ale myslím, že by se do ní koně nevešli,“ řekl Jondalar.

„Neříkal jsi, že koně přeplavávají řeky? Třeba by mohli plavat za lodí,“ navrhoval Karlono. „A Vlka můžeme vzít dovnitř.“

„Ano, koně dokážou přeplavat řeku, ale je to daleko až k Sestře. Jestli si dobře vzpomínám, je to několik dnů cesty,“ řekl Jondalar. „Kromě toho by jistě nedokázali uplavat tak dlouhou trasu.“

„Je ještě jedna cesta přes hory,“ řekl Dolando. „Na začátku vede klikatě, ale pak se zvedá a museli byste obejít nízký vrchol. Ale cesta je značená a zavedla by vás nakonec k místu, kde se Sestra vlévá do Matky. Přesně na jih odtamtud leží vysoký horský hřeben, který poznáte už z dálky, jakmile se dostanete do nížiny na západě.“

„Ale je to nejlepší místo k překročení Sestry?“ zeptal se Jondalar a myslel na prudkou vodu, kterou viděl při svém minulém pobytu.

„Zřejmě ne, ale odtamtud můžete sledovat Sestru na sever, dokud nenajdete lepší místo. Sestra rozhodně není nijak snadná řeka. Její přítoky přicházejí z hor, je mnohem prudší než Matka. A

je potměšilá,“ řekl Karlono. „Plul jsem po ní s několika lidmi téměř měsíc proti proudu. Po celou dobu byla prudká a obtížná.“

„Já musím sledovat Matku, abych se dostal domů, a to znamená, že musím překročit Sestru,“ řekl Jondalar.

„Pak ti můžu jen popřát štěstí.“

„Budete potřebovat zásoby jídla,“ řekla Roš. „A mám ještě něco, co bych ti chtěla dát, Jondalare.“

„Nemáme dost místa, abychom mohli ještě něco brát,“ řekl Jondalar.

„Je to pro tvou matku,“ řekla Roš. „Tamijin oblíbený náhrdelník. Schovávala jsem ho, abych ho dala Thonolanovi, až se vrátí.“

Ten nezapere mnoho místa. Když její matka zemřela, potřebovala Tamije pocit, že má domov. Říkala jsem jí, aby vždycky myslela na to, že je Saramudonka. Udělala náhrdelník ze zubů kamzíka a z jeseteřích obratlů. Představuje zemi a řeku. Myslela jsem si, že by tvá matka třeba měla ráda něco, co patřilo ženě, kterou si vyvolil její syn.“

„Děkuji ti,“ řekl Jondalar. „Vím, že si toho Marthona bude vážit.“

„Kde je Ajla? Chtěla bych jí taky něco dát. Doufám, že pro to ještě má místo,“ řekla Roš.

„Tholije jí pomáhá s balením,“ řekl Jondalar. „Vlastně nechce odjet, dokud se ti paže neuzdraví. Ale opravdu nemůžeme déle čekat.“

„Však já už si poradím,“ ujišťovala ho Roš a přidala se k Jondalarovi, když šel k táboru. „Ajla mi včera sundala březovou kůru a přiložila novou. Paže vypadá zase dobře, je jenom tenčí, jak jsem ji nepoužívala. Ajla chce, abych ji ještě chvíli šetřila. Říká, že bude taková jako dřív, až jí začnu pohybovat.“

„O tom jsem přesvědčený.“

„Já nevím, proč běžec a šamud potřebují tak dlouhou dobu, aby přišli sem. Ale Ajla mi vysvětlila, co je nutné udělat – nejenom mně, ale i Dolandovi, Tholiji, Karoliji a několika dalším. Obejdeme se bez ní, věř mi. I když bychom byli všichni raději, kdybyste zůstali tady. Ještě na to není příliš pozdě...“

„Znamená to pro mě víc, než ti dokážu vyjádřit, Roš, že nás tak ochotně chceš přijmout k vám. Zvlášť s ohledem na Dolanda a Ajlin... původ.“

Roš se zastavila a pohlédla na něho. „Dělalo ti to starost, vid’?“

Jondalar cítil, jak rudne. „Ano,“ přiznal. „Teď už ne, ale že jsi ji chtěla přijmout, i když jsi věděla, co si myslí Dolando o lidech klanu, to znamená... nedokážu ti to vysvětlit. Ulevilo se mi. Nechtěl bych, aby ji někdo zranil. Už toho tolik prodělala.“

„Ale stala se tím silnější.“ Roš ho pozorovala, viděla jeho svraštělé čelo, zamyšlený pohled v jeho modrých očích. „Byl jsi dlouho pryč, Jondalare. Setkal ses s mnohými lidmi, naučil ses jiné zvyky a obyčeje, osvojil sis jiné jednání, dokonce ses naučil jiné řeči. Tví vlastní lidé tě možná už ani nepoznají – nejsi už ani tím, kým jsi byl, když jsi odtud odcházel – a oni taky nebudou těmi lidmi, na které se pamatuješ. Myslíte na sebe jako na takové, jakými jste byli, ne na takové, kterými jste teď.“

„Dělal jsem si tolik starostí o Ajlu, že jsem na tohle nepomyslel. Ale máš pravdu. Je to už dávno. Ajla se možná nakonec přizpůsobí spíš než já. Moji lidé jsou pro ni cizinci a určitě se s nimi rychle sžije, tak jako vždycky...“

„A ty jsi plný očekávání,“ řekla Roš, když se zase vraceli k obydlí. Než vešli, ještě jednou se zastavila. „Budete tu vždycky vítáni, Jondalare. Oba.“

„Děkuji ti. Ale cesta je tak dlouhá. Neumíš si představit, jak dlouhá.“

„To máš pravdu. Neumím si to představit. Ale ty ano, a ty jsi zvyklý cestovat. Kdyby ses rozhodl se vrátit, nepřípadalo by ti to už tak dlouhé.“

„Na někoho, kdo nikdy neměl v úmyslu cestovat, jsem už na cestě víc než dlouho,“ řekl Jondalar. „Až se konečně dostanu domů, budu už asi mít cestování navždycky dost. Máš pravdu, když říkáš, že je pro mě načase, abych se usadil. Ale možná to pro mě bude snadnější, když vím, že mám ještě jinou možnost.“

Odhrnuli závěs u vchodu, ale zastihli jen Markena. „Kde je Ajla?“ zeptal se Jondalar.

„Šla s Tholijí pro rostliny, které nasušila. Neviděla jsi je, Roš?“

„Myslel jsem, že je tady,“ řekl Jondalar.

„Taky tu byla. Ajla vyprávěla Tholiji o svých lécích. Od té doby, co prohlédla Roš paži a vysvětlila nám, co je nutné udělat, nemluví ty dvě o ničem jiném než o rostlinách a o tom, k čemu jsou dobré. Ajla toho ví opravdu spoustu, Jondalare.“

„Já vím. Jenom netuším, jak to všechno udrží v hlavě.“

„Odešly dnes ráno a vrátily se s plnými koši rostlin. Všechny možné druhy. Teď vysvětluje, jak je nutné je připravit,“ řekl Markeno. „Je to škoda, že nás opouštíte, Jondalare. Tholije bude Ajlu postrádat. Všichni vás budeme postrádat.“

„Není snadné odejít, ale...“

„Já vím, Thonolan. To mi připomíná, že jsem ti chtěl něco dát,“ řekl Markeno a začal se přehrabovat v dřevěné bedničce, která byla plná nejrůznějších nástrojů ze dřeva, kostí a rohoviny.

Nakonec vytáhl podivně vypadající předmět, který byl vytvořen z růže paroží. Výsady paroží byly odstraněny a v místě, kde se setkávaly, byl vyvrtaný otvor. Předmět byl bohatě zdobený, ale nebyly to geometrické vzory a stylizování ptáci a ryby, které jsou typické pro Saramudony. Místo toho umělec vyřezal do úchopu krásného jelena a kozorožce. Jondalar předmět poznal a byl zvláště dojat, když ho znovu uviděl.

„To je Thonolanův narovnávač násad,“ řekl. Jak často svého bratra pozoroval, když ho používal! Dokonce si vzpomínal, kdy ho Thonolan dostal.

„Myslel jsem si, že bys ho třeba rád měl – jako vzpomínku na něho. A taky jsem si myslel, že by ti mohl být užitečný, až budeš hledat jeho ducha. A až jeho ducha uložíš ke klidu, možná by ho chtěl mít on,“ řekl Markeno.

„Děkuji ti, Markeno,“ řekl Jondalar. Vzal robustní nástroj do rukou. Byl natolik součástí jeho bratra, že ho zase živě viděl před sebou. „Znamená pro mě hodně.“ Zvedl ho, cítil v jeho váze Thonolanovu přítomnost. „Myslím, že máš pravdu. Je v něm tolik z Thonolana, že to doslova cítím.“

„Ráda bych dala něco Ajle, a tohle se mi zdá příhodný okamžik,“ řekla Roš a vyšla ven. Jondalar ji doprovázel.

Ajla a Tholije překvapeně vzhledly, když vešly do obydlí Roš. Ajla měla zvláštní pocit, že pronikly do osobního a velmi soukromého prostoru. Avšak pak je uvítal teplý úsměv. Roš přešla k polici a vzala odtud zabalený předmět.

„Tohle je pro tebe, Ajlo,“ řekla Roš. „Za to, žes mi pomohla. Zabalila jsem to, aby se to během vaší cesty nezamazalo. Můžeš později ten obal používat jako ručník.“

Ajla rozvázala šňůru a otevřela měkkou kamzičí kůži, která skrývala další měkký žlutý, perlami a peřím nádherně vyšitý kus kůže. Zvedla ho a zadržela dech. Byla to překrásná halena. Pod ní byly složené ženské nohavice, na přední straně a na bocích bohatě zdobené vzorem, který odpovídal vzoru na haleně.

„Roš! To je překrásné! Ještě nikdy jsem neviděla něco tak pěkného. To je škoda nosit,“ řekla Ajla. Pak zase oblečení složila a objala ženu.

„Doufám, že ti dobře padne. Proč si to neozkoušíš?“ zeptala se Roš.

„Myslíš opravdu?“ řekla Ajla. Téměř se bála dotýkat se nádherného oblečení.

„Musíš přece vědět, jestli ti to padne, aby sis to mohla obléknout, až se budeš dávat dohromady s Jondalarem, ne?“

Ajla se usmála na Roš. Měla z dárku radost, ale nezmínila se, že už má halenu, kterou jí darovala Talutova družka, Necije z tábora Lva. Nemohla mít na sobě obě, ale určitě najde jinou příležitost, kdy si nádherné oblečení vezme na sebe.

„Taky pro tebe něco mám, Ajlo. Zdaleka to není tak krásné, ale je to užitečné,“ řekla Tholije a podala jí svazek měkkých kožených řemínků, které vytáhla z tašky, zavěšené na boku.

Ajla je přijala a vyhnula se pohledu na Jondalara. Věděla přesně, k čemu slouží. „Jak jsi věděla, že potřebuju nové řemínky pro svou měsíční dobu, Tholije?“

„Každá žena může vždycky nějaké potřebovat, zvláště když cestuje. Mám pro tebe i pár měkkých vložek. Mluvily jsme o tom s Roš. Ukázala mi oblečení, které pro tebe udělala, a já ti taky chtěla darovat něco hezkého. Ale nemůžeš si toho vzít na cestu mnoho. Tak jsem přemýšlela o tom, co skutečně potřebuješ,“ řekla Tholije, aby jí vysvětlila svůj velice užitečný dárek.

„To je od tebe milé. Nemohlas mi darovat nic, co bych potřebovala víc. Jsi tak pozorná, Tholije,“ řekla Ajla. Pak odvrátila hlavu a utřela si slzy. „Budeš mi chybět.“

„Ale jdi, vždyť ještě neodcházíš. Ne dřív než zítra ráno. Pak budeš mít na slzy ještě času dost,“ řekla Roš, i když sama musela přemáhat slzy.

Večer vyprázdnila Ajla oba cestovní koše a všechno, co chtěla vzít s sebou, rozložila po zemi. Uvažovala, jak to všechno uloží – včetně nepostradatelných zásob jídla. Jondalar vezme některé z věcí, ale taky už mu nezbývalo mnoho místa. Mluvili několikrát o kulatém člunu, s nímž se chtěli přeplavit přes řeku, a o tom, jestli se jim vyplatí námaha s přepravou po zalesněných horských svazích. Nakonec se po dlouhém zvažování rozhodli, že ho přece jen vezmou.

„Jak mám tohle všechno vměstnat jen do dvou košů?“ ptal se Jondalar a ukázal na hromadu pečlivě zabalených věcí. „Víš určitě, že to všechno potřebuješ? Co je v tomhle balíčku?“

„Moje letní věci,“ řekla Ajla. „Mohla bych je v nejhorším případě nechat tady, ale já potřebuju věci pro příští léto. Jsem ráda, že nemusím ukládat věci na zimu, ty by zabraly víc místa.“

Jondalar nemohl nic namítat, ale množství předmětů, které chtěla vzít s sebou, mu dělalo starost. Zadíval se znovu na celou hromadu a všiml si balíčku, který viděl už dřív. Při odjezdu, když ho brala s sebou, se jí chtěl zeptat, co v něm je, ale stále ještě to nevěděl. „Co je to?“

„Jondalare, ty mi tady nejsi vůbec k ničemu,“ řekla Ajla. „Vezmi jídlo, co nám dala Karolije na cestu, a pokus se najít pro ně místo ve svém koši!“

„Jen klidně, Vítězi, hezky pomalu,“ řekl Jondalar, když mu jednou rukou přitahoval uzdu a druhou ho mírně poklepával po krku, aby ho uklidnil. „Myslím, že ví, že jsme hotovi, a rád by už vyrazil.“

„Ajla tu už určitě brzy bude,“ řekl Markeno. „Ty dvě se hodně sblížily za tu krátkou dobu, co jste tady byli. Tholije včera v noci plakala – chtěla by, abyste tu zůstali. Abych byl upřímný, je mi to taky líto, že odcházíte. Už dřív jsme se rozhlíželi a mluvili s několika lidmi, ale nenašli jsme nikoho, s kým bychom se mohli dát dohromady, dokud jste nepřišli vy. My se musíme rozhodnout brzy. Určitě víš, že si to přece jenom nerozmyslíš?“

„Nevíš, jak bylo těžké učinit takové rozhodnutí, Markeno. Kdo ví, co najdu doma, až přijdu. Moje sestra dospěla a zřejmě si už na mě ani nebude pamatovat. Nemám tušení, co dělá můj starší bratr, kde vůbec žije. Jen doufám, že je matka ještě naživu,“ řekl Jondalar, „a Dalanar, muž mého ohniště. Má nejbližší sestřenice, dcera jeho druhého ohniště, je už zatím dost stará, aby se stala matkou. Ani nevím, jestli má nějakého druha. Pokud ho má, tak ho zřejmě neznám. Skutečně asi nebudu téměř nikoho znát a tady cítím pouto ke každému z vás. Ale musím jít.“

Markeno přikývl. Víha lehce zafrkala a oba vzhledli. Roš, Ajla a Tholije, se Samijo na ruce, přicházely z obydlí. Jakmile holčička spatřila Vlka, snažila se vykroutit a dostat se na zem.

„Nevím, co si počnu se Samijo, až bude Vlk pryč,“ řekl Markeno. „Pořád by ho chtěla mít kolem sebe. Kdybych to dovolil, tak by s ním spala.“

„Třeba pro ni najdeš vlčí mládě,“ řekl Karlono, který k nim přistoupil. Právě přicházel z přístavu.

„Na to jsem ještě nepomyslel. Nebude to snadné, ale třeba by se mi mohlo podařit chytit vlče, které ještě neopustilo jeskyni,“ uvažoval Markeno. „Rozhodně bych jí mohl slíbit, že se o to pokusím. Něco jí už budu muset říct.“

„Jestli se o to pokusíš,“ řekl Jondalar, „tak se ujisti, že je opravdu hodně mladý. Náš Vlk ještě nebyl odkojený, když jeho matka zahynula.“

„Jak ho Ajla krmila – bez mléka jeho matky?“

„To jsem se taky ptal,“ řekl Jondalar. „Říkala, že malé vlče může žrát všechno, co jeho matka, jen to musí být měkčí, aby to mohlo snadno rozžvýkat. Vařila mu masovou kaši, namáčela do ní měkkou kůži a nechala ho to cumlat. A maso mu sekala na hodně malé kousky. Teď žere všechno, co jíme my, a občas si ještě něco uloví sám. Dokonce pro nás plaší zvěř a taky nám už pomohl složit losa, toho, co jsme přivezli, když jsme sem dorazili.“

„Jak ho přiměju, aby dělal to, co chci?“ ptal se Markeno.

„Ajla tím tráví hodně času. Ukazuje mu pořád dokola, co chce, dokud to Vlk nepochopí. Je to úžasné, jak je učenlivý. Taky dělá všechno, aby se jí zalíbil,“ usmál se Jondalar.

„To jsme viděli. Myslíš, že to záleží jen na ní? Je přece jenom šamud,“ řekl Karlono. „Kdo jinak by mohl přimět nějaké zvíře, aby dělalo všechno podle jeho přání?“

„Já jezdím na Vítězovi,“ řekl Jondalar. „A já šamud nejsem.“

„Tím bych si nebyl tak jistý,“ řekl Markeno, ale pak se zasmál. „Vzpomeň si, já tě viděl se ženami. Myslím, že jsi dokázal každou přimět, aby dělala, co chceš.“

Jondalar zrudl. Na to už skutečně nepomyslel.

Když k nim přišla Ajla, divila se, proč je tak rudý, ale pak k nim přistoupil Dolando.

„Doprovodím vás kousek, abych vám ukázal stezku a nejlepší cestu přes hory,“ řekl.

„To je od tebe hezké a nám to hodně pomůže,“ řekl Jondalar.

„Já s vámi taky půjdu,“ řekl Markeno.

„Taky bych se k vám rád přidal,“ řekl Darvalo. Ajla viděla, že má na sobě halenu, kterou mu Jondalar daroval. „Já taky,“ řekla Rakarije.

Darvalo na ni zuřivě pohlédl. Ale pokud očekával, že visí očima na Jondalarovi, pak se mýlil. Dívala se s obdivným úsměvem na něho, na Darvala. Ajla sledovala, jak se výraz jeho tváře mění – od naštvání přes úžas a pochopení až k zmatenému zrudnutí.

Téměř všichni se shromáždili kolem Ajly a Jondalara, aby se s nimi rozloučili. Ještě pár dalších projevilo přání je kus cesty doprovodit.

„Já s vámi nepůjdu,“ řekla Roš a pohlédla nejdřív na Jondalara a pak na Ajlu. „Ale byla bych ráda, kdybyste tady zůstali. Přeji vám oběma šťastnou cestu.“

„Děkujeme, Roš,“ řekl Jondalar a přitáhl ji k sobě. „Budeme šťastní potřebovat, než dorazíme k cíli.“

„Já ti musím poděkovat, Jondalare, že jsi k nám přivedl Ajlu. Ani nechci pomyslet na to, co by se mnou bylo, kdybyste nepřišli.“ Vztáhla k Ajle ruku, Ajla ji uchopila, pak i druhou, která ještě byla na pásce, a obě stiskla. Měla radost, že Roš opětovně stisk oběma rukama. Pak se ženy objaly.

Rozloučili se s mnoha jinými lidmi, ale většina je chtěla ještě kus cesty doprovázet.

„Půjdeš s námi, Tholije?“ zeptal se Markeno, který se připojil k Jondalarovi.

„Ne,“ řekla a oči měla zalité slzami. „Nechci jít s vámi. Rozloučení není snadnější tím, že se odsune.“ Přistoupila k vysokému Zelandonci. „Těžko se mi říká něco hezkého, Jondalare. Vždycky jsem tě měla ráda a teď, když jsi k nám přivedl Ajlu, tak tím spíš. Tolik jsem si přála, abys tu s ní zůstal, ale to ty nechceš. I když chápu tvé důvody, není mi to proto méně líto.“

„Mně je to taky líto, Tholije,“ řekl Jondalar. „Přál bych si, abych mohl udělat něco pro to, aby ses cítila líp.“

„Mohl bys, ale to ty neuděláš,“ řekla.

Jak už bylo jejím zvykem, řekla otevřeně, co si myslí. A právě to na ní miloval. Nebylo nikdy třeba se dohadovat, co si skutečně myslí. „Nezlob se na mě. Kdybych mohl zůstat, nebylo by mi nic milejší než dát se dohromady s tebou a s Markenem. Ani nevíš, jak jsem byl hrdý, když jsi nás o to požádala, a jak mi připadá zatěžko vás teď opustit. Ale něco mě táhne dál. Ani nevím, co to je. Ale musím jít, Tholije.“ Podíval se na ni, modré oči plné upřímné bolesti, soucitu a lásky.

„Jondalare, neměl bys mi říkat tak milé věci a přitom se na mě tak dívat. Pak mě jen tím víc bude bolet srdce. Obejmi mě,“ řekla Tholije.

Sklonil se k ní a objal ji. Cítil, jak bojuje se slzami. Vymanila se mu rychle z objetí a pohlédla na Ajlu.

„Ach, Ajlo, kdybys tak mohla zůstat!“ povzdechla si, když si vzájemně klesly do náruče.

„Nechce se mi odejít. Přála bych si, abychom mohli zůstat. Nevím proč, ale když musí Jondalar odejít, tak musím jít s ním,“ řekla Ajla, která už neudržela slzy. Tholije se najednou od ní odtrhla, zvedla Samijo a pospíchala s ní do obydlí.

Vlk se chtěl rozběhnout za nimi. „Ke mně, Vlku!“ poručila Ajla.

„Vlku, já chci Vlka!“ křičela holčička a natahovala ručičky po chundelatém zvířeti.

Vlk kňučel a díval se na Ajlu. „Ke mně, Vlku,“ řekla. „Už vyrážíme.“

20.

Ajla a Jondalar stáli na louce, odkud měli volný výhled k horám. Cítili se ztracení a osamělí, když hleděli za Dolandem, Markenem, Karlone a Darvalem, kteří se vydali po stezce zpátky. Ostatní se rozloučili už cestou a ve dvojicích nebo menších skupinkách se vraceli k táboru. Když se poslední čtyři muži ocitli v ohybu cesty, obrátili se a ještě jednou zamávali.

Ajla opětovala pozdrav hřbetem ruky k odcházejícím, což znamenalo přání, aby se opět shledali, ale věděla, že už Saramudony nikdy neuvidí. Za tu krátkou dobu, kterou u nich strávila, si je oblíbila. Uvítali ji u sebe a požádali, aby u nich zůstala, a ona by u nich zůstala ráda.

Rozloučení jí připomnělo loučení s Mamutony na počátku léta. I s nimi se rozloučila s přáním nového shledání a milovala mnohé z nich. Mohla by u nich šťastně žít, ale musela by žít se skutečností, že učinila nešťastným Ranka. Když opouštěla Mamutony, naplňovalo ji vzrušení, že se vrací domů s mužem, kterého miluje. U Saramudonů neměla podobné výhrady, tím bylo rozloučení bolestnější.

Cestovat znamená loučit se, pomyslela si Ajla. Navždy se rozloučila se synem, kterého zanechala v tlupě klanu. Jistě, kdyby zůstali tady, mohla by jednoho dne sjet s Ramudony na poloostrov a mohla by hledat novou jeskyni svého syna. Ale nemělo smysl o tom teď uvažovat.

Už nebude mít příležitost se vrátit, nebude mít důvod k naději.

Iza řekla: „Hledej své vlastní lidi, najdi si vlastního druha.“ Našla lidi svého druhu, kteří ji přijali, a našla muže, kterého miluje a který miluje ji. Ale při všem, co získala, taky něco ztratila. Její syn patřil k tomu, co ztratila, a s tím se musela konečně smířit.

I Jondalar v sobě cítil hlubokou prázdnotu, když se poslední čtyři Saramudoni obrátili na cestu zpátky k táboru. Byli to přátelé, s nimiž prožil společně několik let a které dobře znal. I když ho s nimi nespojovala jeho matka a její příbuzní, cítil se s nimi stejně příbuzný jako s vlastní krví. Ale protože se rozhodl vrátit k vlastním lidem, byli rodinou, kterou už nikdy neuvidí, a to ho naladilo pochmurně.

Když poslední Saramudon zmizel z jejich pohledu, sedl si Vlk na zadní, zvedl hlavu a vyjádřil svůj pocit kňučením, které přešlo do hrdelního vytí a roztrhlo klid slunečného rána. Čtyři muži se ještě jednou objevili dole na stezce a naposledy zamávali, jako by se chtěli s Vlkem rozloučit. Jako v odpověď se bezprostředně nato ozvalo vytí jiného vlka. Než muži zašli, Markeno vzhlédl, aby viděl, odkud přichází druhé vytí. Pak se Ajla a Jondalar obrátili a pohlédli na hory s vrcholy pokrytými třpytícím se ledovcem.

I když tyto hory nebyly tak vysoké jako horský hřeben na západě, vznikly ve stejnou dobu, v nejmladší době tvoření hor – nejmladší samozřejmě jen v poměru k nevýslovně pomalému pohybu tlustého kamenitého krunýře na roztaveném jádru staré země. Tento východní výběžek obrovského horského systému, zvrásněný do řady souběžných hřebenů, byl pokryt zeleným životem.

Lem listnatých lesů tvořil úzký pruh mezi rovinami v údolí, které ještě dostávaly poslední sluneční teplo, a chladnějšími vyššími polohami. Lesy, většinou složené z dubů a buků, promíšené habry a javory, už zbarvily své listí od jasně červené až po žlutavé tóny. Na horním okraji je lemovaly stálezelené smrky. Hustý koberec jehličnanů, k nimž nepatřily jen smrky, ale i tisy, jedle a modříny, se rozkládal od nižších svahů až k zaobleným ramenům středně vysokých hor a pokrýval příkré svahy vyšších vrcholů, kde žlutě modřínů tlumila jemné zelené odstíny. Nad hranicí lesa byl pás letně zelených alpských luk, nad nimiž strměla helma modravě se třpytícího ledovce.

Teplo, které během krátkého horkého léta proniklo do jižních rovin, už ustoupilo nemilosrdnému chladu. I když oteplující období – mezistadium, které trvalo několik tisíc let – vzdorovalo chladné strnulosti, fronta ledovce zesílila jakoby k poslednímu útoku, než se o tisíce let později s konečnou platností stáhla. Avšak i v mírnějším období před posledním útokem pokrýval ledovec nejen nižší vrcholky a svahy hor, ale držel ve svém sevření celý kontinent.

V rozeklané lesní krajině – zatížení navíc kulatým člunem, který za sebou táhl Vítěz na smyku – museli jít Ajla s Jondalarem většinu doby pěšky a jen na krátké úseky nasedali na koně. Prodírali se po příkře stoupajících svazích, překonávali skalní hřbety, haldy sutě a hluboké brázdy, které v kamení jižních hor vymlely jarní vody a prudké vodní srážky na podzim. Některými roklemi protékaly stružky, prosakující tlející vegetací a měkkou hlínou, která se zvířatům a lidem usazovala na nohou. Jinými proudily jasné horské potoky, ale všechny se brzy zaplní obrovskými vodními spoustami každoročních podzimních srážek.

V hlubších oblastech, v řidších listnatých lesích, jim cestu ztěžoval hustý podrost, kterému se museli vyhýbat nebo si jím obtížně razili cestu. Tuhé větve a trnité šlahouny ostružiní jim bránily v postupu a zachytávaly se jim ve vlasech, na oděvu a na kůži. Ulpívaly na nich stejně pevně jako v huňaté srsti stepních koní. Ani Vlk toho nebyl ušetřen.

Všichni byli rádi, když konečně dorazili k hranici jehličnatého lesa, v jehož stínu se podrostu nedařilo. Jen na příkrých svazích, na nichž koruny nebyly tak husté, pronikalo tu a tam slunce a umožňovalo skoupý život několika keřům. Avšak nebylo o moc snadnější projíždět hustým lesem vysokých stromů, kde se koně museli vyhýbat překážkám na zemi a jezdci se museli sklánět před nízko visícími větvemi.

První noc se utábořili na pahorku na malé louce, obklopené vysokými jehličnatými stromy. Když nastal večer druhého dne, dorazili k hranici lesa. Konečně měli za sebou neschůdný úsek hustého podrostu a vysokých stromů a mohli postavit stan vedle prudké studené bystřiny na otevřené pastvině. Sundali koním břemena, a ti se hned začali pást. Byli zvyklí na tvrdší suchou travu

nižších a teplejších oblastí, šťavnatou travu a byliny zelených luk brali jako vítanou změnu.

Na pastvině se rovněž páslo stádečko daňků. Samci si odírali paroží o větve, aby je zbavili před podzimní říjí srstnaté kožní vrstvy lýčí.

„Brzy začne jejich čas slasti,“ řekl Jondalar, když rozdělali oheň. „Připravují se na souboje – a na říji.“

„Je pro muže souboj slastí?“

„O tom jsem ještě nikdy neuvažoval, ale pro některé asi ano,“ řekl.

„Bojuješ rád s jinými muži?“

Jondalar sraštil čelo, když o tom přemýšlel. „Nikdy jsem nestál stranou. Někdy je do boje člověk zatažen, ať už z jakéhokoli důvodu. Ale nemůžu říct, že bych bojoval rád – ne tehdy, když je to míněno vážně. Ale proti zápasu nebo jiným soutěžím nic nemám.“

„Muži klanu spolu nikdy nebojovali. To nemají dovoleno. Ale utkávají se v soutěžích,“ řekla Ajla. „Ženy taky, ale jiným způsobem.“

„Jakým způsobem?“

Ajla mlčela, aby si to rozmyslela. „Muži soutěží v tom, co dělají, a ženy v tom, co vyrábějí,“ řekla a usmála se. „A svými dětmi, i když to je mnohem jemnější boj, při němž téměř každá myslí, že vyhrála.“

Výš v horách zahlédl Jondalar rodinu muflonů. Upozornil Ajlu na tyto divoké ovce s mohutnými, těsně u hlavy zakroucenými rohy. „To jsou skuteční bojovníci,“ řekl. „Když se proti sobě rozeběhnou a srazí se hlavami, zní to téměř jako zahřmění.“

„Když jeleni a berani na sebe zaútočí parohy, myslíš, že bojují doopravdy?“ zeptala se Ajla.

„To nevím. Můžou se vzájemně zranit, ale to se nestává často. Většinou to jeden vzdá, když druhý ukáže, že je silnější. Často se jenom předvádějí a řvou a ani spolu nezačnou bojovat. Možná je to spíš soutěž než skutečný boj.“ Usmál se. „Ty mi kladeš zajímavé otázky, Ajlo.“

Když slunce zapadlo za hory, zvedl se čerstvý, chladný větřík. Toho dne už napadlo trochu sněhu, který na otevřených pláních na

slunci roztál. Ale ve stinných koutech zůstal. Možná je čeká chladná noc, kdy napadne ještě víc sněhu.

Vlk zmizel, sotva rozložili kožešiny na spaní. Při setmění ještě nebyl zpátky a Ajla začala být neklidná. „Co myslíš, mám ho zavolat?“ ptala se, když se chystali jít spát.

„Není to poprvé, že se vydal sám na lov, Ajlo. Jen sis zvykla, že ho máš neustále nablízku. Však on se vrátí,“ řekl Jondalar.

„Doufám, že tu do rána zase bude,“ řekla Ajla. Vstala a marně se snažila proniknout pohledem tmu za ohněm.

„Je to zvíře, zná svou cestu. Pojď, posad se ke mně,“ řekl Jondalar. Přiložil ještě poleno do ohně a díval se za jiskrami, které stoupaly do výše. „Podívej se na hvězdy. Viděla jsi jich někdy tolik?“

Ajla vzhledla a pocítila úžas. „Zdá se, že jich je nekonečné množství. Možná je to tím, že jsme jim tady nahoře blíž a vidíme jich víc, zvláště ty malé. Nebo myslíš, že jsou dál? Myslíš, že tam vždycky zůstanou?“

„Nevím. Nikdy jsem o tom neuvažoval. Kdo by to mohl vědět?“ zapochyboval Jondalar.

„Myslíš, že zelandona to ví?“

„Možná, ale nemyslím, že by mi to řekla. Jsou věci, které znají jen ti, kteří slouží Matce. Kladeš opravdu podivné otázky, Ajlo,“ řekl Jondalar. Cítil, jak mu přitom přeběhl mráz po zádech. I když věděl, že to nebylo chladem, dodal: „Mně je zima a musíme vyrazit skutečně brzy ráno. Dolando říkal, že každým okamžikem můžou přijít deště, a to znamená tady nahoře sněh. Chtěl bych být předtím už zase dole.“

„Hned přijdu. Jen se ještě podívám po Vítězovi a Víze. Možná je Vlk u nich.“

Ajla si dělala starosti, když zalezla pod kožešinu, a naslouchala každému zvuku, který by mohl ohlásit návrat Vlka. Teprve hodně pozdě se jí podařilo usnout.

Byla tma, přílišná tma na to, aby se dalo pohlédnout za spoustu hvězd, které proudily z ohně do nočního nebe. Ale dívala se dál. Pak se dvě hvězdy pohnuly směrem k ní, dvě žlutá světla v temnotě. Byly to oči, oči vlka, který na ni zíral. Obrátil se a odcházel, a ona viděla, že jí naznačuje, aby šla za ním. Ale když se za ním vydala, najednou jí cestu zahradil obrovský medvěd.

Zděšeně uskočila, když se medvěd vztyčil na zadní a zavrčel. Avšak když k němu znovu vzhledla, viděla, že to není skutečný medvěd. Byl to Kreb, mog-ur, který měl přes sebe přehoz z medvědí kožešiny.

V dálce slyšela, jak jí volá její syn. Pohlédla za velkého kouzelníka a viděla znovu vlka, ale nebyl to prostě nějaký vlk – Byl to duch vlka. Durkův totem. A chtěl, aby ho následovala. Pak se duch vlka proměnil v jejího syna. A byl to Durk, který jí naznačoval, aby šla za ním. Znovu ji volal, avšak když se pokusila jít k němu, postavil se jí znovu do cesty Kreb. Ukázal na něco za ní.

Obrátila se a viděla stezku, která vedla k jeskyni. Nebyla to hluboká jeskyně, spíš převis skály na boku útesu. Nad ním se vznášel zvláštní balvan, který jako by ustrnul v okamžiku, kdy padal přes okraj. Když se ohlédla, Kreb a Durk zmizeli.

„Krebe! Durku! Kde jste?“ zvolala Ajla a prudce se posadila.

„Ajlo, zase se ti něco zdálo,“ řekl Jondalar a také se posadil.

„Jsou pryč. Proč mě nenechal jít k němu?“ řekla Ajla přidušeným hlasem a se slzami v očích.

„Kdo je pryč?“ ptal se a vzal ji do náruče.

„Durk je pryč, a Kreb mi nechtěl dovolit, abych šla k němu. Zastoupil mi cestu. Proč mi nechtěl dovolit, abych šla k němu?“ řekla a rozplakala se mu v náruči.

„Byl to sen, Ajlo. Byl to jen sen. Možná něco znamená, ale byl to jen sen.“

„Máš pravdu. Já vím, že máš pravdu. Ale mně připadalo, jako by to byla skutečnost,“ řekla Ajla. „Myslela jsi na svého syna, Ajlo?“

„Myslela jsem na to, že už ho nikdy neuvidím,“ řekla. „Možná proto se ti o něm zdálo. Zelandona vždycky říkala, že když má někdo takový sen, má si ho přesně zapamatovat. Pak ho třeba jednoho dne pochopí,“ řekl Jondalar a pokoušel se rozeznat ve tmě její tvář. „Snaž se zase usnout.“

Oba ještě chvíli leželi a bděli, ale nakonec znovu usnuli.

Když příštího rána vstali, bylo nebe zatažené a Jondalar poháněl Ajlu ke spěchu. Vlk se stále ještě nevrátil. Ajla čas od času pískla, když balili stan a své vybavení, ale Vlk se neobjevil.

„Ajlo, musíme jít. Však on nás dohoní, jako vždycky,“ řekl Jondalar.

„Já neodejdu, dokud nebudu vědět, kde je,“ řekla. „Můžeš jít nebo tady na mě počkat. Já ho půjdu hledat.“

„Kde ho chceš hledat? Může být kdekoliv.“

„Možná běžel zpátky. Tolik si oblíbil Samijo,“ řekla Ajla. „Možná bychom se měli vrátit a podívat se po něm.“

„Nemůžeme se vrátit! Teď, když už jsme tak daleko!“

„Ale já ano. Já neodejdu, dokud nenajdu Vlka,“ řekla.

Jondalar jen kroutil hlavou, když se Ajla vydala na cestu zpátky. Zřejmě by ji nic na světě nedokázalo odvrátit od jejího úmyslu. Bez Vlka by už dávno mohli být na cestě. Co se jeho týče, mohl Vlk zůstat u Saramudonů!

Ajla nadále pískala a přivolávala ho, když sledovala zpátky svou stopu. A najednou, právě když chtěla zajít do lesa, se objevil na druhé straně louky a běžel k ní. Vyskakoval na ni a málem by ji porazil, položil jí pracky na ramena, lízal jí tvář a jemně bral do tlamy její bradu.

„Vlku! Kde ses toulal?“ vítala ho Ajla, drbala ho na krku, třela svou tvář o jeho a lehce ho kousala do čelisti, aby opětovala jeho pozdrav. „Dělala jsem si o tebe takovou starost! To nesmíš, takhle prostě odbíhat!“

„Můžeme tedy konečně vyrazit?“ ptal se Jondalar podrážděně, když k němu zase Ajla došla. „Čas ubíhá.“

„Ale Vlk je tady a nemusíme se alespoň vracet celou cestu,“ řekla a vyhoupla se Víze na hřbet. „Kudy chceš jet? Já jsem připravená.“

Vydali se na cestu po horské louce, beze slova, rozmrzelí jeden na druhého. Jeli mlčky až k horskému hřebenu. Projížděli podél něho a hledali vhodné místo, kde by ho překročili. Dostali se ke svahu, který jim připadal příhodný. Ale pak se jim zdálo, že je tam přece jen spousta suti a že je nebezpečný. Jondalar se rozhodl jet dál, aby hledal lepší možnost. Kdyby šlo jen o ně, mohli by hřeben překonat už na několika místech. Nakonec se však ukázalo, že jediná cesta schůdná i pro koně je onen svah se sutí.

„Ajlo, myslíš, že to koně zvládnou? Jinou možnost zřejmě nemáme, pokud nechceme zase sestoupit,“ řekl Jondalar.

„Ty by ses asi sotva chtěl vrátit jenom kvůli zvířeti.“

„Taky že nechci, ale co musí být, musí být. Jestli myslíš, že je to pro koně nebezpečné, tak to nebudeme zkoušet.“

„A co jestli si myslím, že je to nebezpečné pro Vlka? To ho pak tady necháme?“ zeptala se Ajla.

Pro Jondalara byli koně užiteční, a i když si Vlka oblíbil, prostě nepokládal za nutné kvůli němu přerušovat cestu. Ale Ajla byla zřejmě jiného mínění a Jondalar u ní vycítil odstup a skryté napětí. Je to tím, že chtěla zůstat u Saramudonů? Pomyslel si, že snad bude trochu příznivěji nakloněna jeho domovu, až na Saramudony trochu pozapomene. Nechtěl ji dráždit a dělat ji víc nešťastnou, než už byla.

„Nechtěl jsem tady Vlka nechat. Jen jsem myslel, že nás zase dohoní, jako už dříve tolikrát,“ řekl, i když to neodpovídalo zcela pravdě.

Ajla cítila, že něco zamlčuje, ale ani ona si nepřála, aby mezi nimi vládla neshoda. Teď, když už byl Vlk zase na světě, se cítila mnohem lépe. Jakmile se zbavila starosti o něho, pominula i její rozmrzelost. Sesedla a začala vystupovat do svahu, aby si prohlédla, co je čeká. Vůbec si nebyla jistá, jestli to koně zvládnou. Ale Jondalar řekl, že budou muset hledat jinou možnost, když to koně nedokážou.

„Nejsem si jistá, ale myslím, že bychom to měli zkusit, Jondalare. Myslím, že to není tak zlé, jak to vypadá. Pokud to nepůjde, můžeme se přece vrátit a zkusit jinou cestu,“ řekla nakonec.

Skutečně to nebylo tak obtížné, jak si nejdřív myslela. I když je čekalo několik nebezpečných okamžiků, byli oba překvapeni, jak dobře koně svah zvládli.

Ajla a Jondalar byli rádi, že to mají za sebou. Avšak když stoupali dál, museli překonat ještě nejedno místo, které bylo stejně obtížné. Spojení společnou starostí o sebe a o zvířata zase spolu mluvili téměř bez zábran.

Pro Vlka nepředstavoval svah žádnou potíž. Zatímco vedli opatrně koně nahoru, vyběhl až k hřebeni a zase se k nim vrátil. Ajla na něho několikrát čekala. Jondalar ji pozoroval a připadalo mu, jako by chtěla Vlka před něčím chránit. Uvažoval o tom, chtěl se jí zeptat, ale pak si to rozmyslel, protože se obával, že by ji to

zase rozmrzelo. Nakonec se ale přece jenom rozhodl promluvit s ní otevřeně.

„Ajlo, možná se mýlím, ale připadá mi, že máš teď o Vlka větší starost než dřív. Vždycky jsi mu přece nechávala plnou volnost, aby přicházel a odcházel, kdy se mu zachce. Rád bych věděl, čeho se teď bojíš. Říkala jsi, že bychom neměli mít před sebou tajnosti.“

Zhluboka se nadechla a zavřela oči, čelo zbrázděné vráskou. Pak na něho pohlédla. „Máš pravdu. Ale není to tak, že bych ti to nechtěla přiznat. Pokoušela jsem se zatajit to i sama sobě. Vzpomínáš si na ty daňky tam dole, kteří si odírali lýčí z paroží?“

Jondalar přikývl.

„Nevím, ale mohlo by se stát, že nadešel čas slasti vlků. Nechci na to ani pomyslet. Mám strach, že by k tomu mohlo dojít. S Tholijí jsme mluvily o tom, že Drobek odešel, aby si hledal lvici. Ptala se, jestli si myslím, že i Vlk jednoho dne odejde jako Drobek. Nechtěla bych, aby nás Vlk opustil, Jondalare. Je pro mě skoro jako mé dítě, jako můj syn.“

„Proč myslíš, že by nás měl opustit?“

„Než odešel Drobek, mizel pravidelně a zůstával stále častěji pryč. Nejdřív jeden den, pak to bylo víc dní. Když se vrátil, viděla jsem, že bojoval. Věděla jsem, že hledal lvici. A jednu pak našel. Když teď Vlk odbíhá, pokaždé mám strach, že si hledá vlčici,“ řekla Ajla.

„Tak je to tedy. Nevím, jestli na tom můžeme něco změnit, ale je to pravděpodobné?“ zeptal se Jondalar. A bezděčně si pomyslel, že by si téměř přál, aby tomu tak bylo. Už několikrát je Vlk zdržel nebo vyvolal mezi nimi napětí. Musel si přiznat, že by uvítal, kdyby si Vlk našel vlčici a odtáhl s ní.

„Já nevím,“ řekla Ajla. „Až dosud se vždycky vrátil a zdá se, že je u nás rád. Zdraví mě, jako bych patřila k jeho smečce, ale víš, jak je to se slastmi. Ty mají nad námi velkou moc. Ta potřeba může být hodně silná.“

„To je pravda. Jenom nevím, jestli na tom něco můžeš změnit. Ale jsem rád, že jsi mi to řekla.“

Jeli chvíli mlčky vedle sebe, ale už to bylo družné mlčení. Jondalar byl rád, že se mu svěřila. Rozhodně teď trochu víc chápal, že se chovala jako ustrašená matka. Byl rád, že taková obvykle není. Jemu bylo vždycky líto chlapců, jejichž matky nedovolily,

aby dělali věci, které byly možná nebezpečné, například lézt do jeskyní nebo na skály, a připravily je tak o spoustu radostí.

„Podívej, Ajlo. Tamhle je kozorožec,“ řekl Jondalar a ukázal na lehkonožé zvíře s dlouhými zahnutými rohy. Stál na prudce spadající římsě vysoko na hoře. „Dřív jsem je lovil. A podívej, tamhle naproti. To jsou kamzíci!“

„Jsou to ta zvířata, která loví Saramudoni?“ zeptala se Ajla, když viděla na nepřístupných skalních útesech pobíhat tyto horské kozy, vybavené malými rohy.

„Ano, taky jsem je lovil.“

„Jak se mohou lovit taková zvířata? Jak se dostaneš do jejich blízkosti?“

„Je třeba dostat se nad ně. Vždycky se dívají jen dolů, jestliže zvířítí nebezpečí. Když tedy zůstaneš nad nimi, dostaneš se k nim dost blízko, abys je mohla zabít. A taky se dá výborně použít vrhač oštěpů,“ vysvětloval Jondalar.

„Ted' si umím tím spíš vážit výbavy, kterou mi dala Roš,“ řekla Ajla.

Pokračovali ve výstupu a odpoledne dorazili k hranici sněhu. Vedle nich po obou stranách se tyčily holé skalní stěny, tu a tam pokryté ledem a sněhem. Horský hřeben se ostře odrážel od modrého nebe a připadal jim jako konec světa. Když vystoupili na vrchol, zůstali stát a rozhlédli se kolem sebe, celí uchvácení nádhernou podívanou.

Bezprostředně za sebou viděli úsek, který ušli od hranice lesa. Na druhé straně této hranice skrýval hustý koberec jehličnatých stromů tvrdou skálu a neschůdný terén, který překonali. Na východě rozeznali dokonce ještě rovinu s vinoucími se řekami a potoky. Matka řek vypadala z této výšky jako pouhá modrá stružka a Ajla si vůbec neuměla představit, že je vysilovalo vedro, když jeli podél jejího břehu. Jako by od té doby uběhly celé roky. Před nimi se zvedal další horský hřeben, oddělený od nich hlubokým údolím s vysokými sytě zelenými jehličnany. Nedaleko nich se hrozivě tyčily ledem pokryté třpytící se vrchohy.

Ajla se rozhlížela rozzářenýma očima, uchválena velkolepostí a krásou hor. Jejich dech se v chladu měnil na malé obláčky.

„Jondalare, jsme výš než všechny jiné živé bytosti. Mám pocit, že stojíme na střeše světa,“ řekla. „A je to tak krásné – a tak vzrušující.“

Když Jondalar viděl výraz úžasu v jejích rozzářených očích, probudil se i v něm cit pro okolní krásu. Avšak současně se ho zmocnila neodolatelná žádost, přání vzít si ji.

„Ano, je to krásné a vzrušující,“ řekl. Něco v jeho hlase ji zarazilo. Odpoutala se od nádherného pohledu a zadívala se na něho.

Jeho oči byly tak hluboké a modré, že jí na okamžik připadalo, jako by ukradl dva kusy modré oblohy, aby je vyplnil svou láskou a svou žádostí. Byla jimi jako očarovaná, uchvácená jeho kouzlem, jehož pramen jí byl stejně neznámý jako kouzlo lásky, kterému nedokázala odolat – a kterému ani odolávat nechtěla. Pouhá jeho žádost pro ni byla vždycky „znaméním“, které musela uposlechnout.

Než si to uvědomila, ležela mu v náručí, cítila jeho sílu a jeho teplo a jeho pátrající ústa na svých. V jejich životě jistě nebylo nedostatku slastí. Sdíleli dar Matky často a s velkou radostí, ale tento okamžik se žádnému jinému nevyrovnal. Možná to bylo v pocitu, který v Ajle probudila tato vznešená horská krajina. Zmocnilo se jí vzrušení, když ji jeho ruce, jeho stehna hledaly. Vyboulení v jeho slabínách, které cítila přes tloušťku zimního oblečení, ji rozechřívalo, a když cítila jeho rty na svých, přála si, aby ji nikdy nepřestal líbat.

Když ji pustil, aby rozvázal koženou šňůru, která držela jeho kožešinový přehoz, bolelo ji tělo žádostí po jeho doteku. Nemohla se ho dočkat. Ale nechtěla, aby pospíchal. Když jí sáhl na prsa, byla ráda, že jsou jeho ruce studené a že tvoří vzrušující kontrast k teplu, které v sobě cítila. Zadržela dech, když jí stiskl bradavku, a celým tělem jí proběhla palčivá žádost, která si žádala víc a stále víc.

Jondalar cítil, jak její vzrušení roste, a to jen tím víc podněcovalo jeho žádost. Cítil ve svých ústech její teplý jazyk a sál z něho. Pak ji pustil, aby ochutnal teplou sůl a vlhké záhyby jejího druhého otvoru, ale nemohl přestat ji líbat. Vzal do ruky její prsy, pohrával si s bradavkami, tiskl je a třel. Pak jí zvedl spodní halenu a vzal jednu bradavku do úst, aby z ní sál. Slyšel, jak rozkoší sténá.

Zachvěl se a představoval si, jak do ní proniká. Líbal ji dál a cítil, že se jeho žádost stupňuje. Ajla žíznila po doteku jeho rukou, po jeho těle, jeho ústech, jeho mužnosti.

Stáhl jí kožešinový přehoz a ona ho objala holými pažemi. Vychutnávala chladný vítr, který se jí zdál teplý, když ji líbal a jeho ruce ležely na jejím těle. Rozvázal šňůru jejích nohavic a svlékl jí je. Pak leželi oba na jejím kožešinovém přehozu. Laskal jí boky, břicho a vnitřní stranu stehen a Ajla se otvírala jeho dotykům.

Jondalar cítil, jak odpovídá na jeho nejmenší dotyk. Naučil se zpracovávat pazourek, byl výrobcem kamenných nástrojů a zbraní a patřil mezi nejobratnější v tomto řemesle. Ženy reagovaly na jeho citlivost stejnou měrou jako dobře opracovaný pazourek. A jak ženy, tak kámen v něm probouzely to nejlepší. Rád pozoroval, jak pod jeho rukama z dobrého pazourku vzniká krásný nástroj, a rád cítil, jak si žena pod jeho dotekem uvědomuje všechny své možnosti. A strávil mnoho času tím, aby se obojí naučil.

Líbal jí vnitřní stranu stehen, pak putoval jazykem výš a zjistil, že jí naskočila husí kůže. Cítil, jak se v chladném větru chvěje, a i když zavřela oči a zdála se lhostejná vůči chladu, věděl, že jí musí být zima. Vstal a donesl svůj přehoz, aby ji přikryl.

Přestože jí chlad nevadil, byl jí kožešinový přehoz, ještě zahřátý jeho tělem a vonící jeho mužným pachem, příjemný. Protiklad k chladnému větru, který jí přejížděl po stehnech, ji rozechvěl slastí. Cítila, jak jí po těle proudí ohnivé vedro. Se zasténáním se vzepřela proti němu. Pronikl do ní, slyšel ji sténat a cítil, jak se mu odevzdává, a jedna vlna rozkoše se přelézala v druhou.

V tichu mluvil jen vítr. Koně trpělivě čekali. Vlk je se zájmem pozoroval, ale naučil se, že se nesmí bez dovolení hnout z místa, když si to tak Ajla přála. Po chvíli se Jondalar vzepřel o ruce a hleděl na ženu, kterou miloval. Pak mu prolétla hlavou myšlenka, která ho zaměstnávala už dřív.

„Ajlo, co jestli jsme udělali dítě?“ zeptal se.

„Nedělej si starosti, Jondalare. Já si to nemyslím.“ Byla ráda, že našla ještě několik rostlin bránících početí a pokoušela se mu říct to tak, jak to vysvětlovala Tholiji. Ale i když byla Tholije žena, byla zpočátku tak zděšená, že by se Ajla neodvážila přiznat toto

tajemství nějakému muži. „Nejsem si jistá, ale myslím, že tohle není doba, kdy bych mohla dostat dítě,“ řekla. A byla to koneckonců pravda, že si tím nebyla úplně jistá.

Iza přece dostala dceru, i když celé roky užívala čaj proti početí. Možná rostlina ztrácí po určité době účinnost, pomyslela si Ajla, nebo možná Iza zapomněla vypít čaj. Ale to se jí nezdálo pravděpodobné. Teď se ptala, co by se stalo, kdyby přestala pít svůj ranní čaj.

Jondalar doufal, že má Ajla pravdu, i když něco v něm už toužilo, aby tomu tak nebylo. Ptal se, jestli kdy bude mít u svého ohniště dítě svého ducha.

Trvalo několik dní, než dorazili k dalšímu hřebeni, který ležel hlouběji, těsně nad hranicí lesa. A z něho poprvé dohlédli na daleké západní stepi. Byl čerstvý jasný den, přestože ještě před několika hodinami sněžilo. V dálce spatřili další vyšší řetěz zaledněných hor. V rovině dole viděli řeku, která se na jihu vlévala do zdánlivě velkého jezera.

„Je to Matka řek?“ ptala se Ajla.

„Ne, to je Sestra. Musíme se přes ni přeplavit. Obávám se, že to bude jeden z nejobtížnějších úseků celé naší cesty,“ povzdechl si Jondalar. „Vidíš to tam naproti, na jihu? Kde se voda tak rozšiřuje, že vypadá jako jezero? To je Matka – nebo spíš místo, kde se s ní spojuje Sestra. Rozhodně se o to pokouší. Vylévá se tam z břehů a proudy jsou potměšilé. Nebudeme se snažit dostat se přes ni tam, ale Karlono mě upozorňoval, že Sestra je prudká dokonce i výš proti proudu.“

Jak se ukázalo, byl den, kdy se dívali z druhého horského hřebene směrem na západ, posledním jasným dnem. Když se příštího rána probudili, bylo nebe zatažené a mraky klesly tak nízko, že se smísily s mlhou, která stoupala z nížin. Ve vzduchu visel hustý opar a ukládal se jim v drobných kapičkách na vlasy a oblečení. Krajina byla zahalená v mlžném závoji, z něhož teprve v poslední chvíli, když se přiblížili, vystupovaly stromy a skály.

Odpoledne najednou roztrhl mraky blesk, za nímž za několik okamžiků následoval dunivý hrom. Ajla sebou zděšeně trhla. Chvěla se strachy, když blesky prosvětlovaly bílým rozvětveným

světlem horské vrcholy za nimi, ale mnohem víc než blesky ji nahánělo strach rachocení hromu.

Vyděsila se vždycky, když slyšela vzdálené dunění nebo blízké hřmění. Zdálo se, jako by s každým zahřměním déšť zesílil. Když postupovali po západním svahu hor, přšelo už proudem. Řeky se zaplnily a voda vystupovala z břehů, z malých potoků se staly prudké bystřiny. Podklad byl kluzký a na mnohých místech dokonce velmi nebezpečný.

Oba byli vděční, že s sebou měli Saramudonské přehozy do deště, zhotovené z jelenice zbavené srsti. Jondalarův přehoz byl z kůže velkorohého jelena. Ajlin z kůže soba. Nosili je přes kožešinové přehozy, když bylo chladno, a přes spodní oblečení, když bylo tepleji. Vnější strana byla obarvená červenou a žlutou okrovou barvou. Saramudoni mísili minerální pigmenty s tukem a barvu vtírali do kůže zvláštním nástrojem, zhotoveným ze žebra. Kůže tak získaly hladký povrch, který dobře odpuzoval vodu. Dokonce když se kůže promočily, skýtalý ještě určitou ochranu. Ovšem proti povodňovým srážkám, které se teď na Ajlu a Jondalara snášely, ani takto upravené kůže nic nezmohly.

Když rozbili tábor na noc, měli všechno mokré, dokonce i kožešiny na spaní, a nebylo možné rozdělat oheň. Donesli do stanu dříví, hlavně spodní odumřelé větvičky jehličnanů, a doufali, že přes noc oschnou.

Ráno stále ještě přšelo a jejich oblečení neuschlo. Ajle se podařilo pomocí pazourku a troudu, který u sebe nosila, rozdělat menší ohýnek, alespoň aby uvařila vodu na čaj. Jedli jen hranaté tyčinky, kterými je Roš vybavila na cestu – byla to strava, která udrží člověka dlouhou dobu naživu, dokonce i kdyby nejedl nic jiného. Byly ze sušeného a rozdrceného masa, smíchaného s tukem a sušeným ovocem nebo s vařeným zrním a kořeny.

Koně stáli nehnutě před stanem, s hlavami skloněnými, a déšť jim stékal po dlouhé zimní srsti. Kulatý člun se převrátil a byl zpola plný vody. Ajla s Jondalarem byli znovu v pokušení nechat ho na cestě i s kůly. Smyk byl užitečný, když dopravovali břemena po otevřené stepi, ale ukázalo se, že jim spíš překáží, když překonávali hory a oblasti hustě porostlé stromy. Zpomaloval jejich cestu a mohl je dokonce ohrožovat, když sestupovali v proudech deště z obtížných svahů. Kdyby Jondalar nevěděl, že

největší část cesty pojedou po rovině, už dávno by ho někde zanechal.

Odvázali člun ze smyku a vylili z něho vodu. Pak ho obrátili a společně ho zvedli. Když stáli pod člunem, podívali se na sebe a najednou se rozesmáli. Na několik okamžiků byli chráněni před deštěm. Zatím je ještě nenapadlo, že by mohli člun použít jako střechu proti dešti. A teď objevili, že jim mohl alespoň na krátkou dobu posloužit jako úkryt před nejprudším deštěm.

Ale tento objev ještě nevyřešil problém, jak by měli člun přepravovat. Pak, jako by na to pomysleli oba současně, ho vyzvedli Víze na záda. Pokud by našli možnost, jak ho upevnit, mohli by tak udržet stan a dva cestovní koše v suchu. Nakonec se jim podařilo s pomocí kůlů a několika řemenů uvázat člun na zádech trpělivé klisny. Uvědomovali si, že budou muset občas udělat okliku nebo dokonce člun sundat, ale už je nebude tak omezovat jako dosud.

Dali koním ohlávky a naložili těžký mokrý stan včetně podlažky Víze na záda, na to dali člun a podepřeli ho kůly. Pak přehodili přes oba koše, které měl na hřbetě Vítěz, tlustou mamutí kůži, kterou Ajla používala, aby chránila potraviny.

Než vyrazili, udělala si Ajla čas, aby Víhu uklidnila a poděkovala jí. Používala při tom zvláštní řeč, kterou vyvinula v údolí. Vůbec ji nenapadlo, aby pochybovala o tom, jestli jí Víha skutečně rozumí. Řeč byla důvěrná a konejšivá, a klisna zřejmě reagovala na určité hlásky a pohyby.

Pak se vydali na cestu. V drsné krajině šli před koňmi a vedli je. Vlk, který strávil noc ve stanu a zpočátku nebyl tak promočený, vypadal brzy hůř než koně. Jeho jinak hustá a měkká srst se mu lepila k tělu a zdál se proto menší. Byly mu vidět obrysy kostí a šlachovitých svalů.

Kožešinové přehozy chránily Ajlu a Jondalara před chladem, především kožešina na vnitřní straně kapuci. Po chvíli jim ale stékal déšť do týla a nemohli na tom nic moc změnit. Deštivé počasí, pomyslela si Ajla, to tedy opravdu nemám ráda.

Během příštích dní pršelo téměř nepřetržitě. Když dorazili k vysokým jehličnatým stromům, našli pod jejich korunami trochu ochrany. Avšak jakmile se před nimi otevřela další terasovitá krajina, stromy prořídly. Řeka byla ještě hluboko dole pod nimi.

Ajla si pomalu uvědomovala, že řeka, kterou viděli seshora, musí být mnohem dál a že je mnohem větší, než si myslela. I když déšť občas polevil, nikdy docela nepřestal. A pokud je nechránily stromy, byť nedostatečně, mokli a cítili se bídne.

Jeli pořád dál na západ přes řadu sprašových teras, které se táhly od hor. Ve vyšších polohách byly terasy protkané nesčetnými malými říčkami a potoky, které sváděly přívaly vod a tu a tam už vystupovaly z břehů. Brodili se hlubokým bahnem a překračovali spoustu prudkých horských bystřin. Pak dojeli k další terase a nečekaně narazili na menší sídliště.

Chýše byly jen hrubě stlučené a vypadaly na spadnutí, ale mohly jim poskytnout ochranu před neustávajícím deštěm. Ajla a Jondalar při pouhém pohledu na ně pookřáli. Věděli, že by Vlk a koně mohli obyvatelům nahnat strach, a proto už z dálky oznamovali své mírumilovné úmysly. Hlasitě volali uklidňující slova řečí Saramudonů a doufali, že jim obyvatelé sídliště porozumí. Ale nikdo neodpovídal. Když se přiblížili a pozorněji se rozhlédli, viděli, že sídliště není obydleno.

„Matka jistě ví, že potřebujeme úkryt. Nebude proti tomu, když vejдемe,“ řekl Jondalar. Vstoupili do jedné z chýší a rozhlédli se. Až na koženou šňůru, která visela na háku, byla chýše uvnitř naprosto prázdná. Na zemi ležela tlustá vrstva bahna, která tu zůstala po poslední záplavě. Vyšli ven a dali se k největší chýši.

Když přišli ke vchodu, všimla si Ajla, že chybí něco důležitého. „Jondalare, kde je donka? Tady není žádná soška Matky, která by chránila vchod.“

Rozhlédl se a přikývl. „Musí to být jen přechodný letní tábor. Nenechali tu žádnou donku, protože neprosili o ochranu příbytku. Ať už stavěl tyto přístřešky kdokoli, nestavěl je na zimu. Opustili tábor a všechno si vzali s sebou. Zřejmě odtáhli do výše položené krajiny, když začalo pršet.“

Vešli do největší chýše a viděli, že byla zbudovaná trochu pečlivěji než ostatní. Ve střeše byly sice díry a déšť prosakoval na mnoha místech, ale na kluzkém bahně byla hrubá dřevěná podlaha a vedle ohniště, zbudovaného z kamení, objevili několik dřevěných předmětů. Bylo to nejsušší a nejpríjemnější místo, které v posledních dnech objevili.

Vyšli ven, sundali koním zavazadla a zavedli je dovnitř. Ajla zapálila oheň a Jondalar zašel do jednoho z menších přístřešků pro suché dříví. Než se vrátil, Ajla uvázala koženou šňůru na háky, které našla na stěně, a rozvěsila na ni mokré oblečení a kožešiny na spaní. Jondalar jí pomohl přes další šňůru přehodit stan. Ale brzy ho zase museli sbalit, protože z netěsného místa ve stropě neustále kapala voda.

„Měli bychom s tím něco udělat,“ řekl Jondalar.

„Viděla jsem, že nablízku roste orobinec,“ řekla Ajla. „Můžu uplést rohože z listů, to netrvá tak dlouho. Jimi se dají zakrýt díry.“

Šli společně ven pro tvrdé a tuhé orobincové listy a přinesli jich dovnitř plnou náruč. Špičaté listy, přimykající se těsně ke stvolu, byly asi dvě stopy dlouhé a dva prsty široké. Ajla naučila Jondalara základní techniku pletení. Chvilí přihlížel, díval se, jak splétá listy do čtvercových plochých rohoží, potom se pustil taky do práce. Ajla potlačila úsměv. Stále znovu ji překvapovalo, jak ochotně a obratně dělá Jondalar ženské práce. Když pracovali společně, měli brzy rohoží dostatek.

Přístřešek měl poměrně slabé rákosové stěny, upevněné na svázaných kmenech. Třebaže nebyl postaven z prken, podobal se obydlí Saramudonů, jen hřebenový kůl nebyl skloněný. Bok se vstupem obráceným k řece byl téměř kolmý. Protilehlá strana se o něj opírala v ostrém úhlu. Zadní strany byly uzavřené, ale daly se podle potřeby zvednout.

Vyšli ven a vynesli rohože, které svázali tuhými orobincovými listy. Nahoře na střeše, kam ani Jondalar nedosáhl, byla dvě netěsná místa. Obávali se, že by je střecha neunesla, a tak zase šli dovnitř a uvažovali, jak by mohli tato místa utěsnit. Nakonec je napadlo upevnit rohože zespodu.

Než uzavřeli vchod mamutí kožešinou, nabrali do vaku a do několika mís vodu na pití a na vaření. Ajla se rozhlédla po temném, jen ohněm osvětlovaném vnitřku chýše. Oheň už začal ohřívat místnost, cítila se šťastná a v bezpečí. Venku pršelo, a ona seděla v suchu. Vlhké věci se odpařovaly. V této letní chýši nebyl žádný otvor pro kouř. Kouř stoupající od ohně unikal netěsnými stěnami a střešou nebo boční stěnou, která se při teplém počasí často nechávala otevřená. Ale rákosí vlhkostí nabobtnalo, takže kouř nemohl tak snadno unikat a stahoval se k hřebenovému kůlu.

I když se koně obvykle raději zdržovali venku, Víha a Vítěz vyrostli s lidmi a zvykli si sdílet s nimi obydlí, i když bylo temné a zakouřené. Stáli pokojně u zadní stěny a zdálo se, že i oni jsou rádi, že jsou v suchu. Ajla vložila do ohně kameny na vaření a pak s Jondalarem utřeli koně do sucha.

Otevřeli všechna zavazadla, aby zjistili, jestli vlhkost nenapáchala příliš velkou škodu. Našli několik suchých věcí a převlékli se. Potom si sedli k ohni, popíjeli horký čaj a čekali, až se uvaří polévka ze zásob na cestu. Když je začal kouř obtěžovat, vyřízli blízko u střechy otvory v lehké přední a zadní stěně, aby ho odvedli ven. Teď také pronikalo dovnitř trochu víc světla.

Byl to příjemný pocit odpočívat. Neuvědomili si, jak jsou unavení, ale ještě než se setmělo, zalezli do kožešin. Ani jim nevadilo, že jsou stále ještě trochu vlhké.

Jondalar přes všechnu únavu nemohl usnout. Musel myslet na dobu, kdy stál naposled před prudkou potměšilou řekou, která se nazývala Sestra, a ve tmě cítil strach, když myslel na to, že přes ni musí přeplavat s ženou, kterou miluje.

21.

Ajla a Jondalar zůstali i příští a přespříští den v opuštěném letním táboře. Ráno třetího dne déšť konečně polevil. Husté šedé mraky se roztrhaly, odpoledne se objevilo slunce a všude mezi mraky se otevřela modrá obloha. Čerstvý vítr vál nejdřív z jednoho, potom z druhého směru, jako by se nemohl rozhodnout, který je nejlepší.

Většinu svých věcí zatím usušili. Otevřeli přední a zadní stranu chýše, aby všechno důkladně provětrali. Některé kožené věci ztvrdly a ztuhly a zřejmě teprve delším používáním zase změknou, ale neutrpěly vážnou škodu. Jinak tomu bylo s jejich cestovními koši. Chytily plíseň a zpuchřely, váhou obsahu se vyboulily a tu a tam se rostlinná vlákna zpřetrhala.

Ajla uvažovala o tom, jak by co nejdřív zhotovila nové koše, i když suché podzimní rostliny nebyly pro to nejpevnějším a nejlepším materiálem. Když o tom mluvila s Jondalarem, upozornil ji i na něco jiného.

„Pokaždé, když se přepravujeme přes hlubší řeku a koně musí plavat, tak se koše zmáčejí,“ řekl. „Pokud máme člun, vložíme koše prostě do něho. A pokud se pohybujeme otevřenou krajinou, můžeme bez potíží použít smyk. Ale čekají nás taky ještě lesy a neschůdné cesty. Pak nebude tak snadné tahat smyk a ještě člun, stejně jako tady v horách. Jednoho dne se budeme muset rozhodnout a dál ho netahat. Ale jestli to uděláme, potřebujeme

cestovní koše, které se nepromočí, když koně plavou přes řeku. Mohla bys takové koše udělat?“

Ted' bylo na Ajle, aby přemýšlela. „Máš pravdu, skutečně se vždycky promáčejí. Když jsem dělala tyhle koše, nemusela jsem překonávat tolik řek. A taky většinou nebyly tak hluboké.“ Usilovně přemýšlela. Pak si připomněla koše, které pletla dřív. „Zpočátku jsem nepotřebovala cestovní koše. Když jsem se poprvé pokoušela Víze něco naložit na záda, udělala jsem velký plochý koš. Snad bych něco takového mohla zase udělat. Bylo by to snadnější, kdybychom nepotřebovali koně, abychom na nich jeli, ale...“

Ajla zavřela oči a pokoušela si to představit. „Možná... Mohla bych udělat takové koše, které se dají zvednout na záda, když jsme ve vodě... Ne, to by nešlo, pokud bychom jeli na koních... Ale... možná bych mohla něco udělat, aby to nesli na zadku, za námi...“ Pohlédla na Jondalara. „Ano, myslím, že to půjde.“

Sbírali rákosí a listy orobince, vrbové pruty, dlouhé tenké kořeny smrků a všechno, co mohla Ajla použít na pletení košů a provazů. Vyzkoušeli různé možnosti, jak upevnit koše na hřbetě Víhy, a pracovali na tom celý den. Pozdě odpoledne dokončili koš, který byl dost velký, aby pojal všechny Ajliny věci a cestovní vybavení a který mohla Víha nést tak, aby nepřekážel jezdce. Hned se pustili do výroby druhého koše pro Vítěze, a ten už se jim podařil udělat podstatně rychleji.

Večer se otočil vítr a vál teď ostře od severu. Když šero přešlo do tmy, bylo nebe téměř jasné, ale hodně se ochladilo. Rozhodli se vyrazit příštího rána a dohodli se, že proberou své věci a vyřadí všechno, co bezpodmínečně nepotřebují. Nové koše prostě neskýtaly dost místa, aby mohli vzít všechno. Rozprostřeli veškeré věci na zemi.

Ajla ukázala na kus mamutoviny, kde jim Talut vyznačil první úsek cesty. „Mapu už nepotřebujeme. Talutova země je daleko za námi,“ řekla s lítostí.

„Máš pravdu, nepotřebujeme ji. Ale jen nerad bych ji tu zanechal,“ řekl Jondalar a zasmušil se při pomyslení, že by se s ní měl rozloučit. „Docela by mě těšilo, kdybych mohl ukázat doma, jak Mamutoni dělají mapy. Kromě toho mi připomíná Taluta.“

Ajla chápavě přikývla. „Jestli máš ještě místo, tak ji vezmi. Ale není bezpodmínečně potřebná.“

Jondalar se díval, co Ajla rozprostřela po zemi, a zvedl zvláště zavázaný balíček, kterého si už všiml dřív. „Co je to?“

„Něco, co jsem udělala minulou zimu,“ řekla a vzala mu to z ruky. Rychle se podívala jiným směrem a cítila, jak rudne. Strčila balíček mezi věci, které si chtěla vzít. „Nechám tady všechno letní oblečení. Je stejně špinavé a obnošené. Vezmu s sebou jen zimní věci. Tak získám trochu místa.“

Jondalar na ni pozorně hleděl, ale už nic neřekl.

Když se příštího rána probudili a vyšli ven, zastavili se a nevěřícně se rozhlíželi. Tenký povlak jinovatky proměnil krajinu kolem nich. V jasném ranním slunci všechno jen zářilo. Jak jinovatka tála, v každé kapičce se lomily všechny barvy duhy, a jakmile se pohnuli a pozorovali je z jiného úhlu, barvy se neustále měnily. Ale krása těchto drahokamů mrazu jim současně připomínala, že nastává zima.

Jak dýchali, tvořily se jim před ústy malé mlžné obláčky. Rychle se oblékli, zapálili oheň pro ranní čaj, sbalili kožešiny na spaní a vzájemně se pobízeli ke spěchu.

Krátké teplé léto pominulo.

Všechno sbalili a byli připraveni vyrazit. Ještě jednou se rozhlédli po letním táboře, který jim poskytl útočiště. Vypadal ještě pustší než předtím, protože strhli části menších přístřešků, aby měli čím topit. Věděli, že tyto příbytky už stejně dosloužily a dlouho by nevydržely. Byli vděční, že našli tábor v pravou chvíli.

Pokračovali v cestě na západ k Sestře a sjížděli po svahu, který je zavedl na další terasu. Ale ještě byli dost vysoko, aby viděli rozsáhlou step, kterou protékala prudká řeka, k níž se teď blížili. Mohli si tak udělat představu o obrovských rozměrech planiny. Hluběji ležící kraj, který byl často zaplavován, se rozkládal v šíři asi patnácti kilometrů a na druhém břehu sahal ještě dál. Výběžky pohoří na jejich straně bránily rozšíření zaplavované roviny, ale i na druhé straně řeky se zvedaly pahorky a jednotlivé skály.

Při srovnání se stepí byla zaplavovaná nížina divočinou, řeka si razila cestu močály, malými jezírky, lesy a hustým podrostem. I když řece chyběla klikatící se ramena, Ajle připomínala krajinu

deltu Matky řek, ovšem v menších rozměrech. Podle vrb a křoví, které rostlo na břehu proudu jakoby přímo z vody, si mohla udělat představu o míře záplavy, způsobené posledními dešti, a o velikosti země, která už padla za obět' řece.

Když Víha změnila krok, protože se najednou zabořila kopytem do písku, Ajla zase zaměřila pozornost na bezprostřední okolí. Malé potůčky, stékající po terase, se proměnily v hluboká říční koryta, vedle nichž se zvedaly stěhovavé duny z naplaveného písku. Koně postupovali kupředu jen s námahou a každým krokem vyhazovali sypkou vápenitou hlínu.

K večeru, když se oslnivě jasné slunce blížilo horizontu, začali se Ajla s Jondalarem rozhlížet po místě k utáboření. Všimli si, že jemný písek v blízkosti naplavené roviny změnil charakter. Stejně jako na vyšších terasách byl především ze spraše, ale voda vystupující při záplavách ze břehů obohatila půdu hlinitým pískem, který zpevnil podklad. Když viděli důvěrně známé stepní traviny vedle řeky, kterou sledovali – byla to jedna z mnoha řek pramenících v horách a směřujících k Sestře – rozhodli se, že tu přenocují.

Postavili stan a rozešli se na různé strany, aby něco ulovili. Ajla vzala s sebou Vlka, který běžel napřed a v krátké době vyplašil několik sněžných kurů. Na jednoho kura skočil a srazil ho tlapami, zatímco Ajla sestřelila z praku druhého, který vzlétl a už se cítil ve vzduchu v bezpečí. Nejdřív pomýšlela na to, že Vlkovi ponechá kura, kterého ulovil, ale když se zdráhal jí ho okamžitě vydat, změnila názor. I když by jí a Jondalarovi jistě stačil jen jeden kur, aby se zasytili, chtěla Vlkovi vštípit, že se s nimi musí dělit o kořist, když mu to poručí. Nemohli vědět, co je ještě čeká.

Dál se tou myšlenkou nezaobírala, ale chladný vzduch jí najednou připomněl, že cestují uprostřed zimy do neznámé země. Lidé, které znala – jak lidé klanu, tak Mamutoni – se v zimě nikam nevydávali, pokud nemuseli. Usadili se na jednom místě, kde byli chráněni před tuhou zimou a ledovými větry, a žili ze zásob, které si nashromáždili během léta a podzimu. Představa cestování v zimě se jí vůbec nezamlouvala.

Vrhačem oštěpů ulovil Jondalar zajíce, kterého si chtěli ponechat pro pozdější jídlo. Ajla se rozhodla opéct kury nad ohněm. Ale rozbili tábor v otevřené stepi, na břehu řeky, kde bylo

jen málo podrostu. Když se rozhlédla, spatřila paroží shozené minulého roku – nestejné velikosti a zřejmě od různých zvířat. S Jondalarovou pomocí ostrým pazourkovým nožem a malou sekerou, kterou nosila za opaskem, se jí podařilo připravit rožeň. Odsekané výsady použila jako vidlice. Paroží bylo vhodnější než dříví, protože tak snadno nechytlo oheň.

Dala Vlkovi jeho podíl z kurů spolu s několika velkými kořeny rákosí, které vyhrabala ze stojaté vody vedle řeky, a s několika chutnými lučními houbami. Po večeři si sedli k ohni a pozorovali zatmívající se nebe. Dny se teď krátily a večer už nebyli tak unavení – především proto, že bylo méně namáhavé cestovat s koňmi otevřenou krajinou než přes zalesněné hory, které v minulých dnech museli překročit.

„Ptáci byli dobře upečení,“ řekl Jondalar. „Mám rád, když mají křupavou kůži.“

„Touhle dobou, kdy jsou pěkně tuční, je to nejlepší způsob přípravy,“ řekla Ajla. „Už se jim mění barva peří a jemně chmýří na prsou jim zhoustlo. Myslela jsem, že bych je mohla vzít s sebou, je to vhodná výplň, z peří sněžných kurů se dají udělat nejteplejší a nejlehčí přikrývky. Ale nemám už na ně místo.“

„Možná příští rok, Ajlo. Zelandonci taky loví sněžné kury,“ řekl Jondalar, aby ji trochu povzbudil a připomněl jí něco, na co by se mohla těšit, až jejich cesta skončí.

„Sněžné kury vždycky rád jídal Kreb,“ řekla Ajla.

Zdála se mu smutná, proto když se odmlčela, začal zase povídat, aby ji rozptýlil. „Jsou dokonce takoví kurové, ne u naší jeskyně, ale dál na jihu, a ti nejsou bílí. Po celý rok vypadají jako sněžní kurové v létě a mají stejnou chuť. Lidé, kteří tam žijí, se zdobí jejich pery. Šijí si zvláštní oblečení pro obřad kurů, a to pak tančí jako ptáci, přesně jako kohouti, když se naparují. Je to součást slavnosti Matky.“ Odmlčel se, ale když na to nic neřekla, pokračoval: „Loví ptáky do sítí a vždycky jich uloví hodně najednou.“

„Já jsem ulovila jednoho prakem, ale druhého ulovil Vlk,“ řekla Ajla. Dále už ale nemluvila a Jondalar usoudil, že jí skutečně není do řeči. Chvilí seděli mlčky a dívali se, jak oheň požírá dříví a sušený trus, který po dešti znovu natolik uschl, že dobře hořel. Nakonec Ajla řekla: „Vzpomínáš si na Brecijin kolík? Tak ráda

bych věděla, jak ho udělala. Dokázala jím srazit několik ptáků najednou.“

Noc se rychle ochladila, a proto zalezli do stanu. Ajla byla neobvykle tichá a zřejmě myslela na smutné věci, na jeho objetí však odpověděla láskyplně a Jondalar si přestal lámat hlavu s jejím zvláštním rozpoložením.

Ráno byl vzduch chladný a země opět přikrytá mrazivým závojem jinovatky. Voda v řece byla ledová, ale osvěžující, když se v ní myli. Zajíce, kterého Jondalar ulovil, nechali přes noc i s kožesinou dusit ve žhavém popelu. Stáhli zčernalou kůži, pod níž zůstala tlustá vrstva tuku. Díky tomu bylo maso, jindy dost tuhé a hubené, po dlouhém dušení pěkně šťavnaté a jemné. Ted' byla nejlepší doba k lovu zajíců.

Jeli bok po boku vysokou zralou trávou, beze spěchu, vyrovnaným krokem a chvílemi si spolu povídali. Často zahlédli drobnou zvěř, jak se blížili k Sestře, ale jediná velká zvířata, která uviděli, byla hodně daleko na druhém břehu řeky. Spatřili tam malé stádo mamutích samců, kteří táhli k severu. Později toho dne tam viděli smíšené stádo koní a stepních antilop. Víha a Vítěz je taky vzali na vědomí.

„Stepní antilopa byla Iziným totemem,“ řekla Ajla. „To je pro ženu mocný totem. Ještě silnější než srnec, to byl Krebův totem při narození. Samozřejmě si ho vyvolil jeskynní medvěd, ale to byl jeho druhý totem, když se stal mog-urem.“

„Ale tvůj totem je jeskynní lev. To je mnohem mohutnější zvíře než stepní antilopa,“ řekl Jondalar.

„Já vím. Je to mužský totem, totem lovců. Proto tomu zpočátku nechtěli uvěřit,“ řekla Ajla. „Já si na to nepamatuju, ale Iza mi vyprávěla, že se Brun zlobil na Kreba, když při obřadu mého přijetí vyslovil jeho jméno. Proto taky si všichni mysleli, že nikdy nebudu mít děti. Žádný muž neměl totem, který by byl dost mocný, aby překonal jeskynního lva. Proto byli tolik překvapeni, když jsem čekala Durka. Ale já jsem si jistá, že ho udělal Broud, když se mnou uspokojil svou potřebu.“ Zamračila se, jakmile na to pomyslela. „A jestli mají totemové duchové něco společného s děláním dětí, tak byl Broudův totem srstnatý nosorožec. Pamatuju se ještě, že lovci v klanu mluvili o tom, jak jednou nosorožec zabil

jeskynního lva. Mohl být tedy dost silný a nosorožec je stejně jako Broud záladný.“

„Nosorožci jsou nevypočitatelní, můžou být potměšilí,“ přisvědčil Jondalar. „Jeden z nich napadl Thonolana nedaleko odtud. Umřel by, kdyby nás tehdy nenašli Saramudoni.“ Jondalar zavřel oči při bolestné vzpomínce. Chvilí mlčeli a pak se Jondalar zeptal: „Každý v klanu má svůj totem?“

„Ano,“ odpověděla Ajla. „Totem tu je, aby člověka vedl a chránil. Mog-ur v každé tlupě najde totem dítěte, většinou dřív, než mu je jeden rok. Při totemovém obřadu mu dá taky amulet s kouskem červeného okru. Amulet je obydlím totemového ducha.“

„Tak jako donka ukazuje místo, kde bydlí duch Matky?“ zeptal se Jondalar.

„Asi tak, alespoň myslím. Ale totem ochraňuje tebe, ne tvé obydlí. Může tě ovšem líp chránit, když žiješ v důvěrně známém místě. Musíš taky neustále svůj amulet nosit s sebou, jinak by tě tvůj totemový duch nepoznal. Kreb mi říkal, že by mě duch jeskynního lva bez amuletu nenašel. Pak bych ztratila jeho ochranu. Taký říkal, že kdybych někdy ztratila svůj amulet, musela bych zemřít.“

Jondalar nikdy předtím nerozuměl, jak je to s amuletem a proč ho Ajla opatruje jako oko v hlavě. Mnohdy se mu už zdálo, že to trochu přehání. Málokdy ho odkládala, většinou jen při koupání a plavání, ale často ani to ne. Myslel si, že ji amulet spojuje s jejím dětstvím a životem v tlupě klanu, a doufal, že jednoho dne pro ni ztratí význam. Teď poznal, že jde o víc. Kdyby mu muž, který má velkou kouzelnou moc, něco dal a současně mu řekl, že zemře, jestli to ztratí, asi by se taky nechoval jinak. Už nepochyboval o tom, že moudrý muž klanu, který ji vychoval, měl skutečnou moc, pocházející ze světa duchů.

„Jde taky o znamení, která ti tvůj totem dává, když chceš vědět, jestli ses rozhodl správně,“ pokračovala Ajla. Přitom se jí v hlavě vynořila myšlenka, která ji už dlouho zneklidňovala. Proč jí nedal její totem nějaké trvalé znamení, když se rozhodla odejít s Jondalarem do jeho domova? Od té doby, co odešli od Mamutonů, nenašla jeden jediný předmět, který by mohla považovat za znamení svého totému.

„U Zelandonců nemají všichni svůj osobní totem,“ řekl Jondalar. „Ale když ho mají, domnívají se, že jim přináší štěstí. Vilomar takový má.“

„To je druh tvé matky, že?“ ptala se Ajla.

„Ano. Thonolan a Folara se narodili u jeho ohniště a ke mně se vždycky choval, jako bych se tam narodil i já.“

„Co je jeho totem?“

„Skalní orel. Když byl malý, tak se prý orel snesl a chtěl ho vzít s sebou, ale jeho matka ho popadla dřív, než k tomu došlo. Na hrudi mu zůstaly jizvy po orlích drápech. Zelandona říkala, že v něm orel poznal příbuzného a chtěl ho odnést domů. Tak věděli, že je orel jeho totemem. Marthona se domnívá, že proto tak rád cestuje. Nemůže lítat jako orel, ale lákají ho cizí země.“

„Orel je mocný totem, stejně jako jeskynní lev nebo medvěd,“ řekla Ajla. „Kreb vždycky tvrdil, že není snadné žít s mocným totemem, a to je pravda. Ale já toho tolik dostala darem. Dokonce mi seslal tebe. Myslím, že jsem měla hodně štěstí. Doufám, že ti jeskynní lev přinese štěstí, Jondalare. Je to teď taky tvůj totem.“

Jondalar se usmíval. „To už jsi mi říkala.“

„Jeskynní lev si tě vyvolil, můžeš to dokázat svými jizvami. Stejně jako Vilomara poznačil jeho totem.“

Jondalar chvíli přemýšlel. „Možná máš pravdu. Takhle jsem o tom ještě neuvažoval.“

Vlk, který byl pryč, aby prozkoumal krajinu, se najednou objevil vedle nich. Zakňučel, aby přivolal Ajlinu pozornost, a běžel vedle Víhy. Pozorovala ho, jak se s vyplazeným jazykem a nastraženými ušima prodírá vysokou trávou, která ho čas od času celého skryla. Vypadal šťastně. Rád se vydával na výzkumné výpravy, ale vždycky se vrátil. Z toho měla Ajla radost. A byla ráda, že má vedle sebe muže, který ji miluje.

„Podle toho, jak o něm mluvíš, musel se tvůj bratr svému otci podobat,“ vrátila se Ajla k jejich rozhovoru. „Thonolan přece taky rád cestoval, ne? Byl Vilomarovi podobný?“

„Ano, ale ne tolik, jako jsem já Dalanarovi. Toho si každý hned všimne. Thonolan měl mnohem víc z Marthony.“ Jondalar se usmál. „Ale nikdy si ho nevyvolil orel, to tedy nevysvětluje jeho chuť cestovat.“ Jondalarův úsměv pohasl. „Jizvy mého bratra pocházejí od nosorožce.“ Chvíli přemýšlel. „Thonolan byl taky

trochu nevypočitatelný. Možná byl nosorožec jeho totem. Ale nepřinesl mu mnoho štěstí, i když nás Saramudoni zachránili a já ho nikdy neviděl tak veselého a šťastného jako tehdy, když našel Tamiji.“

„Myslím, že nosorožec není totem, který by přinášel štěstí,“ řekla Ajla. „Jeskynní lev ano. Když mě vyvolil, dal mi stejné znamení, jakým lidé klanu označují totem jeskynního lva. Proto to Kreb věděl. Tvé jizvy nejsou znamením klanu, ale jsou jasné a zřetelné. Tebe si vyvolil jeskynní lev.“

„Mám jizvy, které naprosto jasně dokazují, že mě tvůj jeskynní lev poznačil, Ajlo.“

„Já myslím, že tě zvolil duch jeskynního lva proto, aby se tvůj totemový duch vyrovnal mému a abych jednoho dne mohla mít tvé děti,“ řekla Ajla.

„Říkala jsi přece, že je to muž, který způsobí, že v ženě začne růst dítě, a ne duchové,“ namítl Jondalar.

„Je to muž, ale možná potřebuje duchy, aby mu při tom pomáhali. A protože mám tak silný totem, potřebuje muž, který je mým druhem, stejně silný totem. Možná řekla Matka jeskynnímu lvovi, aby si tě vyvolil. Třeba je to proto, abychom spolu mohli mít děti.“

Jeli mlčky dál a každý se věnoval vlastním myšlenkám. Ajla si představovala dítě, které vypadalo přesně jako Jondalar, ale nebyl to chlapec, představovala si děvčátko. Zdálo se, že se syny nemá štěstí. Možná jí bude dopřáno porodit dceru.

I Jondalar myslel na děti. Pokud to byla pravda a muž svým údem tvořil život, mělo by dítě u nich už hodně příležitostí. Čím to, že Ajla v sobě stále ještě žádné nenosí?

Čekala Serenije dítě, když jsem odcházel? Jsem rád, že našla někoho, s kým je šťastná, ale přál bych si, kdyby se o tom zmínila Roš. Jsou někde ve světě děti, které jsou nějakým způsobem částí mě? Jondalar myslel na ženy, které znal. Vzpomínal na Norju, mladou ženu Hadumanů, s níž sdílel První slasti. Jak Norja, tak stará Haduma byly přesvědčené, že jeho duch do ní vnikl a stvořil nový život. Měla porodit syna s modrýma očima. Chtěla mu dát dokonce jméno Jondal. Bylo to tak? ptal se. Spojil se jeho duch s duchem Norji, aby vznikl nový život?

Hadumani žili nedaleko odtud a ve směru, kterým jeli. Možná by je mohli navštívit, pomyslel si, ale pak si najednou uvědomil, že by nevěděl, jak je najít. Přišli téměř až k místu, kde s Thonolanem rozbili svůj tábor. Věděl, že jejich domovské jeskyně byly nejen západně od Sestry, ale taky západně od Matky řek, ale nevěděl kde. Vzpomínal si, že často lovili v krajině mezi oběma řekami, ale to mu mnoho nepomohlo. Zřejmě se nikdy nedozví, jestli Norja porodila dítě.

Ajla přemýšlela o tom, že nejdřív se musí dostat až do Jondalarova domova, než bude smět pomyslet na to, aby měla děti. Jací asi budou jeho lidé? Přijmou ji? Věřila teď trochu víc, když poznala Saramudony, že i pro ni je někde místo, kde by mohla žít, ale rozhodně si nebyla jistá, zda to místo bude u Zelandonců. Myslela na odpor, který probudila v Jondalaroví představa, že ji vychovali lidé klanu, a pak si připomněla jeho zvláštní chování minulé zimy, když žili u Mamutonů.

Teď už přece jen uvěřila, že to zčásti způsobil Ranek. Dlouho to nemohla pochopit, protože žárlivost nehrála při její výchově vůbec roli. Žádný muž klanu, i kdyby snad cítil podobný cit, by nikdy nedal najevo žárlivost kvůli ženě. Částečně se dalo Jondalarovo chování vysvětlit taky tím, že si dělal starosti, jak by ji asi přijali jeho lidé. Věděla, že ji miluje, ale bylo mu trapné, že vyrostla u klanu a že má syna. Jistě, teď už se na to asi dívá jinak. Nevadilo mu, když u Saramudonů přišla řeč na její život u klanu. Ale zpočátku musel přece mít důvod pro své chování.

Nuže, milovala Jondalara a chtěla s ním žít – a své rozhodnutí už stejně nemohla vzít zpět. Doufala jen, že se rozhodla správně, když souhlasila, že odejde s ním. Později si přála, aby našla znamení svého totemu, které by jí potvrdilo, že udělala dobře, ale na toto znamení zřejmě čeká marně.

Jak se poutníci blížili k vířící vodní hladině, kde se řeka Sestra vlévala do Matky, písčité a vápenité podloží slinu vyšších teras postupně vystřídal štěrk a spraš. Během teplé roční doby naplňovaly koryta řeky tající vody z horských zaledněných vrcholů. Na podzim, když se přehnaly přes krajinu povodňové srážky, které se ve vyšších polohách snesly jako sníh, staly se z řek prudké proudy. Protože na západní straně hor nebyla jezera, která by jako přírodní nádrže zachytila vodní spousty, řítily se proudy

vod téměř bez překážky po příkrých svazích a strhávaly s sebou písek, štěrk a břidlici, odnášely je k mocné řece a ukládaly je v náplavách.

Rozlehlá rovina, kdysi dno vnitrozemního moře, tvořila pánev mezi dvěma obrovskými horskými hřebeny na východě a na západě a náhorními rovinami na severu a jihu. Sestra, téměř stejně mohutná jako Matka, přiváděla k místu setkání vodní spousty z veškeré západní strany horského hřebene, který se táhl velkým obloukem k severozápadu. Sestra směřovala k nejnižšímu bodu pánve, aby se tam spojila s Matkou řek, ale její vody byly odtlačovány vyšší vodní hladinou Matky, a tak Sestra, tlačena zpět, se zbavovala svého břemene v obrovských vírech svých zpětných proudů.

K poledni dorazila Ajla s Jondalarem do močálovité divočiny s podrostem zpola zatopeným vodou, z níž se občas zvedaly vysoké stromy. Jejich spodní část rovněž stála ve vodě. Ajla si opět připomněla podobnost s močály východní delty, kde ovšem nebyly takové víry. Protože tu bylo mnohem chladněji, neobjevovalo se tu tolik hmyzu, i když tu byl stále ještě dost početný. Přitahovaly ho čtené zdechliny, nafouklé, zčásti ožrané a hnijící pozůstatky zvířat, která překvapily záplavy. Na jihu se zvedal z modrého oparu, vystupujícího z pěnivého víru, horský masiv s hustě zalesněnými svahy.

„To jsou určitě Zalesněné pahorky, o kterých mluvil Karlono,“ řekla Ajla.

„Ano, ale jsou to pěkně vysoké pahorky, mnohem vyšší, než si myslíš. Táhnou se hodně daleko,“ řekl Jondalar. „Velká Matka řek teče k jihu, dokud na ně nenarazí. Tyhle pahorky ji nutí zahnout k východu.“

Objeli velké tiché jezero, mrtvou, od řeky oddělenou vodou, a zastavili se kousek nad soutokem na východním břehu proudu, který se vylil z břehů. Když Ajla pozorovala obrovské vodní spousty, začínala chápat, proč měl Jondalar strach plavit se přes Sestru.

Bahnité vody, omývající štíhlé kmeny vrb a bříz, vyrvaly z kořenů stromy, které nebyly dost pevně zakotvené. Mnohé z nich se už nebezpečně nakláněly a v podrostu se zachytávaly holé větve nebo kmeny, které proud vyrval lesům výš proti proudu.

Ajla nevěděla, jak by se jim mohlo podařit dostat se na druhou stranu řeky. „Co myslíš, kde bychom měli řeku přeplavat?“ zeptala se Jondalara.

Jondalar by si teď přál mít tady velkou loď Saramudonů, která před několika lety zachránila jeho a Thonolana. Myšlenka na bratra bolela, ale probouzela i strach o Ajlu.

„Myslím, že tady to nepůjde,“ řekl, „to je dost zřejmé. Nevěděl jsem, že to bude tak zlé. Musíme se vydat proti proudu a hledat příhodnější místo. Doufám jen, že zase nezačne pršet. Jestli se ještě jednou rozprší tak jako naposled, bude celá nížina pod vodou. Není divu, že byl ten letní tábor opuštěný.“

„Řeka tady přece nestoupá tak prudce, že ne, Jondalare?“ ujišťovala se Ajla s obavou v očích.

„Teď zřejmě ještě ne, ale možné to je. Všechna voda, která spadne nahoře v horách, stéká sem. I ta řeka, co tekla kolem letního tábora, se mohla najednou vylít z břehů. Zřejmě to taky udělala. Myslím, že bychom si měli pospíšet, Ajlo. Tohle není zrovna bezpečné místo, kdyby se zase rozpršelo,“ řekl a pozoroval nebe.

Jondalar popohnal hřebce do klusu a jel nějakou dobu takovým tempem, že měl Vlk co dělat, aby jim stačil. Po chvíli zpomalil, ale už se nevrátil k mírné chůzi, která určovala jejich cestovní tempo dřív.

Čas od času zastavil koně a pozorně hleděl na řeku a na protilehlý břeh, potom teprve upřel pohled k nebi a pokračoval dál na sever. Řeka se skutečně zdála na několika místech užší a jinde zase širší. Vodní hladina však natolik stoupla, že se to nedalo s jistotou zjistit. Jeli dál, téměř až do tmy, ale nepodařilo se jim najít vhodné místo, kde by se mohli pokusit přeplavat na druhou stranu. Jondalar trval na tom, že se utáboří na výše položeném místě, a tak seskočili z koní teprve tehdy, když byla na další jízdu příliš velká tma.

„Ajlo! Ajlo! Probud' se!“ volal Jondalar a mírně jí třásl. „Musíme vyrazit!“

„Co je? Co se děje, Jondalare?“ ptala se Ajla.

Většinou bývala na nohou dřív než on, teď ji přepadl strach, když ji probudil tak brzy. Odhodila kožešinu na spaní a cítila

chladný průvan. Pak si všimla, že je záklopka kouřového otvoru otevřená. Za otvorem byly v matném světle vidět honící se mraky. Jondalarovu tvář téměř nerozeznávala. Ale bylo natolik světlo, aby poznala, že má starost.

„Musíme jet dál,“ řekl Jondalar. Celou noc téměř oko nezamhouřil. Nedokázal by říct, proč měl pocit, že je nutné, aby se dostali co nejdřív na druhou stranu řeky, ale byl to tak silný pocit, že mu svíral žaludek.

Ajla vstala a neptala se ho na důvod. Věděla, že by ji nebudil, kdyby to nepovažoval za nutné. Rychle se oblékla a chystala se rozdělat oheň.

„Na vaření čaje už nemáme čas,“ řekl Jondalar.

Stáhla obočí, pak přikývla a donesla studenou vodu. Balili a pojedli přitom něco ze svých cestovních zásob. Když byli připraveni vyrazit, rozhlížela se po Vlkovi, ale nikde ho neviděla.

„Kde je Vlk?“ zeptala se a v jejím hlase už zaznívalo zoufalství.

„Určitě někde loví. Dohoní nás, Ajlo. Vždycky nás dohonil.“

„Zavolám ho,“ řekla a zapískala.

„Pojď, Ajlo, musíme jít,“ naléhal Jondalar, zase jednou rozmrzelý na Vlka.

„Já bez něho nepůjdu,“ řekla a znovu pískla, tentokrát hlasitěji a naléhavěji.

„Musíme najít místo, kde přeplaveme řeku, než se rozprší,“ řekl Jondalar. „Jinak se už na druhou stranu nedostaneme.“

„Nemůžeme se prostě vydat dál proti proudu? Řeka se přece musí někde zúžit, ne?“ namítla.

„Jestli se rozprší, bude stále širší. Dokonce výš proti proudu bude širší, než je tady. A nevíme, kolik řek ještě stéká z hor. Může nás překvapit náhlá povodeň. Dolando říkal, že se to tu často stává, když se rozprší. Nebo by nás mohl zadržet nějaký přítok. A co bychom si pak počali? Zase vystoupit do hor, abychom ho obešli? Musíme přeplavat řeku, pokud je to ještě možné,“ naléhal Jondalar. Vyhoupł se na koně a pohlédl na Ajlu, která stála vedle klisny.

Ajla se obrátila a znovu pískla. „Musíme jít, Ajlo.“

„Proč nemůžeme ještě chvíli počkat? On se vrátí.“

„Je to jenom zvíře. Tvůj život je důležitější než jeho.“

Obrátila se a vzhledla k němu. Pak se podívala k zemi a měla sraštělé čelo. Je to tak nebezpečné, jak si Jondalar myslí? Skutečně nemůžou ani chvíli počkat? Nebo je jen netrpělivý? Pokud je to nebezpečné, neznamená pak pro ni jeho život víc než život Vlka? V tom okamžiku se Vlk objevil. Ajla si oddechla, když na ni vyskočil, aby ji pozdravil. Položil jí přední pracky na ramena a jazykem jí olízl tvář. Hned se vyhoupla na Víhu, Vlkovi dala znamení, aby jí zůstal nablízku, a následovala Jondalara, který už vyjel napřed.

Východ slunce neviděli. Den se jen neznatelně zjasnil, ale úplně se nerozednilo. Nízké mraky zahalily nebe stejnoměrnou šedí. Vzduch byl chladný a studený. Později na chvíli sesedli, aby si odpočinuli. Ajla připravila horký čaj a výživný vývar ze sušené kostky. Přidala trochu šípků, když z nich odstranila semena s pichlavými chlupy, a k tomu pár listů šťovíku. Nakonec posypala jídlo několika květy polní růže, které utrhl z keře nablízku. Na chvíli jí připadalo, že Jondalar zapomněl na své starosti, ale bylo to skutečně jen na chvíli. Brzy si všiml, že mraky potemněly, a naléhal na odchod, a tak zase rychle nasedli na koně.

Jondalar pozorně sledoval nebe a blížící se bouři. Pozoroval i řeku a rozhlížel se po místě, kde by ji mohli přeplavat, po takovém místě, kde by proud nebyl tak prudký – hledal brod, ostrůvek nebo mělčinu mezi oběma břehy. Obával se, že bouře brzy propukne, a byl rozhodnutý využít nejbližší možnou příležitost, ale prudké vody Sestry vypadaly pořád stejně. Věděl, že situace může být jen horší, až se rozprší, a tak brzy zamířil s Vítězem k snadno přístupnému úseku břehu.

„Myslíš, že můžeme přes řeku na koních?“ zeptal se a ustaraně se díval do hrozivého nebe.

Ajla prohlížela plynoucí řeku a všechno, co s sebou přinášela. Míjely ji celé stromy spolu s roztříštěnými kmeny a větvemi. Otřásla se, když rozeznala nafouklou mršinu jelena, který se parožím zachytil ve větvích stromů u břehu.

„Myslím, že se koně snadněji dostanou na druhou stranu bez nás,“ řekla. „Možná bychom měli plavat vedle nich.“

„To jsem si taky myslel,“ řekl Jondalar.

„Ale potřebujeme lano, abychom se pevně drželi,“ řekla Ajla.

Hned lano donesla. Pak přezkoušeli řemeny a koše, aby se ujistili, že jsou všechny věci dobře upevněny. Ajla odvázála Víze smyk. Zdálo se jí příliš nebezpečné, aby ji nechala plavat s plným smykem přes tak prudký proud.

Přece jen ale nechtěli ztratit kůly ani kulatý člun. Svázali proto dlouhé kůly šňůrami, Jondalar připevnil jeden jejich konec na bok kulatého člunu a Ajla svázala druhý konec s řemenem, který užívala, aby udržela koš na Víze. Uvázala uzel, který mohla snadno zase rozvázat, kdyby to bylo nutné. Pak upevnila jiné lano k pletené šňůře, která jinak držela na místě její cestovní příkrývku, a zajistila je pevným uzlem.

Jondalar uvázal podobné lano k Vítězovým řemenům. Pak si zul obutí a sundal těžké svrchní oblečení a kožešiny. Všechno sbalil a položil nahoru na cestovní koš, ale nechal si spodní oblečení a kalhoty. I když budou mokré, kůže udrží trochu tepla. Ajla udělala totéž.

Zvířata cítila vzrušení i strach lidí a děsil je zpěněný proud. Koně se polekali mršiny jelena, vzpínali se, pohazovali hlavou a vytáčeli oči. Ale uši měli bděle nastražené a obrácené dopředu. Vlk pronikl až ke břehu řeky, aby si mršinu prohlédl, do vody však nešel.

„Myslíš, že to koně dokážou, Ajlo?“ ptal se Jondalar, když začaly padat první těžké kapky.

„Jsou neklidní, ale myslím, že nebudou dělat těžkosti, zvláště když zůstaneme u nich. S Vlkem si nejsem tak jistá,“ řekla Ajla.

„Nemůžeme ho přenášet, musí to dokázat sám – to přece chápeš,“ řekl Jondalar. Když viděl starostlivé vrásky na jejím čele, dodal: „Vlk je dobrý plavec, však on to dokáže.“

„Doufám,“ řekla a poklekla, aby ho objala.

Jondalar si všiml, že kapky deště jsou těžší a už častější. „Musíme přes řeku,“ naléhal a držel Vítěze za ohlávku. Zavřel oči a přál sobě a Ajle štěstí. Myslel na Donu, Velkou Matku Zemi, ale nevěděl, co by jí měl slíbit, aby je převedla na druhou stranu. Přesto ji mlčky prosil, aby jim pomohla. I když věděl, že jednoho dne předstoupí před Matku, nechtěl, aby se to stalo už teď, a ještě méně chtěl ztratit Ajlu.

Hřebec pohodil hlavou a snažil se vzepřít, když ho Jondalar vedl křeče. „Jen klid, Vítězi,“ konejšil ho. Voda byla studená, když

do ní šoupl bosými chodidly, ale nořil se do ní stále víc. Jakmile byli ve vodě, pustil Jondalar Vítězovu ohlávku a omotal si konec lana kolem ruky. Spoléhal se na to, že statný mladý kůň sám najde cestu přes řeku.

I Ajla si omotala lano kolem ruky a sevřela konec v pěsti. Pak následovala Jondalara, s Víhou po svém boku. Zatáhla za druhé lano, kterým byly upevněné kůly a člun, aby se ujistila, že nikde neuvízlo.

Okamžitě ucítila chlad vody a tah silného proudu. Ohlédla se za sebe. Vlk stále ještě stál na břehu, pobíhal sem a tam, ustrašeně kňučel a neodvažoval se skočit do prudkého proudu. Volala ho a povzbuzovala. Popošel několik drobných krůčků, zase couvl, díval se na vodu a sledoval rostoucí vzdálenost mezi sebou a Ajlou. Pak, když se ještě hustěji rozpršelo, se posadil a začal výt. Ajla na něho pískla. Po několika marných pokusech se konečně vrhl do vody a plaval k ní. Trochu si oddechla a věnovala veškerou pozornost opět koni a řece před sebou.

Stále hustější déšť utloukal zčeřené vlny. Zpěněné vody přinášely s sebou víc naplaveného dříví, než si Ajla myslela. Polámané kmeny a větve vířily kolem a často jí bolestivě narážely do boku, některé ještě s listím, jiné nasáklé vodou a téměř neviditelné. Nafouklé mršiny, často s hlubokým zraněním, byly ještě horší.

Viděla spoustu myší a hrabošů. Dlouhoocasý sysel se dal jen stěží poznat, jeho světle hnědá srst byla černá a huňatý ocas tlustě pokrytý bahnem. Lumíka, jehož bílá zimní srst prosvítala černou letní srstí, přinesla voda zřejmě vysoko z hor, kde už ležel sníh. Větší zvířata měla i větší zranění. Proud hnal kolem kamzíka, který ztratil jeden roh a jehož kůže byla z části hlavy sedřená. Když zahlédla mršinu mladého leoparda, ohlédla se znovu po Vlkovi, ale nikde ho neviděla.

Pak si všimla, že se lano, na němž byly připevněny kůly a člun a které za sebou táhla klisna, zachytilo o pařez stromu. Pařez s kořeny zbytečně Víhu zatěžoval a zpomaloval ji. Ajla šubala lanem a pokoušela se je k sobě přitáhnout. Měla štěstí, protože se lano nakonec samo od sebe uvolnilo – až na malou větev, která se na něm uchytila. Dělal jí starost, že nevidí Vlka, ale beztak

nemohla v jeho situaci nic změnit. Znovu pískla, pochybovala však, že by ji mohl slyšet.

Obrátila se a ustaraně pohlédla na Víhu. Obávala se, že ji těžký pařez unavil, ale klisna plavala z plných sil dál. Ajla pohlédla kupředu a oddechla si, když před sebou spatřila Jondalara a Vítěze. Rozmachovala se volnou rukou a pokoušela se tak co nejvíc ulehčit Víze. Avšak čím víc se namáhala, tím víc visela na laně. Začala se třást. Měla pocit, že už plave celou věčnost, a druhý břeh byl pořád daleko. Třes jí zpočátku nevadil, ale čím déle plavala v chladné vodě, tím byl silnější. Třes neustával a svaly jí tuhly.

Znovu se ohlédla po Vlkovi, ale stále ho neviděla. Měla bych plavat zpátky, pomyslela si. Možná by se mohla pro něho vrátit Víha. Ale když se pokoušela zavolat, zuby jí tak prudce drkotaly, že ze sebe nevypravila ani slovo. Ne, Víha se nemůže vrátit. Musím to udělat sama. Pokusila se pustit lana, avšak to bylo tak pevně ovázané a ruku měla tak ztuhlou, že už v ní téměř neměla cit. Snad by se mohl vrátit Jondalar. Kde je Jondalar? Je v řece? Doplavat by pro Vlka? Ach ne, lano se znovu zachytilo o pahýl kmene. Musím... trochu... zatáhnout... pustit lano... příliš těžké na Víhu.

Přestala se třást. Ale svaly měla tak ztuhlé, že se nemohla hýbat. Zavřela oči, chtělo se jí spát. Bylo tak příjemné zavřít oči... a spát...

Jean M. Auelová
ŠIRÉ PLANĚ 1
Děti země 4

Z anglického originálu The Plains of Passage
přeložila Klára Vávrová.
Odborná spolupráce prof. dr. Jan Jelínek, DrSc.
Obálku navrhla Jana Šťastná
s použitím kresby Pavla Dvorského.
Vydala Euromedia Group k. s.,
v Praze roku 2001 jako svou 1608. publikaci.
Odpovědná redaktorka Eva Lapáčková.
Technický redaktor David Dvořák.
Počet stran 384.
Sazba SF SOFT, Praha.
Tisk Finidr, spol. s r. o., Český Těšín.
Vydání druhé.

V době před třiceti tisíci let, kdy lidé začali chápat a dobývat svět, se odehrává příběh Ajly, která ztratila svůj lid při zemětřesení a vyrůstá jako dítě „druhých lidí“ v klanu Velkého medvěda. Ajla vypadá jinak než oni a stále mezi nimi zůstává cizinkou.

Ve čtvrtém díle vzrušující ságy z prehistorické doby pokračuje dobrodružné putování Ajly a jejího přítele Jondalara. Jejich láska prošla tvrdou zkouškou, než se rozhodli spolu žít a odejít do Jondalarova domova, země Zelandonců. Putují v opačném směru stejnou cestou, kterou před lety prošel Jondalar se svým bratrem Thonolanem, od moře Beran údolím Matky řek, od jejího širokého ústí až k prameni, a čeká je překročení velkého ledovce.

Románový cyklus DĚTI ZEMĚ obsahuje:

Klan Velkého medvěda 1/2

Údolí plavých koní 1/2

U lovců mamutů 1/2

Širé pláně 1/2

